Digitized by Google

BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
43
9 E
26
FONDO

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Franciſci Marii Grapaldi: poetæ Laureati: de Partibus Aedium: Addita
modo: Verborum explicatione: Quæ in eodem libro: continen-
tur: Opus Sane elegans: & eruditum: tum propter Mul-
tiiugam: Variarum rerum: Lectionem: cũ propter
M. Vitruuii & Cornelii Celſi: emaculatas
dictiones: Quæ apud ipſos: Vel
Mẽdoſæ: Vel obſcuræ:
Videbãtur:

x libri [redacted]

Digitized by Google

Abacus 66 & 147.
Abdomen 17.& 235.
Ablaqueatio 148.
Ablaqueator 148.
Abolla 138.
Abrotanum 148.
Abſceſus 141.
Abſis 144.
Abſtemius 75.
Academia 58.
Acapna 86.
Acapniſtum 86.
Acatium 177.
Acatum 177.
Acauſti 143.
Accetarium 13.& 138.
Accipitres 50.
Accumulatio 148.
Acentra 144.
Aceratus 136.
Aceroſus 74& .136.
Acerra 114.& 254.
Acerſecomes 147.
Acetabulũ 38.& 138.
Acetoſa 13.
Acetum 13.
Achetæ 216.
Achoræ 139.
Aclalium 212.
Acinus 212.
Acipenſer 35.
Acmæ 141.
Acone 209.
Acopa 144.
Acroamata 145.
Acroaterium 145.
Acrocherion 237
Acrochordones 141.
Acrocomæ 116.& 147.
Acrolython 145.
Acromata 145.
acroteria 145.
actuariæ horæ 193.
acupictor 95.& 220.
acus 95.
adagiũ græcũ 91.& 36.
adenes 110.& 222.
adeps 52.& 145.
adipſon 185.
admiſionales 4.
adrachne 140.
adſerere 5.
aganippe 9.
agaricum 147.
agaſo 45.
agon 138.
agonia 138.
agoniſma 138.
agoniſtes 138.
agonitheta 138.
agria 176.
agrion 223
agrippe 144.& 262.
ahenum caldarium 89.
aigleuces 12.
alabaſtrites 3.& 213.
alabaſtrum 236.
alauda 56.
albarium 4.
albucus 148.
albugo 139.
album 145
alburnum 147.
alec 35.
alectorius 53.
alecula 36.
alexipharmacon 221.
alexitaria 173.
aliptes 60.
allaria 85.
allarii 147.
allium 27.
allum 43.
alnei pali 136
alnus 136.
alopetia 141.
alopex 141.
alphos 112.& 141.
alſioſæ herbæ 141.
althea 28.
altiles cochleæ 38.
alueolus 180.
alueus 115.
alumen 136.
aluta 104.& 138.
alutarius 139.
amaracus 21.
amauroſis 140
ambidens 148
amblipia 140
amentum 124
amerina ſalix 137
amethiſtina 138.
amethiſtus 138
amphemerios.112.& 140
amphibia 52.
amphicirtos 143.
amphimala 99.& 138.

✠ ii

Amphiteuſis 166
Amphitapæ 99.& 138.
Amphora 89.& 143.
Amptron 145
Amuleta 139.
Amurca 18.
Amuſis 142.
Amygdala 79.
Amylum 92.
Anaclytiria 228.
Anaglypha 70.& 138.
Analectides 138.
Analeutrides 138.
Analyptica 139.
Analyſis 139.
Anaplecticon 171.
Anas 52.
Anaſtomoſis 141.
Anatariæ aquilæ 50.
Anatomatice ars 142.
Anatome 118.& 142.
Anceſa 70.
Ancluſa 142.
Ancões 4.& 137.& 225
Anctere 182.
Ancus 137.
Ancyla 140.
Ancylobleros 160.
Ancylogloſis 140.
Ancylops 140.
Ancyloſis 140.
Andrachne 140.
Andritelon 218.
Androgynus 93.
Andromitis 93.
Androne 108.
andros 93
anelia 10.
anetum 22.
aneumatoſis 111.
angina 110.& 140.
angiportus 191.
anguilla 34.
anheloſi piſces 225
anla 139.
aniſum 23.
annales 140.
anodyma 145.
anoreſia 111.
anpathia 27.
anſa 145.
anſatæ 145.
anſer 52.
anſula 46.
antæ 4.& 217.
anterides 147.
antes 138.
antheriton 148.
anthithalamus 97.
antica 225.
anticaris 137.
antidora 3.& 23.& 137.
antidoſis 137.
antidotum 139.
antilena 49.
antipagmenta 4.
antipatia 112.
antipharmacũ 139.& 221
antrox 112.
anuicaulia 24.
anypodeti 145.
apathes 147.
Apathia 147.
aper 40.
apexabo 17.& 197.
aphetactus 145.
aphodeuma 158.
aphodeuterion 158.
aphronitron 212.
aphthe 140.
aphthici 140.
apiana 24.
apinum 79.
apiorum gens 22.
apium 22.
apocaſtaſis 147.
apodos. 147.
apodyterium 58.
apogeon 144.
apolexia 109.
apona 144.
apophoreta 74.
apoſphraſgiſma 146.
apoſtema 112.& 141.
apotheca 11.
apotropea 139.
apoxiomeni 90.
appendix 137.
apria 43.
Aproniana ceraſa/dura/
cina/ actia/iuliana/ me/
rena 81.
apyrina mala 80.
apyrinum 143.
apyron 143.
apyrotos 6.
apyrotus 143.
apyruſtœ 143.

Digitized by Google

aqua puteana 8.
aqua ciſternarum & fontium & decoſta 9.
aquatici corui 55.
aquilarũ gñra.50.&.198
aquiminarium 66.
ara 113.
arachne 243.
arachnides 243.
arbutus 148.
arca 103.
arcias 119.
archigramatei 119.
archimagyrus 85.
archipoſiarches 73.
archipoſias 73.
architriclinus 64.
arculus 84.
arcus 124.
areæ 137.
arena 3.
arenarium 3.
arenatum 3.
arenicum 144.
areole 137.
areoſtylos 178.
arganum 42.
argenia 110.& 139.
argemo 194
argyranche 140.
argyrendatæ 76.
argyroaſpidæ 121.
ariſtalthea 28.
ariſtophorum 235.
ariſtulæ 36.
arma 119.& 138.
arma ſutorum fabrorũ cementariorũ agricolarum & ſtudioſorum 120.
armamentarium 119.
armaria 115.
armeniaca mala 80.
armi 138.
armilini 143.
armillæ 138.
armillum 138.
armolinum 148.
armoracia 26.
arnea 186.
aromata 19.
aromatopolæ 19.
arrabo 110.
arſenicum 144.
arſenocœta 146.
arſenothelys 146.
artemo 142.
artericum 164.
arthreticus 141.
arthretis 141.
artolagani 74.
artynoe 145.
arulatores 44.
aſarota 62.& 138.
aſcalonia 27.
aſcalopores 36.
aſcaridæ 259.
aſcia 142.
aſcitæ 145.
aſcopa 143.
aſcaules 145
aſinus 45.
aſparagus 28.
aſpergilum 114.
aſpergo 144.
aſphodelus 148.
aſplenon 241.
aſſa 142.
aſſamenta 62.& 145.
aſſeres 62.& 145.
aſſulla 145.
aſſum 76.
aſtaci 38.
aſthma 140.
aſtomi 141.
aſpis 145.
aſtragalizontes 105.
aſtragalomantia 158.
aſtragalus 105.
aſtrobeliſmus 243.
aſturcones 44.
aſturii 50.
aſueſtinum 215.
athara 148.
atheos 145
athera 141.
atheroma 141.
athlon 138.
athlothetha 138.
atlantes 5.
atleta 138.
atocia 31.
atoma 241.
atomi 142.
atramentarium uaſculum 117.
atramentum 117.

atricapilla 54.
atrienſes 6.& 251.
atriplex 25.
atropha 141.
atrophi 141.
attilus 38.
attonitus 139.
aues ſermocinantes 55
auguſta charta 116.
auiaria 50.
aulæa 99.
auleticus 145.
aulicoctia 89.
aurifex 143
auripigmentum 144.
auriſcalpiuṁ 103.
auro clauatæ ueſtes 160
aurum 35.
aurum coronariũ 29.
autocinetos 145.
autographus 118.
automata 107.
automatos 145.
autopyrus 225.
aux 144.
auxilla 89.
axes 17.& 62.& 145.
axinomantia 90.
axungia 17

B

Bacca 49.
Baccar 253.
Baccæ iuniperi 32.
Bacchæ 49
Baccus 75.
Bactio 253.
Balanus 149.& 153.
Baliæ ueſtes 149.
Baliſta 125.
Balius color 149.
Balneæ 58.
Balſamum 151.
Baphia 151.
Baptiſmum 59.
Baptiſterium 59.
Barbitos 151.
Barbulus 38.& 39.
Barrus 38.
Baſaltes 3.
Baſilica 63.& 151.
Baſis 7.& 151.
Batillum 88.
Batioca 152.
Baxeæ 149.& 153
Bellaria 78.
Bellicæ coronæı 29.
Beta 24.& 153.
Betonica 24.& 152
Betulla 152.
Biblioteca 141
Bidentes 148.
Bigamus 72.
Bigæ 72.
Bilioſus 150.
Bilis 150.
Biothanatos 148.
Bipalium 152.
Bipennis 122.
Biſſacena 149.
Biſſatia ueſtis 149.
Biſontes 148.
Bitumen 152.
Blatæ 151.
Blitum 25.& 152.
Boa 112.& 150.
Bogloſus 24.
Bolis 151.
Boſca 52.
Bottyis 167.
Botrys 53.
Botulus 38.
Brachialia 121.
Bractearii 149.
Branchiæ 34.
Braſica 25.
Brephotrophia 151.
Brion 8.
Britanni 184.
Broci 150.
Brocitas 150.
Brondocela 150.
Bronchus 150.
Brucia 264.
Brunci 150.
Bruſcum 152.
Bua 151.
Bubali 148.
Bubones 150.
Bubonion 150.
Bubonocelæ 150.
Bubſequa 45.
Bubula lingua 24.
Bucea 74.
Buccinum 77.
Buccula 120.
Bucentæ 152.
Bucentrum 152.
Bucephalus 44

Digitized by Google

Buceriæ 151.
Bulapathon 201.
bulbus 27.& 153.
bulgæ 49.
buleuterion 153.
bulimia 150.
bulimios 151.
bulla 149.
bumaſthe 83.
burici 44.
burrhanica 151.
burrhus 151
buteo 153.
butyrum 18.
buxus 31.
byrſa 152.
byſſina 149.& 153
byſſinum linum 153.
byſſon 153.

C

Cabura 9.
Cacabus 89.
Cacochyla 19.
Cacodæmones 200.
Cachexia 164.
Cacoethes 164.
Cacthys 186.
calamaria 117.
calamintha 248.
calamiſtrum 94.
calamus 117.
calantica 157.
calchar 121.
caliblephara 157.& 167
caligatus 160.
caligæ 160.
calix 99.
callum 156.
calo 86.
calopodia 160.
calpar 156.
calpis 156.
calta 159.
caltula 159
caluitium 161.
calx 3.
calyptræ 157.
cambre 169.
camellus 45.
caminus 86.
cammarus 38.
campe 4.& 154.
campeſtre 160.
cancellus 63.
cancer 184.& 165.
caniſera 84.
canis 46.
caniſtra 84.
cantharides 219.
cantherius 53.
canthus 258.
caparis 28.
caper 111.
capital 157
capidulum 160.
capitium 160.
capnomantia 158.
capreæ 42.
capreoli 42.& 132.
caprifolium 169.
captunculum 159.
capſaces 90.
capſarius 167.
carabi 38.
catarienſe marmor 3.
carbatinæ 168.
carbo 87.
carbunculus 87.& 165.
carcinoma 164.
carcinus 165.
carda 5.
cardiacus 163.
cardian 163.
cardiogmos 163.
cardo 5.
carduelis 57.
carduus 28.
caries 155.
carminator 158.
carnarium 16.
caro 16.
caroptomantia 90.
carotola 26.
carpani 38.
carpentarii 44.
carpinus 263.
carpiones 38.
carucarii 44.
caryatides 5.
caryinum oleum 18.
caryophilum 20.
caryote 82.
caſeus 15.
caſſita 56.& 155.
caſtellum 10.
caſtor 42.
caſtula 157.
cataphratus 119.

Cataplaſma 196.
Catapocia 161.& 109.
Catapulta 125.
Cataracta 110.
Cataſtagmus 163.
Catharſis 161.
Cathartica 161.
Catheti 154.
Catillones 14.& 155.
Catinus 76.& 155
Catulire 43.
Catulitio 168.
Catuzi 247.
Cauea 57.
Cauedium 8.
Caulæ 89.
Caulodes 169.
Cauma 241.&167.
Caupones 168.
Cauſon 164.
Cauſtica 161.
Cauteria 161.
Cauton 177.
Cebus 42.
Cedrealis 215.
Cedrelates 166.
Cedreleon 166.
Cedria 166.
Cedrides 166.
Cedrinum oleum 166.
Cœlia 163.
Cœliatus 163.
Cœliolyſia 163.
Cella 11.
Cellarius 15.
Cementa 4.
Cementarius 4.
Cœnaculum 64.
Centones 99.
Cepe 27.
Cephalalgea 161.
Cephalea.109.& 161.187
Cepuros 21.
Cæra 119.
Ceramentũ ſutoriũ 155.
Ceramides 157.
Ceramion 156.
Ceramites 157.
Ceraphium 167.
Ceraſa 81.
Ceratum 161.
Cercopithecus 42.
Cerephilon 169.
Cerion 164.
Ceroma 161.
Ceromaticus 161.
Ceromauton 105.
Ceroſtrota 167.
Ceruchi 167.
Cerulcal 98.
Ceruſa 157.
Cetuus 40.
Cæſale 168.
Ceſtra 260.
Ceſtus 256.
Cetra 12.
Chalaza 184.
Chalcites 167.
Cameactæ 156.
Chameciſos 32.&154.
Chamedaphne 156.
Chamelea 156
Chameleuce 189.
Chamemyrſine 156.
Chameplatanus 31.156.
Chameſice 156.
Chamus 48.
Charma 159.
Charmoſina ueſtis 159.
Charta 115.
Chartophilacium 119.
Chartopolis 116.
Chaſma 167.
Chaus 40.& 251.
Chelidonia 51.
Chelonia 166.
Chelonophagi 37.
Cheridotæ 104.& 160.
Chiliarchi 177.
Chilones 168.
Chiragra 112.
Chiromantes 158
Chiromylos 92.
Chironium 164.
Chironomia 160.
Chironomos 72.
Chirotechnia 161.
Chirurgicus 108.
Cholere 163.
Chondros 212.
Chorobates 166.
Chryſanthemos 190.
Chryſendate 76.
Chryſoaſpidæ 121.
Chriſocolla 168.
Chryſolectrum 236.
Chryſomella 80.
Chytrapodes 89.& 165

Ciathus 70.
Cicer 129.
Cicercula 129.
Cicidelæ 221.
Cicindela 107
Ciconia 10.& 52.
Cicur 155.
Cicus 80.
Cilibæmens. 72.
Cinamomum 20.
Cinamus 20.
Ciniflones 94.
Cips 128.
Circinus 165.
Circitores 158.
Circulator 158.
Circumfora'neus 158.
Cirnea 155.
Cirri 38.
Cirſa 266.
Cirſocela 230.
Ciſiarii 44.
Ciſſimbium 11.& 154.
Ciſſium 44.
Ciſſos 154.
Ciſterna 9
Ciſuſa 9.
Citrea mala 80.
Citroſa ueſtis 80.
Citta 55.
Clamidion 159.
Clamydula 159.
Clamys 159.
Claſici 167.
Clattata feneſtra 65.
Clatri 65
Clauicularius 160
clauis 6.& 160
clematere 77.
clepſydra 107.
clibanus 91.
clidium 16
cliduchus 65.
clini 97.
clinici 108.
clinidion 97.
clinopodia 97
clitellarii 49.
clittellæ 49.
cloaca 108.
cluere 121.
clypeus 121.
clyſteria 160.
clytorius 9.
cnedoſcios 52.
cneſmus 164.
coagulum 15.
coccina 159.
cochlea 38.
cocula uaſa 88.
cocum 159.
cocyx 160
coitus 101.
colacteus 16
colicon 164
collibiſta 69.& 156.
colliquiæ 167.
collyria 161.
colobia 159.
colloſtratio 165.
coloſtrum 165.
Cochlear. 77. 91.
colum 14.& 163.
columen 134.
columna 7.
colus 95.
colycia 167.
cometaꝝ noia 163.
compernes 16.
compluuium 8.
conchæ 90.& 37
conchilia 37.
conclaue 64.
condus 15.
condylomata 164.
coniectores 158.
conoides 168.
conopæum 100.
conopios 100.
conops 100
contignatio 61.
conuoluolus 29.
conus 32.& 168.
copula 167.
coquus 85
coralium 157.
corax 56.
corbes 165
cordapſos 163.
cordax 250.
cordios 163.
cordum 47.
cordyle 16
coriago 169.
coridalus 56.
coriũ 169.
coriza 202.& 163.
corizoſus 163.

cornus 169.
corollarium 167.
corollæ 29.
corona 29.& 166.
cors 50.
cortina 167.
coruda 28.
coruuli piſces 36.
coruus 56.
coryandrũ 25.
corycia 167.
corymbus 32.
coryneta 124.
coryni 124
corynophorus 124
corynthium es 154
coſmopolites 157.
coſmos 157.
coſmotica 157.
coſſi 257.
coticula 165.
coronus 95.
coturnix 51
coxendix 112.
cranium 168.
cranon 168.
crapula 159.
cratis 91.
creagre 92
cremaſteras 166.
crepidiculæ 36.
crepitulum 159.
cribrum 130
criptoporticus 7.
criſis 7.
criſtalina uaſa 69.
crithe 110.
critici 231.
crocomagma 20.
crocota ueſtis 159.
crocotarius 159.
crocotos 159.
crocotula 159.
crocotularius 159.
crocum 20
crõmio 27
crotalia 37
crotopezia 160
crumena 105.
cruni 169.
cruſtæ marmoreæ 154.
ctematri 46
ctypodes 160.
cubiculum 97.
cuculus 116.& 160.
cucuma 88.
cucumer 26.
cucurbita 26
cucurire 53
culcitra 98
culeus 131.
culina 85.
cultellus 73.
culter 92.
cumatile 159
cumba 97
cunabula 96.& 158.
cunæ 158.
cuniculi 41
cupæ 168.
cupedia 74.& 158.
cupediale 74.& 158.
cupedinarii 74.& 158.
cupes 158.
cupreſſus 31.
curculio 126.
currules 44
cybium 155.
cyclas 159
cyclus 159.
cycnus 52.
cydonia poma 80.
cylindroides 167.
cylindrus 165.
cymathilis ueſtis 159.
cymatia 154.
cymbium 155.
cyminopriſtes 166.
cyminus 166.
cynicoſpaſmos 165.
cynocephali 42.
cynogloſos 32.
cynomiæ 84.
cynorhodos 155
cyperus 169.
cypirus 169.
cytinus 169

D

Dactylotheca 118.
Daducus 65.
Dalmatica ue-ſtis 171.
Dama 42.
Damaſcenæ roſæ 296
Daniſta 173.
Dardania 173.
Dardanium 173.
Daſypus 41.

Daucus 171.
Dea mania 200.
Decapulator 170
Decempeda 229
Decipulæ 33.
Decumare 170.
Decumator 170.
Decumus 170.
Defecatio 13.
Defecatores 13.
Defecatum uinum 13.
Defrutum 12.
Degulatores 14.
Deleteria 256.
Deleteria mala 173.
Delibutus 170
Deliciæ 33.
Deliquium 172.
Demarchia 177.
Demarchus 177.
Demothenia 177.
Demouotus 177
Dendrociſſos 32.& 154.
Dentifricia 204
Dentiſcalpium 103.
Dentium noia 254.
Depeta 171.
Deſultores 48.
Detrulator 170
Deuerra dea 84.
Deuteria 13.
Dextrocheria 171.
Diabroſis 172.
Diaphoretica 171
Diaphragma 172.
Diaria 173.& 209
Diaſatyriocha 241.
Diaſpaſma 144.
Diaſtylos 178.
Diaton 180.
Diatriba 63.& 170.
Dibaphum 151.
Dichonomi 143.
Dichotomos 143
Dictata 172.
Dictiotecon 195.
Dieta 170.
Dietarii 170.
Dieterices 170.
Digitelli fungi 17.
Dimenſium 173.
Dimixos 107.
Dioptra 166.
Dioryges 172.
Diotta 11.
Diphriga 173.
Diphteræ 244.
Diplinthius 225.
Diplois 171.
Diplomata 172.
Directarii 170.
Diriuitores 73.
Diſcobolos 151.
Diſcophorus 77.
Diſcus 71.
Diſpeſia 111.
Diſtilatorium 173
Diuretica 173.
Dium 170
Dogma 170.
Dolichos 246.
Dolon 177.
Dolones 124.
Domoꝝ inuentio 2.
Domuitio 171.
Donacæ 213.
Dora 3.
Dorcas 42.
Dormitorium 97.
Doron 31
Doroſphorus 67.
Drachma 235.
Drauci 171
Dromedarii 45.
Dropax 173.
Drupe 82.& 173.
Drypete 173.
Ducicluniæ 173.
Duidens 148
Dulciarii panes 19.
Dureta 59
Dyſenteria 171.
Dyſodia 171.
Dyſpnœa 140.
Dyſriga 142.
Dyſtocia 144.
Dyſuria 172.
F
Ebenus 174.
Ebulus 156.
Ebur 39.
Eccleſiaſterion 178.
Ecclypſis 172.
Ecechiria 160.
Echo 174.
Eclegmata 175.
Ecnephias 178.
Ectropium 177.

Ectypa 174.
Edeatræ 89.
Edeſmata 89.& 174.
ægilops 139.144.179
ægineticum æs 154.
ægipanes 42.
elaphos 40.
elaterũ 178.
elcoſis 111.
electrides inſulæ 236.
electrum 236.
elelicaphos 22.
elenchi 37.& 176.
elephantes 39.
elephantia 176.
elephantiaſis 176.
elephas 176.
eleutheria 177.
eleutherius 113.& 177.
elices 167.
ellychnium 65.
elminthes 259.
elutriator 170
embaphia 151.
emblema 62.& 174.
embole 123.
emidæ 38.
æmodia 140.
emphraxis 177.
emporos 116.
emporetica charta 116.
empotium 116.
empuſa 196.
ænaria 193.
encanthis 177.
encarpia 154.
encauſtice 161.
encauſtum 177.
enchiridion 174.
enchriſta 175.
enchryphia 74.
encopiæ 144.
endiuia 23.
endromys 175.
eneacrunos 169.
eneapharmacum 161.
enidris 197
entheca 11.
enthelechia 85.
enterocela 224.
epagon 142.
epatorium 22.
ependytæ 175.
ephœbeum 178.
ephelis 176.
epheſtiades 178.
epheſtides 178.
epheſtris 104.
ephimeride 176.
ephimeris 112.
ephipium 48.
ephiteum æs 154.
epialos 176.
epichlyſis 175.
epichriſta 167.
epicrocum 159.
epicyclus 159.
epidemia 177.
epidromes 177.
epidromi 177.
epidromides 33.
epidromon 177.
epilepſia 109.& 176.
epimenium 27.
epinictides 175.
epiphoræ 110.& 176.
epiplocela 230.
epiſchidion 145.
epiſpaſticum 161.
epiſtaſtæ 85.
epiſtomium 66.
epiſtylium 6.& 178.
epithalamium 97.
epithemata 175.
epithima 175.
epitogium 175.
epitrapezia 76.
epityrum 178.
æpolus 45.
epulæ 77.
epulides 110.
equeſtria 174.
equire 43.
equiſio 45.
equitium 43.
equotriba 48.
equus 43.
æra 144.
ergaſtulum 174.
ergata 142.
eregmos 182.
ereuthodanus 231.
erigeron 178.
eringion 28.
ærineus 144.
erotes 177
eruca 24.& 178.

ærugo 137.
erumna 177.
erumnulæ 177.
eruilium 129.
eruum 129
eryſipelas 176.
eryſipelatodes 176.
erythacus 178.
erythrodanus 230.
eſchare 177.
æſculeta 31.
ethanion 170.
ætra 141.
euchyla 19.
euchylotropha 161.
eudomænes 200.
euericulum 33.
eufroſine 24.
eurithmia 234.
euſaroton 62.
euſtylos 178.
euthymia 174.
euzonum 24.
exanthemata 223.
exaphori 224.
excipulæ 33.
excodicatio 148.
excodicator 148.
exedre 63.
exhydriæ 178.
exochæ 176.
exomides 175.
ezomidæ 104.
F
Faba 128.
Fabalia 182.
Faliſcus uéter 17.
Fana 73.
Far 127.
Farcimen 17.
Fartores 17.
Faſcinum 111.
Faſiolus 129.
Faſtigium 134.
Fauago 37.
Febris 112.
Feccatum uinum 13.
Fellare 181.
Fellator 181.
Felles 127.
Fœmoralia 121.
Feneſtra 64.
Fœniſeca 47.
Fœniculum 23.
Fœnum 47.
Fermentum 179.
Ferumen 181.
Fœſtuca 47.
Fex uini 13.
Fibula 181.
Fibrum 181.
Ficedula 54.
Ficeta 31.
Ficus 31.
Fidiculæ 196.
Figlinæ 181.
Filicate 77.
Fimbriæ 104.
Fiſcella 48.
Fiſcellus 48.
Fiſcina 47.
Fiſtuca 3 & 179.
Fiſtula 9. & 180.
Flamineum 179.
Flauiſſæ 181.
Flemina 180.
Flocces 13.
Floci 13.
Flutæ 34.
Focus 86.
Folles 87.
Follis 179.
Fons 9.
Forago 179.
Forceps 180.
Forculus 5
Forenſia 179.
Fores 5.
Foria 108.
Foricæ 108.
Formucales 88.
Fornacei 181.
Foruli 114.
fraces 18.
fraga 81.
framea 123.
fratillus 99.
frenum 48.
frictio 181.
fritillus 180.
frons unde 179.
frontalia 48. & 179.
frontati 180.
fruges 127.
frugiperda 182.
frumenta 127.
fucus 179.
fullo 179.

ſunambuli 179.
ſunda 125.
ſunipei 179.
ſunis ductarius 10.
ſurculæ 46.
ſurfures 180.
ſurunculi 180.
ſuſcinula 75.
ſuſterna 180.

G

Gabatæ 77.
Gabinus 186.
Gagates lapis 244.
Gala 16.
Galactopotæ 16.
Galbanum 183.
Galbea 183.
Galberus 57.
Galbula 57.
Galea 120.
Galericuli 183.
Galgulus 194.
Galla 185.
Gallus 53.
Ganeo 182.
Gangabe 186.
Ganglion 184.& 206.
Gangrenam 184.
Gannea 62.
Ganze 186.
Gargara unde 185.
Gargarizatio 185.
Garum 185.
Gauſape 99.
Gazophilatium 119.
Gehena 185.
Gemmarii 183.
Gemurſa 184.
Genethlius 184.
Gæomantes 183.
Gæomantia 183.
Gerræ ſiculæ 1.& 182.
Gerrones 13.& 182.
Geruſia 184.
Geſſa 134.
Getium 185.
Gingiber 19.
Girini 36.
Giruli 231.
Git 128.
Gladius 123.
Glama 184.
Glandia 17.& 182.
Glaucomata 184.
Glaucophthalmos 200.
Glaucopis 185.
Glauſtum 184.
Gleſſum 236.
Gleucinum oleũ 185.
Glires 42.
Glomera 183.
Glottis 34.& 180.
Gluma 186.
Glycirrhiza 24.& 85.
Glycitrachelon 195.
Gnaphalium 186.
Gnoma 183.
Gnomon 207.& 183.
Gobius 36.
Gonorrhea 242.
Gonothæa 111.
Goſſipion 95.
Grabatus 186.
Graculus 56.
Gralatores 186.
Grãmatei 119.
Grãmatocyphon 118.
grame 185.
gramiæ 183.
granarium 126.
granata mala 80.
grando 184.
graphiarium. 116.
graphis 186.
graphium 116.
griphæ 186.
grumus 185.
grus 51.
grypus 186.
gurguſtiolum 183.
gutturnium 66.
guttus 60.& 90.
gymnaſiarches 63.
gymnaſium 63.
gynætium 93.
gyneconitis 93.
gynecophilus 93.
gyrſum 4.
gyrapha 40.

H

Habena 48.
Halmiraga 212.
Hamatæ 188.
Hami 188.
Hamiotha 188.
Hammoniacum 190.
Hapalum 190.
Harpagia 186.

Harpagones 186.
Harpax 10
Harpe 189.
Haſta 122.
Haſtæ præpilatæ 124.
Hebdomada 189.
Hecta 93.
Hectica 188.
Hedera 32.
Hedioſmus 21.& 189.
Hediſma 103.
Helciarius 49.
Helcium 49.
Helciſma 246.
Helicos 189.
Heliocamius 59.
Helyochryſum 190.
Hæmatices 190.
Hematopodæ 51.
Hemerobius 190.
Hemicranea 187.
Hemicyclus 72.
Hemitritæus 188.
Hemoptoea 111.
Hæmorrhoi des 111.& 187.
Hepaticum 188.
Hepſema 112.
Heracleotica nux 79.
Hercos 190.
Herices 42.
Herinacei 42.
Herma 111.
Hernie 187.
Herpetæ 188.
Heta 190.
Heterocranea 187.
Heteromalla 99.
Hexaclinos 64.
Hiera picra 227.
Hieranoſos 190.
Hieratica charta 116.
Hierocepis 21.
Hierocomios 189
Hierodulus 188.
Hila 17.
Hilum 129
Hinnus 45.
Hinulus 45.
Hiperdulia 200.
Hipogea 11.
Hipogloſa 189.
Hipomocleon. 189.
Hipagones 49.
Hipparcus 177.
Hippax 15.
Hippiades 49.
Hippiatri 187
Hippiatros 48.
Hippocampus 48.
Hippoconii 49.
Hippodromus 31.
Hippolapaton 201.
Hippomanes 43.& 48.
Hippona 49.
Hippopere 49.
Hippothelæ 45.
Hippotoxotæ 124.
Hippuris 191.
Hirpices 188.
Hirudo 34.
Hiſpanum olus 126
Hiſtrices 42.
Holocauſtum 53.
Holographum 53.
Holophanta 53.
Holoſphyraton 190.
Homeri 189.
Hopla 120.
Hoplitides 120.
Hoplomachus 120.
Hopoſtocomæ 116.
Hordeum 128.
Horeum 11
Horologium 107.
Horoſcopus 190.
Horripilatio 112.
Hortus 20.
hoſtilina dea 249
hoſtimentum 249.
hoſtire 249.
hoſtorium 249.
humeralia 120.
hyalina 70.
hyaloides 243.
hyalurgos 70.
hydor 90.
hydraulica 90.
hydreleum 18.
hydria 90
hydrocephalia 109.
hydromantia 90
hydrophobos 187.
hydropotes 190.
hydrops 187.
hygreplaſtra 187.& 263.
hyetomantia 189.
hymen 191

hypagogeus 190.
hypagones 190.
hypercauma 191.
hyperthyron 5.
hypethra 62.& 234.
hypnomantes 189.
hypocapnyſton 189.
hypocauſtum 58.
hypochriſis 110.
hypocondrii 188
hypocoriſticos 123.
hypogeſſon 134.
hypogloſa herba 189.
hypopheræ 188.
hypopia 188.
hypoſtaſis 189.
hypothyra 216.
hyſterema 214.

I

Iaculum 124.
Iacynthus 29.
Ianitor 4.
Ianthina 193.
Ianua 4.
Ibices 42.
Ichthyocolla 33.& 195.
Ichthyophagi 33.
Icthyopolium 33.
Ichthyotrophia 33.
Ichthys 33.
Icon 192.
Iconia 114.
Iconium 192.
Icteros 194.
Idolon 195.
Idylia 195.
Ientaculum 67.
Ignauſia 195.
Igniaria 195.
Ignis 85.
Ignitabulum 86.
Ileos 193.
Ilicrines 223.
Imantopodes 196.
Imbrices 194.& 223.
Impago 5.& 194.
Impetigo 194.
Implanator 195.
Impluuium 8.
Inaures 192.
Incerniculum 130.
Incoctilia 195.
Incurceruleus 195.
Inficiatio 195.
Infumibulum 86.
Infundibulum 14.
Inguinariæ 193.
Inquilini 191.
Inſtitor 192.
Inſula 3.& 191.
Inſularis pœna 192.
Intercapedo 195.
Interciſio ſtomachi 193.
Intergerini 192.
Interlunium 192.
Intermeſtris luna 192.
Interpenſiua 195.
Interpolium 209.
Intertrigo 111.
Interuia 193.
Intrita 4.& 261.
Intuba 24.
Inula 24.
Inuoluolus 261.
Ips 128.
Ipnolebes 89.
Iſchia 112.& 193.& 200
Iſelaſtica 195.
Iſicia 117.
Iſodomon 194.
Iſomerinæ 193.
Iſonomia 196.
Iſthmon 224.
Itis 192.
Iuniperus 32.
Ixia 261.

L

Labarda 200.
Labrum 59.
Labruſca 83.
Lacerna 199.
Lachanon 76.
Lachanopolion 76.
Laciniæ 17.
Laconicum 58.
Laconicum mar‑
mor 3.
Lacuna 11.
Lacunar 65.
Lacus 13.& 65.
Lacuturres 25.
Lagœna 197.
Lagophonos 50.& 197
Lagophthalmos 200.
Lagotrophia 38.
Lamiæ 5.& 196.
Laminæ 196.

Lampetra	34.	Leo	39.	lippi	263
Lancea	122.	Leopardi	40.	lippienſes	263.
Lances	76.	Lepidechalcon	200.	lithargyrium	201.
Lancula	201.	Lepis	200.	lithiaſis	111.
Lanetum	199.	Leporarium	38.	lithoſtrota	62.
Laniena	16.& 197.	Lepus	41.	lituus	133.
Lanioma menſa	120.	Lethargus	109.& 199.	lix	87.
Lanipedes dii	196	Leucopheus	199.	lixiuium	87.
Lapathum	201.	Leucoſtictos	3.	lixa	87.
Lapis liminaris	5.	Lexipiretos	112.	loba	128.
Lapſana	201.	Libanotis	22.	loci	17.
Laquearium	65.	Liber	115.	loculamenta	132.
Lararium	200.	Lichen	110.& 194.	loculus	105.
Lardum	16.	Lichenæ	224.	locuſta	38.
Larix	201.	Lichotomos	200	lodices	99.
Larue	205.	Licia	198.	logiſtice	66.& 198.
Laſanum	107.	Liciatorium	198.	loligo	34.
Lateres	3.	Lienici	241.	lomentum	12.& 196.
Lateritii parietes	3	Lienoſi	241.	loncaphoros	122.
Latria	200	Lienteria	200.	lonche	122.
Latrina	108.	Lignile	93.	longanones	17.& 197.
Lauatrina	89.	Ligones	197.	longuriæ	233.
Laurus	31.	Ligurinus	57.	lora	13.
Lebes	66.	Liguſticũ marmor	3.	lorica	120.
Lecanæ	90.	Libium	29.	loricatio	4.
Lechitus	90	Limariæ	34.	loripedes	196.
Leconomantia	90.	Limax	38.	lotus	201.
Lectus	97.	Limbolarii	198.	lotos	201.
Lemargus	14.& 197.	Limbus	239.	luca bos	39.
Lemma	197.	Limen	5.	lucanica	17.
Lemniſci	199.	Limentinus deus	5.	lucerna	106.
Lemures	200.	Lingulæ	77.	lucini	200.
Læna	198.	lintea	59.	lucta	63.
Lenobates	14.	linteones	198.	luculeũ marmor	3.
Lens	129.	linx	42.& 197.	lumariæ falces	200.
Lentigines	199.	lipothymia	111.	lumbago	200.

lumbricus 14.
lupanar 35.
lupinus 130.
lupus ceruarius 40
lurcones 14.
luſcinia 55.
luſcitio 110.& 199.
luſtricus dies 198.
lutea 29.
lutra 42.& 197.
luxata membra 200.
lydoron 3.
lychnobius 65.
lychnuchi 65.
lychnus 65.
lynchurium 197.
lyſimachia 201.

M

Macellum 16.
Machera 123.
Macherophorus 123.
Macrocheræ 205.
Macrocola 207.
Mactra 208.
Madulſa 9.
Magire 209.
Magma 103.
Magnes 207.
Maialis 53.
Maiæ 38.
Mala 79.
Malachen 202.
Malachis 28.
Malatia 206.
Maleolus 30.
Maltha 4.& 202.
Malthinus 202.
Malua 28.
Maluuium 66.
Mamphur 207.
Mangones 138.& 209
Mani 44.
Mania 205
Manicæ 121.
Manna 210.
Mantelis 205.
Mantica 49.
Mantile 73.
Mantilia 205.
Manubiæ 207.
Mapalia 137.
Mappa 72.
Maratrum 23.
Marcor 207.
Marga 210.
Margaritæ 37.
Marræ 207.
Marſupium 105.
Marubium 24.
Maſſaris 216.
Maſtiche 202.
Maſtigaphorus 202.
Maſtix 202.
Maſtrucæ 239.
Matellio 107.
Mateola 208.
Materiarii 202.
Matrix 17.
Matta 98.
Mattiacæ 207.
Matula 10.
Meconium 23.
Medianum 202.
Mediaſtinus 207.
Medimnus 130.
Mel 18.
Melacium 12.
Melancoryphos 54.
Melandria 16.
Melaniæ 205.
Melanion 193.
Melas 200.
Meliceria 206.
Mellitei canes 46.
Melliturgos 202.
Melinum 203.
Melis 203.
Meliſſa 202.
Melones 26.
Melophorus 67.
Melopepones 26.
melopes 28.
membrana 116.
mena dea 210.
mene 35.& 210.
mænia 3.
meniana 202.
menſa 67.
menſtrua 230.
mentagra 110.& 206.
mergæ 217.
mergi 52.
merones 208.
merulæ 55.
meſaulæ 207.
meſenterium 207
meſpila 81.
metanea 232.

metopæ 255.
metopoſcopi 205.
mica 84.
midas 128.
miloecon 92.
miliarii apri 220.
miliarium 210.
milica 128.
millus 48.& 203.
milium 128.
mimus 203.
minium 117.
miſagathus 203.
miſantropos 203.
miſodemus 203.
miſogyneia 203.
miſothecni 202.
mitellæ 204.
mithridatica ſin-
theſis 239.
mitra 204.
mixe 202.
modiolus 10.
modius 130.
mola 111.& 206.
moletrina 92.
molibdena 210.
molucrum 206.
momus 232.
monchromaton 208.
monedula 56.
monile 49.
monobibli 208.
monoceros 42.
monocores 204.
monolemmates 197.
monopolium 83.
monopteræ 218.
monoxylū.19.& 90.202
mora 81.
morphæ 205.
morphea 205.
morpheus 205.
mortarium 92.& 209.
morticini 206.
mos nubentium 204.
moſcheuma 208.
moſchos 8.
motacilla 57.
mucidus 202.
mucro 123.
mugil 206
mulotriba 48.
mullus 34.
mulus 45.
multicia 204.
muranium 216.
murenulæ 203.
muria 19.& 208.
murices 37.
murrhina pocula 70.
murrhinarius 70.
muſca 84.
muſcaria 22.& 83.
muſcarii 208.
muſcillæ 84.
muſcus 8.
muſeacum 6.& 209.
muſtaceum 91.& 203.
muſtea mala 80.
muſtella 33.
muſtricola 207.
muto 81.
mutuli 62.
mya 84.
myactonos 209.
myagrus 84.
mydriaſis 205.
myla 206.
myoctonos 127.& 208.
myopiæ 41.& 205.
myra 103.
myriophilon 24.
myriſtica nux 19.
myrmetia 112.
myrmiciæ 206.
myrmix 206.
myrobolanum 241.
myropola 103.
myropolium 103.
myrothecium 103
myrteta 32
myrtus 22.

N

Nablium 212.
Nana mala 80.
Nani 236.
Narce 29.& 211.
Narciſus 29.
Narcotica 211.
Naſiterna 90.& 210.
Naſſa rete 33.
Naſturtium 24.
Naulium 213.
Naumachia 60.
Nauticus 236.
Nebrides 42.
Nebulæ 211.

Nebulones 13.
Necromantia 90.&212
Necron 212.
Necya 212.
Necyomantia 212.
Necys 212.
Nefrendes 210.
Nephritis 121.& 211.
Neruici 112.& 211.
Neruiæ 212.
Neſſotrophion 50.
Neſtia 213.
Netrices 212.
Neuli 211.
Neura 212.
Neurobapha 211.
Neurobatæ 211.
Nexilis 211.
Nictalopes 199.
Nictalopia 110.
Nictalopii 199.
Niptra 212.
Nitrum 212.
Niuarium collum 14.
Nix eſtiua 14.
Nodinus deus 249
Noegeum 211.
Noſema 212.
Noſematicus 212.
Noſoçomion 211.
Nothrotes 207.
Nouacula 92.
Nouelletum 212.
Nucamenta 212.
Nuciperſicum 81.
Nucleus 212.
Nuculæ 78.
Nugiuendi 220.
Nugones 211.
Numiſma 105.
Nuſcitioſi 199.
Nux 78.
Nux iuglans 78.
Nux baſilica 78.
Nyctages 212.
Nycteris 212.
Nycteus 212.
Nyſia 32.

O

Oataricha 17.
Obices 6.
Obrizum 215.
Obſidianum 216.
Obſtetrix 96.
Occentator 216.
Ochra 215.
Ocreæ 121.
Ocymum 22.
Oeco 93.
Oecodomicum 6
Oeconomia 93.
Oeconomus 93.
Oecos 93.
Oenanthe 216.
Oenomel 12.
Oenon 76.
Oenophorum 76.
Oenophorus 67.
Oeſophagus 224
Oeſipum 199.
Offa 91.
Offector 214.
Offella 91.
Offocatio 214.
Olea 30.
Oletum 30.
Oleum 18.
Olfactoriola 215.
Olitaria 21.
Olitor 21.
Olitorium forum 21.
Oliuarum conditura 82
Oliuæ picenæ & ſidici-
næ. 82.
Ollares uuæ 82.
Ololygones 213.
Ololizontes 36.
Olor 52.
Omentum 214.
Omoplatæ 215.
Omphacinũ oleũ 13.
Omphacium 12.
Omphax 12.
Onager 45.
Onichites 3.& 213.
Onicomantia 90.
Oniſcos 240.
Onyx 213.
Ophiaſis 214.
Ophiucus 65.
Ophiulcus 214.
Ophtalmia 263.
Opilio 45
Opium 23
Oporice 215.
Opiſthotos 111.
Oporetheca 79.
Oppilare 177

Oppilatio 177.
Opus inteſtinum 3.
Opus œcodomicum 6
Opus ſublitium 6
Orbes 73.
Orbiola 214.
Orchis 82.
Orcodeſpotis 191.
Oreæ 48.
Orexis 101.& 214.
Organa 214.
Orichalcum 35.
Orificium 17.& 213.
Oriza 128.
Ornitagonia 50.
Ornithe 50.
Ornithones 50.
Ornithotrophium 50
Orthominium 215.
Orthragoriſcus 210.
Ortygometra 51.
Orum 35.
Oryges 42.
Orygometra 216.
Oſcedo 216.
Oſtraciſmus 89.& 213
Oſtracos 89.& 213.
Oſtrum 4.& 215.
Otus 51.
Oua 19.
Oua tarica 213.
Ouile 43.
Oxianoſos 211.
Oxicedrus 215.
Oxizomum 264.
Oxos 13.
Oxygala 13.
Oxymel 13.
Oxymirſine 215.
Oxypora 13.
Oxiporopolæ 13.
Ozena 110.

O

Paganalia 9.
Paganus 9.
Paguri 38.
Pagus 9.
Pala 217.
Palæſtra 63.
Palingeneſia 133.
Palimpſeſtris 116.
Palium 220.
Paludamentum 220.
Panarium 74.
Pancarpiæ 74.
Pancratiaſtes 63.& 218.
Pancreſta 227.
Paniculatii 219.
Panicum 128.
Panis genera 74.
Pamphagus 74.
Pantheon 74.
Pantheræ 40.
Panthophilæ 220
Panus 219.
Papauer 23.
Papulæ 223.
Papus 29.
Paracenteſis 226.
Paradromidæ 7.
Paragaudæ ue-ſtes 205.
Paraclyſis 205.
Paraphema 228.
Paraſitus 227.
Paraſtatæ 132.& 216.
Paratr ma 112.
Parazonia 124.
Pardales 40.
Pardi 40.
Parecmon 217.
Parietes 3.
Pariſthmia 110.& 224.
Parium mamor 3.
Parma 120
Parmula 30.
Paronychia 111.& 222.
Paropſis 77.
Parotides 110.& 222.
Partheno 227.
Parulides 110.& 222.
Paſceolus 221.
Paſſer 36.
Paſſer ſolitarius 57.
Paſtilli 221.
Paſtinaca 36.
Paſtinum 224.
Patagium 219.
Patibulum 5.
Patina 90.
Patinarius 91.
Pauiculæ 227.
Pauimentū 62.& 227
Pauo 50.
Pauſarius 227.
Pecten 101.
Pectenatum tectū 133.
Pectunculi 35.

Peculum 70.
Pædagium 226.
Pedamentum 30.
Pedecoſus 226.
Pedules 220.
Pegaſi 44.
Pelamides 16.
Pellacia 206.
Pellax 206.
Pelliones 219.
Pelta 120.
Peluis 66.
Peluium 66.
Pemmata 78.
Penaria cella 15.
Penarium 15.
Peniculus 90.
Penis 90.
Penna 117.
Pennaria 117.
Penſiles horti 21.
Pentadoron 3.
Pentaſpaſti 231.
Pentathli 228.
Penula 220.
Penus 15.
Peplios 24.
Peplum 220.
Pepones [illegible]6
Percnos 198.
Percnopterus 198.
Perdix 51.
Peredia 220.
Pergula 63.& 30.
Peribolus 63.
Peridromi 177.
Periodice 223.
Peripetaſma 99.
Periptere 218.
Periſcelis 219.
Periſodomon 194.
Periſterotrophium 131.
Periſtroma 99.
Periſtylium 6.
Perna 16.
Pernio 112.& 224.
Perpendiculum 216.
Perſica 81.
Peſſi 221.
peſſuli 5.
petaliſmus 213.
petaminatii 218.
petaſo 16.
petaſus 220.
petauriſtæ 218.
petroleum 18.
petroſelinum 22.
phagedæna 223.
phalacrocoraces 55.
phalangæ 224.
phalangium 225.
phalaris 52.
phaleræ 49.
phantaſma 195.
pharetra 125.
pharmaca 221.
pharmacopolæ 109.
phaſianus 50.
phecaſia 220.
phengites 7.& 217.
phenicopterus 51.
phenicurus 178.
phiala 70.
philaucia 232.
philomena 55.
philomythos 226.
philoſomatos 226.
philuræ 116.& 256.
philyre 256.
phimata 112.& 222.
phimoſis 111.
phingites 217.
phlebotomiæ mo-
ſtrator 240.
phlegmones 223.
phlictena 223.
phrenitis 221.
phrines 232.
phrygia 220.
phtiriaſis 109.& 224.
phtirophagi 224.
phtoes 224.
phtiſis 224.
phygethlon. 219.& 224
phylogineia 225.
phyſemata 37.
phiſeteres 225.
phiſignomus 225.
pica 55.
picris 227.
pictorum familia ro-
mana 186.
pila 92.& 177.
pinacotheca 6.& 114.
pincerna 73.
pineta 31.
piper 19.
piperitis 32.

pirorum genera 80.
piſcina 33.& 58.
piſtillū 92.
piſum 129.
pitheres cometæ 263.
pityria 180.
pityrii panes 180.
pixagatus 63.
pixis 92.
plancæ 133.
planulæ 5.
plantanus 31.
platelea 57.
platiceros 42.
platyophtalmon 236.
plaudi canes 46.
pleuritis 222.
plinthus 225.
plote 33.
plutei militares 228.
pluteus 117
pneumonia 222.
pnigos 59.
pocilator 73.
podagra 112.& 222.
poderis 220.
podia 226
podium 4.
polimenta 220.
polimyxos 65.
polioicetica 126.
polubrum 66.
polycronius 218.
polymita 219.
polypus 221.
pomarium 21.& 79.
pomona 79.
pompholix 228.
pontones 190.
popina 85.
popinones 85.
porcæ 217.
porphirio 51.
porphyrites 3.
porri 28.& 35.& 221.
porrigo 221.
porta decumana & pretoria 5.
porticus 7
portiſculus 227.
portulaca 24.
portunus 5.
portus 217.
portus lapis 3.
poſca 228.
poſtes 4.
poſtica 5.
poſtilena 49.
poſtomis 48.
praſion 24.
precarium 218.
præfurnium 58.
prælium 13
prequox 217.
preſentarium 217.
præſepium 46.
præſtigiator 218.
pretexta 220.
prætorium 217.
priapiſmus 241.
primigenius 5.
proboſcis 39.
proceres 62.
proceſtrium 62.
prochemaſis 243
procoeton 62.
prodromi 227.
progymnaſma 63.
promus 15.
promulſidarium 77.
pronaus 225.
propinator 77.
propnigneos 59.
propyleum 4.
proreta 227.
proſede 42.
proſophon 226.
proſtibulæ 43.
prothyrides 225.
prototomus 15.
prototypa 256.
protypa 256.
protyra 216.
prouerbiū ad reſtim 233.
pruna 87.
pruneoli fungi 17.
prunicipes 88.
prunorū genera 80.
pſecada 228.
pſeudiſogonion 194.
pſeudiſodomos 194.
pſeudoſphecces 227.
pſeudothyra 4.
pſichrolutes 58.& 218
pſilothrum 219.
pſitacus 55.
pſora 224.
pſoricum 227.

Pterigium 222.
Pteron 218.
Pteroti 218.
Pugilatorius ſolis 179.
Pugillares 116
Pugio 123.
Pulmentum 89.
Puls 89.
Puluinus 98.
Pumilio 80.
Pycoſtelon 6.
Pycta 218.
Pygargus 197.
Pygmei 247.
Pyr 85.
Pyra 85.
Pyragra 180.
Pyrales 86.
Pyramis 85.
Pyrcera 23.
Pyrecbola 224.
Pyriaſes 221.
Pyricauta 85.& 223.
Pyroboli 126.&223.
Pyrolampides 221.
Pyror 225.
Pyrpilis 85.
Pythia certamina 218.
Pyxagathus 218.
Pyxia 226.

Q

Quadrantalia 228
Quadræ 73.
Qualeæ 51.
Qualus 14.
Quattanarius 112.
Quaſillus 95.
Querquera febris 229.
Quietalis pluto 229.
Quinquepeda 229.
Quinquertiones ludi 63.&228.
Quirinus 123.
Quiſquiliata ueſtis 159
Quiſquilium 159.

R

Rabulæ 232.
Racematio 47
Racemus 83.
Radii 229.
Radius 131.
Radula 232.
Raia 36.
Ralla 204.
Ramices 230.
Rana 36.
Rapa 26.
Rapaciolum 27.
Raphanus 26.
Raphius 251.
Raponcium 27.
Raſtelli 47.
Rauis 232.
Rechamus 231.
Recidipna 229.
Reciduus 231.
Recinium 230.
Recuperatorium iudicium 232.
Redimiculum 229.
Rediuia 230.
Reliquum 232.
Remenſis tella 102.
Repagulum 6.
Repaſtinatio 224
Reſegmina 229.
Reſimus 232.
Reſtiones 233.
Retæ arbores 232
Rectractator 232.
Rhagades 230.
Rhagadia 230.
Rhaponticum 230
Rhedarius 44.
Rhegmochaſmos 242.
Rhenones 229 & 239.
Rhetræ 232.
Rheubarbaræ 230.
Rheuma 230.
Rheumatiſmus 230.
Rhinoceros 60.& 229
Rhipades 177.
Rhiparos 177.
Rhipas 177.
Rhipocōdyli 177.
Rhipos 177.
Ripſaſpidæ 146.
Rhodinum oleum 29.
Rhododaphne 229.
Rhododendros 229.
Rhodos 29
Rhogoides 243.
Rhoicæ mulieres 230.
Rhoiton 80.
Rhomphea 123.
Rhopalum 124.
Rhumbus 36.& 95.
Rhuncus 229.

Rhus 232.
Ricæ 230.
Ricinus 231.
Ridica 232.
Robigus deus 231.
Rorarii 125.
Ros ſiriacus 210.
Roſa 29.
Roſarium 29.
Roſæ damaſcenæ 29.
Roſetum 29.
Roſmarinus 22.
Rota pinnata 189.
Rubeta 232.
Rubia 40.& 231.
Rubigalia 231.
Rubigo 231.
Rude æs 105.
Rudus 62.&212.
Rulla 230.
Ruma 17.
Rumia 17.
Runcina 230 & 231.
Runcinator 231.
Runcones 230.
Rupinæ 232.
Ruta 23.& 27.
Rutellum 230.

S

Sabina herba 32.
Sabulum 3.
Sacarum 19.
Sacellum 113.
Sagena 33.
Saginarium 50.
Sagum 238.
Sal 19.
Salamandra 85.
Salarii 19.
Sales 19.
Salgama 15.
Salgamarii 15.
Salgamarium 15.
Salinum 73.
Salitus 19.
Saliunca 234.
Salix 182.
Salmæ 45.
Salnitrum 246.
Salſamentarii 19.
Salſamentum 19.
Salſilago 190.
Saluia 22.
Saluiata 91.
Salutatoriū. 4.& 233.
Samara 247.
Samio 234.
Sandala 127.
Sandalium 239.
Sandapila 125.
Sandaraca 32.& 215.
Sanguiculi 17.& 245.
Sanguiſuga 34.
Sanſucus 21.
Sapa 12.
Sapo 207.
Sarabella 238.
Sarcocella 230.
Sarcoides 249.
Sarcophagus 246.
Sarculum 239.
Sardæ 36.
Sardonix 213.
Sarire 239.
Sariſſæ 124.
Saritor 239.
Sartago 90.
Sartor 239.
Satrapes 233.
Satrapia 233.
Saturea 23.
Satyriaſis 241.
Scabies 242.
Scabritia charta 115.
Scabrities 243.
Scaci 25.
Scala 61.
Scalpellum 240.
Scalptorium 245.
Scalpturata paui-menta 235.
Scamnum 98.
Scandix 215.
Scandulæ 133.
Scaphidum 240.
Scaphium 107.& 240.
Scapularis
Scapus 129.& 246.
Scarabeus 133.& 179.
Scardua 38.
Scarificatio 245.
Scarus 35.
Scaturigo 234.
Scenophegia 240.
Schenobates 63.
Schedæ 116.
Schiſta 245.
Scobes 84.

Schola 249.
Scholia 249.
Scimpodium 248.
ſcintilatio 241.
ſciomachia 246.
ſciomanthium 246.
ſciomantia 90.
ſciothericos 107.&.183
ſciros 242
ſciuri 247.
ſcliroſis 241.
ſclopetum 126.
ſcobes 84.
ſcobina 84.& 240.
ſcolopen
drum 27.& 240.
ſcolymos 28.
ſcombri 36.
ſcope 84.& 247.
ſcopia 249.
ſcoptula 125.
ſcoria 201.& 245.
ſcorpio 126.
ſcortea 220.
ſcotoma 241.
ſcranteũ 125.
ſcriblita 236.
ſcrimnium 119.
ſcriptorium 117.
ſcrotum 247
ſcrupi 244.
ſcrupus 120
ſcruta 248.
ſcutella 77.
ſcutra 77.
ſcutulata ueſtis 120
ſcutum 104.
ſcyla 27.
ſcymni 40
ſcyphus 78
ſcytalia 40.
ſcytos 120.
ſecale 128.
ſecuris 123.
ſedile 71.
ſegeſtria 244
ſelini 22.
ſeliquaſtrum 248.
ſemicinctium 94.& 237
ſemiplotia 244.
ſentina 249
ſentinus deus 249.
ſæpia 35.
ſeps 240.
ſepte 240.
ſeptruchi 65.
ſera 5.
ſeres 104.
ſerica 104.
ſericarius 238.
ſerie 11.
ſeris 249
ſerotina 217.
ſerperaſtra 248.
ſerpilum 22.
ſerra 5.
ſeruiæ 29.
ſerum 16.
ſeſquiobolus 238.
ſeſquipes 238.
ſeſſeli 27.
ſeſſiles 23.
ſetacia 130.
ſextarius 130.
ſextiuus denarius 235.
ſicilices 244.
ſicilicus 244.
ſicilire 47.& 244.
ſicyonia 246.
ſiderati 243.
ſideritis lapis 207.
ſigma 235.
ſigninum 62.
ſil 248.
ſilens luna 234.
ſilens cœlum 234
ſilex 232.
ſiligineus panis 74.
ſiliqueſtrum 24.
ſilurus 37.
ſimbella 106.
ſimiæ 42.
ſinapi 25.
ſinciput 17.& 235.
ſincopis 111
ſingraphium 118.
ſingultus 241.
ſiparium 99.& 238.
ſiphonculus 9.
ſiphones 10.
ſiriaſis 241.
ſirpare 249
ſirpiculum 249.
ſis 128.
ſiſama 128.
ſiſer 26.
ſiſimbrium 248.
ſiſtylos 178.

ſitanius panis	235.	ſpoliarium	235.	ſturhio	38.
ſitula	236.	ſpondylos	95.& 237.	ſturnus	55.
ſitus	246.	ſpongiæ	255.	ſuarius	45
ſmigma	236.	ſpongioli fungi	17.	ſubare	43.
ſmilax	248.	ſquatinæ	36.	ſubgrundaria	134
ſocordes agni	47	ſquilla	38.	ſubdiales	30
ſolati	243.	ſtabulum	43.	ſublicium	6
ſolea piſcis	36.	ſtagnea uaſa	88.	ſubrumi agni	17.
ſoleæ	44.	ſtaphilinus	26.	ſubſellium	72.
ſolium	36.	ſtardæ	57.	ſubulones	41.
ſolum	9.	ſtechada	30.	ſuccidia	16
ſomnus	100.	ſtellio	36.	ſuccuſſones	44.
ſonchus	249	ſtephanus	29.	ſudarium	102.
ſonticus morbus	244.	ſtephanoplocos	29.	ſudatoria	57.
ſorba	82.	ſtibadia	64.	ſudes	124.
ſortilegus	238.	ſtica	83.	ſuffitores	87.
ſoter	177.	ſtilicidium	133.	ſulcus	5.
ſoteres	177.	ſtlria	134.	ſulphurata ſomenta	87.
ſoteria	177.	ſtipare	11.	ſumen	17.
ſpadones	82.	ſtragula	99	ſuperliminare	5.
ſpaſmus	242.	ſtramentum	47.	ſuppedaneum	98
ſpaſtici	242.	ſtrapedes	48.	ſvagros	40.
ſpata	62.& 123.	ſtratioticus	44.	ſycelis	54.
ſpataliũ	237.	ſtrepſicerotes	42.	ſycomorus	83.
ſpecillum	240.	ſtriæ	7.	ſycos	83.
ſpeculum	94.& 102.	ſtrige	47.	ſycoſis	83.
ſpecularis	233.	ſtrigilecula	60.	ſymbolum	72.& 118.
ſperma	79.	ſtrigiles	7.& 60.	ſympoſium	73.
ſpheriſterium	59.	ſtrigmentum	60.	ſympotis	73.
ſpheromachia	59.	ſtrix	5.	ſynanchis	110.
ſphinges	42.	ſtrobilus	28.& 79.	ſyndones	99.
ſpicilegium	47	ſtrophia	29.	ſynctericus	112
ſpineoli fungi	17.	ſtructores	73.	ſynæcus	93.
ſpinther	237.	ſtrues	47.		
ſpira	7.& 245.	ſtruthiocamelus	53.		
ſplenetis remediũ	241.				

Syntheſis	23.& 238.	Teripudium	53.	Tignarius	61.
Syſſitia	72.	Teruncius	258.	tignum	61.
T		Teſſillatum	62.	tilia	256.
Taberna	18.	Teſſellæ	62.& 251.	timiopola	228.
Tablinum	6.	Teſſera	27 & 105.250.	tinea	14.
Tabulata	62.	Teſtaceus panis	91.	tinia uaſa	14.
Tabulatio	62.	Teſtæ	89.	tinnitus aurium	252.
Talaris ueſtis	254.	Teſtuacium	91.	titillatio	255.
Talea	27.	Teſtudo	37.& 97.	titillatus	255.
Talia	27.	Teſtus	91.	titio	86.
Talipedare	254.	Tetanos	111.& 242.	titiuilitium	238.
Talus	105.& 254.	Tetanothra	94.& 251.	toles	110.
Tapetes	99.	Tetradoron	3.	tollo	250
Tarantula	225.& 36.	Tetrapharmacum	257.	tollutares	44.
Tarichos	213.	Tettigometræ	216.	tomacula	251.
Taſis	223.	Tettigoniæ	216.	tomentú	98.& 285.
Taxus animal	203.	Tettiſgos	216.	tomix	255.
Taxus arbor	248	Texitechnos	258.	tonſile	110.& 182.224.
Techni	258.	Thalaſio	95.	tonſus	254.
Technitis	258.	Theca	114.	tophus	3.
Technopegnion	258.	Theria	255.	topia	251.
Tectorium	4.	Theriaci paſtilli	255.	topiarii	251.& 32.
Tectum	132.	Theriaclea	256	topiarium	32.
Tegulæ	194.	Theriotrophia	93.	toralia	98.
Telamones	5.	Thermæ	57.	torcular	13.
Teletæ	255.	Theurgi	255.	toreuma	70.
Telum	252	Theurgia	255.	tori	256.
Templum	133.	Theurgici	255.	tornarii	207.
Tempocos	118.	Thiræ	216.	tornamen	250.
Temulentia	75.	Thuribulum	114.	tornus	207.
Temulus piſcis	38.	Thurio	36.	torris	86.
Tenaſmus	252.	Tiara	252.	torques	88.& 254.
Tendiculæ	33.	Tiarati reges	252.	toſſica	256.
Tenontes	256.	Tiarophori	252.	toxeuma	256.
Teraneola	56.	Tibicines	132.	toxos	124.
Teredo	257.	Tieldones	44.	trabea	252.

Trabeatio 252.
Trabeatus quirinus. 252.
Trahe 253.
Traheæ 253
Trachoma 252.
Tragopagus 13.
Tragos 111.
Tragula 33.& 256.257.
Tranſtra 132.
Trapetes 18.
Trapeza 70
Trapezitæ 70.
Trechedipna 229.
Trechedipni 229.
Trenetica tibia 254.
Trenodium 254.
Trenox 254.
Trepteria 256.
Tribula 253.
Tribulus 253.& 254.
Trichie 36.
Trientalis 256.
Triginos 13.
Trigla 34.
Triglipha 70.
Trigliphi 255.
Trimixos 107.
Triobolus 13.&250.
Tripatinum 257.
Triplinthius 225.
Tripodes 71.
Trips 128.
Tripudium 53.
Triſpaſtos 231.
Triteuus 188.
Tyrocneſtis 92
Triticum 127.
Trochilus 24.
Trochiſci 221.
Trochus 257.&258.
Trocleæ 10.
Troia 250.
Truellum 66.
Trulla 253.
Truliſſare 253.
Tryginon 178.
Tubuli 134
Tuceta 89.& 251.
Tucia 228.
Tudicula 253.
Tudiculare 253.
Tudites 253.
Turbo 257.& 258.
Turdus 54.
Turtur 54.
Turunda 53.& 252.
Tuſſis 180.
Tutulus 257.
Tutulati 257.
Tygris 40.
Tympanici 187.
Tympaniæ 37.& 250.
Tympaniſtes 182 250.
Tympanites 187.
Tympanotriba 250.
Tympanũ 178.& 250.
Typhon 178.
Typus 256.

V

Vacerra 46.
Vacinii 262.
Vagina 124.
Valetudo 108.
Valetudinarium 108.
Valgia 262.
Valgiolum 262.
Vallum 130.
Valuæ. 129.
Valuolus 129.
Vannum 130.
Vappa 13.
Varri 262.
Varices 262.
Variæ 40.
Variæ picæ 45.
Vaſtazontes 186.
Vatiæ 262.
Vatieni 262
Vatrachos 36.
Vectes 6.
Velabrum 130.
Velites 125
Venabulum 124.
Ventilator 130.
Vepreta 261.
Veredi 44.
Vermiculata pauimenta 235.
Vermiculatus 261.
Vermina 259.
Verminari 259.
Verminatio 259.
Vernix 32.
Verrucæ 111.
Verſoria 261.
Verſura 4.&258.
Vertagus 46.
Verticulus 95.

Veru 91.
Verucula 260.
Veruina 262.
Veruta 91.& 125.
Veſpertilio 212.
Veſtibulum 4.
Veſticipes 261.
Veſtis 103.
Veſtium nomina 103.
Veterina 46.
Veterinarii 46.
Veternum 260.
Vibriſſæ 259.
Vicia 129.
Vietores 11
Vigiliæ 107.& 259.
Vimina 11.
Vinum 11.& 75.
Vinorum genera 12.
Viola 29.
Viriculum 260.
Viridaria 21.
Viridarii ſerui 261
Virgata ueſtis 261.
Vitrearii 259.
Viuera 258.
Vligo 11.& 258.
Vmbilici 115.& 260.
Vnguentorum genera 103.
Vnguis 260.
Vniones 37.
Vola 262.
Volgiolum 262.
Volſelle 94.& 258.
Volua 17.
Voluox 261
Volutabrum 261
Volutina dea 249.
uomica 259.
uomitus 112.& 161.
uomonices 202.
uopiſcus 262.
urceoli fictiles 67
uredo 231.
uri 260.
urinatores 10.
urinarium 58.
urna 10./58./131./236/90.
urſorum partus 41.
urtice 261.
uſtrigo 261.
uſus annulorum 118.
uua 110.
uuarum genera 83.
uulcanus 85.
uultures 56.
uulua ſuilla 17.

X

Xenia 207.& 262.
Xenius 262.
Xenius Iupiter 262.
Xenodochia 262.& 100
Xenodochus 262.
Xenos 262.
Xeria 187.& 262.
Xerolibya 263.
Xerophtalmia 263.
Xeros 263.
Xiphiæ cometæ 263.
Xiphion. 263.
Xiphos 263.
Xylina 263.
Xylinæ ueſtes 95.
Xylobalſamum 151.
Xylocinamum 20
Xylon 263.& 95.
Xyron 263.
Xyſtus 7.
Xyſtici 7.

Y

Ypermetopon 235.

Z

Zamia 264.
Zamiæ nuces 264.
Zea 128.
Zemio 264.
Zephyria 53.
Zetæ 59.
Zibilini 143.
Zigodes 157.
Zizipha 81.
Ziziphus 81.
Zographia 118.
Zomidion 264.
Zomos 264.
Zonarii 263.& 96.
Zonæ 263.& 105.
Zoophita 264.
Zophorus 166.
Zopiſſa 263.
Zoſter 263.
Zoſterus 263.
Zyga 263
zygia 263.
zimitis 74.
zythus 263.& 128.

Ianus Andreas Albius.

Antiquam: Marius Domum:recurrens:
Qui Mos: eſt proprius:boni Architecti:
Inuenit:loca multa:Aranearum:
Cincta Caſſibus:& graui Veterno:
Et ne:Lucifugæ latere Blattæ:
Poſſent:Aedibus Expulit:Tenebras:
Qualis:Purpureus fugure Thitan:
Solet:Quum a populis:Caput Sepultis
Effert:& Radiis reueſtit Orbem:
Sed:dum ſingula:noſter Archimedes:
Illuſtrat:Propius ſuiſq; rebus:
Infert Mane nouum:cadit:uelut Flos:
Quem:Bruma:aut Aquilo:inſoleſue Aratrum:
Præſit:Ha Tenebræ:Tenebricoſæ:
Orci:quæ omnia Deuoratis:ipſi
Dent uobis:male Di:abſtuliſtis omnes:
Aeuo huic:Delicias:uale Ha uale Aetas:
Infœlix:uiduata:tam Fideli:
Et Docto:Nitido:& Probo:Architecto:
Rara:qui potuit:domum Elegantem:
Arte:ponere:Quam:nec Inuida Aetas:
Terras:Exitio Datura:perdet.

Petrus Maria Chariſſimus Canonicus
Parmenſis.

Hoſpes:licet Negocium:inſtet obſecro:
Audi:tibi ita præſto:Lacæni ſint fratres:
Si quando:iter:per æquor:inſanum paras:
Idemq; Mauors:ſi uis ingruet pugnæ:
Obdormit:Aeternam ſopore alto hic:noctem:
Grapaldus ille:ille Agnitiſſimus dudum:
Qui fecit:Aedem Splendidam:& Raram ſatie:
Iam abi & memento oculis tuis ſat debere:

FRANCISCI MARII Grapaldi Viri Illiſtris: Vita Per Ianum Andream Albium: ad Reuereñ. Dñm Florianum Canonicum Patro. Suum Digniss.

DIONYSORVM Sophiſtam : tritum
quoddam: Veteri Sermone Adagiũ:in
ore Sæpe: habuiſſe: Auctor eſt Plutar/
chus:Quis patrem laudabit : Niſi Im/
probi liberi: uerum Hoc Chryſippus
Phyloſophus:eius ſane triſtitiam refor
midans:cõmutaſſe:mitioriq; uerbo:ad
meliorem partem: traduxiſſe uidetur:Quis patrem lauda/
bit: niſi probi liberi : dicebat enim:illoꝝ arrogantiam : Eo
prouerbio comprimi: qui cũm ipſi nulla uirtute excellant:
Maioꝝ ſuoꝝ gloriam:& laudem ſibi ipſis:frequenter aſcri
bant : Cæterum Cui maiorum generoſitas : & ſplendor :
(ut inquit Pyndarus) non degeneranti natura conueniat :
quẽadmodum tibi Floriane: qui domeſticis exemplis con
formatus:maiorum tuoꝝ:memoriam reuocas: neq; enim
alienæ laudis:Gloriã tua uirtute deſtitutus aucuparis:Quã
obrem: Cum ego Grapaldi: Ciuis tui: Vitam litteris man/
daſſem:Operepræcium:mihi feciſſe uideor:Si illam tibi:ti/
bi inquam meo numini mitterem: Quando Antiqua re/
cenſq;:fuerit conſuetudo Primicias:eiſdem deis :Offeri de
quibus:mortales benemeritos fore Exiſtimabãt:Sed iam
ad inſtitutum opus:ne Cupreſum ſimulare uidear:reuerta/
mur: Gẽtem Grapaldam:Vt hinc ordiar: ex Brixillo origi
nem duxiſſe comperimus : Oppido ſane nobili: cum pro/
pter amenitatem:regis fluuioꝝ : Eridani in cuius prætipio
ſitum eſt tum propter Otonis Siluii:memoradam cedem:
ueꝝ inteſtina bella tumultuſq; Barbarici: eam Vrbem po/
ſtea obſcuriorem reddidere:Qua de re: Chantes Franciſci
Marii auus merito quidem : inter Selectos Argus Heroes:
Annumerandus: ne ſedem male hoſpitam Diutius tene/
ret Parmam ſe contulit:Quã Vrbem:inter cæteras Ciſalpi/

Dionyſiodori Adagium

Chryſippus

Pyndari ſen/tentia

Primitias diis Offeri

Brixillum Ci/uitas

Otonis Silui Cedes

+++

Parma Romanorũ Colũnia

næ Galliæ plurimũ excedere:ſatis notum eſt:utpote: Quæ
ex Priſcis illis Romanis originem ducit:Ex Catellano igi/
tur(ſecunda ut aiunt Iunone) Grapaldus naſcitur: Cuius

Hyperberæte⁹ Menſis

ortus: Circa idus Hyperberætei menſis fuit: Qui apud
Macedonas October eſt:quo natos menſe Serotinos lon/

Popularis / Aegritudo

Epidimia

gæuoſq; fore uulgo creditum eſt:Is itaq; populari ægritu/
dine:quam Epidimiam græci uocant Paſſim ĩgraueſcente:
a quodam familiari aſportatur: Ne tam nobilis familiæ:
uno ut dicunt Epulo:Omnes reliquiæ cõſumerentur: Cre/
dendum eſt enim: Apollinem Vt qui oraculorũ deus eſt:
idemq; Poetarũ tutor præuidiſſe Hominem olim ſibi ho/
nore futurum:illumq; ex tali diſcrimine liberaſſe:Quando
eumdem deum præſtare ſalubribus cauſis Auctor ſit Me/
nandrus: Qu ſcribit etiam Mileſios απολλωνι ουλιω
ꝓ ſalute ſua ĩmolare:idem Homerus in libris Illiados ſalu/
tis auctorem Appellat: ουλετε και μαλααιες & eũ
dem peſtis datorem: Vnde apud Pachynum Siciliæ pro/
montorium Lybiſtinus Apollo: magna religiõe Celebris

Apollo ſalutis Auctor

eſt:nam cum Lybici Siciliam inuaſuri:ad id promontoriũ:
claſſem adegiſſent:Apollo qui ibi colebatur ab ĩcolis inuo

Lybici Siciliã inuaſere

catus:Immiſſa hoſtibus peſte:contis pene tali morbo pro/
cidentibus Lybiſtinus cognominatus eſt: idemq; in Aga/

Libiſtin⁹ Apollo

memnonis exercitum in Chriſidis ulcionem fecit: dicebat
aliquando id ſibi quod Neſtori accidiſſe:ille enim patre &

Neſtor ab Herculæ Euaſit

fratribus bello Meſeneo ad Hercule interemptis ſolus ſu/
perſtes remanſit: ita & ego meis omnibus peſte corruenti
bus ſolus ſuperfui:is igitur ad bonas artes: Honeſtaq; ſtu/
dia animum nec præter indolis policitationem apulit:pri
mumq; præceptore uſus eſt Phillippo Beroaldo homine

Philippus Beroaldus

quidem ĩ litteris benemerito: Verum ut ſors bonorũ eſt in/
uida: Aunculus cui tutella demandata erat:in fata hominũ
ceſſit:ex quo factũ eſt:ut ſe ad Queſtuarias artes nãq; do/
mi res anguſtior uidebatur applicaret:quod & Pacuuium

Pacuuii⁹ Poeta

Poetam alioſq; complures feciſſe legimus & ne uitam
Cælibem quam oẽs pariter Philoſophi deteſtantur ageret

Metelli ſñtiæ

prius tamen penſiculatis ſuper hac re Metelli ſententiis:

Amabiliam duxit Vxorē ex nobili Garimbertoꝝ familia: de qua plura dicturus eram:niſi me ſuem Mineruā docere cognoſcerē: ſuis itaq; rebus amico (ut audio) Hercule ce/dentibus ruſum ſe ad humaniora ſtudia contulit: Certum eſt enim res humanas in eumdem ſæpius caſum deferi: ſi/ue quod habundantem & paratam materiam ad ſimilitu dines edendas fortuna habeat:ſiue quod reꝝ ſeries ex qui buſdā terminatis numeris ut Pytagoras Samius credidit connexæ ſint: Vnde neceſſarium eſt: ex illaꝝ reꝝ decurſu ſæpe eadem euenire: Veluti ex duobus Atteonibus alter enim Syrus:alter Arcas fuit utrūq; ab apro interemptum fuiſſe:ex duobus Sipionibus ab altero Carthaginē captā ab altero fonditus euerſam:Troiam primū ab Hercule ꝓ/pter Laumedontis equos poſtea per equū ligneum a græ/cis:tertio propter equum qui in porta cōſiſtens Illienſibus claudere uolentibus impedimento fuit: a Charidemo du/ce captā fuiſſe:Huic igiť noſtræ Rei Publ. negocia utpote oīum horaꝝ homini demandata ſunt: ī quibus ſe ſemper tali ſolertia:taliq; moderatione:tali deniq; prudentia geſſit ut neq; detrahendi Anſa cuiq̄ data ſit:dicebat aliquando Thadeus Vgoletus homo aprime candidiſſimus: cū quo res litteraria Naufragiū feciſſe liquido patet: an neſis Gra/palde populū?(ut ille inquit) multoꝝ capitū eſſe belluam: & ob hoc fortaſis Samius Phyloſophus omnino abſtinē dum a fabis prædicabat: quando ſuffragia ut noſtra tem/peſtate fabis dētur: interim rebus ad ſedem Apoſtolicam declinantibus una cū cæteris Verbenariis ſeu ut liquidius loquar oratoribus noſtræ Rei Publ.uicem gerentibus pro ficiſcitur:qui Palatino certamine: quod moris languentis Græciæ adhuc ſeruatur: Donatus Laurea & publico ſtipē dio abs fœlicis recordatiōis Homine: quem qm̄ res expo ſtulat ſub Pythagoreo ſilentio prætereundum duximus:ī patriam magna quidem oīum expectatione reuertitur:fe/runt enim quū ex monte Mario:qui mons antiquuo noīe Vaticanus appellat̄:ſiue a Deo Vaticano penes quē eſſent uocis humane initia: qm̄ pueri ſimul atq; nati ſunt eam:

Suem Mine/uam docere.

Amico Hercu le

Ex numeris cōſtant oīa

Troia ter ca/pitur

Thadeꝰ Vgo/letus

Bellua multo/rum capitū

Abſtinendū a/Fabis

Verbenarii

Silentiū Pyta/goreum

Vaticanꝰ Deꝰ

✠✠✠ ii

primam uocem edant quæ prima in Vaticano ſyllaba eſt
Vagire iccirco Vagire dicitur: ſiue quod Vatum reſponſo pulſis
æthruſcis P.R. eo potitus ſit ſubiacentẽ urbem aſpexiſſet:
Dies ſine linea obortis dulci quodã affectu lachrymis proclamaſſe: Salue
tot Illuſtrium uirorũ patria: nullam enim quoad Romæ ſe
Habuit diem ſine linea præteriiſſe affirmabat nam ſi quid
occii quod quidẽ raro: circos inuiſebat: Thermas: theatra
Naumachias: aquæductus: montes: porticus: uias: fora: inſu-
las: Arcus: coloſos: ſtatuas: obeliſcos: methas: Amphiteatra
Vrbis antiquitates & alias urbis antiquitates: Nec multo poſt ad Leonem. X.
Ponti. Termaxumum ruſum orator uenit a quo tam beni
gne cognitus Vt abs Tyranno Siciliæ ruſum platona acci
pi diceres ex quo itinere malam capitis diſpoſitionem cre-
braſq; oculorum uertigines contraxit: Cum propter Chli-
matis diuerſitatem tum propter ſolis ardores: nam ex his
rebus (ut aiunt Phiſici) caput infirmum efficitur: quare ad
Marcus Garbatius balnea Quæ in principio æthrurie ſunt iuxta Apenini mõ
tis radices ductus ſane opera Marci Garbatii Medici pari-
terq; philoſophi experientiſſimi contendit: ea enim (ut exi-
ſtimo) Primum a Porſena æthruſcorum rege qui ſe Ianicu
Porſenæ balnea lum uſq; habuit inſtituta ſunt Sed nũc temporis Corſenæ
balnea corupto quidem uocabulo paſſim appellantur de
quibus ut multorum eſt opinio intellexit in libris Epigrã-
matõ Martialis ætruſcis niſi Thermulis laueris illotus mo
rieris Oppiane ex quo factum eſt ut non poſt multum tẽ-
pus priſtina adepta ualitudine nouam Academiam ĩſtitue
Dictũ Epicarmi de fortuna ret: uerum fortuna quæ ut ĩquit Epicarmus nulis in rebus
fidem ſeruare didicit: diẽ accelerat ne diu res litteraria ſua
gloria ſua deniq; fœlic tate uti poſſet: Laborauerat igitur
circiter menſem unum e doloribus iis qui quoniam uiſce-
Hypochõdrii rum Cartilagini inhæreant ex argumento Hypochondrii
appellantur: Hi tam & ſi neminem ſua quidem ui iugulãt
quoniam tamen acutiſſimi ſunt etiã iure moleſtiſſimi per-
hibentur: ſed enim fato ne dixerim an inſitia incuriaq; me-
dẽtium id euenerit ut dum curatio doloribus adhibetur
febris una omnium inſidioſiſſima contracta ſit: Quæ ſen-

ſimi illapſa non quidem in uenas aut in Arterias ſicuti cæteræ ſolent ſed in artus in uiſcera in neruos in oſſa quoq; & medullas incubuerit: ea uero quod latenter quaſiq; lenibus ueſtigiis irrepſerat: parū primo animaduerſa: dein uero cum ſatis magnam ſui ſignificationem dediſſet: non tamen pro eo ac debuit diligenter curata ſic hominem prorſus afflixerat ut non uiribus modo ſed pene omni amiſſo corpore diſtabeſceret: Quare pridie quā Naturæ ſatiſſaceret intelligēs nullam ſuæ ſalutis ſpem reliquam fore nihil prius habuit quam ut animæ medicum acerſeret cui de contractis tota uita noxiis Chriſtiano ritu confitetur: Sūmo dein mane quieſcēti meditantiq; Sacerdotē adeſſe cū ſacramento nunciant. Ille enim tu ne? inquit mitiſſime Ieſu tu nequiſſimū hūc ſeruū dignaris inuiſere: ad quod dixi ſeruum imo uero hoſtem: Qui tantis abs te comulatus beneficiis: tuam tocies maieſtatem læſerim: quod ego per illam qua omne genus hominum complecteris charitatē quæ te cœlitus: ad nos ī terram deduxit: quæ famem: quæ frigus: æſtum: labores: contumelias: flagella: irriſus: uerbera quæ poſtremo crucem: ſubire te compulit: per hāc ego ſalutifer Ieſu quæſo obteſtor: auertas faciem a peccatis meis & cum ante Tribunal tuum conſiſtero quo me iamdudū citari plane ſentio: non mea fraus: non culpa: plectatur: ſed tuis meritis condonetur: hæc atq; alia cum dixiſſet corpus & ſanguinem dominicum: diuina quadam maieſtate uerendus accepit: tum conſolari Marcum Antonium filium ut feret æquo animo uim neceſſitatis: non defuturum cœlitus patrocinium: eramus ibi Anſelmus unaq; Cæſar Chariſſimus uir & in Matematica & medicina exquiſitiſſimus multiq; complures familiarium: cum ſe Apio indigere proclamauit: credebam ego aliqua medicamēta: Apio preparari oportere: cum Anſelmus clam mihi ad aurem deflectens: hic inquit profecto: ſibi diem inſtare cognoſcit Apio enim mortuos: ſepulchraq;: ueteri Græcorum more coronabant: idq; Defunctorum Epulis dicatum eſſe Lucianus affirmat: uerū: ut nos mutuo obloquentes aſpexit: heus uo

Naturæ ſatiſfacere

Oratio ad Deum habita

Anſelmus

Cæſar Chariſſimus,

Mortuos apio coronati

Fortunatæ inſulæ

bis interim parabo ſedem ĩ Fortunatis inſulis inter odora
tum lauri nemus unde ſuperne plurimus Eridani per ſiluã
uoluitur amnis. Hiſdẽq; reiteratis ſæpius Carminibus ex-
pirauit. Vir ad omnia ſumma natus & qui ſtantem reſtan-
temq; toties fortunam uſq; adeo ſit alterna uelificatione
moderatus: Vt neſcias utrum ſecundis rebus conſtantior
an aduerſis æquior ac temperatior apparuerit: periit autẽ

Climathericus Annus

Septennarius Numerus uitæ Vehiculũ

Quinquageſimo & ſexto ætatis ſuæ ãno qui inter Clima-
tericos ideſt ſcalarios annumerãtur: abs quibus ſine aliqua
moleſtia mortales euadere difficilimum eſt: nam per ſeptẽ
narium numerum humanæ uitæ Vehiculũ diuiditur: præ
ceſſere autem admirãda quædam Signa & Prodigia eius
credo obitum ſignificantia: nam & tales homines Immor

Quædã Prodigia

talibus deis cordi eſſe proculdubio credẽdũ eſt: Eius enim
Gẽtilicia inſignia: Quæ in prærupta noſtræ Vrbis turri de
picta erant de Cœlo tacta ſunt: nã Fulmina ex alto ſtatiſq;
de cauſis ex ſuis ueniũt ſyderibus: quare ueteres Romani

Fulguratores qui ſint

ex Aethruſca diſciplina ſacerdotes in urbe habuerũt: qui
fulmina ipſa procurarẽt: qui fulguratores a. M. Catone ap-
pellantur: Conſedit etiam in eiuſdem tecti cacumine Inau-
ſpicatiſſima quædam auis lugubri triſtiq; ſuo carmĩe illud
puto quod poſtea ſecutum eſt denuncians: Has enim hu-
iuſcemodi uolucres ominoſas eſſe malaq; mortalibus por
tendere ſuperſticioſa Vetuſtas credidit: niſi ipſæ ex præce-

Præceptum Amythaonii in Diras

pto Melampodis Amythaonii Cruci ſuffixæ haberentur
pleraq; alia Infauſti ominis aparuere: quæ quidem ſingula
narare haud mihi uiſum eſt: in Laceſendo autem reſpõdẽ-
doq; ex tempore acutiſſimus fuit: Cauſidico cuius infor-
me gibbo erat corpus: agenti apud ſe cauſam & frequẽter

Dicta quædã Vrbaniſſima

dicenti corige me Si quid reprendis: ego te inquit monere
poſſum: Corigere nequaq̃: cum uidiſſet mulierem ex fraxi-
no arbore pendulam utinam iquit cæteræ arbores fructũ
huiuſcemodi tuliſſent a Tõſore loquaci Rogatus quomo
do te tondeo Silens inquit: cum ornatum ſcutum elegan-
tius cuiuſdam uidiſſet dixit non mirari quod ſcutum tali
cura ornaſſet in quo plus præſidii quam in gladio haberet

Interogatus qua hora prandere oporteat: Si diuẽs inquit qua uult: Si pauper quando poteſt: Quodam dicente uen/turos aliquãdo ĩ Italiam Turcas nubes ſagittarum copia ſacturos: melius inquit in umbra pugnabimus: rogatus cu/iuiſmodi uinũ Libentius biberet alienum inq͛: aduleſcẽtu cuius conſuetudine tenebamur Chaſandrã ſe dicenti qm̃ euentũ cuiuſdam rei prædixiſſet: recte ĩquis: nam multos poſſum tuos Aiaces Oyleos noĩare: Cũ ſcotti filiũ ĩ turbã ĩacientem lapides cerneret: Caue ait ne patrẽ ferias: Cũ ui diſſet luxurioſi cuiuſdam domui ĩſcriptum: uenalis: Siebã inquit quia uini crapula obſeſſa facile dominum euome/res: Admirante quodam ea quæ ſunt Florẽtiæ donaria lõ/ge ait plura eſſent: Si qui ſeruati non ſunt ea deuouiſſent: Intuens aliquando adoleſcentem lapides in crucẽ iacientẽ Euge inquit ſcopo enim potieris: Prolixam certe haberet materiã: Si quis iſta colligere ac proſequi uellet: ſunt enim pene innumerabilia huiuſcemodi urbanitatis dicta: com/poſuit autẽ libros de Patribus Aedium Opus ſane elegans & eruditum quæ materia Latinis græciſq; uſq; itacta erat Scripſit etiam Pſalmos quoſdam ductus ſane ſuorum de/lictorum penitẽtia. Quod & Hebreum Regem feciſſe te/ſtis eſt Antiquitas: Cæterum quoad corporis Habitudinẽ pertinet procerior: obeſitate tamen cõueniẽti: Humectãti/bus oculis: ore quẽdã gratũ odorẽ exhalãte Cuius rei cau/ſa fuit quædam corporis temperies innato calore feruen/tis: cum enim (ut Theophraſtus æſtimat) humor a uapo/re digeritur: ſuauis ginatur odor oportet: ea propter ari/da atq; torrida Orbis terrarum loca: plurima & præſtan/tiſſima ferunt Aromata: Sol enim putredinis materiã hu/morem exhaurit: Qui rebus abundat extrinſecis,

Turchas ſagittis pollere

Aiaces oylei

Scopo potiri

Scripſit Pſalmos Hebreorum Rex

Opinio Theophraſti

Torrida loca Aromata ferunt

Finis.

P.Franciſcus Paxius.

Inſtructæ ſi cura domus: ſi cura loquendi
  Sit tibi: Grapaldi ſcripta diſerta lege.
Quæ latuere diu tam docta uocabula: fecit
  Ille quidem medio ſplendidiora die
Nam latii decus eſt: & noſtri gloria ſæcli:
  Et Iubar & linguæ Delius Auſoniæ.

Bernardus Bergondus.

Grapaldum uenerare laureatum
Hoſpes. Si latias colis camænas
Fontes non opus eſt adire graios
Si quod ſcribere uis poema clarum
Hic fons eloquii: & Chorus ſororum
Si proſam legito ſuas Tabellas
Quas hic quottidie ſuis amicis
Mittebat. Ciceronis inſtar: atq;
Criſpi dixeris omnibus Saluſti
Eſſe. Si Thalamum: Lacunar: Aulam
Tectum nobile: Porticus: Columnas
Condis. Hunc lege. Liuor abſit Hoſpes
Quod tu ſi facies opus placebit.

Epithap. Mar. Grapal. per Nicolaum Pietulum

Hac potuit feciſſe itiner: qui Lumine ſicco:
  Belorophonteis eſt male gratus aquis:
Thymbreum: Aonides: Marium: Euan: Numina uatum:
  Atq; alios plures: hæc capit Vrna deos.

Cæſar de Michaelibus.

Iacet P erudum decus ſororum
Franciſcus Marius Grapaldus Vrna hac.
Pone arcum & Pharetram & leues ſagittas
Apollo & lachrimis decora ademptum:
Relicta Aonides Lyra atq; plectro
Deplorent obitum ſui poetæ
Mæſta tu quoq; (proh dolor) iuuentus
Luge orbata tuo bono parente.

Franciſcus Marius Grapaldus Poe/ ta Laureatus Parmenſis Illu/ ſtri Horlando Marchio/ ni Pallauicino.

Signa dabit Plaſtes:leporem uenator:& auceps
Perdices:crepidas ſutor:& arma faber:
Iſitia & fartor:ſumen:uentremq; faliſcum.
Inſtar pyramidis Bubſequa lactis opus:
Et figulus capides:ientacula dulcia piſtor:
Crœſus opes:numos diuitis arca Midæ:
Attalicum textrix:redolentia coccina lydus
Infector:uates grande poema dabit.
Aſt ego quæ potui:ne ſpernas munera:gerræ
Sint licet:eſt etiam grata Corola Ioui.
Fœlix uiue diu Marii non immemor:Euan
Phœbus Calliope tu mihi ſolus eris.

Philippus Beroaldus Bono/ nienſis in Laudem Operis.

Tectum nobile multiplex uenuſtum
Cellas:horrea:porticus:columnas:
Menſas:balnea:fornices:dietas
Extruxit tibi doctus Architectus:
Nec perpendiculo decempedaq;
Metatus calamo ſed eleganti
Structuram uariauit & poliuit.
Lector perſpice:rem ſtatim probabis:

Illuſtri Horlando Marchioni Palla/
uicino Viro Principi Fran/
ciſcus Marius Grapal/
dus Poeta Laurea/
tus Parmēſis
Sal.

CVM MVLTI Libelli compluriaq; uo/
lumina cādidiſſime uir eruditorum om
nium fauiſſor conſtantiſſime hac potiſſi
mum de cauſa ſæpius legantur: quia ui
ris optimis Illuſtribuſue dicata ſunt: ego
Gerræ ſiculæ — haſce meorum ſtudiorum primitias: ſeu
magis lubet hæc nugamenta gerris ſyracuſanis uaniora
ſub tuo nomine edere coſtitui: ut cum legentes uiderint ti
bi in quo uirtutes de excelentia inter ſe certare iam norūt
omnes: eſſe dicata: auidius legant: reuerentiuſq; obſeruent.
Sunt autem de partibus ædium: additis quæ conuenire ui
debantur ex probatiſſimis: quantum potui: ſcriptoribus:
Plinius — & imprimis Plinio luce doctrinarum ſplendidiſſima: quo/
rum uerba ſæpicule inter legendum notabis: nec de om/
nibus: ſed quæ crebra lectione occurrerunt memoria inge
niumq; ſuggeſſit: his equidem multa: illa uero quam plu/
Apes melille/gulæ — rima apes ex floridis herbantibuſq; pratis mellilegulas ſe/
cutus in ſcedulis calamo digeſſi: magis dictionum ſtudens
interpretamentis q̄ locorum ſingulorum idoneis: ut Ar/
chitecti ſolent: diſpoſitionibus: Domus enim tam ampliſſi
mæ ſtructuram non docere: uerum ædificatæ partes de/
ſcribere: hoc eſt ſingulis: nomina ſua reddere: & breuiuſcu/
le fortaſſis quam decebat elaboraui. Complura fateor me
uel addere uel diffuſius ſcribere potuiſſe: quorum quibuſ/
dam conſulto: ne in immenſum opus creſceret falce impe
raui: quædam cum abſoleta tum nimis triuialia minime
conuenire uiſa ſunt. Præterea alius alio plura & ſcire & ri-

mari poteſt:nemo omnia:homines ſumus.Mihi autem ſa tis eſt huius materiæ:quam publicæ utilitatis ergo ſuſcepi maximam partem tradidiſſe hoc breui Enchiridio quod a ſemidocto intra decimeſtre ſpatium & conceptũ & edi/ tum pigmentariorum olitorum & artificum turbæ ſemi/ doctulæ emptionem ſi uenerit in auctione præſtolabitur: Affranius quippe nauci non daret:nec licitator Plautus Ci cum offerret.Ea tamen omnia qualiacũqꝫ ſunt his præci/ pue ſaturnalibus: quæ nunc chriſtiana religio ex ortu re/ demptoris ſaluberrimo Natalitia rectiſſime nuncupat ad te mitto tanquam Xeniola ueterum morem Romanorũ imitatus:ut cum talis ſepoſitis: teſſeris ſcruppis & alueolo poſt ludum;quem tempus poſtulat:i ocio fueris: ſi tamen Africani Scipionis exemplo eſſe potes ocioſus hæc legas: legendoqꝫ cælum expolitionis(dummodo caſtigatoris & non reformatoris operam requirere uideantur)adhibeas: & illa ueluti Aeſculapius Vrbium aut reſtituas ad uitam: aut iuuante Vulcano:ut Plato tragica poemata:liberes in/ famia:ſi peruenire non merentur ad famam Noui enim in genii tui acumen: noui accerrimum illud tuum iudicium: quod mediusfidius tanti facio:quanti Catonem illum ad/ ortam gladio adeptum.M. Cicero romanæ princeps elo/ quentiæ faciebat:& merito.In te namqꝫ ſumma doctrina & Lepos uiget atticus muſarum(ut dicunt) eloquio com/ parandus.Quam ob rem ſi has meas nugulas non impro baueris ſublimi feriam ſidera uertice. Vale & Marium ti/ bi addictum excipe.

Saturnalia q̃ Natalicia

FRANCISCI MARII GRApaldi Poetæ Laureati Parmeñ. De Partibus Aediū Liber. I.

Domorum inuentio

MVNDI RVDIMENTO HOMINES FERI ET inculti ante fruges cognitas querna grande ac fructibus: quos paſſim e terra natura produxerat uictitabant: in ſpelunchiſq; aut habitabāt; aut tecta ſiluarum īcolebāt. Verem agreſti illo & ferino uictu aliquantulum poſito e cœpere primum alii tuguriola de fronde harundinibuſq; contexere: alii quemadmodum Doxius Cæli filius exemplo ab hirundinum nidulis ſumpto: luto Acerato extruere loca quæ cannulis temere contecta ſubirent: mox cogitationibus ſuis adiicientes res nouas: non ſolum humiles caſas: ſed & ampliſſimas domos fundatas & lateritiis parietibus aut lapidibus erectas; materiaq; & tegulis tectas cōſtruere cœperūt ueluti Athenis Eurialus & Hyperbius fratres excogitaſſe dicuntur. Procedēte demum tempore luxus ille Romanorum ſumptuoſiores ac ſplendidiores erexit: & picturæ honore: & ex toto fere orbe marmoribus tranſlatis: & quod maius eſt ſolerti inuento ex arena in cruſtas ſectis: quibus non contēta luxuria etiam addidit: ut trabes & parietes tāq̄ uaſa inaurarentur: compluriaq; ac diuerſa ad habitandum loca nō tantum utilitatis opportunitatiſue: ſed & uoluptatis cauſa ponerent: de quibus ne longius q̄ res exigit noſtra præcurrat oratio hinc exordior: candide & fœliciter lege.

Caſa

Secta marmora

Parietes Veſtibulum Ianua Atrium Periſtylium Caput Primum.

INTER Parietes, Architectorum omnium ſententia, lateritii præferũtur: utpote (ſi ad perpendiculum fiant) æterni: ideoq; ad publica ut plurimum & priuata opera ſatrapum domos: & ampliſſimas principum regũq; aulas, ponuntur. E ſilice tamen græci diu probauere: erecti ſunt & marmorei: quos Romæ primo ſcænam. M. Scauri ædilis habuiſſe memorãt. Verum excogitata arte marmora ſecandi in laminas, fuere in præcio cruſtati: cruſta tantum marmoris intecti: qua primum Romæ totius domus ſuæ parietes in celio mõte legimus Mamurram e formiis equitem Romanum operuiſſe. Sũt autem & priuatarum ædium & publicarum: ſignificantq; ſtructuram, domus uniuerſæ corpus ambientem: quæ ſi undiq; uiam habuerit, Inſulam faciet. Muri uero primum a Traſone erecti ſiue mœnia urbium & oppidorum: Structuræ quoq; ædes intus diſtingunt ac ſeparant diuerſis nominibus ad uaria opera uſuſq; plurimos parietes dicũtur & iter gerini & Mediani: id genus omnia iactis in ſolo ſtabili fundamentis calce arena lateribus, marmore, gypſo: cementis, creſcunt & conſtruuntur: At ſi ſtabile ſolum nõ fuerit, ex uligine uel aquarum exundantia Fiſtuca inſtrumento ſublicæ paliq; ex alno imprimis pangentur ad fundamina. Calx ipſa de albo ſaxo aut ſilice optima coquitur fornace calcaria per calcarios ad ſtructuram: quæq; erit ex ſpiſſo ſaxo & duriore utiliſſima: iuſta tamen arenæ ab ariditate hærendoue, mixtione temperata: unde arenatum e calce & arena: & Arenarium ubi foditur: eius ſunt foſſitia

Lateritii
Parietes
Silicei
Marmorei
Cruſtati
Parietes
Inſula
Muri
Mœnia
Intergerini
Mediani
Fiſtuca
Calx
Arena
Arenatum
Arenarium

Sabulum
Lateres
Lydoron
Tetradoron
Pentadoron
Doron
Dora
Antidora
Marmoris uſus
Frontati

Parium
Catarienſe
Liguſticum
Luculeum

Laconicum
Ophites
Porphyrites
Leucoſtictos
Marmora Verſicoloria primo
Baſſaltes
Onychites
Alabaſtrites
Tophus
Porus
Pumex
Ciſſeris

fluuiatica & marina:inter quas craſſior minus aſpera ſabulum nūcupatur:foſſitiæ quartam partē calcis fluuiaticæ & marinæ tertiam addere conuenit : Lateꝝ quoq; ex Intrita fiūt genera tria:Lydoron ſiue Didoron longū ſeſquipede latum pede:Tetradoron e palmis quatuor: Pentadoron e quinq;. Doron.n.græci palmū appellant: & dora munera ꝗ manu datētur:unde Antidora. Variāt autē nationes laterum noīa & formas:quæ omnes ſiue oblōgæ uel incuruæ ſeu quadrágulæ ut in frontatis:triāgulæue fuerint fornace latericia durādæ ſunt. Marmoris ī ædificiis etiamnū uſus probat̄:qui apud Romanos adeo percrebuit:ut nauibus ad id preparatis ex lōgiquis regionibus/tranſmarinis prouinciis extremis nationibus adueherētur in urbē marmora:nulla fere alia q̃ dilitiarum cauſa:hinc Plinius alpes quas in portēto prope habuere ueteres ab Hānibale pœno mox a Cymbris ſuperatas cædi ī mille marmoꝝ genera cōqueritur.Eſt.n.parariū candidiſſimū a paro e cycladibus inſula:ſimile ex Liguria uehit̄ ad nos quod a loco Catarienſe uocitamus : tale liguſticū olim Lunēſium Lapidicinæ dederūt.Luculus marmori quod fere atrum erat illo delectatus nomen impoſuit:cuius colūnas duodequadragenū pedū Scaurus in atrio collocauit:quæ poſtea ī Theatro Marcelli trāſlatæ ſunt:Laconicū uiride eſt & cūctis hilarius:ophites a maculis ſerpentiū quibus diſtinguitur nomen accepit : Porphyrites rubet cādidis interuenientibus punctis Leucoſtictos uocatur:Primum autem uerſicoloria marmora Latomiæ chioꝝ dedere:Baſſaltes ferrei coloris eſt & duriciei:unde nomē mutuat̄:onychites qui & onyx ex Arabiæ mōtibus eſt e quo uaſa potoria in germania ꝓducūtur.P.Lētulus Sp iter amphoras ex eo & urceos magnitudine cadorū oſtendit:Alabaſtriten quoq; candidum cauare ſolent ad myrothecia : quoniam unguēta incorrupta ſeruare creditur : eſt Tophus lapis fragilis candidus & minus inquit Plinius ponderoſus qui Porus uocatur: Eſt pumex græce ciſſeris quaſi pertuſus eroſuſq; a uermiculo qui Cis dicitur qualis hordearius triticariuſq; eſt:Sed

de his iam ſatis. Difficile namq; eſſet enumarare ſingula genera in tanta multitudine: cum quilibet locus ſuú fere marmor producat. Primus autem peregrinum marmor Numidicum quod fuit í columnis habuit. L. Craſſus orator: quem ob id. M. Brutus in iurgiis Venerem pallatinam appellauit. Cementa uero dicuntur omnis rudior materia qua ædificia cõſurgunt: ſed proprie lapides uulgares ſubduri. Plinius in. xxxvi. medios parietes farcire fractis cemẽtis: inde cemẽtarii fabri murarii qui parietes ducendo domos ædificát nomen acceperút. Hi de præcio totius operis faciundi: ſi cum domino conuenerint: ædificandúq; id cõduxerint redemptores uocitátur. A cemẽto Cementitii parietes etiam dicti: hoc ſcitu dignũ: ordines ipſos laterum in parietibus ſtruẽdis a Vitruuio Coria nominari quæ uulgo turba opificũ curſus appellat: Sed eidem flexus angulorum í ædificiis & parietibus exterior uerſura dicitur quá græci campen uocát: & Ancones etiá a cubiti uerſura quá doq; legimus. Gypſo quoq; parietes cameræ & inſumibula additis arundinibus leuiſſime ſuſpendũtur: Vſus eius & in albariis pro tectorio. Sed in hoc præfertur maltha: quæ Plinio autore fit e calce recenti: & Intrita: quæ in mortariis hoc eſt Lacunis & conceptaculis maceratur & fermẽteſcit: Eo madido ſtatim utuntur: quoniam celerrime coit: ac ſiccatum dureſcit: optimum coquitur e lapide ſpeculari: quo & ſculptores & pictores protypa Echtypa Iconia ſimulacra & cõpluria alia producũt: ac formas faciunt: fit & e lapide marmoroſo: quod in albariis apud nos probatur. Parietibus namq; extructis Calx inducit: unde calcata ædificia calce cõtecta loricationem & tectoriũ appellant: & precipue ſi leue politũmue fuerit: ut ſuper induci poſſit penicillis uel albariũ uel pictura: & cæteræ id genus circũlitiones quæ ſtructuram plurimũ uenuſtant: nam & calx interdum aſpera relinquitur: ita ut grũmuli emineant. Pli. de cucurbitis in. viii. Reptantibus inquit flagellis ſcandentes parietum aſpera intectum uſq; natura ſublimitatis auida: quo loco per arteſum aſpera: pleriq; lectitabant: ad arta

Marmor externũ primó

Cementa

Cementarii

Redemptores

Coria

Verſura

Campe

Ancones

Gypſum

Maltha

Intrita

Loricatio

Tectorium

Albarium

pictura

Arteſes

calce aſpera tectoria: uel ab arteo appendices e ligno inter pretantes. Sed de hoc alias. Porrigitur autem ſæpicule extra parietem in facie domus mutulis e marmore suppoſitis locus ad ſpectandum inſtar ſuggeſtus uel pulpiti quem podium & podiolum per diminutionem rectiſſime dicemus.

Podium
Podiolum

VEſtibulum ante ianuã locus: a ue particula quæ modo intendit: modo minuit: & ſtando cõponi uidetur. Domos nãq; ampliſſimas ædificaturi ante ianuam uacuum reliquere: in quo togati clientes: qui patronum: qui diuitem orbum ſalutatum ex conſuetudine ueniebant priuſq̃ per admiſſionales in ſalutatorio admitterentur conſiſtebant: & neq; in uia ſtabant: neq; intra ædes erant. Ab hac igitur conſiſtitione & quadã quaſi conſtabulatione ſpatia illa ueſtibula ſunt appellata. Plautus in moſtellaria: Vide ueſtibulum ante ædis hoc & ambulacrum cuiuſmodi: alii a Veſta deduci exiſtimarunt Ouidius in faſtis: Hinc quoq; ueſtibulum dici reor unde precamur Quam famur ueſtam quæ loca prima tenet: domuſq; partem non recte primorem ſignificare. Græci propylæum dixerunt: Marcus Cicero Officiorum ſecundo: Phalereus Demetrius: qui periclem principem greciæ uituperabat q̃ tantam pecuniam in præclara illa propylæa profuderit.

Admiſſiõales
Salutatorium
propylæum

IAnua primus ædium aditus eſt a Iano bifronte: cui omne principium conſecrauit antiquitas: cætera intra Ianuam generaliter oſtia ſunt: ſeu Ualuat habeant ſiue fores: q̃uis hæc uſus corrupit: nam & Ianua a qua Ianitor pro Oſtio ponitur: & Oſtium a quo Oſtiarius: p Ianua: græci Thyras uocitant: unde Thyridion oſtiolum: & pſeudothyra deducta: Prothyra quoq;: & Hypothyra: ualuarum hians illa cauitas: ipſa uero oſtiorum latera antas appellamus quandoq; Paraſtatas: a quibus antipagmenta ualuarum ornamenta: At po

Oſtia
Ianitor
Oſtiarius
Thyræ
Thyridion
pſeudotyra
Hypothyra
Antæ
paraſtatas
Antipagmẽta
poſtes

ſtes ꝙ poſt oſtia ſtant: e populo abiete cupreſſo & id genus cæteris clauis ferreis confixi ad egreſſum & ingreſſum prohibendum:& bullis auratis interdum ad ornatum & ſplendorem: in medio Impaginum æque diſtincti ſuper cardines deuoluuntur:Hora Veianus armis Herculis ad poſtem fixis latet abditus agro. poſuerunt & maiores ex ære:hinc Camillo Spurius Caruilius quæſtor obiecit ꝙ i domo oſtia haberet ærata:Nam fores proprie & per diminutiuum Forulæ dicuntur quæ foras aperiuntur. Plinius in trigeſimo ſexto de Valerio Publicola:& eius fratre:Adiici decreto ut domus eorum fores extra aperirentur: & Ianua in publicum reiiceretur: Et Plutarchus patum diſſentiens a Plinio memorat Primum. M. Valerio Publicolæ fratri cum de ſabinis triunphaſſet domum publice poſitam: cuius fores extra aperientur:cum antea cæterarum ædium intro reſerando impellerentur:ut ex hac conceſſione honoris apparerет quotidie eam domum aliquid publice admiſſuram: Valuæ quæ reuoluuntur & ſe uelant ut ex Varrone Seruius atteſtatur: Porta uero proprie eſt murorum & caſtroꝝ: hinc decumana hinc prætoria ꝙ per eam portentur & exportentur cuncta: Alii ĩter quos eſt Donatus ab aratri portatione nomen accepiſſe exiſtimarũt:Subiunctis nãq; uacca & Tauro qui urbem deſignabat:aratrum manu ſuſpendebat ne ſulcum quem primigenium dicunt faceret ubi aditus ciuitatis erant relinquẽdi:Portarum deus Portunus unde & clauim manu tenebat autor Feſtus:ueluti nũc claues dãtur Diuo Petro qui Ianitor cæleſtis aulæ uulgo creditur:Poſticum Item Oſtium: ſed in poſteriore ædiũ parte tantum.Horatius. Atria ſeruantem poſtico falle clientem: Ammianus Pſeudothyron uocat:Eſt & poſtica ad frugũ inuectionẽ domibus neceſſaria:unde poſticula: Apuleius: Per quandã breuem poſticulã introuocat me: Fores autẽ cum planulis ferreis parietibus ut uidemus cardinibus cõiunguntur & ſuper illos deuoluũtur: Cardo ipſe quaſi cor ianuæ quo mouetur:huius dea Carda quaſi Cardina apud Romanos fuerat:cuius feriæ Kalendis iuniis celebrebant.

Impagines
Fores
Forulæ
Valuæ
Porta
Decumana
Prætoria
Sulcus
Primigenius
Portunus
Pſeudothyra
Poſtica
Poſticula
planulæ
Cardo
Carda

Strix
Laniæ

Ouidius ſexto Faſtoꝝ.prima dies tibi Carda dat̃: Dea cardinis hæc eſt. Hæc ſtriges nocturnas & Lamias pueroꝝ ut dicebant Cunas infeſtantes a limine ſummouebat.

Hyperthyron
Supliminare
Atlantes
Telamones
Caryatides

Limen tā ſuperior ꝙ inferior oſtioꝝ pars. Iuuenalis pendentia liquit uela domus & adhuc uirides in limine lauros: & poeta: Armatoſq; uidēt ſtantes in limine primo: Limen autem ſuperius quod Neoterici ſuperliminare: Græci Hyperthyron & Hyperthyrion ſuſtinere ſolent ſigilla quædam incurua & gibboſa quæ Atlantes dicētur & a noſtris Telamones uirili qͥdem effigiæ: nam muliebri ſi quæ ĩ ædificiis etiam ſtantes erectæ fuerint Caryatides uocabunt̃: ut ſcribit Vitru. architectus: Limina e marmore Numidico primus ĩ domo poſuit. M. Lepidus Catuli in conſulatu collega ueꝝ magna repræhēſione: A limine Liminaris lapis: & poſtliminium ius competens in captiuitate detentis ſi ad propria repedauerint: At limen ipſum a limo obliquo ꝙ ingredientibus exeuntibuſq; tranſuerſum ſit: ut eſt apud Donatū & Pompeium. Liminis deum limentinum ueteres & forculum qui præeſſet foribus coluerunt.

Lapis liminaris
Limentinus Deus
Poſtlimium
Forculus

Adſerere
Sarire
Reſerare
Patibulum
Serræ
Peſſuli

Sera qua admota oſtia claudūtur: Diuus Hieronymus ĩ pauli uita oſtium quod petebat occludens ſera obſirmauit: adſerere. n. eſt admouere ut Feſtus Pomp. At. M. Var. a ſarire ꝙ eſt aperire dictā exiſtimauit: Inde reſerare recludere. M. Cicero Nec ita claudenda eſt res familiaris ut eam benignitas aperire non poſſit: nec ita reſeranda ut pateat cĩbus: Nonius Marcellus patibulum uocat ꝙ ea remota Ualuæ pateſcunt. Serra alias qua quid ſecatur: Vergilius. Tum ferri rigor atq; argutæ lamina ſerræ: Hanc ut Plinio placet Dædalus inuenit: ut apud Seruium legimus Perdix illi nepos ex ſorore primus monſtrauit: Ouidius in metamophoſi: Ferroq; incidit acuto Perpetuos dentes: & ſerræ reperit uſum: peſſuli quoq; quibus oſtia claudimus claueq; mox ſubdita reſeramus: Apuleius in aſino aureo: Tunc Myrmex tandem claue peſſulis ſubiecta pandit fores: Item ſubdita claui peſſu-

los reduco. Hic Solomonis canticorum quinto: peſſulum Opeſſulata
oſtii mei aperui dilecto meo: Vbi Nicolaus de Lyra oſtio- Ianua
lum in porta nimis frigide interpretatus eſt: Vnde opeſſula Vectes
ta Ianua peſſulis firmata: Vectes item quibus fores offir- Primo
mantur. Vergilius: Centum ærei claudunt uectes: æternaq;
ferri robora nec; cuſtos abſiſtit limine Ianus. Vectem cyni-
ras agriopæ filius inuenit: cuius nomine & palus ferreus
preſertim ſignificatur. Clauis etiam qua fores arculæ & id Clauis
genus multa: & clauduntur & aperiuntur. Vnde concla- Conclauia
uia loca quæ ſub una eademq; claue clauſa ſunt, ut apud
Pompeium: Terentius in Eunucho: Dum apparatur uir-
go in conclaui ſedet. Vbi Donatus Conclaue inquit eſt ſe-
paratior locus in interioribus tectis ꝙ intra eum loca mul-
ta & cubicula clauſa ſint adhærentia triclinio. At Cicero
Conclaue ipſum triclinium eſt interpretatus: clauem Theo Clauis
dorus ſamius primo monſtrauit: a qua faber clauiculari- Primo
us. Obices etiamnum Peſſuli clauſtra feræ uncini uocitan Clauicularius
tur: & ab obiiciendo teſte Gellio nomen acceperunt: gene- Faber
raliter quæcumq; obſtacula dici poſſunt: Silius Italicus: & Clauſtra
fidos certant obices accerſere ſilua: Vergilius ecce maris Obices
magna claudit nos obice pontus: Repagula itẽ ſunt quæ Vncini
patefaciendi gratia ita figuntur ut e contrario pangantur: Repagula
autor Pompeius Ouidius: raptaq; de dextro robuſta repa-
gula poſti oſſibus illiſit: Plinius. Abies ualuarum repagu-
lis & ad quælibet inteſtina opera aptiſſima: hæc & repa-
ges.

ATrium primus ĩtra ædes aditur: Vitruuius: in ur-
be atria ꝓxima ianuis eſſe debent: ruri a pſeudo
urbanis ſtatim periſtylia: Lucæ. xi. Cũ fortis ar-
matus cuſtodit atrium ſuũ in pace ſunt ea quæ
poſſidet: & poeta: Atria lõga pateſcunt. Vbi ut notauit Ser.
culinam facere antiqui cõſueuerant: hinc atria dicta quaſi
atra ꝓpter fumi fuliginem: ſiue ab Atriatibus æthuriæ po
pulis ut autor eſt. M. Var. Nam Põpeius atrium ante ædes
genus ædificii proprie dictũ putat quaſi aterriũ ꝙ e terra
oriatur; unde Atrienſis ĩter primores Seruus nomẽ accepit: Atrienſis

Tablinum
pinacotheca

& Atriolum in amplis domibus ĩ quibus erat atrium maius:At proximus atrio locus Tablinum a tabulis ut græce Pinacotheca dicebatur:Plinius ĩ.xxxv.Tablina codicibus implebantur:& monimentis rerum in magiſtratu geſtarũ: aliæ in foribus & circa limina animorum ingentium imagines erant affixis hoſtium ſpoliis.Item imaginum pictores Sopylon & Dionyſium quorũ tabulæ pinacothecas implẽt: & Apuleius Floridorum ultimo Medici inquit cũ intrauerint ad ægrum uti uiſant nemo eorum ꝙ perpulchra Tablina ĩ ædibus uiſant:& lacunaria auro oblita:De Tablino quoqꝫ meminit in.vi.Vitruuius Architectus:Eſſe tamen illa fere uidetur differentia:ꝙ in Pinacothecis tabulæ pictæ:in Tablino rerum in magiſtratu geſtarum monumenta continebantur.

Rhodiacum
Inteſtinum
Opus
Oecodomicũ
Sublicium
Epiſtylium
Pycnoſtylon

Periſtylium columnis formam accipit:In tres enim aut quatuor partes habet porticus: Vitruuius Periſtylia inquit in tranſuerſo tertia parte longiora ſint q̃ introrſus:columna & tam alta q̃ porticus latæ fuerint. Periſtyliorum intercolumnia ne minus trium ne quatuor columnarum craſſitudine inter ſe diſtent:Item:coniungũtur his domus ampliores habentes latiora periſtylia:in quibus pares ſunt quatuor porticus altitudinibus aut una quæ ad meridiem ſpectat excelſioribus:Id autem peryſtilium quod unam altiorem habet porticum:Rhodiacum dicitur:habent enim domus egregia ueſtibula & Ianuas proprias cum dignitate:porticuſqꝫ periſtyliorum albariis & tectoriis & ex inteſtino opere lacunariis ornatas:Vbi ĩteſtinum opus e ligno fabrorum accipies quod & Sublicium: & Oecodomicũ ædibus aptum: Suetonius in Auguſto & Marcus Varro periſtylum appellant:cui nomen dedit Peri græca præpoſitio: & Styli columna: quemadmodum ab epi capitellũ Epiſtylium nominatur:Inde Tetraſtylon:decaſtylon a columnarum numero:& pycnoſtylon in quo denſiores ſunt columnæ.

Porticus apud antiquos ad deambulationem & umbram erectæ ſunt: Martialis. Claudia diffuſus ubi porticus explicat umbras: Et Sueto. in Domitiano Solicitior in dies porticum in quibus ſpatiari conſueuerat: parietes phengite lapide diſtĩxit: e cuius ſplendore per imagines quicquid a tergo referet prouideret: Primi eas domibus addiderunt tyrrheni: in quibus ſeruorum & concurrentium turba diuerteret quæ imitati romani poſt modum & ĩ melius aucta ad ſuam Rem Publicam tranſtulerunt: ut ſcribit Diodorus. Celeberrimæ autem porticus Romæ fuerunt Corinthia ab ære corinthio quod erat in columnis ad circum Flaminium erecta a Cn. Octauio: Pompeia: Claudia: Liuia ab autoris nomine; & porticus Catuli quam de manubiis Cymbricis erexerat: Subterraneas autem Cryptoporticus appellant: Sunt & miliariæ porticus ex paſſuum numero: ſicut a ſtadiis quas Vitruuius ſtadiatas uocat: niſi quis miliarias porticus accipiat pro eis in quibus multæ porticus conuiæ procumbebant: Suſtentantur omnes Columnis quæ ideo dictæ ſunt quod culmina ſuſtineant autore Pompeio: Harum tria potiſſimum habemus genera. Teretes: quadrangulas & in his Striatas: quadrangulæ potiſſimum angulares quæ antes: cæteræ Medianæ. Plinius eleganter concham & Apuleius Metaphoricos frontem ſtriatam dixere: quanta autem debeat eſſe craſſitudo longitudoq; illarum in ædificiis docet locupletiſſime Vitruuius in tertio: & in quarto circa Striglium inquit caua & angulos Striarum: nam Striæ in columnis erunt partes extantes & prominulæ: Strigles uero cauæ & conditæ: ipſiq; canaliculi: Apud ueteres Doricæ in ima craſſitudine ſextam partem altitudinis habuerunt: nonam Corinthiæ & Ionicæ: ſeptimam Tuſcanicæ; fuerunt preter has & Atticæ columnæ quaternis angulis pari laterum ĩteruallo: Columnas e marmore peregrino primus Lucius Craſſus orator de quo ſuperius in domo ſua poſuit: Quod in ſummo earum ponitur in opere Epiſtilium nuncupatur: Plinius ſic patris ædes

Phengites
Porticus primo
Porticus romæ
Corinthia
Pompeia
Claudia
Liuia
Catuli
Miliariæ
Stadiatæ
Cryproporticus
Columnæ
Striatæ
Antes
Medianæ
Striæ
Strigiles
Epyſtilium

Iouis quamuis lapideas columnas & epyſtilia circūdarent
Spira ſed & trabem quam columnis īponunt in ſtructuris archi-
tecti hoc nomine ſignificamus: Quod ſubponitur ſpiram
Baſis eruditiores cæteri Baſem dixerunt: quæ ad plura refertur
Idem: In Epheſiæ Dianæ aede de qua prius ſermo fuit pri-
mum columnis ſpiræ ſubditæ & capitella addita. Spira itē
genus operis piſtorii: & funis nauticus in orbem conuolu-
tus: ſed proprie circulus qui in ſe ipſum non recurrit. Hinc
in ornamentis capitis matronarum & ī ſerpentibus eſt ſpi-
ra: Plinius ī nono: Lolliam Paulinam quæ fuit. C. Principis
matrona uidi ſmaragdis margaritiſq; operam alterno te-
xtu fulgētibus toto capite crinibus ſpiris auribus collo ma
nibus digitiſq;: quæ ſumma quadrigenties ſeſtertium colli-
gebat: Claudianus in raptu Perſephones de ſerpentibus.
Nunc ſpiris Zephiros tranant: Martianus Capella de nu-
ptiis philologiæ & Mercurii: Et ſpiris toruo nituerunt aſtra
Xyſtus dracone. Inter porticus eſt Xyſtus lata ad hibernam exerci
tationem: ibi enim athletæ per hyemem exercebantur ut
ſcribit Vitruuius: qui docet quemadmodum facienda ſit.
Xyſtici Vnde a Xyſto Xyſtici: Suetonius in Auguſto: Nec tamen
eo minus aut Xyſticorum certationes: aut gladiatorum pu
gnas ſeueriſſime ſemper exegit. Item: Non tam ſtatuarum
& tabulaꝝ pictarum ornata ædes ſuas q̄ Xyſtis & nemori
bus excoluit. Vbi Xyſtus pro ambulatione accipi poteſt in
qua arbuſculæ ſunt in plurimas ſpeties effigiatæ: ueluti &
penes Plinium ad Apollinarem. Ante porticum Xyſtus cō
ciſus in plurimas ſpeties diſtinctuſq; buxo: Nam ut refert
Vitruuius latini Xyſta ambulationes appellant: quas græ-
Paradromidæ ci Parodromidas: Cicero in Bruto: Cum ambularem ī Xy-
ſto & eſſem ocioſus domi: De Xyſticis etiamnum Sueto-
nius in Galba: Vt & ſi quid ſcænici aut Xyſtici donatum
olim uendidiſſent auferetur emptoribus.

CAVEDIVM ET PVTEVS CAPVT .II.

CAuedium ut Pli.Cecilius ĩ epiſtolis dictiõe mutilata:ſiue cauũædium ut.M.Var.dictione integra: locus eſt ſub dio uacuus:cinctus undiq; porticib⁹ ad cõem oĩum uſum; quinq; aũt generibus diſtinguit̃ quorum noĩa Tuſcanicum: Corinthium:Tetraſtylon.Diſpluuiatum & teſtudinatũ:ſinguloꝝ ſtructuram & facies breuitatis cauſa ſcribere ſuſpendimus:tũ etiã quia huiuſcemodi ſtructuris raro nũc utimur & cũ utimur ita mutamus ita uenuſtamus ut aliæ uideant̃: quiſqs tñ illas noſce uoluerit inueniet in libro Vitruuii de Architectura ſexto:Circa cauediũ loca diſponent̃ unius cuiuſq; rei utilitatis gratia parietibus diſſepta: Veluti Penaria cella & uinaria: Coquinæ cœnatio cubicula & Balneæ : Impluuium quoq; qua ĩpluere imber ĩdomũ poteſt.M.Var.ſi relictum erat ĩ medio ut lucem caperent deorſum quo impluebat impluuiũ,ſurſum qua cõpluebat,cõpluuiũ:utrũq; a pluuia:Plautus ĩ Amphitrione: deuolant angues Iubati deorſum in Impluuiũ duo maximi:Cicero ĩ Verrem oſtendã ĩ ædibus priuatis Verrẽ lõga difficiliq; uectura columnas ſingulas ad impluuiũ numis quadragenis milibus non nimis magnas habuiſſe locatas.Sueto. in Aug. cõpluium pro ĩpluuio poſuit: Enatã palmã ante ædes ſuas ĩ cõpluuiũ deoꝝ penatriũ tranſtulit: utq; coeleſceret magnopere curauit.In eo aũt Puteus fodiendus: nam ĩ oppidis aut hic aut Ciſterna neceſſaria eſt ne ut inquit Ariſtoteles in politicis aqua deeſſe poſſit : quæ & utiliſſima ad munditiam:& ſaluberrima eſt ut Philoſophi & medici referunt:& nos ex uſu liquido cognoſcimus:niſi ciuitas fontiũ ſcaturigine redũdet ĩpendio laudanda: quæ &.n.cælũ uidet aqua ſalubrior Iudicat̃:ut multi credidere:

Impluuium

Compluuium

Plinius obſeruationem hanc uanam exiſtimat. De puteo igitur Ciſterna & fonte nõnulla his adſcribenda diximus.

PVteos primus Danaus Beli priſci filius ex ægypto in græciam quæ uocabatur Argoſdipſion aduectus inuenit: Strabo quoq; ſcribit Danaides plurimos puteos argis effodiſſe: quo ex facto uerſus ille uulgatus eſt: Argos aquis uacuum Danaæ ſtruxere redũdans: Hinc putearius foſſor puteorum: in quibus (ut ſalis quæ notiora ſunt taceam) argenti metalla reperiuntur. Indicio eſt puteus in Hiſpania ab Hannibale inchoatus: qui in dies illi. ccc. pondo argenti ſubminiſtrauit: Ipſæ uero aquæ puteorum reſpectu fontium malæ ſunt: ut ſentit Auicennas. Stagnãtes namq; damnãtur: quæ profluunt ſalubriores dicuntur. Hoc ſcitu dignum eſt: quod tradit Ariſtoteles in Problematis: Summam puteorum aquam infima ſalſiorem: nec minus quod referunt Seneca ĩ quæſtionibus naturalibus & Aphrodiſæus: Puteanas aquas æſtate frigidas hyeme calidas eſſe: quoniam calor per æſtatem aerem ambiens calidum: frigus ĩ terræ fugat penetralia: quo aqua frigeſcit: hyeme uero frigore aera occupante calor in penitiſſima terræ deſcendit: & aquã calfacit. Natura quippe ita ſanxit: ut contraria in eodem loco & tempore ſimul non manerent: Hinc Lucretius.

Putearius

Aqua puteana

Frigidior cur in puteis æſtate ſit humor
Areſcit quia terra calore: & deniq; ſi quid
Forte uaporis habet propere dimittit in auras:
Quo magis eſt igitur tellus effœta uapore
Fit quoq; frigidior qui in terra eſt abditus humor:
Frigore comprimitur porro omnis terra coitq;
Et quaſi concreſcit: fit ſilicet in coeundo
Exprimat in puteos ſi quem gerit ipſa calorem.

Emittunt omnes fere lanuginem quæ Muſcus appellatur Vnde Muſcoſi fontes ac putei: & Columellæ uerbũ Muſcantur: non autem ab odore qui & Muſcus dicitur: græce Splagnon & Bryon diuerſo tamẽ ab illo qui Moſchos uocatur.

Muſcus
Bryon
Moſchos

CIſterna aquam euripis aquagliis & cananicu/lis ſiue nauicellis ſub ſtillicidio poſitis ad ĩbres ſuſcipiendos in ea inductam cõtinet: ad quod alludens Horatius Flaccus in ſatyris ĩquit Col lectos ne bibant imbres puteoſue perẽnes iugis aquæ: ſic autem ideo dicta uidetur ꝙ ſit Cis id eſt infra terram auto re Feſto Pompeio:unde.M.Varro diſciplinæ ruſticæ libro primo Si omnino aqua nõ eſt uiua ciſternæ faciendæ ſub tectis:Vlpianus iure conſultus:Ciſterna aquam uiuam non habet: & quidem Ciſternæ imbribus concipiunt ſed per glaream ĩmiſſam & ſpongias purificatis: Medici ciſterna/rum aquam inutilem aluo cõfitentur duritiaſq; faucibus facientem:multi illam laudarunt:ꝙ leuiſſima ſit imbrium aqua ex qua ut plurimum replentur: quod falſum eſſe in xxxi.Plinius oſtendit:Probatur tamẽ aqua pluuia ab Aui/cenna propter ſubtilitatem licet facile putreſcat: Decocta uero nulli eſt æquiperanda minore inflatione & faciliore deſcenſu:quoniã ſubtilitas decoctione acquiritur.Inuentũ fuit Neronis prĩcipis aquam decoquere uitroq; dimiſſam in niues refrigerare:ita ſine uitiis niuium uoluptas frigoris ĩnocua contingebat.Optima eſt aũt aqua aeri perq̃ ſimil/lima:quæq; calefiat & refrigeret᷑ celerius:quæ decocta ua/ſis cruſtas non relinquit:quæ legumina citius percoquit:& demum quæ leuior eſt:ut ſentire uidẽtur Auicẽnas & Hip pocrates.At Plinius ad ſtateræ iudicium perraro aliquam dicit leuiorem inueniri.

Aqua ciſterna rum

Aqua pluuia

Aqua decocta

Aqua optima

FOns dictus eſt ꝙ inde aqua fundit᷑ e terra:quæ fontana appellata cæteris ſalubrior eſt & ma/xime terræ liberæ ut Auicẽnas teſtatur.& cum nullus ſapor odorue aquæ ad cibos eſſe de/beat:Vnus tamen in toto tradit᷑ orbe fons aquæ iocundæ olentis in meſopotamia Cabura quoniam ut ferunt fabu/læ:eius aqua Iuno eſt perfuſa: Fõs erat æthiopiæ quo lọti pinde ac oliuo deliburi uiolam redolebant:& eius aqua ni hil ĩnatare poterat:ſed oĩa peſſum ibant in profundum ut tradit Herodotus.In germania trãs.Rhenũ maritimo tra/

Aqua fõtana.

Cabura

Fontium di/uerſitas

ctu fons erat aquæ dulcis ſolus: qua epota intra biēnium
Ciſſuſa dentes deciderēt: Plinius auctor eſt: Fons erat Thebis Ciſ-
ſuſa nomine in quo Bacchum nutrices cum fuiſſet in lu-
cem editus abluiſſe dicuntur in fabulis: nā color Vini ſplē-
debat aſpectu tranſlucidus potuq; mellitiſſimus: ut plutar-
chus in Lyſandro: fons uti uino mixtus fuit Paphlagoniæ
Madulſæ ex quo potantes madulſæ: hoc eſt ebrii fiebant: Apud Na-
ſomonas fons erat p̄ diem frigidus: noctu calidus: de quo
meminerunt: Italicus. Pomponius mela: & Lucretius. Eſt
apud Hammonis fanum fons luce diurna frigidus: at ca-
Aganippe lidus nocturno tempore fertur: Solinus Aganippen fon-
tem Beotiæ dixit a Cadmo fuiſſe monſtratum cuius aqua
Clytorius facundiam pareret: E Clytorio Arcadiæ qui biberint fi-
unt abſtemii ideſt uini oſores & inuinii ut recitant Vitru-
uius: Vibius Sequeſter: & Ouidius metamorphoſeon ul-
Pagus timo his uerſibus: Clytorio quicumq; ſitim de fonte leua-
Inuinius uit Vina fugit gaudetq; meris abſtemius undis: Fons au-
Abſtemius tem græce: πηγὴ. Vnde pagus ſimul poſitæ Villæ hoc
Villa eſt ruſticanæ domus plures nomen accepit: q̄ circa fontes
Paganus hæ ponerentur: hinc paganus ruſticus: ſemipaganus ſemi-
Paganalia ruſticus. & paganalia feſta ruſticoꝝ: ut a fontibus. Fontani
Fontanalia dei & fontanalia.

Siphonculus ſignare uidetur tubos & fiſtulas ſi-
ue epiſtomia quibus aquæ murmurantes emit-
tuntur: tales conſpicimus in fontibus manu fa-
brefactis in quibus ſunt huiuſcemodi lingulæ
plures prominentes & aquas pluriſariam euomentes: Pli-
nii ex epiſtola ad Apollinarem hoc apertiſſime uerba de-
clarant: quæ iccirco duximus ſubiungenda: In hoc fonte
Crater: circa Siphonculi plures miſcent iucundiſſimum
murmur: & paulopoſt. E ſtibadio aqua uelut expreſſa cu-
bantium pondere Siphonculis effluit cauato lapide ſuſci-
pitur gracili marmore continetur: atq; ita occulte tempera
Fiſtula tur: ut impleat nec redundet. Fiſtula uero a ferenda ſiue fū-
denda aqua dicta uidetur: ſignificatq; ut Pomponius iure-
conſultus inquit proprie tubos per quos aquas ducimus:

a cuius ſimilitudine inſtrumentum muſicum & ulcus altũ
& calloſum in corpore nomen ſortitur: Dicuntur & papil-
læ in fontibus quæ aquas fundunt: Varro in re ruſtica Si
adduxeris inquit fiſtulam & in eam papillas impoſueris te
nues quæ eructent aquam: alii mãmas uocant: græci Ma-
ſthos: ubera Caſſiodorus: Siphonculos ipſos per diminu-
tionem a Siphonibus appellamus: quibus proprie aquas Siphones
aliud ue liquidũ ĩteruenìente ſpiritu attrahimus atq; emit-
timus: Seneca in quæſtionibus naturalibus: ſolemus dua-
bus manibus inter ſe iunctis aquam concipere & cõpreſſa
utrinq; palma in modum Siphonis exprimere.

ANtlia machinula eſt ad aquam hauriẽdam ex-
cogitata nam αντλειν latine haurire dicitur:
Martialis. Curua laboratas Antlia tollit aquas.
& Põpeius Antlare haurire a græco αντλειν
deſcendit: Liuius florẽ antlabant liberi ex carcheſiis: Vtun-
tur ruſtici ligno oblongo ad aquam e puteis extrahẽdam
urnula quod Ciconiam a roſtro Ciconiæ alitis hiſpani di- Ciconia
xere. illi uero Telonẽ quidã tollonẽ a tollẽdo: & Tollononẽ Tollo
ut uegetius ſed his ꝑ bellica machina li. iiii. Trochleæ nãq; Trochleæ
rotulæ ſunt ſtrinatæ e ligno uel ære q̃bus aquas haurimus
fune ductario & hydria: Lucretius: Multaq; ꝑ trochleas &
Tympana pondere magno commouet: atq; leui ſuſtollit
machina nixu: Et ex interpætatione Diogenis laertii ſic
ſcriptum inuenimus: Ego ita hiſce iam pridem aſſuetus ſũ
ac ſi ſonum. Iugiter trochleatum hauriam: nam dum ſaxa
aquæ: ligna marmora & id genus cætera per trochleam
ſurſum ductario fune trahuntur crepitus & ſonus conci-
tatur: Ductarius autẽ funis eſt qui per orbiculos trochleæ Ductarius fu-
ducitur. Vrnæ uero uaſcula quibus aquas haurire ſolemus nis
ſic ideo dictæ ſunt ꝙ Vrinant in aqua: Vrinare eſt enim in Vrnæ
aquam mergi: unde urinantes & Vrinatores qui ĩ aquam
merguntur apud Varronem: Et Caliſtratus iureconſultus
ad legem rhodiã de Iactu ſcribit Vrinatores merces extra- Vrinatores
here ex undis q̃s leuãdæ nauis cauſa ĩ illas nautã miſerant
Delphini ſidere oriẽte natus erit Vrinator autore Firmico

Materno:Complures equidem machinulæ ad aquã hauriendam parantur:Proxima æſtate cum ad monaſterium Diui Benedicti diuertiſſem in agro Mãtuano citra Padũ: padilironum quod uocitant Vidi uerſatilem machinam

Machina aquaria

Modioli

qua æneis uaſculis quadratis & equo helciario aquas hauriebant:de ſimili meminit Vitruuius: Ita cum rota a calcantibus uerſabitur Modioli pleni ad ſummum elati & rurſus ad imum reuertẽtes infundent in caſtellum ipſi per ſe quod extulerunt:Sunt enim modioli uaſcula quadrata quibus cum tympanis ad hauriendas ex puteo ſiue lacu undas untuntur: quorum ut eſt apud Frõtinum de aquæ

Tympana.

ductibus alius erogatorius alius acceptatorius:Tympana uero machinæ, ſunt tractoriæ ut eſt apud Vitruuium in.x. ad aquam hauriẽdam ſumma celeritate:aptiſſimæ ad Sa-

Caſtellum:

Crater.

linas:& hortos irrigandos:& Caſtellum ut Crater in fontibus aquæ receptaculum: ex quo fiſtulis aqua decurit: ut Iabolenus iureconſultus interpretatur. At Feſtus Diuidicula inquit antiqui dicebãt quæ nunc ſunt caſtella ex quibus a riuo cõmuni aquam quiſq; in ſuum fundum ducit.

HArpax Inſtrumentũ dicetur cum pluribus Vncinis quo Vaſa & alia compluria quæ uel i flumine uel in puteis ceciderint extrahimus: dici poteſt & Harpago inter nauium utenſilia numeratus & ab Anacharſe Scytha philoſopho:ut dicitur: inuentus: a græcis Ambæ dictiones ſunt:nam apud illos αρπαζειν.eſt rapere:Triuiales a lupo quod rapax eſt animal Lupum appellant.

APOTHECA CAPVT. .III.

CELLA Locus a celando ubi aliquid cõdebant:Inde a carne Carnariam : a farina farinariam :a lignis lignariam:a libris librariam:a caſeo caſeariam:& a uino Cellam Vinariã dicimus in qua ut nomen Indicat Vinum ſeruatur . Vitruuius . Habeatq; coniunctã cellam Vinariam habentem a ſeptentrione lumina feneſtrarum:cum.n.alia parte habuerit quam Sol calefacere poſſit Vinum quod erit in ea cella cõfuſum a calore efficietur imbecillum: Plinius.xiiii. latus cellæ Vinariæ aut certe feneſtras obuerti in aquilonem oportere:uel uſq; in exortũ æquinoctialem:ſterquilinia & arborũ radices procul abeſſe: omniaq; odoris euitãdi facillimo in uina tranſitu.De hiſdem Andinus poeta in georgicis.Nec cellis ideo contende ſaleris:Vbi Seruius expoſuit Apothecis:ita enim nũcupantur cellæ Vinariæ:Plinius Apothecas inquit fuiſſe & diffundi ſolita uina:anno ſexcẽteſſimo trigeſimo tertio urbis apparet indubitato uini opimiani argumento.Item:Vina in Apothecis canis ortu mutantur quædam poſteaq; reſtituuntur ſibi . Scribit Vlpianus Vina quæ in Apothecis ſunt fundo inſtructo legato non cedere;ſi ſint illic non uſus : ſed cuſtodiæ gratia: & ſic quæcũq; ibi quaſi in horreo habẽtur. Vbi horreum accipitur locus ad cuſtodiã non ſolum frugũ ſed rerũ aliarum ſepoſitarũ a quotidiano uſu : ueluti apud.L.Apuleiũ in Metamorphoſi:Demonſtrat horreũ ubi ueſpera ſagaciter argentum copioſum recondi uiderat :a quibuſdã Entheca nominatur.Cellam autem Vinariam concluſam & ſubterraneã ſi loci cõditio patitur:Nã in pluribus regionibus Hypogea ſubterranea loca fieri i ædibus Vliginis ma

Vinaria cella

Apotheca

Horreum

Entheca

Vinaria cella

Hipogea

Vligo

dot nō ſinit:at ſubdiali omnino pauimento cũm Lacunu-
la in medio ſternere habereq; cōducet:& ut uina incorru-
ptiora ſeruentur:& ſi quid cadorum uel ſeruo℞ uitio fue-
[Lacunę] rit effuſum colligi poſſit. Lacuna ipſa & Lacunula dicitur
[Teſtæ] liquidorum in terra concauum receptaculum.M.Tul.La-
cunam improprie ex furto dixit in auro factam.In hac ue
teres teſtis doliis fictilibus uina ſeruarũt quæ ſi duas aures
uel anſas habuiſſent:Dyottæ noīabãtur.Horatius.Depro
[Diotta] me quadrimum ſabina O Thaliarce merum Diotta.Item
diffugiunt teſtis cum fece ſiccatis amici: Nam primi in al-
pibus poſtea ruſtici cados ligneos circulis cinctos excogita
[Cadi lignei] runt:Cadi ipſi Seriæ Dolia uaſa dicuntur quibus uinũ cō-
[Primo] ditur:Epigrãm atarius poeta.In uaticanis cōdita muſta ca-
[Seriæ] dis.Plinius:Doliis etiam interualla dari:ne inter ſe uitia ſer
[Dolia] pant contagione uini ſemper occyſſima:Terentius Releui
[Materiarii] omnia dolia oẽs ſerias: Cados optimos noſtri q ſunt Ma-
teriarii:e quercu:robore:caſtanea producunt:quos circulis
[Vietores] amerina ſalice ligatis cingunt:uietores dicti: quando uiere
[Vimina] eſt ligare inquit feſtus unde uimina: V ſi ſunt olim Tuder-
tani callaicis finitimi doliis & p̄ſepibus aureis: ut eſt apud
[Ad uinum p-] Strabonem:Illud autem ſcitu dignum:quod tradit.M.Ca
[bandum] to in rebus ruſticis ad uina probanda: Si uas ex hederæ li-
[Ciſſimbium] gno fiat:ut ciſſimbium:& uinum quod aquam habere du
bitabis in eo miſceris: Vina trãſfluere & remanere aquam
[Opercula] ſi mixta fuerit īuenies.Opercula ipſa cadorũ addita maſti-
ce & pice medicanda ſunt : apud nos per hiemem cinis :
per æſtates arena adhibet̃.Inde Columellæ uerbum oper
[Fiſtulæ] culare operculis claudere:Fiſtulæ uero ligneæ doliis i fron
te ponuntur ad uinum aptius depromendum:additur illis
[Spinæ] ſpina hoc eſt lignum mucronatũ cuſpidatum ue a ſpinis
[Stipare] id nomen adeptum: quæ in arboribus in fructibus acutæ
ſunt:confert autem ſpinis fiſtulæ īmittendis inuoluere ſtu-
[Stupa] pam ne perſtillet fiſtula:nam ſtupa ad ſtipandum optima
unde & ipſum ſtipare deductum.

u Inum a ui nomen mutuatur ut placet Varroni in li
[Sapores] bris linguæ latinæ.Quatuor eius præcipui ſapores:

dulce acutum lene & auſterum: dulce minus inebriat: ut refert Ariſtoteles in Problematibus: ſtomacho innatat: auſterum facillius concoquitur: colores quatuor: album fuluũ ſanguineum & nigrum: Vinum plantata primum uinea Noeum ſub quo fuit diluuium inuenit: ut Lactantius diuinarum inſtitutionum ſecundo teſtatur: Gentiles uero Dionyſium qui Bacchus liber Lyeus Leneus & Euan: Vini repertorem fuiſſe fabulantur: At primus Italis Saturnus dedit: e creta in latium aduectus: In Gallias autem primo uinum Aruus etruſcus uir clarus teſte Plutarcho aduexiſſe dicitur ex Italia: Fuerat equidem ante urbem uini penuria: ut Mar. Varro auctor eſt: qui ſcribit Mezentium ethruriæ regem auxilium Rutulis tuliſſe contra latinos uini mercede: quod iam in eorum agro haberi eſſet cœptũ: Sub regibus quoq;: & tum poſtea: Romulus lacte non uino libauit: Numæ Pompilii lex fuit propter uini inopiam: Vino rogum ne reſpergito: Et. L. Papirius imperator aduerſus Samnites dimicaturus uouit uini pocillum ſi uiciſſet. Deniq; inter dona inquit Plinius ſextarios lactis ſæpius nunquam uini datos inuenimus. Poſt aliquot deinde annos Romæ & in Italia Vini copia fuit: ingenioſiſſimaq; in potu uita apparuit ad bibendum generibus centum nonagintaquinq;: & ſi ſpecies æſtimentur pene duplici numero excogitatis. Vina fuſca in album colorem mutari ſatis notum eſt ſi Lomentum .i. fabaceã farinam uino quis adiiciat: uel ouorum trium lagœnæ uaſculo uinario infundat. albumẽ ſale adiecto diuq; cõmoueat: id quod Palladius & Apitius tradiderũt: At dulce ex auſtero Origanum herba muſto imiſſa facere exiſtimat: Ap d' ueteres melle admixto fiebat mulſi nomen adeptũ ut oñdit Epigrãmatarius poeta eo diſticho cui lẽma eſt mulſum: Attica nectareũ turbatis mella falernũ: Miſceri decet hoc a Ganymede meq;: unde Oenomel dicet' quo uerbo utit' Vlpian⁹ iurecõſultus nã ueluti Hydromel & oxymel ita oenomel recte deducem⁹: Et paſſũ dulce fuerat ex una q̃ græci ſticã uocãt nos Apia-

Colores uini

Vinũ primo Noeus

Lex Numæ

Vini copia & genera

Lomentum

Lagœna albũ ex fuſco

Dulce ex auſtero

Oenomel

Paſſum

nam:Hinc uice mulſi eo pauperes utebantur cum minoris
eſſet precii:Martialis:Gnoſia minoæ genuit uindemia Cre
tæ hoc tibi: quod mulſum pauperis eſſe ſolet: Inter uina
Aigleuces quoq; dulcia uinum fuit quod Græci Aigleuces nominãt
hoc eſt ſemper muſtum: id feruere prohibentes: Primus
Ariſtæus mel uino miſcuit ſuauitate pcipua:ut ſcribit Pli
nius:Et mulſi nutritu multos inquit longam ſenectam to
leraſſe conſtat:Pollionis Romuli exemplo:qui Centeſimũ
annum excedens cum a diuo Auguſto hoſpite interroga
retur quanam ratione uigorem illum cuſtodiſſet: intus
mulſo: foris oleo reſpondit: Habuerunt & compluria
Vini genera alia uini genera:Tortiuum nouiſſime expreſſum: Protro
Tortiuum pum ante q̃ calcentur uuæ ſponte defluens: & a regioni
Protropum bus nomẽ adepta Chium:Leſbium:Falernum:Cecubum
Setinum:Surrentinum: Calœnum:Signinum:Tarraconẽ
Trebianum ſe. Spoletinum. Ceretanum. Fondanum: & ex chio Ar
Vernatiolum uiſium:Noſtra ætate præ cæteris. Trebianum: Vernatio
Amabile lum:Amabile:& ex creta Maluaticum quod uocant com
Maluaticum mendantur:

D Efrutum ſit muſto ad dimidiam partem deco
cto ut ſcribit Plinius a deferuendo dictum au
Sapa tore Palladio:Inde uaſa Defrutaria: ſapa uero
Defrutarium a ſapiditate muſto ad tertiam partem decocto
Heſpema græce ab ἕψειν quod eſt decoquere Hepſema nomina
tur Cum Plinio minime ſentit Marcellus penes quẽ legi
Melacium mus Sapa quod nunc mellacium muſtum ad mediam
partem decoctum:Defrutum ſi ex duabus partibus ad ter
tiam redegerant deferuefaciẽdo:Huic accedit.L.Columel
la.Nam muſtum inquit q̃ dulciſſimum decoquitur ad ter
tiã: & decoctũ ſicut ſupra dixi Defrutum uocatur. Cuius
igitur opinioni inhærendum ſit:Iudicent alii:ipſe hoc unũ
ſcio ĩ cõdimentis defrutũ & ſapã pene ſapore nõ diſtare.

O Mphacium dici poteſt a nobis uinũ ex uua im
Omphax matura quæ græce Omphax:Omphaciũ item
oleum ſit ex eadẽ cuius medicinæ meminit pli
nius in uigeſimo quarto:& duodecimo eius cõ

fecturam docet:Medici ex ĩmaturis oliuis Omphacinum oleum appellant ut eſt apud Auicennam. Omphacinũ oleum

ACetum quod uitio cadi ſeu uetuſtate fieri ſolet ſtomacho prodeſt.Serenus & potu & fotu ſtomacho cõducit accetum. Et Dioſcorides uim acceti eſſe dixit euſtomacham:colorem meliorem præſtat:& cibos ſaporeſq; non alius ſuccus magis cõmendat aut excitat:præterea digeſtionem adiuuãs peſti aduerſatur ut ſcribit Auicennas : Eius quoq; ad multa remedia uis efficax.Si quidem.M.Agrippa ſupremis annis graui morbo pedum cõflictatus cum dolorem illũ perpeti nequiret demerſis in accetũ calidum cruribus ab accerrimo morbi impetu euaſit: nec mirũ:quando acceti uis & calfacit & refrigerat ut ſcribit Aphrodiſæus:Ouum ſi in acceto diu fuerit diſſoluetur: & cortex eius adeo molleſcet ut per anulũ tranſeat:Aceto plumbũ efficitur Ceruſſa: æs quoq; tranſit in æruginẽ:Margaritæ ſimiliter diſſoluuntur.Horatius:Filius Aeſopi detractã ex aure Metellæ:ſcilicet ut decies ſolidũ exorberet acceto diluit inſignem Baccã : Exſtat Cleopatræ &.M.Antonii ſpõſio de qua plinius & Macrobius meminerunt.Et C.Caligulæ exemplũ luxurioſiſſimũ qui ut ſcribit Suetonius precioſiſſimas margaritas acceto liquefactas abſorbuit: & panes obſoniaq; ex auro cõuiuis appoſuit:Oxon græci accetũ dixere.Vnde Oxymel ab acceto & melle cuius cõpoſitionẽ docet Galenus ĩ pharmaceuticis:Oxygala quaſi lac acetoſum.Oxypora cõdimẽta quæ ex aceto fiunt:a qbus Oxyporopolæ uenditores:Ab aceto nos accetariũ cõdimentũ appellabimus quo lactucas Erucã Trapopagum nunc uulgo Barbã petræ: Acetoſam & id genus herbas cõditaneas uel pedes porcinos elixos:Caparimue ſalitũ : ſiue ſiſeris radicem ſubducere prunoſo coctã:& compluria alia cum aceto oliuo ſale & aromatibus interdũ cõdita ad eſcã ꝑparamus.

Vis aceti

Ceruſſa

Aerugo

Oxos

Oxymel

Oxygala

Oxypora

Oxyporopolæ

Acetarium

Tragopagus

Acetoſa

LOra ſiue Deuteria quæ ſecũdaria ueluti apud nos per uini caritatem Tertiaria: fiunt maceratis aqua uinaceis poſt muſtũ acinis expreſſum

Deuteria

Secundaria

Tertiaria

Oparia uina inter uina operaria numerãda ut ſcribũt Plinius & Mar/
cellus:quemadmodũ lora optima fiat docet.L.Columel/
la:eiuſdẽ meminit.M.Varro rei ruſticæ primo:Eoq; aqua
additur inquit ea uocatur lora ꝙ lota acina ac ꝓ uino ope
rariis datur hyeme:habetur &uiuũ quod licet merũ ſit:ta
Villum men altricis plerũq; uitio aquatum guſtu uidetur:id Villũ
recte dicemus:quale dãdum eſt pueris:& ſpleneticis.

FLocces uini feces autor Nonius.unde. A. Gel/
lius in noctibus atticis Apludã edit & flocces
bibit'Hinc floccipẽdo & floccifacio uerba de/
ducta quæ paruipẽdere ſignificãt:flocces enim
Floci fere nihili ſunt : ſiue potius a floccis qui lanarũ particulas
notant a uelleribus diuiſas & euolãtes. Terẽtius. Inuidere
oẽs mihi mordere clãculũ:ego floccipẽdere. Plautus:iCa/
Feccatũ uinũ ſina:tibi hic dũ ꝓpitius ſit Iu ppiter:tu iſtos minutos deos
Tryginon flocciſeceris.Fit tameu exprimiturq; e fecibus uinũ quod
fecatum.M.Cato appellat:græci Tryginon a fece quoq;
Fex uini quã Tryga nominãt:& fex ipa ſiccata recipit ignes ac ſine
Defecatũ ui/ alimẽto p ſe flagrat pluribus officinaꝝ uſib⁹ ſeruiẽs.Vina
num oĩa fere Ianuario mẽſe Poſt uigeſimã lunã defecãda ſunt:
Defecatio nã illis plurimũ detrahit̃ ſi relinquit̃ defecatio:cui ſeſe im
Defecatores miſcẽtes defecatores recte dicem⁹.unde & defecatũ uinũ.

VAppa uinũ eſt quod odorẽ & ſaporẽ amiſit.
Horatius. Qui ueientanũ feſtis potare diebus
cãpana ſolitus trulla Vappãq; profeſtis:Inde
Trioboli homines Trioboli uiles Gerrones Nebulones
Gerrones & nugatorii Vappæ dicuntnr. Plinius uitiũq; muſto qui/
Nebulones buſdam in locis ſponte feruere qua calamitate cum defer
buit deperit ſapor Vappæq; accipit nomen probroſum
etiam hominum cum degenerauit animus.Catulus.Satis
ne cũ iſto Vappa frigoraq; & famem tuliſtis. Vitiũ eſt etiã
Acetum ſi acet unde fit acetum:ſi mucet mali odoris mucore con/
Mucidum tracto:a quo Mucidum uocant noſtrates.

TOrcular lacus prœlũ pro eodem litteratores
Prœlum uſurpant:ſed proprie Prœlũ eſt trabs: qua cal/
Lacus cãtur uuæ prœlii inde nomine deducto: Lacus

qui cõtinet muſtũ prœlo ex uinaceis expreſſum & trãſmi/
tit ut in dolia condatur:Columella: Ante quam prœlo ui/
nacea ſubiiciantur de lacu quã recentiſſimum addito mu/
ſtum in amphoram nouam eãq; oblinito & impicato di/
ligẽter.Tibullus:Pleno pĩguia muſta lacu:Lacus ipſe græ
ce. ληνοσ Vnde leneus Bacchus & Lenobates uuæ calca Lenobates.
tor : Torcular uero ſeu lubet Torcularium : totum ipſum
eſt inſtrumentum ſiue machina:cuius ſtructura a.M.Cato
ne inre ruſtica deſcribitur:At trapetum mola olearia.Ver/
gilius:Teritur ſicionia bacca Trapetis. Trapetum

Tinia uaſa uinaria apud ãtiquos fuere autor Põ/
peius:Marcellus Tinas appellauit:& ut manife
ſtarium eſt grandiora nõ erant:ueluti apud nos
ſub hoc uocabulo habẽtur nec ad eos uſus pa
rata:his nãq; e ligno fabricatis & circulis cinctis muſta cũ
uinaceis noſtra tempeſtate ebuliunt : ponunturq; a pluri
mis in angulo Apothecæ lateritiæ etiam:cũ fiſtulis in fron
te ad muſta trãſmittenda ꝑductis: apud ueteres autẽ inter
Epitrapezia numerabantur : At Tinea uermiculus dicitur
ueſtes chartas & quædam alia erodens:& aluearijs infeſta
Ouidius Agreſtes tineæ res obſeruata colonis : Auſonius: Tinea
Si tineas cariẽq; pati te charta neceſſe eſt:Martiãus capella
Vitriſq; ſemiuulſis quas in cumano antro poſt Sibyllam
tinearum morſus carieſq; carpebant : Eccleſiaſtici quoq;
quadrageſimo ſecundo capite dicitur de ueſtimentis pro/
cedit Tinea:& a muliere iniquitas uiri : Et Tineæ corpori/
bus humanis in quibus aluntur : & preſertim puerorum
moleſtiſſimæ ſunt:quæ Lũbrici dicuntur:& græce Elmin/ Lumbrici
thes. Vnde Cornelius Celſus in pueris cenſet nihil Tinea/
rum uerminatione fore periculoſius : quando ſæpiſſime
necat.

Colum genus eſt quod illi e uiminibus contexti
a colando dictum:nam uina apud antiquos co
labantur ut eſſent iocundiora : quod a pleriſq;
etiamnum hodie ſeruatur : uerum lineo colo:
quod uitarũt in uinis ꝑſertim generoſiſſimis maiores:quo

niam eo colata uina perdere ſaporem exiſtimarunt. Horatius integrum perdút lino uitiata ſaporem: de colo meminit Vergilius in georgicis. Colaq; prœlorum fumoſis dirripe tectis. nam qualos e uiminibus tátúmodo dicemus. De illo diſtichon eſt Martialis in apophoretis ſed niuarium id appellat a niue qua ad uinum & aquá decoctam refrigerandam ueteres utebantur: Hinc niué ſeruari méſibus æſtiuis conqueritur Plinius. ix. inquit. Seruatur algor æſtibus cogitaturq; ut aliis méſibus nix algeat. Seneca í naturalibus queſtionibus Vnguentarios inquit lacedæmonii urbe expulere & propere finibus ſuis cedere iuſſerút: quia oleum diſperderét: quid illi? ſi uidiſſent ſeruandæ niuis officinas. Heliogabalum imperatoré ſcribit Lampridius mótem niuiú in uiridario domus aduectis niuibus æſtate feciſſe.

Quali

Niuarium colum.

Nix æſtiua.

INfundibulum e ligno excauato uel ære dicit per quod in uaſa latices ex ſolio ut nomen indicat infundimus: quo uocabulo utitur. M. Cato in re ruſtica. & Columella: Raram inquit ſupra modum uelut per infundibulum tranſmittere imbres. Itẽ Alioquin plaga ipſa deorſum ſpectans non tantú recipit humorem q̃ illa: quæ reflexa & reſupina more infundibuli per medulá tranſmittit quicquid aquarũ cæleſtium ſupfluxit. Vnde iuuenes & mulieres í primis meliora dogmata & cóſilia audientes cóparátur infundibulo: nam more Infundibuli quantú hauriunt tantumdé tranſmittunt & non cótinent. Flauius Vopiſcus in aureliano de Crapulatore bibebat inquit infundibulo appoſito plus orca. Ruſtici noſtrates Luram uocitant: antiquiores auté os culei & utris Luram dicebant: Vnde lurcones capacis gulæ homines: ut Lemargi & degulatores catilloneſq; nomen accepe runt. Soliú uero ipſum de quo mentioné fecimus uas ſalignum uel ex abiete dicitur in apotheca preſertim: quo ad uinú plurimoſq; liquores transferendos ellutriandos de trullàdos ideſt tranſuaſandos & diffundédos oleúq; decapuládum utuntur: uſus eius & ad panos lineos uel canabinos cum lixiuio calido & cinere emaculandos.

Lura

Lurcones

Lemargi

Degulatores

Catillones

Solium

PENARIVM. CAPVT. .IIII.

Cella promptuaria

Cellarii

Promus

Condus

penarium

Penaria cella

Penuaria

Penus

Cellarium quam cellam promptuariam:alii promptuarium appellant:Locus eſt in quo cōduntur & ex quo promūtur ad uictum neceſſaria : Diuus Hieronymus ſi tamē is eſt Lucæ.xii.Cōſiderate coruos quibus nō eſt cellarium neq; horreum & deus paſcit illos:Eius qui curam gerebāt cellarii dicebantur:Plautus in captiuis: Sume: poſce prome quid uis: te facio cellarium:eoſdem promos & condos uocat ꝙ de intus promant:& intus cōdant:ait.n.in Pſeudolo:Promus & cōdus ſum procurator Peni:Auſonius:Promuſq; ꝗ cōdus magis:Horatius foris eſt Promus: quo loco piſcis genus perperam nouellus interpres exponit:A penore etiam is locus Penarium ut Pompeius & Varro teſtantur & penuaria cella ſiue penaria ut Caper contendit nuncupatur. M.Cicero:ſemper enim boni aſſiduiq; domini referta cella uinaria & olearia & penuaria eſt.Idem quarto Verrinarum.M.Cato ſapiens cellam penuariam reipubli. noſtræ: nutricem plebis romanæ Siciliam nominauit: Eſt autem Penus non locus ut triuiales grāmatiſtæ & quidam alicuius in doctrina nominis crediderunt:Sed quicquid uictus gratia ſiue eſculentum ſit ſiue poculentum cōditur ac ſeruatur.ut ſcribit.Q .Mutius libro ſecundo iuris ciuilis: Sabinus libro.y.ad Vitelium:Vlpianus de penu legata : Donatus Terentianum illud enarrans:Cum in cellulam ad te patris penum omnem congerebam clāculum.M. Cicero in ſecundo de natura deorum:& A.Gelius:Qui & thus & cæreos:ligna quoq; penori adſcribi poſſe ex Maſſurii iure conſulti auctoritate demonſtrat:Plautus in Pſeudolo:Nā niſi penus annuus hodie cōuenerit cras populo proſtituā

Salgama — uos. Dantur & penario Salgama cõditanea quæcũq; ad
Ollares uuæ — uictum in uaſis ſeruata:ut fici in orcis : uuæ in ollis: Vnde
Salgamarium — ollares:Sorba:fœniculi: oliuæ : pirra & id genus multa in
Salgamarii — urceolis:Vnde Salgamarium uas & Salgamarii uendito/
res:Nos uero aromata caſeum carnes ſalitas: & nonnulla
alia eſculenta penario noſtro dabimus ſeruanda : omiſſis
frugibus quas etiam ueteres promptuariæ cellæ dederũt:
de quibus in horreo ſuo loco dicemus:Vnde autem Peno
ris nomen deducatur.Phauorinus Gellianus oſtedit:Quæ
etenim inquit longæ uſionis gratia contrahuntur & recõ/
duntur:ex eo quod non in promptu ſint:ſed intus & peni
tus habeantur Penus dicta ſunt.

Caſeus — CAſeus a coacto lacte dictus uidetur: nam fit la/
cte coagulato:hædino in primis uitulorum ue
Coagulum — coagulo:primus id coagulare & caſeũ (ut uo/
lunt)conficere mõſtrauit Ariſtæus atheniẽſis.
Lac — Lac uero ipſum nihil aliud eſt q̃ ſanguis concoctus:Ex ca
ſeis qui fiunt maximi cibi ſunt bubuli & qui difficillime
tranſeant ſumpti : mox ouili : minimi cibi & qui facillime
deiiciantur caprini:fumo apud romanos in uelabro:unde
Velabrẽſis caſeus. — uelabrenſes cõditi:Cum moles ſunt alibiles magis:in cor/
pore non reſides:ueteres & aridi contra : Auctore Var.rei
Caſeus recens — ruſticæ ſecundo:Auicennas quoq; ſcriptum reliquit.caſeũ
Caſeus uetus — recẽtem & nutrire & pinguedinem producere.uerum ſto/
macho non conferre:Ariſtoteles in tertio hiſtoriæ anima
lium:Præcipuum inquit lac ad conficiendũ reponendũq;
caſeum ouilum caprinũq; eſt:mox bubulum:Equinũ aſi/
Phrygius caſeus — ninũq; miſcent ad Phrygium caſeum faciendũ:bubulum
quidem fertilius caſeo eſt:quam caprinum:cum ouilo ca/
prinum miſcuere ſiculi ut nunc etiam quicũq; copia id ge
Hippax. — nus lactis abundãt : merum equinum Hippacen appellãt.
Parmenſis caſeus — Prima nobilitas in Italia caſeo datur Parmenſi his tempo
ribus:cum olim ſecũda Ianis daretur.Hinc nos Diſticho.

Non me ueſtinus preſſit:non luna nec hyblæ:
Bubſequa:ſum Parmæ nobile lactis opus:

Incorruptus diu ſeruatur:& is diutius cuius coagulo indi/

tum ſit cerebrum muſtellæ:quem etiam a muſculis a ſori/cibus:non attingi Plinius atteſtatur. Zoroaſtrem legimus in deſertis caſeo uixiſſe annis.xx.ita tẽperato ut carioſam uetuſtatem non ſentiret: Fit quoq; caſeus quem ſecunda/rium uocant ex ſero primi caſei lento igne ſiue potius te/nui flammula modico tamen lactis addito tam diu ebu/liente donec ad ſummũ natauerit:Recoctam paſſim dici/mus: Candida eſt & quaſi ſpongioſa: nec guſtu inſuauis: multiſq; herbaceis pulmẽtis adhibetur: Salita etiamnum uice Caſei utuntur ruſtici Semipagani & tenuioris cenſus paupertinæq; conditionis homines in cibariis: Serum ue/ro ipſum purgatoriam uim obtinens lactis ſanies eſt dilu/ta:quam lactis quodq; genus habere manifeſtariũ eſt:Lac ipſum græce Gala unde Galactopotæ lactis potatores: eo recens coagulato utimur in cibis ſecundæ menſæ:hinc fa/ciunt noſtri lactarii præ cæteris laticiniis Iuncatas quas uo/cant a iuncis. in quibus inuoluuntur:eodem lacte nutritos collacteos appellant.

Caſeus Secundarius

Recocta

Serum

Gala

Galactopotæ.

Lactarii

Iuncatæ

Collacteii

SVccidia tergus ſuis ſiue maſſa carnis porcinæ ſalita nuncupatur a ſuibus cedendis: nam id pecus primum occidere & ſalire: ut ſeruarent patresfamilias cœperunt: ut ſcribit.M.Varro in libris linguæ latinæ. Et rei ruſticæ ſecundo. Qui inquit non audierit patres noſtros dicere ignauum & ſumptuo/ſum eſſe qui ſuccidiam in carnario ſuſpenderit potius e la/niario quam e domeſtico fundo.Et.M. Cicero: Iam hor/tum agricolæ ipſi ſuccidiam alteram uocant: Non nulli ſuccidiam dictam exiſtimarunt quod paulatim ſucciditur Nonius ſucceſſiõem neceſſariam interpretatus eſt:dixitq; Lardum ſignificare: quo nomine carnem ſalitam proprie notamus ut ſit lardum quaſi large aridũ teſte Macrobio: Vnde epitheton diſcretiuum pingue addiderũt. Ouidius Pinguia cur illis guſtãtur larda Calendis:& Horatius: Vn/cta ſatis pingui ponantur oluſcula lardo: neoterice enim lardum uocatur quod in ſuccidia pinguiſculum eſſe ſolet. adipe qui nec cogitur nec ſiccitate aliqua frangitur ſalito.

Lardum

PErna quæ a pede nomẽ mutuat̃ pars eſt e ſuc/
cidia: hinc Pernæ e concharum genere piſces:
Pernæ ꝙ ſtant ueluti ſuillo crure longo in harena defi/
xi: Nam pernam pedem antiqui dicebant: un/
Compernes de Compernes longis pedibus ſiue genibus plus iuſto cõ/
Petaſo iunctis autore Pompeio: Succidia continet Pernam: Peta/
ſonem & lardum: De petaſone qui per diminutionem Pe
taſunculus & de Perna meminit duobus diſtichis epigrã/
matarius Poeta in xeniis: Muſteus eſt: propera: caros nec
differ amicos: Nam mihi cũ uetulo ſit petaſone nihil: Ce/
retana mihi fiat uel maſſa licebit: de menapis lauti de Pe/
taſone uorent: & Horatius Quicquam preter olus fumo/
ſæ cum pede pernæ: ubi epitheton adiunxit iuxta ſalſu/
ram/M.Cat. qui in libris reꝝ ruſticanarum Pernas ſalitas
in fumo biduum ſuſpendere precipit: Plautus in captiuis:
Quãta peſtis pernis ueniet quanta lardo: aduenienſ totũ
deturbabit cum carne carnarium: Carnarium nãq; ut no/
Carnarium men indicat & locus eſt: in quo caro habetur: & inſtrume/
tum cum pluribus uncinis quibus ſuccidiæ appenduntur
nam ubi uẽditur: Macellum & laniena uocatur: Caro ipſa
Macellum a cadendo ꝙ euolata anima corpus deficiat dicitur non
Laniena modo quadrupedũ bipedum ue ſed & apedũ inter quæ
Caro aquatilia numerãtur: Bipedum preſertim anſerina ſale cõ
ditur: utunt̃ illa apud nos qui ſunt ſuperſtitioſi Iudæi ſuil/
Carnes ad ſal- lam leuitici .xi. interdictam ex ueteri lege quam omnipa/
ſuram tentis Dei filius Meſias adueniens abrogauit non mandu
cãtes: Quadrupedum Porcina pinguedine humidula præ
cæteris & bubula ad ſalſuram commendatur: Inter aqua
tilia uero anguillaꝝ: Tynni & eiuſdem piſcis Cordylarum
Cordylæ & Pelamidũ ad ſalis condituram ꝓbatur: Vnde Thynniũ
Pelamides. quod & Thunium: nam Thynni ceruice & abdomine in
Thynnium precio fuere atq; Clidio hoc eſt Iugulo tantum recenti: cæ
Clidium tera pars plena pulpamentis ſale aſſeruatur: Melãdrya uo
Melandria catur ceſis quernis aſſulis ſimilima. in uſu fuerãt & Cybiũ
Cybium & Vræum Horæũ ue ex eodem genere: Condiuntur etiã/
num ſale e piſcibus alii complures ac eorum oua. Vnde

oataricha legimus:ad quadrageſimale imprimis Ieiuninm in quo non ſolum terreſtrium omninm animalium carnē ſed & caſeum & alituum oua deguſtare ꝓhibemur ut eſt quarta diſtinctione Decretoꝝ pontificalium:hic ſalire cœpimus etiam fungos:& imprimis rubentes Boletos: Lacinias ſubruffas circa caſtaneæ radices forma ampliore erūpentes:Spongiolos albicantes & coccineos:& a digitis Digitellos . Nam pratenſes & pruneoli ſiue Spineoli per uer e ſpinarum radicibus recentes tantum menſis apponunt.

Oataricha
Fungi
Boleti
Laciniæ
Spongioli
Digetelli
Pratenſes
Pruneoli
Spineoli

SVmē fit ex papillis ſuillis uno die poſt partum ſectis & ſalitis Martialis in xeniis:Eſſe putas Sumen nūdum ſic ubere largo effluit:& uiuo lacte papilla tumet:a ſugendo ut Marcellus interpretatur Sumen appellatum : ſiue ut alii quaſi Rumen a māma quam ueteres Rumam uocabant.Vnde ſubrumi agni lactentes : & Rumia dea quæ lactentibus præeſt pueris & mulierum mammis ueluti apud nos Diua Agatha : dicitur & abdomen ut Plinio referente diſcimus: Satyrographus poeta pro panticibus obeſis poſuit: Montani quoq; uenter adeſt abdomine tardus:nam Abdomen in homine ut ait Celſus ab Iliis ac pube ſurſum uerſus ad præcordia pertinet.

Ruma
Subrumi
Abdomen
Rumia

VIua ſuilla lautiſſimi cibi erat apud Romanos : de qua multa traduntur a Plinio qui optimam eam eſſe dicit quæ fuerit porcæ occiſæ partu enecto:Eiectitia uocatur altera edito partu Porcaria:e primipara Sue imprimis probatur: Horatius Cum ſit obeſo nil melius turdo nil uulua dulcius ampla . Hunc ſequitur epigrāmatarius poeta in xeniis.Te fortaſſe magis capiet de uirgine porca . Me materna graui de Sue uulua capit:Vulua autem quam uterum & locos appellamus ī mulieribus ſub matricis nomine a medicis ſignificatur:unde in ſacris litteris cum mortuis parentant canunt flammines:Quare de uulua eduxiſti me : Et plinius Boletoꝝ prorumpentium in oui ſpeciem:album illud iuolucrum Voluam nuncupat: At proprie matricem uteri ceruicē & Ori-

Eiectitia
Porcaria
Vterus
Loci
Matrix
Volua
Orificium

Interfœmieũ ficium Interfœmineum ue ipſum dicemus: quæ etiam a/
Admiſſarius pud Culumellam fœminam notat ad prolem deputatam
ueluti marem admiſſarius.

LVcanice genus eſt farciminis & Iſicii notiſſimi
a Lucanis populis a quibus milites Romani
eam facere didicerunt: autor Varro: Martialis:
Filia picœnæ uenio lucanica porcæ: Plutibus
hinc niueis grata corona datur: eius compoſitionem docet
Faliſcus uẽter Apitius: Eſt & Faliſcus uenter non diſſimilis (ut opinor) lu/
canicæ inuentus primo in faliſcis unde nomen: Papinius
Hila quarto Siluaꝝ: Non lucanica nõ graues faliſci: Hila itẽ far
ciminis genus eſt hilũ tenui inteſtino quod ieiuniũ uocãt:
uel ab hilo idest minimo: Horatius Perna magis an magis
Hira hilis: Farcimina aũt inter quæ & longanones & ſanguicu/
Farcimina li & Apexabo numerantur a fartis inteſtinis nomen acce/
Longanones perunt: replentur quippe rebus multiiugis ueluti ſale caſeo
Sanguiculi carne minutiis fruſtulatim teſſellatim ue conciſis: aroma/
Apexabo tibus: ſanguine hædino cumprimis & ſuillo: adipe: & id ge
Iſicia nus reliquis: Iſcia quoq; farcimina notãt: Donatus Farto/
Fartores res inquit qui Iſicia & farcimina faciunt: difficilia ſunt oĩa
ad concoquendũ cuius rei cauſam referunt Macrobius &
Aphrodiſæus: Cõmendantur ĩprimis linguæ ad farturam
Sincipita Sincipita etiã ſuilla: & glandia: quæ ſuã laudem apud anti/
Glandia quos ſale tãtũ cõdita habuerũt: Primũ heliogabalũ ro. im/
peratorem Iſicia de piſcibus excogitaſſe comperiit.

AXungia adeps porcinus interior: Plinius Axun
giam inquit etiam græci appellauere in uolu/
minibus ſuis: E ſue quæ non peperit aptiſſime
utuntur ad cutem mulieres axungia: noſtri ho/
die ex ea teſſellatim cõciſa & mox ad ignem in uaſe æneo
Liquamen liquefacta faciũt liquamẽ quod appellant: Id exemptũ &
in olla teſtacea cõditũ uſui toto fere anno eſt: Axungia aũt
ex eo nomen eſt adepta: ꝙ ea precipue maiores axibus ue
hiculoꝝ perungeudis ut nunc etiã Ruſtici ad faciliorẽ cir/
Aruina cumactum rotaꝝ utebantur: alii axes ab ea dictos uolunt:
Axes Aruina uero intra uiſcus & cutem dicitur pinguedo.

BVtyrum natura oleoſum ex lacte ſit & ut pluri/mum bubulo: Plinius: e lacte fit & butyrum bar/ bararum gentiũ laudatiſſimus cibus:& quod di/uites a plebe diſcernat plurimũ e bubulo: & in de nomen pinguiſſimũ ex ouibus:nã ut ſcri bit Ariſtoteles 7.hiſt.aīalium tertio ineſt pinguedo:quæ etiã concreta ole um prope trahit:Ruſticulæ noſtrates ex lactis particula pĩ guiorequæ noctu in ſummo uenerit:crebris ictibus in uaſe ligneo oblongo ſed oris anguſti ĩpulſa: pauxillo aquæ ad/ dito donec dureſcat producunt Butyrum: Exiguo guſtu ſiti & famem ſedat:uires conſeruat:prodeſt & tuſſiculæ:uene/ nis aduerſatur:ut ſcribit Auicennas.

OLeũm ab olea:oliuum ab oliuã nomen mutũa tur : utrumq; frequens apud poetas : Venafra/ num palmam obtinens in maximo precio fue rat ut teſtantur Strabo & .M.Varro:Vnde epi grãmatarius poeta in xeniis:Hoc tibi campani ſudauit bac ca uenafri:Vnguẽtum quoties ſumis & iſtud olet : Oleum & trapetes primus Ariſteus athenienſis inuenit:Palladi nõ nulli olearum oleiq; educendi inuentionem dederũt nam ante huius deæ Ortum erat hæc arbuſcula cum aliis ſilue/ ſtribus immixta : oliui uſus aberat cum eſſet ignota : hæc olei exprimendi modum inuenit:ut ſcribit Diodorus:hinc Silius inuento primam Lybien perfudit oliuo: Ex oleis fe/ cem expreſſam antiqui fraces dixerunt : oliui uero ipſius Amurcam:a qua examurcari ſordibus purgari:Oleum tra dit Feneſtella in Italia Hiſpania & Africa non fuiſſe Tar/ quinio priſco regnante anno centiſimo octogeſimo tertio Vrbis quidã anno quingenteſimo quinto Appio Claudio Ceci nepote .L. Ibnio conſulibus olei libræ duodenæ aſſi/ bus ueniere:& mox ãno cẽteſimo octogeſimo.M.Seruius T.F. ædilis curulis olei libras denas ſingulis aſſibus pſtitit po.ro.p totũ ãnum:minus ea inqt Plinius miret : qui ſciat poſt ãnos.xxii.Cn. Pompei quarto cõſulatu oleũ ꝓuintiis Italiam miſiſſe ; Fit & e nucibus iuglandibus olem : quod

Oliuum

Oleum & Trapetes pri/ mo

Fraces Amurca

Caryinum

Caryinum nominant:alopeciis utile eſt:tarditatiq; aurium infuſum:cæterum ſapore graui:Vnde apud nos eſculentis non miſcetur: ſed in lucernis funiculum nutrit ardentem: ueluti & quod e lini ſemine Raporum Raphaniq; exprimitur:eſt & Petroleon e petris oleum ſponte defluens: Ab oleo autem inter cætera fit olearia cella inqua habetur: & olearia taberna ubi uenale exhibetur: & Olearium uas ex lapide præſertim excauato in quo cõmode ſeruatur: Hydreleum uero græce oleum erit aqua dilutum.

Petroleon
Olearia cella
& Taberna
Olearium uas
Hydreleum

MEl apes contrahunt ſuccum dulciſſimum ſubtiliſſimum ad multa condiméta optimum medicaminaq; neceſſarium: corpora putreſcere non ſinit:cum purgandi ſimul & conſeruandi uim habeat ut eſt apud Dioniſiũ Areopagitam:unde Babylonii defunctorum cadauera in melle ſepeliebant ut refert Herodotus in Thalia: & Apicius cocus carnes ut ſine ſale diu durent melle contegit:mala quoq; pira pruna Ceraſa ut diutule incorrupta habeantur cum petiolis in melle ſeruãda præcipit. Vtrum autem ſuccum ex floribus ducant qui protinus mel fiat:an quæ collegerint in hunc ſaporem mixtura quadam & proprietate ſui ſpecies mutẽt ut inquit Seneca non ſatis conſtat:Quibuſdam enim placet non faciendi mel ſcientiam illis eſſe ſed colligendi:Ariſtoteles hiſto.animalium quinto. Mel non apes ſed rorem cadentem ad mella deferre argumento eſt: ꝙ uno aut altero die cellas melle repletas inueniunt apiarii illarum curam habentes. Item autumno mel poſtea quam detractũ eſt non reparatur:cum tamen illo etiam tempore flores ꝓueniant:Mella primus oſtendit Ariſtæus athenienſis ut Plinius autor eſt. Diodorus ſiculus ſexto bibliothecæ Curetes cretæ populos ſcribit mellis uſum primos iduxiſſe:Cyrenenſes mellis & fructuum repertorem iactitãt Saturnũ: ut refert Macrobius: Alii inuentionem Theſſalis alii Melliſſo Creſſorũ antiquiſſimo regi aſſignant:nonnulli Baccho dederunt:Ouidius a Baccho mella reperta ferunt:Item Liber & inuenti præmia mellis habet.

Sepulcrũ dulce.

Apiarii

Mella primo

SAl omnis aut ſit marina aqua uel puteana ſta gnorumue aut gignitur: ad obſonium & ci baria utilior quiſquis facile liqueſcit & humi midior ut pote qui minorem amaritudinẽ ha bere creditur: Seruandis carnibus aptior acer & ſiccus: ui ta namq; humanior ſine ſale nequit degere: adeoq; ne ceſſarium eſt elementum ut tranſierit intellectus ad uolu ptatem: animi quoq; ſamia ut inquit Plinius ſales apellan tur: omniſq; uitæ lepos & ſumma hilaritas laboꝝq; requi es non alio magis uocabulo conſtat: Quid ſi ſamia legen dum ſit ut impluribus codicibus habetur non ſolatia: per quæ uoluerit acumina ſignificare: hinc Terentius quis ha bet ſalem quod inte eſt: ſamium uero pro acuto poſuiſſe ueteres ex Marcelli autoritate ſatis notum eſt: hoc autem æſtimandum reliquimus. Ancus martius rex ſalis modia ſex milia in congiario dedit populis: & ſalinas i quibus ſal primus inſtituit: Varro etiam uice pulmentarii ſale uſos ue teres ſcriptum reliquit: a quo inter cætera ſalitum deduci mus: & ſalſamentū ad uſum ciboꝝ: Vnde ſalſamentarii q alio nomine ſalarii: uendentes ſalſamenta: quorum aquam muriam dicimus ad ſalem iterum ſi coquatur redeuntem & ſalſamentarium uaſculum uel lapideum uel figlinum ſi ue ligno excauto Monoxylum in quo habentur: Salſa oīa minuunt corpus: nam inter Cacochyla: ideſt mali ſucci po nuntur quoꝝ contraria Euchyla dicentur.

Sales

Samium

Saline primo

Salitus

Salſamẽtum

Salſamentarii

Salarii

Muria

Monoxylum

Cacochyla

Euchyla

OVa gallinaꝝ maxime ſorbilia recens nata inter ganeatos cibos numerantur: euſtomacha ſunt ut ſcribit Dioſcorides: Nullus eſt certe alius ci bus qui in ægritudine magis alat: neq; oneret: ſimulq; potus uſum & cibi habeat. Auicennas quoq; mul tæ alimoniæ eſſe illa aſſerit: quoniam plurimum ſubſtãtiæ ipſoꝝ conuertitur in nutrimentum: Prandii dabantur ini tio ueluti nunc recens nata ſorbilia: Horatius ab ouo uſq; ad mala citaret Io Bacche: apud quem Cacius longa me liora rotundis exiſtimat: ipſius hæc uerba ſunt: Longa qui bus facies erit ouis illa memẽto ut ſucci melioris & ut ma

Oua meliora

gis alba rotundis ponere:namqꝫ marem cohibent calloſa
Albor albugo uitellum: in his quod candidum eſt arborem uocat Apici-
Albumen us Albuginem Plinius:medici albumē:hoc admixtum cal
Vitellus ci uiuæ glutinat uitri fragmenta : quod croceum eſt Vitel-
lus nuncupatur:Martialis : Candida ſi croceos circumfluit
unda uitellos : Oua menſe auguſto nata decreſcente luna
diutiſſime incorrupta habentur : Seruari autem illa in lo-
mento aut in paleis per hyemem : æſtate in furfuribus uti-
liſſimum:ſale exinaniri creduntur.

SAccaꝝ mel dicimus in harundinibus collectū
hoc fert Arabia producit & India:ſed & Creta
Italia & Sicilia mittūt Saccarum: Intellexit de
eo Strabo cum ſcribit in.xv. Harundinem ī In-
dia mel ſine apibus gignere: hinc Seneca ad Lucilium:Ai-
unt inueniri apud Indos mel in haruudinum foliis quod
Mel harūdi- aut ros illius cæli:aut ipſius harūdinis humor dulcis & pi-
nis guior gignat.Optimum eſt:dulciſſimum : & condimentis
aptiſſimum:ita ut nullum edulii genus (ut ī adagio eſt)red
dat inſipidius:Vnde ī pulmētariis teſtuaciis iuſculis & om
nibus fere cibariis hoc tempore qui ſunt potentiorum ar-
chimagyri uel coqui eo utuntur:Pigmentarii quoqꝫ ad tra
Dulciarii pa- gemata ſaccaro multa integunt:& panes dulciarios addi-
nes tis nucibus pineis uel amygdalis ad ientacula conficiunt:
Sed & nuces poma ſiliquas aſparagos alium cucumeres
Iſicia fungos & quæcumqꝫ id genus eſculenta (ut cætera
taceā) ſpeciarii ſiue aromatarii noſtrates e ſaccaro ut uera
& natiua diceres concinant : Iure igitur Penario ſed mini-
me humido ſaccarum ad quottidianos uſus ſeruabimus :
condemus & Piper cæteraqꝫ Aromata quibus epulæ mul
tifariam condiuntur.

Myriſtica ARomata fragrantis odoris ſpecies ſunt pigmē-
nux toꝝ.Inter quæ habentur Nux quā græci My-
Speciarii riſticam Aromatopolæ qui aromatarii: & pig-
Aromatopo- mentarii:ac Speciarii a ſpeciebus:Moſchatam
læ. Piper dixere bonum oris odorem facientem: oculis: epati: Lieni
Gingiber ut refert Auicennas conferentem:Piper : Cinamum: Gin-

gibet:& Caryophilum: Addidere crocum nonnulli: Nam & his miſcetur in ſapore uim habẽs aromaticam: Piper arbuſculæ ꝑducunt Iuniperis noſtris ſimiles quaꝝ ſiliquæ ĩ quibus grana ſunt: priuſq̃ dehiſcãt decerptæ toſtæq; ſolibus faciunt piper quod uocatur longum: dehiſcentes aũt per maturitatem oſtendit candidũ piper: quod deinde ſole torrefactũ colore rugiſq; mutatur: de his Auicẽnas Galenus & dioſcorides meminerunt: frequẽs naſcitur in India & cum calidiſſimum ſit: in cibis magis hyeme q̃ æſtate ꝓbatur: Sed hoc miꝝ quod legimus: Piper & Sinapin ĩtegrã ſi deuores uentrẽ non excalfacere: Si trita excalfacere. Gingiber a pipere ſapore pene non diſtat. In arabicis Troglodyticiſq; pagis naſcitur. Parua eſt herba radice candida celeriterq; cariem in tanta etiã amaritudine ſentiente: hic cõdiunt eã multi cum melle ſaccaroue: in uaſculiſq; reponũt & Italis tranſmittunt: Caryophilũ pipere grandiuſculũ eſt cũ capitellis dentatis ut tradit Serapio: In nemoribus Indicis genitum uehitur ad nos odoris & medicinæ gratia: in cibariis ſtomacho cõferens uomitũ & nauſeam arcere creditur. Cinamomum ſiue Cinamũ ſurculis eſt odoratum in æthiopia naſcens & in ſabæis: India quoq; ut ſtrabo teſtatur & ea maxime quæ auſtralis eſt Cinamomum habet & reliqua aromata. In Arabia uero Cinamus auis ſurculis Cinami comportatis nidum ſibi facit: quos incolæ ſagittis plumbatis deiiciẽtes colligunt: ut Ariſtoteles hiſtoriæ animalium nono ſcriptum reliquit: Calidum eſt & ſiccum ſtomacho prodeſt caput humore purgat ut eſt apud Auicennam. Frutex ipſe duorum eſt cubitorum altitudinis ampliſſimus: palmi minimus: craſſitudinis autem quattuor digitorum: gignitur in planis: ſed in aſpretis denſiſſimiſq; rubis & uepribus: Ideoq; difficilis collectu: præcipua bonitas uirgultorum tenuiſſimis partibus: lignum ipſum in faſtidio eſt propter origani acrimoniam: Xylocinamum appellant. Crocum optimum tradunt ſaliuam ac dentes inficere: crapulam arcet: ebrietatiq; reſiſtit: tollit pruritus: uenerem ſtimulat: rubicundiora facit corpora: ſo

Sinapi

Caryophilũ

Cinamomũ

Cinamum

Cinamus auis

Xylo cinamũ

Crocum

mnum inducit:cor conciliat:ut placet Auicēnæ: inflāma-
crocomagma
tioneſq; omnes diſcutit: Fit ex eo unguentum crocinum
quod Crocomagma dixere. Prima nobilitas Croco datur
cilico atq; ibi in Coryco mōte ut ſcribit Plinius & Vibius
ſequeſter: Corycus item mons iuxta Teum: cuius preter-
nauigatio latronibus infeſtatur qui Corycei dicuntur: hi
Mercatores auſcultare ſoliti uia & opibus cognitis opes
dirripiebant: Quamobrem omnes curioſos & occulta ac
ſecreta auſcultare geſtientes Coryceos nuncupamus: & in
prouerbio eſt: ut apud Strabonē legimus: Hunc ergo Co-
ryceus auſcultauit: Cum quid & dicere & facere uult oc-
Coryceus prouerbium
culte ueluti Coryceorum inſidias iam diu expertus: Tmo-
lus quoq; Lydiæ mons: ut referunt Probus: Solinus: & Lu-
cius Columella croco eſt florentiſſimus: Laudatur & cro-
cum Licium & centuripinum in Sicilia & Phlægreū: Cro-
co medici in pharmacis & pluriſariam coqui in pulmen-
tariis utuntur: huic Crocus adoleſcens ut mytheri fabulā-
tur in eo mutatus nomen impoſuit: A quo iam ad hortos
in quibus bulbo radicis ſeritur per Cauedium trāſeamus.

HORTVS CAPVT. V.

HORTVS COMMVNI APPEL-
latione ubi herbæ & olera diſpoſitis
Areolæ
Pulnilli
Areolis puluillis ue naſcuntur: uerum
apud antiquos omnis uilla Hortus
dicebatur ꝙ ibi autore Pompeio qui
arma capere poſſent orirentur: Vnde
Plinius In duodecim inquit tabulis
legum noſtrarum nuſquā nominatur
Villa
uilla: ſemper in ſignificatione ea hortus: in horti heredium
Heredium
Horti uero numeri pluratiui arboribus ad uoluptatem cō
Horti
ſiti: ut Pompeiani horti & Luculliani: Primus ad animi re-
laxationem hortos athenis inſtituit Epicurus pago Garge
tyco: hic Papinius in ſiluis: Quas ipſe ſuis digreſſus athe-

nis malet deſerto ſenior Gargetycus horto:Propertiꝰ: illic
uel ſtudiis animum emendare Platonis Incipiam aut hor/
tis docte Epicure tuis:Cicero de natura deorum: Cur tan/
tum epicuri hortus habuerit licentiæ:Nam ut ſcribit Laer
tius in horto Is ſcholam habuit ubi docebat : ante ipſum
in opidis illos habere morem ferunt nõ fuiſſe: Antiquitus
quidem horti celebrati:hinc Heſperidum & Alcinoi: Pẽ/
ſiles quoq; ſiue Semiramis eos:ſiue aſſyriæ rex Cyrus fece
rit : Penſiles autem dicuntur ꝙ ſupra ædificia facti uel co/
lumnas erecti pendeant:Græci hortos paradiſos latini etiã
pomaria & Viridaria:quibus adeo me delectari fateor ut
cum ocium datur : in his preſertim umbroſis & amœnis
apriciſue ſpaciari impendio & deambulare poſt ſedenta/
rium & publicæ & priuatæ lectionis laborem comitimus
tamen libellis ne horula pereat: modo in umbra modo in
ſole conſueuerim : exiſtimauerimq; ſemper domum licet
ornatiſſimam ſine hortis: non domum ſed ergaſtulum &
tenebricoſum carcerem appellãdã: Olus uero una quæq;
herba ſatiua imprimis erit qua ueſcimur : inde forum oli/
torium ubi olera uenduntur:Olitor qui & græca dictione
Cepuros ipſe hortulanus : nam teſte Phoca grammatico
κηπος.eſt hortus Vnde Hierocepis hortus ſacer:& cepu
rica hortenſia:quæ antiqui illi frugalitatis dilectores Acce
taria appellabant ab accipiẽdo:ꝙ expedita ac parata ſem/
per eſſent:omnino hortus pauperis eſt macellũ:unde Ma/
cellotas inquit Varro Iones hortoꝝ oſtiola dicunt : & fo/
rum olitorium diu nomĩatum eſt Macellum: Apuleius in
Apologia magiæ Olitori & cauponi merito eſt cõceſſum:
olus & uinum ex nobilitate ſoli cõmendare:& olitoria in/
ſtrumenta ut Marræ ſarcula ligones Pala bidentes com/
pluriaq; alia quibus ad hortorum culturam utuntur:quæ
imprimis foſſione & exherbatione inutilium herbarũ cõ/
ſtat:qualis eſt gramen herba notiſſima a qua graminoſus
ager Columellæ.Ab olla ut inquiunt olera nomen accepe
runt: Vnde olla olera legit prouerbio dicitur : de quorum
pauculis ad condimenta generibus quæ digeſſimus hæc

Penſiles horti.
Paradiſus
Pomaria
Viridaria
Olus
Olitoriũ forũ
Olitor
Cepuros
Hierocepis
Cepurica
Accetaria
Cipus
Olitaria inſtru
menta
Macellotæ
Macellum
Exherbatio
Gramen
Graminoſus

Herbarii medici

Herbaria medicina

Aluearia

Melliturgi

Mellarii

ſunt: adiunximus & coronamenta: de arboribus etiamnũ quibus horti cõſiti eſſe debẽt ad uoluptatẽ nõnulla cõſcripſimus: In herbis autẽ multa efficaciſſima ad morbos remedia ſunt: unde Herbarii tot medici qui uim & naturam herbaꝝ noſcere ſtudẽt: & herbariam medicinã primum a Chyrone mõſtratam docti & indocti paſſim profitentur ſæpius circũforanei Allium (ut dicitur) pro cepe uẽdentes: Adiiciẽda fuerant hortis ac coronamẽtis aluearia & apes res præcipui queſtus & cõpendii cũ fauent: Sed quoniam in pagis illarum curã habere ſolent Melliturgi Mellarii ue ruſtici iure prætermiſſa nemo ut opinor culpabit.

Hedioſmus

Myntha

MEnta herba notiſſima eſt: cuius odor animum & ſapor auiditatem in cibis excitat: Mentæ nomen inquit Plinius ſuauitas odoris apud græcos mutauit: cum alioquin Myntha uocaretur Hedioſmos illi quoqꝫ nomen eſt: Mentam uero exiſtimãt dictam a nomine Mynthes: quam ferunt pellicem Plutonis a Proſerpina depræhenſam in mentam deformatam fuiſſe. hinc nos diſticho.

Summani pellex terram tenet arctius ulnis.
Miraris: uerus uſqꝫ perennat amor:

Sanſucus

Perſa

Sanſucinum

Amaracinum

AMaracus herba ab amaraco nomẽ habuit: qui puer regius cum odifera geſtaret unguenta caſu lapſus fracto uaſculo: odore unguinis in herbam mutatus eſt: quam alii Sanſucum: Romani perſam uocitant: Ex hac unguẽtum odoratum & oleũ fit Amaracinum. Aulus. Gellius: Nihil cum fidibus graculo nihil cum amaracino ſui: Lucretius Poſteſqꝫ ſuperbos ungit amaracino & foribus miſer oſcula figit: Dicitur & ſanſucinum a ſanſuco: Plinius in. xiii. ſimilis & in ſanſucino admixtis omphacio calamo: optimũ hoc in Cypro & Mitylenis: ubi plurima ſanſucus: & in. xxi. de ſanſuco loquẽs: fit ex ea oleum quod ſanſucinum uocatur ſiue amaracinum ad excalfaciendos emolliendoſqꝫ neruos: Non poſſum non admirari complures uiros alioquin eruditos amaricinum pro amaracino barbare etiã ſæpius effutire.

Herpyllon

SErpillum quod græci Herpyllon unde & Serpullum: etiam ſi a ſerpendo nomen accepiſſe autor eſt. M. Varro rei ruſticæ tertio: herba eſt foliis ramuſculiſq; per terram ſerpentibus imprimis odoratũ: de qua meminit Vergilius in bucolico ludicro de Teſtili intinctũ faciente ſic ſcribens: Allia ſerpillũ atq; herbas contundit olentes: ad medicinam efficacius ſilueſtre: in aceto decoctum frõtiq; & temporibus illitum cum roſaceo capitis ſedare creditur dolores:

Roſmarinus

LIbanotis herba odorem Thuris habens Roſmarinus latine appellatur: Columella de cibariis apum ruſticæ diſciplinæ decimo poſt hæc inquit frequens ſit Increméti maioris ſurculus ut Roſmarinus: & paulopoſt: Nam ſunt etiam languentibus remedio Cythiſi tum deĩde caſiæ atq; pini & Roſmarinus: hæc trita & cum aqua ſparſa per ædes pulices nigellos necare dicitur: at ſuccus eius regiũ morbum pellit & uiſum exacuit.

Eleliſphacon
Artemiſia
Parthenis

SAluiá latine noſtri qui nũc ſunt herbarii græce Eleliſphacon nominát mentæ haud diſſimilem albẽtẽ & odoratá: hanc cũ Arthemiſia alligatá qui habet uiator laſſitudinẽ ſentire itinerariam negatur: Paralyticis prodeſt: dolorẽ dẽtiũ ex uino ĩpoſita minuit: & cõtra ſerpẽtiũ morſus exhibet: Artemiſia ipſa ab Artemide dicta eſt ſiue ab Artemiſia regia cum prius Parthenis uocaret: quæ oĩbus fœmiaꝝ malis medetur: eandẽ quoq; ſecũ habentibus negát nocere mala medicaméta beſtiá ue ullá: ne Solẽ quidẽ ut ſcribit Plinius:

Cerámentum
Sutorium
Ocymum

OCymum a celeritate naſcẽdi ex græco ſibi nomen uendicauit: autor Põpeius: Plinius: in horto ſatorum celerrime naſcũtur Ocymum blitum napus & Eruca: celerius quoq; id ipſum putát erũpere ſi inter ſationis initia calida aqua fuerit aſperſum: Odore nõ improbatur: durat per autumnũ & Theophraſto autore in libro de plátis tõſum diminutũq; regerminat: mámis illitũ lactis prouẽtum extinguit: capiti uero

cum roſaceo cephaleã tollit:Semen aũt cũ ceramento ſu/ torio uerucas pellit:eſt & ocymũ genus qnoddam pabu li ut.M.Varro diſciplinæ ruſticæ primo atteſtatur:Id eſt ſe/ getes uirides ſectæ anteq̃ ſiliquas generent: bubuſq; datur ut citam aluum faciat:unde nomen accepit.

APium folia habet petroſolino ſimilia ueꝝ ma/ iora:honos ipſi in Achaia coronare uictores ſa/ cri certaminis Nemeæ:hinc Iuuenalis gauden/ tis fœdo peregrina ad pulpita ſaltu proſtitui: graiæq; apium meruiſſe coronæ: & Plutarchus in Thime/ leontis uita Corithios refert Apio coronare eos qui apud Iſthmon uiciſſent ſacram & patriam coronam Apium exi ſtimantes:quemadmodum & apud Nemeam Apio coro nabantur uictores cum pinus nõdum in uſus ueniſſet: Ab Apii etiamnum corona quam . L . Apius in achaia me/ ruit Apiorum gentem Romæ eſſe cognominatam legi/ mus:Sapor eſt Apio acutus & odoratus uelut aneto & fœ niculo:unde Auicẽnas tradit illud oris optimum odorem facere:At in condimentis quibuſdam peculiarem gratiam habet:præterea ſi piſces in piſcinis ægrotent eo uiridi recre antur:Petroſelino autem nomen impoſuit: Nam petra la/ pis & ſelinon Apium dicitur:Plinius alio genere Petroſeli/ non quidam appellant in ſaxis natum : Eſt & Buſelinon : Helioſelinon : oreoſelinon & Hipyoſelinon omnia ex eo/ dem nomine apud græcos pendentia : a Selino urbs ſeli/ nis dicta quod ibi plurimum naſcatur ut ſcribit Vibius ſe/ queſter.

Apiorum gẽs

Petroſelinum

Selinis

ANetum autore Plinio ĩ.xyiiii.& coquoꝝ & me dicoꝝ gratia naſcitur:nam in condituris non ĩ/ ſuaue eſt:& ſemen eius feruẽs olfactum ſingul/ tus cohibet:ac ex aqua potum ſedat cruditates Ipſius quoq; ad tormina uis efficax:nam doloribus cõfert ut Auicẽnas teſtatur:eius comas in ſummo ſemina mitten tes Muſcaria appellabimus:qualia ſunt fœniculo apio co/ riandro & aliis:de Panace ĩ.xii.ſemine inquit Plinius ĩ mu/ ſcariis dependente:ut ferulæ.

Muſcaria

ANiſum in condimẽtis peculiarem gratiam ha/
bet a Pithagora inter pauca laudatum ſiue cru
dum ſiue decoctum: Item uiride aridumue om
nibus quæ condiuntur quæq; intinguntur deſi
deratum. Quin ipſum oris halitum Iocundiorem facit fe/
torem tollens matutinis manducatum cum Zmyrneo &
melle exiguo Inſomnia leuat ſuſpenſum in puluino ita ut
dormientes olfaciant: appetentiam ciborum facit: mox ui
no collutum uultum præſtat Iucundiorem.

FOeniculum græco nomine Marathrum ocu/ Marathrum
lorum claritati mire confert: Angues per hye/
mem membrana corpori obducta fœniculi ci/
bo impedimentum illud exuunt: Senectutem Senectus
& Vernationẽ uocitamus. Iidem oculorũ caliginem quã Vernatio
hiberno latibulo contraxerãt marathro ſeſe affricãtes de
ponunt atq; oculorũ aciem refouent: ut ſcribit Auicennas
ex Democriti autoritate: unde experimẽtis poſtea cogni/
tum eſt idẽ præſtare hominibus: Nam ſuccus eius cũ mel
le attico uetuſtiſſimã licet caliginem diſcutit. Serenus. Si te
nebras oculis obducit pigra ſenectus: Expreſſæ marathri
guttæ cum melle recenti detruſare malum poterunt.

RVta apricis locis & ſiccis cinere uult nutriri ut
Plinius & Strabo tradidere: gaudet & umbra
fici ut Auicennas ſcriptũ reliquit: quoniam eius
radices indigẽt calore ut eſt apud Ariſtotelẽ in
Problematibus: Peculiaris eſt illi autoritas ꝓpter uenena
q̄bus remediũ exhibes ꝑſentariũ: Vnde & Muſtellæ con/
tra ſerpẽtes dimicaturæ Ruta ſe muniũt: & Cn. Põpeius ui
ctoria Mithridatica in ſanctuariis: quæ aporeta & arcana: Aporeta
regis manu ipſius Antidoti ſyntheſim ĩuenit: ex duabꝯ nu/ Sanctuaria
cibus ſiccis: ficis totidẽ. & Rutæ foliis uiginti ſimul tritis: Arcana
mica ſalis addita: quod ieiunꝯ ſi quis ſumpſerit uenena eo Antidoti
die ĩnocua experiet̃. Rutã furtiuã fertilius putãt ꝓuenire: Syntheſis
ſicut apes furto ſubtractas peſſime: eiuſdẽ quoq; fruticem Apes furtiuæ.
pluribus ãnis durare: niſi mulier quæ in mẽſtruis profluio
ſanguinis ſit eam tetigerit & ob hoc inaruerit.

Thymbra
Satyri

SAturea fragrantis odoris herba eſt quã Thymbram nõnulli uocãt: diuerſam credit Columella: Hæc cãpo Troiæ uicino ut aiũt nomen impoſuit ꝑ quẽ fluit amnis Thymbreus: ut refert Strabo: & Thymbrei Apollinis haud lõge tẽplũ fuerat a cãpo ſic appellatũ: Põpeius a mõte Troião dictũ exiſtimauit: Saturea autẽ ipſa uenerẽ emortuã ſuſcitat in cibis ſumpta: unde ex græco ut quidã uolũt nomen ſibi uẽdicauit: quaſi ſatyrea: ut ſatyri in uenerẽ proni & ſalaces.

Pyr
Ducicluniũ
Duciclunię
Recelliclunię

PYretra herba eſt aromatica linguam adurens: nam Pyr ignis eſt: Eius folia in acetariis probantur: Radice uero utuntur pigmẽtarii: qua manduca(ut dicitur) ſi quis glandẽ mentulæ ſaliua humectauerit in coitu ad ducicluniũ coget fœminam: de quo Lucretius: Idq; ſua cauſa conſuerunt Scorta moueri: Ne cõplerentur crebro grauidæq; iacerẽt: Et ſimul ipſa uiris Venus ut cõcinnior eſſet: Ita enim dicere placuit Ducicluniũ: ſicus Apuleio Poſcinumiũ: Præterea Duciclunię meretrices dicuntur quas alii receclunias mobilitate clunium non ſine uenere amatoribus placere elaborantes.

Papauer
Opium
Meconium
Codia
Cappadocæ
Seſſiles
Endiuia

LActucæ a lacte autoribus Plinio & Var. nominatæ naturã habẽt refrigeraticem: & ideo per æſtatem gratæ ſtomacho faſtidium auferunt: cibi appetantiã faciunt: & ſomnũ conciliant ut ex Galeno ſcribit Auicẽnas: præcipuũ ad hoc eſt Papauer cuius e ſucco fit quod opium uocãt habens per ſomnum uim ſi copioſius ſumatur mortiferã: Ignauius eſt meconiũ ſuccus & capitibus: quæ Codia græci: foliis ue decoctis: Diuus Auguſtus priſtinam olim ualitudinem lactuca recuperauit Muſæ medici prudentia: Columella ruſticæ diſciplinæ undecimo: Iamq; ſalutari properet Lactuca ſapore: Triſtia quæ releuat lõgi faſtidia morbi: Antonii muſæ medici in Auguſto meminit Suetonius cui ob reſtitutã Cæſari ſanitatẽ Po.Ro. ſtatuam iuxta ædem Aeſculapii erexit: Lactucarum criſpas Capadocas uocant: ſeſſiles uero quæ late per terram diffunduntur. Endiuia quoq; lactucarum

generi eſt adſcribenda:Satiua magis probatur & illa pre/cipue quæ folio criſpo ſolet prouenire: nã elixa euſtoma/cha cẽſetur: Altera ſponte pululans longo & anguſto cau le intubis haud diſſimilis eſt: Intuba ipſa a ieiuno in cibis ſumpta ſemp epaticis profuere ut aſſerit Theodorus Pri/ſcianus: A medicis impenſius laudatur Endiuia: E paticis enim mire confert ſtomacho ſaluberrima ut eſt apud Aui cennam. Intuba

ERucæ herbæ uis ineſt calida: Ideoq; frigora cõtemnit& lactucæ miſcetur in cibis:ut illius tẽperet frigiditatẽ:uenerem quoq; ualenter ex citat:hinc Poeta in moreto uenerem reuocãs eruca morantẽ:& Columella:Excitet in uenerẽ tardos eru ca maritos: Veꝝ ad hoc efficatius eſt ſemen quod Galen⁹ in Pharmaceuticoꝝ libello ponit in Satyriis hoc eſt cõpo ſitionibus ad libidinẽ excitandẽ: In cõdiendis uero obſo/niis tãta fuit eius ſuauitas:ut græci Euzomon appellaue/rint:Id quod Plinius in uixeſimo ſcriptum reliquit: Eiuſdẽ fere ſaporis eſt Naſturcium dictum a narium tormento: quod animum ita exacuit:ut contra torpentẽ & ſomnicu loſum dicamus:Ede naſturcium ideſt excita te: Erucæ itẽ in hortis animalia herbis noxia naſcuntur: quæ a græcis Campes ut refert Columella.xii.aduerſus illas ex equæ ca pite oſſa palo imponuntur & cancer fluuiatilis in medio ſuſpenſus auxiliatur. Satyria Euzomon Naſturcium Campe

POrtulaca quam græci Peplion dicunt & Adra chnem: herba eſt frigida & humida ut ſcribit Auicẽnas quæ dentium tollit ſtuporem: ut eſt apud Amphrodiſæum in Problematibus: & Ariſtoteles quærens cur id faciat Portulaca & Sal qui etiam congelationem dentium diſſoluit cauſam affert humiditatis uiſcoſæ exſorbentis humidum acutum ſiue acerbum quod erat circa dentes:uenerem inhibet & uene ris inſomnia,præterea contra Vuulæ morbũ collo ſuſpen ſa probatur ueluti exẽplo Plinius affirmat.Sed & umbili/co prociduo impoſita medetur. Peplios Adrachne Dentium ſtupor Vmbilicus ꝓciduis

Bubula ligua
Bogloſſini flores
Euphroſine

BOgloſſus & ſatiua eſt quam Boraginem triuiales uocant & ſilueſtris: Latini ab aſperitate linguam Bubulã utrãq; appellauere: calida eſt & humida: cardiacis auxiliatur ĩ cibo ſumpta: ſanguinem purgat: & hilaritatem inducit: flores eius in condimento & medicina peculiarẽ gratiam habent: Ipſa uero in uino deiecta animi uoluptates auget: Hinc Euphroſinum græci dixere quaſi lætificantem: Nam ευφρενειν eſt lætari: Euphroſine lætitia: & Euphroſia exultatio·

Annuicaulia
hyſopus
Siliquæſtrum
Piperitis
Lapatum
Rumex
Meliſſa
Santolina
Nepeta
Pulegium
Acetoſa
Myriophylõ
Marubium
Praſion
Betonica
Liguſticum
Glycyrrhiza
Panax

BEta hortenſium herbarum leuiſſima eſt: duo eius genera græci fecere a colore nigram & candidam: mira differentia ſi uera eſt. Candida ſolui aluum: nigra modice inhiberi: Illinitur alopepetiis cruda & uulceribus in capite manantibus: Cocta fluctuationes ſtomachi & uentris ſiſtere exiſtimatur: & cum Braſſica in dolio uini ſapor corrũpatur: odorem foliis Betæ demerſis reſtitui autor eſt Plinius. Inter Anniuicaulia ſiue Annuifera numeratur germania inareſcentia quidem & exoleſcentia ſed radices retinentia quæ annuatim pullulant: ut Hyſopus lateris morbo quæ dicitur pleuritis conferens: Siliquaſtrum odore piperis unde [illegible] Piperitis: lapatium quãdoq; Rumex & eius omnino ſpecies acetoſa: Meliſſa: Nepta: ſanto lina: in accetariis hyeme grata Pulegium ipſo brumali die ſuſpenſum in carnariis floceſcens: Myriophylon Milleſolium capillamenti modo folioſum: Marubium quod Praſion eximie Hæmoptoicis utile: Betonica domum in qua ſata ſit tutam reddens a piaculis omnibus Glycyrrhiza dulciradix quæ uulgo Liquiritia tuſſi conferens: & Liguſticum quod paſſim Liuiſticum ad detrimẽta laudatum: Panacem aliqui uocant: quod nomen omniũ morborum remedia promittit: ut plinius auctor eſt.

INula calida eſt: hinc radice illius per hyemes in pulmentariis quibuſdam utimur: ſeritur oculis ex radice exciſis ut harundo: Illuſtrata eſt olim Iuliæ Auguſtæ cibo quottidiano: auſteritate tamen aliquãtulum pungit: unde Horatius Acres inulas ap-

pellauit:Cōdita tuſſim ſedere creditˀ:a ieiuno quoq; cōmā
ducata dentes cōfirmat ſi ut eruta eſt terram nō attigerit.

SInapi herba nota : cuius ſemine ſemel ſato uix
eſt liberare locū:quoniam cadens protinus ui/
ret : nec aliud magis ex his quoꝝ uis ī ſublime
fertur iudicauit pithagoras in nares & cerebrū
penetrare:nam uſus eius etiam pro pulmentario in patellis
inquit Plinius decocto citra intellectum acrimoniæ:Et nūc
cōdimentum ex eo faciunt admixtis uuis paſſis:pipere: fi/
cis:Sandalis rubris:ſapa:& melle: contra pituitam tenetur
in ore donec liqueſcat : gargariſſatur ad uuam cum aceto
& melle:ad dentium dolorem manditur: Senſus atq; ſter/
nutamenta purgat ſtomacho utiliſſimum.

BRaſſicæ Cato tria facit genera:unā extenſis fo/
liis caulæ magno:alterā criſpo folio quā Apia/ — Apiana
nam uocat & ſelinada :tertiā minutis caulibus
lenem & tenellā:Cyma a prima ſectiōe preſtat: — Cyma
hic eſt inquit plinius Quidam ipſoꝝ cauliū delicatior te/
neriorq; cauliculus:Prototomū græca dictione ueluti pri/ — Prototomus
mæ ſectionis uocitamus.Columella:ſed iam Prototomos
tempus decidere caules.Braſſicæ uero ipſæ uel quaſi paſſi/ — Caules
cæ dicuntur: ut ſcribit Varro: uel a præſecando quia folia — Cauliculi
præſecamus e tyrſo ut Pompeius:Sed & caules nuncupā/ — Lacuturres
tur:unde Cauliculos ſiue coliculos deducimus : Et capita/ — Sabellici cau/
tos caules peregrandes capite in orbem porrecto olim La/ — les
cuturres:& ſabellicos caules uſq; in admirationem criſpos — Tyrſi
appellamus:ueꝝ etiam herbaꝝ plurium ſtipites qui Thyr/ — Scapi
ſi & ſcapi hoc nomine ſignificantur.Inde unicaulis herba — Vnicaulis
quæ unico tantum caule creſcens in ramulos non diffun/
ditur: Braſſicæ cibo ſenſus purgantur : Ereſiſtrati diatriba
tenuit nihil ſalubrius : nihil utilius eſſe ſtomacho & neruis
Braſſica:Ideoq; paraliticis & tremulis & Hæmoptoicis eā
dari iuſſit:Eſt autem pauci nutrimenti:crapulā ſoluit:ebrie/
tatem retardat ut refert Ariſtoteles & Auicennas:Nam ex
ſiccat uapores ut Galenus atteſtatur.Si quis parum audiat
inquit.M.Cato in re ruſtica terat cum uino braſſicam ſuc/

cumq; expreſſum tepidum in aurem inſtillet:cito intelliget ſe plus audire : Dioſcorides deniq; medicus tradit populũ Romanum ſexcentis fere annis medicina braſſicæ uſũ nõ dum enim ad urbem conuenerant medici : qui pigmenta ſecum attuliſſent ſed ea tempeſtate militares uiri glorioſas cicatrices gratuito olere curabant.

ATriplex & ſilueſtre & ſatiuũ eſt olus : accuſatũ a Pythagora tanq̃ faceret hydropicos:morbũ regiũ:& pallorẽ: addidere medici Dioniſius & diocles gigni ex eo plurimas ægritudines : nec niſi mutata ſæpius aqua coquendũ:Illinitur aũt ſalubriter incipientibus furũculis ſiue crudum ſiue coctũ fuerit:Atriplicis olus græci Atraphaxin appellant:autore Columella in.xii.Decipiuntur profecto qui exiſtimant atriplicem eſſe ſpinaciam:Ita .n. noſtri temporis medici herbam illam ſemine ſpinoſo uocitant cum olus hiſpanum fortaſſis ſiue blitum rectius poſſit & debeat nuncupari.

Atraphaxis

Spinacia

Hiſpaniũ olus

BLittũ herba eſt iners ſine ſapore:aut acrimonia ulla: unde cõuitium apud Menandrũ poetam uxoribus faciũt mariti: & Plautus blitteã dixit meretricẽ:Stomacho inutilis eſt uentrẽq; adeo turbat ut cholerã faciat aliq̃bus:Clauis tñ pedũ & lienibus ꝓdeſſe credit᷑:a ſaporis aũt ſtupore apellatã eſſe ex græco q̄ ab illis βλαξ ſtupidus dicatur Pompeius exiſtimauit.

βλαξ

COriandrũ inter ſilueſtria nõ inenit᷑:ſed ubiq; fere ſatũ naſcit᷑:ꝑcipuum habet᷑ ægyptiũ:uis magna datur uiridi ad refrigerãdos ardores : ſimplex edẽdũ nõ eſt:ſed aceto ꝑparandũ ꝓpter inatã malitiã.M.Varro eo ſubtrito carnẽ icorruptã cũ aceto æſtate ſeruari poſſe credidit: Xenocrates uero menſtrua cõtineri uno die ſi granũ biberit fœminæ biduo ſi duo & totidẽ diebus quot grana ſumpſerit : hic Macer:Xenocrates inq̃t totidẽ ceſſare diebus mẽſtrua:quot mulier coriandri grana uorabit . Prohibet & uapores a capite ut ſcribit Auicẽnas: In aceto aũt albo p diẽ maceratũ reddit illud aptiſſimũ ad pulices necandos:ſi per ædes ſpargatur.

CVcumeres a curuore nomẽ autore Varrone ac
ceperunt:creſcunt qua coguntᷣ forma:in Italia
uirides & q̃ minimi ſunt: cũ magnitudinẽ ex-
ceſſere Pepones uocantᷣ: q in cibis ĩpenſius re- Pepones
frigerant:aluũq; molliunt: Sunt & melopepones q nõ pẽ- Melopepões
dent ſub humo rotundantᷣ:Neoterici mellones appellant: Melones
quos etiã p ſummã hyemẽ Galienus ĩperator exhibuit: Idẽ
recentes uuas trienio ſeruauit:cucumis ipſe tenet & iocun-
diſſimus fit:ſi anteq̃ ponatᷣ ſemen lacte maceretur:nõnulli
etiã quo dulcior exiſtat hydromelle id faciunt:Locus autẽ
cucumerariũ ut cucurbitariũ nuncupatᷣ: Hieronymus iſa-
iæ primo:ſi tamen Hieronymus eſt: Derelinquetur inquit Cucumerariũ
filia ſyon ut umbraculũ in uinea:& ſicut Tuguriũ in cucu- Cucurbitariũ
merario: nam in uineis & cucumerariis fiunt cuſtodiaria:
ut uidemus quaſi ergaſtiola temporaria. Cuſtodiarium

CVcurbitarum duo ſunt genera:longæ & rotun-
dæ:cõmendantᷣ in cibis longiores:cũ rotundio-
ribus p̃ſertim uaſoꝝ uice utamur.Plinius: Nu-
per in balneaꝝ uſus uenere urceoꝝ uice: iã pri-
dem uero etiam cadoꝝ ad uina condenda: & Columella:
de media inquit parte cucurbitæ ſemen inuerſo cacumine
ponito ut fiat incrementi uaſtioris: nam ſunt ad uſum ua-
ſoꝝ ſatis idoneæ:Cortex non ſiccis tener eſt: deraditur ta-
men in cibis:quos ſalubriores præſtant quæ pẽdendo cre-
uere: prolixiori tamẽ & tenuiori fructu qui maius reliquis
inuenit pretium:nam eaꝝ genus eſt unum quod Camera- Camerarium
rium uocant quia cameras & pergulas operit reptantibus
flagellis & capreolis ĩnitentibus:Chryſippus medicus illas
damnabat:ſed omnium conſenſu ſtomacho utiliſſimæ &
interaneoꝝ ueſicæq; exulcerationibus medicãtur:bonum
humorem eas generare & febribus cholericis ꝓdeſſe Aui-
cennas teſtatur:Cauendum eſt autem ne eo in loco quo cu-
cumeres & cucurbitæ conſitæ ſunt mulier admittatur: nã
fere ipſius contactu ut notat Columella uitentium incre-
menta langueſcunt: & ſi in menſtruis fuerit etiam uiſu no-
uellos fœtus necabit.

RAphani adeo frigore gaudent: ut in germania iſantium puerorum ſi Plinio credimus magnitudinem æquent. Iidem hiberno tempore utiliſſimi in cibis: ructus tamen mouent dentibus ſemper inimici:eos.n.atterere dicũtur:Androcydes raphanum contra ebrietates mãdi precepit:mire uenenis aduerſari ueteres credidere:Vnde ante alios cibos menſis apponebatur:calidæ eſſe uirtutis omnium medicorum opinione cõfirmatur: & nobis quoq; ex uſu licet cognoſcere:nã cum cæteris cibariis in ſtomacho ſolus ructus mouet:Auicennas.Raphanus inquit digerit & non digeritur:Alexander quoq; Aphrodiſæus in problematis refert calidũ eſſe: humores exſiccare & attenuare: mouere autẽ ex humoribus ſpiritus ac eos exhaurire & exinanire dũ per eos eructat: Aegyptii propter oliui fertilitatẽ quod de ſemine faciunt Raphanũ impẽſius celebrant: Genus eſt unũ quod

Armoracia frõde copioſi⁹ q̃ corpore Armoraciã noſtri appellauerũt.

PAſtinacæ duo ſunt genera: unum quod agre-

Staphylinus ſte ſponte proueniens Staphylinum græci dixere:alterum uero radice uel ſemine primo uere ſiue per autumnum: ut ex autoritate Higini ſcribit Plinius: In cibis hyeme uere etiam primo gratiores ſunt:& præſertim coctæ mox patinis conditæ:Eſt & e ge-

Siſer nere Paſtinacæ Siſer:radice ſubruffa:quam olim Tiberius Cæſar illuſtrauit: flagitans eam omnibus annis e germania:Gelduba fuit oppidum Rheno impoſitum ubi præci-

Carotola pua generoſitas:Carotola a neotericis uocitatur.

RApa frigoribus dulciora fiunt: cibi uſum Romanis illis ꝑſertim ueterib⁹ qui frugalitatẽ ut deam adorabant præſtiterunt:unde a Samnitum legatis inuentus eſt.M.Curius cognomẽto dẽtatus rapum ad ignem coquere autores Plutarchus in apophtegmatib⁹ & Cicero i Catõe maiore:Palma dat̃ in nurſino agro naſcẽtibus:Democritus a cibis abdicauit ꝓpter inflactiones.Diocles uero & Dionyſius magnis laudibus extulerũt:Folia etiã cibariis ſeruiũt decocta ad minu

taľ qđ Rapaciolũ noĩamus Mediolanẽſes uero Rapaciũ. Rapaciolum Rapacium

NApi rapis longitudine ĩ primis differunt quos apud Romanos Amiternum ciuitas in ſabinis laudatiſſimos mittebat: Martialis ĩ Xeniis: Nos amiternus ager fœlicibus educat hortis: Nurſinas poteris parcius eſſe pilas: & Plinius: Palma Romæ Amiterninis datur: inde nurſis: Tertia nřatibus: Eſt inter napos genus quoddam ſilueſtre ſatiuũ etiam radiculæ perexiguæ ad accetaria non improbatæ: noſtri Raponcium uernaliter dictitant. Bunion græci Napum uocant: unde Pſeudobunion mentitũ napũ: Nam pſeudo falſum notat: Hinc Pſeudoſmaragdus: Pſeudopropheta: pſeudolus: Pſeudographus falſarius in ſcribendo & alia compluria. Raponcium Bunion Pſeudobuniõ Pſeudographus Pſeudoſmaragdus

ALlium in caput: creſcit nucleoſq; membranis quibus ueſtitur includit: aſperum eſt ſapore: & quo plures habuerit nucleos eo aſperius. Tradidere nonnulli interlunio poſitum & item luna ſilente Intermeſtriue euulſum odoris fœditate carituꝝ: oculos hebetat: inflationes facit: ſtomachum lædit copioſius ſumptum: ſitimq; gignit. Somnos tamen prouocat: atq; in totum rubicundiora reddit corpora: gallinis quoq; contra Pituitam prodeſt. Auicennas cum uino dandũ præcepit aduerſus ſerpentium morſus: Galenus uero Theriacam appellat ruſticorum: At Horatius in Epodis illud execratur: Edat Cicutis alium nocentius: O dura meſſorum Ilia Quid hoc ueneni ſæuit in præcordiis? Theriaca autẽ inter remedia eſt præſentaria contra uenena fere omnia: ſic dicta ꝗ uenenis beſtiarum aduerſetur: alii ꝗ e uiperaꝝ carnibus conſtet quæ naturalem quendam mutuum affectum habent quam Anpathiam uocant aduerſus quod uis animal uenenoſum: admiſcetur præterea Dictamus herba cui proprietas cum corde: Epatorium cum Iecore: Scolopendrium cum liene: Petroſelinum cum uentris orificio: Hyſopus cum ſepto & pulmone: Seſſeli cum ueſſica urinæ: Helenium cum renibus: Ruta cum colo: & cum cerebro Gentiana. Luna ſilens Intermeſtris Theriaca ruſticorum Anpathiam Dictamum Epatorium Scolopendriũ Petroſelinum Hyſopus Seſeli Helenium Rura Gentiana

CEpe plura ſunt genera: nobilior eſt Aſcalonia ab oppido iudeæ: Nam ut refert Strabo i .xvi. Aſcalonenſium regio præcipue fert cepas: optimæ rotundiſſimæ: item ruffe acriores q̃ candidæ: ſiccæ q̃ uirides: crudæ q̃ coctæ: Cepa oculos mordet: unde a græcis nomen impoſitum crómion quaſi pupillã oculi cóprimi cogeret: ut ſcribit Ariſtoteles in Problematibus: Vnde lachrymoſa dicitur a Columella: reuireſcit & congerminat decedente luna: innareſcit creſcente: quam ob cauſam ſacerdotes ægyptii credũt Peluſiotas cepis abſtinere: quia ſolum olerum cõtrarias lunæ uices habeat minuendi atq; augendi. hinc Diuus Hieronymus: Impelle ſi uales peluſioten ut edat cepe: Adde q̃ alium & cepas inter deos iureiurando habet ægyptus: ex quo exiit illud Satyrographi poetæ Porrum & cepe nefas uiolare & frangere morſu O ſanctas gẽtes quibus hæc naſcuntur ĩ hortis numína: Cepis caput grauatur: cerebꝝ ĩfeſtatur. ſomnuſq; grauis inducitur: Hæmorhoidibus tamen tritæ impoſitæ uehementer proſunt. In cibis aluum molliunt: & appetentiã faciunt: Eaꝝ ſoliculum taliam appellamus: nam Talea lignum eſt præciſum ex utraq; parte ſed cuſpidatũ in ima: plantãdi gratia: a quibuſdã etiã ponitur ꝓ Teſſera: hoc eſt ligno cõplanato quo numeros notant ruſtici Idiotæ mechanici: & ĩprimis apud nos pagoꝝ magiſtri.

Aſcalonię
Crómio
Talie
Talea
Teſſera
Magiſtri pagorum

BVlbus haud diſſimilis cepæ uenerem impendio excitat: ut ſcribit Dioſcorides: unde epigrãmatarius poeta: Cum ſit anus coniunx cum ſint tibi mortua mẽbra: Nil aliud bulbis qu ã ſatur eſſe potes: & Columella in . xi . quæq; uiros acuunt armantq; puellas: Iam Megaris ueniant genitalia ſemina bulbi: Quibus adſtipulantur. M. Varro & Apicius ſcribentes: Nuptiis legitimis Bulbos ſponſis apponi ſolitos cum nucleis pineis aut erucæ ſuccco & pipere ad uſum ueneris: Megarici a megaris urbe græciæ in diſciplina ruſtica a Catone celebrantur: Eſt bulboꝝ genus Epimenium & per diminutionem Epimenidiũ e Scylla: Bulbos autem ſcito ge

Mons nuptialis
Eipimenium
Epimenidiũ
Scyla

neraliter dici radices rotundas tunicatas:quales ſunt croci Narciſſi & harundinum.

P Orri duo hũtur genera ſectiuũ & capitatum:ſectili Nero ĩperator autoritatẽ dedit cũ eo uocis gratia p̃ſertim æſtiuis menſibus uteretur:uiſco/ſitatem nãq; habet lenitiuã qua confert arteriis pulmoniq; eſt Trachea ne exſicetur:Præterea purgatiuum eſſe gutturis teſtat̃ Ariſt. Capitatũ uero in caput creſit Vñ nomen: Id fiebat ſuppoſita tegula uel ſilice: frequenti etiã trãſlatione ĩ caput rotundat̃: ſuccũ loetiferũ eſſe oñdit Pli/nius Qui ſcribit Melã equeſtris ordinis reꝶ ex ꝓcuratione a Tiberio Cæſare accerſitũ in ſumma deſperatione ſucco porri ad triũ denarioꝶ argẽteoꝶ pondus hauſto cõfeſtim ſine cruciatu animam exhalaſſe.

Trachea

Succus porri

M Aluæ gñra duo Plinius poſuit:quæ folioꝶ amplitudine diſcernant̃:ĩ ſatiuis maiorẽ græci melopen:alterã ab emoliendo aluo Malachen di/xere:ſilueſtrẽ cuius foliũ grandiuſculũ eſt & albæ radices Altheã & ab excellentia effectus Ariſtaltheam apoſtemata fere oĩa reſoluentem ut eſt apud Auicennam. Malua ipſa quæ ſeptimo menſe in arabia arboreſcere & Scipionũ ideſt baculoꝶ uſum p̃bere credit̃: aculeatis icti/bus medet̃.Ventrẽ quoq; ſoluit uel clyſteribus ĩfuſa uel in cibis ſumpta. Cõmẽdant̃ ĩ primis ex ea cauliculi ſurgẽtes a radice quos deraſis prius foliis ĩ modum aſparagoꝶ co/ctos ĩ cibariis cũ aceto oliuo ſale & aromatis nõ imꝓbandos ipſe dixeri:nã guſtu iocundi aluũ ſalubriter emolliẽtes bonã per æſtates ualitudinem præſtare creduntur.

Melopes
Malachis
Althea
Ariſtalthea
Sɔipiones

A Sparagi ſilueſtres ac horridi natura fuerãt:ueꝶ al tiles facti.terniſq; libris in ſolo rauenacio ſpectantnr. Coruda inquit Cato in hortis ſerenda eſt unde fiãt aſparagi: de quibus epigrãmarius poeta in xeniis:Mollis in æquorea quæ creuit ſpina rauen'na:Nõ erit ĩcultis gratior aſparagis: ſic aũt ideo dicti ꝙ ex aſperis uirgultis leguntur autores Pompeius & Varro: In aqua citule coquuntur: hinc:Auguſtus ad exprimendam

Coruda

in rebus celeritatē dicebat ut ſcribit Trāquillus: uellocius q̄ aſparagi coquantur. Aſparagorum altilium Satiuorūq; radices Spongias uocamus.

Spongiæ

CAparis herba calida & ſicca in cultis terris nō facile prouenit: multi enim ſunt experti: ſed in caſſum radices transferentes & ſemina ſerētes ut tradit Ariſtoteles in Problematibus: Contra in aridis: in Incultis: & præcipue in parietinis hoc eſt muris ueteribus ſine tecto luxuriat ſpargens per terram frutices: Coitum auget & ſpleneticis impenſius prodeſt: ueluti & Tamarix mirabilem habens Antipathiam cōtra lienē: ita ut ſi ex ea alueis factis bibant ſues ſine eo uiſcere inueniantur: & ideo homini ſplenetico cibum potumq; dedere in uaſis ex ea factis: quæ expertus in me teſtari audenter & uere poſſum eo remedio lienis duritia liberatus.

Parietinæ
Tamarix

ERyngion herba aculeatæ mordacitatis ſpinoſa ueluti carduus: ſatiua in cibis probatur radice tātum: quæ melle Cinamomo & Cariophilo condita guſtui non iniocunda non inſuauis uenerem emortuam excitare creditur.

CArduus ſatiuus cibis adhibet᷑: de quo Plinius certū eſt inquit carduos apud carthaginē magnā Cordubāq; precipue ſextertia ſena milia e paruis his reddere quoniā portēta quoq; terrarū in Ganeā uertimus etiā ea quæ cōſciæ quadrupedes refugiūt: Māducatus Carduus oris cōmendat odorē: Ad eſcā tener habēdus eſt aliter improbat᷑: Scolymos græce dictus ĩ latino ut ait Dioſcorides Strobylus uocatur quia nucis pineæ ſpeciē habet: ut uidemus: uuluis etiā conferre dicitur & maxime radice ad mares generādos: hinc eſt q̄ matronæ cōplures ut uidimus efflictim carduos appetūt: nec fortaſſe fit ob uenerē quā excitāt: Vini quoq; appetētiā faciūt: Elixi ĩ patinā ponunt᷑ mēſiſq; ĩferunt᷑: eſſe autē eos cū Cinamo & ſale cōſueuere plurimi addūt q̄dā mel & acetū: Carduis ſiccatis utunt᷑ fullōes: unde Serenus: carduus & nundū doctis follonibus aptus: ue℞ ut opinor &

Scolymos
Strobylus

ita eſt hi fullonarii inter ſilueſtria numerátur:eorꝫ nãqꝫ plu ra genera notauimus quorũ florem Pappũ nominarunt. Pappus

ROſas inter coronaméta hortẽſia: uiolaſqꝫ pene inquit Plinius noſtri nouere: de his igitur liliiqꝫ floribus paucula dicemus:Poſtquã &.M.Cato in hortis coronaméta ſeri precepit: Roſa ſemi- Semen roſe ne uel uirgulto ponitur ſcrobibus aut ſulco breuiſſimo:In ſeritur & ocellis radicis ut harũdo:ſemina autẽ non exiſti- memus medios floſculos crocei coloris quos ferunt: nam baccas purpureas nutriũt : quas in piruli formã plenas ſe- minibus poſt uindemiã maturas oſtendũt:Roſam præco cem habere qui uoluerit duobus palmis ab ea in gyrũ fo- diat:& aqua calida rigabit:calice germinare incipiẽte:Eius plura ſunt genera:odoratius eſt quod in ſpinetis per arua naſcitur:utunť illo ad unguẽta oliuũ & medicamina pig- Silueſtria uali- mentarii:Validiora etenim habẽtur omnia ſilueſtria : ꝙ ut diora ĩquiũt his terra perinde ac mater eſt:cæteris nouerca:Ego Damaſcenæ uero primã odoris laudẽ potius dederim roſis quas nunc roſæ paſſim Damaſcenas dicimus non ſolũ biferas ſed toto fe- Roſarium re anno floreſcẽtes:Roſis conſita loca roſaria ut Violaria: Violarium & Roſeta ut lilieta uocitamus:Græci roſam Rhodon ap- Roſetum pellant:Inde Cynorhodos & Rhododaphne deducta:Et Lilietum Rhoſinũ oleũ e roſis: quod roſaceũ noſtri nuncuparunt. Rhodos Roſarũ in coronis uſus prope nimius eſt:Cũ e floribus fie- Rhoſinum rent ſerta a ſerẽdo ſeruiæ uocabanť:coronas uero tenuio- Roſaceum res quibus uſi ſunt antiqui Strophia inquit Plinius dixere Coronæ unde nata ſtrophiola:uerſicolores Sycionii ex igenio pau Seruiæ ſiæ pictoris inuenerũt poſt olympiadẽ cẽteſimã. Floribus Strophia autem per hyemes deficiẽtibus ramẽto e cornibus tincto Corollæ coronas hibernas fecerũt:paulatimqꝫ & Romæ ſubrepſit Corollaria appellatio:corollis inter initia propter gracilitatẽ nomina- Coronarius tis:mox & corollariis:poſtꝙ e lamina ærea tenui auro ob- Stephanoplo lita dabantur hæc ille.Qui coronas facit coronarius a no- cos ſtris Stephanoplocos a græcis dicitur:nam Stephanos eſt Stephanos corona:Sed & uictores ĩ ludis:& uiri fortes in bellis opera Bellicæ ſtrenue nauata coronas uirtutis premia reportarũt . Quæ Coronæ

ut plurimum ex auro & frondibus fuere:Bellicæ celebrã
Augæ coronarium tur oualis:naualis:muralis:obſidionalis : caſtrenſis : ciuica:
& triumphalis quod aurum etiam coronariũ : de quibus
plura Plinius & A.Gellius.

Violæ plura ſunt genera : purpureæ luteæ cro
ceæ & albæ:purpuream ſponte naſcentẽ apri
cis & macris locis e radice exeũtem Iacynthũ
Iacynthus appellant : ab Iacyntho qui delitiolum fuerat
apollinis in huiuſmodi florẽ mutato:ut mythicorũ quidã
fabulantur:inde ueſtis Iacynthina:alii Iam:unde ueſtis ian
thina.& papinius uiolantillam dixit ianthida:nam iacyn
Lutea thi eadẽ illis ſunt uaccinia . Satiuis maior autoritas luteæ
Flammea ut ſcribit Plinius quæ & flammea flox & luteola nomina
Flox tur:Inter uiolas ipſe poſuerim florem odoratum:cuius fra
Cariophilus grantia haud diſſimilis Cariophilo de quo inter aromata
iam dictum eſt merito nomen ab illo ſibi uendicauit.

Lilium roſæ nobilitate proximum eſt cognatio
ne olei & unguenti quod lilion uocant:cãdor
floris eximius : foliis foris ſtriatis . & ab angu
ſtiis in latitudinẽ paulatim ſeſe laxantibus effi
gie calathi:reſupinis per ambitum labris tenuiq; filo & ſe
mine ſtantibus in medio crocis:ſimilem producit in frute
Cõuoluulus tis Conuoluulus herba:ſed ſine odore:nec crocis intus:Cã
dorẽ tantũ referens:ac ueluti rudimentũ naturæ lilia face
Narciſſus re cõdiſcentis:Eſt & purpureũ lilium : Narciſſum uocant
Narce a puero narciſſo : Plinius in.xx.a Narce deducit : Narcen
Crynon græci torporẽ dixere:odor quippe illius caput agrauat:Eſt
Iris & rubẽs Crynon appellant. Quidã inter genera liliorũ &
irim poſuere:radice tantũ cõmendatur nobiliſſimi odoris
Saliunca ut Saliunca:floret diuerſi coloris ſpecie ſicut arcus cæleſtis
unde nomen accepit:ſed de his hactenus. Iam ad arbores
tranſeamus ſine quibus horti nec eſſe nec dici poſſunt.

ARbores in maximo precio habuit rudis illa ue
terum antiquitas : utpote e quarum fructibus
ante fruges inuentas alimẽta:e libro ante uelle
Liber arborũ ra ueſtes miniſtrabantur: & ante chartas uolu

mina texebantur : ex his quoq; oleum corpora liquor recreans : uireſq; potus uini: tot deniq; annui ſapores indies maturitate ꝓuenientes: & menſas ſecundas replentes: tot medicamina e frondibus: Ligno:floribus.radiceq; proueniẽtia:Innumerabiles præterea ſunt uſus earũ ſine quibus uita duci uix poſſet:Arbore agros arbuſtamus:arbore caua currimus equor:aduehẽtes piper:ebenũ:uniones:gemmas:aromata:Reubarbaꝝ:caſiam:cõpluriaq; alia ad uſus noſtros:Balſamũ & thus ad cultus diuinos arcanaq; myſteria:arbore fundamẽta in uliginoſis paluſtribus & aquoſis locis firmamus:arbore cõſtruimus tecta: arbore mẽſas dolamus:hinc acernæ & citreæ olim precioſiſſimæ:arbore ſedilia fulcra arculas paramus : arbore ualidiſſimũ elementũ quo cibaria ad alimoniã præparantur ſeruamus: habent & arbuſculæ propria numina.Ioui deorũ ut dicebant maximo Eſculus.Apollini Laurus:Mineruæ olea:ueneri myrtus: Herculi populus: Plutoni cupreſſus:Baccho uitis:& cybeli ſiue pani Pinus dicatæ ſunt. Quin & Siluanos Faunoſq; ſiluis dedit antiquitas : & Dryades Hamadryadeſq; nymphas adfinxit.In hortis autẽ ponẽdæ ſunt arbores & ad uoluptatem & ad fructuũ utilitatem:quarũ culturam Eumolpus athenis primus oſtendit. Sed quoniam plurima earum ſunt genera ita ut uix numerari poſſint : omiſſis quæ conuenire non uidentur de quibuſdam & quidem breuiter dicemus : primũq; de frugiferis : mox de his quæ uel umbra umbroſa uel Topiario opere uarias ſpecies repreſentantes impenſius delectant.

Cultura arb. primo

VItibus principatum inter arbores eſſe dandum exiſtimauerim:poſtq̃ arboris appellatione illas cõtineri Vlpianus & pleriq; ueterũ uoluerunt. Nulla enim quæ ſuauiorẽ uberiorẽq; fructum producat arbor inuenit.In hortis uel Maleolo:hoc eſt nouello palmite: ſeu Viua radice ſerenda eſt ad uoluptatem magis : q̃ ad prouentum : ſubdiales namq; deambulationes umbroſis operculis opacat in fornicatis ſalignis pedamẽtis:ſic enim uitis adminicula dicimus clauiculis pãpinis

Meleoli
Viuiradix

Pedamenta

capreoliſue adhærens atq; luxurians racemoſq; demittens
Pergula ſtructuram ipſam & latine & elegáter Pergulam dicemus:
Nam plinius Vitiũ generoſa℞ pergulas precepit quinqua
Subdiales tribus eſſe putandas: Subdiales autem ambulationes græ
Ambulatiões ci hypæthras uocant: Creſcunt attamen uites ad arboris
Hypæthræ iuſtæ craſſitudinem: Metaponti templum Dianæ uitigneis
columnis ſuſtinetur: ſcaliſq; tectũ Dianæ epheſiæ ſcandit
uite una Cypria ut memorant: & Iouis ſimulacr℞ populo
niæ conſpicitur inquit Plinius e uite una pluribus æuis in
corruptum: Non eſt enim ligno ulli æternior natura: e uite
Parmulæ Parmulæ texuntur ad uſus bellicos: ex eadem inſigne cen
turioni geſtamen dedit Senatus.

OLea ex cuius baccis trapeto preſſis utiliſſimus
oliui liquor educitur: in hortis ſeri poteſt: & ma
xime collinis: huic honorem dedere Romani.
& turmas equeſtres idibus ſextilis: & in mino
ribus triumphis ouantes coronando: Athenæ quoq; ex
oleagina fronde uictoribus coronas propoſuere. Græcia
uero in Olympiis oleaſtro coronauit: Locũ ubi cõſitæ fue
rint oletum ſiue oliuetum appellabimus: Ibi oleas digeſtas
in ordinem græci Stœchadas uocant: unde ſeptum quod
Stœchades dam militare Stœchada paſſim dicimus. Poni debent in
Oletum hortis & Perſicus: Prunus: Ceraſus: Ziziphus: Celſus: Citrus:
Oliuetum Ficus: Apirinus: Amygdalus: Pinus & reliqua Pomifera℞
Nucifera℞ genera: de quo℞ fructibus in ſecunda menſa
Plantaria ſum dicturus Ad hoc neceſſaria erunt Plantaria hoc eſt ſe
minaria in agris: e quibus plantæ ſumptæ tranſferantur: ut
adultæ poſtea ſuum fructum ꝑducant: uel ut quibuſdam
opus eſt: per inſitionem alienum & quidem mitiorem: Plã
taria etiamnum ueteres filiarum dotem dixere: quia plan
tatæ arbores tam fœlices q̃ infœcundæ ueluti: Salices po
pulus: Vlmus: Iuglans: Ceraſus: Sorbus & id genus cæteræ
ac poſt aliquot annos uenditæ maximum quæſtum exhi
Nemuſculum bent. Voluptati quoq; conferet impenſius nemuſculum
in ædibus habere ad amuſſim poſitis arbuſculis: in quo per æſtates
i umbra cũ libuerit ſpatiari: legere: exercere corpus menſas

ad cibos ponere licebit: Diſcurrentibus hinc inde damis timidulis:& lepuſculis auritis tripudiãtibus. Per arborum uero faſtigia nitidulo Carduele:Philomena attica canoris auiculis modulatim occinẽtibus. Diſponetur & locus ad curſum equorum idoneus quẽ icirco Hippodromũ græca dictione nuncupabimus.Nec procul inter umbroſa uireta:lateritia marmoreaue ſedilia ambulatione interdũ fatigatos iuuantia:De hippodromo meminit Plinius Cecilius in epiſtola ad Apollinarẽ de uilla quã in thuſculis poſuerat.Adiacẽtis hippodromi nemus comaſq; proſpectat Item hãc diſpoſitionem amœnitatẽq; tectorũ longe præcedit hippodromus medius pateſcit: ſtatimq; intrantium oculis totus offertur.Platanis circuitur.Illæ hedera ueſtiũtur:utq; ſummæ ſuis:ita imæ alienis frondibus uirent.

Hippodromꝰ

PLatanus nunc Italiæ fere incognita umbræ tãtum gratia ex alienis uecta regionibus in precio Romæ habita.Petronius arbiter in ſatyris. Nobilis æſtiuas platanus diffuderat umbras: & Apuleius in Coſmographia. Platani ut ait poeta umbras potantibus miniſtrantes: hinc Licinius mutianus ter conſul Lyciæ legatus prodendum etiam putauit intra platanum quæ illic clara habetur ſe epulatum eſſe cum duodeuiceſimo comite:Primũ celebrata eſt in Academiæ ambulatione athenis cubitorum triginta ſex: ad mirabilem namq; altitudinem creſcit.Commendantur & Champlatani coactæ breuitatis ſic ſerendi genere & recidendi excogitatæ.Primus autem Cn.Macius ex ordĩe equeſtri Aug. Cæſaris amicus nemora tonſilia conſtituit.

Chameplatãi
Tõſilia nemora

LAurus Apollinis eſt arbuſcula propter Daphnem quã amauit in ea deformatã: ſiue ꝙ ſpectatiſſima naſcitur in parnaſo: Euſebius uero ſcribit eam ſoli dicatã quoniam ignea eſt: unde odio maxime a Dæmonibus habet:ſiue ꝙ plurimum ſonat ſi uratur quod prædicẽdi artẽ deſignat: Diuinatiõis autẽ deus Apollo exiſtimatur:Ianitrix quoq; cæſarũ eſt & Pontificũ triũphiſq; dicata:coronã capite & ramuſculum

Delphica tenētibus manu triūphantibus : & præſertim e Delphica
Cypria qua & Delphis coronabātur uictores:unde nomen.Nam
muſtax Cato genera duo fecit hanc & cypriā : Pompeius Leneus
adiecit quā muſtacē uocauit: ꝗ muſtaceis eius folia ſubii/
cerētur.Sola arborū fulmine nō tāgitur:hinc cōtra fulmi/
na ferūt Tiberiū Cæſarē tonāte cælo ea corōari ſolitū:Lau
Laureta ro cōſita loca Laureta q̄ græci daphnonas:Nam Daphne
Daphne laurus:Petrōius ī Satyr.& Baccis redimita Daphne:folia
Laurea uero laureā uocam⁹.¶Perpetuo uirēs topiario opi accedit.

B Vxus ſemen ſuum producit & granum quod
Cattegon dixere:præterea uiſcū & hiphear:au
Buxeta tor Plinius. In topiario opere cōmēdabilis eſt:
Saliceta Laudatur & leni minimeq; criſpante uerū pal/
Pineta lidula materie:ex qua fiunt Tibiæ multiforatiles: & pecti/
Corneta nes dente multifido ad capillos explicādos:& pyxides ad
Populeta uſus mortaliū plurimos:frequēs naſcitur ī Cythoro: hinc
Cupreſſeta Catullus buxiferum eum appellauit:eſt & ipſius copia co/
Pruneta pioſa in corſica ut Diodorus in.vi.atteſtatur : A Buxo bu/
Perſiceta xeta loca buxis cōſita dixere . Sicut a Salice uel ꝑticali uel
Ceraſeta uiminali ſaliceta:a Pinu pineta:a cornu corneta: a populo
Coryleta populeta:a Cupreſſo cupreſſa:Pruno pruneta:Perſico ꝑſi/
Aeſculeta ceta:a Ceraſo ceraſeta:a Corylo coryleta:ab Aeſculo æſcu
Ficeta leta:& a Fico ficeta.

C Vpreſſus natu moroſa exciſa nō renaſcit᷑ quā
ob cauſam Plutoni ſacra habet᷑: & ideo fune/
bri ſigno ad domos defunctorū illam poſuere
maiores.Petronius in ſatyris.Gaudēt ferali cir
cum tumulata cupreſſu.In hāc Cypariſſus Siluani delitiū
mutatus dicitur in fabulis:Odore nō improbat᷑ quamuis
uiolēto:ex ea ſcādulæ aſſeres tabulæ fiunt e quibus locu/
los:mēſas:fulcra & capſas producunt fabri lignarii: quos
Plautus materiarios nomīat a materia: cuius nomīe ligna
Materiarii ad fulciendū ædificandūq; neceſſaria idonea ue ſignātur:
Materia ut notat iuriſcōſultus de legatis tertio.Cariē & uetuſtatem
nō ſentit.ualuas e cupreſſo in Dianæ epheſiæ tēplo dura/
te Mutianus ſcribit iā quadrigentis prope annis materiā

habẽtes nouæ ſimilẽ. Nux autẽ eius conum quã uocitant Conus
in aceto decocta dentiũ tollit dolores ut ſcribit Auicẽnas:
Trahitur arbor ipſa in ſpecies uarias tõſilis opere Topiario.

SAbĩa herba frutexue folio fere cupreſſi perpetuo uirẽs Topiariis nõ improbatur: Loco thuris ꝑpter odorẽ ad ſuffitus adhibetur: Illita ulcera purgat: miſcẽt quidã folia eius in Attocis medicamẽtis quæ ſpẽ partus intercipiũt: nã tocos partus eſt. Atocia
Seritur propagine & ramo ut Roſmarinus: quoniã neutri ſemen: Sabinæ uero uirginis inter Diuas receptæ corpus in hac urbe quieſcit: eſt & Cynogloſſos lingua canina topiariis operibus gratiſſima. Cynogloſſos.

IVniperus arbuſcula ĩ harenoſis frequẽs: naſcitur coma uirẽs ꝑpetua: unde fit ut Topiario operi impẽſius Idonea habeatur: durat & eius materia diutiſſime incorrupta: quippe quæ ſenectã cariemue nõ ſentit. Quod oſtẽditur ex tẽplo Dianæ e Zazintho aduectæ anno ducẽteſimo ante excidiũ Troianũ In quo Plinio aſſerẽte ex autoritate Bocchi adhuc durãt trabes ex Iunipero: huic Carthaginẽſis Hãnibal inductus religione pepercit: Iuniperus gumi ad nihil utile eodẽ autore ꝓducit: Hoc tamen mola truſatili in pollinẽ redactũ ſimile eſt thuris Pollini: Vtũturqꝫ illo ſcriptores pennarii ad papyrũ exaſperandã: Medici Sandaracã Indoctuli Vernicem appellãt: cuius fumus præ cæteris dolorẽ leuare dentium dicitur: ut eſt apud Auicennã: cũ ex arboris ipſius ligno factus ꝑ ædes in peſte cõferat: grana uero ſiue Baccæ cõdimẽtis ad farturã ſeruientes & matrici & doloribus. Sandaraca Vernix Baccæ Iunipi

HEdera ſemper uirẽs ſine adminiculo per ſe ſtare non poteſt: hæret ergo arboribus illas quodã modo brachiis amplexans: hæret & muris quos ſæpicule rumpit: Vnde & nomẽ accepit: ut ſcribit Pompeius: ſiue potius ꝙ edita petit: uel edat omnia quibus adhæſerit: Eſt tamen genus illius quod per ſe ſtans arboreſcit Dendrocinos appellatur: Eſt & quæ nunquam niſi humi ſerpit nomine Chameciſſos: Hedera inquit Theophraſtus in libro de plantis omnium maxime Dẽdrociſſos Chameciſſos.

uinax eſt:ſiue arbores ſcandens amplexu ſuo pſtringat:ſeu
in terra abdita ima ſubeat:ſpecies aũt præcipuæ tres ponũ
Helix tur: Nigra cãdida & quæ Helix uocatur: Celebratur nigra
Nyſia in poetaꝝ corollis:quam & Nyſiam & Bacchicam dixere
quoniam uictor Bacchus ex India cũ rediret coronã hede
raceam capite geſtauit: Id quod exemplo ipſius Alexãdrũ
macedonem feciſſe legimus apud Plinium hæc paucula
de hedera ſubiungentem:Cuius dei & nunc adornãt Tyr-
ſos galeaſq; etiam ac ſuta i thraciæ populis ſolemnibus ſa
cris:merito igitur hedera libero patri dicata coronabantur
poetæ: ut nunc lauro:ſub cuius tutela etiãnum fuere:Race
Corymbi mos eius i orbẽ circũactos corymbos uocamus:hinc poe-
ta Diffuſos hedera ueſtit pallente corymbos.

MYrtus ueneris exiſtimatur arbuſcula:hinc myr-
Murtia uẽus tea dicta quæ nunc Murtia:Liuius Ad murtiæ
quæ datæ ſedes:Peregria eſt:ut refert Plinius primũ
Myrtea in Elpenoris tumulo:ut inquiunt uiſa:Loco pi
Piperitis peris hac ueteres uſos ante piper ad uectũ memorant nam
odorem illius reddit:ut Piperitis herba hortenſis: Cato ei-
us tria genera protulit nigram candidam & a cõiugiis for
Tropiarii taſſe coniugalem:ſatiua quoq; eſt & ſilueſtris: Topiarii ge-
nera ſatiuaꝝ fecere.hi ſunt qui naues:Inſignia principum;
ſerpentes:& compluria alia formant ex arboribus herbis
fruticibus opere delectabili:quod Topiarium a Topiis:uo-
camus: Vlpianus iureconſultus Topiarii inquit erunt fun-
Tropiarium di inſtrumenta ſi etiam uiridaria ſint. Item Topiarium or-
Myrtea nãdi cauſa paratum:Ex myrto fuit ouantiũ corona poſtq̃
corona Poſthumius Tubertus conſul de ſabinis uictor primus
ouans urbem ingreſſus quoniam leuiter ſine cruore rem
geſſerat myrto Veneris uictricis coronatus inceſſit. M. ta-
men Craſſus de fugitiuis & Spartaco laurea coronatus eſt
fuit & ouantium ut diximus oleagina corona:Myrto con
ſita loca Myrteta uocitamus:ſed iam herbaꝝ arborum &
Myrteta coronamentorum reliquis innumerabilibus fere generi-
bus omiſſis: Piſcinas quæ in hortis habendæ ſunt proſe-
quamur.

PISCINA CAPVT. VI.

PISCINAS appellamus Lacus: & ſtagna quæ piſcibus uiuis cohercentur clauſa: ut ſcribunt Gellius & Varro: Hinc Martialis Piſcina Rhombum paſcit & lupos uernas: Viuaria quoq; dicunt quibus piſces incluſi paſcuntur: Plinius Oſtrear. inquit Viuaria primus Sergius orata in Baiano inuenit. L. Craſſi oratoris ætate: & mox eadem tempeſtate prior Licinius Mureña reliquor. piſciũ uiuaria iuenit. Apud romanos etenim piſcinar. ſtudia celebrata ſunt ꝓcioſiſſimiſq; piſcibus referta Ichthyotrophia habuerunt: adeo ut & Cato tutor Luculli grandi ære ſeſtertiũ milium quadringẽtor. autore Columella pupilli ſui piſcinas uẽditauerit: & uelut ante a deuictis gentibus Numãtinus & Iſaricus: Ita Sergius orata & Licinius Murena a piſcibus cognominarentur. M. quoq; Tulius Cicero. L. Philippum & Hortenſium piſcinarios appellauerit a piſcinis: Quar. quidem genera duo ſunt dulciũ & ſalſar.: & ut uerbis. M. Varronis utar ex rei ruſticæ tertio: alter. apud plebem & ſine fructu ubi Lymphæ aquam piſcinis noſtris uillaticis miniſtrant: illæ autem maritimæ piſcinæ nobiliũ quibus Neptunus aquã piſcibus miniſtrat: magis ad oculos pertinent ꝙ ad ueſſicã & potius marſupium exinaniunt ꝙ replent. Primum enim ædificantur magno ſecundo parantur magno: tertio aluntur magno: Hirtius circum piſcinas ſuas ex ædificiis duodena milia ſeſtertia capiebat: eam omnẽ mercedem eſcis quas dabat piſcibus conſumebat: nec mirum: uno tempore enim hunc Cæſari memini ſex milia murenarum mutua dediſſe in pondus: & propter piſcium multitudinem quadragies ſeſtertio uillam ueniſſe. Piſciũ uero ſpecies ſunt ſeptuaginta quatuor præter cruſtis teſtiſq; intecta quæ ſũt triginta ut autor eſt Plinius: De ſingulis non dicemus quia ſuperfluum uidetur: de quibuſdam tantum quæ nobis occurrent & quidem paucula notabimus: Piſcis autem ipſæ

Viuaria piſciũ

Piſcinarii

Piſciæ dulces

Salſæ

Piſciũ ſpecies

Ichthys
Ichthyotrophia
Ichthyophagi
Ichthyopoliũ
Ichthyocolla

græce Ichthys ĩde Ichthyotrophia apud Columellam loca in quibus aluntur piſces: Ichthyocola gluten ex piſcibus: Ichthyopolium forum piſcarium: & Ichthyophagi populi ꝙ piſcibus ueſcerentur tum ipſi ut inquit Strabo tum eorum pecora. Domos Idem ex cetorum & oſtrearum conchis operiunt: Vſum trabium coſtæ: portaꝗ maxillæ præſtare creduntur: de his multa Diodorus: Piſcibus eos ueſci prohibuit cum per ea loca iter faceret Rex macedonũ Alexander Capiuntur piſces hamo in eſca latente a quo hamiotæ piſcatores: & piſces ineſcati: Naſſa etiam uiminea: Rete ſagena ſiue Euerriculo ac fuſcina tridentata: Tragula quoꝗ ut plurimum ex undis trahuntur: Non improbantur & ſepta ex harundinibus uiminibuſue cõtexta in fluuiis quas Plinius Excipulas appellat ab excipiendo: ueluti decipulas laqueos a decipiendo & tendiculas a tendendo ut aues ut feras capiamus: quas etiã mos eſt ineſcare: Nero ut ſcribit Suetonius piſcatus eſt rete aurato purpura coccoꝗ funibus quos Epidromides uocitãt nexis: At imperator Diuus Aug. laxãdi animi gratia hamo piſcabať.

Hamus
Hamiota
Naſſa Rete
Sagena
Euericulum
Fuſcina
Tragula
Excipulæ
Decipulæ
Tendiculæ
Epidromides

MVrenæ ſingulo menſe pariunt: laudantur iu ſicilia flutæ quæ græce Plotæ: Flutæ aũt ideo ꝙ in ſumma aqua præ pinguedine fluitent: cum ſole torrefactæ in aquam ſe mergere deſinant: Martialis in xeniis: Quæ natat in ſiculo grandis murena profundo: Non ualet exuſtam mergere ſole cutem: Et cũ cæteris pennæ ad natandum ſint uel quatuor ut auratæ & lupo: uel binæ ut anguillis: nullas id gẽus piſcis habere maniſeſtarium eſt: ita autem undis utitur: ut terra ſerpentes: nã ſerpit in humore: ut Ariſtoteles in primo hiſt. animalium atteſtatur: Murenas alterius notæ piſcibus in uiuariis miſcere Columella damnauit: quia rabie quæ his ueluti canino generi accidit uexatæ ſeuiſſime perſequuntur ſquãmoſos plurimoſꝗ mandendo conſumunt: Primus. C. Hir. Murenaria excogitauit.

Elutæ
Plotæ
Murenaria

m Vſtellam piſcem murenæ fere ſimilem: ſi non primas ſaltem ſecundas noſtra tempeſtate ĩ cibis par-

tes adeptum dici poſſe nonnulli exiſtimarunt: ipſe tamen
hirudinem potius appellandam eſſe crediderim a quadã
hirudinis paluſtris quæ ſangui ſuga eſt ſimilitudine:lauda/
Sanguiſuga
tur impenſius e Rhetiæ lacu brigantino: Neoterici a lam/
Hirudo
bendis petris lampetram dixere.habent & ſuam cõméda/
tionem piſces extra Italiam cũ alii tũ Coracinus princeps
Lampetra
nilliaci macell (ut ille inquit)& Salmo in Aquitania fluuia
Coracinus
tilis prælatus omnibus marinis auctore Plinio.
Salmo

ANguillæ piſcium ſolæ exanimes non fluitant:
Non ouo nõ coitu eas procreari affirmat Ari/
ſtoteles. naſcuntur ergo ex his quæ terræ uo/
cant. Inteſtina ſponte in luto:humeſcenteq; hu
Inteſtia terræ
more prouenientia: tum in mari tum etiam in fluuiis ſta/
gniſq; putredinis ratione:ſed in mari qua algæ ſunt: in ſta/
gnis & fluminibus iuxta ripas:calor enim eas ſubiens par/
tes facit ut putreſcant. Veſcuntur certis locis limo & edu/
liis ſi quis apponat:ſed plurimæ dulci humore uiuũt. Idq;
uiuariis Anguillarũ dantes operam ſeruare conſueuerũt:
Anguillarium
ut q̃ maxime pura ſit aqua afluens ſemper & efluens:Quẽ
admodum eſt i piſcinula noſtra Bugoleſiana:breui namq;
Bigoleſiana
niſi ea fuerit lympida aſtrangulatæ intereunt. Branchias
piſcina
etenim quibus maior pars piſcium ſpirat exiguas habent:
Branchiæ
hinc turbare aquam ſoliti ſunt qui illas piſcantur. De lacu
ĩ piſcinam per æſtatem tranſlatæ uiuere non poſſunt:hye/
me uero facile tolerant ſedis mutationes: ſic autem ideo
dictæ uidentur q̄ ſpecie anguem repreſentent: unde. M.
Varro de uocabulis aquatilium: Ex parte inquit a ſimili/
bus aliqua rebus ſunt tranſlata ut anguilla & Lingulaca:
Lingulaca
quæ ab Aritotelæ.Glotis Anguillas ad tricennos pedes lõ
Glottis
gas educat ganges Indiæ ut ſcribunt Plinius & Solinus in
collectaneis.

MVgilis piſcium omnium ſquammis intectorũ
uelociſſimus eſt: At omnium animalium tum
terreſtium tum aquatilium uelociſſimum eſ/
ſe Delphinem Ariſtoteles hiſtoriæ animalium
Delphin
ultimo ſcriptum reliquit: Huius natura deridetur; nam

abſondito in metu capite totum ſe occultari exiſtimat: id quod de Phaſiano plurimi tradiderunt: a capite græci cephalon appellant: Inter fuſaneos numeratur: ex argumento ſic uocitatos ꝙ fuſim retibus capiunť: Veluti & Tynni Lupus: Limariæ: Spuriæ: Monedulæ: Cromis: & Paſſeres: ut ex Ariſtotele hauſimus hiſtoriæ animalium quinto: in ſexto uero ſunt inquit qui omne mugilum genus ſponte oriri opinētur: ſed non recte: nam & oua eorum fœminæ & ſemen genitale mares habere cernuntur: Genus quidē illorum eſt quod non ex coitu: ſed ex limo arenaue naſcatur. Piſcium autem omnium fere mares pleni ſunt ſemine genitali lacte nominato: Heliogabalum imperatorem ſcribit Lampridius in locis mediterraneis murenarum & luporum lactibus ruſticos pauiſſe.

Fuſanei piſces
Lupus
Limariæ
Spuriæ
Cromis
Lacte piſcium

MVllus quem Barbonē ideo uocitant barba gemina inſignitur inferiore labro: hinc Cicero in Paradoxis Barbatulos mullos nūcupauit: græce Trigla dicitur: quo nomine nūc romani utūtur: In uiuariis & piſcinis non creſcit: eſt illi maxima gratia ſicut magnitudo modica: nam libras duas raro admodū exuperat: illud mirum eſt quod Mutianus prodidit: mullū octuaginta librarū in mari indico fuiſſe captū: nec minus quod ſequitur: Mullū Aſinius celer uir cōſularis ut refert Macrobius ex Samonici ſerēni autoritate ſeptem milibus numum mercatus eſt: octonis uero ut Plinius teſtatur: ſimile Iuuenalis de Criſpino: mullum ſex milibus emit æquantem ſane paribus ſeſtertia libris. Veſcūtur mulli & alga & oſtreis & aliorum piſcium carnibus. Nomen eis Feneſtella a colore Mulleorum calciamentorum datum exiſtimauit: mullei autem fuerūt calcei regum albanorum: poſtea patriciorum a millando ideſt ſuendo nominati.

Barbo
Trigla
Mullei

LOligo inter molliū piſcium genera numeratť: pedes duos habēt quibus ori cibos admouet: hi aſperi & lōgiores ſunt: cæteri cirri cum quibus uenatur: ſic autē ideo dicta ꝙ extra aquā uoliter littera imutata quaſi Voligo ut ſcribit Varro: hinc

Cirri

Plinius Loligo etiã uolitat extra aquã ſe efferens:quod &
pectunculi faciũt ſagittæ modo:Mollia uero genera piſciũ — Pectunculi
dixerunt quæ ſanguine carẽt & foris carne molli obducta — Piſces molles
ſolidũ intus modo ſanguinei generis continent : ut Sæpia — Sæpia
etiam:& Polypi a multitudine pedum nomen adepti· — Polypi

LVpus piſcis ĩ capite lapidem habere credit̃: ut
referunt Plinius & Ariſtoteles : Præcipuã huic
autoritatem fuiſſe Cornelius Nepos tradidit: ĩ
ter piſces quidẽ Tyberinos apud romãos pri
mum locũ tenuit:& Is præſertim qui eſſet captus inter du
os pontes ut repetit Macrobius ex Varronis rerum humana
rum undecimo:& Columella.M.Philippi uelut urbaniſſi
mum quod erat luxurioſiſſimum factũ ac dictũ referens:
Is enim apud hoſpitẽ Caſſini cũ cœnaret appoſitũq; e ui
cino flumine lupum deguſtaſſet atq; expuiſſet improbum
factũ dicto pſequutus Pereã ĩquit ni piſcẽ putaui:Ex hoc
eſt facta multorum gula ſubtilior : quibus faſtidio fuit lupus
fluuiatilis:niſi quem Tyberis aduerſo torrente defatigaſſet
unde Horatius in ſermõibus: Lupus hic Tyberrinus an al — Lupa
to captus hiet pontes ne inter iactatus & amnis oſtia ſub — Lupanar
thuſci:lupus alias rapax eſt animal:at lupa meretrix etiam — primo
dicitur:inde lupanar quod primum in Cypro inſula Vene
rem inſtituiſſe fabulantur.

AVrata piſcis ab auri colore nomen accepit:Cu
ius amator ſergius: Orata cognomiatus eſt ut — Orata
refert Macrobius:nam orata prius dicta:quaſi — Aurum
Aurata ab oro quod uulgo etiã p auro dicũt: — Orum
hinc Orichalcũ ab ære & auro qdam falſo putarũt cũ ſit — Orichalcum
a mõte & ære nominatũ:In cibis cõmẽdant̃ auratæ opti
mæ ex lacu lucrino:qbus propriũ fuit cõchis pingueſcere:
unde Epigrãmatarius poeta in Xeniis.Non omnis præciũ — Coitus piſciũ
laudẽq; aurata meretur:Sed cui præcipiuus cõcha lucrina — Oua piſcium
cibus:coeunt ut cæteri piſces uentris attritu & oua cõcipiũt
ſed non oĩbus contingere in tanta copia ut fœtum educãt
manifeſtariũ:alioquin replerent̃ maria & ſtagna cũ ſingu
li uteri innumerabilia contineant.

MEnæ breues ſunt:colorem mutant:hyeme cā didæ æſtate fiunt nigriores. Ariſt.hiſto.animalium.viii.Mena inquit grauis melior eſt:forma rotūdior fœmīe:porrectior mari & latior. Euenit ut cum fœtu impleri fœmina incipit maris color in nigrednie mutetur:& caro deterima cibo efficiat: per id tēpus a nonnullis Hirci uocantur. De mena quam Alecem etiam dici poſſe quidā credidere meminit Perſius & Martialis cum inquit: & caudam Cybii breueſq; menas. M. quoq; Cicero de finibus bonorum & malorum. Qui enī uoluptates contemnunt eis licet dicere ſe acipenſerem menæ anteponere.

Hirci

Alec

SCarus quo carpathium pelagus abūdat adeo littoribus Italicis Ignotus fuerat: ut nec latinū nomen haberet:uerum Optanus claſſis præfectus ſub Claudio principe copiā ſcaro℞ copioſam nauibus aduectā in mare ſparſit iter cāpaniæ littus & oſtiam: Autores Macrobius & Plinius:qui ſua tempeſtate huic piſci principatū dari ſcriptū reliquit: Herbis ueſci & piſclum ſolus ruminare creditur teſte Ariſt.hic Oppianus Hic ſcarus ſaxa frequentat: qui mites inter piſces clamore tremēdo Intonat:& ſolus pallentes rumiat herbas: hoc uno nāq; excepto piſces cæteri ſerratis ſunt dētibus: id eſt acutis & more ſerræ pectinatim ſeſe ſtipantibus.

Serrati dentes

ACipenſer piſcium olim nobiliſſimus eſt habitus ut ſcribit Plinius. Verum Traiani temporibus in magno pretio non fuit:ut idem teſtatur de ipſo loquens cum inquit. Nullo nunc in honore eſt quod equidem miror:cum ſit rarus inuentu: Cōmendatur tamen a Martiale & ſynchroni creduntur: Ad pallatinas Acipenſera mittite menſas ambroſias ornent munera rara dapes:Contra aquā nando meat:Squāmaſq; piſcium ſolus habet ad os uerſas ut repetit Macrobius ex P.Nigidio figulo rerum naturalium maximo indagatore. Primus epulis hunc appoſuit Callonius preco ſi Porphirioni credimus apud illud Horatianum Calloni præcouis

Callonius

etat Acipenſer menſa ni famis.

PAſſer & ſolea piſces plani ſunt: Paſſer optimus in cibis iudicatur a paſſere auicula nomen ut ſe runt adeptus: Solea quoq; quæ lyeni impoſita medetur iter lautiores piſces numeratur: hæc a Solea ut opinor nomen mutuatur: ea autem ſolo pedis ſubiicitur: Martianus capella. Calcei admodum furui quoq; maxime Soleæ atræ notis nigredine corolãtur: Aulus Gellius omnia ferme in genus inquit quibus Plantarum calces tantum in fine tegũtur cætera parte nuda & teretibus habenis iuncta ſoleas dixerunt non nunquam uoce græca crepidulas: hinc ſoleatus ſoleas indutus: & ſolearius ſutor earum. Quin & materia robuſtea ſuper quam craticius pagies extruitur ſolea nũcupatur. Certiſſima eſt autem ut ſcribit Plinius ſecuritas planos piſces uidiſſe ĩ mari quia nunq̃ ſunt ubi maleficæ beſtiæ: qua ex cauſa Vrinatores ſacros illos appellant: inter quos Raia & paſtinaca cõnumerant.

Solea
Crepidulæ
Soleatus
Solearius
Sacri piſces
Raia
Paſtinaca

RAna nutiſſima eſt: græce Vatrachos: unde ex parte Vatrachomyomachia Homerica: & adagium apud græcos: Vatrachos Seriphii: in eos qui nimis taciturni ſunt: quoniam in Seripho mutæ ſunt ranæ: alibi uero garrulæ coaxatrices. Inter cartilaginea numerantur: ut Raiæ: Torpedines: Squatinæ Bugloſſa & pſitta quæ paſſer Rhumbuſue: Mares ipſi cum maxime coaxant ad coitum fœminas cientes Ololyzontes dicentur: pariũt minimas carnes nigras quos Gyrinos uocant oculis & cauda inſignes: quæ mox findit ſe in pedes poſteriores.

Vatrachos
Squatinæ
Paſſer
Gyrini
Ololizontes

RHumbus quoq; Rauennæ delicatior inter planos ponitur: eius magnitudinem innuit Iuuenalis: & epigrãmatarius poeta in Xeniis. Quãuis lata gerat patella Rhõbum Rhumbus tñ eſt latior patella: marinus piſcis eſt: Caſſius autem Hemina tradidit piſces marinos ĩ uſu fuiſſe protinus a Roma cõdita. Rhumbus alias inſtrumentum eſt incantatorium rem magicã adiuuans in quo ſignificatu accepit Martialis: Cũ

Piſces marini

ſecta colcho luna uapulat rhumbo. Ouidius in amoribus Scit bene quid gramen quid torto cōcita rhumbo Licia: quid ualeat uirus amantis equæ: & Propertius Staminea rhumbi ducitur ille rota. Theocritus quoq; ī pharmaceutria æcgloga mulieri ueneficæ rhumbum dedit inter cætera quibus ſibi amantem alliceret.

LAcertus piſcis eſt idoneus ad ſalſamenta: de quo Martialis: cum ſexitani ponitur tibi cauda lacerti: & ſatyrographus poeta: cōchen æſtiui cum parte lacerti: eſt & lacertus animal terreſtre: Vergilius nunc uiridos etiam occultant ſpineta lacertos: Plinius in .viii. Lacerti arabiæ cubitales in India uero in Nyſa monte .xxiiii. in longitudine pedum: colore fului: aut punicei: aut Cerulei: Indoctuli ſtellionem dixere: cū
Stellio Stellio ſit minor lacerta: quem græci Aſcalabotem Neo-
Aſcalabotes terici Tarantulā appellant: quo nomine genus quoq; ara-
Tarantula nei nūc peculiare apuliæ ſignatur: Id ſtupidos morſu ſuo uel ridentes ſaltanteſue & tremulos reddit: hinc Ariſtoteles in hiſt. animalium .viii. ſcribit in Italia fore locis quibuſ-
Thurio dam morſus ſtellionum exitiales: eſt & Thurio piſcis frequens in Sicilia cōmendatiſſimus ſalſamentis.

Alecula GObius ſiue gobio uel Cobius ex græcis per .κ.
piſces piſcis eſt quo Veneti antiquiores cœnæ princi-
Gregales pio utebantur: hinc exiit diſtichon: in Venetis
Dentices ſint lauta licet conuiuia terris principium cœ-
Coruuli næ gobius eſſe ſolet: Paruulus eſt: unde Columella. Nam
Ariſtulæ & alecula modo capta & cātharus exiguuſq; gobio: quiſ-
Scari quis deniq; eſt incrementi minuti piſcis maiorem alit: gau-
Scombri det arena gregatimq; degit: hinc gregales inter piſces nu-
Garum merat: Vt Thynni: Aleces. Lacerti: Coruuli ſiue graculi: Dē-
Monedulæ tices: mulli: malleoli: Ellegini: Scari: Ariſtule: lolii: papauer æ
Trichiæ Iuliæ: Limariæ: Scōbri e qbus liquamē garū quod dixere:
Sardæ & monedulæ: ac Trichiæ quas Sardas uocamus & alii.

Oſtrearia OStrea duriore concha teguntur in cibis nō uulgarem gratiam adepta. Primus ſergius Orata optimum ſaporem lucrinis adiudicauit: primus omnium Oſtrearia ut diximus in baia-

no locauit ante marſicum bellum. L. Craſſi oratoris ætate:
Martialis de oſtreis lemmate præpoſito Ebria baiāno ue-
ni modo concha lucrino: circeis etiamnum laudatiſſi-
ma naſcebantur: Horatius. Oſtrea circeis miſeni oriuntur
echini: Britanica quoq; optimi ſaporis iudicata: & prelata
lucrinis: utpote dulciora: de ſingulis aquinas poeta ſatyro-
graphus circeis nata forent an lucrinum ad ſaxum: rutu-
pino ue edita fundo Oſtrea callebat primo depræhendere
morſu. Omnia autem tunc meliora in cibis exiſtimantur:
cum oua appellata habuerint: quæ tamen nihil ad gene-
rationem conferunt: ſed indicio ſunt melioris nutrimen- Pinguedo
ti: ueluti pinguedo in ſanguineis ut Ariſtoteles aſſerit de
generatione animalium tertio.

CONchæ oculis carent omniq; alio ſenſu q̄ cibi Purpuræ
& periculi: illarum genera ſunt: Purpuræ: Buc- Buccinum
cinum & murices: quæ cōchilia: equorum ſan- Murices
guine ueſtes antiqui infectores tinxerunt: ſunt Conchilia
& Dactyli a ſimilitudine humanorum unguium dicti: atq; Dactyli
alia compluria: quæ omnia celerrime adoleſcunt: & præ-
ſertim Purpuræ: quæ uerno tempore eundem in locum ſe Fauago
ſe colligentes conducunt quam fauaginem nominant: ea
eſt ueluti fauus apum Ariſtoteles in quinto hiſt. animaliū
quomodo generentur recenſet. In. viii. uero oſtrearia īquit
& cōcharia cruſtaq; etiam inſecta tunc optima cum gra-
uida ſunt: ut late patet ī locuſtis & id genus cæteris: at mu- Squāmoſi
gilis lupus & reliqui fere omnes ſquāmoſi cum ferunt de- piſces
teriores habentur: ut etiam de Siluro dicitur: cuius mas Silurus
quoq; fœmina peior in cibis creditur: cum in cæteris piſci- Anguillæ
bus mares fœminis ſint meliores: licet in genere anguilla-
rum iucundiores multi exiſtimēt fœminas: cum fœminæ
uere non ſint: ſed quia aſpectu diſcrepant fœminæ appel-
lantur: In mari indico potiſſimum naſcitur genus concha- Margaritæ
rum ut ſcribit Solinus & Ammianus: quod margaritas
unioneſq; cōcipiūt pro qualitate roris quem ſitientes cer-
to anni tempore hiatu quodam hauriunt: ſi purus influxit
candicant: ſi turbidus ſubnigricant aut palleſcunt: hoc de-

niq; creditur:matutini aeris ſemine clariores:ueſpertini obſcuriores uberiore hauſtu fieri maiores: Si tonuerit cõprimuntur conchæ:uitiaq; cõtrahentes abortiua faciũt:quæ paruula:aut inania:Phyſemata dixere:ꝓducuntur & margaritæ facie una rotũdæ altera planæ ob id Tympaniæ a tympani forma nuncupatæ: & proceriores quas faſtigiata longitudine Elenchos uocitãt:alabaſtrorũ figura in ꝑleniorem orbẽ deſinentes:hos digitis ſuſpendere inquit Plinius & binos ternoſq; auribus fœminarũ gloria eſt: cũ id fecere Crotalia appellãt: ceu ſono quodã gaudeãt ex ipſo colliſu margaritarum:Præcipua eſt autem Vnionibus pre cæteris autoritas nunq̃ duobus ſimul repertis unde nomen:ſumma laus in candore magnitudine orbe leuore & pondere: Duo per omne æuum maximi celebrati. Vtrũq; Cleopatra regina poſſedit. Romam uero primum Syllanis temporibus illatos fuiſſe uniões ueteres tradidere: Naſcuntur margaritæ & in Taprobane inſula: In perſico ſinu maris rubri circa Arabiam: In littore etiam Britanico: ueluti Iulius Cæſar ex inſcriptione teſtatus eſt ſubdita Thoraci: quem e Britanicis margaritis Veneri genetrici dicatũ in templo eius poſuit.

Phyſemata
Tympania
Elenchi
Crotalia
Vniones

TEſtudines tardigradæ & domiferæ:ĩ cibis ſumptæ Pthiſicis lienoſis caduciſq; opitulãtur. Ex earũ autem carne ut in prouerbio eſt: uel multum edendũ uel nihil edendũ:quoniam modica in cibis dolores mouet in Inteſtinis: copioſa purgat & ſanat. Vere & eleganter illas deſcripſit Pacuuius: quadrupes tardigrada:agreſtis:humilis:aſpera:capite breui: ceruice anguinea:aſpectu truci. Tantæ magnitudinis in mari Indico naſcũtur ut ſingularũ ſuperficie habitabiles caſas integant: & circa mare rubrũ his tanquã cimbis nauigent. Chelonophagi oriẽtales populi teſtudinibus uitam agũt: unde nomen:eaſq; quoq; teſta uaſorũ uice & nauium utũtur domos eadem ſibi cõtegentes:ſic autẽ ideo dictæ ſunt ꝙ teſta tegantur:autor.M.Varro:Earum genera ſunt marinæ paluſtres terreſtres & Lutariæ quæ in dulci aqua di

Chelonophagi
Lutariæ

uerſant̄:has græci Aemydas appellāt terreſtres uero cher/ Aemide
ſinæ dictæ in operibus:nam ut ſcribit Plinius : Teſtudinū Cherſinæ
putamina ſecare in laminas lectoſq; & repoſitoria his ue/
ſtire Caruilius pollio inſtituit . Teſtudo quoq; lyra dicitur
quoniā Mercurius Apollinis cytharam de teſtudine ſicca
meditatus eſt ut Aratus & Higinius referunt. Hinc Hora/
tius illum curuæ lyræ parentem nūcupauit: & ad citharā
apoſtrophans inquit: O decus phœbi : & dapibus ſupre/
mi grata teſtudo iouis:O laborū dulce lenimen.

COchleæ terreſtres ſunt & aquaticæ exerētes ſe
domicilio cornuaq; protendētes: quibus teriti
olim Narnienſes(ut dicitur)pontem celeberri/
mū ad illas arcendas ſunt demoliti: oculos nō
habent.Ideoq; corniculis iter explorāt:Pompeius a Limo
limaces appellat:& ut ſentio terreſtres intelligit:quæ terra
per hyemem delliteſcunt:uere prodeūtes.Columella. Im/
plicitus conchæ Limax hirſutaq; campe.Earū uiuaria in/
ſtituit Fuluius Hirpinus in Tarquinienſi paulo ante ciuile Limax
bellum:quod cum Pompeio magno actum eſt:Saginam
quoq; cōmētus ſappa & farre aliiſq; rebus: ut cochleolæ Altiles co/
etiam altiles ganeam implerent. chleæ

CAncri petroſa amāt:brachia bina denticulatis
forcipibus ſortiti:qbus ori cibos quoſcūq; ce/
perint admouēt.in pauore retrorſum mira ce/
leritate decurrūt:ueris initio ſenectutē anguiū
more exuūt reuocatiōe tergoꝝ:ac plenilunio ut oſtrea im/
plent̄ : brachia uero in piſcibus qbuſdā modo cirros mo Cirri
do accetabula ab accipiendo uocamus:Eorū genera ſunt Accetabula
Carabi:Aſtaci:Paguri:Maiæ:Heracleotici:& alia ignobilio Carabi
ra:Ariſtoteles.iiii.hiſt.aīaliū Cruſtatoꝝ genus primū ponit Aſtaci
Locuſtas:proximū huic Cammarū:tertium Squillam : & Paguri
quartum cācros:mox ſinguloꝝ differentias proſequitur: Maiæ
quorū etiam quarto de partibus animaliū meminit:ſingu Locuſtæ
la quoq; genera in ſuas ſpecies diuidūtur:Omniuora ſunt Cāmarus
omnia : utpote quæ limum : lapillos : & algam deuorent Sqnilla
atq; etiam ſtercus:ut Cancri ſaxatiles:De piſciū generibus Cācri ſaxatiles

Temulus
Barbulus
Perſicus
Truta
Botulus
Carpani
Scardua
Carpiones
Sturio
Silurus
Attilus

& natura compluria traduntur a plinio Ariſtotele & Opiano:ex quibus hæc paucula dicta ſufficiant: Breuitate nãq; delector plura coarceruare nec potui iure nec debui:Adde q; multa piſcium nomina apud autores inueniuntur qui nunc nec in prætio:nec quidem cogniti ſunt:cõtra hac noſtra ætate genera piſcium habentur:de quibus miror nullã in ueteribus ſcriptoribus memoriã extare ueluti Temulus: Barbulus.Perſicus.Truta.Merlucius.Strigillis.Botulus.Cauedulus.Carpani.Scardua. Carpiones qui in Benaco lacu naſcuntur:Sturio in pado licet Silurus a nõnullis perperã credatur:Nam Attilus ĩ ipſo amne alius eſt a ſturione qui græce modo hyſca modo hicca nominatur : ea uox porcum ſignificat unde noſtri Parmenſes patuulos ſturiones porcellas appellant: atq; alii complures : Verum ut dicam quod ſentio uel non hiſdem apud ueteres nominibus fuere:quibus nũc ſunt:uel de illis qui in prætio ea tempeſtate habebantur mentionem uilioribus poſtpoſitis fecere : Videmus enim tempus per ætates & ſæcula ĩ rebus fere omnibus precium decus auctoritatem nunc uni minuere:nũc alteri augere.Hinc Lucretius.Nunc iacet æs aurum in ſummum ſucceſſit honorem: Sic uoluendo ætas cõmutat tempora rerum.Quod fuit in prætio fit nullo deniq; honore. Hinc ab aquaticis in leporario ad terreſtia animalia notiora diuertamus.

LEPORARIVM CAPVT .VII.

Lagotrophia
Roboraria

LEPORARIA Appellantur nõn ea tantum quæ maiores noſtri dixere ubi ſoli lepores ſunt:& græcis Lagotrophia uocantur : ſed omnia ſepta ædificia quæ ſunt: & habent ĩcluſa animalia quæ paſcuntur.Roboraria eadem a tabulis roboreis quibus ſepta fuerunt ante quam macerias & mœnia noſcerent ; autor Gellius ex Varro:

Viuaria autem aprorum cæterorumq; ſilueſtrium primus Romanorum inſtituit Fuluius Hirpinus:qui in Tarquinienſi feras paſcere delectatus eſt locis concluſis : quæ ex græco proprie Theriotrophia nuncupamus.Qualia noſtri tēporis principes ad uenationum ſæpicule uoluptatem:raro ad pugnam in harena antiquioribus uſitatam parare conſueuerunt . ſed tu comprimis Princeps omnium principū optime & optimorum magnificentiſſime poſuiſti adhærentia hortis oppidi tui quod munitiſſimum & ſplēdidiſſimū loco Cremonēſis agri fertiliſſimo ædificaſti:& a lauro quā meteris Caſtro laurū : ut laurētūue merito nūcupaſti.

Viuaria ſilueſtrium
Theriotrophia
Lauretum
Laurentum
Caſtrolaurum

ELephantes maxima omnium animalia facile māſueſcunt:ſunt.n.autore Ariſto.a natura mites & manſueti:ita ut ad rationale animal proxime accedāt: horum quidā aurigas ſuos qui in preliis ceciderāt exemerūt: quidā anterioribus pedibus utero ſubiectos ſeruauere . Pudore nunq̄ niſi clanculū coeunt: Adulteria nō nouere:nulliſue propter fœminas inter ſe prelia cæteris animalibus pernicialia:Biennio utero graueſcūt:ut alii ſeſquianno alii triennio:hinc ad exprimendā hominis tarditatē in rebus peragēdis eleganter dicere cōſueuimus.Citius parient elephāti : ſemel nec amplius quā ſingulos pariunt: ſunt enim uniproles : Iuuenta eoꝝ ſexageſimo incipit:utpote annis plus ducentis aliquādo & trecentis uiuentiū.Nare pro manu utuntur:qua cibos & ſiccos & humidos colligētes ori admouēt:unde manum nomine peculiari latine dicimus quā prælongam & in anfractum flexibilē græci Proboſcidē : noſtri etiā Promuſcidē. Dentiū magnitudo in quibus Ebur perfectiſſimū eſt inde cognoſcitur:q in extremis africæ poſtiū uicem in domiciliis prebent:autores Plinius:Diodorus & Solinus: adde q non potius dentes q̄ cornua teſte Aphrodiſæo appellāda ſunt.Ebur ipſum a Barro nomen accepit qui Elephātem notat:ex uoce:quæ eſt Barrire ueluti Rugire Leonum.Frēdere aprorū:rictare Leopardorū:Blacterare camelorū:ululare luporum:Gannire uulpiū: Hinnire equorum:Mugire

Vniproles
Dictū ī pigros
Manus
Proboſcis
Ebur
Barro
Barrire
Rugire
Frendere
Rictare
Blacterare
Vlulare
Gannire
Hinnire
Mugire

Rudere
Ballare
Grunnire
Lattare
Voces aïaliũ
Luca bos

boum:Rudere aſinorum:Ballare ouium:Grunnire porcorum:Lattare canum:Elephátes autem quibus bælua nulla prudentior eſt ut refert Marcus Cicero de natura deorum primo uidit Italia Pyrrhi regis bello in lucanis & boues lucas nominauit: boues equidem a magnitudine: lucas a lucanis: Auſonius: Vt lucas Boues olim reſumpto præferoces prœlio fugit iuuentus Romula. Neuius atq; prius Locuſta pariet Lucam bouem. Iũcti primum Aphrico triumpho Magni Pompei currum ſubiere quod prius india uicta libero patre triumphante factum memorant: At primus uicto Pyrrho Curius ille dentatus continentiæ Romanæ ſingulare exemplum Romam quattuor duxit Elephantes ut ſcribit Eutropius. Naſcuntur in India maiores: generat eos & Africa: Arabia: Mauritania Aethiopia: Troglodytia: & Italia: quod ne cuipiam incredibile uideretur Columella ex rei ruſticæ quarto uerba ſubieci: India perhibetur molibus ferarum mirabilis: pares tamen in hac terra uaſtitate bæluas progenerari quis neget: cum intra mœnia noſtra natos animaduertamus Elephantes. Pugnam illorum primus omnium in circo dedit Cn. Pompeius ludis quibus a ſe factum Theatrum dedicauit ut teſtis eſt Aſconius Pedianus.

Leo māſuefactus

LEo ſolus ex feris clementia in ſupplices utitur: proſtratiſq; parcit: percuſſorem agnoſcit: & ex obſeruato inuadit. Animi idex cauda ſicut aures equorum. Ignem formidare impendio creditur quod Homerus ſenſit cum dicat Ardenteſq; faces quas quamuis ſæuiat horret. Oſſa adeo dura habetur his percuſſis ignis quaſi e ſilice prodeat. Ad currum iũxit eos primus. M. Antonius & quidem bello ciuili cum dimicatum eſt in pharſalicis campis. Primus quoq; Leonem manu tractare & manſuefactum oſtendere auſus eſt Hanno carthaginenſis: damnatuſq; illo argumento: quoniam nihil non perſuaſurus uir tam artificis ingenii uidebatur: & malle committi libertas ei cui in tantum ceſſiſſet feritas: autor Plinius: Symandium etiam regem ægyptiorum fe-

runt Leonis domi enutriti opera in pugnam uti ſolitum
fuiſſe ad uictoriam ut ſcribit Diodorus bibliothecæ ſecũ-
do. Nõ mãſueciores factos exarmare cõſueuerãt:ut olim — Exarmatus
Heliogabalus: qui dentibus & unguibus execlis tricliniis — Leo
etiam epulantibus conuiuis eos immitebat:Sed exarmare
pro mãſuefacere quidam dixerunt:pugnam eorum ſimul
plurium Romæ primus dedit.Q.Scæuola.P.F.in curuli
ædilitate.Centum autem Iubatorum primus omnium.L.
Sylla qui poſtea dictator fuit in prætura:Naſcuntur in Eu
ropa:& ea præcipue parte quæ eſt inter Acheloum amnẽ
& Neſum cæteris fortiores:Peculiare nãq; eſt Europæ be-
ſtias producere robuſtiores ueluti Aſiæ efferatiores. Afri-
cæ multiformiores;hinc Prouerbio quodam dicitur:Sem — Prouerbium
per aliquid noui africam afferre:Cauſa eſt aquarum penu
ria:qua fit ut bibendi deſiderio ad unum fontem concur-
rant alienigenæ feræ:& quæ ante diſcrepabãt inter ſe fiãt
mitiores:atq; ita coniunguntur:Leænarum partus adulte-
rinis coitibus Pardorum degeneratur: & Leones quidem
procreantur ſed in plebe remanent ignobiles & Iubarũ — Leopardi
inopes ut autor eſt ſolinus in colectaneis:Leopardos dixe- — Pardi
re: Pardi uero qui mares ſunt & Variæ quæ Pardales & — Pardales
Pantheræ in africa Syriaq; copioſius naſcuntur macula- — Variæ
rum uarietate inſignes: ueluti Tigrides: Camelopardalis: — Pantheræ
cuius meminit Plinius Albertus magnus & Solinus: nũc — Camelopardalis
Gyrapha:primum Romæ Cæſaris dictatoris ludis circen-
ſibus uiſa.Et Lupus ceruarius quem chaũ Thoem quoq; — Gyrapha
ſi idem eſt tamen uocitant tantæ obliuionis:ut illi etiam in — Lupus ceruarius
fame mandenti ſi retro aſpexerit cibi ſubrepat obliuio:ho
minẽ & diligit & neq; ualde metuit neq; offendit ut apud — Chaus
Ariſtotelem nono hiſt.animalium legimus. — Thoes

TYgris a uelocitate nomen accepit:nam lingua
medica tigris ſagitta eſt.Vnde Plinius Tygrim
inquit hircani & Indi ferũt animal uelocitatis
tremedæ: Tantæ pernicitatis ſunt ut nihil ſit
quod nõ aſſequantur quamuis longe antecedat: hæc tũc

præcipuæ probatur cũ catuloꝝ ſuoꝝ raptoribus inſiſtunt
Tigris Manſuefacta — Diuus Auguſtus primus romæ tigrim in cauea manſueſa-
ſtam oſtendit. Q. Tuberone Fabio maximo cõſſ. quarto
nonas Maias in dedicatiõe Theatri Marcelli. At poſtea di-
uus Claudius ſimul quatuor: & Philippus Cæſar decem
exhibuit. Nitent fuluo colore qui nigrantibus ſegmentis i-
Catuli — terundatus Impẽſius oblectat. Dicuntur autem Catuli fœ-
tus feraꝝ & complurium animalium Plinio & aliis: Lucre
Scymni — tius: At catuli pantheraꝝ Scymniq; leonũ ut ſint hi ꝓprie
Scytalia — leonum: nam Scytalia græce aliaꝝ feraꝝ nuncupantur.

Syagros — APer græce ſyagros: dicitur ꝙ in aſperis locis ſen
ticetis & mõtibus intõſis uerſatur: ut refert. M.
Varro i libris linguæ latinæ. Primus romanoꝝ
P. Seruilius Rullus pater eius Rulli qui in cõſu
Aper in epulis — latu Ciceronis legem agrariã ꝓmulgauit apꝝ ſolidũ epu-
lis appoſuit: ad quod reſpiciens Iuuenalis & ſua notans tẽ-
Caro — pora exclamat. Quãta eſt gula quæ ſibi totos ponit apros
animal propter cõuiuia natum: Plurimi eſt nutrimenti: &
facilis digeſtionis: melior quam domeſticus: quia leuioris
ſubſtantiæ ut eſt apud Auicẽnam: ꝙ autem in uiuariis ha-
berentur apri oſtendit. M. Varro in re ruſtica. Cum emiſti
fundum tuſculanum a. M. Piſone in leporario apri fuerũt
multi. Item Nunc ut habeant multos apros complura iu-
gera maceriis cõcludũt: Caſtrati maiores & ferociores eua
Aper caſtratus — dunt: hinc Homerus nutriit exectũ ſiluis horrentibus apꝝ
Inſtar non bruti ſed dorſi montis opaci: caſtrantur autem
ꝙ recentioribus adhuc morbus pruriens incumbit i teſtes:
quo atterentes eam partem ad arbores teſticulos extingũt
Aper Erymãthes — ut Ariſtoteles hiſt. animalium. vi. atteſtatur. In portentis nu
merantur tres apri: Erymãtheus quẽ ſuſtulit hercules: Ap
aper i olimpo — in olympo myſiæ in cuius uenatione cecidit filius Crœſi
apar chalydonius — uulneratus ab Adraſto: de quo Herodotus: & Aper Caly-
donius: quem Altheæ & Oenei filius Meleager interfecit.

Elaphos — CEruus græce Elaphos cornibus inſignitus eſt
quæ ſolida ſunt autore Ariſtotele unde nomẽ
accepit. γ. i. κ. mutato quaſi gerũus quod cor-

nua gerat:ſiue ἀπο των κερατων hoc eſt a cornib⁹ quæ primum bimis oriũtur ſimplicia quidem & recta ad ſubu latum ſimilitudinem:quam ob rem ſubulones per id tem pus appellantur: In imis cornibus:nam ſenes his carent:ra mis ad uſum pugnæ ante frontem pendentibus quæ ad/ minicula dixerunt.Cornua ipſa ſingulo anno menſe apri/ li amittunt locis difficilimis & qua inueniri nequeãt:unde prouerbium illud emanauit:qua cerui relinquunt cornua: cauent enim ne inermes reperiantur:tãq cum cornibus ar/ ma ſua amiſerint:uitam uiuunt longiſſimam hic Poetæ il/ lud eſt:uiuacis cornua cerui: & Columella rei ruſticæ deci/ mo:ceruus cõpluribus annis ſuſtineri poteſt:nam diu iuue nis poſſidetur:ꝙ æui longioris ſpatium ſortitus eſt: Cõſtat enim ut ſcribit Solinus aliquos poſt centum annos cum torquibus aureis quos Alexauder magnus addiderat fuiſ/ ſe captos:adopertis iam cute in magna obeſitate nec dum indicium ſenis præferentes:febrem non ſentiũt: quin huic morbo medentur: Quaſdam nos inquit Plinius Princi/ pes fœminas ſcimus omnibus diebus matutinis carnem eam deguſtare ſolitas longo æuo caruiſſe febribus.Naſcũ tur interdum colore candido: qualem fuiſſe tradunt. Q. Sertorii ceruam: quam eſſe fatidicam hiſpaniæ gentibus perſuaſerat: ut eſt apud Plutarchum. Animal eſt ſimplex & omnium rerũ miraculo ſtupens: adeo ut uenatoris arcũ & ſagittas in ſe directas miretur: In fabulis celebratur cer/ ua cornibus aureis eximiæ pernicitatis:quam arte & inge/ nio Hercules cepit: etiam ſi Ariſtoteles de partibus anima/ lium Ceruas fœminas cornua non habere rationibus oſtẽ dit:Cõſtat equidẽ ex Callimacho in hymno delphi e qnqꝫ ceruis ſecus Parrhaſii montis radices inuentis quarum e cornibus ſplendebat aurum quatuor ipſam ſine canibus cepiſſe curruqꝫ adiunxiſſe: fugientem aliam Iunonis uo/ luntate Herculi ut certamen fieret rupem excepiſſe Ce/ rauniam.

Subulones

Adminicula

Prouerbium

Viuax ceruus

Contra febrẽ

Caro cerui

Ceruæ candi/ dæ

Cerua corni/ bus aureis

u Rſorum partus primo candida eſt informiſqꝫ caro muribus paulo maior:ſine oculis & abſqꝫ pilo quam

lambendo paulatim figurant:hinc Ouidius in ultimo metamorphoſeos. Nec catulus partu quem reddidit urſa recenti:Sed male uiua caro eſt:Lambendo mater ĩ artus fingit:& in formam quantam capit ipſa reducit : In ualidiſſimum eſt his caput ſicut leonibus firmiſſimum. L. Domitius Aenobarbus curulis ædilis Meſſala conſule Numidicos urſos centum & totidem æthiopas uenatores in circo romano exhibuit:quod ſpectaculũ inter memorabiles titulos ãnotatum eſt ut tradit Solinus:Adeps ipſe defluuiũ capillorum inhibere creditur.

LEpus qni omnium animalium predæ naſcitur ĩ cibis palmam pre cæteris quadrupedibus obtinet:& ſepté diebus formoſiores epulones facit:hinc epigrãmatarius poeta.Inter quadrupedes Mattia prima lepus:Item ad Gelliam: Cũ mittis leporem dicis mihi gellia ſemper formoſus ſeptem Marce diebus eris : quæ carmina a Lampridio repetita ſunt in uita Alexandri Seueri qui Lepuſculis delectabatur:Saginari lepores inſtitutum eſſe oſtendit.M.Varro ĩ re ruſtica his uerbis:quæ a Macrobio in Saturnalibus recitãtur:Hoc quoq; nuper inſtitutum eſt:ut lepores ſaginarétur cum exceptos e leporario quondam in caueis & loco clauſo faciant pingues:Nos leporem obturatis auribus ſardum celerius pĩgueſcere legimus: Lælius putauit dictum a celeritudine ꝙ leuipes eſſet. at Gellius ex Varrone Lælium culpans a uerbo græco antiquo quo Aeoles Boetii leporim appellabãt Dormitiunt oculis patentibus lepores multiq; hominum quod Corybantian græci dixere: Daſypodes eoſdem eſſe claſſicorum & primariorum ſcriptorum quidam uoluere: Plinius negat: Eſt inter eos genus quoddam nonnulli Lepuſculos:hiſpania Cuniculos nominat:quod ſub terra Cuniculos ipſi faciãt:ueluti mures quas dicunt Myopias: ubi latitant in agris.Martialis in Xeniis:Gaudet in effoſis habitare cuniculus antris: Monſtrauit tacitas hoſtibus ille uias. ut Camillo ad Veios capiendos in ethruria : fœcunditatis ſunt eximiæ:hic oppidum in ea ſuffoſum a cuniculus fuiſ

Corybãtian
Daſypus
Lepuſculi
Cuniculi
Myopiæ

ſe ſcribit Plinius in.viii. Quin & Balearici olim auxiliū militare ab Auguſto petere coacti ſunt cuniculis eorum regionem populantibus: autor Strabo: Inter ſemifera animalia cōnumerantur: quæ nec placida nec fera ſunt ſed mediæ inter utraq; naturæ: Non enim feritatem habent & ideo feræ dici non poſſunt: neq; manſueſcunt unq̄: quo fit ut nec placidi nec cicures habeantur: Timidiſſimi quidem ſunt ueluti & Damæ cæteraq; id genus animalia quibus dilutus eſt ſanguis: ut refert Ariſtoteles: hinc ſunt quos puſillanimes latini: græci micropſychos nominarunt. Timida animalia Puſillanimes Micropſychi

CApreæ quæ Dorcades acutiſſime uidentes a ſimilitudine quadam capræ dicuntur: unde capreoli: Capræ ipſæ uel a carpendo ſumma uirgultorum uel a crurum crepitu: Capreatum genera compluria enumerat Plinius in octauo: Sunt Ibices maximæ pernicitatis: Eſt Dama quæ raro manſueſcit nebros etiam appellata: unde Nebrides pelles damarum quibus in liberi patris Orgiis uſi ſunt antiquiores: Sunt Rupicapreæ: ſunt Pygardi: ſunt Oryges ſoli contrario pilo ueſtiti & ad caput uerſo: Sunt Strepſicerotes: & Platicerotes: hi a cornibus latis: illi a contortis nomen adepti: multaq; alia haud diſſimilia: quorum quædam alpes quædā transmarini ſitus mittunt. Dorcades Capreoli Capræ Ibices Dama Nebrides Pygardi Oryges Strepſicerotes Platiceros

HErinacei ſpinis cōtecti ſunt: Ariſtoteles hiſt. animalium primo: Pilos effigie aculei ſpiculatos genus quoddam pilorum eſſe exiſtimandum eſt quales herinacei aut hiſtrices gerunt: uicem enim uillorum non pedum ut echinorum aculei præſtant. hi & herices q̄ ſpinis horreant dicti in ſepibus dumoſis & uineis per autūnum præcipue diuerſantur: conduntur in arboribus hyeme & cibis per æſtatē paratis ueſcuntur: Vbi ſenſere uenatores contractis ore & pedibus conuoluntur i formam pilæ ne quid compræhendi poſſit præter aculeos: ſunt e genere eorum maiores Hiſtrices quibus lōgiores aculei & cum tendunt cutem miſſiles: Herinaceorum caro uentrem leniens euſtomacha eſt ut ſcribit Auicēnas. Herices Hiſtrices

Viuaria gliriũ

GLires paruula animalia cum latẽt ĩ arboribus hyeme ſomno pingueſcunt: ut Ariſtoteles autor eſt: hinc epigramatatarius poeta in Xenils: tota mihi dormitur hyems & pinguior illo tempore ſum quo me nil niſi ſõnus alit: Inter ganeatos cibos numerabant̃ apud maiores adeo ut Cẽſoriæ legis pr̃iceps Q. Scaurus & Marcus in cõſulatu illos cænis ademerint: At Fuluius Hirpinus uiuaria eoꝝ in doliis excogitauit.

Cercopitheci

SImiæ hominũ figuris proxima animalia apud nos in delitiis habentur omniũ fere rerum imitatrices. Cauda hæ carent: ſunt tamen in genere earum caudatæ Cercopitheci ut ſcribit Solinus: quorũ Martialis Simii lemmate præpoſito meminit in apophoretis: Callidus emiſſas elidere Simius haſtas: Si mihi cauda foret cercopithecus eram: Nã Simio mira eſt ſolertia: græci Pithecon uocant: Latrũculis fictis cæta hũc luſiſſe Mutianus autor eſt. Simias fert Libya ut teſtimõio Poſſidonii refert Strabo libro.xvii. Et.xv. Indiæ ſiluam ſupra Hemodos montes abundare cercopithecis: Cebũ alii caudatã Simiam interpretantur: In ſimiarũ genere numerantur & Sphynges mammis ꝓminẽtibus ac dociles ad feritatis obliuionẽ: & Cynocephali a capite canino: & ſatyri ex libidine nomen adepti quos ægypanes nõnulli uocitant. Simiæ ipſe ꝙ ſimæ ſint ideſt naribus depreſſis: Simi autem cõtrarius eſt Silus: unde Silæ galeæ. Alii tamen dictas uoluere quaſi mimias: hoc eſt imitatrices: quæ in Leporario rarenter tenentur: Sed catenula in qualibet fere ædium parte ligantur ut conſpici poſſint atq; delectent: & cum hæ turpiſſimæ beſtiæ uocentur ab Ennio: credunt tamen ſuos catulos eſſe omniũ formoſiſſimos. id quod pleriſq; noſtrũ qui ſcribimus euenit. Et de Roborario hactenus: Cæteroꝝ namq; animalium ut Biſontis: monocerotis quem Vnicornẽ latini: Rhinocerotis: Lupi: Vulpeculæ: mellis ideſt Taxi: Lincis: Vri: Hyenæ: Caſtoris qui fiber: Muſtellæ aucupibus cũ miteſcit ſeruientis: Viuerræ quæ Pholita: muris alpini qui Armellinus: & lutræ aquaticæ: quoꝝ.

Pithecos
Cebus
Sphinges
Cynocephali
Satyri
Aegypanes
Simus
Silus
Silæ
Biſon
Lupus
Vulpecula
Vnicornis
Monoceros
Mellis
Linx
Vri
Hyena
Caſtor
Lutra
Rhinoceros
Viuerra q̃
Pholita
Armellinus

ſpecies uarias Solinus Pli. Alber.magnus & Ariſt.tradide/ Armellinus
re nihil attinet formas referre: qm̃ eoꝝ quædã apud nos
nũq̃:uel raro uidentur:quædã aũt cũ ſint uel menſis explo
duntur:uel minime manſueſcunt: quod ſi forte contigerit
paꝝ uel nihil delectãt:His igitur omiſſis ſtabulũ ſubiungi/
mus:in quo mulũ equũ aſinum aĩalia homini ĩpenſius ne/
ceſſaria: Camelũq; & ſi Italiæ fere incognitus ſit Canẽ de/ Vituli
niq; ut cuſtodiã ponemus:cæteraq; quæ cõuenire uidebũ/ Iunices
tur ãnotabimus: Bouẽ uero Tauꝝ & ex his Vitulos ac Iu/ Bubalus
nices:Bubalos colore nigro:Suem: Verrẽ & inde Nefren/
des:Maialeſq; materiã numeroſam ganeæ:Sincipita:glan/
dia:Abdomina:Iecuſcula:Vuluas: lũbos callũ exhibentes:
Ouem pecudẽue & arietẽ e qbus agni puriſſimi & uerue/ Agni
ces.Capram: Hircũ : unde hædi cibis gratiſſimi:& reliqua Hædi
ſi quæ ſunt greges & armenta Quoniam urbanam domũ
non uillam deſcribimus pretermittemus.

STABVLVM CAPVT. VIII.

STABVLVM Vbi greges & armẽ Equile
ta clauduntur locũ generaliter ap/ Hara
pellamus:nã ubi equi tenentur ſpe Ouile
cialiter equile: ubi oues ouile : ubi Bobile
ſues haram dixere : Bobile quoq; Caprile
a bobus : Caprile a capris hædile Hædile
ab hædis:Agnile ab agnis nomina Agnile
traxerũt.Stabula ipſa & deuexa &
aut glarea aut ſabulo ſaxoue ſtra/
ta eſſe oportet:ut humorem reſpuere aut exſorbere & trãſ/
mittere ualeant:ſpectareq; ad meridiem ut facile ſiccentur:
& frigidis uentis non ſint obnoxia:Vnde apud nos ea ma Silicata
xime parte qua equi ad preſepia ſtare ſoliti ſunt Silicantur Delapidata
ideſt Silice lapide uulgari ſternunt quæ ex lateribus quoq; Fœnile
uocant Silicata:ut Delapidata lapide ſtrata: ſed præ cæte/

ris operæ pretium eſt & tutiſſimum aduerſus ignem Sta/bula per teſtudinem concamerare: propter fœnum pale/as & ſtramenta quæ in illis habentur parte ſuperiore: qua fœnile recte appellabimus. Dicuntur & ſtabula homi/num diuerſoria & hoſpitia: in quo ſignificatu accipit ſæ/piculæ Petronius Arbiter in ſatyris: & Apuleius ac diuus Hieronymus in euangelio Stabularium pro hoſpite uiato res prætio recipiente poſuerunt: Vlpianus iureconſultus Caupones inquit & ſtabularios eos æque accipiemus: qui cauponam & ſtabulum exercẽt. Vnde & proſtibullæ pro ſedæq; meretrices dictæ: ꝗ quæſtus copioſioris gratia con currentibus illuc aduenis manſiones ante ſtabula habent Stabularii dicuntur magiſtro ſtabuli obtemperantes.

Stabularius
Proſtibulæ
Proſedæ
Magiſter ſtabuli

EQuos annis quinquagenis uiuere: fœminas mi nore ſpatio creditum eſt: Scythæ fœmininis ut nunc noſtri qui ſunt curſores caballarii uti ma/luere: ſed in prælus: ꝗ uti nam curſu non impe/dito reddant: hinc ab Hiſtoricis celebrantur equæ Cymo/niæ: quæ tres uictorias olympicas reportarunt & mortuæ athenis ſepultæ ſunt. Item Euagoræ laconici: quæ etiam/ tum in ludis æleis uictrices fuere: Libidine ex fœminis po/tiſſimum incenduntur: mox uacchæ ut ſcribit Ariſto. Equi unt itaq;: Vnde id uerbum ab hoc uno animali trahitur maledicto in uitoſas mulieres & libidinoſas: Euentari quo q; per id tempus creduntur: ita affectæ currunt relicta ſo/cietate: Simile eſt hoc uitium quod ſubare in ſuibus dici/tur: in canibus catullire: Curſus fit non orientem uerſus aut occidentem: ſed ex aduerſo auſtri aut aquilonis. Idq; emit/tunt quod Hippomanes uocitatur: ueluti ſues quod apriã nuncupant: Equarum uirus a coitu in Lychnis accenſum Anaxilaus prodidit equinorum capitum uiſus repreſenta/re monſtrifice: Libido extinguitur uel iuba detonſa: uel equo admiſſario ex equitio ideſt mandra equorum ad/miſſo: Iuba certiſſimus autor poſteris etiam prodendum putauit a Semiramide Nini regis uxore equum ad coi/

Equire
Subare
Catulire
Hippomaries
Apria
Equitium
Mand ra

tum uſq; adamatum : Fideliſſimi hominibus ſunt . Vnde & ob amiſſos dominos triſtantur: & lachrymas interdum fundunt . Interfecto Nicomede rege equus qui illius fuerat inedia uitam finiuit . Vulneratus item in prœlio equus Magni Alexandri Bucephalus regem in alium tranſcendere minime paſſus eſt : Idem regiis inſtratus ephipiis neminem q̃ ipſum dorſo excepit:ut referunt.Q .Curtius:Solinus:Plutarchus: & Iuſtinus.Nec Cæſaris Dictatoris equum quemquam alium dorſo excepiſſe legimus:eundemq; priores pedes hominis ſimiles habuiſſe locupletiſſimus teſtis eſt Tranquillus : Qua effigie ante ueneris genitricis ædem poſitus eſt:Equorum autem alii Gradarii : Aſturcones & Veredi:Gradarii molli gradu & ſine ſuccuſatura incedunt:contra Succuſores:quos alii Succuſatores Succuſones ue frequenter ſeſſorem inquietant:Vnde nomen ſortiti:Nam marcello autore ſuccuſare eſt frequenter excutere : Aſturcones molli greſſu alternaq; glomeratione incedentes equitem minime concutiunt : Plinius ſcribit in hiſpania eſſe gentem aſturiam equorum feracem : Tieldones appellant : minori forma aſturcones gignentes quibus in curſu non uulgaris ſit gradus : ſed mollis alterno crurum explicatu glomerato : Inde Equiſiones & arulatores ſiue mauis Cociones arte & induſtria talem poſtea gradus glomerationem equis dederunt : nonnulli Tollutares uocant Ab aſturia regione Aſturcones nuncupati : Martialis Hic breuis ad numerum rapidos qui colligit ungues: Venit ab auriferis gentibus aſtur equus : & Sillus Italicus punicorum tertio de aſturibus populis loquens . His paruus ſonipes nec marti notus at idem : aut in concuſſo glomerat ueſtigia dorſo.Seneca tamē epiſtolaꝝ.xiiii ad Lucilium:Ita īquit non omnibus obeſis manis & aſturconibus & Tollutariis præfers illū unicum equū ab ipſo Catone defrictum:ut Tollutares & Tollutarii dici poſſunt: at Veredi uelociſſimi in curſu dicentur quibus maiores uſi ſunt i uenatione hic exiit illud apigrāmatarii poetæ:Stragula ſuccicti uenator ſume Veredi, Talibus noſtra tēpeſta-

Fides equoꝝ
Bucephalus
Gradarii
Succuſſones
Aſturcones
Tieldones
Arulatores
Cociones
Tollutares
Veredi
Straticciti
Cantherii

te utuntur Lancearii equeſtres Stratioticos quos dicunt
Lanceas manibus reciprocantes: commendantur ad hoc
Turcorum caballi teſticulis ut plurimum ademptis(Can/
therios uocant)perniciſſimi:nam cantherius equus caſtra/
tus eſt:A ueredis curſores ſiue mauis tabellarios equeſtres
Veredarii celeri celeritate litteras perferẽtes Veredarios ut a caballis
Caballarii alii caballarios appellant : qui teſte Iulio firmico ſub equi
Equulei cæleſtis ſidere naſcuntur:Sunt & equulei equi puſilli mani
Mani & diminutiua uoce manuli de quibus Plinius Cecilius &
Manuli Horatius meminerunt:Hos etiam Buricos nominãt ut eſt
Burici apud Acronem & Porphirionem'. Omnium pedibus ſo/
leas e ferro addimus:At Nero olim mulis ſuis ex argento
Et Plinius in.xxxiii.Vaſa inquit coquinaria ex argẽto Cal
uus orator fieri conqueritur: Sed nos Carrucas ex argẽto
cælare inuenimus:Noſtraq; ætate Poppea coniunx Nero
Soleæ nis principis delicatioribus iumentis ſuis Soleas ex auro
Currules quoq; induere ſolebat : nam ad currum equi iunguntur:
Biuges Hinc currules & Biiuges & a carruca carrucarii:a carpento
Carrucarii carpentarii: a Rheda rhedarii : & a ciſio fere quod currus
Carpentarii Ciſarii nomina traxerunt. Sed mulos primũ cœptos cur/
Ciſium ru uehiculoq; adiungi creditum teſte Pompeio:Equos au
Ciſiarii tem Neptunum primo domaſſe exiſtimant Cretenſes ar/
Equi temq; ab eo equitandi inſtitutam : ex quo Hippius ſit co/
Rhedarii gnominatus:unde Papinius ĩ Thebaide. Neptunus equo
Equi primo ſi certa priorum fama patet primus teneris leſiſſe lupatis
domiti Ora & littoreo domitaſſe ĩ puluere fertur:alii Amazonas:
Plinius equo uehi Bellorophontem inſtituiſſe autor eſt:&
ex equo pugnare theſſalos qui Cẽtauri ſunt appellati:Ca/
Ex equo pu/gnare balli namq; bello aptiſſima ſunt animalia.Hinc Lucretius:
Lanigeræ pecudes & equorum duellica proles:hic eſt Bel
Centauri lorophontes qui aduerſus chimæram pegaſo equo alato
uſus eſt ad uictoriam ut mythici fabulantur: Is in Helicõe
boetiæ monte uugula ſaxum feriens fontẽ eduxit Hippo/
crenẽ ut Aratus & Higinius tradidere:Ex hiſtoria eſt equi/
Pegaſi dẽ aligeros in æthiopia equos naſci:quos Pegaſos nomĩa
nit Plinio in octauo & Alberto magno in.xxii. autoribus.

MVlus qui græce ημίονος. ex equa & aſino ut notiſſimum eſt gignitur animal uiribus ĩ labore eximium: optimus ad generationem aſinus habetur qui equam pullus ſuxerit: Hinc admittunt de induſtria: quos hippothelas uocãt tanq̃ equimulgos: qui uiribus bonis modo equorum ſuperuenientes in paſcuis coeãt: at ex equo & aſina genitus pullus hinnulus uocatur ut ſcribit Plinius & Varro: Mulum octuaginta annis uixiſſe athenienſium monumẽtis apparet: Mulæ ipſæ non pariunt: quoniam ex differentibus ſpecie animalibus conſtant: & non hiſdem per naturam & temperamẽtum ſeminibus ut ſentire uidetur aphrodiſæus in problematibus: Sũt tamen in Syria quæ pariant: ſed ſui generis ut refert Ariſtoteles hiſt. animaliũ primo. At mulus ipſe ſeptennis implere poteſt: cum equa etiam coniunctus Hinnus ꝓcreauit: Mulorum ductor mulio nuncupatur. ſicut equiſio equorum: bubulcus boum: qui & bubſequa: nam Agaſo ab agẽdo generale uerbum eſt: Plinius in. xxxv. Athenion Agaſonem cum equo pinxit: Apuleius in metamorphoſi: An te nos tractamus inciuiliter: qui noſtrum Aſinum furatus abducis: quin potius effaris ubi puerum eiuſdẽ Agaſonem necatum ſilicet occultaris: Opilio ouiũ quaſi ouilio Suarius ſuum qui porcarius: & Aepolus ex græco quaſi Aegolus caprarum. Muli calcitrones ideſt calcibus infeſtãtes uitio arceantur uini crebriore potu.

Hippothelæ
Hinnulus
Mulæ ſteriles
Hinnus
Mulio
Equiſio
Bubulcus
Bubſequa
Agaſo
Opilio
Aepolus
Suarius
Porcarius
Calcitro

ASinum quadragẽtis numis emptũ. Q. Aſinio ſenatori haud ſcio an omnium præcio animalium uicto ĩquit Plinius: Plagarum & penuriæ tolerantiſſimus negligentiam cuſtodis fortiſſime ſuſtinet: tardiuſq; reliquis armentis deficit. Nam ut notat Columella: Laboris & famis maxime patiẽs raro morbis afficitur: frigore tamen obrigeſcit utpote natura frigidus: unde & in ponto & in ſcythia non naſcitur ut Aphrodiſæus & Ariſtoteles tradidere: Pullos aſinarum epulari Mœcenas inſtituit: multum eo tempore prælatos onagris: poſt eum interiit autoritas ſaporis: Onagri ipſi e ſilueſtri genere

Pullus aſinus
Onagri

unde nomen:in phrygia & lycaonia præcipui cum uenatibus agitantur ita eminus lapides calcitrando emittunt uti inſequentium perforent pectora:aut perfactis oſſibus capita ipſa diſplodant : hinc in re bellica tormentum quoddã onagri nomen accepit ut ſcribit Ammianus:Pullis eorum ceu ſapore præſtantibus Africa gloriatur:quos Laliſiones appellat:Martialis in Xeniis:Cum tener eſt Onager ſolaq; Laliſio matre paſcitur:hoc infans ſed breue nomen habet

Laliſio

In græcia Aſini arcadici nobilitati:in Italia Reatini. Marcus Varro rei ruſticæ ſecũdo ſcriptum reliquit ſua memoria Aſinum ueniſſe Seſtertiis milibus ſexaginta: & Plinius de aſinis hæc protulit:Quæſtus ex his opima prædia exuperat:notum eſt ĩ celtiberia ſingulas emi quadragenis milibus numorum.Quartos in his dentes adiiudicanda ætate gnomones dicemus ut ex Ariſtotele hauſimus : apud quem etiam ad quadrupedum ætatem dinoſcẽdam hoc ſcitu dignum & experiẽtia cognitum legimus:cutem prætentam maxillis detractam & mox relaxatam ilico in ſuũ locum redeuntem indicium præbere recentioris quadrupedis:at diutius rugatam pmanẽtem ueteris ſignum oſtẽtare.

Gnomones dentes

Signum equi ſenis

CAmellos iter armenta paſcit oriens Bactrii cos mittunt & Arabia ut ſcribit Diodorus : ſed in hoc differunt: ꝙ arabici bina in dorſo habent tubercula:ſingula bactriani.Ad miniſteriũ duplex habentur:onerum enim ſalmas iumentorũ uice dorſo ferunt:ut tradit Caius Iurecõſultus ad.L.aquiliã ideoq; inter dorſuaria animalia numerandi:& equitarũ præbent in prœliis pemiciores:ſed in primis fœminæ:coituri ſolitudines petunt ut Elephantes:matres nunq̃ ſuperueniunt:ſi quis etiam cogere uelit non patiuntur : Cum de induſtria cuſtos in uenerem cum matre miſcere camellum feciſſet : Is recognita ſceleris commiſſi anxius camellarium paulo poſt morſu interemit ut refert Ariſtoteles hiſtoriæ animalium nono.Sitim quatriduo tolerant : potu non gaudent niſi aquam prius turbauerint : equos impẽſius adere:for-

Salmæ Dorſuaria

Inceſte nota Camelarius

midat & equus Camellum adeo quidem ut ſpeciem eius intueri nec odorem ſentire ſuſtineat ut autor eſt Herodotus: Durant in annos quinquagenos quidam & in centenos teſtibus Plinio in octauo & Solino in collectaneis: Primum auté camellos uidere romani qui cum Scipione Antiochum deuicere: atq; iterum qui cum Archelao ad Orchomenum & chæroniam dimicarunt ut Plutarchus in Lucullo atteſtatur: Núc paſſim Dromedarios appellamus inter ueterina animalia numerandos: qua dictione ut nomen indicat notamus animalia ad uecturas idonea: hinc Veterinarii curam ueterinorum profitentes: qui & Cteniatri.i. Iumentarii a medella iumentorum dicti apud nos cóſueuere etiam illa locanda domi nutricare ad quæſtum. Vnde equos mulos aſinos meritorios uocitamꝰ ſicut ſcorta meritoria & tabernam meritoriam: Oroſius: E taberna meritoria fons olei terram exundauit.

Dromedarii

Veterina

Veterinarii

Eq meritorii

Cteniatri

Scorta meritoria

Taberna meritoria

CAnis qui græce κυν ad totius domus ſed præcipue ſtabuli cuſtodiam tam in oppidis q̃ pagis eligendus eſt: familiam namq; & pecora abſeruat latratu fures indicando: Quis famulus inquit Columella amantior domini: quis fidelior comes: quis cuſtos incorruptior: quis excubitor inueniri poteſt uigilantior: quis deniq; ultor & uindex conſtantior. Garamantum regem canes ducenti reſiſtentibus ſeſe opponentes ab exilio reduxerunt: Colophonii & caſtabalenſes ad bella canum agmina & cohortes habuere: Volcatium etiá nobilem qui autore Plinio ius ciuile Caſſeliú docuit e ſuburbano aſturcone redeuntem cú adueſperauiſſet canis a graſſatore defendit: Soliꝰ canes nomina ſua recognoſcút: itinerum meminerút: uocé domeſticá agnoſcunt: dominos æqualiter & fideliter oés diligunt: hinc Lucretius: Canum fido cú pectore corda: Liſimachi regis canis flámæ ſe iniecit rogo domini accéſo & pariter igne eſt abſumptus: Iaſonis quoq; licii interfecti canis inedia uitá finiuit: alútur etiamnum canes ad uenationem: hinc uenatici dicti; quorú alii lepores capreolos & id genus cætera

Canum fides

Canú mẽoria

curſu præuenientes mordicus appræhẽdunt atq; ĩterimũt. Alii ſagaces odore ferarũ ueſtigia ſcrutantur: & uenationes retiariam accipitrinã & curſoriam adiuuant. hi pendulas & ampliores aures ſortiti Plaudorũ nomen acceperũt: Si q̃ aduerſus apros ſpumantes: lupos rapaces: Vrſos ĩformes: & ferociora aĩalia emittuntur: collũ corio cum clauis acutis & eminentioribus cui millus nomen eſt ueſtiti prodeũt. Venandi uero modum Curetes induxere ut eſt apud Diodorum: ſuſcepere poſtea cæteri: & ĩ primis perſarum reges tanq̃ ueriſſimam rerum bellicarum meditationem: commendatur a Platone in libro ſeptimo de legibus cum ſit canibus equis & corporeis uiribus: quicumq; habuerit horoſcopum in quarta parte leonis erit uenator: ut Firmicus teſtatur: Sunt & canes ſponte ĩ uenationem exeuntes prædamq; domum referentes Vertagi nuncupati: Martialis: non ſibi ſed domino uenatur Vertagus acer illæſum leporem qui tibi dente feret. Sunt præterea mellitei a loco paruuli in deliciis olim fœminarum ut nũc præſertim religioni addictarum celebrati.

Venatici cães

Sagaces cães

Plaudi

Millus

Venãdi mos primo

Vertagus

Mellitei

PRæſepium dicitur ubi iumentis cibus miniſtratur: hinc Poeta aut intus clauſos ſatura ad præſepia ſeruant: Apuleius Metamor. vi. Præſepium meũ ordeo paſſim repleri iubet fœnumq; bactriano camelo ſufficiens apponi. Columella. In ſtabulo ſint ampla præſepia ſuper quæ tranſuerſi aſſeres in modũ iugeri a terra ſeptem pedibus elati configantur ad quos religari poſſint iuuenci. At Præſepe ipſum proprie ſtabulum dicetur: Lignum uero ad quod equos cæteraq; iumẽta capiſtris ita.n. ipſa Lora dicuntur religare ſolemus non aliter q̃ ad anſulam uel uncinum uacerra nominatur: Columella clatrorũ genus uacerras appellat: quibus e robore factis caueæ muniuntur.

Præſepe

Capiſtrum

Vacerra

Lora

Anſula

FVrculæ ſiue furcillæ dicuntur q̃bus & frumenta cilẽtur ideſt mouentur: nã cillere eſt mouere ut ſcribit Seruius: & quibus fœnum palea & id genus reliqua iumentis miniſtrãtur: hiſdem

ruſtici in fœno colligendo utuntur: Marcus Varro rei ruſticæ primo: Herba cū creſcere deſiit & æſtibus areſcit ſubſecari debet & quod ad pareteſcat furcillis uerſari. Furculæ ipſe uidentur a furca hypocoriſticos deductæ. Furcilles quoq; e ferro dicimus bidentatos uel tridentatos quibus utuntur ſtabularii ad excrementa iumentoꝶ paleis mixta (ſimum appellant) unde ſimeta quæ Sterquilinia e ſtabulo eiicienda: Sed furcilles quoq; ſiue furcilla dixerunt quibus homines ſuſpendebantur auctore Pompeio. Furcilles Fimus Fimetum

RAſtelli proprie quibus per fœniſecia fœſtucas abradimus: a quo abraſu Raſtelli ſunt nominati ut autor eſt. M. Varro in libris linguæ latinæ: & rei ruſticæ primo Tum de pratis inquit ſtipulam raſtellis eradi atq; addere fœniſecio cumulum: quo facto ſicilienda prata ideſt falcibus conſectanda quæ fœniſecæ præterierunt: Veꝶ & ſtabulariorum uſibus deputátur. Hiſdem quoq; terram effodiunt. Vnde Suetonius in Nerone: Tubaq; ſigno dato primus raſtello humū effodit & corbulæ congeſtam humeris extulit: colligitur autē fœnū per fœniſeces & cæteros ī metas ſtrues uel cumulos: quas Columella uidetur Strigas uocare. nā Strigæ ordines ſunt rerum inter ſe compactarum. Sicilire Strues Strigæ

FOeno aluntur iumenta: datur & ſtramentum: equos uero generoſiores & ad curſum præſertim paratos quos barbaricos dicimus: paleis & Zeaticio hordeaceoue cibario qui ſunt principum equiſones alere conſueuerunt. At uerno tempore equis iunioribus īprimis per continuos dies pluſculos Farrago exhibetur: qua & purgantur & obeſiores euadūt: de hac Plinius in. xviii. Pompeius & Marcus Varro in re ruſtica meminerunt: hoc ſcitu dignum eſt quod refert Ariſtoteles hiſt. animaliū octauo: Farraginē pilum expolire: cū frugibus grauida eſt: inutilem cū duris iam ariſtis inhorreſcit. Fœnū autem ipſum & fœſtuca autore Pompeio a fœtu nomia traxerunt: a fœno Fœniſecæ qui fœnartis falcibus fœnum in pratis ſecant: Columella rei ruſticæ ſecundo: Ita Fœſtuca Fœniſecæ

Fœnariæ falces | Prata

necubi ferramentũ fœniſecis poſſit offendere:alii fœnũm a fœnore deducũt ꝙ nil aliud ſine aliqua cura tantum fœnoris præbeat: Vnde prata:e quibus fœnũ: antiqui dixere quaſi parata:Fœnũ menſe maio primum ſecant fœniſecæ tum etiã poſtea maximeq; ſi prata ſint irrigua quod ſero natũ & fere autumnale Cordũ nuncupamus.Plinius:Rurſus inquit deſecta rigari oportet:ut ſecetur fœnũ autũnale quod Cordũ uocant: Veluti corda frumenta tarde matureſcentia dicuntur autore Põpeio: Item cordi agni qui & ſocordes poſt tempus cum remanſcerint inuoluis intimis ut tradit.M.Varro rei ruſticæ ſecundo.

Cordum fœnum | Corda frumenta | Cordi agni | Socordes

STramentũ e ſtipula culmiſq; faciunt: ſed optimum cũ nundum pluerit & ante ſpicilegium: quo relictas ſpicas colligũt:ſicut Racemos relictos Racematiõæ:Plinius in.xviii.Vbi fœnis inopia ſtramento paleam querũt.Item alibi de hordeo loquens:Palea ex optimis ſtramẽto uero eius nullũ comparatur:& Marcus Varro rei ruſticæ primo:infra manũ ſtramentũ quod terræ hæret poſtea ſubſecatur:Contra quod cum ſpica ſtramentũ hæret corbibus in areã defertur:ubi diſcedit in aperto loco palam a quo nominata poteſt eſſe palea:ſtramentũ a ſtando ut ſtramen dictum putant:alii a ſtratu ꝙ pecori ſubſternatur:Palea ipſa e culmis & ſtipulis tenuioribus impendio probatur: Plures gentiũ ea pro fœno utũtur:optima eſt e milio:proxima ex hordeo:peſſima e tritico:præter ꝗ iumentis opere laborantibus:noſtri ſubtractu animaliũ illam præcipue ſeruare cõſueuerũt. Datur & per hyemem interdũ armẽtis:Cæteris præfertur Viciæ palea ĩ cibariis ſi mature fuerit collecta:hoc unũ addimus Culmum dici calamũ : ſtipulam uero folia quæ ambiunt culmum: Virgilius:culmũq; leuem ſtipulaſq; uolantes.

Spicilegium | Racematio | Stramen | Palea | Stipula | Culmus

FIſcina a ferendo nomen accepit ut ſcribit.M. Varro:ea nanq; feruntur paleæ fœnum frondes & id genus reliqua. Ouidiꝰ. Vnde data eſt ægræ fiſcina frondis oui:Et Plinius frondarias fiſcinas quatuor implere frondatorem iuſtũ eſſe autumat.

Sed Virgilio cũ dixit aut facilis Rubea texatur fiſcina uirga: a Rubo qui Vitilium uſu cõmendatur Plinio Rubea eſt: quando Rubeus a colore non eſt a doctis receptus: niſi legas Rubia ad oppido cãpaniæ: nam Rubia alias herba qua infectores utunt᷑. Inde fiſcella uas e iuncis aut uimine qua caſeus formatur: Diuus Hieronymus ad ruſticũ: Vel fiſcellam texe iunco uel caniſtrum lentis plecte uiminibus. Tibullus. Tunc fiſcella leui dextera eſt uimine iunci: raraq; per nexus eſt uia facta ſero: ab ea fiſcellus ut opinor caſei mollis appetitor nuncupatur. Eſt & fiſcella e uiminibus funiculiſue contexta qua boum ora: fauceſq; mulorum capiſtrantur. Plinius in. xviii. Fiſcellis capiſtrari boues oportet ne germinum tenera præcerpant: Fiſcina item olei factores utuntur ut idem. xv. oſtendit.

Rubeus
Rubia
Fiſcella
Fiſcellus

STrigilis inſtrumentum e ferro dentatũ a ſtringendo quod radere ſignificat dici poteſt: quo equos & id genus iumẽta expolire ſolent equiſones e corpore ſordes abradẽdo: Vnde Equotribas appellabimus qui equos: ut Mulotribæ Plauto: qui mulas fricant: apud antiquos proprie ad uſus balnei ſtrigiles fuere ut dicemus: Strigiles etiamnum ſermone uernaculo piſciculi quidam dicuntur quorum frequens fit captura per hyemes: hi ueru toſti ſale aceto oliuo pipere & Cinamomo cõditi paropſide: in cibis non improbantur.

Equotribæ
Mulotribæ

FRena quibus equi cohercẽtur. Seneca: hippolytus arctis continet frenis equos: Ea inuenere peletronii qui & ſtrata equorũ primi monſtrauerunt: Oreas quibus ora frenantur: ſicut aureas quæ ad aures religantur autore Pompeio dicemus. Aſt poſtomis ad cohibendam tenaciam naribus imponit᷑ ut tradit Nonius Marcellus. Eſt & iter frena lupus quem lupatum nonnulli: hinc Poeta: duris parere lupatis: & Papinius in Achil. Non aſpera prebet ora lupis. Eſt & Chamus quo Dauidis Pſalmo. xxxi. uſus eſt Diuus Hieronymus. Niſi potius hi fuerint ſeptuaginta Interpretes quorũ Pſalterium per horas cantatur: ut quibuſdam placet.

Strata equorũ primo
Oreæ
Aureæ
Poſtomis
Lupus
Luparum
Chamus

Retinacula

HAbenæ quæ & retinacula frenis ãnexa ſunt lō
ra:manuq; tenentur ut equum in gyros flecte-
re impellere & retinere ualeamus. Vergilius de
turno manibus mollitur habenas. Silius Itali-
cus punicoꝝ ſeptimo. Ferrato calce atq; effuſa largus ha-
bena cunctantem ĩpellebat equũ ubi per calcem ferratum

Calcaria

calcaria e ferro intellexit quibus equos cõcitamus:non ali

Flagellum

ter q̃ flagellis e ſummis arboꝝ partibus:e loris:e neruo tau

Frontalia

rino.Freni uero ipſi a frontalibus pendent quæ caput equi
hinc inde uinciunt & additis bullis interdum auratis gem
miſq; uenuſtant:Plinis in.xxxvii.de Comide gẽma Quon
damq; tantæ magnitudinis inquit fecere ut equis regum i
oriente frontalia atq; pro phaleris penſilia facerent.

EPhippium ſella dicitur quæ equis ad molliorẽ

Cingulæ

uecturam imponitur & loris canabinis quæ ci
gulas uocitant uentrem cingentibus ne difluat
continetur:Martialis Ephippii lẽmate præpoſi

Ephippiati equi

to in apophoretis.Stragula ſuccincti uenator ſume ueredi
Nam ſolet a nudo ſurgere ficus equo:Inde equi ephippia

Deſultorii

ti quoq; contrarii ſunt a noſtris deſultorii nuncupati ꝙ ex

Deſultores

his facile deſiliant deſultores: qui teſte Manilio in quinto
aſtronomiæ fiũt ſub ſigno Eniochi. At gñraliter oĩa quæ

Strata

mulis equiſue iſternunt Strata dixere:& equos ſtratos ac
inſtratos eis ornatos. T. Liuius de ſecundo bello punico:
Armatos deinde inſtratiſq; equis ſignum expectare:ab ur-
be condi.libro.vii.Mulis ſtrata detrahi iubet:Seneca ad Lu
cilium:Stultus eſt qui equum empturus non ipſum inſpi-
cit ſed ſtratum eius & frenos. Silius: Stratũq; oſtro quem
ceperat ipſe cornipedẽ. Ephippio autem dextra ac ſiniſtra

Strapedes

loris quibuſdam ferreæ machinulæ adduntur: quas Stra-
pedes eleganter & latialiter appellabimus:quia in his ſeſſo
res dum terga premunt equoꝝ pedes habere cõſueuerũt:

Hippos

apud maiores ut in ſtatuis equeſtribus apparet non fuere

Hippiatros

Ephippium ipſum dicitur ꝙ ſupra equum ponatur: nam

Hippocãpus

græci Hippon equum nominãt:unde Hippodromus:Hip-

Hippomanes

piatros equomedicus; hippocampus piſcis: hippomanes

& caruncula & uirus: hippona dea equorũ ſicut Bubona boum: Hippoconii uero mangones ab equis cõponendis colorem fuco: robur inani ſagina ut ait Quintilianus mẽtiẽtes: & Hippiades ſtatuæ mulierũ equeſtres qualis Chocliæ iter obſides Porſenæ Poſita dicit: ac Hippagones naues tranſuehendis conuehendiſq; caballis aptæ Hippona Hippoconii Hippiades Hippagones

MOnile non ſolum mulierũ ornatus dicitur: ſed equorũ etiam pendens a collo in pectus ut ſcribit Pompeius: Ouidius in faſtis Dat digtiis gẽmas dat longa monilia collo: Aulus Gellius in noct. atti. equitatum inquit frenis ephippis monilibus phaleriſq; prefulgentem: quæ uerba apud Macrobium ĩ ſaturnal. recitat pretextatus: & Poeta de equis latini Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent.

POſtilena incuruum lignum ſiue craſſius lorum dicetur quod ſub iumentorũ cauda poſuere: eo q̧ apoſteriore parte habeatur: Plautus in caſina Ita te a gerunda aqua curuum faciam probe ut poſtilena poſſit ex te fieri: hinc per contrarium Antilena qua pectus cingitur ut pectorali: ſed & cingulas laterales legibus a lateribus quæ cingunt: adduntur fere omnibus bullæ ex oricalcho ĩ primis orbiculatæ extuberãteſq; ad ornatum & ſplendorem Antilena Pectorale Cingulæ laterales

PHaleræ equorũ ornamẽta dicunt a uerbo græco q̧ illuſtrare ſignificat. Verg. Primus equum phaleris inſignẽ uictor habeto: & poeta ſatyrographus magnorũ artificũ frãgebat pocula miles ut phaleris gauderet equus: Inde phaleratus: Suetonius in Claudio; Craſſus frugi equo phalerato & in ueſte Palmata.

HElcium dicitur ante pectus equorum & id genus aĩalium ab armis ideſt humeris pendens ĩſtrumẽtum quoddam tractorium quo & molæ illi per machinulam ĩnexæ uerſantur: & curricula per temonem trahuntur: Vnde & nomen accepit: Helco &. n. græce traho latine interpretantur: hinc helcia Armi

Helciatius

rius apud Martialē qui fune canabino nauem trahit aduerſus undas: Sidonius curuorum hic chorus helciariorū de Helcio meminit Apuleius metamorph. nono Defectū alioquin me helcio ſparteo dimoto nexu machinæ liberatum applicant preſepio: & paulopoſt: helcio tandem abſolutus refectuiq; ſecure redditur.

Clitellarii muli

Dorſualia

Bulgæ quæ Vulgæ

Hippoperæ

Clitellæ appellantur quibus colligatæ ſarcinulæ mulis & id genus ueterinis portātur ut ſcribit Pompeius: Horatius in ſatyricis Sermonibus: hinc muli capuæ clitellas tempore ponūt: Inde muli clitelarii: Plautus in muſtellaria: Muliones mulos clitellarios habent: ego habeo homines clitellarios magni ſunt oneris qcquid īponas uehunt: operimēta uero q̄bus mulorum boumq; & equorum dorſa conteguntur: Dorſualia uocant: At ſacculi ſcortei ad ferenda numiſmata ſiue cætera ad iter peregrinationemq; neceſſaria bulgæ dicuntur autore Pompeio: alii uulgas uocitarunt: Seneca ab equis quibus portantur hippoperas: Ipſius hæc uerba ſunt ex libro epiſtolarum ad Lucilium tertio decimo. M. Cato cenſorius quem tam neceſſarium Rei publ. fuit naſci q̄ Scipionem alter enim cum hoſtibus noſtris bellum alter cum moribus geſſit Cantherio uehebatur: hippoperis quidem impoſitis ut ſecum utilia portaret: ſunt & mā-

Mantica Manticula

ticæ ac per diminutionem manticulæ perulæ uiatoriæ. Aeſopus ille feſtiuiſſimus Apologorum ſcriptor duas māticas ſingulis dedit hominibus Anticam & Poſticam in illa aliena in hac noſtra repoſta ſunt uitia: Sed utinam obuerterentur ut ſua quiſq; uitia intueri poſſit: aliena nō tam facile poſſet: Verū nemo uidet ut ille inquit manticæ quod in tergo eſt.

AVIARIVM CAPVT VIIII.

ORnithões Loca appellamus omnium alitũ quæ intra parietes domus ſolent paſci: ut ex.M. Varro ſcribit Au. Gel.noct.atti.ſecundo: Aularia quoq; dici poſſũt:q aues ibi paſcunt ĩcluſæ q̃ primus inſtituit clauſis oium generũ auibus. M. Lælius Strabo brũduſii equeſtris ordinis:ex eo cœpimus inqt Plinius animalia carcere cohercere quibus natura cælum aſſignauerat: Vbi uero opinabãtur altilia Saginarium a ſagina dixere: Vnde.M.Varro ſcribit ĩ re ruſtica pullos anſerinos ĩcludi ſaginario: Eſt & Cors quam cohortem quoq; dicimus locus cinctus parietibus quo gallinas anates & id genus reliqua habere in Villa ſolemus: Vnde cohortales apud rei ruſticæ ſcriptores gallinæ uocantur:Ouidius abſtulerat multas illa cohortis aues: & Varro:Cors in aqua paſcebantur gallinæ: Græci ornithotrophion nominant a gallinis paſcendis quas ornithas nũcupant:præ cæteris in eo Includi ſolitas: nam & alias aues hinc ornithogonia de Auitii natura commentarios legimus: In urbana quoq; domo cortem facere poterimus in qua paſcere ciconias grues Pauones gallinas anſeres & ſimilia dabitur ad uſus quottidianos.Excreméta aũt Purgamenta tritici minuta ad cibos cõmode dabuntur gallinis & cæteris auibus cohortalibus:& maxime cum Annonæ caritas fuerit.

Aularia

Saginarium

Cors

Ornithotrophion

Ornithæ

Ornitagonia

Excreta

AQuilæ ut refert Aphrodiſæus in problematis oculorum acie acutiſſima inter aues principatum ſibi uendicant:nunquam bibunt ueluti & cæteræ uolucres aduncæ carniuoræ quod faciunt genera auium rectunguia:fulmine non tanguntur:Vnde armigeri Iouis nomen acceperũt.C.Marius ſecundo cõſulatu romanis aquilam legionibus ſolam dicauit cũ eam

PErdices libidinoſiſſimæ aues creduntur:plinius in decimo:Illæ quidem & maritos ſuos fallũt: quoniam intemperãtia libidinis frangunt eaꝶ oua ne cubando detineãtur: tunc inter ſe dimicant mares deſiderio fœminarum uictum aiunt uenerem pati:Id quidem & coturnices : Trogus ĩquit & Gallĩaceos aliquando.Idem Ariſtoteles hiſt.animalium nono ſcriptũ reliquit:Hic.M.Varro.Sic perdices quæ ut Archelaus ſcribit uoce maris audita concipiunt:& Solinus:dimicatur circa cõnubium uictoſqꝫ credunt fœminarum uice ſuſtinere uenerem:Ipſas libido ſic agitat ut ſi uẽtus a maſculis flauerit fiant pregnantes odore iucundiſſimi ſunt ſaporis : & ideo ſolis diuitum menſis apud ueteres ponebantur:Martialis ponitur Auſoniis auis hæc rariſſima menſis: hanc in lautorum mandere ſæpe ſoles . Eſt de illa & noſtrum diſtichon. Sodomiticæ aues

Lautorum dubiis perdix ſodomitica cœnis
Aptior:ægrotis iuſcula ſæpe dedit:

Theophraſtus philoſophorum peritiſſimus omnes in paphlagõia perdices bina corda habere ſcripſit:Sicut ĩ cherroneſo ad propontidem Lepores bina habere Iocinora teſtantur plinius & Ariſtoteles.

COturnices a ſono uocis autore Pompeio apud Delon partu deorum inſignem primo iuentæ unde inſula nomen accepit:Ortygias græci nũcupãt latini coturnices:Cibos grauiſſimos habent uenenorum ſemina:nam Eleboꝶ comedunt hominibus lœtiferum : ut refert Aphrodiſeus in Problematibus : Lucretius in libris de rerum natura Præterea nobis Veratrum eſt acre uenenum:At capreis adipes & coturnicibus auget:quam ob cauſam menſis prudentioꝶ damnatæ:ſimulqꝫ propter morbum comitialem deſpui ſuetum : quẽ ſolæ animalium ſentiunt præter hominem:Autores Plinius & Solinus:Hinc nos diſticho luſimus. Ortygiæ Qvaleæ

In precio ſum nunc olim damnata Coturnix:
Vox nomen:precium dat ſapor ipſe mihi:

Paruæ ſunt Auiculæ:& cum ad nos uenerint potius terre/
Hirundo ſtres ꝗ ſublimes:nam aduenæ ſunt : ut hirundines per uer
Chelidon uenientes ad nos : flare incipiente fauonio : quem ob id
Chelidonia chelidoniam uocarunt a uiſu hirundinis quæ græce che/
Glottis lidon . Hinc chelidonia herba : qua oculis pullorum in ni/
Ortus dulo uiſum reſtituunt:Ariſtoteles hiſtorie animalium octa
Ortygometra uo ſcribit Coturnices abire ducibus glottide otto & orti/
Cinchramus gometra atq; etiam Cinchramo a quo & noctu inquit re/
uocamus.

Porphy rio auis eſt laudatiſſima in comagene :
nobilior tamen balearica ut tradit Plinius: Cui
Hæmatopo/ inter aues Hæmatopodas a colore pedum ſan
das guineo numerandæ roſtrum quod pro maxil/
Roſtrum lis aues habere teſtis eſt Ariſtoteles & prælonga crura ru/
bent:Auium ſola morſu bibens cibum omnem aqua tin/
ctum ad roſtrum pedibus ueluti manu affert : de illa diſti/
co meminit Martialis ĩ Xeniis.Nomen habet magni uolu
cris tã parua gigantis:& nomẽ Praſinus Porphiriõis habet
Hanc ego crediderim eſſe quã Siculi & Romani uernacu/
Coturnix la lingua Coturnicẽ appellant.Nã aliã eſſe a phœnicopte/
Phœnicopte/ ro ex pennis rubentibus nomen adepto certo certius eſt.

rus Grues : quæ a ſono uocis : excubias nocte diui
dunt:capite ſubter alam condito dormiunt:al
ternis pedibus inſiſtentes:Dux ipſe detecto ca/
pite ꝓſpicit & quod ſenſerit ore ſignificat: nã
de lapide quod dicitur falſum eſſe Ariſtoteles hiſt. anima/
lium.viii.exiſtimauit:Abeunt ex ultimis in ultima flatu ſe/
cundo uolãtes.Hinc ex ſcythicis campis ad paludes ægy/
pti ſuperiores unde Nilus profluit uenire dicuntur: quo in
Pygmei loco cum pygmeis bellãtur:Non.n.id fabula eſt:Sed certe
genus tũ hoĩum tum etiã equoꝝ puſillũ ut dicitur eſt.de/
guntq; in cauernis ex quo nomen Troglodytæ a ſubeun/
dis illis accepere: Aetatem in his ĩdicat color nã ſenectute
furueſcũt autore Solino:cuius rei cauſam reddidit Ariſto/
teles ultimo de generatione:uolantes aũt ordine quodam
Y littera Y.litteram faciunt . Id quod Palamedem deprehendiſſe

legimus. Diuus Hieronymus ad Ruſticum de uita monaſtica Grues inquit unam ſequuntur ordine litterato: Martialis. Turbabis uerſus nec littera tota uolabit: unam perdideris ſi Palamedis auē: & Claudianus: Pendula ceu paruis moturæ bella colonis

Tracia cum tepido permutant ſtrymonia Nilo
Ordinibus uariis per nubila texitur alis
Littera: pennarumq; notis inſcribitur aer:

Plinius In Balearibus inquit inſulis in honore menſarum eſſe Vipiones: ſic enim uocāt minorem gruem: at Pipiones pulli ſunt columbini. Vipiones Pipiones

Ciconiæ lingua carere dicuntur: Sonum enim quem edunt oris potius q̃ uocis eſſe exiſtimarunt: maxima eſt his nec uulgaris pietas ſenectutē genetricis uiciſſim educantes ut Ariſtoteles nono hiſtoriæ animalium autor eſt. Tantus his præterea honos in theſſalia ſerpentum exitio ut capitale fuerit Ciconiam occidiſſe ut refert Solinus: Cornelius Nepos q sub diuo Auguſto cæſare deceſſitcū ſcriberet Turdos pauloante cœptos ſaginari: addidit Ciconias magis placere q̃ grues: cum hæc nunc teſte Plinio ales inter primas expetatur: illam nemo uelit attigiſſe: Ciconiæ autem pulli in cibo lippitudini impendio medentur: hos apponere menſis inſtituit Ruſſns prætorius ut apud Porphirionem legimus: Ciconia ipſa græce πελαργον. Pulli Ciconiæ

Anſer natura eſt ad ſenſus & ſtrepitus ales acuta & ſollicita: eidē uigil ineſt cura defenſo Capitolio maxime celebrata: quo tpore Galli ſenones urbe capta & īcenſa duce B: ēno capitoliū noctu aſcēdentes anſeꝝ ſtrepitu ac clangore excitato Mālio deiecti fuereint ſcribunt. T. Liuius. v. ab urbe condita: plinius. & Plutarchus ī camillo hinc Lucretius Romulidaꝝ arcis ſeruator candidus anſer: Apud ueteres cōmendabantur ī cibis anſeres præſertim iociniore quod fartilibus quibuſdam in uentre ut creſceret excogitatum eſt exemptum q lacte & mulſo magis augetis: Horatius: non ſine farre Iecur anſerinū

pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi:Scipio:an Me
tellus:an.M.Seſſius tantum bonum inuenerit incertum eſt
Cotta quidem Meſſalinus palmas pedum ex his torrere:
Pluma anſerina — atq; patinis cum criſtis gallinaceoꝝ cōdire monſtrauit:cō
mendant᷑ apud nos & plumæ q̄bus culcitras farcire con
Adeps — ſueuimus:& Adipe:Liquamine etiam ide excogitato quo
Liquamen — præcipue hebræi in condimentis utuntur:locus autem ꝓ
Chenodoſciō — prie ubi anſeres aluntur:chenoboſcion græci appellauere:
nam χην χηνοσ anſer eſt.

ANas quæ græce νησα a natādo nomē accepit:
Cicero.ſerpere angues:natare Anaticulas:uola
re merulas:cornibus uti uidemus boues: nepas
aculeis:ſuā deniq; cuiq; naturam eſſe ad uiuen
Amphibia — dum ducē:in aquis.n.libentius q̄ i terra uerſantur.Ex quo
inter Amphibia numeratur:quæ græci uocant auium ge
nera uitæ duplicis cū non tantum terreſtria ſed aquatilia
deſiderent pabula:ut Varro Plinius Columella & Ammia
Phalaris — nus ſcripſere.Ariſtoteles hiſto.animalium.viii. refert circa
Vrinatrix — lacus & amnes uerſando uictitare anates: olores: Phalarī:
Boſca — Vrinatricē:Boſcam anati ſimilē ſed minorem : & anſeres :
Mergi — quemadmodum Gauiæ:Mergi:Fulicæ:Cæteris auibus do
Fulicæ — meſticis calidior eſt & plurimi nutrimenti ut eſt apud Aui
Cauiæ — cennam: Agulofis & pectore & ceruice cōmendatur in ci
bis:Vnde epigrāmat.poeta in Xeniis : Tota quidem pona
Neſotrophiō — tur anas ſed pectore tantum & ceruice ſapit cætera redde
coquo. Vbi anates clauſæ paſcuntur Neſotrophion græ
Holor — ci dixere

CYcnus græce ut inqt Higinius olor latinæ auis
eſt tota candida : quæ morti proxima cantum
flebilem canere dicitur: quaſi diuinans meliorē
eſſe mortē q̄ uitā : Ideoq; Apollini uaticinatio
nū deo erat dicata:ut ſcribunt.M.Tullius & Plato:Martia
lis.Dulcia defecta modulatur carmina lingua cantator Cy
cnus funeris ipſe ſui : Cycnus Phaetōtis amator poſt illius
interitum diutino fletu in hanc alitem mutatus eſſe dici
tur in fabulis:Aduenientes e longinquo olores colla præ

cedentibus imponunt: & feſſos ad terga recipiunt: autor Holocauſtum
Plinius: ſic dicti ut quibuſdam placuit ꝙ in totum candi/ Holographũ
cant: ueluti holocauſtum uictima quæ integra ignibus im teſtamentum
ponebatur: holographum teſtamẽtum ſola teſtatoris ma/ Holophanta
nu ſcriptum & holophanta in omnibus mendax.

STruthiocamelus auis eſt magnitudĩe reliquas Struthioca/
excedens ita ut beſtiarum pene generi ſit ad/ melus
numeranda: nam a terra non tollitur: pedibus
pugnat quibus hominem etiam proſternit:
concoquit deuorata quantũuis duriſſima ut clauos quoq;
ferreos: Cõmendantur oua ipſius propter amplitudinem
recepta pro uaſculis: & pennæ ad criſtas galearum conos
adornantes ut Plinius autor eſt.

GAlli gallinacei ſydera nouere ternas diſtinguẽ/
tes horas interdiu ipſo cantu: quem genero/
ſiſſimi ferarum leones extimeſcunt: ut ſcribunt
Solinus & Lucretius: Mortales ad opera exci/
tant ſomnos abrumpentes: nam ante lucem in crepuſcu/
lo canere ſolent diem aduentare nuntiantes: cuius rei cau
ſam reddit. M. Cicero de diuinatione ex Democriti auto/
ritate: canere autem deſinunt caſtrati: De his Plinius in
decimo Horum inquit ſunt Tripudia ſoliſtima: hi magi/
ſtratus noſtros quotidie regunt; domoſq; ipſi ſuas aut clau
dunt aut reſerant: hi faſces Romanos impellunt aut reti/
nent: iubent acies aut prohibent: uictoriarum omnium to
to orbe partarum auſpices: hæc ille: moris enim fuit Ro/
manis ducibus pugnam inituris aduocare pullarium &
offas Gallis obiiceret ad augurium captandum: ſi ueſce/ Pullarius
rentur ratum erat auſpicium cum aliquid ore excidiſſet
terripudium dicebatur ſoliſtimum: mox tripudium dictũ: Tripudium
quoniam ſilicet eſca in ſolo cadebat. M. Tullius de diuina/ ſoliſt.
tione libro primo. Cum terripudio Flaminius auſpicare/
tur Pullarius diem prœlii committendi differebat: Gallus
græce αλεκτωρ unde Alectorius lapis qui ĩ uentriculo Alectorius
ipſius inuenitur.

dat ut idem refert de generatione libro tertio. Vulgares etiam gallinæ fœcundiores ſunt generoſis: patauinas cõmendat magnitudo. Saginatæ libras ſexdecim pondere exuperant. Primi deliaci Saginare docuerũt: Exceptæ cœnis fuere interdicto legis. C. Fannii conſulis annis .xi. ante bellum tertium punicum. Pingueſcunt autem in tenebris farina mulſo conſperſa in cibis addita autore Columella: Martialis in Xeniis de altili gallina præmiſſo lemmate: Paſcitur & dulci facilis gallina farina: Paſcitur & tenebris Ingenioſa gula eſt: Puluere impendio delectantur in quo ſeſe uolutando quodammodo ſcabunt: Sunt enim pulueratrices ueluti ex humiuolis Alauda Perdix & attages Ionicus laudatiſſima: de Gallinarum generibus ouis & incubatu: ac de Gallinariis conſtituendis Plinius in decimo: Columella in nono ſcripſere: hoc unum minime prætereundum: pullis excluſis matrices glocitatrices ſub caueis ex ſalice cæteriſq; uitilibus concinatis Includendas cum pullis: quoad illi firmiores fuerint: nec illud quoq; omittendum quod ſcribit Iulius Pollux: caueam ĩ quã ſe chortis alites cubitum ituræ recipiunt dici Petauron.

Saginare gallinas

Pulueratrices aues

Attagema

Gallinaria

Petauron

PVlli gallinacei dicuntur fœtus gallinarum ut nomen præfert ad huc tenelli: pullaſtrum & pullaſtram neoterice uocamus. M. Varro rei ruſticæ tertio: Chors in qua Paſcebantur gallinæ: & earum fructus erant oua & Pulli: de his quoq; diſtico meminit Martialis in Xeniis: Si libycæ nobis uolucres & Phaſides eſſent acciperes: at nunc accipe chortis aues: Pullus autem generale uocabulum eſt omnium alituum. Sed quadrupedum etiam quorũdam fœtus pulli dicuntur: ueluti pullus equinus & aſininus: a quibus pullini dentes quos primum eiiciunt nomen adepti: Pullus item puer eius a quo obſcœne eſſet amatus: Vnde. Q. Fabius cui eburnio cognomen fuit propter candorẽ: ꝙ eius natis icta eſſet fulmine pullus Iouis eſt appellatus: Pullus quoq; ater collor dicitur: qui græce eſt a carbone Anthracinus: hinc pullatus atratus & nigra ueſte indutus.

Gallinacei pulli

Pullus

Pullini dentes

Anthracinus

TVrtures uerno tempore occultantur pennaſq; amittunt: menſtrua fœtura albæ inter illas cō/mendantur:Illud ſcitu & admiratione dignum eſt quod traditur: Turturem amiſſo uiduam marito arborem uiridem non petere:ſed ſiccis ramalibus & truncis ſemper inſidere: ac fluenta lympida ad potum turbidare:Pinguior ī cibis probatur:& cura quidem leuio re q̄ cæteræ aues ſaginatur: nam in tenebris milio pingue/ſcit:habitat æſtate loca frigida hyeme tepida: at Fringilla tepidis æſtate:per hyemes frigidis delectatur: Dyſentericis in cibo turtures mire prodeſſe dicuntur utpote uentrem ſiſtentes:ſed efficatior ad hoc illarum ſanguis habetur.

Fringilla

FIcedula auis paruula ſic dicta uidetur ꝙ ficub⁹ pingueſcat: ut autor eſt .M. Varro in libris lin/guæ latinæ:Vnde Martialis:Cum me ficus alat cum paſcat dulcibus uuis cur potius nomen non dedit uua mihi? græci quoq; Sycelidem ꝙ ficubus ueſcatur appellauere hoc nomen autumno tantum poſſi/det: nam poſtea a nigro uertice melancoryphos uocatur latinæ atricapilla. hoc ſitu dignum: naturam auibus neq; ueſſicam urinæ receptaculum neq; renes elargitam eſſe: quia multa indigebant humiditate ut oriri pinæ atq; inde creſcere poſſent:neq; omnino quidem mingunt:cum uero bibunt ſtercus immodice humidum deiiciunt.

Sycelis
Melancory/phus
Atricapilla

TVrdos inter reliquas aues in cibis laudauit anti quitas:unde Horatius Nil melius turdo nil uul ua dulcius ampla: & epigrammatarius poeta ī Xeniis Inter aues turdus ſi quis me iudice:cer/tet: inter quadrupedes mattia prima lepus: præfertur eo/rum genus quoddā reliquis maiuſculum pectore albo ni/grantibus maculis uariegato quod merulæ magnitudinē per hyemem iuniperi baccis enutritum præſertim monta na mittere ſub Pillaris nomine conſueuerunt. Turdi au/tem paulo ante Diui Aug. Cæſaris principatum in turda/rio Saginari cœpti ſunt ut ex autoritate Nepotis diximus: Columella rei ruſticæ nono de educandis ī ornithone tur/

Pillaris
Turdarium

dis hæc ſcribit: Hac impenſa curaq; .M. Terentius ternis ſæpe denariis ſingulos emptitatos eſſe ſignificat auorum temporibus: quibus qui triumphabant populo dabant epulum: at nunc ætatis noſtræ luxuries quottidiana fecit hæc præcia: Sermone humano edocti loquuntur: Agripina coniunx Claudii principis turdum habuit quod nunq̃ ante inquit Plinius imitantem ſermones humanos cum hæc proderem.

Merulæ dictæ ꝗ meræ id eſt ſolitariæ uolitant: ut ſentit. M. Varro i libris de lingua latina hinc merulatim ſolitarie dicemus: Merculatim E nigris ruffeſcunt: canunt æſtate: hyeme balbutiunt: circa ſolſtitium mutæ: roſtrum anniculis maribus in ebur tráſfiguratur Circa Cylenem arcadiæ nec alibi cádidæ naſcútur: Primæ auium pariunt & partum non educant: at fœliciter ſecundum ducunt ad fidem ut ariſtoteles hiſto: animalium quinto teſtatur.

Sturni nigri albis diſtincti maculis propriũ habent cateruatim uolare: Vnde ſturnatim ſicut graculatim: Sturnatim Graculatim humanum ſermonem ipſi ac luſciniæ cantu imittantur: Papinius: Auditaſq; memor penitus dimittere uoces Sturnus: & aonio uerſæ certamine picæ. Et Pli. Habebát inquit Cæſaris iuuenes Sturnum: Item luſcinias græco ſermone dociles: præterea meditantes in diem & aſſidue noua loquentes longiore etiá contextu: In luſcinia perfecta muſicæ ſcientia modulatus Luſcinia editur ſonus: & núc diſtinguitur conciſo: copulatur intorto: promittitur reuocatur infuſcatur ex inopinato: Auſpicio efficaci in ore Steſicori cecinit infantis: Albicantibus pennis nec quidem arte olim luſcinia dono data eſt Agripinæ Claudii Cæſaris uxori: Philomena ut fabulæ tradút cum per uim a Tereo eſſet uiolata & e linguis facta ſatis Philomena decéte metamorphoſi hanc alitem ſibi induit: Vnde Martialis in apophoretis: flet Philomena nephas íceſti Tereos & quæ muta puella fuit garrula fertur auis: nam armonia cantus & uarietate modulati ſoni commendatur.

Pſitacus

PSitacus auis eſt tota uiridis torque tãtum purpureo in ceruice diſtincta: India & orientalis plaga hac abundat: Papinius in ſiluis: Pſitacus ille plagæ uiridis regnator coæ: Plinius: India auem hanc mittit Pſitacen uocant uiridem toto corpore: torque tantũ miniato in ceruice diſtinctam: Imperatores ſalutat: & quæ accipit uerba ꝓnunciat: In uino præcipue laſciua: capiti eius duritia eadem quæ roſtro: hæc cũ loqui diſcit ferreo uerberatur radio: non ſentit aliter ictus: cũ deuolat roſtro ſe excipit: illi innititur leuioréq; ſe ita pedũ infirmitati facit: cui adſtipulant Ariſtoteles Solinus & Apuleius floridoꝝ ſecundo: meminit etiã de illo Martialis: Pſitacus a uobis alioꝝ nomina diſcã: hoc didici per me dicere Cæſar aue: Macrobius in ſaturnal. de Auguſto: Salutatus ſimiliter a pſitaco emi iuſſit eũ: Idem miratus in pica hanc quoq; redemit: nã & picæ humana uoce ſermocinãtur: hoc autem conſtat aues quæ litteras proferre poſſunt lingua præ cæteris eſſe latiore: nã lata lingua ut refert Ariſtoteles de partibus animalium ſecundo abſolutior eſt.

Aues ſermocinantes
Lata lingua

PIcæ adamant uerba quæ loquũtur: nec diſcũt tantum ſed diligunt: meditanteſq; intra ſemet cura atq; cogitatione intentionem non occultant: conſtat emori uictas difficultate uerbi: uerum addiſcere facilius putãt qbus glans cibus eſt & quoꝝ pedibus ut hominis quini digituli numerantur: non .n. id omnibus inſigne: ſed illud omnibus proprium: ꝙ cãtu eloquuntur ita ut uocem ſi audias hominem putes: nec migꝫ cum Pieri filiæ cum muſis auſæ cantu decertare in id genus auis ſint mutatæ: Statius & Aonio uerſæ certamine Picæ. Nup inquit Plinius cerni cœpere picaꝝ genera quæ longa inſignes cauda Variæ appellãtur: His proprium eſt omnibus annis cum ſeritur rapa calueſcere: ut corui omnes aquatici calueſcunt: ob id phalacrocoraces nominati: nam phalacros caluos græce dici ſatis notum eſt: Pica autem eadem eſt quæ Citta græcis: Vnde cittan in pregnantibus dicunt: quoniam auis illius uariæ modo ſolent uaria

Variæ pitæ
Aq̃tici corui
Phalacrocoraces
Phalacri
Citta

appetere:nam & cruſtas (ut cætera taceam) ex fluminibus
in eſcam petunt non nullæ.

Coruos qui græce Coraces ore coire & parere Corax
uulgus arbitratur : ad quod reſpiciens epigrã/
matarius poeta in apophoretis ſcriptũ reliquit
Corue ſalutator quare fellator haberis : In ca/
put intrauit mentula nulla tuum:Id tamen Ariſt. de gene/
ratione animalium tertio negauit.Imperatores ſalutant ut
ſcribunt Plinius : & Macrobius hiſtoriam illius corui refe/
rentes:qui ſub Tiberio principe ſermoni aſſuefactus omni
nibus matutinis euolans in foꝝ Tiberium deinde germa/
nicum & Druſum Cæſares nominatim : mox trãſeuntem
populum Ro.ſalutabat : Hunc Sutor ſiue æmulatiõe ſiue Hiſt.Corui
iracũdia ſubita ductus propter maculam calceis excremẽ/
to eius poſitam interemit tanta plebis cõſternatione ut Su
tor interemptus ſit:funus uero cliti celebratum conſtrato
lectulo ſuper duorum æthiopum humeros præcedente
tibice ad rogum uſq;:qui cõſtructus dextra uiæ Appiæ ad
ſecundum lapidem fuit.M.Seruilio.C. Ceſtio conſſulibus
ad.v.Kalendas aprilis:Corui rarenter cibos uenantur : ſed
carne morticina hoc eſt animalis per ſe mortui ueſcuntur: Morticina
ut uultures qui & Vulturii & aquilaꝝ plura genera : apud Vulturii
ueteres futura ſignificare putabantur cantu & uolatu : In/
de Phœbo aues dicatæ deo diuinatiõis:ex eoq; a Silio Ita/
lico Phœbea ales coruus nuncupatur.

Cornix & ipſa uoces humanas imitatur:Papini
us i Siluis. Quæq; refert iungens iterata uoca/
bula cornix:oẽs tamen fere codices Perdix ha Perdix
bent:quod etiãnum legi poſſe ipſe crediderim
propter perdicis fabulã ouidianã:Adde ꝙ Serenus illã gar
rulã appellat.i.canorã:aut ouum illitũ tulerit quod garru/
rula perdix.Cornicem uero uocalẽ inueniri & nos liquido
ſcimus & Plinius locupletiſſimus teſtis accedit in decimo
ſic ſcribens. Nunc quoq; erat in urbe Roma hæc proden
te me equitis Romani cornix e betica : primum colore mi
ra admodũ nigro deinde plura contexta uerba exprimẽs:

& alia atq; alia crebro addiſcens:Cornicis uita longiſſima: utpote cui nouem noſtras ætates dedit Heſiodus.Hinc Iuuenalis de Neſtoris ætate polycronia longæui : Exemplũ uitæ fuit a cornice ſecundæ.

GRaculi ut ipſe exiſtimo dicuntur a uoce quam primæ nominis ſyllabæ correſpondentẽ emittunt.M.Varro i libris linguæ latinæ dictos credidit ꝙ gregatim & agminatim uolitant: eſt illis hoc náq; peculiare & genuinum ut quottidie uidemus Non deſunt qui a gerendo deducant:ꝙ iacta frumentoꝝ ſiue leguminum ſemina gerant : eſt præterea his & auri & argenti cõpluriumq; aliaꝝ reꝝ mira furandi natura:ex quo nonnulli monedulas appellauere:exprimunt etiam ſermonem humanum quo impenſius delectant: & caueis emiſſi

Monedulæ
Lupus

reuertuntur. Quidam attamen inter genera monedulaꝝ quæ tria faciunt Graculum poſuere & lupum cognominatum paruum & ſcuram.

Terraneola

ALauda auis eſt quam & galeritam dicimus cũ plumula ellata in capite:huic ſimilis eſt Terráneola : niſi ꝙ apicem non habet ſic dicta quoniam in terra non in arboribus diuerſatur:nidificaturq;:ambæ ſuauiſſime cãtillant caueis cluſæ: Alauda neoterice nomen retinet : Terraneola apud nos triuialiter Regius appellatur:Græci alaudam a galea Corydalum di

Corydalus
Galerita
Paraſita

xerunt:eſt enim apud illos κορυς galea : unde etiam noſtri galeritam:niſi potius a galero:hanc & Paraſitá uocant.

CAſſita quibuſdam eadem auicula eſt quæ in ſegetibus diuerſatur & nidulum ſtruit : id ferme temporis cum meſſis inſtat pullos habens iam iá plumantes:de qua Aeſopus phryx ille egregius fabulator luſit apologũ quem hic noſtris iſerere opereprecium duximus.Ea caſſita itura cibum pullis quæſitũ monet eos:ut ſi quid audiant id cum redierit ſibi referant: Interim aduentat dominus ſegetis illius & filio matura ĩquit hæc operas poſtulãt:iccirco in craſtinum amicos adibis:& roga ueniant operam mutuam daturi ut meſſis pe

agatur:Vbi rediit mater:renũtiauit omnia : & trepidi orãt ut ſe auferat:iubet illos caſſita bono animo eſſe:nam ſi dominus ait ad amicos meſſem reiicit craſtino ſeges non metetur:Die igitur poſtero caſſita ad pabula euolat:dominus fruſtra amicos preſtolatur:tum ille rurſum ad filium:Amici nulli ueniũt quin potius imus & cognatos affineſq; noſtros oramus ut ad ſint diluculo ad metendum : nunciant hoc itidem pulli pauidi Caſſitæ:ea hortat' ſint a metu ocioſi : futurũ ut neceſſariũ ferme nulli obſequiales ſint:Aduertant modo ſi quid denuo dicetur : Orta luce proxima & anicula in paſtum profecta affines operam non preſtant : Hinc dominus filio Valeant inquit beniuoli cum propinquis:noſmet ipſi cras metemus : Id quod ubi a pullis mater accepit hora inqt iam eſt abeundi:nunc dubio procul meſſis peragetur:in ipſo enim iam uertitur quoꝝ eſt negotium non in alio a quo petitur:Atq; ita Caſſita cum pullulis faceſſit & ſeges demetitur : Et hic eſt Aeſopi apologus de amicoꝝ & propinquoꝝ ut Gellius notat leui plerumq; & inani fiducia:Vnde audenter dicere poſſumus : o amici amicus nemo : o affines nulli affines : & illud ex oraculo quaſi Delphico exiiſſe : Ne quid expectes amicos ne quid cognatos quod tu per te agere poſſis.

CArduelis auis minima eſt a carduo herba ſpinoſa nomen adeptæ: legimus apud Ariſtotelẽ ſpinam appetere ligurinum & carduelem : de (Ligurinus) illa hæc Plinius i.x. Minimæ auium cardueles imperata faciunt:nec uoce tantum:ſed pedibus & ore pro manibus:Acanthis græca dictione a quibuſdam nominatur:hinc poeta Littoraq; halcyonem reſonant & acanthida dumi.Caphurnius in bucolico ludrico Aſtile credibule eſt ut uincat Acanthida cornix : ipſe tamen aliam a carduele (Acanthis) crediderim:ut ſit quæ ſpinus dicitur. Carduelis autẽ (Solitarius paſſer) paſſer ſolitarius ſuauiter cãtãtes luſciniæ pſitaci & reliquæ aues:quæ cantu delectãt caueis clauſæ habẽtur:inde apud Papinium in ſiluis Cauea cui cõplexus ebori uirgaꝝ argẽ (Cauea) teus ordo pſitacum Metioris cuſtodiuit : & epigrammat.

poetæ de cauea eborea diſtichon eſt apophoretis. Fiunt caueæ a noſtris ut plurimum ordine uirgarum æneatum paruulis aſſerculis lignei s complexo: Cōmendatur & uitex ſalicis genus naſcens in arenoſis Sanguen īter frutices: ameria ſalix & id genus cætera utilia ad uirgas cauearum: Et hæc ſunt quæ ex multis auium generibus paucula ne opiſtographus liber exiret breuiter omiſſis Galbula uel ut alii Galbero: Regulo ſiue Regaliolo & trochilo omnium minimo: Motacilla ſemper caudam mouente: Stardis nō inſuauibus ad eſcam: Noctua Oto aurita Bubone quibus ad aues capiendas utuntur aucupes: Pico Martio: Paſſerculo ſalace: Vpupa criſtata: & Apodibus: quæ cypſelli: uſu pedum carentibus: Cuculo: Herodio Ardea ue quam Garzam dicunt: Salo ſiue Aegitho fœcūdo ut perdices & gallinæ: ac platea quæ platelea Ciceroni & Ariſtoteli Pelecanis: cōgeſſimus: Iam thermas & præſertim cum bruma anni pars frigidior nunc ſit ingrediamur.

Galbula
Galberus
Regulus
Trochilus
Motacilla
Stardæ
Noctua
Otus
Picus
Vpupa
Cypſelli
Ardea
Platelea
Pelenanus
Herodius
Aegithus

BALNEARIA CELLA CAPVT .X.

THERMAE locus ꝓpellatur q̄ lauādi ſudādiue uſibus deputatur: aut calidis aq̄s: aut fornice tantum igne calefacto: nā thermon græci calidum dixere: inde thermopylæ ī græcia trāſitus a calidis aq̄s nomē accepit: Quæ aūt ꝓprie ad ſudādū loca hn̄tur ea ī epiſtolis Seneca Sudatoria nūcpat: Quid inquit cum ſudatoris? Omnis ſudor per laborem exeat: Inq̄bus uero deſcendimus ut lauemur ante cœnā: aliis ue diei noctiſq; horis: nam Cōmodum Antoninum īperatorem ſepties uel octies per diem lauiſſe legimus: Balneas uoca-

Sudatoria
Sudatoria

mus & balinea: nam græci quoq; balanion: quarum qui curam habent Balneatores dicuntur aliquando mediaſtini. Diſpoſitioñe docet Vitruuius in .v. Thermæ balneaq; apud romanos uoluptatis & munditiarum gratia conſtitutæ ſunt tam publice quam priuate: nec tantum in ſolo: ſed etiam penſiles: quas Sergius orata primus iſtituit: Sed thermæ præſertim publicæ quarum multitudo & magnitudo quanta Romæ fuerit docent ruinæ: & P. uictor in eo libello qui eſt de regionibus urbis: Ammianus Lauacra in urbe inquit in modum prouinciarum extructa: Fuere autem in multis Italiæ locis & extra Italiam balnea quæ aqs medicatis morbos curarent: quemadmodum puteolis & in Ethruria: ut ſcribit Varro: & Sinueſſa: quibus narciſſus Claudii cæſaris libertus olim morbo leuatus eſt: ut refert Tacitus: nam multis ægritudinibus medebantur: autore Strabone: Item in uilla quam Cicero academiam appellauit Ciceronianæ aquæ oculis: & iuxta urbem albulæ uulneribus plurimum conferentes. Baiis quoq; uitiorum: ut iquit Seneca: diuerſorio in campania erant balnea calidaq; aquarum: & ad uoluptatem: & ad ſanãdos morbos aptiſſima ab omnibus celebrata: Commendantur & ceretana ualitudinis curandæ gratia: ut ſtrabo teſtatur: & ad Chalcidis campum aquaq; callidarum ægritudinibus accommodatiſſima: quibus Cornelius Sylla fœlix, ut ipſe dici uoluit: uſus eſt. Habuit & lypara ſiciliæ balnea ad ualitudinem bonam & ex uſu uoluptatem præſtandam ut optima iudicata autor Diodorus in .vii. Expertus ſum ipſe hac proxima æſtate Lixignani pagi Parmẽſis balnea: quorum unda ſalutari intra pauculos dies uegetus exurgens ex accerrimo iũctaraq; dolere cõualui: teſtis eſt Bartholomeus Anſelmus medicoq; optimus opitimoq; archiatrus: cui me tã tum debere fateor quantum: Aeſculapio Viribus ex Hippolyto reformatus. Vigent ac tempeſtate & alia cõpluria balnea aquis medicatis: luto etiam: ex quo ad ulcera imprimis lutamenta cõmendantur: de quibus quoniam ſuperfluum uidebatur ſcribere ſuperſedi.

Balneæ
Balneatores
Mediaſtini
Thermæ
Balnea aquis medicatis
Academia
Ciceronianæ aquæ
Baiæ
Lixignani balneæ
Lutamenta

Piſcina
Natabulum
Pſichrolutes
Lutra
Nymphea

PIſcina lauactrũ domi erat : ubi frigida calidaue lauabantur atq; natabant ut in natabulo:Cicero latiorem inquit piſcinã uoluiſſem: ubi iactata brachia nõ offenderẽtur.Suetonius ĩ Nerone Epulas e medio die ad mediã noctẽ ꝓtrahebat:refotus ſæpius calidis piſcinis ac tempore æſtiuo niuatis . Et lampridius ſcribit Romanoꝝ imperatorem Heliogabalum : non niſi unguẽto nobili:aut croco piſcinis infectis nataſſe: frigidis autem lauacris deditũ græco uocabulo : quo utit Seneca Pſicrolutrem appellamus :nã lutra lauacra dicunt quæ ab aquis Nymphea etiãnum uocata.

Vrna

VRinarium locus ante balneũ fuerat: ubi urnas ponere ſolebant:unde nomen:ut ſentit.M.Varro ĩ libris linguæ latinæ.Vrna ipſa:ut diximus: uas eſt aquariũ: hinc Vrnarium genus menſæ quadratæ in culina:de quo latius infra ſuo loco dicemus.

Spoliarium
Capſarius

APodyterium latine ſpoliatorium & ſpoliariũ locus eſt ad miniſteriũ balnei : in quo ſe loturi aut ſudaturi ueſtes deponebãt:meminit de illo Plinius cecilius ĩ epiſtola ad apolinatem pluribus locis:& hoc maxime: inde apodyteriũ balinei luxũ & hilare excipit cella frigidaria : in qua baptiſteriõ amplum atq; opacum:ĩ frigidaria aũt cella quod frigidarium:ut nomen indicat frigida ueluti calida in caldaria:ĩ tepidario tepida lauabantur.Qui uero mercede ſeruanda ĩ balneis ueſtimẽta ſuſcipiebat capſarius dicebatur:ut refert Vlpianus iureconſultus de officio præfecti uigilum.

Præfurnium
Hypocauſtũ

LAconicum ſudatio concamerata dicetur formæ orbiculatæ ubi cruditatẽ ſtomachi excoquimus:locũ igne incluſo per ſpiracula paruula calefaciẽte p̃furnio:hoc eſt fornacula ex terra & tubulis mãmatis quæ & mammæ addito tormento concinnata:quam ſub nomine hypocauſti multi ſignauere.nam hypocauſtum uaporarium interpretamur.Papinius in ſiluis:Vbi lãguidus ignis inerrat ædibus & tenuẽ uolunt hypocauſta uaporem . Plinius cecilius in epiſtola ad

Gallum de uilla laurentina. Applicitum eſt cubiculo hypo cauſtum perexiguum quod anguſta feneſtra ſuppoſitum calorem: ut ratio exigit: aut effundit: aut retinet. Alius om/nino ab hoc erat Heliocamiuus uaporarium quoddam ſola re: Et item Zetæ loca in pluribus ædium partibus modo ſole multipliciter accepto modo ignibus tepeſce/bant: Vnde Lampridius indicos inquit odores Heliogaba lus ad uaporandas Zetas ſine carbonibus iubebat incen/di: Sed & præfurnium furni fornaciſq; os patẽs dicemus: Columella de laconico: Mox deinde ut apti ueniamus ad ganeas quottidianam cruditatem lacõicis exquoquimus & exuto ſudore ſitim quærimus: nocteſq; libidinibus & ebrietatibus: dies ludo uel ſomno conſumimus: ac noſmet ipſos ducimus fortunatos: quod nec orientem ſolem uidi/mus: nec occidentem.

Heliocamius

Zetæ

Præfurnium

PRopnigeon proprie ſignificat ſuffucatorium: putat enim hac dictione quoad melior dabitur: eſt nanq; locus in balneis in quo ignis incluſus exæſtuat: Pnigos græce: latine æſtus & ſuffoca tio: & pnigo ſuffoco dicitur: apud Pli. dictio eſt deprauata quæ an plinianæ ſententiæ accomodari poſſit uideant eru ditiores. Propnigeon equidem optime quadrat. & pro eo quod diximus accipiendũ eſt: nam balnei partes iter quas eſt propnigeon deſcribens: adiacet ĩquit unctuariũ hypo/cauſtũ: adiacet propnigeon balinei: refellẽdus nõ eſt illoꝝ ut manifeſtarius error qui Propylæon lectitant.

Pnigos

SPhaeriſteriũ locus eſt balnei ſpecie rotunda: in quo uaria exercitationũ genera ueteres habue re. Vnde Pli. in epiſtolis: Apodyterio ſuppoſitũ eſt Sphæriſteriũ quod plura genera exercitatio nis: pluresq; circulos capit: Suetonius ĩ Veſpaſiono. Valitu dine ꝓſperrima uſus eſt quãuis ad tuendã eam nihil ampli us q̃ fauces cæteraq; membra ſibimet ad numeꝝ ĩ Sphæ/riſterio defricaret. Sed ĩprimis ad exercitiũ pilæ fuit depu/tatus: quã græci σφαιραν appellant: unde apud Senecã Sphæromachia pilæ luſoriæ certamen.

Shæriterium

Sphæroma/chia

Tinctorium
Baptiſmus

BAptiſterium ĩ quo quis lauatur quaſi lauacrum & tinctorium ac piſcina ipſa: nam bapto intingo: unde baptiſma ĩtinctio: Plinius ad gallum inde balinei cella frigidaria ſpacioſa & effuſa: cuius in cõtrariis parietibus duo baptiſteria uelut eiecta ſinantur abunde capacia: & ad Appollinarem. Cella frigidaria in qua baptiſterium amplum atq; opacum. Solium Item dicitur in balneis uas in quo lauamur: græci Pyleon uocãt. Celſus Interpoſitis duabus horis ĩ ſoliũ ĩs aquæ calidæ reſupinus dimittendus eſt: ſicut a genibus ad umbilicũ aqua teneat: Plinius lib. xi. de lacte Aſinæ Poppea certe inquit Domitii Neronis coniunx quingentas per omnia ſecum fœtas trahens balneaꝝ etiã Solio totum corpus illo lacte macerabat: extendi quoq; cutem credens: & alibi. Argento fœmine lauantur: & niſi argentea Solia faſtidiant: meminit de illo Suetonius qui ſcribit Auguſtum Duretã id dictione hiſpanica nominaſſe: At ſoliũ occeãi primus ĩter princeps Alexander romanus appellauit: Solium Item Sella regalis græce thronos baſilicos: Silius Italicus: Conſedit ſolio regæq; inuaſit habenas: inde legimus in Solomonicis prouerbiis. Iuſtitia firmatur Solium.

Solium
Pyleon

Dureta

LAbrum manifeſtam ĩ hominis partibus habet ſignificationem. Perſius: Nec fonte labra prolui caballino qui uerſus Scazon eſt teſte Ruffino. dicitur & uas aquarium hypocoriſticos etiam labellũ quo ĩ balneis præſertim maiores utebantur: Cicero Labꝝ inquit ſi ĩ balneo nõ eſt cura ut ſit: in quo ſignificatu acceperunt Plinius ĩ Epiſtolis & Statius ĩ Siluis. Labrum item ad oleum habuerũt olei factores Vnde. M. Cato in re ruſtica: Oleum in labrum primum indito. inde ĩ alterꝝ dolium: de his labris amurcam ſemper fecemq; detrahito: ſed & labra uinaria legimus.

Labellum

LIntea & quibus in balneis utimur ſudaria territoria. Martialis. Ne tam ſæpe teret lintea fullo tibi: & quibus Nautæ utuntur uelis. Vergilius Certum eſt date litea retro. His æolus

primus nautas uti docuit ut ſcribit Diodorus: Plinius: ab Icaro uela reperta fuiſſe auctor eſt in ſeptimo. At in. xix. apud Traconem inuenta refert Carbaſa: candida ea fuerunt: Candori pertinace potiſſimum gratia permanente. Ad Actium tamen Cleopatra purpureo uelo ueniſſe cum M. Antonio & eodem fuiſſe memoratur. Antea Alexander Macedo in Indo amne nauigans uerſicoloria primũ in quodam certamine nauali Naumachiam appellant: lintea exhibuerat. Tranſierunt & lintea ad ſpectantium umbracula: id quod primus omnium. Q. Catulus campanam imitatus luxuriam fecit cum capitolium dedicaret: Carbaſina deinde inuexit in theatro Lentulus ſpinter apollinaribus ludis: mox Cæſar ille dictator totum forum obumbrauit. Vtraq; autem e lino: unde nomina fuere. — Naumachia

GVttus uaſis genus erat ab eo dictus ꝙ guttatim funderet: autor. M. Varro in libris de lingua latina: eo in balneis uſi ſunt Ro. ueteres ad oleum: quo poſt lauationem eorum corpora in Alipthesio hoc eſt unctuario ita enim locus dicitur unctor qui græce aliptes & pedotriba ungere conſueuerat. Hinc Apuleius in floridis ampulam oleariam pro gutto poſuit. Fiebat autem ut plurimum e cornu bubalo. Nobiliores e cornu Rhinocerotis guttum habuerunt. Iuue. magno cum Rhinocerote lauari qui ſolet. Et Epigrã. poeta in apophoretis Geſtauit modo fronte me iuuencus. Verum Rhinocerota me putabis. — Eleotheſium — Vnctuarium — Alipites — Vnctor — Pedotriba — Rhinoceros

STrigiles dictæ ſunt a ſtringẽdo: quod radere ſignificat: ut ſcribit Marcellus. Erant enim iſtrumenta balnearia ideſt qbus utebantur i balneis maiores ad abradendũ ſudorẽ: ut nũc linteis e corpore: & abſtergendas ſordes quas inde ſtrigmẽta appellarũt. Perſius. I puer & ſtrigiles criſpini ad balnea defer. Legimus apud Strabonem libro. xv. de moribus indorum: Illos exercitium præcipue frictionem probare: & maxie ſtrigilibus Ebeni leuibus corpora expolire: reges quoq; corpora ſtrigilum perfrictione curare. Scribit Apuleius — Stigmenta — Frictio

FRANCISCI MARII GRAPALDI DE PARTI-BVS AEDIVM LIBER SECVNDVS.

INferioribus ædiũ partibus q̃tum po-
tui diligenter quæue his cõuenire uiſa
ſunt breuiter diſpoſitis: De baſilica: cœ-
naculo coquina gynæcio: cubiculo: ua-
litudinario: ſacello: bibliotheca: arma-
mentatio: granario: poſtremo de turri:
ultimaq; cõtignatiõe ſiue mauis tecto: Superiora
quæ oĩa ſuperioribus partibus adſcripſi: quia ordo id exi-
gere uidebat᷑: q̃uis eoꝝ plurima ĩferioribus quoq; ad æſta
tis calores potiſſimũ euitãdos ꝓ locoꝝ cõditione & regio
nũ diuerſitate architecti addere cõſueuerint Hæc etiam ut
ad faſtigium domus ĩcœpta perueniat ſubnectere cogimur
In quis oĩbus ĩterpretandis ſi quid minus elegans q̃ doctri
na tua expetebat honori cuius hæc eſt ſacrata editio: ſi qd
minus eruditũ quã hæc tẽpora noſtra expoſcũt: & res ipſa
de q̃ agit᷑ poſtulabat inueneris: id omne tribue cũ ætati tũ
negociis & publicis & priuatis. Mallui.n. ſubdialis promus Subdialis
ueniã deprecari: q̃ umbraticus cõdus uenia carere: Subciſi promus
uis horulis ætatis anno. vi. & uigeſimo olimpiadis qngen- Vmbraticus
teſimæ ſexageſimæ ſextæ ãno. ii. quod eſt dñici natalis mil condus
leſimo quadrigenteſimo ſupra octuageſimũ octauũ hæc
nũq̃ agamus: publicus & priuatus interpres: nunc ſenator
haud ingrata tñ. ut auguror: legẽtibus futura cõtexui non
mediocri qdẽ labore: nõ parua difficultate quæ fuere tot
tãq; uaria & uulgo incognita rimari excogitare: oblata lo-
cis ſuis ponere: poſita ueteꝝ ſcriptoꝝ auctoritate firmare:
ad illos. n. tãq̃ ad anchorã recurrere operæpreciũ duxi: ut
& fides locupletior haberet᷑: & lector curioſus fontem e
quo plurima poſſet haurire nõ ignoraret: quibus cauſis ue
niam apud te non ſolum: ſed apud cæteros facile me ade-
ptuꝝ: ut par eſt: exiſtimans: ad ſuperiora domus audenter
aſcendo animo equidẽ aut delectare iã doctos: aut ĩdoctos
(ut ille inquit) maniſeſtius erudire.

Scalæ contignatio pauimenta proce ſtrium. Caput .I.

SCalæ igitur a ſcandendo nomen acceperunt:quod his altiora ſcandimus: *Gradus* Gradus quoq; e ligno mar more laterculis ſunt per quos ad ſuperiora ædium & ædificiorum omnium aſcenditur autore Marcello Vergil. Poſteſq; ſub ipſos nituntur gradibus Plinius in trigeſimo ſexto. Porticuſq; aſcenduntur nonagenis gradibus omnes:nam proprie ex plurimis gra *Cochlides* dibus ſcalæ conſtant. M. Varro Gradus inquit duplicata *Cochleæ* ſcanſio. Scalæ uero quibus per gyrum aſcendimus a Co *Portatiles* chleæ forma & Cochlides & cochleæ dicuntur. Fiunt & *Scalæ* ſcalæ e teretibus lignis perticas uocant gradibus interpoſi *Pertica* tis: & e funibus canabinis ambæ portatiles: utuntur illis putatores uindemiatores & nos domi ad plurima: his uero milites etiam ĩ urbium oppugnationibus ut ſcandentes muros introire poſſint: tales ut eſt apud Vegetium de de re militari Capaneus excogitauit: utuntur illis & fures & amantes ad furta: Aſclaplades medicus pruſienſis nullo unq̃ modo ĩfirmus ſupꝛema in ſenecta lapſu ſcalarum ueluti Elpenor morte ſubita exanimatus eſt.

COntignatio:quæ triuialiter ſolarium: dicitur ſi *Solarium* ue ſtrata ſit cemento laterculiſue: ſiue non ſtrata Plinius Sexqu ipedalis paries non pluſq̃ unam contignationem: tolleret Ammianus Marcellinus:ad contignationem turris tertiã aſcenderunt Prima autem ſi parietis firma ſoliditas patitur per teſtudinem concameranda. A tigno nomen mutuatur; quod in lege. xii. tabularum notat omne genus materiæ: ex quo *Tignum* ædificia conſtant: Inde Tignarius non ſolum qui dola *Tignarius* bra lingua complanat: ſed qui ædificat nomen accepit: ut Caius iureconſul. atteſtatur. Porriguntur autem Tra-

bes ſuppoſitis mutulis a pariete in parietem ut fiat conti/ gnatio:ſuperponũtur mox Tigilla quæ aſſeres tranſuerſæ illis tabulæ : tabulis rudus nouum ſiue laterculi uel teſſeru/ læ cum calce:Antiqui mutulos e marmore parieti interſe/ rebant firmiſſime quibus imponebant capita trabium al/ ligata cum anſis & fibulis æneis ad trabeationem catenan dam:apud nos e parietibus prominentes ex robore inſcul/ pti ponuntur & ſæpicule inaurantur Proceꝝ etiam nomẽ adepti:Aſſeres ipſi e truncis arboꝝ ſtridula dentataq; e fer ro Serra non ſolum ad hoc opus ſed etiam ad compluria alia mortalium uſibus producenda ſecantur:queadmodũ & Tabulæ:ad arculas:ualuas:fulcra & menſas: aſſeres etiã bipenni & dolabra ex unico trunco quadrantur ſic dicti ꝙ trabibus parietibuſq; aſſideãt:texturam coaſſationem uo/ citamus:ut tabulis tabulationem.Et Tabulata: inquibus ſi fiſſuræ fuerint rimæ proprie dicentur:nam & axes tabulæ ſectiles ſunt Feſto Pom. a quibus etiã aſſamenta & aſſulæ Trabes uero duo ligna compacta:qualia nectuntur ferreis clauis cum latitudo triclinii craſſitudinem neceſſariam in ſola arbore non inuenit : fiuntq; firmiſſimæ ex robore & abiete : E iuglande facile franguntur ſed id pronuntiant ſtrepitu: quod in Antandro accidit ut refert Plinius cum e balneis teriti ſono profugerunt: Ex Vlmo ſtilla marceſcũt & æuo præ cæteris corrumpuntur:ueſtiũtur & trabes alie na materia arboribus in laminas ſectis:quas pulcherrimas præſtat Abies & utraq; populus.

Aſſeres
Mutuli
Proceres
Tabulæ
Coſſatio
Tabulatio
Tabulata
Rimæ
Trabes
Axes
Aſſamenta
Aſſulæ
Veſtire trabes

PAuimenta quibus lacunarum nitor reſpõdere debet ex ulmo ad cameras primum Agrippa ĩ/ thermis quas romæ fecerat trãſtuliſſe legimus: hæc fuere ex lapideis figliniſue cruſtis uitro te/ ctis atq; encauſto pictis:quod opus e muſaico: ut nunc ap pellant Teſſaltum dicitur ꝙ teſſelis.i. paruus quadratis la/ pillis intextum ſit: Pauimenta aũt ſunt a pauire quod feri/ re ſignificat quia fiebãt ut fiunt e lapidibus & teſtulis bene ꝑcuſſis addita calce.Pli.fractis etiã teſtis utẽdo ſic ut firmiꝰ durent tuſis addita calce ꝗ uocant Signina: dicta hæc ſunt

Teſſelatum
Teſſellæ
Muſeacum
Signina

Gannea barbatica:& teſtacea:latini feſtucas ſubiiciendo Gãnea nũcuparunt: ſternũtur & cheroſtrata a cornibus:ſcalpturata: Grecannica ſubdialia quæ Hypethra:ſubtegulanea græcis hypoſtega: Hypæthra Græcanica:& Pœnica e marmore ut uolunt numidico:ꝓterea Lithoſtrota e paruulis cruſtis marmoreis quaſi pauimenta lapidibus ſtrata: quæ qdem ſub Sylla cœptauere. Subdialia Lithoſtrota Sternunt & Aſarota ĩ quibus Xenodorus primus claruit: Aſarota nã Aſarotũ ſtrauit miro artificio paruulis teſtulis in uarios colores tĩctis:& imagines pictis. Vnde Papinius ĩ primo ſiluaꝝ Tiburtinã uillam Vopiſci deſcribẽs:uarias ubi picta partes gaudet humus Superatq; nouis Aſarota figuris. Nomen ab a & ſaroſcopo ſiue uero mutuant':Scopa quoq; a Subtegulanea Hypoſtega Saros græcis ſaros dicta:Vnde Euſaroton:Teſſerulas aũt quibus inſtrata pauimenta uariant' dũ Verſicoloria fiunt Emblemata quidã dixere ueluti Sculptiones inſertas:cũ Emballo ſit Euſaroton Emblẽmata interſero:quæ ĩ lignis etiã fieri decenter uidemus: Materia uero pauimenti ſaxa ſilicet cõtuſa ſiue teſtæ fractæ & glarea cũ calce rudus nouũ uocatur. Nã & dirrupti pauimẽti poſtea rudus uetus nuncupat'. Plinius cõplanatæ eãt ueteri rudere uiæ. De nouo Vitruuius architectus: Tunc ſuper Rudus Rudus quomodo ſtratũ duces rudus hoc eſt ſaxa contuſa duabus partibus & una calcis temperatæ conſtitues:unde Rudetum plenũ rudere locum:& erudare rudera aſportare. Rudetum

PRoceſtriũ apud Pli.iuniorẽ ĩ epiſtolis exiſtimo locũ eſſe diciq; apertũ & patulũ quo ꝓceditur ĩ cubiculis cœnaculis & reliquis partibus ſuperioribus:ait.n.in epiſtola ad Gallũ de uilla lauẽtina:Poſt hãc cubiculũ cum ꝓceſtrio altitudine æſtiuũ munimẽto hibernũ:nã ꝓceſtria ut Põpeius ingt ædificia ſunt ante caſtra:uel quibus ꝓceditur in muro. Sunt tñ qui uelĩt cũ procoetone eſſe legendũ loco ante cubiculũ nomen ex græco ſibi uendicante. Nemo eſt qui ſuam etiã deformem ne dicã informẽ fœturã non probet. Fit autem Proceſtriũ Procoeton æqualibus columnaꝝ marmorearum lateritiarumue iteruallis patulum: ſuper quarum epyſtiiia arcus curuantur ut ſpetioſior ſit ſtructura: Arcus enim in ædificiis fornicat' Arcus ĩ ædifi.

in hyemiſculum:quẽadmodum & cæleſtis quem irim ap/ Iris
pellant:& e cornu hippotoxotaꝝ uenatoꝝq; cõtenditur:
ſpiculis dirrigendis aptiſſimus: hunc locũ ipſe exiſtimaue/
rim dici poſſe pergulam cauedium ſiue hortos & plateas
proſpectantem:in quo ambulare cõſueuimus:Vnde a per Pergula
gendo fortaſſe pergula nominata:cui cõſimiles ſunt paten
tes exedræ:Vnde Vitruuius lib.vii.Apertis uero ĩquit ideſt Exedræ
Periſtyliis aut exedris aut cæteris huiſmodi locis quo ſol
& luna poſſit radios ſuos ĩmittere.Nec me preterit Pergu/
lam proprie locum notare in quo opera ſua uelut in pro/
patulo artifices habebant:hinc legimus Apellem perfecta
opera in pergula propoſuiſſe.In primas autem ædibus ſo/
laria tectaue ſepto ne quis cadat in preceps muniuntur: id
loricam loriculam Peribolum ue nominare poſſumus:Nã Loricula
lorica ſepimentum eſt apud hiſtoricos quo urbem cingũt Peribolus
obſeſſores: Peribolus uero accipitur a Diuo Hieronymo
pro ſepto corona & circuitu: Petronins Arbiter lorica in/
quit ſiue cancellus eſt murus cœnaculorum ſeu quorumli Cancellus
bet ædificiorum oram ab iniuria lapſus inibi incedentis de
fendens.

BASILICA CAPVT .II.

BASILICAM quæ proprie
publica eſt Regiã notans: cõ/
modato uocabulo dicere poſ
ſumus locum domi ampliorẽ
ĩ quo dominum id temporis
expectant ſalutatores: Cliẽtes
patronos diſputando:uel col/
loquendo:ſeruuli domios ad/
miſſos ſedẽdo deambulãdo
ue preſtolantur: fiunt interdũ
& conuiuia maiora:choreæq;
ad citharæ & tibiæ amenos concentus ducuntur:Et prin/
ceps ius dicẽs ibi quoq; ad tribunal ſedem habebit: cauſas

cognoſcet & iudicabit. Ludi præterea ibidem a Pancratiaſtis pentathlis quos & quinquertiones dicimus: a Paleſtritis: Pyxagathis ſiue pugilibus qui Pyctæ: Petauriſtis Petamiariis: mimis funiábulis ſiue Funepedis quos græci ſchœnobatas: Athietis: præſtigiatoribus: & id genus cæteris exhibentur. Verum ipſe in ædibus locum peculiarem exercitationibus: ponendum exiſtimauerim quod Gymnaſiũ a græcis primo delectationis & exercitii gratia inſtitutũ ut referente Cicerone in ſecundo de oratore didici græca dictione appellabitur: Hinc Gymnaſiarches prĩceps gymnaſii: & progymnaſmata præexercitamenta: Licet poſtea philoſophi gymnaſia tenuerint & in illis diſputauerint: quæ & ſcholæ & Diatribæ uocitatæ ſunt. Exercitabuntur autem lucta quæ Paleſtra a laconicis Thucidide hiſtorico autore nudatis corporibus & oleo delibutis inuenta. Diſco quo Apollo Hyacinthũ per imprudentiam interfecit: Haltere Saltu: Ceſtibus: Fole: pila trigonali. Harpaſto: & cæteris ludricis exercitationibus: quæ profecto laudandæ ſunt: unde Ariſtoteles politicoꝝ. viii. monet Ephœbos gymnaſticæ diſciplinæ exercitationi tradendos eſſe ut fiant agiliores & firmiores: Dedecet adoleſcentem iuuenem ſeniorẽ etiam: ut ſæpicule fit: Teſſeris & alueolo tabellis ue pictis & Alea lydorum ut uult Herodotus inuento dies perdere. Legant latina eruditi: Vulgaria agrãmatici qui uel propter ualitudinem uel ætatem corpus exercere nõ poſſunt: Omne tempus amittitur & uitæ non adſcribendum: quod humanioribus litteris nec domi nec foris impediẽtibus: quod artibus ingeniis: quod honeſtis exercitamentis non impartitur: Ocium ſine uirtute mors eſt & uiui: ut inquiunt: hominis ſepultura: Non poſſum non laudare non præconiis efferre Indorum Gymnoſophiſtas: qui ne torpore animi: deſuetudine ocioq ocioſo corrupti uiui atq uidentes: ut ait Lucretius: uitam perderent: Cum menſa poſita ex diuerſis locis & officiis ad frugales epulas conuenirent Iuuenes interrogabant: ut a prima luce ad illud diei rationem bene recteq geſtorum cõmemorarent: qui nihil habebat oſ-

Pancratiaſtes
pentathi
Quĩquertiões
paleſtrita
pyxagatus
pyctæ
pugil
Funepeus
Schœnobates
Gymnaſium
Gymnaſiarches
progymnaſmata
Scholæ
Diatribæ
Lucta
paleſtra
Diſcus
Alea primo
Humaniores litteræ
Gymnoſophiſtæ

ferre unde prandetet Impranſus foras ad opus aliquod extrudebatur. Quæ quidem optima conſuetudo utinam hac tempeſtate ſaltem a nobis reciperetur. Diſcerent profecto multi laxius tempore tanquam gratuito abutentes illius rationem iuxta Catonianam ſentētiam reddere: cuius iacturam naucifacientes in craſtinum ſemper differunt ſana conſilia: dum uitæ nullum maius diſpendium ſit q̄ dilatio: poſtq̄ ſpiritus homini datus eſt precatio: Ve homini q̄ nullum aliud habet argumētum: quo ſe probet diu uixiſſe præter ætatem.

Conſuetudo optima

COENACVLVM CAPVT .III.

COENACVLVM Locus appellatur ubi cœnamus ut autor eſt. M. Varro in libris de lingua latina: & proprie in ſuperiore ædium parte: Cœnatio uero aut Dietæ in ima Nā & ſuperioris domus uniuerſa cœnacula dicta. Vnde cœnacula īquit Pompeius ad quæ ſcalis aſcēditur. Et Suetonius cœnaculum meritorium dixit mercede conductum: cum ſuperiora inquilinis locarentur: Iuuenalis de pauperibus: nam quæ meritoria ſomnū admittunt. Item rarus uenit in cœnacula miles. Tricliniū quoq; quod Cicero Cōclaue: idē locus dicebatur: in quo tribus totis menſiſue ſtratis comedebant præcipue conuiuio accepti. Apuleius l.x. Iā deniq; cœnati e triclinio dn̄i deceſſeramus: Huius quāta latitudo fuerit bis tanta longitudo eſſe debet ſymetrica ratione: ut Vitruuius in.vi.teſtatur. Inde Architriclinus qui conuiuio præeſt nomen accepit. Inde mappæ: inde lecti trichlinares. Plau. in bacchidibus a duobus lectis biclinium formauit:

Cœnario Dietæ

Triclinium Conclaue

Architriclinus

Clatrata feneſtra

prius oportet clauſtra e tabulis quæ ſuper cardines ueluti de foribus dictū eſt deuoluantur:ea tamen arte cōpacta ut per rimas tabulaꝝ aer nocturnus intrare & dormientibus obeſſe non poſſit:hic Subſcudes primis tabulis æque īmittuntur: Cancelli nāq; appellantur ligna modicis interuallis inter ſe intranſuerſum annexa:quibus muniuntur feneſtræ. Diuus Hierony: Solomonis Prouerbioꝝ ſeptimo De feneſtra domus meæ per cancellos proſpexi iuuenem uideo paruulū: Et cancellis diſtincta eſt cutis elephantoꝝ: Inde cancellata dicta a Plinio in octauo ſic ſcribente:ſed cācellata cutis & inuitās id genus animalium odore:ergo cū extēti recepere exanimata arctatis ī rugas repente cancellis compræhenſas enecant:Antiqui etiam cancros dixerūt Vnde Hyppocoriſticos cancelli: a quibus cancellare uerbum deductum ex inductione Linearum tranſuerſarum: & ab eo cancellarii qui ſcribæ grāmateiq; uocantur:Et clatrii quoq; quibus aliquid munitur aut ſepitur nuncupati. His utimur ad feneſtras:Inde Clatrata feneſtra apud Plautum in milite cum inqt:mirum eſt facinus quomodo hæc hic tranſire potuerit:nam certo neq; ſolatium apud nos eſt neq; hortus ullus: neq; feneſtra niſi clatrata: Clatri apud M.Catonem in re ruſtica ligna ſunt cauearum quibus hæ muniuntur.

Subſcudes

Cancellarii
Scribæ
Clatri
Grāmatici

Clatrata feneſtra

LAquearium ſiue lacunata lacu trabe ī ædificiis plana triclinii cubiculiq; partem ſuperiorem ſignificat:ſed lacus etiā dicitur lacunar: Suetonius in Nerone lacunaria quæ noctu ſuper dormientem laxata machina deciderent parauit:& Verg. Sūmiq; ferit laquearia tecti. Primus Pamphilus Brietis filius Apellis preceptor Lacunaria pingere inſtituit: nec cameras ante eum taliter adornare mos fuit:ut ſcribit Pli.qui luxum romanoꝝ notans ſic etiam in.xxxiii.inquit:Laquearia nunc & ī priuatis domibus auro teguntur:poſt carthaginem euerſam primo inaurata ſunt in capitolio cenſura. L.Mūmi inde tranſiere in cameras ī parietes quoq;: qui & ipſi tāq̄ uaſa inaurantur: Propertius in tertio elegiaꝝ: nec

Lacus
Lacunar

Laquearia picta primo
Lacunaria aurata primo

camera auratas inter eburna trabes:Papinius in primo ſil-
uaꝝ: Robora dalmatico lucent ſatiata metallo: Salaucis
quoq; regis colchorum aureæ cameræ argẽteæ trabes &
columnæ:atq; paraſtatæ fuiſſe narrant uicto Soſeſtre ægy
Verſatilia
pti rege ditiſſimo:ſed imprimis Verſatilia admirationi fue
Laquearia
re cum aliam ex alia faciem oſtentarent.
Lucerna

POlimyxos lucerna dicitur quæ multos habet
angulos & in his funiculos illuſtrandis cõuiuiis
accomodamus unde Mart.i Apophoretis.Illu
ſtrem cũ tota meis conuiuia flãmis:Totq; gerã
myxos:una lucerna uocor: Lucerna aũt græce Lychnus.
Lychnus
Verg.Pendẽt lychni laquearibus aureis: & Lucretius Lu-
Pẽſilia cãdelabra
mina pendentes lychni:Lacunaribus.n.eos appendebant
ueteres ueluti nos candelabra Orichalcea quæ recte appel
Pẽſilis lychnꝰ
labimus Penſilia:ut lychnum penſilẽ illi dixere:primi ægy
Cauton
ptii lucernæ uſum monſtrauere ut eſt apud Euſebium.x.ꝑ
Ellychnium
parationis euangelicæ: alychno Ellychnium eſt qui lucer-
Lychnia
næ adhibetur:& flãmã nutrit funiculus Pli.i.xxxv.de Sul
Lychnobii
phuris generibus.Quartũ cauton inquit ad Ellychnia ma
xime conficienda q̃uis omnes fere codices habeant lych-
nia quod etiam placet: cum lychnia græce ſint cãdelabra
aliquãdo & eadem quæ ellychnia :ſed meam magis amo
Thriallis
fœturam: Demoſthenis oratiões ad lucernam lucubratas
Phlomos
dixerũt Ellychnion redolere:ſed & thryallida & Phlomõ
uocant: alychno quoq; lychnobios ad lucernas uiuentes
qui noctibus uice dierum utuntur nominarũt:Seneca epi-
ſtolarum ultimo:Nihil conſumebat niſi noctem:Itaq; cre-
do dicẽtibus illum quibuſdam auarum & ſordidum uos
Lychnuchi
inquit & lychnobium dicetis: lychnuchi autem lychnos
Ophiucus
amplectuntur:& ſane ita nominatur apud græcos quicq̃d
lucernas ſuſtinet: ut ĩter aſtra ophiulcus id ẽ ut Columella
Daduchus
uertit anguifer:& Daduchus tedifer:Sceptruchi reges Ho
Septruchi
mero Sceptriferi:at cliduchus clauiger: Vtiliſſimi uero lu-
Cliduchus
cenarum funiculis habentur floculi quidam in pilulis ro-
boreis naſcentes: Vnde Plinius in decimo ſexto de fructi-
bus quos robur producit: Naſcuntur in eo inquit pilulæ

nucibus non abſimiles intus habentes floculos molles lu-
cernarum luminibus aptos nam & ſine oleo flagrant:ſicu
ti galla nigra:Quo loco a ueritate hiſtoriæ recedentes qui- Funiculi
dam floſculos lectitant . Ipſi autem lucernarum candela-
rumq; funiculi cum nimium exuſti flãmam lucidam non
emittunt emunguntur quodã inſtrumento:quod ab emũ Emunctoriũ
gendo emunctorium appellabitur:qua dictione in alio ta-
men ſignificatu utuntur medici . Emungere quidem pro-
prie eſt nares pituita muco & ſordibus ſuperfluis purgare.
Vnde in prouerbiis Solomonicis tritum illud adagium :
qui uehementer emungit elicit ſanguinem:& quemadmo
dum qui nares habet emunctas acrius olfacit & clarius lo
quitur : ita candelæ emunctæ ſuper fluitate funiculi in fun
gos iam conſumpti limpidius ſplendidiuſq; lumen emit-
tunt:Plau.lychnium emũge parumper ut uideat anus ubi
pedes ponat.

ABacus mẽſa dicitur ſtructoria quam poculis or
nare cõſueuimus:ut etiam e marmore Delphi- Delphica
cam : quæ cortinam tẽpli antiquitus notabat . Cortina
Auſonius:fama eſt:fictilibus cœnaſſe.Agatho-
clea tegem:atq; abacum ſamio ſæpe oneraſſe luto .M. Ci-
cero in tuſculanis queſtionibus abacos inquit cõplures or
nauit auro argentoq; cælato.Eſt & abacus res depingẽdis
deſignandiſq; aptiſſima formis:ut ſcribit Mart.Capella in
geometria:Perſius:Nec qui abaclni hũeros. Et Apuleius ĩ Abaculi
apologia magiæ prima. Abaco & puluiſculo te dediſſes :
& abacus columnaȝ cubile ut Vitruuius hoc eſt planicies
ſtructa ad ſeſſum habilis : Abaculos uero dicemus Calcu- Logiſtice
los ad numeroȝ diſpunctiones ſupputationeſq;: a quibus
ut uideo ſupputandi peritiam quam Plato Logiſticen uo-
cat Abacum neoterici nominarunt.

MAnubium quo manus lauantur:ut ſcribit Põ:
peius:quemadmodum peluuium uas: quo pe- Peluuium
des ſunt loti : & peluis : hinc de Seruatore legi- Peluis
mus : Miſit aquam in peluim & cœpit lauare
pedes. Nonius hãc uaſ aquatium exiſtimauit ĩ quo uaria

Truellum perluuntur unde nomen. Idem maluuium truelum appel
Manalis lat: cuius orceolum aquæ manalem inquit nūcupamus: q̄
Vrceolus eo aqua manans in truleum effundatur: At ſeruius lebetē
uaſculum interpretatus eſt: in quo aqua cadit cum manus
Lebes lauantur: Sed lebetes quoq; legimus coquinatios: ab aliis
Pollubrum Pollubrum etiam nominatur.

Gutturnium Aquiminariū GVtturniū aquiminariū ideſt uaſculū quo aqua
guttatim in manus mittitur per colli anguſtias
a guttis nomē accepit autore Pompeio apud
nos gutturniis ꝓminens quoddam anguſtæ
Epiſtomium lingulæ ineſt in fronte: quod aquam emittens Epiſtomion
appellare poterimus: licet proprie epiſtomiū dicatur ī fron
tibus manu fabrefactis: In quibus ſunt ligulæ tubuliue plu
res aquā: ut ſupra diximus trāſmittentes. M. Varro ī tertio
rei ruſticæ: in primis radiis eſſe epiſtomiis uerſis ad unum
quēq; factum ſic ut fluat in cōuiuam. Et Seneca in. xiii. ad
Lucilium: Niſi aquā argētea epiſtomia fuderint: & adhuc
plebeias fiſtulas loquor: Deprauati codices habent epito
ma: quod eradi debet & ſubſtituēdum epiſtomia: id quod
Philippus ab eruditiſſimo Philippo Beroaldo præceptore meo haud
Beroaldus pœnitendo audiui: cuius penſiculato iudicio ſcriptiſq; mi
nime triuialibus fidem eam habeo indubitatam: quæ olī
Delphici Apollinis oraculo habebatur: cuiq; acceptum
quicquid in me eſt referens Thaletis quam Mandraitum
is popoſcit mercede mubiq; dependo.

CAndelabra ſunt quibus candelæ dū ardent cō
tinentur: a quibus nomen mutuantur: ut refert
Macrobius ex. M. Varronis reꝝ diuinaꝝ auto
ritate. Pli. M. Var. & Martialis de candelabro
præmiſſo lemmate ſic ſcribens. Nomina cādelæ nobis an
tiqua dederūt. Non notat parcos uncta lucerna patres: Ex
argento auro etiam his utunt' noſtra tēpeſtate princeps &
antiſtites: cæteri ex oricalcho: pauperiores e ligno: ut olī ex
rei familiaris anguſtia: Hinc exiit diſticon. Eſſe uides lignū
Candelæ ſeruas niſi lumina fiet: De candelabro magnus lucerna ti
bi. Candelæ ipſæ & ex cæra fiunt: quæ in primis ad rem di

uinam flaminibus:potentioribuſq; in ædibus ſeruiũt:& ex ſepo uulgares quæ ſepatiæ dici poſſunt. Vñ Apuleius:Tota domus completur tedis luceruis:cæreis:ſepatiis:& cæteris nocturni luminis inſtrumentis: ubi ſepatium a ſepo deduxit:quod etiam ſeum:dicitur animaliũ bifidas ungulas habentiũ & cornigero℞. Candelæ quoq; laminis corneis ita compoſitis:ut uentus flammam extinguere non poſſit includuntur:laternas appellãt. Martialis: Dux laterna uiæ clauſis feror aurea flammis. Plinius . xxii. Vrorum inquit cornibus barbari ſeptemtrionales potant: & mox: apud nos in laminas ſecta tranſlucent: atq; etiam lumen incluſum latius fundunt. Et Plautus in Amphitrione Quo ambulas tu qui Vulcanum in cornu concluſum geris? Paupe riores inter nos loco cornu: & ueſica & papyro utuntur: Cæreus autem a cæra dictus eſt:ut nomen indicat:de quo epigrãmatarius poeta in apophoretis; Hic tibi nocturnos præſtabit cæreus ignes: Subducta eſt puero namq; lucerna meo. Q uo loco puerum pro ſeruo accipit Aduerſitore: ita enim dicitur ſeruulus inquit ad dominum foris cœnãtem ut illum domum reducat & comitetur: autor Donatus Apuleius in decimo: At intus cærei præclara micantes luce nocturnas nobis tenebras inalbabant: Cæreos saturnalibus muneri dabant humiliores & tenuioris cenſus homines locupletioribus: quod autore Pompeio cæreis ditiores pauperes candelis uterentur. Hos antiqui funalia a funibus dixere. Silius Italicus punico℞ ſexto: cui nocturnus honos funalia clara: ſacerq; poſt epulas tibicenus adeſt: ubi loquitur de. Cn. Duilio: Cui pœnis bello nauali ad millam uictis: & quinquaginta nauibus captis conceſſum eſt a ſenatu:ut reuertenti a cœna tibicen caneret & funale preferetur:a funalibus funera dicta:nã mortuos ſepelientes funebri pompatico honori illa maiores adhibuere. Funerũ autem & ſepulchrorum uſum pluto qui Ageſilaus: ſummanus. Diſ. Orcuſ. Vedius: & Styglus Iupiter dicitur introduxit:ut eſt apud Diod. Hinc uita functis dominari exiſtimans. Funebris pompæ lex eſt ut funus precedat nos

Sepatium
Sepum
Seum
Cæreus
Aduerſitor
Funalia
Funera
Plutonis nomina

ſequamur tanquam poſt defunctum morituri: Cæterum
Funere
Funeras antiqui dicebant ad quas funus & dolor pertine-
Præficæ
bant: ut ſororem matrem uxorem: Nam Præficæ ſunt
planctus principes non doloris: utpote ad lamentandum
conductæ:

CAlix uitreus uaſculū e uitro quo bibimus ideo
nuncupatur ꝙ eo calidam bibebant antiqui:
ut refert. M. Varro in libris linguæ latinæ: nam
& calidam & frigidam conuiuiis ueteres adhi-
Vitrum
buerunt. Iuuen. Calidæ gelidæq; miniſter. Vitreus autem a
Vitrearii
uitro quo conſtat: id tranſlucidum eſt: plura habens gene-
ra uaſcula ex eo apud nos uitrearii producunt ad uſus in
primis menſaꝝ: & quibus papyro uiminibuſue ītectis uia-
tores utuntur ad uina portanda: unde uiatoria nominātur
ſed nonnūq̄ & lignea ſtānea coclacea fictiliaq; ad hunc uſū
habentur: Plinius Vaſa uiatoria e taxo uinis in gallia facta
Gemmati
mortifera fuiſſe cōpertum eſt: uitreariis officinis nunc Ve-
calices
netiæ: ut olim Sydon nobilitantur: Calix item uas ad obſo-
nia. Ouidius ī faſtis: Stant calices minor inde fabas olus al-
ter habebat: &. M. Varro: Calix inquit a caldo ꝙ in eo puls
calida apponebatur. Fuerunt & calices gēmati a gemmis
maiores nāq; calicibus gemmas inſerebant: & præcipue
ſmaragdos: unde Plinius. xxxiii. Nec hoc fuit ſatis turba
gēmaꝝ potamus & ſmaragdis teximus calices: ac temulē-
tiæ cauſa tenere indiam iuuat: Silius Iam ſimul argēto ful-
gentia pocula mixta quis gēma quæſitus honos: quæ res
uſq; adeo creuit: ut multi gemmas digitis detractas pocu-
lis adderent. Iuuenalis: Nam uirro ut multi gēmas ad po-
cula tranſfert a digitis. Et Mart. Gēmatum ſcythicis ut lu-
ceat ignibus auꝝ: Aſpice quot digitos exuat iſte calix. At
Gululli
calices fictiles culullos appellamus.
Criſtallus

CRiſtallina uaſa & pocula dicuntur ex criſtallo:
qui lapis eſt ex aqua puriſſima ſub terra cōge-
latus: autores Diod. A. Gellius ex Ariſtotelis li-
bris & Seneca naturalium quæſtionum tertio
Nāq; glaciem eſſe certum eſt: unde & nomen græci dede-

runt. Papinius in ſiluis: Rataq; longæuis niuibus criſtalla gelari: Et eccleſiaſtici. xliii. dicitur Aquilo flauit & gelauit criſtallus ab aqua: quod criſtallina eſſent in precio apud ueteres Plinius oſtendit: qui in. xxxvii. refert matremfamilias nec diuitem Trullam criſtallinam ſeſtertiis cētum quiquaginta milibus preſtinaſſe: & Neronem in ſuprema ira calices duos criſtalinos fregiſſe núcio rerum amiſſarum accepto: Suet. Scyphos quidem nominat: ſed criſtallinos fuiſſe nō ſcribit: quos a cælatura carminis homerici Homericos Cæſar ipſe appellabat: Nam pocula quoq; & eſcaria ad uſum mēſæ inſculptionibus exaſperantur: hinc toreumata: hinc Anaglypha: & Triglypha cum emblematis uenuſtantibus. Epigrāmat. poeta Artis phidiacæ Toreuma clarum. Item Et menſis anaglypha de paternis. Saluſtius Cū tabulas toreumata ſigna emūt: noua dirruunt: aliud ædificant. Latini nunc cælata: at ueteres Anceſa uocauere q̄ circūcedendo fierent: autore Pompeio: primus Phidias cælādi inſcunpendiq; artem: quæ eſt Toreutice: demonſtrauit: In Corynthiis inquit Plinius æs placet auro argentoq; mixtum: in cælatis ars & ingenia.

Syphi homerici

Toreumata

Triglipha

Anaglypha

Cælata

Anceſa

Toreutice

Corinthia

MVrrhina pocula ex murrha humore quodam ſub terra calore concreto murrhinatii produducunt Plinius in trigeſimo tertio. Murrhina & Criſtallia ex eadem terra effodimus quibus precium faceret ipſa fragilitas: oriens mittit: nitor eſt his & uarietas colo℞: circūagentibus ſe maculis in purpuram cādoremq;: eſt & in odore aliqua cōmendatio. Mart. in Apophoretis de murrhinis premiſſo lēmate. Si calidū potas ardēti murrha falerno Cōuenit: & melior fit ſapor inde mero. ea in urbē primum iuuexit mithridatica uictoria Pōpeius: quo℞ mox preciū adeo ī dies creuit ut poculum murrhinū ad ſextarios tres capax. lxxx. ſeſtertiis emptū fuerit. T. Petronius uir conſularis moriturus inuidia Neronis principis murrhinam trullam trecentis ſeſtertiis emptam fregerit ut menſam eius exheredaret. Horum meminit & inreconſultus. Diuus Auguſtus capta Alexandria nihil ſi-

Murrha

Murrhinatii

preter:calicem murrhinum retinuit.
Potoriũ uas POculum & ipſa potio & uaſculum potorium
nuncupatur.Cicero:caret epulis extructiſq; mẽ
ſis & frequentibus poculis:caret ergo uinolen
tia cruditate & inſomniis:Veg.Pocula ſi quan
do ſæuæ infecere nouercæ.Lucretius & ſedare ſitim prius
eſt q̃ pocula natum . Silius Italicus. At celtæ uacui capitis
circundare gaudent Oſſa nefas auro & menſis ea pocula
ſeruant. Dicuntur autẽ pocula a potatione:ut ſcribit Mar/
Scyphus cus Varro:quorum quidem uaria ſunt nomia:ſicut diuer
Calix ſæ formæ : ut ſcyphus:quo uſus eſt Hercules : Calix qui a
Ciathus græcis κυλιξ:ciathus:nĩbus qui etaim ipſa effuſio: Cym/
Nimbus bium:carcheſium:amula:bicos biceriũue:obba:trulla: cra
Luter tera:aliphanum: patera: luter quo uinum aqua miſcetur :
Mixtarium unde mixtarium capides:cupa& phiala ex uitro nimis fri/
Bicarium gide:ut uolunt:quod græce hyalos dicitur: a quo hyalina
Phiala uitrea & hyalurgos uitrearius:nã aureas & argenteas phia
Hyalos las legimus horum nonnulla : ut cantharus anſas habent
Hyalina quibus apprehenduntur. Varro diuinarum libro .v. aras
Hyalurgos tradit anſas primo dictas ꝙ erat neceſſarium ſacrificantes
Anſæ illas tenere:hinc peritiſſimus Maro æneidos.vi.inquit.Ta/
Cantharus libus orabat dictis araſq; tenebat.Plautus in Perſa Anſatũ
Aræ dixit hominem qui glorioſe ambulat brachiis inſtar Anſa
Eſcaria rum extantibus & ſubnixis : Compluria etiam naſum in
Epitrapezia ſummo:Iuuẽalis ſiccabis calicem naſorum quatuor:eſt.n.
Trapeza naſus in poculis & uaſis cæteris quo fluit & egeritur hu/
Trapezitæ mor : Omnia autem menſis apta quæ ſunt uaſcula & po/
Campſores toria & eſcaria epitrapezia uocantur: unde Papinius in ſil/
Naſus ĩ pocu uis:Vindicis poculum epitrapezion celebrat : de quo me/
lis minit & Martialis:dictio eſt græca ab epi præpoſitione &
Colybiſtæ trapeza menſa deducta:inde trapezitas mẽſarios campſa/
Numularii rios argẽtarios colybiſtas & numularios uocitarũt quod:
menſis utantur.Suetonius in Galba: numulario non ex fi/
de uerſanti pecunias manus amputauit:menſæq; eius affi
xit: & Ioannis ſecundo de ſeruatore dictum eſt . Numula/
rioꝝ æs effudit & menſas ſubuertit.

APyroton græci uocant uas frigidarium: Vnde Plinio in trigeſimo ſexto calices Apyroti etiáſi legitur quandoq; Pterotos:nam calida & frigida in cœnis uſos ſcimus ueteres:hinc ipſe crediderim Apyrotum nos poſſe: Refrigeratorium appellare uas illud patens in quo uitreo Porcellanico argenteoue: & pauperioribus figlino frigida pleno per eſtates poculis imiſſis uina & decoctam refrigerare ſolemus: ueluti olim apud Romanos in niue menſibus etiam æſtiuis(ut iam dictum eſt)ſeruata refrigerabantur. Pteroti Refrigeratorium

VRceoli fictiles ut Capruncululum & calpat núc ad uina dicuntur e terra facti:quibus etiam potentiores olim uſos credimus:náq; figlinarum opera apud antiquos in precio fuere: ut autor eſt Plinius in.xxxv.ſic ſcribens:Figlinaꝝ opera imbricibus tabulis teguliſq; ad balnea mámatis: uel ad tecta coctilibus laterculis frontatiſq;:aut quæ tota fiunt etiá fictilibus doliis ad uina excogitatis & ad aquas ꝓpter quæ Numa rex.vii.collegiú figuloꝝ íſtituit:& mox: maior quoq; pars hoíum terrenis utitur uaſis:Samia etiánum in eſculétis laudantur:retinét hanc nobilitaté & Aretium in Italia:& calicum tantú ſurrentú Auſonius:Fama eſt fictilibus cœnaſſe Agathoclea regem: Matt. Aretina nimis ne ſpernas uaſa monemus: Lautus erat thuſcis Porſena fictilibus. Vrceolos autem pocula & id genus multa í ſupellectile ex argilla:ita enim terra appellatur primo Chorebum figulú athenienſem legimus formaſſe. Plaſticen uero quæ imagines ex argilla effingit omnium primos in ſamo Rhoecum & theodorum: ut alii Dibutadem Sicionium filiæ opera excogitaſſe: Lactantius ſcribit Prometheum primo ſimulacrum hominis de terra feciſſe: hinc locus fabulæ datus ipſum igne cæleſti hominem e limo factum animaſſe:licet Higinius ad miram ingenii excellentiam:Euſebius uero referat ad humanitatem & ſcientiam ad quas a feritate & nimia imperitia mortales traduxit & quodámodo reformauit. Qui uero urceolis & lagœnis uina e cella uinaria

Capruncult Calpat Figlinaꝝ opa

Figlina primo

Argilla

Plaſtice Rheocum

Oenophorus Vinifer Dorophorus Melophorus

fert ad Triclinium is eleganti uocabulo dicetur Oenophorus: niſi mauis eum Viniferū noĩare: Veluti Dorophorus dona ferens: Melophorus poma: & id genus innumera.

Ientaculum Prádiculum Silatum Acratiſmon Prandium metenda Antecœnium Cœna Veſperna

Menſas lectus triclinares diſcubitorios appellamus quibus poſitis cibos capimus. Oui. Nunc dape nunc poſito menſæ nituere lyeo. Apuleius de Aſino aureo menſas dapibus largiter inſtructas accumbunt. Si mane diſcumbimus Ientaculum id eſt prandiculum is primus cibus uocatur: ueteres ſilatũ acratiſmon græci dixere: ſi tum poſtea prádium: ſi meridie merẽda: ut ſcribit Nonius quæ antecœnium: ſi ueſpere cœna: unde ab antiquis autore Pompeio: ueſperna eſt nomi ta: quod uero nunc eſt prandium cœna dicebatur: Sicq̃ nulla fere pars diei comeſationibus erit immunis: Damnabat bis die ſatutum hominem fieri Plato diuinus: ut creditur: philoſophus: At nunc quidam: ut porci ad aquiliculũ ſorbitione: non ſolum bis: ſed & quater crapula ſeſe iugurgitant tanq̃ ad perdenda eſculenta geniti: unde Suetonius de Vitelli imperatoris luxuria Epulas inquit trifariam ſemper: Interdum quadrifariã diſpartiebat in ientacula & prádia & cœnas comeſationeſq̃ facile omnibus ſufficiens uomitandi conſuetudine: comeſatio ipſa cibus potuſq̃ dicitur qui poſt cœnam ſumitur: uel potius quacumq̃ hora extraordinaria: Sunt enim adeo multi gulæ uoraciſſimæ & in explebilis Barathri ut ad comedendum natos ſe tantum exiſtiment: hic Philoxenum Erixidis & Gnathonem Siculum gulæ proceres immo uero perditos Gulones ac extremæ cupediuoras infamant Litteræ: q̄ conuiniis adhibiti emungere ſe in pultariis ſoliti eſſent: ut abſtiuentibus cæteris ſoli epulis: ampliter fruerentur nulla conuictorum habita ratione: hic eſt ille Philoxenus qui Gruis collum a diis immortalibus ſibi dari optabat cum diceret non eandem ciborum eſſe rationem: Sed partim linpuam partim gulam ſua mouere ſuauitate: Socrates uero ſanctiſſime dicebat: moltos homines propterea uelle uiuere ut ederent

Domeſario

& biberẽt:ſe ſe bibere atq; eẽe ut uiueret. & Aulus Gellius quis inquit habens aliquid humani pudoris uoluptatibus iſtis duabus comedẽdi atq; coeundi quæ ſunt homini ſue aſino communes gaudeat? A cœna autem inter cætera ſit domicœnium quo uſus eſt Martialis: Et cœnatoria quæ recidipna & triclinaria ueſtiméta ad uſus cœnæ:hinc exiit diſtichon: Nec fora ſunt nobis nec ſunt uadimonia nota: his opus eſt pictis accubuiſſe toris. Plautus Incœnem ſine cœna dixit. Eſt & cœnipeta qui libenter petens alienas cœnas Paraſiti ſæpicule perſonam induit:dum diuiti aſſentatur:dum blanditur & interim non toleranda ſuffert cibi & uentris gratia. hinc legimus Heliogabalum imperatorem Paraſitos ad rotam aquariam ligatos cum uertigine ſub aqua miſiſſe & rurſus ad ſummum reuoluiſſe: ita ut eos Ixionios amicos uocaret. Menſam ipſam quam Cato amicorum parentem ac procreatricem putauit uacuam tolli non ſinebant Romani ueteres: ſed omnino cum aliquid ſupereſſet intepretantes ſemper de eo quod nunc adeſt aliquid in futurum relinqui oportere: ac per hodiernum craſtini meminiſſe: ut ſcribit Plutarchus in problematibus: At in proteruia ſacrificio mos fuerat epularum reliquas & fragmenta in ignem mittere: ut conſumerentur: hinc innotuit ſcoma ſiue dicterium illud Catonis: Nã cum Albidius bonis ſuis abliguritis nouiſſime domum quæ ſuperfuerat incendio perdidiſſet: proteruiam hominem feciſſe dicebat: quod enim comeſſe non potuerat id combuſiſſe. In maximo autem prætio habitæ ſunt apud antiquos menſæ citreæ: quas ut Plinii uerbis ex decimo tertio loquar: Fœminæ uiris contra margaritas regerunt. Extant hodie Marci Ciceronis in illa paupertate: & quod magis mirum eſt illo æuo emptæ libris undecim: Cum his memorantur:& Galli Aſinii:quæ libris undecim uenũ datæ ſunt:& duæ a Iuba Rege uenditæ quarum alteri pretium fuit libris quindecim:alteri paulo minus:honos præcipuus in uena criſpis oblongo diſcurſu uel intorto:ille Tigrinæ: Pantherinæ appellantur. Fiebant autem eo ar-

Domicœniũ
cœnatoria
Recidipna
Incœnis
Cœnipeta
Paraſitus
Ixioni
amici
protoruia
Scoma
Dicterium
Citreæ mẽſæ
Tigrinæ
Pantherinæ

CIlibæ menſæ rotundæ quadratæq; etiã nuncu pantur autore Pompeio: nam Diſcus tantum menſa rotunda dicetur.M.Var. Menſam eſca riam Cilibam appellabant ea erat quadrata ut nunc in caſtris eſt : a cibo Ciliba dicta . Poſtea rotunda fa cta:& quod a nobis media & a græcis meſa menſa dici po teſt niſi ꝙ ponebant pleraq; in cibo menſa . Vinaria uero cilibantum:ſed uide ne potius cibilæ a cibo ut Eſcariæ ab eſcis ſint nominandæ . Primus Heliogabalus íperator ro. argenteas menſas in ſupellectile habuit ut lampridius te ſtatur:Suppellex autem eſt domeſticum patris familias in ſtrumentum ut exponit Vlpianus Iureconſultus ueſtibus inter cætera ſubtractis. Diſcus Menſa Cilibatum Suppellex

TRipodes menſæ cũ tribus pedibus ut nomẽ indicat fuere : quibus apud nos hodie menſæ ipſæ ſuſtentãtur antiquitus erant militares:Ho ratius Donarem tripodas premia fortium gra ioꝝ:Homerus quoq; in odiſſea narrat Alcinoum inter cæ tera Xenia Vlyxi tripodem magnum dediſſe:Menſæ uero unico tantum pede ſubnixæ monopodia dicuntur:quæ ĩ ter inſtruméta luxuriæ a priſcis collocobantur.Scribit Pli. in.xxxiiii.ex autoritate.L. Piſonis Cn. maniliũ aſia deuicta primum iuuexiſſe in urbẽ ſuo triumpho monopodia aba cos & triclinia ærata Vrbis anno quingenteſimo ſexageſi mo ſeptimo & in ultimo Victoria tñ illa íquit Pompei pri mum ad margaritas gẽmaſq; mores inclinauit:ſicut L.ſci pionis & Cn.Manilii ad cælatum argẽtum & ueſtes Atha licas & Triclinia ærata:ſicut L.Mũmii ad corithia & tabu las pictas:Vbi Triclinium in ſuppellectile fuiſſe oſtendit : a quo locus ipſe de quo diximus nominatur & tris menſas ſiue totos habebat ita cõiunctos ut transferri huc atq; illuc poſſet legimus & argentea triclinia romæ fuiſſe:Idem Pli nius.xxxiii.Cornelius Nepos tradit ante Syllæ uictoriam duo tantum Triclinia romæ fuiſſe argentea . Repoſitoriis quibus menſas imponebant argentum addi ſua memoria cœptum Feneſtella dicit qui obiit nouiſſimo Tiberii prin Monopodia Triclinium Repoſitoria

cipatu Sed & teſtudinea tum in uſum ueniſſe: Ante ſe autē paulo lignea rotunda ſolida nec multo maiora q̃ menſas fuiſſe:ſe quidem puero quadrata & cōpacta aut acere opta aut Cœdro cœpiſſe: mox additum argentū in angulos

Teiclinia uerſatila

lineaſq; p cōmiſſuras: Adde qd' triclinia uerſatilia celebrata ſunt:quæ diſcumbentibus conuiuis circū agerentur. Iā dixerat Liuius Originem luxuriæ romanæ ī urbē ab Aſiatico exercitu inuectā fuiſſe ita ut uincendo uicta fuerit: cū īprimis maiora q̃ credi poſſit detrimenta conuiuiog; luxu

Sumptuariæ Cibariæ

ſuſtinuerit; unde plurimæ leges ſumptuariæ quæ & cibariæ latæ ſunt:Orchia prius:mox Fannia anno urbis conditæ quingenteſimo octuageſimo octauo:Didia: Licinia: & Cornelia:ut Macrobius teſtatur.

SEdile a ſede ubi ſedemus macrobius ait Cicero Laberio p̄tereunti & ſedile quærēti recepiſſem te niſi anguſte ſederem. Verg. Gramieoq; uiros

Sedentes epulabantur

locat ipſe ſedili:maiores.n.noſtri ſedentes epulabantur:quem morē habuerunt a Laconibus & cretenſibus ut Varro docet in libris de gente populi romani:in q̄bus notat qd a quacūq; gēte traxerit autor Serui⁹ Enarās illud Vergilianum in ſeptimo Perpetuis ſoliti partes conſidere menſis. Vbi de ſacris tantum epulis dictū oſtendunt ſuperiora & ita nos accipiamus quando accūbebant maiores in cōuiuiis non ſedebant quem morē ſeruant hodie quoq; e barbaris plurimi:Vnde Valerius max.fœminæ inquit cū uiris cubantibus ſedētes cœnitabāt: Et plutarchus ſcribit Catonem Vticenſem in cœna ſediſſe nā poſt pharſalicam inqt pugnā hoc quoq; priori mœſtitiæ addiderat ut nunq̃ iaceret niſi cū dormiret:In accubitis aūt honoratior locus non tā ſummus q̃ melius creditur:hinc Maro aurea compoſuit ſponda mediamq; locauit: Refert Xenophon Cyrum ſolitum fuiſſe conuiuas honoris gratia a latere ſiniſtro iuxta ſe ponere: utpote fideliores charioreſq; illos declarans qui in parte cordis leua diſcumberent:Nos uero a

Coepulones Synariſtuntes

dextro latere tāq̃ honoratiore collocamus: quos digniores & maioris autoritatis cenſemus inter coepulones; &

ſynariſtútes quoꝶ numerus a maioribus ſic deffinitus ẽ ut Gratiis tribus quas charites græci minor nõ eſſet: nec Muſaꝶ numeꝶ excederet. Nõ comitteudũ eſt hoc loco illud A.Gel.ex.M.Var. ſatyris menippeis conuiuiũ conſtare ex rebus quatuor:& tum deniq̧ oĩbus numeris ſuis abſolutũ eſſe:belli homúculi per uocatores collecti ſunt:ſi electus locus:ſi tempus lectũ:ſi apparatus non neglectus:nec loquaces inquit nec mutos cõuiuas legere oportet: quia eloquẽtia in foro & apud ſubſellia:ſilentiũ uero nõ in cõuiuio ſed in cubiculo eſſe debet. Sermones igitur id tẽporis habendos cenſet non ſuper rebus anxiis aut tortuoſis:ſed iocundos atq̧ ĩuitabiles & cũ quadã illecebra & uoluptate utiles ex quibus ingeniũ noſtrum amœnius fiat & uenuſtius: quod profecto eueniet ſi de id genus rebus ad cõmunem uitæ uſum pertinẽtibus confabulemur:de quibus in foro atq̧ in negotiis agendis loqui non ocium: Adhibent nonnulli Anagnoſtem qui legat faciles utileſq̧ ex philoſophia queſtiones. uel Erotica quædam non nimis laſciua:Plurimi uero fidium modulamina:non ſine puello carmina uel rithmos dearticulante. Nam & Alcinoi apud Homerum & Didonis apud Verg.Menſa habuit hæc Ioppã illa Phenium cithara canentes. Scribit Plato in Gorgia cantillenam hanc conuiuiis cantari ſolitam: optimum eſſe bene ualere:ſecundo loco formoſum eſſe tertio habere diuitias nulla fraude partas: Valerius uero maximus Maiores inquit natu in conuiuiis ad tibias egregia ſuperiorum opera carmine comprehenſa canebant quo ad ea imitanda iuuenum uirtutem alacriorem redderent: ubi plures ſedebant ſubſellium ubi duo biſellium dicemus:ſicut Binominem a duobus nominibus Bigamum a duabus uxoribus: Bigas a duobus equis ut trigas a tribus & biferam arborẽ quæ fert bis fructũ ãnuatim: Subſelia quoq̧ minoꝶ ſunt magiſtratuum ueluti Ttribunorum quæſtorum & triumuirorum qui non in ſellis curulibus nec ĩ triuialibus conſidebãt ut ſcribit Aſconius pedianus:& ſubſellia ſedes theatrales appellãt:Sella itẽ qua ſedemus quaſi ſeda a ſedẽdo

Numerus cõuiuatum
Gratiæ
Charites
Conuiuiũ cõſtat
Vocatôres
Nec muti nec loquaces
Sermones conuiuales
Cantilena ĩ cõuiuio
Bigamus
Bigæ
Trigæ
Subſelium
Biſera
Arbor

unde Laberii ſcomma in Ciceronem recitans Symachus
apud Macrobium Mirum iquit ſi anguſte ſedes qui ſoles
Duabus ſellis ſedere — duabus ſellis ſedere: quaſi nec Cæſari nec Pompeio fidus
ue refert Seneca: Eadem græco uocabulo Thronus dici-
Thronus — ur: prouerbiorum Solomonis uigeſimo Miſericordia &
ueritas cuſtodiunt regem: & roboratur clementia thronos
Cathedra — eius: Cathedra quoq; ad ſedendum ponitur: & Scamnum
Scamnum — a ſcamno ut uolunt terra elata inter duos ſulcos pro ſedili
accipitur: Mart. Sedere in equitum liceat an tibi ſcānis: Oui
dius ſexto Faſtorum Ante focos olim ſcānis conſidere lō-
Scanna longa — gis mos erat. Marcus Varro aliter ſcamnum interpretatus
eſt ut in cubiculo dicemus: Eſt & Emityclus cathedra ad
Hemicyclus — ſedendum in medii circuli formam unde nomen: nam &
Sigma — Sidonius hemicyclon dixit Solium in balneis ſemirotun-
dum: ſed & cœnatio dicitur ueluti Sigma: Legimus apud
Strabonem Luſitanos ſedentes cœnitare ædificatos in pa-
riete Hemicyclos habentes. Marcus Cicero in Lælio: Cum
ſæpe multa narret tum memini domi in hemicyclo ſeden-
tem ut ſolebat cum & ego eſſem una & pauci admodum
familiares in eum ſermonem illum incidere qui tum mul-
tis fere erat in ore: Nam ſoliti fuerant antiqui: id quod Po-
Mutitatio — ſthuma ætas recepit patriis & uernaculis eſculentis muti-
tare ideſt mutua conuiuia domi agitare: quæ Sodalitia ut
Syſſitia — græci ſyſſitia appellauere. Namq; Syſſitos eſt apud illos
Sodalitia — Sodalis paſſim inter noſtros agitantur Symbola collatio-
Symbola — ne ſingulis facta unde nomen: qui nihil contulerint Aſym
Aſymboli — boli dicentur: ut ſolent cœnipetæ & hi qui accedunt inter
Acleti — dum ut in prouerbio dicitur & Cenāt Acleti ideſt citra Vo
cationem.

MAppæ dicuntur quæ ſuper menſam ſternun-
tur: Plinius in decimo nono de lino ſcribens
quod uiuum appellant: Ardentes in focis cōui
uiorū uidimus mappas ſordibus exuſtis ſplen-
deſcentes igni magis q̄ poſſent aquis: Vıloſæ apud ueteres
habitæ ſunt in prætio: hinc epigrammarius poeta in apo-
phoretis de mappis nimirum intelligens: Nobilius uiloſa

tegunt tibi lintea citrum: mantelium uero ꝙ mantile: linteo Mantelium
lum eſt quo manus tergere ſolemus: quaſi manutergium Mantile
ut. M. Varo in lingua latina iterpretat: frequens.n.ad ma
nus tergendas fuit uſus mantiloꝝ ut ſcribit feſtus Pompe-
ius: Inde Manticularia dicuntur ea quæ frequenter in uſu Manticularia
habentur & quaſi quotidie manibus tractantur: hæc lati-
ne loqui diſſerereq; uolentes non ſuo uocabulo demonſtra
re non minus dedecet: quam hominem non ſuo nomine
appellare: hinc impenſius elaboraui ut in hoc litteraꝝ dile
ctoribus ac ſtudioſis pro uirili parte prodeſſem.

SAlinum uaſculum eſt in quo ut nomen idicat
ſalis elementum continetur: & menſæ infertur:
in qua ſignificatione accepit Horatius in car-
minibus cum iquit: Viuitur paruo bene cui pa
ternum ſplendet in menſa tenui Salinum. Fit ut plurimũ
e plumbo albo non nunq̃ e uitro aut criſtallo argento etiã
ad uſus ditioꝝ: pauperes ligneo uel figlino utũtur. Vas itẽ
apud antiquos dicebatur quo primitias diis offerebãt ut
ſcribit Porphirio Horatianus interpres: Cõſueuerunt nãq;
maiores noſtri cum alimenta ſe dono deorum habere co-
gnoſcerẽt ex omnibus aliquid illis offerre magis ut ſe gra-
tos exhiberent q̃ ꝙ deos aliquo arbitrarentur idigere. Vn-
de cum agros quoq; urbes ac oppida deoꝝ munere ſeſe Decimæ
poſſidere ituerentur: ut eſt apud Cenſorinum: partem quã Fana
dam templis ſacelliſq; ubi eos colerent dicauere: hinc deci- Cultus deoꝝ
mæ fana cultuſq; deorum.

CVltellus a cultro per diminutiõem autore Ser-
uio nomen accepit: eo utimur in menſa ad pa-
nem carnes & id genus multa ſecanda & i fru
ſta diuidẽda. Iuuenalis Spectas & chironomõ
ta uolanti cultello donec peragãt dictata magiſtri omnia
nec ſane minimo diſcrimine refert quo geſtu lepores &
quo gallina ſecetur: cui aſtipulatur Seneca ad Luciliũ. Ali-
us precioſas aues ſcindit & perpectus & clunes certis du-
ctibus circumferens eruditam manum in fruſta excutit: In-
fœlix qui huic uni rei uiuit ut altilia decẽter ſecet: obiter Altilia

hilominus uenenum ſæpius auro quam argilla bibitur: & pluries ſub Matteis latitat q̄ ſub oleribus. Epulanti Claudio Cæſari uenenum datum per ſpadonem prægustatorē teſtatur Suetonius. Architriclini eſt autem curare ut eduliū uariorum fercula ſiue miſſus ſeriatim & in tempore conuiuis quos coepulones cōmenſales & cōuictores dicimus exhibeantur: ut rectæ omnia: omnia ſplēdide diſpoſita ſint ad hoc præſto aderit miniſtro℞ ornatiſſimo℞ turba linteis ſuccincta per quos ut inquit Seneca ſigno dato ad īferendam cœnā haud obſtrepenter diſcurritur: per miſſus a mittendo & fercula a ferēdo ſingula℞ epularum ſingulas cōdituras intellige: Apuleius de Aſino aureo libro quinto. Et illico uini nectarei eduliumq; uariorum fercula copioſa nullo ſeruiente: ſed tantum ſpiritu quodam impulſa ſubminiſtrantur: & Lāpridius ſcribit Heliogabalum imperatorem celebraſſe tale cōuiuium: ut apud amicos ſingulos ſinguli miſſus appararentur: & aliquando omnes miſſus ſola phaſianorum carne ſtruxiſſe: Suetonius quoq; narrat Aug. Cæſarem cœnam ternis ferculis: aut cum abundantiſſime ſenis præbuiſſe: ſed fercula ſimpliciter quoq; dapes ſignificant: quæ ſi fuerint lautiores cupediæ: unde cupediarii & cupedulæ dicuntur. Cyrus rex ut refert Xenophon ī pedia amico℞ chariſſimos honoratiſſimoſq; quos uideri uolebat mittebat ad eos partes ferculorum ex mēſa: nam partes diſtribuere miſſitareq; ī cœnis olim mos inualuit: qui adhuc permanet inter amiciores beneuolos & amatrices: ut illa etiam cōſuetudo mutandi uaſa cum ferculis. Plinius. xxxiii. Ptolomeum Varro tradit Pompeio res gerente circa Iudæam octo milia equitum ſua pecunia tolerauiſſe: Mille cōuiuas totidem aureis potoriis immutātem uaſa cum ferculis ſaginaſſe. Sed illud munificentius quod legimus: eadem uaſa apponi conuiuiis ſolita fuiſſe ut ipſi ea ſecum ferrēt & dono haberent quæ ideo Apophoreta dixerunt.

PAnis etertio qui Atopyrus ſyncomiſtis & Pyrinos Hippocrati apud nos fit laudatiſſimus fermento

Quæ uere mattea
Architriclini ē
Conuiue
Cœpulones
Cōuictores
Miniſtri
Miſſus
Fercula
Cupedia
Cupedulæ
Cupedinarii
Apophoreta
Autopyrus
Syncomiſtis
Pyrinos

Encryphia
Zumytis
Azymus
Siligneus
Eſca ſuauiſſi/ma
Nectarea potio
Melitiſſima
Venus
Pantheon
Panphagus
Pantomimus
Pancarpiæ
Panarium
Buccea
Buccella
Panis genera
Artolagani
Aquerici
Picentes
Turrunda
Subcinericii
Focacei
Cibarii
Acceroſi

addito:qui Zymitis nuncupatur:nam abſq; illo azymi no/
men adeptus ĩprobat̃:licet plus nutriat ut refert Theodo.
Priſcianus.Encryphia azyma ſubcineritia inquit Ambro/
ſius.E ſiligine antiquiores panem cæteris præferebant:Se/
neca ad Lucilium:Malum panem inquis: expecta: bonus
fiet:etiam illum tene tibi & ſiligineum fames reddet:cuius
quidem ſententiam probat exemplum Ptolomæi qui rex
olim per ægypti deſerta non ſubſequutis comitibus pane
cibario in caſula oblato nihil illo pane iucundius unq̃ ſe
comediſſe affirmauit. Eſt enim meo iudicio eſca ſuauiſſi/
ma panis ſiccus cum famis obſonio: ſicut in ſiti aqua
nectareum eſt poculum:& in amoris tentigine uenus meli
tiſſima etiam informis ancillula exiſtimatur. Ipſius autem
panis proprietatem ut ſcribit Nonius a paſcendo ueteres
appellauere: ſiue ꝙ omnibus pulmentis in cibis adhiberi
poſſit & fere adhibeatur:cum nullum obſonium reddat i/
ſipidius:nam πᾶν græce totum. Vnde Pantheon omniũ
deoꝝ templum:Pamphagus omnia comedens: Pantomi
mus omnia imitans: Pancarpiæ coronæ ex diuerſis & pe/
ne omnibus florum generibus compactæ. Vbi habet̃ Pa/
narium dicimus:ſicut a penore penarium. At eius fruſtulũ
bucceam & hypocoriſticos bucellam. Hier. Solomonis
prouerbioꝝ.xvii.melior eſt bucela ſicca cum gaudio:q̃ do
mus plena uictimis cum Iurgio:& Auguſtus Cæſar ad Ti/
berium:In balneo demum poſt horam primam noctis du
as bucceas manducaui: priuſq̃ ungi inciperem: Eſt apud
nos peregrinum ſcortillum olim elegans: nunc non ſatis
inuenuſtum quod fruſtillo panis conduci poteſt: poſtico
(ut fertur) lacinioſo admittens quos ualuis bipatentibus
emittat:Panis genera a Plinio in.xviii.numerantur ab ob/
ſoniis oſtrearii:Artolagani a delitiis: feſtinatione Speuſicii:
a coquendi ratione furnacei: & artopteſii ſiue artopticii:
Item aquatici quoniam aqua trahuntur a tenui & ſpon/
gioſa inanitate ut Picentes: Addimus nos Turrundam
de qua eſt apud Nonium & Catonem: Subcineritios ſub
cinere coctos in foco. Vnde focacei:& inter cibarios ſiue

ſecundarios Aceroſum quaſi paleis mixtis autore Pompe io:& Pityrium furfureum Caniceumue a canicis furfuri/ bus farris:nam iterum coctus nauticus dicetur: parum ru/ bidus:at ex nouo frumento Sitanius ĩ trimeſtri a meſſe fa/ ctus: Summa uero laus panis ſiliginis uel tritici bonitate: & cribri farinarii excuſſoriiue tenuitate conſtat. Caligula quartus Cæſarum panes & obſonia ex auro cõuiuis appo ſuit ut ſcribit Tranquilus. In cõuiuiis noſtra tempeſtate ſa liaribus olim cœnis lautioribus uidimus ipſi & panes: bel/ laria:offas iuſſulatas: carnes & id genus cætera inaurata. Fiũt & panes dulciarii cum ſaccaro ſimplici:uel pineis nu/ cibus ſolidis agminatim ingeſtis aut amygdalis contuſis & in forma teſtuacii ĩ clybano coctis:qui Martii panes uel Martios panes dici poſſunt ut inquit Hermolaus ĩ quadã epiſtola ad Cardinalem Senenſem:Nam Maza modo pa nis offa:modo libum:placẽtaue:de qua Atheneus: Marti/ os autem ab inuentore paſtillos ut Martiatum unguẽtum in medicina legimus:hos initio prandii conuiuis apponũt potentiorum ſtructores cum cruſtulis ſæpiculæ mellitis: hamis iunculis:lacertulis quæ forſitan Brachiolæ & id ge/ nus ſcitamentis ut uerbis utar Apuleanis:quorum concin/ natores piſtores dulciarii Cruſtulariiq; dicentur/

Secundarii
Aceroſus
Pityrii
Caniceus
Canicæ
Nauticus
Sitanius
Rubidus
Dulciarii panes
Cruſtula mellita
Mazapanes
Martii panes
Brachiolæ
Cruſtularii

VInum humanis corporibus gratiſſimus liquor modice ſumptum non officit ſtomacho: non cerebro:ſed digeſtionem adiuuat: uires alit ap petentiam ciborum inuitat: ſanguinem colo/ remq; hominum iuuat: triſtitiæ curam hebetat:unde Bac chum teſte Seneca de uitæ tranquillitate liberũ dixerũtq; animum a ſeruitio curarum liberet: algorem expellit:ſom/ numq; conciliat: Hinc Aſclepiades medicus utilitatem ui/ ni æquari uix potentiæ deorum poſſe pronuntiare non dubitauit: At copioſius hauſtum caput turbat: & ſtoma/ chum lædit: unde Plinius prorſus inquit ut iure dici poſ ſit neq; uiribus corporis utilius aliud neq; aliud uoluptati/ bus pernitioſius:ſi modus abſit:hinc ſcatet ebrietatis libi/

Liber
Bacchus
Nec utilius
Nec pnitioſ⁹

do portentoſa : pallor: genæ pendulæ : oculorum ulcera : tremulæ manus effundentes plena uaſa: & quæ ſi pœna præſens:furiales ſomni : & inquies nocturna : hinc ex ore halitus fetidi:hinc rerum omnium obliuio morſq; memóriæ : Nam uapore cerebrum delibilitat:membra remollit: unde pueris & nutricibus non eſſe dandum monet Ariſtoteles in libro de ſomno & uigilia : Auicen. Vinum pueris ĩquit dare : eſt ignem igni addere lignis debilibus. Seneca ad Lucilium:Epulæ cruditates afferunt : ebrietates neruorum torporem tremoremq; : & libidines : pedum manuũ articulorumq; omnium deprauationes: Propertius elegiarum ſecundo : ut hæc quoq; tranſeunter referam : Vino forma perit:uino corrumpitur ætas : Vino ſæpe ſuum neſcit amica uirum : Apoſtolus quito ad epheſios: Nolite ĩnebriari uino in quo eſt luxuria . Iam prius dictum fuerat a Solomone prouerbiorum . xx . luxurioſa res uinum & tumultuoſa ebrietas:& in decretis pontificalibus.xxxv.diſtinctione . luxuriæ fomentum & incentiuum eſſe uinum legimus : inde non eſt quod miremur ſi Romæ & in latio fœmininis uinum bibere longo tempore non licuit . Inuenimus in hiſtoriis Egnati Metelli uxorem ꝙ uinum bibiſſet e dolio interfectam fuſte a marito : eumq; cedis a Romulo abſolutum : & Fabius Maximus in annalibus ſcripſit matronam ꝙ loculos in quibus erant claues cellæ uinariæ reſignauiſſet a ſuis inedia mori coactam : Ex hoc inſtitutum eſt propinquos fœminis oſculum dare: ut ſcirent an temetum bibiſſent(hoc tum nomen erat) Vnde abſtemius & temulentia deducta : quæcumq; enim mulier ut uere & catholice refert Valerius maximus immoderatæ uinum appetit uirtutibus ianuam claudit & uitiis aperit . Aegyptiis quoq; regibus certa erat ſtatuta uini potandi menſura: qua neq; farciri uenter neq; inebriari poſſent: nã regibus ut eſt in prouerbiis Solomonicis : Vinum minime dandum eſt : quia nihil ſecretum ubi regnat ebrietas : ne forte bibẽtes obliuiſcantur iudiciorum: & multent cauſam filiorum pauperis:Vnde dictitant Romulum ad coe

Vinũ pueris dare

Fomentum ueneris

Loculi clauiũ

Temetum

Abſtemius

Temulentia

Vinum regibus nõ dandum

nam ſiocatum non multum bibiſſe quia poſtridie nego
cium habebat: monet Plato intertio de re publica: a ui
ni temulentia abſtinere debere ciuitatum gubernatores:
ne cuſtode cuſtos indigeat: Sapientis uiri ſuper menſam
celebre dictum eſt: Prima cratera pertinet ad ſitim: ſecun Dictum cele
da ad hilaritatem: tertia ad uoluptatem: quarta ad inſani bre
am: hinc ebrietatem eſſe furoris uoluntariam ſpeciem Ca Ebrietas
toniana ſententia diffiniuit: nam per eam & ſenſu & men
te excedimus: ut eſt apud Dionyſium areopagitam: feſti
uiter dixit Plautus: Vinum luctator eſt doloſus: pedes ca
ptat primum: Satis notum eſt Archeſilaum philoſophum Incredibile
cum uinum immodice hauſiſſet obiiſſet ætatis anno ſe Dilutũ uinũ
ptuageſimo quinto: quia uini copia naturalem uiuificãq;
uirtutem caliditate ſuffocat: in his præcipue qui inſitum
calorem exiguum atq; imbecillum poſſident: Sed incredi
bile quod ſequitur ab Ariſtotele tamen hiſtoriæ animali
um ſexto traditum: Siracuſis potator quidam egregius
ouis ſub Storia poſitis in terra tam diu potabat donec oua
ederent fœtum: Cum autem purum in cœnis uinum da
batur omnes deum ſoſpitem optabat bibenti: cum poſt
cœnam dilutum id eſt aqua mixtum: quod Staphilus ſcy
teni filius primus inſtituit, ſumebant: Iouem uocarunt ſal
uatorem: nam uini puri: quod merum eſt: potus ad inſa Merum
niam redigit: aqua iouis mixtus uoluptatem læticiamq;
affert & prohibet inſaniam ut autor eſt Diodorus in quin
to Bibiliotheces. Meracis quidem uti potionibus per uige
ſimũ diem ante canis ortum totidem poſtea ſudet Heſio
dus: Vinum ipſum græci Oenon appellant inde oenopho Oenon
rum Vt Gaſterium uel gaſter & Baucaliũ: ex argilla ligno Gaſterium
ſtãno uel argento uaſculum ad ferenda uina idoneum: Gaſter
Apuleius metamorph. vii. Oenophoro quod immixtum Baucalium
uino gerebat uenenum: & oenopola uenditor uini: qui ſo Onophore
let Aduentoribns ſuis meratius uinum exhibere: ac Oe Oneopola
nopolium taberna uinaria: præter panem & uinum cæ Oenopolium
tera ut edendi irritamenta quædam reperta: nõ per uſum Aduentores
uitæ neceſſarium: ſed per luxum animi parata obſonia

Obſonia dicuntur: Iuuenalis Nec tamen his ulla obſonia ſiunt tan cidula: hinc Thucydides hiſto. primo narrat Artaxerxem Temiſthlocli dono dediſſe magneſiam ob panem: Lam pſacum ob uinum: Myuntem ad obſonium: Dicere ſoli tus fuerat Alexāder famem optimum fore obſonium: Cæ terum cum uaſa a græcis quæ dicuntur Baucalia latice im plentur ſonum ut inquit Aphrodiſæus edunt tibi propriū a quo ut Vaſis nomen eſt factum ut alia apud græcos no mina ſonorum factitia ueluti in aqua phloesbos: & ī aluo botbotytmos.

Fames
Optimum obſonium
Phlosbos
Bothoryg mos

LAnces ſunt uaſa lata rotūda quibus caro tam toſta q̄ elixa cæteraq; edulia cōdiuntur men ſæq; īferantur: Horatius ī ſatyricis ſermonibus ligna nutritus glāde rotundas curuat aper lan ces: Apud Martialem commendātur Chryſundatæ ex au ro cum fierent ut nūc etiam ex argento Argyrendatæ: Et quoniam elixae toſtaeq; carnis mentionem fecimus edu liorum rationem ex Mar. Varronis ſententia aperire non inducens fore duximus: Primum maiores noſtri aſſam car nem comederunt: elixam poſtea: mox iure conditam ac per inde iucundiorem: quod quod genus Cornelius Cel ſus Iurulētum appellat his uerbis: tum res eadem magis alii iurulēta q̄ aſſa magis aſſa q̄ frixa. Vnde ī libris līguæ la tinæ: Vbi pultem aut inrulenti quid ponebāt a capiendo Catinum nominarūt: Apuleius autem iuſſulētum forma uit in Apologia magiæ ſic de Ennio ſcribens: Oſtēdit qua liter aſſus aut iuſſulētus optimæ ſapiat: nec tamen ab eru ditis repræhēditur: tribus itaq; nominibus diſtinguebatur axo elixo & iurulento quibus frixum additum. Caro au tem eſt cibus præ cæteris corpus nutriēs autore Celſo ut propinquioris cōuerſionis ad ſanguinem. Siccioris nutri mēti eſt frixa & toſta: humidioris elixa: pīguis malæ alimo niæ & pauculæ cibum ſubleuans: ſalita quoq; corpus ex tenuans teſte Theodoro Priſciano non probatur: melior eſt autem omnis oſſibus proxima & digeſtibilior: ut eſt apud Auicēnam. Veſcuntur & populi etholorum carne

Chryſendate
Argyrendate
Eduliorum ratio
Iurulentum
Iuſſulentum
Catinus
Aſſum
Elixum
Frixum
Caro

crūda qui Homophagi inde dicunturːut refert Thucydes hiſtor. tertio: Inter lances uero habentur Tympana a for/ma: Filicatæ ad ſpetiem herbæ filicis cælatæ: Clemateræ quaſi Pampinatæ: ut Hederatæ Corymbiatæ ab hederis Pampinis Corymbis (ut uidemus) iſculptis: Ariſtopho/rum Mazonomum Diſcus & Magyræ a Coquina fortaſ/ſe: de quibus meninernnt Pli. Acron Pompeius Horatius Marcus Varo & alii: Apuleius cœnarum reliquiis Diſcus ornatus Feneſtella: Hierony. Abacuch Danieli portan/tem in diſco prandium eleganter Diſcophorum appella/uit. Catinus quoq; iter lances numeratur: Perſius Poſitum eſt algēte catino durum olus: Hora. Inde domi me ad por/ri & ciceris refero lachāiq; catinum: Lagana autem ut ſen/tit Acron ſunt quædam quaſi membranulæ ex farina & aqua quæ iure pingui coctæ caſeo: Pipere: Croco: Cina/momoq; cōditæ in cibis nō iniocundæ pāticoſo noſtro ui/dentur: his fere ſimiles ſunt niſi ꝙ criſpuli & craſſiores ex aqua & fama paſtilli: globuli a quibuſdam: circuli etiam: & magis incōdite facti Lixulæ & Semiluxulæ nuncupati: qui elixi caſeo aromatis & butyro cōdiuntur. Sed uide ne aqud Horat. Lachani legēdum ſit cum græci Lachanon olus unde Lachanopolion locus ubi olera uenduntur no/minauerint: Eūdem & Paropſidem dicere poſſumus: Hic ī cœna domini q̄ Mathei uigeſimo ſexto Paropſis Marci xv. catinus uocatur. Suetonius in Galba: Ordinario quidē diſpēſatori breuiarium rationum offerēti Paropſidem le/gimus ꝓ ſedulitate ac diligētia porrexiſſe. Sūt & Gabatæ uaſa cōcaua edulis pulmētariiſq; aptiſſima. Epigrā. poeta ī yn. Tranſcurrūt gabatæ uolantq; lāces: & in. xi. Sic implet gabatas paropſideſq;. Eſt promulſidarium a promuſide condimento. Eſt Boletaria ſeruiens boletis uoluptario ut inquit Seneca ueneno: unde eſt: Cum mihi boleti dede/rint tam nobile nomen: Prototomis pudet heu ſeruio coliculis Sunt Pultaria a Pulte illa antiquorum nomen adepta.

Homophagi
Tympana
Filicatæ
Clemateræ
Ariſtophorū
Mazonomū
Diſcus
Magyræ
Diſcophorus
Catinus
Lagana
Paſtilli
Circuli
Globuli
Lixulæ
Semiluxulæ
Lachanon
Lacanapoliō
Paropſis
Gabatæ
Promulſi
darium
Boletaria
Pultaria

Minutal
Lynoniaca
Dapiferi
Iuſcum
Iuſculum
Scutellæ
Diuidere Veſtes
Scutra
Cochlearia
Lingulæ

SCutella á nobis id circinatæ rotunditatis uaſculum dicitur quo minutal ex carne uel oleribus Lymoniacæ ſcitiſſimi ſaporis Pulmentum : iuſcula:itinctus & cætera id genus condimenta ĩ menſam per dapiferos exibentur:eſt autem iuſcum ſiue iuſculum ius:quibus uocabulis utuntur.M.Cato Apitius & Apuleius:hinc iuſcula cibaria liquidiora uocitamus : quæ cõſtat uitellis ouorum:omphacio:iure pingui:Croco & cinamo:hæc crocea ſuut:uiridia ſi uolueris croci loco betas & petroſeli in modicum contundet & per Setaceum trãſmittere:Scutela ipſa a ſcutulis ut quidam credidere nomẽ mutuatur:Sunt.n.ſcutelæ rotundæ formæ quales aranea contexit Pli.xi.de araneis.Quanta arte celant pedicas ſcutelato rete ad capiẽdas muſcas circa graſſantes:& ſcutulata ueſtis Iuuenale a ſcutulis nũcupatur:quibus diuidere ueſtes gallia docuit:Scutulam item pro uaſe ponit Martialis xi.Sic ĩplet gabatas Paropſideſq; & leues ſcutulas cauaſq; lances:hinc ſcutellas:Cicero in Tuſcu.quæſt.Demus ſcutelam:dulciculæ potionis aliquid prouideamus: & cibi Alii ſcutellam a ſcutra uaſis genere deducunt:ſicut a mitra mitellam:Ad iuſcula autem & pulmenta liquidiora inmenſa cochlearibus preſertim orichalceis uel argenteis utimur quæ acochleis nomen traxerunt:unde Epigrãmat.poeta ĩ Apophoretis Sum cochleis habilis ſum: non minus utilis ouis:Nũquid ſcis potius cur cochleare uocer? Sed e ligno etiam ad uſus coquinarios & plurium officinarum cauantur : his non multum diſſimiles Lingulæ : de quibus idem Martialis : Quamuis me Ligulam dicãt equiteſq; patreſq; Dicor ab indoctis lingula grãmaticis: ſic dictæ q̃ ĩ linguæ ſpeciem factæ ſint:ueluti & ligulæ gladioli oblongi ut ſcribit Gellius.

Epulum
Viſceratio

EPulæ cibi miniſterio hoium in noſtrum uſum comparati:Epulum uero publicum cõuiuium dicitur : quale ſæpius Imperatores populo dediſſe legimus adiecta interdum ex carne cruda Viſceratione:Epulæ ipſæ & cõdimeuta tam multiiuga ex

ſapidiſſimis ſuccum nutrimẽtis uapore in unum ſaporem redacta de quibus multa ſunt apud Apitium & Platinam qui pauloante noſtram ætatem ſcripſit:carnes & id genus reliqua priori mẽſæ cõueniũt cũ i ſecũda ponãtur Caſeus: pira:nuces:poma: uuæ.Ficus:& mellita:ſaccarone:intecta: horoſaceaq; cõpluria:pro locorũ temporum & rei familia ris cõditione:Horatius in ſermonibus: Tunc penſilis uua ſecũdas & nux ornabat mẽſas cum duplice ficu:Mat.Mẽ ſæ munera ſi uoles ſecũdæq;: Marcẽtes tibi porrigẽt uuæ Et nomẽ pira qui ferũt ſcytorum.De his igitur quia locus id exigere uidetur paucula dicemus:Satis i hoc ut in cæte ris fere omnibus ſit me tibi idicare ſcriptores cãdidiſſimæ lector:quos adire poſſis ſi quid copioſius noſce deſideraue ris.Primi aũt Iones ſecũdæ mẽſæ ponẽdæ: unguenti:coro narũ i conuiuio dandarũ cõſuetudinem haud parua irrita mẽta luxuriæ introduxerũt nam ueteres & græci compri mis coronas in Sympoſiis & conuiuiis geſtauerunt:inſun debãtq; poculis & hilaritatis gratia bibebant ut exemplo Cleopatræ & .M.Antonii ſatis cõſtat: quæ cũ illo luſit ex tremis coronæ floribus ueneno ĩfectis :autor Plinius : Sed preceptum Epicteti i Enchiridio ut optimũ cuſtodiẽdum eſt. Quod inquit ad corpus attinet ad purũ uſq; uſum ſu me:uelut cibum:potum:ueſtem: domũ: quod aũt ad gulã aut delitias pertinet penitus circũſcribit. Mẽſa ſecũda

Bellaria ſignificant ſecundæ mẽſæ omne genus cibi:nam quæ tragemata græci aut pẽmata ea ueteres noſtri Bellaria appellauere ut refert Au lus Gellius:Vñ Macrob.i ſatur. Ad huc dicẽte Furio ſecundæ menſæ illata bellaria nouo ſermoni princi pium dederunt:Symmachus.n.attractas manu nuces Vel ſem inquit ex te audire Serui tanta nucibus noĩa quæ cau ſa uel origo uariauerit aut unde tot mala cum hac una ap pellatiõe uocitentur & M. Varo ex ſatyris menippeis Bel laria ea maxime ſunt mellita nõ ſunt πεμματιν ideſt pla centis & bellariis enim cum πεψιν ideſt cum conco Tragamata Pemmata

ctione ſocietas inſida: Vina quoq; dulciora hoc nomine ſignata ſunt: dictaque ea Liberi bellaria. Cur autem edenda ſint tragemata & ſecundarum menſarum conſuetudo fuerit introducta quærens Ariſt. in Problem. Vt ſatis inquit bibamus nõ enim ſitis gratia ſolum quæ per mẽſam primam nos teneat bibendum: Sed etiam poſt hauſiſſe aliquid iuuat.

Nucleus

Nux iuglans

Baſilica nux

Caryon

Caryinum

Ponticæ

Nux quæ Auellana & minima

Preneſtina minuta

Nuculæ

Corylus

NVces dicuntur quæ foris duo tegũtur & intus habent quod eſui eſt. Nucleum uocant: Plautus in Curg. qui e nuce nucleos eſſe uolt. frangat nucem. Eſt nux iuglans a iuuando & glande uel potius quaſi Iouis glãs nam id genus arboris nuces habet ſuauioris ſaporis q̃ glãs autor Macrobius i Saturn. de illa hæc Plinius Solum hoc pomum natura compactili operimẽto clauſit namq; ſunt biffidæ putaminum carinum catinæ: nucleorumq; illis quadripartita diſtinctio lignea ĩtercuſante mẽbrana: quæ eſt Nauci: nucẽ ipſam Baſilicã græci dixere: recens iucundior eſt ut ſcribit Auicẽnas: ſicca unguinoſior: ſtomacho inutilis: difficilis cõcoctu: tuſſientibus inimica: & capiti: cui dolorẽ ſuſcitat. Vñ græci Cayron id pomum uocitãt a quo Caryinũ oleũ de quo diximus: & Caryopos nucis ſuccus. Plinius Nuces inquit Iuglãdes græci a capitis grauedine appelauere: eſt pontica nux quæ auellana ab oppido campaniæ ubi copioſior: cæteris minor eſt: hinc a poeta ſatyrographo minima nux uocata: Pontica autem a ponto regione: Plinius in aſiam græciamq; e ponto uenere & ideo ponticæ nuces dicuntur: præneſtina eadem nux a loco: prenoſtinos populos inquit Põpeius antiqui nucleas nominarunt ꝙ in eorum regione plurima nux minuta naſceretur: hanc corylus arbor producit de qua Verg. hic inter denſas corylos: Nuces ipſæ Auellanæ dolorem capitis faciunt inflationemq; ſtomachi: tardæ digeſtionis pinguedini corporis conferunt pluſquam ſit ueriſimile: Et ut teſtatur Auicennas in ſecundo ex autoritate Hippocratis in cerebro faciunt augumentũ: hinc ipſe exiſtimauerim commẽdari illas ad uenerem cũ

ſperma.i.ſemen genitale e cerebro per ſpinam deſcendere uideatur ut Ariſtoteles in problematibus Alcinous & Trimegiſtus tradidere:quod quidem e maribus(ut in parerga more pictorum excurramus) ita ſe habet ad menſtruorũ naturam ut coagulum ad Lac:contrahit enim & conſtituit materiam excrementumq; a fœmina præbitum : quod Pli.Lactantius Hippocrates etiam tenuere:hic mater a materia quam exhibet niſi potius a græco μητηρ:nã medici ſunt qui & uim quãdam efficientem ineſſe fœmininis in conceptu uoluerunt:Eſt Græca nux quæ & amygdala & Thaſia pli. in.xv. Tertia inquit ab his natura eſt Amygdalis tenuiore ſed ſimili iuglandum ſummo operimento : Itẽ ſecundo putaminis nucleus diſſimilis latitudine & acriore callo:Arbor ipſa an fuerit in Italia Catonis ætate dubitat; quoniam græcas nominat:quas quidam & in iugulandiũ genere ſeruant:Boni ſunt nutrimenti uerum pauculi : corpus piguiuſculum reddunt:aciem oculorum acuunt:ſplenis opilationibus & epatio tuſſiq; antiquæ conferentes ut eſt apud Auicen. Eſt pinea nux nucleis refertiſſima : arbor ipſi Cybeli dicata ut ſcribit Serui. ob copiam quæ ĩ ida eſt illi facta:Seneca in Troade:Secuitq; fretum pinus matri ſacra Cybeli: Et apud Martialem in Xeniis nuces pineæ poma Cybelis eſſe fatentur : quarum genera quattuor a Plinio numerantur:horum eſt quod apinum uocant nucleorum cute uerius q̃ putamine:adeo molli ut ſimul mandatur:inde res tenues Apinæ aliquibus dictæ : Martialis ſunt apinæ tricæq; & ſi quid uilius iſtis:Nuclei aũt pinei amygdalæ auellanæ & nonnulla alia ueluti ſunt : Coriandri peponum aniſiq; ſemina & cinama ſaccaro tecta in bellaria & meliora & mẽſis diuitum aptiora rediguntur:nucleum pineum Gal . & Iureconſulti & omnis ſcola eruditorum uocat ſtrobylum : græci etiam Coccalum: Eſt Heracleotica nux quæ caſtanea echinato tegmine ſardibus primum prouenit:ideo apud græcos ſardianus balanus appellatur Diuus Tiberius poſtea balani nomen impoſuit excellentioribus ſatu ſactis ; laudatiſſimæ caſtaneæ tarentinæ & in

Sperma
Mater
Amygdala
Pinea
Apinum
Apinæ
Heracleotica nux
Coccalus
Strobylus
Balanus

cāpania neapolitanæ Matt. & quas docta Neapolis creauit lento caſtaneæ uapore toſtæ: boni ſunt alimenti uerum inflationem inducunt & tardiuſcule digeruntur: ut Auicēnas & Dioſcorides teſtantur:

Piſtacia

Sunt & Piſtacia quæ auellanis fere ſimilia inter nucum genera numerantur: Plinius in decimo tertio: ſyria preter hanc peculiares habet arbores in nucum genere piſtacia nota. L. Vitelius in italia primus detulit ſimulq; in hiſpaniam Flaccus Pompeius eques ro. qui cum eo militabat: Thoraci conferētia pulmonem purgare creduntur: Ferunt autem nuciferæ arbores quædam ut Corylus Inglans & caſtaneæ Iulos ſuos hoc eſt Lanugines ad nihil utiles:

Iuli
Groſſuli

Sunt hi non flores proprie ſed qui antecedant ut in fico groſſuli.

Mala poma dicuntur quæ tenui cortice ut mādi etiam poſſit obducta eſui ſunt: licet duriore inter ea ſint tātum granata: nam compluria uidemus genera: apiana: rubiginoſa: Deciana: Sepiana rotūda Peteſia paruula: ſed odoris eximiis: Roſea oībus nota: & Paradiſea q̄ ī oībus paradiſis ideſt hortis inſeri debeant ſi nō primas ſaltem ſecūdas partes inter mala ſibi uendicantia & odoris & ſaporis ſuauitate.

Deciana
Roſea
Paradiſea
Apiana
Rubiginoſa
Pomona
Poma

A Pomis Pomona dea: hinc Pomonalis flamē: Poma autem ipſa q̄ potu indegeāt: Nam īſitis aquā addi ſiccatibus oportet ut interpretatur. M. Var. rei ruſticæ primo: ſiue q̄ uicē potus ī cibis præbeāt ſeruantur per hiemem loco frigido & ſicco cōtabulato:

Pomarium

Plinius pomarium uocat: cum ſit alias cōſitus pomis locus. At ubi tam mala q̄ Pira & cæteri fructus autūnales habētur oporothecam græci dixerūt. Nā opora fructus autumnales & theca repoſitorium nūcupatur. M. Var. In oporotheca mala manere putāt ſatis commode: ſubſternēdæ ſunt raris tamen compoſitis: palea: uel ſtoriæ quæ tegetes: aut ſtramenta.

Oporotheca
Storiæ que
Tegetes
Mala colligenda

Coligenda poſt equinoctium autumnale: neq; ante. xvi. lunam: neq; ante primam horā: & caducis a cæteris manu lectis ſeiugatis ſunt reponenda loco per flatili ad Aquilonem feneſtras habente.

CItrea mala odoratiſſima ut ſcribit Opplus ĩ pſide omni tempore generãtur: Alia enim præcarpuntur: alia interim matureſcũt: unde Mar. in Xeniis. Aut corcyræi ſunt hæc de frõdibus horti: Aut hæc maſſili poma draconis erant. Interiecta ueſtibus tineas arcere credũtur: ĩde ueſtis citroſa: Feſtus tamẽ aliter ueſtem citroſam interpretatus eſt. Auicẽ. quoq; citri corticem aduerſus tineas ueſtibus interponẽdum precepit De citreis autem malis quæ quãdoq; Cedria: & medicis: quæ uulgo: ut quidam tradidere: narancia uocãtur: eadem ſece dici poſſunt: q̃tum ad pomi naturam: & magis menſæ priori cõueniunt: nam cum carnibus toſtis ut etiam oliuæ ponũtur niſi fuerint melle condita. Citroſa ueſtis Cedria Medica Narancia

APyrina mala dicuntur punica ſiue granata quibus lignoſus nucleus abeſt: ſed candidior his natura & blãdiores acini minuſq; amari & mẽbranis diſtincti. Seneca ad Luci. ſic imperturbatus ſapiens dicitur quomodo apyrina dicũtur nõ quibus nulla duritia eſt granorum: ſed quibus minor: punica autẽ a regione nomen ſibi uendicãt. Ruffus Feſtus Lybica rate miſit agellus punica mala tibi tyrrhenũ uecta per æquor. Horum membrana tenus grana: a quibus granata: diuidẽs Cicus appellatur: putamen Malicorum: quo perficiuntur coria ut ſcribit Plinius in. xxiii. at flos balauſtiũ & medicinæ idoneus & tingẽdis ueſtibus: quarum color ĩde nomẽ accepit: e granis autẽ preſſis uinum educitur q̃ græci rhoiton nominarunt. Punica mala Granata Cicus Malicorium Balauſtium Rhoiton

CYdonia poma cotonea a Cydone oppido cretæ quod Samii teſte Herodoto condidere nomen mutuantur. Plinius his proxima amplitudine mala: quæ nocamus Cotonea: & græci cydonia ex creta inſula aduecta. Serenus Aut quæ poma cydon cretæis miſit ab otis. Tria eorum ſunt genera ut refert Columella: quorum chryſomela inciſuris diſtincta colore ad aurum inclinato: unde & nomen adepta. Struthea quæ minora odoratius uibrãt ſerotino puentu. Coronea Chryſomela Struthea

Muſtea · Mellimella · Nani · Pumiliones

Muſtea uero præcordia quæ nūc Mellimella: ut tradit Va
ro:a mellis:ut opinor ſapore:Martialis:Dulcibus aut certāt
quæ mellimela fauis.Neoterici nana mala ex arboris bre/
uitate nuncuparunt:nam græci nanos breuis corporis ho
mines uocant:latini pumilios & pumiliones:qui nunc ī de
litiis principum:fiunt ſi habuerint Horoſcopum in quar
to gradu ſcorpii:ut inquit Iulius firmicus in octauo.Poſui
ipſe in hortis meis huius pomi frequentes arbuſculas ad/
miratus naturam ꝙ non ſolum gallinulas:caballulos:mul
las pumilias:& homunciones : ſed etiam inter arbores na/
norum genera produxerit:hinc legimus Chameplatanos
Chamedaphnes & quaſdam alias breuitate ſpectabiles.

Chameplatanus · Camedaphne

Sunt præterea ſilueſtria e ſtruteis parua odoratiſſima in ſe/
pibus naſcentia: cydonia ſtiptica ſunt : hinc dyſenteriæ &
cœliacis ut Auicen. & Dioſco. teſtantur impendio confe/
runt.ad hoc condimentum fit in ſaccaro decoctis: Non ī/
probatur etiam in melle inter bellaria iucundiſſimi ſaporis
additis aromatibus & moſcho odorato precipue:quo ua/
lidiores utuntur. Antiqui cydonitem neoterici cotoneatū
appellant:cuius confectionem docet Gallenus in pharma/
ceuticis.

Moſchus · Cydonytes · Cotoneatum

PRunoꝝ multa uariaq̃ ſunt genera:quoꝝ ī pri/
mis laudantur tria:damaſcena.amygdalina: &
armeniaca:de quibus hæc Plinius Necnon ab
externa gente armeniaca:quæ ſola & odore cō
mendantur & paulopoſt:Nuper in bætica malina appella
ti cœperunt malis īſita:& alia amygdalina amygdalis:his
intus in ligno nucleus amygdalæ:nec aliud pomum inge/
nioſius geniatum eſt:In peregrinis arboribus dicta ſunt da
maſcena a ſiriæ damaſco cognominata iāpridem in Italia
naſcentia grādiore ꝗꝗ ligno & exiliore carne.De his Sere
nus Prūaq̃ cōueniūt quæ mittit clara damaſcus: Et Mar.
in Xeniis Pruna peregrinæ cariæ rugoſa ſenectæ Sume:ſo/
lent duri ſoluere uentris onus:Nā ut ſcribit Auicen.ſoluūt
uentrē ſecundū Galenū iprobātem Dioſcoridem qui pru/
na ex Damaſco ſyriæ ſicca euſtomacha eſſe dixit & uen/

Armeniaca · malina · Amygdalina · Damaſcena

trem cōtinere. Pruna tamē oīa:ut etiam uuæ: Ficus uirides Mora:& Ceraſa uentrem lubricātia initio prandii inter prima potius eſſe comedenda medici tradidere.

PErſica dicta ꝙ ex perſide fuerint aduecta: duracina præ cæteris i precio ſunt: his corpus ligno adhæret auelliq; nequit cum i reliquis facile ſeparetur. Plini. in.xv. ſed perſicorum palma duracinis: nationum habēt cognomē gallica:& Aſiatica poſt autumnum matureſcunt: æſtate præcia intra .xxx. annos repertæ:& primo denariis ſingulis uenundata:& mox: pomum innocuum experitur ægris: preciumq; ſingulis iam tricenti numi fuere nullius maiore: eſt & nitidioris corticis quod nuciperſicum uocant: decipiuntur profecto medici noſtri temporis & quicumq; illis aſtipulantur exiſtimantes perſicorum generi armeniaca adſcribenda: de quibus paulo ante ex autoritate Plinii ſubtiliſſimi naturæ rerum indagatoris diximus.

Duracina Perſica

Nuciperſicū Armeniaca

CEraſa a L. Lucullo primum in Italiam aducta ſunt e ponto. Plinius Ceraſi ante uictoriam Mithridicam. L. Luculli non fuere in Italia. At urbis anno ſexcenteſimo octogeſimo is primum uexit e ponto: annis centum.xxx. trans oceannum in Britaniam uſq; peruenere. Diuus Hieronymus ad Marcellam. Accepimus & caniſtrum Ceraſis refertum talibus & tam uirginali uerecundia rubentibus: ut ea nunc a Lucullo delata exiſtimarem: ſi quidem hoc genus pomi ponto & Armenia ſubiugatis de Ceraſunto primus Romam pertulit: unde & de patria arbor nomen accepit: principatum obtinent Duracina: quæ pliniana campani uocarunt: ſunt & Aproniana quæ maxime rubent. Actia nigerrima:& Iuliana tenerrima adeo ut geſtatum non tolerent. Ceraſa omnia aluum molliunt ſtomacho inutila. id autē magis preſtare creduntur dulcia: Nam auſtera: quæ Merena dicuntur triuialiter: uentrem aſtringunt ſtomachum confirmātia:& præſertim ſole ſiccata quæ & ſitim tollunt & appetitum prouocant.

Pliniana Ceraſa Duracina Aproniana Actia Iuliana Merena

Corna

Zizipha baccis:ueluti Corna: ſimiliora q̃ malis creat arbor Ziziphus. Plinius in decimo quinto. Aeq; peregrina ſunt Zizipha & Tuberes: quæ & ipſa non pridem uenere in Italiam hæ ex Africa: illa ex ſyria. Sex Papi. quem conſulem uidimus primus utraq; attulit Diui Auguſti nouiſſimis temporibus in caſtrorum aggeribus ſata: Zizipha recens lecta & guttis uini ueteris conſperſa rugis non deformantur: tuberes ex arbore leguntur: at tubera ex tellure ſues eruũt roſtro: quæ ſine radice terra undiq; circundata nec utiq; loco exuberante aut rimam agente inter ſicca & ſabuloſa fruticeta naſcuntur: nihil aliud q̃ terræ callus appellanda: optima per uer & tonitribus frequẽtiora uenerem emortuam ſuſcitare dicuntur.

Tuberes
Tubera

Mora

Mora in arboribus & ĩ rubis naſcuntur poſt prãdium ſumpta per æſtatem ſanitati plurimum conferre exiſtimauit Cacius Horat. in ſermonibus. Ille ſalubres æſtates peraget qui nigris prãdia moris Finiet: ante grauem quæ legerit arbore ſolem. Q uæ in herbis humi naſcuntur fraga uocantur. Plinius Aliud corpus & terreſtribus fragis: aliud congeneri eorum unedoni quod ſolum pomum ſimile fructui terrae gignitur: & poeta: qui legitis flores & humi naſcentia fraga: herba ipſa a latinis quinquefolium: græcis pentaphillon dicitur: ego tamen aliam exiſtimauerim: Moris trini colores cãdidus primo: mox rubens maturis ſanguineus ex cruore amantum Pyrami & Tisbes ut fabulantur: nam ſunt & mora etiam per maturitatem candicãtia. In nouiſſimis florent mora celſi atq; inter prima matureſcunt: foliis cibãtur bombices uermiculi quos ad ſtamina ſericea nutricamus at rubi mora ſapientiæ conferre antiqui crediderunt: ut Dioſ. ſcriptum reliquit.

Fraga

Candida mora.

Meſpila. M. Catonis ætate non fuere ĩ Italia: acerba dentibus nocent: matura aluum ſiſtunt aſtrĩguntq; ſtomachum: exceptis ſetaniis quæ malo propriorem uim habent: Vnde eſt. Maturo nec me nec me ueſcaris acerbo Ne illic ſed taceo dentibus

Setania

Anthedon

hic noceam: Eſt eorum genus quod Anthedon minus eſt pomo: ſed odore præſtantius & quod diu ſeruetur.

SOrba genera habent quattuor: rotunda: turbinata ut pirum: ſpetie ouata ceu malorum aliquibus hæc obnoxia acri odore & ſuauitate iocunda: quartum genus torminale uocant remedio tantum probabile: unde nomẽ aſſiduum prouentu minimumq; pomo: generoſiſſima uero omnium quibus circa pediculos tenera folia: pediculi ipſi ſiue petioli in fungis pomis & id genus cæteris dicuntur quibus e ramalibus pẽdent: terræ adhærent: & appenduntur: ſorba recentia ſtomacho: & aluo citæ proſunt: ſicca aluum ſiſtunt & aſtringunt ſtomachum. Martialis in Xeniis: Sorba ſumus molẽ nimium durãtia uentrem: Apitius hæc potius puero q̃ tibi poma dabis. Pediculi Petioli

PIra uirtutis ſtipticæ ſunt: & fungis concocta malitiam adimunt: eorum plura ſunt genera: lolliana: orbiculana: ſuperba quæ nunc muſcatela: ſignina quæ alii a colore teſtacea uolema: fauonia cruſtumina quæ nunc glatiola: myrrhapia: laurea: nardina ab odore: coriolana: & tiberiana autumnalia acidulo ſapore iocunda: quæ grandia & ſole colorata Tiberio principi maxime placuerunt: ac pleraq; alia: quorũ meminere Plinius & Macrobius: Inter hæc eſt quoddam ſementium a ſemente cuius tempore matureſcit: fiunt e ſilueſtribus mitiora: ueluti poma quoq; per adoptionem ſurculi inſitione: cuius ſunt inoculatio & emplaſtratio. Pira autem & fructus omnes improbantur in omnibus: niſi exercitatis labore: cholera rubra abundantibus: & tunc quoq; niſi in æſtate ante epulas comederint: aptiſſimos namq; reddunt homines ad febrium ardores ſtomachum prius calore priuantes: ut eſt apud Auicennam. Superba Signina Cruſtamina Tiberiana Sementium Inſitio Inoculatio Emplaſtratio

CAryotæ ſiue caryotides quas Apitius dactylos ut nunc appellat: e palmis naſcuntur. Plinius de canaria e fortũatis ĩſulis loquẽs: hãc & palmetis inq̃t caryotas ferentibus & nuce pinea Dactyli Caryotides

abundare: Papinius in ſiluis Pergrandes caryotides cade/ debant: Celebrantur præcipue cibo ſucco etiam: Ex his enim orientales uina faciunt iniqua capiti unde pomo no. men:ut idem autor eſt in.xvııı. In iudæa palmis prima no/ bilitas nec in tota quidem ſed præſertim hericunte: pon/ deri non cedunt: quanto onuſtiores ſunt tanto magis ni/ tuntur contra pondus: ut referunt Ariſtoteles Strabo &. Aulus Gellius: hinc pro uictoria ponitur palma. Theſeus quidem e Cræta ſoluens in Delon cum ſe cōtuliſſet ibi cer tamen inſtituit:in quo tunc primum palmæ præmium eſt præpoſitum: autore Plutarcho: Auulſum e palma cum fructu termitem quidam ſpadicam nominant: Nam ſpao euello:unde ſpadones enuchi quos prima Semiramis uim quodam modo iniectans naturæ feciſſe dicitur. Sed ſpa/ tha quoq; uocatur unde Spathalion Caryotarum apud Martialem in Xeniis: Vbi nonnulli tamen Petathalion le/ ctitant:æſtimandum relinquimus.

Palma

Spadix
Spadones
Spata

OLiuæ picænæ & ſidicinæ in Italia Plinius inquit cæteris præferuntur in cibis: his Rom. ab ini tio cœnæ ad finem uſq; utebantur. Hinc Epi/ grāmatarius poetæ diſtichon in Xeniis: Hæc quæ picenis uenit ſubducta trapetis: Inchoat atq; eadē finit oliua dapes. Earum genera a Macrobio & Plinio numerantur:Africana:Liciniana:Pauſia:Radius:Sergiana: Salentina:Aibigerus:Orchis:& Regia. E quibus bacca iu/ cundiſſima eſt pauſia:ſpetioſiſſima regia etiam uirga:eſcæ/ q; potius q̄ oleo idonea: orchis quoq; & radius melius ad eſcam q̄ in liquorem ſtringitur: Omnis deniq; olea & ma ior fere ad eſcam: minor oleo eſt aptior: ut ſcribit Colu/ mella libro rei ruſtice ſexto: Salitæ ſtomacho iucūdæ ſub/ bleuant appetitum:condituram docent Marcus Cato Pal ladius & Columella. Apud nos drupæ integræ ſale aqua & fœniculo condiunr: ex quibus utpote immaturis oli/ uum etiam faciunt omphacium: earum oſſicula Sanſas uocant: Vnde ſecundarium oleum a factoribus oleum Sā/ ſarum dicitur.

Pauſia
Orchis

Oliuarum
conditura
Drupæ
Sanſæ

VVarum plura ſunt genera: eſt apiana: quã græci ſticam: ab apibus nomen adepta: Columella de apianis: pingui ſolo feraciſſimæ: mediocri quoq; fœcundæ: præcocis fructus: ideoq; frigidis locis aptiſſimæ: uini dulcis: ſed capiti neruis uenisq; nõ aptæ niſi maturæ lectæ pluuiis uentiſq; & afferunt apibus prædam: quarum uocabulo propter hanc impopulationẽ cognominantur: atq; hæ precioſi guſtus celeberrimæ. Eſt bummama quæ græce bumaſthis tumentibus & magnis acinis: nam ueteres græci rebus magnis Bu præpoſuere. hinc bumlimon magnã famen grandes pueros bupædas: mariſcam ficum buſycon & buthyſiam magnum ſacrificium appellauere. Contraria huic eſt quæ a minutis acinis leptorhaga dicitur. Eſt labruſca ĩ marginibus terræ naſcẽs inde nomen: Labrũ enim extremitas dicitur: ut Seruius & Nonius teſtantur: Eſt duracina a duris acinis quam ĩ cibis laudat Mart. Non habilis cyathis & inutilis una lyeo: Sed non potãti me tibi nectat ero. Vbi Trozimos uuas ſcito dici quæ non uini cauſa habẽtur: ſed cibi gratia tantum: Sũt dactyli longis acinis porrecti: ſunt heluolae quas nonnulli uarias nominãt: neq; purpureæ neq; nigræ: ab heluo ni fallor colore inquit Columella. Eſt aminea a regione: nã Aminei fuerũt ubi poſtea falernus. Eſt præcis quaſi præcor uel præcoqua: quæ a noſtris lullatica menſe lulio ĩter primas matureſcit. Eſt græcula: eugenia: uariola: inerticula: uenucula: coruina: trebiana: & alia q̃plurima pro locorũ diuerſitate nominata. Veluti quam noſtri ab acinis ſtipatim ĩ racemo coherentibus Pineolam uocant a nucis pineæ quadam ſimilitudine. Racemus ipſe græce botrys unde apud nos & Botryo plura continens acina ideſt grana: Martialis eo loco nec dignam toto ſe botryone putat uuas ollares per botryonem & cõdititios in ollis ut ueteres ſolebant racemos intelligit: quos etiam græci Botryonas nominant: Appenduntur & nunc tigillis ueluti etiam poma: Vnde penſiles uuas & mala penſilia dici ſciunt omnes: Cõmendatur aũt menſis ſecũdis uua paſſa: quæ aſtaphis dicitur. Confectio-

Apiana
Stica
Bumaſthe
Bu
Leptorhaga
Labruſca
Labrum
Duracina
Trozimi
Dactyli
Heluolæ q̃
Variæ
Præcia
Pineala
Aſtaphis
Racemus
Botrys
Acinum
Ollares uuæ
Poma penſilia

nem docent Palladius & Columella: Vuæ paſſæ a cino ſe/
nior poeta Anacron dũ tenues & exiles uirium reliquias
foueret abſumptus eſt:ut narrant Plinius in.vii.& Valerius
maximus memorabilium ultimo.uuis paſſulis (ita enim a
Monopoliũ
medicis hodie dicuntur) Monopolium hoc eſt penes unũ
uendendi poteſtas eſt in Achaia.

FIcus ſiue ſiccæ ſeu uirides e reliquis fructibus i/
pendio laudantur in cibis : nam ut ſcribit Aui/
cẽnas ex oibus maxime nutriunt. Pli. Paniſq;
ſimul & obſonii uicem ſicatæ implent : hæ uel
Reſticula
in orcis condiebantur:uel in teſte componentur : ut nunc
utilibus : Vnde reſticula ficorum a Varrone dicta. Genera
compluria numerantur herculeaneæ harũdineæ:lauianæ:
albulæ:chiæ:mariſcæ:africanæ:lidiæ:chelidoniæ:calliſtru/
tiæ.Sunt & canuæ:coctona & caricæ : quæ in Albenſe rus
Cauneæ
e Syria intulit.L.Vitelius qui poſtea cẽſor fuit:cum ea pro/
Coctona
uincia legatus fuiſſet nouiſſimis Tiberii Cæſaris tempori/
Caricæ
bus.Sunt & groſſi ante q̃ matureſcant loco fere floꝝ:hinc
Groſſi
canticorum ſecundo.Ficus protulit groſſos ſuos:uineæ flo
rentes dederũt odorem: ſiccæ Ficus: uuæ: & pira ſecundis
præſertim ruſticorum mẽſis adhibentur : athletæ ficis ute
bantur utpote impenſius alentibus priuſq̃ eos exercitator
Pythagoras ad carnis uſum quæ fortior eſt tranſtuliſſet :
Prodromi
athenis præcoces ficus prodromos appellant: maiora aũt
præpoſteris ſunt genera ficuum præcocia & ſemper biſe/
ra:nam in meſſe matureſcunt : & per uindemiam ſerotina
Duricoria
quæ a duro cortice Duricoria dicta: uirides ficus & poma
Ficus
ex arboribus recẽtia ſemper Galienus imperator exhibuit.
Bifarae
hic eſt Galienus qui uere cubicula de roſis fecit : qui uina
Sycos
ſemper uariauit:& in poculis bibit aureis uitrum aſperna/
Sycoſis
tus:ficus græce ſicos:unde ſycomorus arbor: ſycoſis mor
Sycelis
bus:& ſycelis auicula:atq; alia compluria.

Sicomorus
MVſcaria inſtrumenta ſunt abigendis e menſa
muſcis aptiſſima:pretioſiora texuntur e cauda/
Pauonium
pauõis.Hic epigrãmat.poetæ de muſcario pa/
Muſcarium
uonino exiit diſtichon.Lãbere quæ turpes phi

bet tua prandia muſcas Alitis eximiæ cauda ſuperba fuit.
Propertius;ſunt mihi pauonis caudæ flabella ſuperbæ.Flat — Flabellum
bellum enim dicitur quo & muſcæ: fugantur & uentulus
excitatur in nimio calore per æſtatem his qui in conuiuio
aut alio quouis loco & tempore ſudant.Teren.ĩ Eunucho
Venit una heus tu Daue:cape hoc flabellum & uentulum — Sudor
huic facito dum lauamur:Ouidius in arte.Profuit & tenui
uentos mouiſſe flabello:Hoc autem miniſterium eſt delica
torum ſeruorum: ut ſcribit Donatus : Sudor ipſe nihil ali/
ud eſt q̃ excrementum uagoris humidi : ut exponit : Ari/ — Muſcæ
ſtoteles: Muſcæ autem inter inſecta animalia numerantur — Inſecta
græci Entoma uocant ab inciſuris quibus diſtincta ſunt — Entoma
eoꝝ corpora tenui fiſtula coherentia:Caninam muſcã Cy — Myca
nomyan dicemus : nã Myia muſca eſt:unde Myagrus de — Myagrus
us muſcaꝝ a ueteribus noĩatus : nec miꝝ cũ moleſtiſſimæ — Cynomyia
ſint ſi deũ q illas abigeret coluerũt.Sũt & Muſcillæ paruæ — Muſcillæ
muſculæ quæ in uinaceis per autumnum naſcentes:& ue/
luti ſemiarpyiule muſtea pocula fœdantes in mẽſa ad bru
mam merito non perueniunt. — Caniſtella

CAniſtra & caniſtella e uiminibus ſalicis ameriæ — Panariola
uel ſanguinis ĩter frutices: ciſtulas & panariola — Ciſtulæ
dicere poſſumus ĩ quibus reponũtur per mini/
ſtros:quæ cœnæ ſuperfuerunt.Horat.Multaq;
de magna ſupereſſent fercula cœna.Quæ procul extructis
inerant heſterna caniſtris.Hiſdẽ etiã panis ĩmenſam porta/
batur apud antiquos:nõ aũt ut nũc argẽteis uaſculis:ut re/ — Cana
fert Donatus enarrãs illud Vergilianũ:Cereremq; caniſtris — Caniferæ
expediunt:Græci cana appellãt:hinc a latinis caniferæ mu — Ceſticillus
lieres dictæ:quæ caniſtra capite geſtant ſæpicule ſupponẽ — Arculus
tes id quod Ceſticillum & arculum nominarunt Et Ciſto — Criſtophorus
phoros ciſtifera græce nuncupatur.

SCopæ raro enicos ideſt ſingulariter ſcopa ĩſtru — Analecta
mẽta ſunt ex ulice:ruſco: tamarice.& id genus — Vlex
cæteris fructicibus ſcopãdis pauimẽtis:amouẽ — Tamarix
dis araneaꝝ telis e parietibus laq̃aribuſq; ido/ — Ruſcus
nea.Plau.ĩ ſticho Mũditias uolo fieri hic:ferte huc ſcopas.

ſimulq; harundinem: ut operam omnem aranearum per/
dam:& texturam iprobam: Deiiciáq; earum omnis telas
Martialis in Apophoretis. In precio ſcopas teſtatur pal/
Scoparii ſerui ma fuiſſe. Sed precium ſcopis núc analecta dabunt:Ana/
lecta ipſa quiſquiliæ ſunt ciborum:quas ſub menſa caden/
tes ut aſportare poſſint. ſerui ſcoparii uerrentes pauimen/
tum colligunt:Idem epigrámatum.vii.Colligere lóga tur/
pe nec putat dextera analecta : & quicquid canes relique/
runt : hinc loquens Seneca de Calphiſio Sabino in conui/
uiis ſeruos litteratos ad pedes habére ut uerſus quos refer/
ret ſubminiſtrarent : Suaſit illi Satellius inquit quadratus
ſtultorum diuitum adroſor : & quod ſequitur arriſor: &
quod his duobus adiunctum eſt deriſor ut grámaticos ha
beret analectas : Seruiunt etiá ſcopæ cæteris ædium parti/
bus:quæ ſcopandæ ſunt ad munditiem:præterea ne putre
ſcentibus ſordibus humidis uel ſiccis pulices & muſcæ im
pédiq moleſtæ naſcatur:ex quibus ſolent prouenire:ut ſen
Pulices tit Ariſto. primo de animalium generatione: unde pulices
Muſcæ fortaſſe a puluere appellati.Scopæ ipſæ quaſi ſcobæ q his
purgaméta ueluti ſcopem educimus eſt auté propriæ ſco/
Scobes bes puluiſculus qui e lignis decidit aut alia materia cú ſco/
bina ideſt lima tenuatur:uel ſerra ſecatur:antiqui quod ridi
culum quis merito dixerit Deuetram deam uenerabantur
Scobina ut bene ſcopis domum uertere poſſent : autor Diuus Au/
Deuetra dea guſtinus in dei ciuitate:Inter analecta ſunt quæ Micæ dicú
tur:hoc eſt minima fruſtula. Vnde in ſacris litteris Et catel/
li edunt de micis quæ cadunt e menſa dominorum . Pro/
prie tamen micam puluiſculum illum qui in arena colore
Minutiores fulget argenteo uocitamus : a quo & panis & plurimaꝝ
Micæ rerum partes minutiores:quæ minutiæ:Micæ nuncupatæ
Ouidius puri lucida mica ſalis : Ruſcus aút ſpecies eſt uir/
Ruſcus gulti ad ſcopas:Vnde noſtrates Ruſcum dicunt quod ſco/
pis aut educitur:aut ſcopandum uenit ad munditiem paui
menti & teſſellati:hic ruſcor uerbum: & ab eo Ruſcatrices
gallinæ:quas alii ruſpatrices uocát:q in ruſcis: & puluero/
ſis ſoleant pedibus unguibuſq; ruſcari:ac ſe ſe excutiédo

roſtello etiam aliiſq; quodãmodo ſcalpere ut palam uide/
mus. Sed quia apud nos coquina a cœnaculo longius di/
ſtare non debet ab illo in culinam tranſeamus. Si non pal/
lato ſtomachoue condimentis: ſaltem naribus inuito etiã
coquo nidore ſatisfacturi.

COQVINA CAPVT .IIII.

CVlina dicĩ coquina ut ſcribit
Coquina
Nonius ex auctori. Var. q ibi
ignis colaĩ: locus eſt ĩ quo ob
ſonia coquũtur. Iuue. Captũ
te nidore ſuæ putat ille culiæ:
At coquus q pulmẽta & edu
lia cõdire ſolet a coquendo p
c tñ potius q̃ per q notandus
ſi Victorino credimus: Apule
ius de Aſino aureo: alter co/
Coquus
quus q ſapidiſſimis nutrimẽ/
tis ſuccũ pulmẽta cõdita ca/
lore mollibat: Aſiatica uictoria ut refert. T. Liuius lib. nono
belli macedonici peregrinæ luxuriæ origo ĩ urbem deflu/
Origo luxurie
xit: tunc. n. primũ epulæ cura & ſumptu maiore apparati
cœptæ: tunc coquus uiliſſimũ antiquus mãcipium & æſti/
matione & uſu ĩ precio eſſe: & quod miniſteriũ fuerat ars
haberi cœpta: Apud ueteres coqui ĩ ſeruitiis domi nõ erãt
ſed ex macello cõducebanĩ utpote publici: quos nũc po
pinones a popina publica coquina noĩamus ſolitos lauti⁹
Popiones
& melius Auẽtores ſuos accipere: Sed eodẽ noĩe ganeões
Popina
ſignificamus. Qui uero emit obſonia & coquo tradit his ẽ
Aduentores
obſonator: de quo Martialis: Dic quotus es q̃ ti cupias cœ
nare: nec ullũ Addideris uerbũ: cœna parata tibi eſt: habẽt
enim diuites ĩ famulitio q pecuniã expẽdant neceſſaria fa
miliæ ꝑparantes: quos generaliter noĩe Diſpenſatoꝝ ſigni
Diſpẽſatores
ficamus: græci Epiſtatas uocãt: Sene. ad Luci. Adiice obſo/
Epiſtatæ
natores qbus dñici pallati notitia ſubtilis eſt: q ſciunt cuius

illum rei ſapor excitet:iuxta quã ſententiam de coquo præ miſſo lẽmate Epigrãmat.poeta in apophoretis: Non ſatis eſt ars ſola coquo ſeruire p alato: Namq; coquus domini debet habere gulam: Qui coquinæ præeſt Archimagitus dicitur: nam græci Magirion coquinam: magiron coquum uocitant.

Archimagir⁹

IGnis dictus eſt autore.M. Varrone a naſcendo q̃ inde omne naſcitur: nã abſq; calore nihil gigni nihil diurnare poteſt:unde i nuptiis adhibitus teſte Plutarcho: apud Delon primo repertus:hic inſula Pyrpolis dicta:Pyr enim græce eſt:a quo Pyramis meta:Pyra lignoꝝ congeries ad cremãda olim corpora:Pyromãtia diuinatio per ignem: Pyricauta ambuſta ſiue ut Celſus aduſta & aduſtiões: repertorem Vulcanum tradunt:Diodorus uero Siculus libro.v.Vulcanum ſcribit ferri æris auri argenti omniũq; quæ igne fabricantur artẽ inueniſſe eãq; docuiſſe mortales:qua propter hãꝝ reꝝ opifices omnes ſacra uotaq; huic deo maxime facientes ignẽ ad æternã memoriam ſuſcepti beneficii Vulcanũ dixere: In ferula ſeruare docuit Promethe⁹: unde i fabulis eſt ignẽ e cælo ſubtractum dediſſe mortalibus: Placet Diodoro illa quibus ignis alitur ab eo reperta: Eundẽ e Silice primus excuſſit Pyrodes:Tum poſtea quia Silicis non ſemper erat occaſio:inuenerunt i caſtris exploratores:paſtoreſq; attritu lignoꝝ ignem elicere:nam terrebant lignum ligno: & ſic ignem concipiebant atritu: excipiente cũ materia aridi fomitis fungi uel foliorũ: optima eſt autem hedera quæ teratur lauro lauꝝq; terat:ut refert Seneca in primo quæſtionum naturalium:quoniam non rara his ſpiramenta: quæ hiantes ſunt & leues:quod ſi eſſent haberentur ut de lapidibus etiam dicitur ignem attritu non emitterent ut ex Aphrodiſæi problematis hauſimus cõmendantur noſtra tẽpeſtate lapis ad ignem quẽ uiuum ignariũ & Ignigeniũ appellamus: Incuſus ferro ſcintillam emittit: quã excipit uel fungus aridus uel bambacia materia ſemiuſta:hæc ſulphuratis trahitur ad largionem ignem ſuſcitandum: qui mul

Pyr
Pyrpilis
Pyramis
Pyra
Pyromantia
Pyricauta
Vulcanus

Ignis
e ſilice

Ignarius
Ignigenius
Lapis q uiuus

tõ tempore in ligno iuniperi cõſeruatur:ita ut ſi prunæ au
tore Diuo Hieronymo ex eius cinere fuerit optæ ad annũ
uſq; perueniant: Validiſſimum eſt autem elementum om
nia cõuertens in ſui naturam:Vnde uniuerſi futura eſt reſo
lutio per ignis cõflagrationem:corpora tamen ſunt anima
lium quæ igne non abſumuntur ut Salamandra illum ut
uolunt inambulando extinguens.Et Ariſtoteles naturæ ſo
lertiſſimus indagator ſcriptum reliquit: In cypro æratiis
officinis in quibus calcites lapis ingeſtus pluribus diebus
crematur beſtiolas in medio igne naſci pénatas paulo mu
ſcis grandibus maiores per ignemq; ſalire & ambulare:Py
rales quidã:alii & rectius ignigenas & Pyrotos ab igne uo
carunt a quo dimotæ protinus emoriuntur:Eundem om
nium rerũ initium fuiſſe teſtatus eſt Heraclitus: Thales ue
ro aquã ut ſcribit Vitruuius:Vnde Martianus.Ardebat He
raclitus:udus Thales:circũfuſus Atomis Democritus. Sa
mius pythagoras cæleſtes quoſdam numeros replicabat.
Ariſtoteles per cæli quoq; culmina Enthelechian ſcrupulo
ſius requirebat. Epicurus uero mixtas roſas uiolis & cæte
ras apportabat illecebras uoluptatũ:ad igne fit ignitabulũ
ut Pompeius intepretatur ignis receptaculum.

Resolntio uni uerſi

Salamandra

Pyralis

Pyrotos

Ignigena

Initium

Enthelechia

Ignitabulum

FOcus a fouendo locus eſt in quo ignis fouetur
& cinere ſeruatur:Ouid.At focus a flãmis & q
fouet oĩa dictus: hinc foculus diminutiue qui
etiã circũfertur a teſta Teſtulæ triuialiter nomẽ
adeptus:Aul. Gel. Tum illa foculũ coram eo cum igni ap
poſuit: & tris libros ex nouẽ deurit. Laribus aũt ſacer erat
focus:thure & floribus ibi ſacrificante rudi illa maiorũ an
tiquitate:Vnde uernaculus ſermo focum nũc foculare no
minat quaſi laris focum Ferramentaq; quibus ligna ſuſtẽ
tantur dum ardẽt in foco inelegãter meo iudicio quidam
Allaria dixerunt quaſi ad larem parata.

Foculus

Teſtula

Lares

Allaria

CAminus dictiõe latina ſed triuiali ſtructura erit
quæ extra parietem porrecta uel ĩ ipſo pariete
producta fumũ excipit: & acceptũ emittit per
ſpiramenta: quæ ſupra tegulas elata meridiem

uerſus & ſeptentrionem relinquēda ſunt: ita fumus facilius erumpens loca nō denigrabit: a fumo īfumibulum: fumarium alii appellauere: unde ī interpretatione Herodoti hiſt. octauo legimus: Immeabat autem in ædes per fumarium ſol niſi potius (id quod eſt) notare uoluerit locum ubi uina fumo cōdiabatur. Mart. Improba maſſiliæ quicquid fumaria cogunt; Accipit ætatem quiſquis ab igne cadus: nam uina fumo præcocem trahunt maturitatem & celerius uetuſteſcunt: ut ſcribit Columella: Adde ꝙ ſatis cōſtat antiquiores huiuſcemodi ſtructuram non habuiſſe: ſed parietibus Tubos immiſiſſe per quos circūfunderetur calor: quo ima ſimul & ſumma fouerentur æqualiter: ut refert Seneca decimo quarto ad luciliū: quod ſua memoria cœpiſſe teſtatur At caminum proprie fornacem latine īterpretamur: Sedulius: de tribus pueris ī fornace: Flammis ardente fidei extincta eſt flamma camini: Ligna uero ipſa quæ ad ignem ſicca habentur amurca cōſperſa nullius fumi tædio ardere docent. M. Cato & Plinius: hæc Acapna nuncupantur: eſt enim fumus græce Capnos: hic genus quoddam mellis quod ad argētarias gignitur Acapniſtum ideſt a fumo purgatū: & Capnos herba fumaria naſcens in ſegete hordeacea: quæ lachrymas ut fumus prouocat: De acapnis diſticho luſit Martialis in Xeniis: ligna a legendo nomen acceperunt: quod ea caduca legebantur in agro quibus ad focum uterentur teſte Varrone in libris de lingua latina: ad ignem conſeruandum nulla aptior materia: unde eſt Solomonis prouerbiorum uigeſimo ſexto: uerisſimum illud adagium: Cum defecerint ligna extinguetur ignis: & Suſurrone ſubtracto iurgia conquieſcunt: Eorum ad culinam miniſtratorem calonem & ligniferum nominabimus: At accēſum ſtipitem ligneum Torrem dicemus Poeta ambuſtum torrem corineus ab ara corripit. Nonius Titionem: Apuleius Procurrit ad focum ardentemq; Titionem gerens mediis inguinibus obtrudit: alii ita diſtingunt ut Torrem dicant ardentem. Titionem fumigantem & extinctū legimus apud Vlpianum de legatis tertio: Cū lignis

Infumibulū
Fumarium
Tubi
Fornax
Ligna
Acapna
Capnos
Acapniſtum
Suſurro
Calo
Lignifer
Torris
Titio
Linnis

legatis quod comburendi cauſa paratum eſt contineatur ſiue ad balnei caleſactionem ſiue Dietarum hypocauſtũ: ſiue ad calcem: ſulphurata tamen de ligno Titiones & alia ligna cocta non contineri: Fomites quidem hoc eſt aſſulæ & fruſtula ex arboribus cum ceduntur ſecuribus excuſſa contibuntur. Fomites

PRugna ignita eſt: Vergilius in moreto: Et cinis obductæ celabat lumia prunæ: dicta ut ſcribut Pompeius & Seruius quaſi perurens: Plinius li xiii. E palmis prunæ uiuaces igniſq; lentus: carbo' uero pruna fit eſſtincta & rurſus ex carbone pruna: cui tunc uim in eſſe maiorẽ legimus: hinc Solomonis prouerbio℞ .xxvi. dicitur: Sicut carbones ad prunas & ligna ad ignem ſic homo iracundus ſuſcitat rixas: Carbo item genus morbi & diminutiue carbunculus. Plinius in.xxvi. L. Paulo. Qu. Martio Cenſoribus primũ In Italia carbunculũ ueniſſe annalibus conſcriptum eſt: peculiare Narbonenſis prouinciæ malum: quo duo cõſulares obiere condentibus hæc nobis. Eodem anno Iulius Ruffus & Qu. Licanius Baſſus ille medico℞ inſcitia: hic uero pollice leuæ manus euulſo acu a ſemetipſo tã paruo uulnere ut uix cerni poſſet. Item in.xxxvi. Quin & carbunculũ genus morbi quo duos conſulares nuper abſumptos indicauimus querneus carbo tritus cum melle ſanat. Serelus horrendus magis eſt perimit qui corpora carbo. Eſt & carbunculus uitis morbus inde carbũculare dicitur quodã uredinis carbone exuſta: Prunam Ouidius in faſtis niuentem fauillam appellat: Seruius fauillam igne deſertam interpretatur apud Vergilianum illud Turbine fumantem piceo & candente fauilla: nam candens eo loco a candore eſt nõ a calore ut notat Aulus Gellius: hinc Petronius arbiter in ſatyris canam dixit familiam. Extulit ora buſto℞ flammis & cana ſparſa fauilla: Scintila uero proprie eſt quæ e ſilice cũ is ceditur exilire ſolet: hinc Poeta Ac primũ ſilicis ſcintillã excudit achates. Ouidius quarto Faſto℞. Pars quoq; cũ ſaxis paſtores ſaxa feribant ſcintillam ſubito proſiluiſſe ferunt: Lucretius

Carbo
Carbunculus
Carbunculus
Fauilla
Candens
Scintilla

Ex una ſcintilla incendia paſſim:cui adſtipulatur illud Ec-
cleſiaſtici.xi.ab ſcintilla una augetur ignis : Erit igitur ſcin-
tilla ignita: fauilla quodámodo cinis a fouendo dicta qua-
ſi fouilla ꝙ ignem foueat : ſiue potius quaſi flauilla a colo-
Flaus re:nam & Pacuuius flauum dixit puluerē. ut Gellius teſta-
Cinis tur.Cinis autem nihil aliud eſt quam puluis in quem ma-
Lix teriæ uſte rediguntur:Is etiam Lix uocatur.Plinius i.xxxvi.
conuulſa uiſcera aut contuſa ut Varo autor eſt : ipſis enim
uerbis eius utar lix cinis inquit eſt foci inde enim cinis lu-
xatis potus medetur: & licet uidere gladiatores cum delu-
ſerint hac iuuari potione. Illud mirum eſt quod idem re-
fert libro.xi.& ipſe poſt experientia didici.Muſcis i humo-
re ex animatis ſi cinere condantur reddire uitam : Signifi-
Lixiuium cat & lix aquam cineri mixtam ut ſcribit Nonius : quod
genus nunc lixiuium nominant. Columella libro rei ruſti
Lixa cæ decimo tertio.Sunt qui culmos fabæ exurant & ex eo
Elixum quod cremauerint cinere lixiuium faciūt.Lixa uero aqua:
Lixæ Inde elixum aqua coctum : & Lixæ qui aquam miniſtrāt
autore Marcello.

FOlles inſtrumenta ſunt quibus ſpiritu interue-
niente ignis ſuſcitat̄: Vergilius.viii. Alii uento-
ſis follibus auras accipiunt redduntq; his utun
tur ferrariæ argentariæq; officinæ : utuntur &
coqui ſed paruulis ne opus ſit ignē buccis inſufflare: quod
Suffitores qui faciunt ſuffitores dicuntur:Primus Anacharſis ſcytha
Philoſophus Folles ignis ſuſcitatores iuenit ut refert Stra-
Follis bo libro.vii. Follis item pila dicitur luſoria ſpiritu tumefa-
cta:de qua diſticho luſit Mart.in Apophoretis. Ite procul
iuuenes mitis mihi cōuenit ætas:Folle decet pueros ludere
folle ſenes:hanc pyctus primo monſtrauit. Eſt a folle hy-
Folliculus pocoriſticos folliculus:hinc Tranquillus ſcribit Auguſtum
Cæſarem omiſſis exercitationibus campeſtribus ad pilam
primo folliculumq; trāſiſſe:nec te moueat quod pilam no
minarit & folliculum:nam apud ueteres erat & pila paga-
nica & trigonalis de quibus meminit epigrāmatarius poe
ta in Apophoretis.

SVlphurata ſomenta ſunt ad ignem excipiendũ ſulphure in ſummo oblita: unde nomen acceperunt Martialis Hoc quod tranſtyberinus ambulator qui pallentia ſulphurata fractis permutat uitreis:His.n. permutantur tritea uaſa fracta etiã noſtra ætate.Iuuenalis de calice paraſiti : & rupto poſcentem ſulphura uitro:ueduntur aũt in faſciculos alligata: & gregatim permutantur:Papinius in ſiluis . Quiq; cominutis permuttat uitreis gregale Sulphur: ipſum uero ſulphur cuius genera quatuor poſuit Plinius naſcitur ĩ inſulis æoliis ĩter Siciliam & Italiam.Sed nobiliſſimum ĩ Melo inſula ut idẽ ſcribit in.xxxy.In Italia quoq; inuenitur Neapolitano cãpanoq; agro & ĩ collibus præſertim quod e cuniculis effoſum igni perſicitur. Hoc unum ſcitu dignũ eſt fumum ſulphureum cõducere ad panos bombicinos præſertim dealbandos id quod Apuleius in nono oſtendit.

BAtillum e ferro dicitur quo prunas & cinerem e foco tollere ſolemus ut alio trãſſeramus:Hora.Prunæq; batillũ:nam ut notat Porphir.omnibus qui poetam illum interpretati ſunt fidelior:Aufidius luſcus e ſcribaꝝ genere ĩ oppido fundis magiſtratũ gerens ridiculus fuit Mœcenati & comitibus Brũduſium petentibus ꝙ de balneis publicis Prunas ſibi mediaſtinos:qui balneatores:miniſtri:& curatores ædiũ ; atq; oĩno ruſticani ſerui abiectiora officia exercẽtes uocantur: domũ affere iubebat : Apitius coquus de Petaſone : & armillã inqt illius cadẽti batillo uiris & melle cõtegis : Pli.de ꝓbanda erugine.Experimentũ eius in batillo ferreo : nam quæ ſincera eſt ſuum colorẽ retinet:q uæ mixta attramento rubeſcit:ubi p batillũ laminam ferreã non eſſet fortaſſe abſurdum ĩtelligere:Legimus ĩ teſtamẽto ueteri:Inter ignis receptacula numerari uncinos & batilla:Batillum item ruſtici noſtrates uocant ferreum ligneumue inſtrumentum ; quo ad ſulcos elices foſſaſq; in agris faciendas utuntur: Ad focum etiam in ſuppellectile Formucales interdum habentur & licet proprie fabrorum ſint ; non erit attamen

Mediaſtini

Formucales

Vncini

Prunicipes abſonium Prunicipes hoc uerbo ſignare. Habentur & ſoliferæ furcillæ.

Coctiuus C Ocula uaſa ænea coctióibus apta : ut autor eſt Pompeius:alii exiſtimauerunt dici ligna minuta:quibus facile carnes & pulmētaria coquuntur. At coctium olus & legumen: quod cito & breui ebullitione coquitur:Aeris uaſis ſtannũ illinitur:ſaporemq́ꝫ edulis gratiorem reddit:compeſcit æruginem:& (quod miꝝ eſt) pondus non auget. Plinius Album plumbum inquit æreis operibus galliaꝝ inuento: ita ut uix diſcerni queat ab argento: eaq́ꝫ Incoctilia uocant: ſed ex eo quoq́ꝫ uaſcula ſtánea dicta producũtur Quibus ad cibaria plurifariam utimur. Eſt autem ſtannũ plumbum album: quod græce caſſiterum Vaſorum ad coctiones alia prunis pedibus ſuppoſitis uel circum ahgeratis: ueluti apud barbatós fere omnes bulliunt: alia cátena ex anulis pluribus ferreis ad ignem pendentia continent ut flãma feruentes cibaria percoquant. Proprie autem catena uenatici canes uincti tenentur:unde nomen:ſi Porphirioni credimus: ſed largius ſumitur a ſcriptoribus:Seneca ad Lucilium:una eſt catena quæ nos alligatos tenet amor uitæ. Plinius in Panægyrico Traiani hoſtilibus armis captoꝝq́ꝫ regum catenis triumphum grauem:cátenas:ad cultum e collo anulis aureis pendentes torques appellamus:unde Torquati: olim inſignia ſtrenui bellatoris & uirtutis premia: At nunc paſſim ſine ullo delectu ditiores etiã Nebulones & fœmellæ ignobiles qbus arriſit lipiés fortũa torques ex auro iduút.

Incoctilia

Stanea uaſa

Caſiterum

Catena

Tprquati

Torques

C Vcuma uas ad coquinam. Petronius arbitrer i ſaty. Incincta quadrato pallio Cucumam ingẽ em foco appoſuit:& mox. Tum illa etiam carnis paululum delibat: & dum coæquale natalium ſuoꝝ ſincipur in carnarium furca reponit: fracta eſt putris ſella quæ ſtaturæ altitudinem adiecerat:anũq́ꝫ pondere ſuo deiectam ſuper focum mittit: frangitur ergo ceruix cucumæ:ignemq́ꝫ ualeſcentem reſtiguit. ſimilis (ut opinor) erat teſte quam Apitius & Martialis Cumanã nomi

Cucuma teſtá

nant ex terra rubra a ſigulis rota formatam. Inuẽtum aũt
fuit Dibutadis ex rubra terra uaſcula fingere : quæ teſtaꝝ
nomine ſignificamus. Vnde amphoræ ſiue cadi : Metretæ — Amphorae
quadrantaliaue : & lucernæ ex argilla etiam antiquitus cũ — Teſtæ
fierent teſtæ uocitatæ: græci teſtam modo ceramion : mo- — Metretæ
do oſtracon dixere : hinc oſtraciſmum exilii genus nos te- — Ceramion
ſtulatum exilium interpretamur. — Oſtracon

CAcabus uas eſt teſte Var. Quo tuceta carnes — Oſtraciſſimus
& pulmentaria coquuntur. Apitius: capita por
coꝝ ſimul elixabis ĩ Cacabo nouo: ita ut aqua
ad tertiam deferueat : cõmendantur apud nos
ut optimi e lapide cauato : quibus etiam uſos ueteres ſatis
notum eſt. Plinius. xxxvi. In ſyphno lapis eſt qui cauatur
tornaturq; in uaſa coquendis cibis utilia: quod in Comẽſi
Italiæ lapide accidere ſcimus. Primus Heliogabalus Caca
bos argenteos habuit : ut ſcribit Lampridius. Antiochus
quoq; uaſa ad uſum culinæ argentea cõparauit: hic eſt An — Papilones
tiochus qui clauos aureos crepidis ſubiecit: qui papiliões ſi — Pulmenta
ue potius tabernacula & tentoria textilibus ſigillis adorna
ta cõſtituit: Pulmenta ipſa a pulte antiquiſſima nomen ac-
ceperunt. Plinius. xviii. Pulte non pane longo tempore ui- — Puls
xiſſe Romanos manifeſtum: quoniam inde & pulmẽtaria
hodieq; dicuntur. M. Varro in libris de lingua latina: quod
edebant cum pulte ab ea pulmentum: ut Plautus hinc pul
mentarium dictum : Horatius. Tu pulmentaria quære ſu-
dando : Apuleius porcorum pullorum piſcium & eiuſmo-
di pulmẽtoꝝ largiſſimas epulas: græci Edeſmata: & Edea- — Edeſmata
træ inquit ſeſtus qui preſunt epulis regiis : At Tuceta nõ — Edeatræ
ſiue carne cibaria : Fulgentius placiades cibos regios inter- — Tuceta
pretatur.

OLla ſiue aula uas ſiglinum orificio patẽte quo
a pauperioribus maxime cibaria coquũtur. Vn — Aula
de Mart. Imbue plebeias cluſinis pultibus ollas
Plau. in Amphytrione : optimo iure infrigatur
aula cineris ĩ caput. M. Cato in aulam indat & aquam pu
ram coquatq; hinc aulicoctia antiqui exta dicebant : quæ — Aulicoctia

Auxilla in ollis coquerentur ideſt elixa:& auxillã Ollam paruulã:
ut autor eſt Pompeius: Ollam pedes habẽtem ſiue potius
ferreum inſtrumẽtum Tripes:ſuper quod Olla ad ignem
Tripes ut ferueat habetur græca dictione Chytrapodem appella
ferreum uerunt . Aula Item principum domus . Seneca notiſſima
Chytrapodes uox eſt eius qui in cultu regum cõſenuerat cum quidam
illum interrogaret quomodo rariſſimam rem in aula con
ſecutus eſſet ſenectutem iniurias inquit accipiendo & gra/
tias ſæpe agendo. At caulæ ouium ſunt receptacula:Mar/
tianus:Et matutina greges quatiunt in paſcua caulas:a ca
Caulæ uo caulæ dictæ : antiquitus enim ante uſum tectorũ oues
in antris claudebant auctor feſtus.

AHenum ex ære ductili uas proprie caldarium
Caldarium notat:quo aquæ bulliunt.hinc poeta: Littore
haena locant alii:ubi exiſtimauit Seruius Ahe
num locatũ ad aquã calefaciendã qua lauarẽ
tur:Nã heroicis tẽporibus carne non ueſcebãtur elixa:ſed
toſta:unde paulopoſt : Subiiciũt uerubus prunas & uiſce/
ra torẽt.Paulus iuriſcõ.de fundo inſtructo ſcribit paulũ in/
Cacabus ter ahenũ quod ſupra focũ pendet & cacabũ differre.Nã
Lebes hoc inquit pulmentariũ coquitur:in illo aqua ad potãdũ
Ipnolebes calefit.Caldam enim ut diximus & frigidã antiqui cœnis
Miliarium adhibuere:Lebes quoq; uas æneum erit ad uſus coquinæ
Ahenulum hinc Ipnolebeten Caldarium uas græci : quod nos milia/
rium uocamus:at ahenulum uas ex ære paruum.

VRnarium genus eſt menſæ quadratæ ſic dictũ
ut refert.M.Var.q̃ urnas ibi potiſſimum habe
bant in culina cum aqua poſitas:id nonnulli e
ligno faciunt:quidam marmoreum:apud nos
Manipuli e iũco plurimi lateritiũ extruũt foramine per quod aqua effluat
relicto : ac ſuper id eſcaria uaſa epulis uncta per ancillas li/
Scopulæ e lobis xas ne calida lauantur:non ſine manipulis e iunco aſpero
uel ſcopulis e lobis milii indici concinnatis.unde lauatrinã
Lauatrina (quod antiqui domeſticum balneum)rectiſſime appellabi
Aquarium mus.Præterea aquarium & hypocoriſticos aquariolum:
Aquariolum quod & in cubiculis & in tricliniis cum dignitate & elegã/

tia fabre pollitum fieri poteſt ad uſus plurimos: uulgo noſtrates Situlatium a ſitula nominant: Eſt & urnarium balneitut iam dictum eſt:ab urna uaſe aquario:quo ut naſiterna:ut ſitula: per lixas ad culinam aqua miniſtratur. Hæc græce hydria cum hydor aquam latine notet. Vnde hydropiſis morb⁹:hydromel aqua mulſa:Hydropotes aquæ potor:ut tota uita Caſſius & Apollonius Tyaneus:Hydromantia diuinatio per aquas: & hydraulica organa machinæ ad aquam hauriendam a Creſibio excogitatæ. Pelues uero quibus uaria perluuntur:eas græci Lecanas uocant:Vnde Leconomantia quæ peluibus fit diuinatio: ſicut quæ ſecuribus Axinomãtia quæ per ſpecula Caroptomantia:& ex unguium in ſpectione Onycomantia:quæ ludibria etiam noſtræ foemellæ & ruſticulæ i primis obſeruant. At Sicomantia erit per umbræ tãtum euocationem Necromantia non ſine cadauere: quas uiri alioquin magnanimi pallentes uix peragunt.

Siturlarium
Vrna
Naſiterna
Situla
Hydor
Hydria
Hydromel
Peluis
Hydropotes
Hydromatia
Hydraulica
organa
Lecanæ
Lecanomãtia
Axinomantia
Captronomã
tia
Onycomãtia
Sciomantia
Necromãtia

PEniculi quibus uaſi tergere ſolent ſic dicti:q̃ de ſpongiaꝵ genere peniculo ſiue quod de cauda rum extremitate fiebant: nam penis cauda eſt a pendendo. Peniculis etiã calciamẽta tergebãtur autore Pompeio:ut nunc ſpongis quæ ueteribus etiam ad menſas emaculandas ſeruiebãt. Martialis. Hæc tibi ſorte datur: tergendis ſpongia menſis Vtilis expreſſo cum leuis imbre tumet. Vnde ab Apitio ſpongiare dictum ſpongia extergere: At nos panes ex melle aromatis citreiſq; malis prius conditis in ſpetiem totti orbis cõcinatos Spongiatos uocamus: & Piperatos: quos modo ad guſtula modo ſecundis menſis adhibemus.

Penis
Spongiæ
Spongiatores
Panes
Piperati

COnchæ uaſa ex ære ligno uel argilla ad cullinã parantur:cõcauæ ſunt & patulæ quemadmodum piſciũ quorumdam conchæ a quarum ſimilitudine appellatæ credũtur: Plinius rurſus nudãtur deinde lauatur in conchis:alio nomine alueos & alueolos dicimus:& ꝓſertim i longũ porrectos ligno excauato:ut monoxyla; ad lotionem etiã pueroꝵ cũ primum

Aluei
Alueoli
Monoxyla

nati ſuut adhibitos : unde apud Iuliũ Capitolinũ legimus Cũ in cæſareana familia patuuli in teſtudineis alueis lauarentur nato albino Ceioniũ poſthumũ eius patrẽ munere teſtudinis a piſcatore cũ omnine accepto illã ad excaldationes puerilles dicaſſe.alueolus alias eſt tabula luſoria: farinaria etiam ĩ qua farinam non ſine fermento prius cum aqua ad maſſam reducentes panem faciunt.

Excaldatio puerilis

GVttus uas oleariũ.Horatius : Villis cum patera guttus cãpana ſupellex:de eodẽ intellexit cum inquit:Cornu ipſe bilibri caulibus inſtillat.Aul. Gel.puerꝫ iubet Taurus oleum in ollam indere erat is puer genere atticus feſtiuiſſimus ætatis & gentis arg utiis ſcatens:guttũ ſamium ore tenus ĩprudens inanẽ tãq̃ ineſſet oleum affert : cõuertitq; eũ:& ut ſolitũ eſt circumegit per oẽm partem oliæ manũ:nullũ inde ibat oleum: dicitur & lechytus : qua dictiõe uſus eſt Diuus Hieronymus regum tertio hydria farinæ non deficiet nec lechytus olei minuetur : eundem & capſacem appellauit in epiſtola ad Euſtochium:quo uerbo utitur & Cyprianus lib.epiſtolarꝫ .ii.Fidelia farris non deficiet & capſaces olei nõ minuetur. de gutto balnearꝫ ſupra:Eſt & uas ſacrificiis aptum. Plini. xvi. Curius iurauit ſe ex præda nihil attigiſſe præter guttũ faginum quo ſacrificaret.

Lechytus

Capſaces

SArtago uaſculũ patens : in quo adhiibito oleo diſtillatione uel butyro:carnes:oſellæ:pulmẽta frictæ:q̃ & frictellæ:tomacula& iecuſcula:omẽto ſi e ſuis lecore fuerint in primis irretita frigũtur:Pli. Therebintinã in ſartagine reſeruenti. Hiero. ſi tñ is eſt ſexto machabeorꝫ: Iuſſit ignẽ admoueri & huc ſpirantem toreri in ſartagine : non ſermone uernaculo patellam dicimus inter ueterum ſupellectilem etiam cõnumeratam uerꝫ ad alios uſus:nec talis qualem habemus fuerat:ut cõpluria alia apud antiquos: Iuuen. Vrceoli pelues ſartaago patellæ: græce τηγανον ſartago λωπας patina dicitur. Eſt autem a patina uaſis genere per diminutionem.Terentius Iamdudum animus eſt in patinis: De patinarum luxu

Frictæ
Tomacula

Patrina

multa Pli. Macrobius. & Suetonius proſequũtur. hinc eſt
patinarius in patina conditus: Plautus: uel patinarium uel Patinarius
aſſum uerſes quo pacto lubet: Sycoton uero hoc eſt fica/ Sycoton
tum Iecur aprignum aut ſuillum uocant: e ſue preſertim Ficatum
fico paſta: quod mirati ſunt ueteres quemadmodum &
non ſine farte pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi:
Vnde ficato nomen.

TEſtus ſub quo teſtuacia: Spiræ: Saluiata ex ouo Saluiata
lacte ſaluia polline ſaccaro: ſcriblitæ: muſtacea Muſtacea
in nuptiis: & placentæ coquũtur. Eſt autem te/ Teſtuacium
ſtuacium condimentum ex uariis eſculentis a
teſtu ſub quo calido coquitur: ut ſcribit. M. Varro in libris
linguæ latinæ. id autem uas ex ære patens quod teſtuacia
continet & prunis ſuppoſitis percoquit Solum noſtri Par Solum
menſes appellant. nam ſolum quicquid ſuſtinet. Mart. de
ſoleis calceorum Intelligens pictorum ſola baſiate regum.
Verg. de pelago: Subtrahiturq; ſolũ quin & panicias men
ſas ſolum uocauit in. vii. ænei. Et cereale ſolũ pomis agre/
ſtibus augent: eſt tamen proprie terra: autore Pompeio: nõ
nulli teſtum clybanum dici poſſe a nobis exiſtimauerunt: Clybanus
cum clybanus etiam furnum notet: citant in hoc Plinium Teſtaceus pa/
de lino in. xix. ſic ſcribentem. corticeſq; decuſſi clybanis & nis
furnis præbent uſum: unde panis quia a nobis teſtaceus: a Clybanitis
græcis clybanitis dicitur.

CRatis cuius diminutiuum eſt craticula ad oſel/ Craticula
las porcinas carneſq; piſcium in primis apud
nos aſſandas e ferro cancellata paratur: & pru
nis imponitur. hinc Iuue. Sicci terga ſuis rara
pendẽtia crate. Mart. in apophoretis. Parua tibi curua cra/
ticula ſudet oſella: Spumeus in longa cuſpide fumet aper.
Offa namq; fruſtum eſt carnium: unde eſt: Et patruo ſimi Offa
les effunderet offas. Vergil. Melle ſoporatam & medica/
tis frugibus offam: &. M. Cato ſæpe inquit audiui multa
inter os & offam interuenire poſſe: quod uetus eſt adagiũ
idem ſignificans quod græcus ille. παροιμιολαιο: hoc
eſt prouerbio tritus uerſus. πολλα μεξυπελει κυλι/

κοσ καὶ χείλεοσ ἄκρου.ideſt multa cadunt inter calicẽ ſupremaq; labra: monens de craſtino non eſſe ſperãdum Vnde & nos quodam epigrãmate: Plurima ſæpe cadunt inter labra ultima & offam:Ac fugitiua uolant gaudia:cura manet:

Offa iuſſulata
Caſeata
Ofella porcina
Vitulina
Pulpellæ

Offam dicemus quoq; cibariũ ex fruſtis panis in iure pingui:caſeo uetere:pipere.& cinamomo conditis: quam non ineleganter iuſſulatam & caſeatam nuncupabimus:at offulam & ofellam per diminutionem fruſtulũ: eritq; porcina a porco:quam in ſartagine craticula & prunis coquimus:uitulina a uitulo quam præ cæteris ad ignẽ uerubus uerſantes ad eſcam paramus.Pulpulas & pulpellas nunc Popinæ appellant.

VEru cuſpis eſt ferrea qua carnes ad ignem torre ſolemus.Verg.Pinguiaq; in uerubus torebimus exta colurnis: Seneca:graciliq; tranſiecto ueru mugire fibras uidi. Et Petronius:ueru extis ſtridentibus plenum:hinc telum ad eius ſimilitudinem

Veruta

factum ueru etiam nominarunt. Andinus uates: & tereti pugnant mucroneueruq; ſabello:unde Veruta haſtulæ ꝙ uerua habent præfixa: a uerſando autem nomen accepit: ut notat.M.Varro:nam ad ignem iugiter uerſatur:Scribit Plutarchus thebanos publica impenſa tumulaſſe Epaminundam ꝙ in mortui ædibus propter paupertatem nihil præter ueru ferreum fuiſſet inuentum:id quod etiam repetit Frontinus.

TVdicula a tondẽdo licet alias ſignificet ſtilum quo uaſis ſigna in primmius:cochleare maius dici poteſt:quo utũtur coqui & anculæ ad cõplura condimenta paranda. De cochlearibus

Cochleare
Maiora cochlearia

ad menſam ſupra dictũ eſt: quæ & minora ſunt & ex orichalco argentoue ut plurimum cuduntur: e ligno quoq; cauantur ad menſas & uſus ruſticorum ac tenuioris cenſus hominum in oppida etiam degentium:Vtuntur & coqui cochlearibus maiuſculis e ligno uel ære aut ferro ad carnes iuſcula & pulmentaria e cacabo extrahenda & in lancibus uel ſcutellulis ponenda:ut ad menſam portentur

eccleſiaſtici ſcriptores ad id inſtrumenta nunc fuſcinulas nunc creagras appellare uidentur: de Tudicula Cato in re ruſtica Igni inquit bene coquito: Tudicula agitato crebro uſq; adeo dum fiat tam craſſum q̃ mel.

Fuſcinulæ
Creagræ

PYxis uaſculum in primis e buxo: nam erit etiã ex qualibet materia: ut Quintilianus oſtendit. Neoterici buſſolã uocitant: quia πυξός græce latine buxus. Apuleius de aſino aureo libro tertio. arcula quadam recluſa pyxides pluſculas inde depromit. Pyxis & hypocoriſticos pyxidula Pyxideculaue in domo pluribus ſeruiens culinæ danda eſt ad aromata: quibus in pulmentariis utimur. ex argento quoq; cælata diuitum menſis cum pipere croco & cinamomo infertur.

Pyxidula

CVlter e ferro cuditur & cotibus parat̃ ad uſus coquinarios. Apul. de coquo: deſtinatæ etiã laniæ cultros acuebat. cultro popinario iterẽpt⁹ eſt i ſeditione pater Lycurgi legũ latoris apud Lacædemonios: ut ſcrib. Plut. Idẽ ſacrificiis adhibebat̃. Silius: Centũ cadat hoſtia cultris: Vñ cultrarii uictimarii qui & Popæ uictimaꝝ imolatores: & cultro carnes lanii uendẽtes diuidũt. Præterea cultro uenatores utunt̃ hinc uenatorius dictus de quo Martialis: Si deiecta gemes longo uenabula roſtro Hic breuis in grandẽ cominus ibit aprum Et Suetonius ſcribit i Auguſto: In cubiculũ eius lixam noctu inuentũ fuiſſe cultro uenatorio cinctũ: & in caligula. Reperti inquit & equeſtris ordinis duo i publico cũ dolone & uenatorio cultro præſtolãtes: & tõſorius culter qui nouacula.

Popinarius
Culter ad ſacrificia
Lanii
Venatorius
Popæ
Cultrarii
Victimarii

TYrocneſtis ferreũ inſtrumentum ad coquinam quo aſpero ſe foraminato caſeus minutim diſteritur: uſus eius ad alia permulta diſterenda: quibus coqui in pulmentariis & teſtuaciis utũtur: Tyros græce latine caſeus appellatur.

Tyrocneſtis
Nouacula

MOrtarium uas lapideum eſt ſiue æreum ex ære in primis cyprio quod cuprium uulgo: in quo tundunt teruntue piſtillo: ut autor eſt Nonius quæ reſoluenda ſunt: Plinius in. xxxiii. Aeris

Cuprium

Moreta
Intincta
Embamma
Intrita
Piperatum
Pinapium
Aliatum
Omphacinũ
piſtilium

mortariis piſtolloq; trito minio ex aceto. Plautus in aulu-laria: Cultrum ſecurim piſtillum mortarium quæ utenda uaſa ſemper uicini rogant. Imortario coquinario ex diuerſis rebus ſimul tritis moreta quæ intinctus: embamata. nam ἐμβάπτω intingo: intrita: intrimenta & protrimenta: uarii ſaporis: & coloris plurifariam condiuntur: ueluti a Pipere Piperatum album & ſubruffum: Sinapium a ſinapi: Aliatum ab alio: & quo per æſtates utimur ab Omphacio omphacinum: Piſtillum ipſum e ferro uel ligno erit: quo herbas Piper Alium iuglandes: & id genus plurima coqui & ancillæ terere ſolent ad condimenta. Vergilius in moreto.

Dextera piſtillo primum fragrantia mollit
Alia: tum pariter mixto terit omnia ſucco.

Pila

Pila item in qua aliquid cuditur: Plinius de auro: quod ad pilas cudunt apilaſcudem uocant: item tonditur in pila deinde tenui cribro ſecernitur: poſtea molitur ac deinde tenuius ſic cribatur.

Molettina
Piſtrinium
Aſinariæ
Molæ
Manuariæ
Truſatiles
Amilum
Catillus
Meta
Chiromylos
Mylœcon
Furnus

MOlæ dicuntur ꝙ his ueluti quadam mole res minutatim frangrantur: præcipuus eſt earum uſus in moletrina quod piſtrinum antiqui: triuiales nunc molendinum: ab Aſinis aſinariæ a maioribus dictæ. Molis utuntur & plurimæ officinæ coqui etiam ad intinctus: hæ minores ſunt: quas a manu manuarias: a trudendo truſatiles appellamus Volſinæ ut uolunt primo inuentas: Alii molam quod græce mylos: unde Amylum ſine mola factum ex tritico in inſula Chio primo inuentum: & chiromylos mola manualis: Myloecon quoq; blattæ genus dicitur Plinius quia molarum fere ſit incola: Catillum ſuperiorem metam inferiorem poſtq̃ ſua cuiq; neceſſarium eſt dare nomina uocitabimus: autore Paulo iureconſulto. Ego uero potius metam ſuperiorem catillum inferiorem dixerim. Sed iam in coquina ſatis manſitauimus: in qua furnum etiam faciendum eſſe multi uolere: & ad panem coquendum & ad carnes ſæpicule aſſandas. Tutius tamen erit me architecto propter ignis

periculum extra ædes quæ magno ædificantur illum ha‑
beretur:In domuncula igitur nec quidem contigua ſed ui‑
cina furnus ut fœmilia quoq; & lignilia commode ponen
dus ueniet. A furno autem quod eſt atro: teſte Pompeio:
nomen accepit: cuius os patens præfurnium quidam no‑
minauere. Antiqui fornacem in piſtrinis habebant farina‑
riis: & piſtores dixerunt qui frumenta pinſebant:& qui pa
nem faciebant:nunc piſtrinarii. Martialis de Cipero piſto‑
re. Et panem facis & facis farinam. Hi ut ſcribit Plinius in
decimo octauo. Nō fuerunt Romæ ad perſicum uſq; bel‑
lum annis ab urbe condita quingentis octuaginta. Ipſi qui
rites panem faciebant:mulierumq; id opus erat: quæ inde
panificæ dicuntur: ut factura panificium: furnus a græcis
κλυβανοσ q & Teſtus dicit': Hieronymus. Omnes adul‑
terantes quaſi Clybanus ſuccenſus a coquente: ad cuius
uſum Infurnibulum ipſe pallam dixerim qua panes ĩ fur‑
no diſponunt: nam Rutabulum eſt a proruendo igne ut
panes coquantur: in quibus adſurgit interdum puſtula
hectæ nomen adepta: a qua accipitur res nullius precii:
cum dicimus non hectæ te facio: autor Pompeius:Sed ui
de an Rutabulum ſit potius a Rutro inſtrumento quo ali‑
quid eruimus & exthraimus. Coquinæ uero Gynœcium
ut ſtatim ſubiūgerem me inuitauit panificii mentio:quod
mulierum (ut diximus) opus fuerat: ueluti nunc quoq;
apud nos & cæteros quibus non ſunt frequentes Piſtri‑
narii: Hinc igitur Gynecophili in illud illam pateſcens in‑
troeamus quod perfugiūt Ii qui Miſogyneian hoc eſt odi
um in muleres exercent:quale in Euripide & Orpheo poſt
amiſſam Euridicem fuiſſe memoriæ proditum eſt.

Fœnile
Lignile
Præfurnium
piſtores
Piſtrinarii
Panificæ
Panificium
Clybanus
Rutabulum
Infurnibulum
Hecta
Ruttum
Gynecophil⁹
Miſogyneia

GYNOECIVM CAPVT .V.

GYnœcium locus eſt ĩ ædibus ſolis mulieribus ad habitandum datus. Plautus ĩ moſtellaria. Dare uolt uxorem filio quantum poteſt ad eam rem facere uolt nouum Gynœcium: dicitur & Gynœconitis: Aemilius Probus in prohœmio operis: Materfamilias apud romanos primum locū tenet ædium atq; in celebritate uerſatur: quod multo aliter fit in græcia: nam neq; in cōuiuium adhibetur niſi propinquorum: nec ſedet niſi in interiore parte ædium: quæ Gynœconitis appellatur: fit autem ab Oeco quod eſt habito. Vnde Oecos domus dicitur: hinc Oeconomus adminiſtrator rei familiaris: Oeconomia adminiſtratio rei domeſticæ. Synœcus cohabitator: & Gyni gynecos mulier eſt: Andronitis autem eſt uirorum. Vnde Alexander moloſſus dicere ut ferunt ſolitus eſt ſe in Andronitin Alexandrum macedonem in gynœconitin profectum: cum ille aduerſus Italos gentem bellicoſiſſimam hic in Perſas & barbaros imbelles exercitum duxiſſet. Vitruuius in ſexto: Andronites dicuntur ꝙ in his uiri ſine interpellationibus mulierum uerſantur. Andros enim græce uirū notat. hic Androgyus qui Hermophroditas ex uiro & fœmina ut ſcribit Plinius de quo Pulex poeta eleganter.

Cum mea me genitrix grauida geſtaret in aluo
  Quid pareret fertur conſuluiſſe deos
Mas eſt phœbus ait: Mars fœmina: Iunoq; neutrum:
  Cumq; forem natus hermaphroditus eram.
Quærenti fatum Iuno hic ait occidet armis:
  Mars cruce: Phœbus aquis: ſors ſua quæq; tulit:

Gynœconitis
Oeco
Oecos
Oeconomus
Oeconomia
Gygni
Synœcus
Andromitis
Andros
Androminus
Herma Phroditus

Arbor obumbrat aquas:aſcendo:decidit enſis
Quem tuleram:caſu labor & ipſe ſuper:
Heſit pes ramis:caput incidit amne: tuliq;
Fœmina:uir:neutrum:flumina:tela:crucem:

Speculum imagines reddit: eo preſertim utunt fœminæ plurimum temporis cuius apud illas minima creditur iactura conterentes: dum purpuriſſo ruborem genarum & labiorum: ceruſſa candorem colli papillularum & oris mentientes: Dum tetanothris in facie cutem erugantes: dum uolſellis Pſillothroq; pilos uellentes: dum crinem adulterinis coloribus ut inquit Cyprianus mutantes: dum reticula aurata comis illis quas etiam inſolare hoc eſt ad ſolem dealbare conſueuerunt implentes: dum caput gemmis radiantibus ornantes: & margaritis tranſlucentibus uenuſtantes: dum ueſtes componentes ne rugas indecenter emittant: & mundo placere & laudari ſtudent. Cum non tantum ueſtimentorum nitor: concinnitas: & auri magnitudo: gemmoſaq; monilia ualeant ad mulieris laudem quantum modeſtia in rebus & boni mores: ut Ariſtoteles Oeconomicorum ſecundo ueriſſime & catholice ſcriptum reliquit. Facetiſſime dixit Plautus in moſtellaria formoſæ mulieri nil eſſe opus Speculo cum ipſa ſpeculo ſpeculum ſit maximum; utuntur & pectine dentato ad comam explicandam: & auriſcalpio dentiſcalpioq; de quibus infra dicemus: calamiſtro quoq; cuſpide ferrea: qua in cinericiis prunis calefacta per ciniflones qui cinerarii: Antias in primis crines a fronte pendulos Caproneaſue anteuentulos: criſpant ad decorem: & diſcerniculo quo ante frontem capillus ad diſcrimen diuiditur: Acu etiam crinali ad comas tortas cincinnos & reticula bombicina continenda in lege & ſtatione: & qua caput ſcalpunt cinaſona: ſapone gallorum inuento: martiaciſue pilis odoratis: & lixiuio ad rutilandos capillos: Innumerabiles præterea reſculæ ſunt de qbus ſcribere diffuſius ſuperſedi. adde q uelle oia receſere quæ matronarũ mollis ornatus: quæ luxurioſus cultus expoſcit

Purpuriſſus
Ceruſſa
Tetanothra
Volſellæ
Pſillothrum
Reticula
Inſolare

Nil opus ſpeculo
Calamiſtrum
Ciniflontes qui
Cinerarii
Anitiæ diſcerniculum
Capronea
Crinalis acus
Cincini
Cinaſona
Sapona
Matriacæ
Pilæ

lōgum eſſet & ſuperuacuum multa ad ornatum: plurima ad oris decorem pertinent: huius gratia gumi: ceruſſa quā Strabone autore Troglodytarum fœminæ ſibi diligenter inducunt. Melinum: Stibium: Purpuriſſus: Lomentum: fucus: alumen: lac aſininū: Smegmata: Dentifricia: pſilothrū: dropax: Tetanothra Volſellæ: calliblepharum: Coſmoticæ ad capillos uenuſtandos: & compluria alia parantur pigmenta: Illius uero cauſa: Gēmæ interdum aureis umbilicis ad ornatum capitis pectoris & brachiorum compræhenſæ: Margaritæ quæ & baccæ: unde monile baccatū: uniones. eléci. crotalia. coralium. ſuccina. murenulæ: ſpirulæ: monilia: ſtrophia: caſtulæ quæ Perizonia & præcinctoria. Inaures. ſtalagmium, reticula. mitellæ. Capital. Calantica. redimicula. faſciolæ. galericuli. Calyptræ. Plaguli orbiculares cancellatæ. frontalia. dextrocheria: torques brachialis. anuli gemmoſi: Veſtes bombicinæ argento auro diuiſæ: periſcelis: armillæ: galbea: ſpinter: Leria: ſpatalia: ſemicictia quæ & uentralia auro fimbriata. ſoculi. crepidulæ ſuberatæ gēmis interdum uariegatæ matronam dimidia maiorem referentes. & id genus plurima coemuntur. Adeo ut quicquid mundus muliebris uocabatur ſarcinæ uiriles ſint: minus dico: etiam ut inquit Seneca militares. & ita quid addant ad cultum non habent amplius nec excogitare poſſunt fœminæ: niſi ueſtium crebras & prope quotidianas ex forma ſpecieq; mutationes: quales hodie induunt etiā in proſtibulis Diobolares damnandæ: quibus in ſummo patentibus fit ut expapillato pectore ne adulteris quidem plus ſui in cubiculo quam in publico oſtendant: hinc ad reliqua quibus utilius & ſibi & maritis operantur tranſeamus: dicturi primo de lanificio quod caſtas matronas impenſius decet: Vnde. T. Liuius & Ouidius ut pudicam oſtenderent inuentam ſcripſere Lucretiam a uiro Collatino iuuenibuſq; Tarquiniis inter lucubrantes ancillas lana operantem: & Diuus Hieronymus inſtituens Virginem Demetriadem: habeto inquit lanam ſemper in manibus uel ſtaminis pollice fila deducito.

Ad oris decorem
Ceruſſa
Coſmotica
Ad ornatum
Baccæ
Caſtulæ
Perizonia
Semicinctia
Suberatæ
Crepidulæ
Mundus muliebris
Lanificium

COlus penſa cõtinet e quibus fuſo fila ducũtur in cuius ima parte apponunt ut facilius & melius nere poſſint id quod pertuſum & rotundũ per quandam ſimilitudinem Spondylium dicemus & fere ab effectu Verticulum: Plinius de Electro in ſyria quoq; fœminas uerticillos inde facere: uocare Harpaxa quia folia paleas ueſtiumq; fibras rapit: Fuſum Cloſter aragnæ filius ipſa uero linum inuenit: hunc pollice infami & indice digitis uerſando nentes fila deducũt: Nent etiam ad tramam lanitium fœmellæ machinulam quãdam uerſantes quam Rhumbum non in eleganter appellabimus: Vnde Propertius de Rhumbo magico: Staminea Rhumbi ducitur ille rota: Sed meo periculo etiam Verticulũ hoc nomine ſignificabis a ſpecie Rhumbi militaris: quo uerſatili utuntur ad fila in glomera præſertim digerenda: Penſa a penſando ſignificant lanæ linue manipulos quos nondum neuit manus ſuper colum corpulentam extenſos uel extendendos: Ouidius Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant. Fila quoq; denotant. Vergilius de textrice: Excuſſi manibus radii reuolutaq; penſa: ſatis conſtat Hamis ferreis prius pectenda & ad ſtamen interdum: & fere ſemper ad Tramam: Per linum autem ĩtellige & genus illud candiſſimum ex ægypto quo noſtræ mulieres Parmenſes præ cæteris ad colum impendio delectãtur: & plurimum inde lucrifaciunt. Cottonum nonnulli & Carbaſum per coniecturam uocant. Bambacium uulgares. Indocti bombicem. Litterati Xylon ſiue goſſipion. Hinc goſſipinæ & Xylinæ ueſtes olim ægypti ſacerdotibus gratiſſimæ. Penſa ipſa quaſilis continentur quæ a qualis per diminutionem Calathi etiam græce dicti ſunt. Romani ueteres quaſillum Thalaſionem appellarunt ut ſcribit Varro. Vnde Thalaſii nomen in nuptiis frequentabant ad ad lanificium nouas nuptas inuitantes: ut referunt Pompeius & Plutarchus in problematibus. huic accedit ꝙ nubentes uirgines comitabãtur colus lana compta & fuſus cum ſtamine.

Spondylus
Verticillus
Fuſus
Verticulus
Rhumbus
Penſa
Hamis
Cottonum
Carbaſus
Bambacium
Bombix
Xylon
Goſſipion
Quaſilli
Quali
Calathi
Thalaſio
Shalaſius

Phrygiones

Acupictores
Licium
Reſum
Digitale
Forfex

Forſiculæ
Forceps
Formidus
Formum
Forpex
Forpicula
Glomera
Texendi
Ars

De artificibus opus

ACus ad ſuendum parantur & ornãdum ut notat Pompeius : hæ in ſummo pilulam habent: illæ foramen: quibus utuntur ſutrinæ officinæ & phrygiones qui acu pingunt a phrygibus inuentoribus dicti: noſtri ex re acupictores uocitant. Acum ipſam licium filium duplex: trahentem quod Reſum : impellunt anulo punctato : quem medio addentes digito digitale nuncupant: alias digitoꝝ eſt tegmẽtum Vtuntur & forficibus ad panos ſecãdos ut in ueſtes componant ſarcinatrices qđ pallas prima docuit : & domi ad plurima matronæ ut uidemus: ſed e uerſus diminutiue forſiculæ dicẽtur. Forcipe aũt a Cynira primo iuenta forma ideſt calida fabri ferrarii uerſare conſueuerũt: Vnde formidus Catoni callidus auctore feſto: at Forpex quæ rectius forpicula : cũ paruula ſit ad capillos tonſoribus datur. Texendi uero artem ad quã pertinent Tibicines: Liciatoria: Radii: pectines. Glomora quæ iuolucra: Panus: Forago: Stamen: Trama: Subtemen: Verticuli: & cõpluta alia conſulto prætermittimus: Raræ imo nullæ diuites matronæ: Illuſtres reginæ q bus ſolis Gynœcia ponuutur textrices iuentæ: niſi interdũ relaxãdi animi gratia ad Zonulas: reticula & alia nugamẽta. Cum in hoc ægyptioꝝ ſiue Palladis ut eſt apud Platonem inuento ſeſe exerceant pauperculæ mulieres : quæ in gurguſtiolis noctes dieſq; radio & pectine uictum quæritant . Mihi præterea animus eſt de artificibus eorumq; inſtrumentis opus incœptum ad umbilicũ adducere in quo diligens lector & curioſus rimator & ſcrupuloſus indagator compluria inuenies quæ nunc forſitan hic : & alibi inter legendum non addita culpabis. Ipſorum autem artificum & eorum præcipue qui fœmellis aut ſeruiunt aut per placent uiſum eſt(ne quod diximus uaniſſimum crederes) hæc paucula nomina ſubnectere: Aurifices: Argentarii: Bractearii: Gemmarii: Cælatores: Scalptores: Fictores: Lanarii: Sericarii: Linteones: Textores: Polymitarii: Fullones : Inſectores: Lanifici: Carminatores: Pannicularii: Pelliones: Sarcinatores : Patagiarii: Limbularii: Phrygiones: Reticularii:

Zonarii: Sutores: Calceolarii: Crepidarii: Vitrearii: Torna-
tores: Inſtitores: Circitores: Nugiundi: & Preſtigiatores iter
artifices tamen non numerandi qui interiectio uelo ſupra
id ipſum minutas quaſdam nobis oſtentant imagunculas
quaſi puppas loquaces ac omnimodas geſtinculatrices ri-
xantes inter ſe cõcurſanteſqꝫ per ludicrum ut quottidie ui-
demus. Sed prætereꝗ Geomantes chiromantes Metopo-
ſcopi Sortilegi Diuini & ſomniatores: cõiectoreſue: qui ut
plurimum theſauros indicant & Midæ Graſſi Luculli Pe-
lopiſqꝫ diuitias his pollicentur a quibus tamen ipſi uix pal
liolo tenus diuites obolos petunt.

CVnabula gynœcio iure danda ſunt ad infan- Educatio
tium lactentium quietem & educationem:
quam præſtare debent mulieres omnes etiam
ſi reginæ fuerint lacte ſuo proprios filios nutri-
endo: ut ſint integræ matres: ut eorum magis dilectrices:
Vt liberi quoqꝫ ipſarum maiore deſiderio & pietate tene-
antur: Infantis namqꝫ aliorſum ex oculis illa amolitio ui-
gorem maternæ flagrantiæ ſenſim atqꝫ paulatim extiguit:
ipſe uero affectione erga ſolam nutricem occupatur: Ac
propterea quicumqꝫ ita nutritus matrem amare uidetur:
amore non naturali ſed ciuili & inopinabili diligere exiſti-
matur. Adde quod non fruſtra creditum eſt ad fingendas Lac nutriciũ
animi corporiſqꝫ ſimilitudines lac quemadmodum & ſe-
men plurimum conferre: Cauendum igitur eſt ad lactan- De nutrice
dum ingenuum bene ingeniatis primordiis quæ adhibe- digna
tur ne ſerua ſit: aut ſeruilis: & ut plerumqꝫ aſſolet exter-
næ aut ruſticanæ nationis: ne informis: ne impudica:
quod præſertim in fœmella obſeruandum eſt: ne deniqꝫ Lac nutriciũ
temulenta ut refert Aul. Gel. i noctibus atticis: Si lacte ouiũ
alii hædulii pilo teneriore: & ſi capraꝝ agni lana duriore
ueſtiuntur: quid boni uel mali exiſtimas lac nutriciũ puer-
periis alatuꝝ: Quæ nõ poteſt igitur lactis inopia bonis mo
ribus & ciuilibus præditã nutricem ad lactandum filium
conducat: quem uagientem flentemue cunarum motu.
crepitaculis: puppis: cantu: & ſi ætas requiret munuſculis

demulcebit:Quæ poteſt ipſa lac præbeat:ipſa ubera diſten ta admoueat:non enim fœminis natura quæ nihil unquã fruſtra mammas quaſi quoſdam uenuſtiores neuulos or nandi pectoris cauſa.ſed liberorum alendorum gratia hinc ĩ de affixit:e quibus papilla per quam lac tranſmiſſum edu citur:Admonendi obiter ſunt parentes:ut die Luſtrico libe ris ſuis in Baptiſmo nomen generoſum imponant ad ho minis dignitatem non nihil adiiciens:qualia ſunt Valerius Saluius:Fulgentius:Cato:Prudentius: Timotheus honor dei:Chariſius gratioſus:Theodorus dei donũ: Athanaſius ĩmortalis: Chryſoſtomus os aureũ: Polydorus multi mu neris: Euthicus Fortunatus & Fauſtus: Macarius beatus: Macrobius longæuus:Pamphilus totus amans:Ptolome us pugnator:Theophraſtus diuina eloquentia. Dorothea Dei munere data: Glycerium dulcis amor: Agatha bona: Camilla Ingenua: Polyxena multum admiranda uel ho ſpitalis:Adde ꝙ interdum diuinare eſt nomen imponere: quod ſit morum atq; fortunæ indicium ¶Caueant præte rea: ne pueri cum trimatum exceſſerint immodice cibis & quiete utantur: Nam pueros impuberes compertum eſt ſi plurimo ut ille inquit cibo nimioq; ſomno uterentur hebe tiores fieri atq; hinc elici tarditatem:ac eorum corpora im procera fieri:minuſq; adoleſcere: Cunabula autem cunas & lectulos appellamus: ubi in crepundiis hoc eſt linteolis ueſtibus bullis faſciolis & id genus cæteris puellos nutrica re conſueuerunt:Plinius in.xi.Semeſtris locutus eſt Grœſi filius in Crepundiis:quo prodigio totum id cõcidit regnũ. Fœminas uero ipſas ex partu recentes puerperas teſte pro culo iurecõſulto nũcupamus:& quod enixæ fuerint puer perium:At mulier quæ in ſecundis deducendis: in conuer ſione uuluæ & reliquis:puerperæ operã auxiliatricem præ ſtat: uel certæ puerperis ne laxatis uteri genitalibus clau ſtris in terram defluant:obſtetrix dicetur:nam ſeruiens do mi ancilla:ad ornatum dominæ Coſmẽta nominatur. Vt librarias:Gerulas:nutrices:ueſtiſpicas.Internũtias quæ me diatrices omittam: ſeruos etiã paternos: alumnos: formo

Mammæ fœminis
Papilla
Timotheus
Cariſius
Theodorus
Atanaſius
Polydorus
Chryſoſtom⁹
Euthicus
Macarius
Macrobius
Pamphilus
Ptolomæus
Theophraſt⁹
Glycerium
Dorothea
Agatha
Camilla
Polyxena
Cunabula
Cunæ
Crepundia
Puerperæ
Puerperium
Obſtetrix
Ancilla
Coſmẽta
Librariæ
Gerulæ
Nutrices
Veſtipicæ
Internuntiæ

ſos aſſeclas:procuratores calamiſtratos:& in longam ſecuramq; libidinem exectos ſpadones: ſub quibus nominibus ut inquit Hieronymus adulteri deliteſcunt. Ita ut ſæpius maritorum quantula ſit portio. Hoc ſolum pro affectatæ breuitatis neceſſitate ſufficiat. O nos fœlices ſi ſine uxoribus eſſe poſſemus. Sed non niſi fœliciores quibus cõtigit pudica dulcis prudenſq; Tori genialis ſocia & coniuga: qualem. L. Amabiliam me adeptum Deo maxumo optumoq; optumorũ opitulatori gratiſſimas ago gratias: quã id horæ cubiculum intrantem non poſſum non ſequi: & ipſum mox cubiculum proſequi.

O nos fœlices

CVBICVLVM CAPVT .VI.

Cumba

Cubilia

CVBICVLVM quod a cũba quam lecticã ſabini uocabãt deductum uidetur autore Põpeio antiqui a cubando locũ dixere ut ſcribit Var. Vbi ſtratis cubilibus id eſt lectis cubabãt: Seneca ad Luciliũ Quid proſunt multa cubicula? in uno iacetis: iuxta quam ſentẽtiam ipſe uno cõtentus ad excuſationem hæc adiiciã: qui multa uolt cubicula: qui plures cœnationes: qui culinas & cætera: ponat ut lubet: ſingulorũ habebit archetypon. Neoterici dormitoriũ cubiculum camerã appellant: qua dictione etiam uſi ſunt ueteres ſed in alio ſignificatu: nam cameræ tecta ſunt deuexa & incurua ut teſtantur Seruius & Marcellus. Hinc concamerare. Papinius in Siluis. Efful gent cameræ uario faſtigia uitro in ſpecies animoſq; nitẽt nam uitrũ cameris addi cœptũ ſcribit Plinius: & Seneca ad Luciliũ. xiii. Niſi uitro inquit abſcõditur camera. Fiunt autem per teſtudinẽ: quæ in ædificiis dicitur ſolanũ deuexũ a forma teſtudinis aquaticæ; ut autor eſt Nonius. Ver

Dormitoriũ cubiculum

Camera

Cõcamerata

Teſtudo

gilius In foribus diuæ media teſtudine templi: nõnulli for nicem dixere a Democrito ut uolũt excogitatũ. Hinc for/ nicari eſt aſſumere ſpeciẽ fornicis.i.curuaturæ . Plinius in. xvi.Populus cõtra omnia inferiora pandatur:palma e cõ/ trario fornicatur.fornicẽ alias lupanar uocamus a fornici bus & criptis in quibus proſtabãt meretrices . Hinc forni/ cariæ:& fornicari meretricari eſt ſoluto cũ ſoluta coeunte ut diſtingunt Theologi. At uiri & uxoris ad dormitionem locus græca dictione Thalamus nũcupatur. Inde Epitha/ lamiũ ſacer hymnus in nuptiis:quale Apollo primus ceci/ nit cũ Thetis Peleo nupſit: A cubiculo uero cubicularis ue ſtis:& cubicularii quos ad miniſteriũ cubiculi habere præ/ ſertim principes cõſueuere. Vitruuius coetem thalamũ uo cat unde ꝓcoetion antithalamũ dicemus: ut apud Pliniũ in epiſtolis:niſi legẽdũ ſit potius ꝓceſtriũ ut notauimus.

Fornicariæ
Fornicari
Thalamus
Epithalamiũ
Cubicularii
Procoetion
Antithalamꝰ

LEctus in quo cubãtes quietem capimus: uel a collectis herbis:ut antiqui factitarunt:unde & torus: uel potius ꝙ fatigatos labore diurno mortales a d ſe aliciat:autore Pompeio. Fulcri quoqꝫ nomen ſortitur. Seruius Fulcra ſummas lectoꝝ par tes interpretatus eſt apud Verg.illud: Fulgent genialibus altis aurea fulcra toris. Ipſe uero exiſtimauerim fulcra:uel ipſam ſtructurã:uel ſpondas totalis ſtructuræ ſignificari:a quibus faſciæ quæ lora apud maiores ducebantur:ueluti nũc apud nos aſſerculi ligna quadrata:tabellis ingeſtis cul citras lintea & reliqua lecti ſtragula ſuſtinere ſolẽt:cũ fulci re ſit ſuſtinere. Aulus Gellius de flamie loquẽs Neqꝫ apud eius lecti fulcrũ capſam eſſe cum ſtrue aut ferro oportet. Sueto.in Claudio Adhibebãt omni cœnæ & liberos ſuos cũ pueris puelliſqꝫ nobilibus qui more ueteri ad fulcra le/ ctorũ ſedentes ueſcerentur:Non improbandã tamen cen/ ſeo illorum opinionẽ qui fulcra lecti pedes dixerũt:hi græ ce Clinopodia:nam clini lectus:& Clinidion lectulus : Cli/ nopalen Domitianus coitus frequentiã & aſſiduitatẽ uo/ cabat:uelut lecti paleſtram:a lecto lectiſtrator erit lecti con cinator:ueluti a lectiſternio lectiſterniator apud Plautũ: &

Torus
Spondæ
Lora
Aſſerculi
Clinopodia
Clinopale
Clini
Clinidion
Lectiſtrator

Lectica a lectulis nomē accepit qui in ea cum puluillis ſter/ Lectica
nuntur. Inde lecticarii qui lectica Hexaphoro Tetraphoro Lecticarii
uel octophoro tam peregre q̄ in urbe rure ſeceſſuue do/ Periphoreti
minos portant: unde Periphoreti quaſi circumlatiles ꝙ le/
ctica circunferantur dici poſſunt.

SCannum & ſcabellum quid ſignificant diluci/
de oſtēdit. M. Varro in libris linguæ latinæ: ubi
ait qua ſimplici ſcanſione ſcandebant in lectū
non altum, ſcabellum in altiorem ſcannum: de
ſcanno aliter ſupra: ſubiicitur & pedibus: Ouidius in arte:
Et caua ſub tenerū ſcanna dediſſe pedē. Vnde quod græci Hipopodion
hipopodion latini & ſuppedaneū & ſcabellū appellant. Suppedeanū

CVlcitra ad quietem parata dicitur ꝙ i ea tomē/
tum raſura e pannis lineis a fullone carduis de/ Tomentum
tracta inculcetur. Macrobius in ſatur. de dicte/
riis auguſti. Relata inquit ad ſe magnitudine
æris alieni quam quidam eques ro. dum uixit excedētem
ducentis celauerat culcitram emi cubicularem in eius au/
ctione ſibi iuſſit: & præceptum mirantibus hanc rationem
reddidit: Habenda eſt ad ſomnum culcitra in qua ille cum
tantum deberet dormire potuit. Per hyemem plumea cul
citra commodior: æſtate lanea uel goſſipio repleta quæ
Matta utilior habetur: & talis qualē Senecæ Attalus præ/ Matta
ceptor laudare ſolebat: quæ corpori reſiſteret: & in qua ue
ſtigium apparere non poſſet: ad hoc nonnulli culcitram e
corio uentoſis follibus ſpiritu tumefactam ad cubitū ſub· Ventoſa
ſternunt: & follis nomine appellant. Tomentū uero ipſum culcitra
farcimen dicetur culcitratum ex quacūq; re: ſiue ex fœno Fillis
& palea: ſiue ex coma harundinum: quod antiqui Circēſe: Circenſe
ſiue ex pluma olorina gallinacea anſerinaue: ſeu e Xylino Lingonicum
uel lana fuerint refertæ: quales commendarunt olim e lin/
gonico tomento hinc Martialis. Oppreſſæ nimium uici/
na eſt faſcia plumæ Accipe lingonicis uellera raſa ſagis.
Suetonius in Tiberio Druſo autē adeo alimēta ſubducta:
ut tomentū e culcitra tēptauerit mandere: Ferunt Helioga
balū imperatorem non cubuiſſe facile iaccubitis: niſi quæ

pilum leporinum habet: aut plumas perdicum ſubalares: ſæpiuſq; mutaſſe culcitras: Auguſtũ Cæſarem contra non cubuiſſe quidem toto niſi humili & modice inſtrato.

CEruical pluma refertũ ſubiicitur capiti: unde a ceruice teſte Priſciano nomen accepit: nãq; eo delitiæ proceſſere: ut ſine hoc inſtrumẽto durare iam ne uiroꝝ ceruices poſſint. Martialis: Tinge caput nardi folio ceruical olebit: Perdidit unguentũ cũ coma pluma tener. ſcribit Suetoni⁹ i lecto Neronis adhuc pueri circa ceruicalia depræhenſas ſerpentis exuuias fuiſſe quas in armilis auro incluſas aliquãdiu geſtauit.

Puluillus
Puluinar

PVluinus & hypocoriſma puluillus: a pluma ut puluinar. Apuleius in aſino aureo: Quatuor eunuchi confeſtim puluinis cõpluribus uentoſe tumẽtibus pluma delicata terreſtrem nobis cubitum perſternunt: ſed & ſtragula ueſte auro ac murice Tyrio depicta probe cõſternunt: ac de ſuper breuibus admodũ: ſed ſatis copioſis puluillis: aliis nimis modicis qs maxillas & ceruices delicatæ mulieris ſuffulcire cõſueuerunt ſuperſtruunt: Plinius in. xxxiii. Sũmæ apud exterros licentiæ fuerat poculo aureo puluino ſubdito Philippum Regem dormire ſolitum: & Seneca ſcribit de beneficiis ſecũdo Archeſilaum ſe teſte cõtentum amici pauperis & paupertatẽ

Equeſtria
Puluini
Areolæ
Porcæ

diſſimulantis ueꝝ ægroti ſacculum pecuniaꝝ puluino ſubdidiſſe: Puluini ad ſedendum quoq; poſiti. Iuue. Equeſtria notans de puluino ſurgat equeſtri. Præterea & Areolas terram elatam inter duos ſulcos in hortis hoc nomine ſignificamus: quæ porca a porrigendo in agris dicetur: alii porcas ſulcos uocant in ſegete rariores.

TOralia ad uſum tori ut nomen indicat autore Marcello fuere. Hort. in ſer. Et tyrias dare circum illota toralia ueſtes: Super linteola nãq; ponere ſolemus Stragulas ueſtes purpureas:

Plagæ
Plagulæ

quas tyrias appellat: uel candidulas ut per æſtatem decet: ſeu uirides pictas & uerſicolores: & Noni⁹ Plagæ inqt grãde lineum tegmen: quod nunc torale uel lecticariam ſyn-

donem dicimus quaſi diminutiũ eſt plagulæ:ubi per ſyn/
donem lecticariã panum lineũ ad uſus lecti accipere poſſu Sydones
mus.Hoc enim nomine ſignantur e lino panni albicantes
quos ad uſus tori Lodices etiam nõnulli dici poſſe exiſti/ Lodices
marunt.Mart. Lodices mittet docti tibi terra catulli : Item
ſuo diſtico.Nudo ſtragula ne toro paterent: Iunctæ nos ti/ Stragula
bi uertimus ſorores : ſed toralia etiam omnia lecti ſtragula
uocamus.Primum omnium priuatorũ Heliogabalus po/
ſtea ro.imperator toros aureis toralibus texit ut ſcribit Lã
pri.Stragula ipſa a ſternendo notãt quicquid culcitræ ſter/
nitur:autor Varro. Plinius.in Orchomeno tota ſubruunt Veſtes ſtragu/
arua talpæ:quarum e pellibus cubicularia uidimus ſtragu læ
la: & Tranquillus refert Claudiũ Cæſarem neminem uiſi/
taſſe ægrũ:niſi prius explorato cubiculo culcitiſq; & ſtra/
gulis prætentatis & excuſſis: Præterea ſtragulas ueſtes au/
lea & tapetes uocitamus. Iuriſcõſultus inſtratum omnem Inſtratum
ueſtem quæ ſternitur appellat.

Gauſape genus eſt ſtragulæ ueſtis craſſioris ut/
rinq; uillos habentis:uel una tantũ e parte : cui
nõ diſſimiles ſunt Centones.Macrobius.Scro Centones
phæ cadauer ſub centonibus collocat ſuper
quos uxor cubabat.Mart.de Gauſape diſtichon eſt . Stra/
gula pupureis lucent uilloſa tapetis Quid prodeſt ſi te cõ/
gelat uxor anus.Amphitapæ quoq; ueſtes utrimq; uilloſæ Amphitapæ
autore Marcello.qui lucilium adducit.& Varrõis teſtimo/
nio utitur in Mannio ſcribentis: Alterum bene acceptum
dormire ſuper Amphitapa bene molli.alii amphimalla ẽt Amphimalla
dixere. Pli. Patris mei memoria cœpere amphimala no/
ſtra ſicut uilloſa uentraliã:nam ex altera tantum parte uillo Heteromalla
ſa Heteromalla dicũtur.Gauſapa optima & præcioſi Ta/
petes:ut ſcribit Strabo in quinto geographiæ uellere pata/
uino texuntur:tapetes ipſi tegmina ſunt uariis picta colo/ Tapetes
ribus:& figuris Vnde Bæluata legimus Tapetia a bæluis Bæluata
quæ in his texuntur:Vergilius Inſtratos oſtro alipedes pi/ Tapetia
ctiſq; tapetis. Silius Italicus : Sydonio fulgentem ardore
tapeta:Vellera inquit Strabo mediocria habẽt patauini ; e

Fratilli quibus præcioſi tapetes texũtur:ſordidi in his uilli Fratilli
uocantur quod per terram ferantur.

AVlæa ſtragula uerſicoloria : ut ſcribit Seruius
enarrans Vergilianum illud : Aulæis iam ſe re/
gina ſuperbis aurea compoſuit ſpõda : ſic ideo
dicta ſunt ꝙ in aula Attali regis pergamenorũ
in Aſia primo inuenta fuerint: Babylon quidẽ colores ua/
rios picturæ prima ueſtibus dedit hinc babylonica.Petro/
nius arbiter de pauone:plumato amictus aureo babyloni/
Babylonica co:at aurum intexere in Aſia Attalus Rex iuenit:unde no/
Attalica men attalicis:Propertius Porticus aulæis nobilis attalicis.
Silius : quæq; attalicis uariata per artem Aulæis ſcribũtur
acu:Is poſtea decedens Po. Ro. reliquit hæredẽ. cuius ut
ĩquit Plinius hæreditas romanorũ mores afflixit:ita enim
opulentiam externam amare & non ſolum admirari didi
cerunt.Inter aulæa ſunt quas cortinas eccleſiaſtici ſcripto/
Cortinæ res & uernaculi appellauere : Sunt ſiparia ad ſcenas exor/
Periſtomata nandas:ſunt & quæ Periſtromata dicuntur: picta & uerſi/
Siparia coloria:Vnde apud Plutarchum legimus.Regi perſarum
Themiſtoclem reſpondiſſe.Sermones hominum periſtro
matis uerſicoloribus perſimiles eſſe:Et.n.ut in illis cum ex
tenduntur ita & in his formas figuraſq; apparere : contra/
ctis uero abſcondi eaſdem atq; corrũpi: quare ſibi tempo/
re opus eſſe:Cicero in philip.ii.conchiliatis Cn.Põpei peri/
ſtromatis ſeruorũ in cellis lectos ſtratos uideres. Et Plaut.
in pſeudolo:Ita ego ueſtra latera loris faciã ut ualide uaria
ſint:ut ne periſtromata æque picta ſint campanica: Sũt &
quæ Peripetaſmata ad ornandum locũ ſuſpenſa extedun
Peripetaſma/ta tur:Intellexit de his Horatius in ſatyris:Interea ſuſpẽſa gra
ues aulæa ruinas in patinam fecere trahẽtia pulueris atri.
M.Cicero ſexta in Verrẽ. Quid illa attalica tota ſicilia no/
minata ab eodem Heio peripetaſmata emere oblitus eſt.
Stragulis uero ad uſum tori nõ tantum lineis laneiſue pi/
ctis & bombicinis utũtur: ſed eo deliciæ luxus proceſſere:
ut Drauci quidã Paticinę præ cæteris Illiterati:e fece olim
In luxum etiam triuiali cum fortuna non cæcutiret:nunc uero podi

ce leui uel mẽtula ſeſquipedali inter patricios præſides an/
tiſtites adnumerati non niſi argento auroq; intexta faſti/
diant:præterea quod peius quod deteſtabilius Conopœa.
periſtromata:terreſtriaq; ſtragula.Non ſatis fuerat inaura
re parietes & lacunaria:uerſicoloria facere pauimenta : ar/
gentea aureaq; ueſte contectum ſomnos capere: uoluit &
luxuria ut nihil deeſſet bombicina ſtragula argentum &
aurum calcare:quorũ multi Ingenui litterati boniſq; mori
bus pauperes ad uictus neceſſaria fortuna uere cæca ad/
uerſante indigentiſſimi emergere nõ poſſunt & per Xeno/ Xenodochia
dochia ab Hircano primum conſtituta : per compita etiã
ſæpicule animas ponunt:hoc tamen unum ad conſolatio
nem accedat : ꝙ omnium fere iſtorum quos incedere cla/
tos uides bracteata fœlicitas eſt.Inſpice(bonos ſemper ex Fœlicitas
cipio)& ſcies ſub iſta tenui membrana dignitatis quantũ Bracteata
mali iaceat : inſpice ac penitus conſidera & uidebis totidẽ
eſſe aurato uellere arietes:Igitur quotidiana eorum ora di Arietes aurati
cere inuenias:rationibus multa ꝓdige profuſa:& in ſemet
nihil:plane quidem uillas opipare : ut inquit Apuleius ex/
truũt & domos ditiſſime exornant:ſed in hac rerũ affluẽ/
tia nihil eſt indignum preter q̃ ipſe dominus ædium . Illas
Itaq; ædificiorum ſpecies in quæ tanta profuderunt amœ
niſſimas & extructiſſimas depræhendas:aulas æmulas ur/
bium conditas:domos uice templorum exornatas: fami/
lias numeroſiſſimas calamiſtratas : opiparam ſuppellecti/
lem:omnia affluentia omnia ornata : preter ipſum domi/
num:qui ſolus Tantali uice in ſuis diuitiis Inops egẽs pau/ Inops in diui/
per non quidem fluentum illum fugitiuum captat & falla tiis
cis undæ ſitim : ſed ueræ beatitudinis & ſinceræ uitæ : &
prudentiæ fortunatiſſimæ eſurit & ſitit : Sed iam nos late
non ſine muſis paruulo contenti hos intra ſepta refertiſſi/
ma uere eſurientes relinquamus:& interim ſub conopœo
altiore iã nocte ſecuri dormitũ cõcedamus.

COnopœũ genus eſt tentorii linei lanei uel bõ/
bicini : quod ad euitandos culices & muſcas
circa lectos explicare cõſueuimus.Horatius in

Conops
Conopios

milites romanos inuehens:interq; ſigna turpe militaria ſol aſpicit conopœum: Propertius in tertio de Cleopatra. Fœdaq; tarpeio conopœa tendere ſaxo: eo.n. præcipue utebantur Alexandrini: quia ibi ex nilo culices abundant: ut refert Herodotus Nam conops græce latine culex: hinc a Strabone geographici operis.xiii.dictũ eſt conopion Herculem œteos colere quoniam eos a culicibus quos conopas uocant liberauit.

Diſpoſito autem ornatoq; lectulo qua ratiõe cubandum ſurgendũq; ſit: & quid poſtea ciuiliter faciendũ breuiter ſcribere nõ idecens fore exiſtimaui. In faciẽ igitur pronus dormiat qui ſtomacho imbecillis eſt: quo i numero magna pars urbanorũ omneſq; fere litterarũ dilectores inueniuntur. Id.n. digeſtionem adiuuat: nec ſinit pituitã excreſcere caloiẽ naturalem augendo: Supinus ſomnos ne capiat qui ſanæ mentis eſt: Is nãq; cubitus ſtomachũ lædit: Apoplexiam grauioreſq; ſæpicule morbos iducit: cũ cerebrũ neruos ac renes fluidus humor inficiat: fœtidumq; oris alitũ facit. Primo aũt ſomno homini qui ſanus eſt: qui bene ualet: in latus dextrum mox i ſiniſtrum quieſcere utiliſſimũ eſt uerũ humeris ſemp & capite elatis: ſomnus ipſe qui ſopor & græce υπνος eſt animi in mediũ ſeſe receſſus. Qui bene concoxit mane tutiſſime ſurgere poteſt: cui ſtomachus ex indigeſtione crudum ructat is quieſcere in lectulo atq; paululum redormire: ut monet Cornelius celſus: & ſi cõquoquere ſomno corpulentiæ q̃ firmitati ſit utilius: Ideo athletas uolebãt cibos ambulatione perficere: & peruigilio cibi præcipue uincuntur. Vbi autem quis ſurrexerit leuare ſi poteſt aluum debet excreando continue mucoſæ pituitæ ſaliuam: ſi quam noctu cõceperit: capi lum aduerticem uorſum pectere: uiſcalpio ſordibus ueruminantibus aures purgare: nares emungere: Os aqua præſertim æſtate fouere: lauare manus & faciem: ſudarioq; lineo & extergere & puluiſculo unguine laticeue odorato linire aut irrorare poterit mox ueſtibus forenſibus corpori ad ignem ſi pruinoſa hyems fuerit decẽ

Cubitus pronus

Cubitus ſupinus

Cubãdi ratio
Somnus

Concoquere ſomno

Forenſia

ter aptatis ædibus exire:Rei diuinæ ut ſe gratum exhibeat
intereſſe:pro ſalute deo preces fundere :pro peccatis obla/
tiunculam elemoſynalem errogare : hinc exercitationi ſe
tradere debet:quæ teſte Fortunatiano ſi quid indigeſtum
adhuc inſederat deducens corpus firmat: & longam ado/
leſcentiam reddit: ita tamen ne laſſitudinem inducat.Opti
mum igitur erit equitare quod coxis & ſtomacho prodeſt
hortos irriguos & pomaria ſuburbana comitibus catellis
ad uenationes inuiſere. Iactu miſſilium : folle pugillatorio
ſpiritu tumentem:pila trigonali prædura:quam nūc Florē
tinani ac paruulam appellant:& curſu modice:ut eſt apud
Auicennam ſeſe exercere: Negocia ſua amicorum clientū
reipublicæ ue curare : Domuitionem ut prãdeat deinde
capeſſere. Ipſe cibus ſimplex ſit utpote homini utiliſſimus
aduerſus plurimas ægritudines : coaceruatio namq; ſapo
rum peſtifera: & tot condimenta ad edendum ſaturos co/
gentia pernicioſiora creduntur unde Diodorus Ichthyo/
phagos tradit uitam per omne ferre tempus ſine morbis
ducere ꝙ ſimplici piſcium cibo utantur.hinc Socrates ſua
dere ſolitus erat illos cibos potuſq; uitandos qui ultra ſi/
tim famemue ſedandam producant appetentiam.Cauere
præterea oportet ne nimia feſtinatione deiiciatur : ne deſi/
derium edendi : quæ eſt peredia & Orexis modum exce/
dat.Conferret igitur ſanitati conſeruandæ:& ciborum mi
nutatim illa diuiſio : quæ facit ut calor facilius conficien/
do expediat:ut Ariſtoteles autor eſt:& a cibo ſeſe ſubtrahe
re cuius exceſſus corpori putrefactionem inducunt . Aui/
cennas uehemens inquit repletio in qualibet diſpoſitione
uitanda : ſiue ex cibo:ſiue ex potu procedat. quæ crapulæ
nomine quandoq; ſignificatur : Sumpto autem cibo ab
omni corporis commotione uæhementi : & animi men/
tiſq; agitatione horis ad ſummum duabus ſuperſedēdum
eſt: mox domeſtica tractare : & ſi altius ſol progreſſus lon
gioribus diebus noctem terræ umbram tardauerit meri/
diari : ideſt meridie dormire:præcipue ſomno quiete pla/
cidiſſima ſponte ſubrepente : Illoq; citule fugato ad ani/

Exercitatio
Equitatio
Pugillatorius follis
Pila trigonalis
Domuitio
Condimenta
Peredia
Orexis
Ciborum
Exceſſus
Crapula
Nox
Meridiari
Somnus

Aleones
mi relaxationem:non (ut aleones) ad auaritiam teſſeris &
alueolo : ſiue latronibus inſidioſis : pictiſue tabellis lude-
Lectio
re:uel cellam librariam intrans legere : ut plus ſciat & me-
lius poterit.hinc domo exire ad uenationé:uel ad negocia:
reuertiq; poſtea & membra prius mēſa dapibus frugaliter
inſtructa:deinde lectulo ſplendide delicateq; ſtrato ſaltem
poſt ſeſquihoram a cœna recreare: quod ciuile erit & pro-
ſperrimæ ualitudini cōſeruandæ plurimum conducet.Sed
in primis & ante omnia obſeruet qui diutius qui conſtan-
tius ualere & uiuere cupit:ne paſſerculos ne gallos gallina-
Coitus
ceos imitetur: quibus coitus eſt frequentior : Hippocrates
diuina uir ſciētia coitum uenereum morbi caduci ſpeciem
Cantes
exiſtimauit:Et Cantes mihi proauus paternus iuriſconſul-
Grapaldus
tiſſimus ac philoſophiæ non ignarus : interroganti per io-
cum quando coeundum eſſet ſerio reſpōdit: Cum te ipſo
fieri uolueris infirmior:poſſem multorum ad id citare teſti
monia:unum hoc cornelii celſi: ut modeſtiæ propinquius
non omittendum : cui adſtipulatur Petrus aponenſis con
ciliator:Concubitus neq; nimis cōcupiſcendus neq; nimis
Concubitus
pertimeſcendus eſt: rarus corpus excitat : frequens ſoluit.
Coitus
Idem interdiu peior eſt : noctu tutior : ita tamen ſi neq; il-
Nocturnus
lum cibus : neq; hunc cum uigilia labor ſtatim ſequitur.
Diurnus
Sed & idem Cornelius hyeme inquit Venus non æque
perniti oſa eſt:Vere tutiſſima : nec æſtate nec autumno uti-
lis: tolerabilior tamen autumno : æſtate uero ſi fieri poteſt
ex toto abſtinendum eſt.

PEcten quo capillus explicatur. Calphurnius in
bucolicis Nais & īplicitas comebat pectine co
Capillitium
mas.Capilli enim a quibus capillitium & capil
Capillamētū
lamentū pectendi ſunt præterea ſemel ī hebdo
made lixiuio ſaponeq; lauādi ad īmunditiam tollendam
Pediculi
ex humiditate prouenienté quæ pediculos ī aliquibus ge-
nerat: nā ſemper humidum eſt caput ꝓpter cerebꝝ quod
Capilli
humiditate abundat Vnde & capillos habet:ut ſcribit Ari
Denigratio ca pillorum
ſtoteles in problematis:& in ſecundo de partibus aīalium
Sunt tamē qui uel ad ſanitatem:uel ad crines denigrādos

caput non lauent:primā capillorꝫ tincturam Medea ut eſt — Epaphereſis
apud Euſebium euangelicæ præpationis decimo excogi/ — Tondere
tauit:Cōmendtur epaphereſis a mollibus coma gradatim — Radere
formata:oportet & illos tōdere:barbam quoqꝫ radere ita/ — Veſtis
lico ritu quæ & ueſtis:Vnde inueſtes dicuntur:& ueſticipes — Inueſtis
Ad hæc parandus eſt tonſor cū nouacula & forpiculis: q/ — Veſtipices
bus etiam ungues ſecat:unde Reſegmina cadunt:& uibriſ/
ſas pilos e naribus tollit. Tonſores ipſi in Italiam e Sicilia — Tonſores
uenere poſt Romam cōditam āno quadringēteſimo qui/ — Reſegmina
quageſimo quarto:adduxit.P.Licinius Mena : autor Var/ — Vibriſſæ
ro:antea intonſi fuere.Ouidius in faſtis:Hoc apud ītonſos
nomen habebat auos.Primus omnium radi quotidie inſti
tuit Africanus : ſequens Diuus Auguſtus cultris uſus eſt: — radi quotidie
Poſt annos autem ter ſeptēnos flore genas ueſtit iuuenta :
ut eſt apud Macrobium & Cenſorinum. Nos tamen ante — Barbati
uigeſimum barbatos uidimus:Pubeſcere uero quarto de/ — Puberes
cimo teſtis eſt Aphrodiſæus Chalcidius in Thimeo Pla/
tonis:& iureconſultus. Pecten item quo utuntur textrices:
Ouidius : Illa etiam ſtantes radio percurrere tellas Erudit
& rarum pectine denſat opus:Pecten quoqꝫ raſtellum:Idē: — Raſtellū
Hoc modo uerebat cum raro pectine pratum : & cratem
notat dentatam ſtilis ferreis. Pecten etiam plectrum quo — Plectrum
ī citharis pulſandis chordas tangimus:Silius dulcius Oea/
grios pulſabat pectine neruos. Et pectines piſcium genus
ſunt qui ſaliunt & extra undas uolitant ſeqꝫ ipſi carinant.
Horatius. Pectinibus patulis iactat ſe molle tarentum. Pe/
ctines item e ferreis ſtilis quibus ad linum enodandum ad — Hami
lanam canabem ac ſtupam explicandam utuntur reſtiarii
in primis lanarii & domi fœmellæ. Plinius in .xix. hamos
appellat lanam de lino loquēs Pectitur īquit ferreis hamis.
At in nomine pecten dicitur ſub umbilico pilis hirſutus.Iu
uenalis Inguina traduntur medicis iam pectine nigro.

SVdarium linteolū dicitur ad ſudorem tergen/
dum unde nomen & diminutiue ſudariolum — Sudariolum
quo nares emūgēdas purgamꝰ.Catul. ad Mar
rucinū. Nā ſudaria ſethaba ex hiberis miſerūt

mihi muneri Fabullus & Veranius:hæc amem neceſſe eſt. Item Remitte pallium mihi meum quod inuolaſti ſudariumq; ſethabum:Suetonius de Nerone fugiente ex urbe. Adopertoq; capite & ante faciem obtenſo ſudario equũ aſcendit quatuor ſolis comitantibus:& mox: ligato circa collum ſudario prodierit in publicum. Commendantur e

Rhemenſis tela

Rhemẽſi tela ſubtiliſſima ex lino a rhemis populis galliæ qui adhuc extant communicata quoq; aliis galliæ populis textrini gloria.

Speculum quod in eo homines imaginem ſuã immo ſe ipſos ferre aſpiciũt ex uerbo antiquo: Macrobius de Hortenſio: fuit enim ueſtitu curioſo & ut bene amictus iret faciem in ſpeculo quærebat: ubi ſe intuens togam corpori ſic applicabat ut rugas non forte ſed induſtria locatas artifex nodus aſtringeret. Tranquillus in caligula: Vultum ad ſpeculum componebat in omnem terorem ac formidinẽ Seneca in quæ

Inuentum ſpeculum

ſtionibus naturalibus inuentum fuiſſe ſcribit: ut homo ſe ipſum noſceret:deformis in ſpeculo intelligeret quicquid corpori deeſſet redimendum eſſe uirtutibus: formoſus ut infamiam uitaret:iuuenis ut flore ætatis admoneret:illud

Tẽpus diſcẽdi

tempus eſſe diſcendi & fortia audendi: ſenex ut indecora carnis deponeret:& de morte aliquid cogitaret:ad hoc rerum natura facultatem nobis dedit noſmetipſos uidendi:

Naturale ſpeculum

fons cuiq; perlucidus aut leue ſaxũ imaginem reddit.hinc Socrates diſcipulos ſuos ſpeculis uti uoluit:autore Laertio ut qui formoſus eſſet curaret impendio:ne dignitatem corporis malis moribus dedecoraret:qui turpis operam ſedulo daret: ut uirtutis laude turpitudinem tegeret. At De

Speculis Formoſus notet

moſthenes græcæ princeps eloquentiæ ante ipſum ſpeculum quaſi ante magiſtrum cauſas meditabatur: & a ſpeculo (quod nos cum orandum eſt ſæpicule facimus)pronunciandi congruentiam petebat. Specula autem quæ

Specula primo Brunduſina Argẽtea prio

primum ſydone inuenta ſunt: optima apud maiores fuere brunduſina ſtanno & ære mixtis: nam ſtannum uitro additum lucida reddit ut ſcribit Aphrodiſæus. Prælata

mox ſunt argentea : primus fecit Paſiteles magni Pompei ætate nuperq; credi cœptum eſt certiorem imaginē fieri auro appoſito auerſis: Caua ſpecula maiorem iuſto imaginem repreſentantia : ſi aduerſus ſolis radios teneantur appoſitum fomitem accendunt. Fiunt & paruula quodammodo ſpecula e uitro: quibus ſeniores præſertim utuntur: ut clarius uideāt & melius : cū oculis adhibita res maiores oſtendant ocularia triuiales ; litterati conſpicilia dixere & Specilla. Caua ſpecula Ocularia Conſpicilia

AVriſcalpiū eſt ſcalpendis auribus & ſordibus extrahendis accomodatū : ueluti dentiſcalpiū dētibus. Martialis ī apophoretis de auriſcalpio præmiſſo lēmate. Si tibi moroſa prurigine uerminat auris Arma damus tantis apta libidinibus. Itē de dentiſcalpio. Lētiſcum melius ſed ſi tibi frōdea cuſpis Defuerit dētes pēna leuare poteſt. Dētifriciū uero medicamē eſt ad dētes potiſſimū dealbādos: qd' fit e pumice: cadmia cinere cornu ceruini: & ſale armoiaco: ut ſcrib. Gale. ī pharmaceuticis. ſed nobilius ex margaritis ī pollinē reductis. Dētiſcalpium

VNguenta e diuerſis unum odorem ſortita ſunt autore incerto: cum prius per ſe flagrarent ſingula : ueluti opobalſama: ſtacte: Moſchos qui uulgo muſcus: Ratio faciendi duplex ut inquit Pli. i. xiii. Succus & corpus: ille olei fere generibus. hoc odoribus conſtat: illa ſtymmata hæc hediſmata dicuntur. At e ſiccis odoribus diapaſmata. Nam feces magmata nominant. Iliacis temporibus non fuere. Primum quidē ſe inuenisse refert caſtris Darii expugnatis Alexandrum ī reliquo apparatu cœpiſſe ſcrinium unguentorū: nec cōſtat quādo primum Romæ penetrauerint. Antiocho certe aſiaq; deuictis urbis anno quingenteſimo ſexageſimo quinto. P. Licinius Craſſus Iulius Cæſar cēſores edixerūt ne quis unguēta uenderet exotica: quæ ſunt externa. At poſtea uoluptas ut honeſtiſſima eſt admiſſa: adeo ut lini non ſolum: ſed perfundi quidam uoluerint. L Plotium proſcriptum a triumuiris in Salernitana latebra odor unguenti prodidit. Vidi- Stymmata Hediſmata Magmata Diapaſmata Exotica

Cyprius puluis
Myra
Myropolę
Myropolium
Myrotheciũ

mus inquit & ueſtigia pedum tingi quod . M . Othonem monſtraſſe Neroni principi ferebant. Primi aũt Parthi (ut aiunt) cõmandandi halitus gratia odoramẽtis uſi ſunt. In alabaſtris optime ſeruantur ſuperuacui profecto luxus habenda: Illico enim expirant & uoluptate aliena parantur: nam qui odorem gerit ipſe fere non ſentit: hinc Socrates ĩ balneis pedes unxit in aerem a capite unguentum ſpirare dicẽs: a pedibus uero ĩ nares prouenire. Vtimur his & hac noſtra tempeſtate: ſed præſertim puluiſculis ĩter quos Cyprii cõmendantur: & liquoribus odoratis: Apud antiquos etiam mortuis adhibita ſunt: unde exiit illud Ennianũ Tarquini corpus bona fœmina lauit & unxit: & Maronis muſa cecinit: corpuſq; lauant frigentis & ungunt. Plinius de unguentis ſcribens: honos hic ad defunctos pertinere cœpit. Græci Myra dixere a quibus Myropola uenditor: Myropolium taberna: & Myrothecium unguentorum repoſitorium: nomen acceperunt.

Arcula
Arcella
Capſa
Capſula
Capſella

ARcam & hypocoriſticos arculam ut Varro ſiue arcellam ut Pompeius: dictam exiſtimant ꝙ ab ea clauſa arceantur fures: nam quæcumq; in ea fuerit dummodo recluſa non ſint tutiſſime habentur. Arcas & menſas argẽteas primum habuiſſe Heliogabalum ſcribit Lampridius: ex græco Capſas uocitamus & diminutiue capſulas & capſellas: dicimuſq; capſas librarias. numarias: farinarias: ueſtiarias: in quibus libri: nummi: farina: ueſtes continentur.

Vellus
Veſtimentum
Veſtium noia
Endromis
Rhenones

VEſtis a uellando uel potius ut . M. Var. ſentit a uellere nomẽ mutuat: quod eſt uniuerſæ ouis lana ſic dictum ꝙ ante tonſurã lanã uellebant ut idem tradit in re ruſtica: generale eſt uocabulum oium quibus corpus tegitur. Sed & ſtragulas ueſtes dicim⁹: ueſtimentũ uero ueſtis pars aliqua: ut placuit Pom. Veſtiũ noia alia a forma: alia ex græco: multa a colore: nõnulla aliis a cauſis ſunt deducta. Vt Cyclas: Diplois: obola ametiſthyna: endromys: multicia: Rhenones: Pelliceæ: ſara

balla. Monocoris. dibapha. purpurea. conchyliata quæ
Oſtrina ab oſtro: Tytianthyna. hyacintina. roſea. coccina
ianthina. uiolacea. Leucophea. Noegeum. Balia. chlorea.
crocota. chlymis. læna quæ chlæna. ſagum. lacerna. ephe-
ſtris quæ ut plurimum diuiſa ſuperinducitur armis. Palu- — Epheſtris
damẽtum. ſynthesis. Scutulata ſcutulas Vndulata quæ ſe- — Cymatilis
re Cymatylis undas ut Symbalota. Virgulata uirgas line- — Scutulata
aſue exprimentes. Polimita. pexa: cui contraria Depexa tri — Vndulata
ta. amiculum. ſtrigium. laneę e ſuccida lana. Biſſacia. ma- — Symbaleta
ſtrucæ. colobia. Ependytæ. epitogium. palium. phrygia. at- — Lanerum
tolica. galbanũ. prætexta. clauus unde latus claus ſenatori- — Latus clauus
bus. trabea. toga. Poderis. Recinium. peplum. ſtola Talaris — Stola
& fœminea quã ambit limbus uel inſtita. cucullus. penula — Limbus
ad itur & pluuiã quæ ſcortea. Mantellis. forenſia. Dalmati — Inſtita
cæ. ſupatum. tunica. camyſia. ſubuccula. interuala. intuſiũ. — Penula
caligæ. tibialia. ſuccinctoria perizoma cẽpeſtre qđ ſubliga- — Scorta
culũ. Braccæ. Choturnus. ſoccus & diminutiue ſocculus. — Campeſtre
Crurules. Pedules. calopodia Caloneſue Feſto Pompeio e — Calopodia
ligno. Pantophilæ. Phæcaſea. Baxeæ. Partitii quaſi paten- — Sandalium
tes. Calceus ſolea ſandalium & compluria alia. Inter quæ — Verſiculores
ſunt uerſicolores uarios colores referentes qualibus nunc — ueſtes
per æſtatem ſericis utimur Quæ ſecundo bello punico — Galerus
mulieribus olium Oppia lege ut ſcribit Liuius & Valerius — Pileum
maximus interdictæ ſunt: eſt Petaſus. Tiara. galerus. eſt pile — Capitium
um: eſt capitium quibus caput tegitur. eſt Torax qui uel la — Torax
neus ſiue argento auroq; intextus aut bãbacinus ſericuſue — Aluta
a nobis ſuperponitur Camyſiæ & ligulis ex aluta tenui pel
le cõcinnata æratis capitibus adnectitur caligis: licet mani-
catus ſit. Iuue. Viridem thoraca iubebit afferri: & Sueto.
ſcribit Augu. Cæſarem uſum laneo ſubucculæ Thorace:
aliter fortaſſe interpretabũtur id uerbũ nõnulli: & huic uſi
magis aptũ magis quadrãs nomen excogitabunt: Diſcere
meliora non pudet: melioribus cedere non erubeſcimus:
nam ingenue ſcribimus: & iuxta illud Priapi Nos uappæ — Decoctus
ſumus & puſilla culti ruris numina. Parturiant: ſi quid ele-
gantius cõceperint. Difficilę equidẽ ſcio imo difficilimũ

eſſe non diffitebuntur ueſtibus dare nomina: præterea &
rebus pluſculis quibus hodie utimur: cum quædam in to-
tum ab antiquo ritu a ueteri forma quædam ex parte im-
mutatæ ſint a nobis: & mutatæ in dies mutentur. Ita ut in
ueſtibus diuinãdum ſit: niſi uoluerimus noua formare uo-
cabula quemadmodum & noua induimus & mutamus
genera ueſtium. Qui hodie eſt cycladatus cum fimbriis: in
craſtinum erit ſine his cum ſcapulari tunicatus: mox lacer-
natus: interdũ togatus: aliquando ſemitogatus: nunc pata-
Ezomidæ — giatam ueſtem ſumet Ezomidam: nunc ſine patagio ma-
Cheridotæ — nicatam ſiue manuleatam. Sunt enim ueſtium quædam
Manuleatæ — manicatæ: aliæ ſine manicis: has Ezomidas: illas cherido-
Madrocheræ — tas græco nomine appellamus: nõnulli machrocheras: ma
nicatis & maxime ultra brachia & uſq; ĩ primores manus
uti Romæ atq; ĩ omni latio indecoꝝ fuit: unde Africanus
Pauli filius. P. Sulpitio Gallo inter reliqua quæ illi obiecta-
bat illud quoq; probro dedit: ꝙ tunicis uteretur manus to
tas operientibus: & apud Vergilium Romulus latinus ui-
tio dat phrygibus ꝙ manicatas ueſtes haberẽt: nam inquit
Scapularis — & tunicæ manicas & habent redimicula mitræ. Scapula-
Patagium — ris uero a ſcapulis quas tegit nomen accepit. At patagium
Fimbriæ — ipſum dicetur quod ad ſummam tunicam aſſui ſolet: Fim
Bombicina — briæ circa imas extremitates. In uſu apud omnes fere ma-
qnæ — gis ſunt lanea ueſtimenta: Bombicina etiam olim nobiliũ
Serica — nunc quoq; infimoꝝ ſine ulla diſcretione: quæ ſerica a ſe-
Sericum — rico quod depectunt Seres populi nominantur: ſiue a uer-
Bombiees — miculo qui Ser dicitur: ſicut Bombacina a bombice. Sunt
Necydalus — enim Bombices uermiculi ex quibus Necydalus [illegible] neaꝝ
more fila emittentes ad ueſtes luxuſq; mortalium: Prima
hæc retotqnere rurſuſq; texere inuenit ĩ Coo mulier Pam-
phile. In Ceo ut Varro: non fraudanda gloria excogitatæ
rationis ut denudet fœminas ueſtis bombicina: apud nos
Papiliones — ad prolem ſeruati in papiliones exeunt qui oua parturien-
tes emoriuntur. Hæc Aprili menſe inter mãmas a mulieri-
bus habita per pauculos dies uermiculos educunt: qui fo-
liis celſi arboris in ſtoriis papyraceis nutriti creſcunt ad mi-

nimi fere digiti magnitudinem:clariq; & tranſlucidi facti comportantur in ramulos geneſtinos ubi penſa euomentes illa nidulo ouatæ formæ quo includuntur circundant: poſtea ſole ſiccata arte ad fila trahútur:e quibus uariæ infectis ueſtes plurifariam & texuntur & componuntur. Primus Heliogabalus imperator Holoſerica ueſte uſus eſt:cui contraria eſt Sub ſerica nõ in totũ ſerica:In ueſtibus apud maiores luxuriam percrebuiſſe inter cætera indicio eſt exẽplum. L. Luculli de quo apud Plutarchum & Horat.i epiſtolis. Plinius quoq; aſſerit Agripiná Claudii principis uxorem edente eo certamen nauale indutam fuiſſe paludamẽto auro textili ſine ulla alia materie: Veſtiméta ipſa ad corpus fere omnia Zonis aſtringimus:in quibus aurum & pecuniam portarunt antiqui ut oſtendit. C. Gracchus apud Aul. Gellium in noctibus Atticis. hinc dicebat Alex. Seuerus imperator: Miles non timet niſi ueſtitus calciatus & ſatur habens aliquid in zonis : Suetonius in Vitelio zona ſe aureorum plena circundedit. Apul. in. vii. Præcioſiſſimis monilium & auro monetali zonis refertis incincta : & in Euangelio Nolite poſſidere aurum neq; argétum neq; pecuniam in Zonis ueſtris inquit Ieſus Saluator: ad has noſtri Marſupia folles paſceolos & crumenas ſcorteas ſiue ſericas argentoue & auro intertextas ad numiſmata portanda appendunt: his fibulas ex ferro orichalco auro & argento addimus ad ueſtem ſubligãdam: unde Fibulare cingere & diffibulare diſcingere & fibulam reſoluere: Statius i Thebaide: torto chlamydem diffibulat auro: Bullas etiã ad ornatum : quæ & diminutiue Bullulæ dicuntur : unde Zona Bullata & balteus bullatus. Sunt attamen Cingula quæ nodo tantum facto idem operẽtur : Veſtes autẽ ipſæ æſtate præſertim diligenter inſpiciẽdæ ſunt mouendæ ex arculis & excutiendæ per ſeruos ueſtiſpicos quibus illarũ cura eſt credita: ne tineis pabulum præbeant: nam in lanis & quibuſuis lanitio confectis pulueruléntis maxime naſcũtur tineæ impendio rodentes ut ſcribit Ariſtoteles. Inſtrumentum ad hoc habere ſolent uel e lobis milii indici uel

Holoſerica
Subſerica
Luxuria in ueſtibus
Zonæ
Aurũ mõetale
Marſupia
Crumenæ
Fibulæ
Bullæ
Bullulæ
Veſtiſpici

Scopina | Muſcarium | Bubulum

ex ſetis ſuillis Scopinam quam uocitant:uelut antiquiores muſcarium bubulum ex bouis cauda:de quo Martialis.

Sordida ſi flauo fuerit tibi puluere ueſtis
Colligat hunc tenui uerbere cauda bouis.

Muſcarium | Setaceum | Mirum

Hinc muſcarium ſetaceum eleganter appellare poterimus a ſetis ſuillis:ut illi a cauda bouis bubulum dixere: mirum eſt quod refert Plinius. Veſtem quæ fuerit ĩ funere a tineis non attingi.

Teſſera | Talus | Latrones | Schachi | Cubus | Aſtragalus | Aſtragalizontes

ALueus & alueolus tabula luſoria qua hinc biſſeno puncto illinc quadris diſcoloribus notata utimur ad luſum Talorum teſſerarum & latronum Plinius libro ultimo: In triumpho Pompeius tráſtulit Alueum inquit cum teſſeris Luſorium e gẽmis duabus latum pedes tres:longũ pedes quatuor:Teſſera ipſa Cubus eſt græcæ ut Iulius Pollux & Gellius oſtendũt. Talus uero aſtragalus a quo aſtragalizontes apud Plinium talis ludentes:Latrones uero calculi nominantur: & ſcachi triuialiter: At ſcruppis nouem certamus in tabula: in qua uiciſſe eſt continuaſſe ſuos.

Lecelli

LOculi & per diminutionem Locelli dicuntur capſulæ minores: in quibus numi ſeruantur. Martialis ĩ apophoretis de loculis eboreis:Hos niſi de flaua loculos implere moneta Non decet: argẽtum uillia ligna ferant. Item de ligneis. Si quid adhuc ſupereſt in noſtri fece locelli Munus erit: nihil eſt:ipſe locellus erit. Apuleius Iubet nobis protinus gaudii ſui gerulis decem aureos:ut ipſe habebat e ſuis loculis adnumerari: & Suetonius ſcribit Galbã e peculiaribus loculis Cano tibicini mire placenti dediſſe pecuniam. Numus uero ſiue nomiſma a lege:quæ græce nomos:non natura quippe:ſed lege & principum ĩſtituto cuditur. Primus Seruius Tullius rex Romanorum æs ſignauit nota pecudis:unde pecunia: niſi potius a peculio ut Varro: nam maiores quod habebant ex pecoribus habuerũt. Rudi ære hoc eſt non ſignato antea Romæ uſos perhibẽt:ſignatum eſt po-

Numus | Nomiſma | Aes ſignatum q primo | Pecunia | Rude æs

ſtea.inde ærarium locus publicæ pecuniæ : & æs alienum quod debemus. Argēto autem ſignato ante uictoriam de Pyrrho populus romanus minime uſus. Signatum eſt primo.Q. Fabio conſule annis quinq; ante primum bellum punicum : anno urbis conditæ quingenteſimo octuageſimo quinto Nota bigarum & quadrigarum: hinc bigati & quadrigati. Liuius druſus in tribunatu tertia parte æris argento mixta numum percuſſit ſigno uictoriæ : inde uictoriatus: Aureus numus poſt annos duos & ſexaginta q̄ argenteus autore incerto ſignatus eſt : hunc præcipue Italia bilanciola: quam Simbellam dicemus an iuſti ſit poderis examinat: ueluti aurum & argētum probant Coticula an primæ an ſecundæ uenæ ſit: uel adulterinum: nam & monetam aliquando: quæ tam aurea q̄ ætea uel argentea ſic nominata uidet̃: q̄ & præcii & autoris nos ſigni impreſſione admoneat. Quicūq; iquit firmicus habuerint horoſcopum ſub cygno erunt monetarii ideſt monetæ cuſſores ſignatoreſq; : Plutus primum in uſus coaceruare ſeruareq; pecunias monſtrauit. At balearici nec aureo nec argēteo numo utebantur: quos ad inſulam afferri etiam prohibebant cauſam reddentes: Gerionem Chryſauri filium auro atq; argento opulentiſſimum quondam ab Hercule bello expugnatum. Exiſtimabant enim id quod eſt ſeſe cum argento & auro carerēt facile omnes uitæ inſidias euaſuros: hinc Diogenes interrogatus cur palleret aurum quia multos inquit habet inſidiatores. A numo auaritia in mortales irrepſit quæ fons & origo innumerabilium malorum ne dicam omnium fœnus quœſtuoſam ſegnitiam parturit: quo gentes: ut in dies uidemus exhauſtæ periclitantur: Vnde fœneratores harpyæ dici poſſunt eleganter & uere tanquam mortalium labores depaſcentes : Breui namq; omnia ad ſe trahunt : nec tamen unquam(quod illis pro ſupplicio datur) in tantis opibus cupiditates extingūt: ignari terram in quam brutorum more feruntur quantulum eſſe mondi portionem: ſiue potius punctum ut plurimi tradiderūt: terreniſq; omnibus quis inhiant inſitam a natura

Aerarium
Aes alienum
Argētū ſignatum primo
Bigati
Quadrigati
Victoriatus
Aurū ſignatū primo
Simbella
Moneta
Seruare numos primo
Coticula
Monetarii
Cur aur. pallet
Auaritia
Fœnut
Fœnatores q̄
Harpyæ
Terra punctū
In Auaros

Vſurariæ uorax Infernus

mortalitatẽ: non contẽplantes præterea ꝙ exigua terreno-rum tellurisq́ꝫ particula cadaueri detur poſt diſſolutionem cæteris omnibus ad hæredes ſæpiculæ ridentes tranſeun-tibus: quibus ipſi nullo labore partis fruuntur ad uolupta-tes. dum illorum animas ex ſententia æquiſſimi iudicis per petuo carceri ad centrum terræ diuerſo mancipatas ſcele-rum ultores Plutonii miniſtri pœnis meritis afficiunt: nam & Plato ut theologos taceam chriſtianos: tyrãni animam facit excruciari poſt mortem ab ultoribus: & Trimegiſtus

Quã chriſtiãe

Ergo inquit ne his implicemur uerendum tantundem ca-uendumq́ꝫ eſſe cognoſce: Incredibiles enim poſt delicta cogentur credere: non uerbis. ſed exemplis: nec minis: ſed ipſa paſſione pœnarum: & mox: Omnia pro uitæ meritis aut delictis: tanto poſt mortem ſæuioribus ſubiiciuntur: quanto multa forſitan fuerunt celata dum uiueret: Præſi-cia enim rerum omnium diuinitate reddentur ut perinde: ut ſint pro delictorum qualitatibus pœnæ.

LVcerna dicta eſt a luce: uel a lychno. autores Ser. & Varro: oliuum illi infunditur ut ardeat & ſplẽdorem diuutius ellychnium emittat: un-de apud Plutarchum legimus Anaxagoram a Pericle negotiis impedito deſtitutum & mori cupientem dixiſſe: cum ille eum oraret: ut ſui gratia uiuere uellet: O Pe

Heliogabalus

ricles & qui lucerna indigent infundunt oleum: At Ro. Im perator Heliogabalus balſamum infudit. Hic eſt Helioga-balus qui mulieres nunꝗ iterauit præter uxorem: qui nunꝗ minus centum ſextertiis cœnauit hoc eſt argenti libris tri-ginta: qui calciamentum nuuꝗ bis induit: qui e ſolido argẽ to lectos habuit & triclinares & cubiculares: qui omni tuni ca aurea uſus gẽmas calciamentis addidit. Cubicularis di-citur quæ in cubiculo tota nocte ardens ſeruatur. De hac Martialis. Dulcis conſcia lectuli lucerna Quicquid uis fa-cias licet tacebo. Item: O quæ prælia quas utrinq́ꝫ pugnas Fœlix lectulus & lucerna uidet. Apuleius exiſtimauit in-uentam ab aliquo amatore ut cupitis per noctem dulcius

Lampyris

potiretur. Paruula eſt & ſæpe penſilis a Lampyride nocti-

Cicindela
Dimixos
Trimyxos
Teſtæ

lucá Cicindellæ nomen adepta & unico ellychnio contē-
ta:ná habemus in ſupellectile & Dimyxon & Trimyxon
& polimyxon a duobus tribus pluribuſq; angulis & nari-
bus ex græco omnia pendentia: cú fierent olim ex argilla
a figulis teſtæ appellatæ.hinc poeta: teſta cum ardente ui-
derent ſcintillare oleum & putres concreſcere fungos.

Horæ

HOrologium eſt quo dies horis diuidűtur:qua-
rú nomen non minus annos.ccc.Romæ igno
ratum eſſe credibile eſt: nam duodecim tabu-
lis nuſquam nominatas inuenies:ut in aliis po
ſtea legimus & quidem ante meridiem eo uidelicet ꝙ par
tes diei biſariam tum diuiſi meridies ab ortu ad occaſum
diſcernebat.Alii die quadripartito noctem ſimiliter diuide
bant:idq; ſimilitudo teſtatur militaris:ubi dicitur prima ſe

Vigilia prima ſecúda tertia quarta
Solaria
Gnomon
Stiothericon

cunda tertia & quarta uigilia:autor Cēſorinus.Sed a quo
Romæ horologia ſint inuenta incertum eſt:hoc ſatis con-
ſtat ſolaria primum appellata:ꝙ ex ſolis umbilici qui gno
mon uocat̃ umbra horæ cognoſceret̃.Id primꝰ apud La-
cedæmonios Anaximenes Mileſius excogitauit: dictúq;
eſt ab umbra ſcioterícon. Plinius ita ſcribit: princeps Ro-
manis horologium ſtatuiſſe ante duodecim annos q̃ cú
Pyrrho bellatum eſt ad ædem Quirini.L. Papirius curſor
cum eam dedicaret a patre ſuo deuotá a Fabio ueſtali pro
ditur:ſed neq; facti horologii rationem nec artificis nomē
exprimit:nec apud quem ſcriptum inuenerit.Marcus Var
ro primum ſtatutum in publico ſecundum roſtra in co-
lumna tradit:bello punico primo a Marco Valerio Meſſa
la cōſule Catina capta in Sicilia.deportatum inde poſt an-
nos triginta q̃ de papiriano horologio traditur. anno ur-
bis quadrigenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo:nec congrue-
bant ad horas eius lineæ: paruerunt tamen ei annis unde-
centum. donec Q. Martius Philippus qui cum L. Paulo
fuit cenſor diligẽtius ordinatum iuxta poſuit: idq; munus
inter cenſoria opera gratiſſime eſt acceptum: etiamnum
tamen nubilo incertæ fuerút horæ uſq; ad proximum lu-
ſtrum:tunc Scipio Naſſica collega Lanati primus aqua di-

uiſit horas æque noctium & dierũ : idq; horologium ſub tecto dicauit anno urbis quingẽteſimo nonageſimo quinto : tam diu populo Romano indiſcreta lux fuit : quod & ipſum ex conſuetudine noſcẽdi horas a ſole ſolarium cœptum eſt uocari ut ſcribit Cenſorinus. Huiuſcemodi tamẽ horologia proprie Clepſydræ nominantur quod aquã qua horæ notabantur incluſam & occultam habebant. Noſtra tempeſtate horologia & quidem publica ex ferro rotulis denticulatis & ponderibus libratis miro artificio ꝓducuntur: ad horas diſtinguendas & Campani æris: quod tintinabulum antiqui: ſonitu ſignificandas: inter Automata quæ per ſe mouentur numeranda. Fiunt etiam ex ære paruula ſed priuata: & ad eundem uſum & ad ſomnos arbitrio noſtro ut excitemur rumpendos: quæ cum in cubiculis habeant cubicularia excitatoriaue rectiſſime poſſunt appellari. Sunt & e uitro horologia quæ arenulam ſiue albicantem puluiſculum quo horæ ſigilatim inuertendo notantur habent ĩcluſum : quibus utuntur declamatores & planipedes & prædicatores cæteriq; in pergulis etiam ad ambitum profani Euangelium populo nũtiare adſueti: Nam horologii genus Viatoria penſilia de quo Vitruuius erit quale modo Cylindracea ſpecie uiatores frequẽtant. horarum autem comprimis ſunt æquinoctiales quæ Iſomerinæ: & temporales quæ uulgares græci Cæricas appellant.

Clepſydra
Automata
Tintinabulũ
æs campanũ
Horologia cubicularia excitatoria
Iſometinæ
Cæricæ

Matulam & matellam ut alii etiam matellionẽ & laſanum uas ad lotium ideſt urinam uocitabimus : Græci ſcaphium : Iuuenalis : & ride poſitis ſcaphium cũ ſumitur armis: de matella Martialis in apophoretis: Cum poſcor crepitu digitorum & uerna moratur: Ah quoties pellex culcitra facta mea eſt ſed laſanum & Scaphium ad excrementa uẽtris aliquando: De matellione Cicero in paradoxis: Quid enim cenſes inquit ſi .L. Mumius aliquem iſtorum uideret matellionẽ Corinthium cupidiſſime tractantem cum ipſe totam corinthum contempſiſſet: Vbi de aquali ideſt uaſe ad aquã

Matella
Matellio
Lotium
Laſanum
Scaphium
Aqualis

inteligemus ĩ quo ſignificatu & Matula & matella ab autoribus ponuntur. Hoc addimus Scaphium quoq; fuiſſe uas æreum in quo ſtili in medio poſiti proceritas horarũ ductus diſcriminebat. aliquando & græcis poculi genus: At Plutarchus in Numa Scaphiũ appellat quo ignis eternus extinctus ſolis tantum radiis accendebatur.

Latrina locus priuatarum ſordium a latendo Columella: Immundis quecumq; uomit latrina cloacis: Apuleius de Aſino aureo libro nono. Omnia prorſus ut in quandam cœnoſam latrinam in eius animum confluxerant uitia: Foricæ uero loca publica ſunt in quibus licet omnibus uentrem exonerare: nam foria ſtercora dicuntur & præcipue liquidiora ut eſt apud Põpeium: de Foricis Poeta ſatyrographus. Inde reuerſi conducunt foricas. Cloaca enim locus cauus nuncupatur quo publicæ ſordes eluuntur a clocare quod eſt inquinare: ſiue a coluendo ut alii ſenſere: cuius appellatione & Tubi & fiſtulæ continentur ut inquit Vlpianus: Cloacas publicas Romæ fecit mãibus plebis Tarquinius ſuperbus ut autor eſt Liuius: Plinius tradit id opus factum a Tarquinio priſco: Marcus quoq; Agrippa in ædilitate poſt conſulatum ſuffoſis montibus Cloacas fecit omnium operum dictu maximum: namq; ſeptem amnes curſu præcipiti modo torentium per meatus ſubterraneos omnia auferebant: omnia rapiebant: ut refert Strabo Geographici operis quinto: Latrinæ ipſæ ſubdiales quas Andronas dicere poſſumus inter duos parietes ita produci debent ut in pariete altero foramen ſit quod Operculo obturatum fetidum fetorem cubiculo reddere nõ poſſit: uerum magis conducet locũ facere cubiculo adiacentem quem dormitioni ſeruorũ uel cubiculariorũ aptiſſimum conclaue dicemus: in cuius pariete fiant latrinæ de qua diximus ſpiramina: nam & latrinas habent domus uel in cubiculis: uel ĩ loco ab his ſequeſtrato ſæpius: quas cæcas nominabimus tubulis fictilibus p medios parietes excremẽta in cauam lacunam deducẽtibus: nõnulli e potẽtioribus

Foricæ

Foria

Cloaca

Andronæ

Conclaue

Cæcæ latrinæ

Oletum
Sella familia
ris

præſertim ſellas in cubiculo ponunt famialiares:in quibus uaſa condita oletum ideſt ſtercus excipiunt per unum e famulis mox exportandum: uaſculis ad id ex auro: ut eſt apud Martialem Baſſa utebatur:hinc eſt.

Ventris onus miſero nec te pudet excipis auro
Baſſa bibis uitro carius ergo cacas.

Et Lampridius refert Heliogabalum Imperatorem onus uentris auro excepiſſe:& ĩ murrhinis ac onychis minxiſſe. Plinius quoq; l.xxxui.ex autoritate Meſſallæ oratoris ſcribit.M.Antonium triumuirum aureis uſum uaſis in obſcœnis omnibus deſideriis pudẽdo etiam crimine Cleopatræ. Et quoniam huiuſcemodi ſellæ familiares ualitudinario ĩ primis neceſſariæ ſunt: placuit de illo paucula ſtatim his ſubnectere.

VALITVDINARIVM CAPVT .VII.

Valitudinarĩ⁹
Valitudo

VALITudinarium locum dicimus quo ualitudinarĩ & infirmi curantur:ut ualitudinem malam bona permutẽt.Seneca ad Lucilium:tanq̃ in eodem ualitudinario iaceam de communi malo tecum colloquor remedia conuinco. Item in quæſtiõibus naturalibus:Non uideo quare ſibi placeat qui robuſtior eſt in ualitudinario: In eo autem quid ſuppellectilis ponendum ſit referre ſuperuacuum uidetur:comportabuntur quæ per alias ædiũ partes erunt cum neceſſitas poſtulabit.Aduocabuntur medici uel Iatraleptæ qui perfrictione & unctionibus curant: uel clinici qui dieta & pharmacis medentur:uel chirurgici quos uulnerarios dicimus cũ ſpecillo: forpiculis:ſcalpello quæ lanceola: cucurbitulis uentoſis: & id genus cæteris: Poſtq̃ a medicis ſalutem immo uitam noſteam pendere iã diu eſt receptum: qui famæ plerũq; ſtudio circa ægros miſeris ſententiaꝝ concertationibus uelitantur: In quibus inter eos quiſquis pollet loquendo fit ſtatim uitæ noſtræ ne

Iatraleptæ
Clinici
Chirurgici
Scalpellum
Cucurbitulæ

ciſq;(ut ille īquit)imperator:diſcunt quidem periculis no/ſtris & experimenta (doctos ſemper incipio) per mortes a/gunt.nec mirum: quando per quietem uiſo in ſomnis Ga/leno aut Auicēna Aeſculapioue multi litterarum penitus ignari medicos ſe profiteri non erubeſcunt: & ſtatim (heu dementia)fides habetur: Vtinam legum ſanctione plectere tur īſcitia capitalis: utinam non adeo creduli eſſemus:non tam inſigniter noſtro maxumo malo delirātes: Vtinam ab herbis arboribus fruticibus auibus quadrupedibus & cæ/teris ſimplicibus remedia ad morbos peterentur: ut olim petebantur medicinam ipſam quodāmodo rerum.natura faciente. Non fecit Cærata malagmata emplaſtra Colly/ria Antidota & id genus mixtiones inexplicabiles parens illa ac diuina rerum artifex:iſta ingeniis conſtant: officina/rumq; immo auaritiæ commenta ſunt: Videres pauculos graſſatores purpuratos mulis obequitantes: Videres uene randæ ſenectutis canos immo ſeptuagenarios innumera/biles. Verum ſtultitia noſtra fruuntur. Verum hominem iis ſolis occidere licet impune:Sed & mortuis quoq; ultro conuicia ingerunt intemperantiæ inobedientiæue illos ac cuſantes: & id quidem(ut mihi uidetur) meritiſſime:poſtq̄ ſalutis noſtræ pauci rationem habemus: & cuicumq; Her/bario etiam mulotribæ uitam noſtram credimus:ac ingen ti ſæpiſſime precio necem nobis ipſis emimus: Vtcumq;: animas profecto noſtras ærufcatores medici negociant Vi dimus ipſi poſt multa pharmaca magno ſumptu īcaſſum a medicis īgeſta ægrum iam conclamatum iam orco can/didatum remedio ab horto quæſito & accepto ſine impē/dio uitæ reſtitutum: Saccarum igitur antidota: cathartica: pharmaca unde pharmacopolæ:Epithemata quæ a Cor/nelio celſo pitacia:clyſteria:pyriaſes:balani quæ ſuppoſito/ria:cataplaſmata uelut fomenta: Eclegmata: quæ linctus: paſtili qui trochiſci:catapotia:ſeptæ: cauteria uel cauſtica: malagmata:peſſi: emplaſtra quæ nunc triuiales unguenta: Hygremplaſtra:Xeria:Diaphoretica:Enchriſta:cærata:col/lyria:Amuletæ Turunda e filis ad uulnus linamentum: &

In medicos malos

Pharmacopolæ
Epitgemata
Piſtacia
Balani
Catapſalmata
Eclegma
Linctus
Emplaſtra
Linamentū
Trochiſi

reliqua medicamina quorum meminit Galenus in phar-
maceuticis & alii pro morborum differentia parabuntur:

Morborum numerus

quos uarios impenſius ac multiformes ut oſtenderem a capite more boni pictoris incœpi particulares in calce fini turus: his adiunxi & generales ne quid deeſſet ad cognitionem humanæ miſeriæ: quæ a uitæ innitio ad exitum uſq; tot tantiſq; ægritudinum generibus: nam ſupra.ccc.autore Plinio credũtur: ut omittam neceſſariorum & amicorum funera prope quotidiana: exilia: proſcriptiones: famem terrerimum genus mortis ut inquit Egeſippus neneficia. metus: deſideria: & erumnas, in dies uel potius in horas affligitur. ut inuocata morte nullum iam ſit uotum frequentius: & fœliciſſimi exiſtimandi ſint qui myſtica unda renati q̃ primũ ad omnipatentem deum a quo exierunt reuertuntur. Hinc pro miraculo receptum eſt Xenophilum muſicum centum quinq; annos uixiſſe ſine ullo corporis incõmodo Heu fragilis & laborioſa mortalitas: heu miſera & incerta hominum uita: Abunde profecto atq; indulgenter (ut ille inquit) fortuna deciditur cum eo: qui iure dici non infœlix poteſt.

Fames
Votum frequens

CEphalea ægritudo eſt capitis cum dolore inter maximos adnumerato. Sunt autem ſtomachi & calculorum. uehemens eſt etiam dentium: Vnde Serenus haud facile eſt acrem dentis tolerare dolorem cum baccho uiolas decoxeris ore teneto. caput infeſtant cephalalgia. porrigo. achoræ. ſycoſis. heterocraneæ. hemicraneæ. hydrocephalea a capite i nares deſcendẽs. Siriaſis. phrenitis. mania. uertigo. uigiliæ: lethargus quod ueternum: ſubetia: Epilepſia: qui maior herculeus caducus diuinus comitialis morbus dicitur. apoplexia ſubita quædam percuſſio. Deformãt caluitium. Areæ Morphea: Ophis. ophiaſiſue: Alopetia. At prurite faciunt lẽdes coitu pediculoꝝ autore Ariſtotele hiſt. animaliũ quĩto ꝓcreatæ pediculatem uero morbũ (ut hoc quoq; tranſeunter enaremus) totum fere corpus infeſtantem græci phthiriaſim appellant: nam phthira pediculum dicunt: de illo Serenus.

Hydrocephalia
Lethargus
Epilepſia
Apoplexia
Lendes
Phthiriaſis

Noxia corporibus quædam de corpore noſtro
Progenuit natura uolens abrumpere ſomnos
Senſibus:& monitis uigiles intendere curas:
Sed quis non paueat Pherecidis fata tragedi:
Qui nimio ſudore fluens animalia tetra
Eduxit:turpi miſerum quæ morte tulerunt
Sylla quoq; infœlix tali langore pereſus
Corruit:& fœdo ſe uidit ab agmine uinci.

Plinius i.xxvi.phthiriaſi quoq; ſylla dictator conſumptus eſt: & Ariſtoteles hiſtoriæ animalium quinto de pediculis Accidit morbus non nullis præ nimio corporis humore: & quidem aliquos fœditate obiiſſe proditũ eſt: ut Alcmanem poetam & Pherecidem Syrum:naſcuntur & intra cutem & carnem pedicilli pruritum haud mediocrem ſuſcitantes. Pedicili

CRithe ab hordeo tuberculum eſt in palpebris naſcens unde & hordeolum latini: Oculorum autem e quorum pupulis eſt homini uiſus ſenſuum ſi non primus ſaltem ſecundus ægritudines ſunt Ophthalmia a qua ophthalmicus medicus Xerophthalmia: Lipitudo: Ectropium: Gramiæ: Epiphoræ etiam teſticulorũ:Lagophthalmos: Mydriaſis: argema quæ albugo leucoma:nubeculæ e quibus interdũ cæcitas Sors lœto durior oĩ ut ille ĩquit: Glaucoma:plũbum:Scotoma uertigo Aegylops amaurosis:ambliopia:Ancylops & Hypochyſis ſuffuſio quam a fluore ex græco uulgus cataractam nuncupat uel quia uiſum ut opinor impediat non aliter q̃ cataractæ in fluminibus & canalibus liberum decurſum tranſuerſæ poſitæ impediunt: Ammianus cataractis auulſis ad diffundendas reprimendaſq; aquas rigare ſuetas opere ſaxeo ſtructis: Itẽ ſublatis cataractis undas euagari fuſius permiſerunt.In portis quoq; ciuitatis cataracta e ferro lignoue demiſſa obſtat ingredi uolentibus: Liuius porta cataracta deiecta erat clauſa: eſt & Luſcitio morbus qui Nyctalopia: unde luſcitioſi & nyctalopæ per noctem melius qua per diem uidentes:ut eſt apud Theodoꝝ

Hordeolum
Viſus
Epiphoræ
Argema
Cæcitas
Suffuſio
Hypochyſis
Cataracta
Luſcitio
Nyctalopia
Luſcitioſi

Luſcus
Cocles
Monophthalmos
Myops
Iſthmoidæ

Priſcianum:nã luſcus uitioſus eſt unico tãtum oculo: quẽ monoculũ coclitem deſioculũ etiam:græci monophthalmon dixere. Myops uero niſi admota uidere non poteſt.

Rheumatiſmus
Hæmoptoea
Parottides
Adenes
Rhagades
Mentagra
Lichen
Emproſthotõ

OZena morbus eſt ulcus naribus inducens uſq; ad oſſa illa quæ ab anguſtiis uocantur Iſtmoidæ : mali odoris:unde a putore ex græco nomen accepit. Lædunt & naſum polypus:coryza:grauedo:catarrhus pituita : mucus & rheumatiſmus e capitis diſtilationibus:multaq; aliunde cauſata:at auribus unde auditus procedit Parottides īfeſtæ ſunt:ex collectionibus in his glandulis hinc inde:quæ Adenes græcæ dicũtur:Tinnitus:& ſurditas. In facie uero & ore prouenire ſolent oſcedo:Rhagades in labris & anoſciſſuræ:aphtæ:hæmoptoea a pectore ſtomacho iocinoreue deriuans : cinicoſpaſmos:diſodia:ephelis:lentigo:Melaniæ:furfures qui etiam capitis ſunt: mentagra quæ lichen : & Emproſthoton cum mentum adhæret pectori:de quibus ſæpicule apud Plinium.

Epulides
Dentes
Vua
Staphylis
Pariſthmia
Toles
Tonſillæ
Angina
Syuanchis
Branchus

PArulides tubercula ſunt iuxta dentes in gingiuis naſcentia:ut ſcribit Celſus:& Epulides quoties in gingiuis gennini caro excreuit:dẽtes ipſi ignibus domiti tabe cauãtur:quæ nõnũq; dolorem acutiſſimũ parit. Vua quæ ſtaphylis humore e palato dependet interdũ non ſine periculo:Nã ut eſt apud Ariſtotelem primo de hiſt.animaliũ ſæpius ſtrãgulat.hinc Serenus.Si uero afflictã langor deiecerit uuam: Aut illã toſti puluis releuabit aneti: Aut cinis ex cochlea. Fauces tumor occupat qui toles:autore Põpeio:tõſilla etiã nomĩatur:cõmunicato morbi & loci noĩe:ut græcis quoq; Pariſthmia angina uero obturãtur ut plurimum:cuius ſunt teſte Cornelio celſo ſynãchis:cynãchis & paraſynãchis:Serenus ad anginam:Verũ angina ſibi mixtũ ſale poſcit acetũ uoluẽdum fauce ſonora.Anginã uinariã inquit feſtus habere dicunt qui uino ſuffocant:at brãchus uocis quæ dicit Raucitas(aliis licet ex cauſis)accidit tamen etiã cum deſtillationes in Arteriã aſperam defluunt: Intumeſcit & aliquibus

guttur ſpongioſis quodãmodo tumoribus: qui hæreditarii fere ſunt nõnullis domibus & nationibus: aquarum accidit id plerumq; uitio ut tradit᷑: Vnde gutturoſos paſſim uidem⁹ nouocomẽſes & e trãſpadanis plurimos: ſicut calui olim Myconii dicuntur omnes: Plinius de ſuccino: hodieq; tranſpadanarum agreſtibus fœminis monilium uice ſuccina geſtantibus maxime decoris gratia: ſed & medicinæ: quando Tonſilis creditur reſiſtere & faucium uitiis uario genere aquarum iuxta illos infeſtante guttura & uicinas carnes.

Gutturoſi
Myconii

OPiſthoton dicimus ex græco quando ceruix annectitur ſcapulis: tetanon cum flecti non poteſt de quo ut opinor Serenus:

Tetanos

Et ſi ceruices durataq; colla rigebunt:
Anſeris ex pingui torpentia colla fouebis.

At gibbus in ſcapulis præcipue tumet inter uitia corporis non morbos numerandus: a quo gibberoſi: qui fiunt ſi in ſeptima parte arietis habuerint horoſcopum ut ſentit Iulius Firmicus in.viii. Quid autem differat morbus a uitio docet Au. Gellius libro quarto noctium atticarum: Eſt & Bronchocœla in ceruice tumor haud mediocris & rotundus de quo Celſus meminit in ſeptimo.

Gibbus
Gibberoſi
Brõchocœla

CAper ſiue Hircus & græca dictione qua utitur Martialis Tragos morbus eſt ſub alis propter fetorem Hircinũ ſic appellatus. Hora. An grauis hirſutis cubet hircus ĩ alis. Catul. Valle ſub alaꝝ trux habitare caper: Ab alis aũt ad ungues naſcunt᷑: Chiragra morbus articularis: Paronychia quæ rediuium: Panus: phygethlon: Pterygium: & uerrucæ quæ etiam in aliis partibus corporis intumeſcunt: Serenus.

Tragos
Chiragra
Paronychia
Verrucæ

Interdum exiſtit turpi uerruca papilla
Hinc quondam Fabio uerum cognomen adhæſit
Qui ſolus patriæ cunctando reſtituit rem:
Id poterit uitium ſanguis curare lacertæ.

ſ Tomachus in quo cibi cõcoquuntur rex corporis & pater familias merito nominatur Serenus:

Qui ſtomachum regem totius corporis eſſe:
Contendunt niti uera ratione uidentur.
Huius enim ualidus firmat tenor omnia membra:
Anorexia — At contra eiuſdem franguntur cuncta dolore Ipſius mor-
Aneumatoſis — bi apoſtema:ſigultus:itercifio:anorexia faſtidium ſiue nau
Elcoſis — ſea : Malacia : Pneumatoſis inflatio : elcoſis exulceratio ſi
Diſpeſia — Theodoro Priſciano credimus:& Diſpeſia ideſt mala con
Peplis — coctio:quádo cibi non perficiuntur:Ná pepſis concoctio.
Pepticæ — Vnde Pepticæ medicamenta quæ foris adhibentur ad cô
coctionem:Stomachus ſubeſt pectori a quo ad anum uſq;
interiores morbi homines torquent cruciát affligunt:tuſſis
& pertuſis inueterata:pneumonea:aſthma : Dyſpnoea or-
thopnoea: phthiſis: cardia: hydrophobos: pleuretis: lipo-
Lipothymia — thymia lipopſychiaue defectio mediocris ſpiritūs : & ſyn-
Sincopis — copis maior ambæ ex corde : Pareſis: ſcintillatio : hæmo-
Hæmoptoea — ptoea ſanguinis excreatio Theodoro Priſciano de qua di-
ximus ueluti Diabroſis: Rhęgmochaſmos & Anaſtomo-
ſis:Epaticus morbus:Hydrops:aqua Intercus:ſcliroſis. Bi-
lis atra:choleræ:cœliacus morbus:dyſenteria tormina.liē
Sciros — teria.thenaſmos.ileos a quo Ileoſi ſciros ſimile quoddam
Mola — molæ qua laborát fœmiæ.lagonoponon.colū.telum.uer-
Lithiaſis — mina.lomgabo. Nephritis unde Nephriticus : ſtranguria
ſubſtillū dyſuria ue. lithiaſis calculus in ueſica.ſuffocatio
uuluæ & Rheumariſmus: ſatyriaſis : cirſocelæ enterocelæ
Hernia — bubonocele porocelæ ſarcocelæ hydrocelæ epiplocelæ
Phimoſis — herniæ uel ramices . At phimoſis erit cū glás mēbri uirilis
Faſcinum — quod faſcinū:mentulá:& mutonē appellant:ita tegit' præ-
Muto — putil pellicula ut nudari nō poſſit.Rhagades ueroe ſycoſis
Sedes — ficus:& cōdilomata ſedē:hoc eſt podicē infeſtant ; ut hæ-
Hæmorhoi-des. — morhoides cæcæ comprimis:de quibus Serenus.
Excruriant turpes anum ſi forte papillæ:
Agreſtis prodeſt radix ſuper addita porri:
Dulcia cumq; nigra iunges fuligine mella:
Apgoniſq; ſuper pellit medicina dolorem.
Gonorhœa — & Gonorhea profluuium genituræ : Intertrigo autem ex
Intertrigo — attritu fit membroꝝ æſtate uiatoribus p̄ſertim ſudore pro-

uenieus.Pli.in.xxiiii.uirgam populi in manu tenentibus intertrigo non metuatur:hæc græce Paratrima.

Paratrima

Coxendix uertebra cum Neruo dicitur quæ fœmora trunco anneƈtit: hæc luxata ſi fuerit dolorem mouet: hinc ſæpius apud Plinium remedia ponuntur ad luxatas coxendices:infeſtatur & Iſchia quam qui patiuntur non generant: quod accidit in omnibus animalibus ut Ariſt:in problem. teſtatur:Loripedes quoq; ideſt claudicantes facit.Serenus. Sæpius occultus uita coxendice morbus Perſurit & greſſus diro langore moratur. Sed & luxata membra quæcūq; a græcis ſtremmata dicta dolores mouēt: A coxa uero quæ eadē eſt:ad calcem naſcūtur phimata: hoc eſt tubercula ĩguinariæ:uarices:chironium:claus:morticini:callus:flegmina:gemurſa:acrocordones:thymon:myrmecia:quam latini formicationem alibi etiam prouenientem uocitant.Podagra morbus peregrinus: unde latinum nomen non habet:& perniones calcanea per hyemem exulcerātes:a quibus ad morbos qui plurimas uel omnes corporis partes occupant tranſeamus.

Iſchia
Loripes
Coxa
Phimata
Luxata
Strēmata
Inguinariæ
Myrmetia
Podagra
Perniones

Febris plura ſunt genera: quotidiana: quæ amphemerinos:tertiana:quartana unde quartanarii:periodice:hemitritæos:ſynochus: continua: cauſon:epialos:ſtegna:hetica:& ephimeris:ani tantum dei & acceſſionis:de quibus eſt apud Plinium:Auicennam Galenum & cæteros medicos.Eſt in eis horripilatio leuis motus:frigus:horror:& calor feruidus: a quo latine nomē accepit:Nam a feruore febris dicitur:ſicut pyrettus græca dictiōe ab incēdio:hīc Lexipyrettos medicamē finiens febres.Ariſtoteles in problemat.Totius inquit corporis excedat calliditas eſt febris: alii a morbi feritate deducunt: curantur omnes medicaminibus purgatiuis quæ cathartica appellant:phlebotomia ſcalpellum uenæ addaƈtum: Nam altera cucurbitali ſcabies ſuppurationes mēbra liuida & alia quædam lauantur: Dieta quoq; hoc eſt uictus tenuis prodeſt impenſius: confert etiam uomi-

Amphemerinos
Quartanarii
Epemeris
Horripilatio
Lexipyrettos
Pyretus
Cathartica
Scalpellum
Dieta
Vomitus

Reiectus tus:quem & reiectum & reiectionem Plinius & Celſus di/
xere:inde ægyptii omnis morbos ieiunio & uomitu cura/
bant:& bragmanorum Didymus ad Alexandrū ſcripſit:
Parſimonia medicinæ remedium nobis parſimonia eſt:quæ non ſolū
illapſos poteſt curare langores:ſed etiam procurare ne ue
niant.Legimus in decretis Pōtificalibus de conſe.diſtin.v.
Abſtinentia Abſtinentiam corporales morbos curare quos ciborum
ſuperfluitas contraxerat.Aſclepiades autem uomitum eie
cit in libro de tuenda ſanitate : ut ſcribit Cornelius Celſus:
Nam oculis maxime & dentibus officiens frigidiora red/
Frictio dit corpora:commendatur & frictio quæ fricatio in non/
nullis ægritudinibus:Non improbantur & carmina: quæ
utpote uana & magica nūc a ſanctiſſima ueriſſimaq; om/
nium chriſtiana religione interdicta ſunt : Serenus quoq;
ſcriptum reliquit.
Carmina Nam febres uario depelli carmine poſſe
Vana ſuperſtitio credit tremulæq; parentes.
Affectio Operari autem uidentur ex infirmorum affectione : quæ
& erga medicum & res cæteras cum fuerit plurimum cō/
ferret ad tollendas ægritudines . Vexatur & plurifariā ge/
nus humanum innumerabilibus morbis:e quibus paucu/
la numerabo compluria relicturus : ne ſcriptus i tergo nec
dum finitus libellus enchiridion excedat . Sunt igitur ele/
phantiaſis quæ elephantia:cachexia:aurigo Icteros regius
Neruici arquatuſq; morbus paralyſis quæ hemiplexia.ſtupor.ſpaſ
mus.neruorum dolores unde neruici:phlegmon : uigiliæ:
Boa fiſtula:ſcabies:impetigo:Pſora:puſtula:Herpeſis:lepra:boa
Apoſtema hoc eſt papula rubēs:phagedæna:uomica:apoſtema quæ
ſuppuratio:furunculus:grandines:Lenticulæ:meliceria:ce/
Antrax rion:gangilia : atheromata ſteatomata eiuſdem fere gene/
Strumæ ris tubercula:epinyctides:antrax ſiue carbunculus:nomæ:
Scrophulæ panus:papulæ.Vari: burōes:ſtrumæ quæ ſcrophulæ.Car/
Alphos cinoma cuius ſunt Cacoethes & Thymium:cangrena:cā/
Synctexis cer:alphos quæ uitiligo:leuce : Melas : ſynctexis defectio:
Syncteticus Vnde ſynctetici:qui defecti.Acmæ:Eryſipelas : Pyricauta:
& ignis ſacer:de quo Serenus.

Eſt etiam morbi ſpecies quæ dicitur ignis.
Languida quo multo torentur membra calore
Vel tu uicino ſeuum bouis igne remittes
Molituq; lines:uel odoris fecibus oua
Sed non cocta dabis:ſic torrida membra fouebis
Lumbricus terræ mixto inducetur aceto
Aut parili noua ruta modo:ſed iunguis oliuum
Ouaq; cum betis proſunt ſimul illita tritis
Hunc & græci uocant ιεραν νοσαν ut teſtis eſt Seruius de hoc plura apud Cornelium celſum libro.v.& Plinium.xxx.Omnifariæ hiſtoriæ qui ait uermes terrenos ex aceto illitos mederi Columella libro.viii.eſt etiam inſanabilis ſacer ignis quem puſtulam paſtores uocant de quo Carius Lucretius in libris rerum naturalium.
Exurit ſacer ignis:& urit corpora ſerpens
Quamcūq; arripuit partem ſerpitq; per arcus
Nimirum quia ſunt multarum ſemina rerum
Et ſatis hæc tellus morbi cœlumq; maleſit.
Cum igitur tot ac tantis(ut cætera taceam)uexemur morborũ ægritudinibus profecto uita hæc noſtra quæ ut flos matutinus eſt:ſiue potius Bulla nec hilum fœlicitatis habere poteſt: & ideo non plurimi quidem ſed nauci facienda: terrena iſta præcipue quæ ad gehenam trahunt omnia aſpernanda:Cæleſtibus uero aſpirandum:in quibus quies tranquilliſſima:imméſa lætitia:Vita nullius indiga: & athanaſia diuos ex hominibus tráſformatura poſſidetur:quæ bona bonorum optima facillime(dicant quicquid uelint irreligioſi)lucrifacere poteſt humana fragilitas:cum unica tantum candidiſſima benigniſſimaq; charitate illa promereri ualeat.Hæc exigit ut proximi dilectores deũ amemus: Proximi dilectio erit nõ facere illi quod ipſe pati dedignareris:Dei uero qui nobis ſoter & Eleuterius eſt: amor cultus latria & ueneratio:quæ cum ubiq; tum in templis præſertim eſt exibenda:& domi in ſacello de quo hæc paucula ideo ſubiungere cogimur.

Vita noſtra
Bulla
Charitas
Soter
Eleuterius

SACELLVM CAPVT. .VIII.

Sacrum
Res diuina
Ieſus chriſtus
Lararium
Deus
Trinitas
Ara
Sacerdos
Notet

SAcellum a ſacro locus dicitur in quo res diuina fit quam primos omnium Caynũ & Abellũ Adami filios Deo uero & maxumo feciſſe conſtat:nam diis primo ſacrificaſſe Meliſſum antiquiſſimũ regem cretenſium ex ſentẽtia Didymi ſcribit Lactãtius: Eſt autem ſacrum ut exponit Macrobius ex autoritate Trebatii quicquid ergo deorum habetur: Res ipſa diuina ſacrificium apud nos ſignificat non ut olim ex uictimis holocauſtum:ſed ex puriſſimo corpore & ſanguine Ieſu chriſti dei filii redẽptoris humaniſſimi:qui innocẽtiſſimus crucis patibulum ſubire:& pro peccatis noſtris ſe ipſum offerre imolandum non recuſauit. Ad hanc principes(licet abſq; magna neceſſitate in locis profanis fieri nõ debeat)ſacellum in ædibus(ut antiqui larariũ)habere conſueuerũt. Quod ſi fuerit præ cæteris locis ornatius eſſe debet:utpote in quo Deus trinitas indiuidua in qua per quã & a qua ſunt omnia diuerſatur: Sit canibus ac reliquis brutis occluſum:abſint rerum omniũ ſordes: Sit teſtudinatũ cum pictura uernãte:habeat aram marmoreã ad oriẽtem ſpectantem:uel ſaltem teſſellã e marmore in aræ medio ſi ea fuerit lignea uel lateritia: Altaria nãq; niſi marmorea ut in decretis Pontificalibus iubetur conſecrari non debent: & abſq; ſacrato lapi diuina non eſt offerenda: Inſtrata ſit ara linteis mundiſſimis: Sint puræ ueſtes ſacerdotales Amiculũ capitalue Noegeũ Talare:Cingulũ:Manipulus: Sudariolũ:Orarium Stola:& id genus cætera. Pura inquit Feſtus ueſtimenta ſacerdotes ad ſacrificium habebant id eſt non obſita non fulgurita nõ funeſta nõ labem hoc eſt maculã habẽtia:Sed magis purus ſit ipſe ſacerdos:& talis qualis Aaron Moſis frater: qui primus ſacerdos a Deo eſt cõſtitutus:hinc Tibullus henteus poeta. Diſcedat ab aris.

Cui tulit heſterna gaudia nocte uenus:
Caſta placent ſuperis:pura cum ueſte uenite.
Et manibus puris ſumite fontis aquas. Et nos quoq;
Chriſto caſta placent:manibus puriſſima puris
Frangite Liba:malus ſit procul omnis odor.

Sit Miſſale:ſint candelabra argentea uel orichalcea in quibus ponantur Candelæ:uel cærei ex punica cæra albicantes:& flāmam cum opus fuerit nutricātes : ſine qua Miſſa non eſt celebranda:Sit Calix Patina aurata : & quæ ad calicem ſpectant omnia nitidiſſima:Nec procul amululæ ad aquam & uinum cryſtallinæ per Hierodulũ miniſtrandæ: Sit ad conſpectum ſacerdotis imago Ieſu crucifixi:ſiue tutelaris Diui:quem aduocatum dicimus:uel Candidiſſimæ Virginis Mariæ effigies non Caretano ſed Temperelli aut Franciſci Marmittæ noſtratis ducta penicilio:& talis qualem Iconiam Lucas Euangeliſta coloribus deliniuit:ut ad Orandum introeuntes alliciēs cum ueneratione detineat: Vnus enim quiſq; in larario domi colit ſimulacrum eius diui quem peculiariter ueneratur : Vnde Lampridius ſcribit Alexandrum Cæſarem:ſi cum uxore nō cubuiſſet matutinis horis in larario ſuo rem diuinam feciſſe:In quo Diuos principes:ſed optimos:ellectos : & animas ſanctiores; In quibus Apolloniũ & Chriſtũ & Abraham & orpheũ habuiſſe dicitur:Enos autem primus omniũ quos ſcimus nomen Domini inuocauit: Oratio ipſa ſit breuis ex corde. Nam in multitudine uerborum non flectitur deus ſed in cordis affectu : ut ex decretis Pontificalibus de cons. diſt. quinta didicimus.& in tertia dicitur.Adoratio imaginum non picturam ſed picturæ repreſentationem ueneratur. Sit inibi antepenſile Lampas ſiue Cicindela nitidula quæ lumen funiculo in oliuo præbeat & ſeruet: Sit acerra arca thuraria ſiue Thymiaterium : cum Thuribulo : nec deſit uaſculum cum aqua benedicta & aſpergillo: cuius roratu uenialia delicta remittuntur & inſidiæ Dæmonum cum fantaſmatibus fugantur.Sed iam falcē a meſſe fere aliena retrahens ad magis noſtra tranſeo.

Hierodolus
Tutelaris
Diuus
Caretanus
Temperellus
Iconia
Imago
Oratio
Adoratio
Acerra
Thymiateriũ
Thuribulum
Aſpergilum

BIBLIOTHECA CAPVT .VIIII.

BIBLIOtheca ut inquit Vlpianus de legatis tertio ac Pompei⁹: & apud græcos & apud noſtros tam librorum magnus per ſe numerus q̄ locus ipſe i quo libri collocati ſunt appellatur: Auſonius Gallus poeta Emptis q; libris tibi Bibliotheca referta eſt Doctū & grāmaticū te Philomuſe putas Pli.in . xxxv . Aſinii Polionis hoc Romæ inuentum: qui primus Bibliothecam dicando ingenia hominum rempublicam fecit. An priores cœperit Alexādriæ & pergami reges qui bibliothecas magno certamine inſtituere non facile dixerim: Strabo coſmographici operis.xiii. Ariſt. īquit primus oīm quos ſcimus libros cōgregauit: & ægyptios reges Bibliothecæ ordinem docuit.

Congregati primo libri

Primus equidē liberariū diſciplinarum libros athenis publice legēdos poſuiſſe dicit Pyſiſtratus tyrānus. Nomen ex græco ſortit nā biblos liber eſt: uñ bibliopola uēditor librorum: Theca repoſitoriū: hic chirotheca a manib⁹: Pinacotheca a tabulis deducta: a libris latini librariam uocāt Aulus Gellius In libraria ego & L. Paulus conſederamus: q illius curam habuerit Bibliothecarius dicetur: Bibliothecæ ipſæ ad orientem ſpectare debent ita libri non putreſcunt: ut autor eſt Vitruuius architectus in.vi. nam quæcumq; ad meridiem & occidentem apertiones habent feneſtrarum tineis & humore libros uitiant: q; uenti humidi aduentantes procreant illas & alunt: infundenteſq; humidos ſpiritus pallore uolumina corrumpunt: Vnde uel in parietibus quidam uel ex tabulis armaria extruunt ad libros continēdos: quæ forulorum nomine ſignificari plerīq; omnes apud Iuuenalem exiſtimarunt cum inquit: hic libros dabit & forulos

Biblos
Theca
Pinacotheca
bibliopola
Libraria
Bibliothecarius

mediamq; hiuernam: Fiũt & armaria in cubiculis culinis Armaria
& cœnationibus uerum ad alios uſus ut uidemus. Sed ca-
ue ne ſine delectu quoſcũq; libros congreges: onerat diſcẽ
tem turba non inſtruit: multoq; ſatius eſt ut inquit Seneca
paucis te autoribus tradere q̃ errare per multos: caue etiã
(quod peius eſſet) ne ſacrorum opera ingeniorum in ſpe- Forulli
ciem & cultum parietum comparentur: Alexandriæ .xl.
milia librorum pulcherrimum regiæ opulentiæ monimẽ-
tum ſiue potius ſtudioſæ luxuriæ ſpectaculum aſſerunt.

Libri olim ex papyro nunc e charta: præferun-
tur ut optimi ex membranis: Apud antiquos
binis umbilicis decorabantur: Papinius quar-
to Siluarum.

Noſter purpureus nouuſq; charta.
Et binis decoratus umbilicis:
Martialis.
Et frontes gemino decens honore:
Pictis luxurieris umbilicis: Porphirio Hora. interpres Vm- Vmbilici
bilici inquit in fine libri ex oſſe aut ligno ſolent poni unde
ad umbilicum adducere eſt finire: apud nos binis tabellis
conſtricti additis fibulis corio ueſtiuntur arte ſpecioſa in-
ſculpto: Talis ornatus ſupra trecentos ſexaginta humana-
rum litterarum in Bibliotheca ſua poſuit Georgius Anſel- Georgius Anſelmus
mus nepos: omnium horarũ amicus oculiſſimus Immo
idem Marius: in quo ingenium cum doctrina: doctrina cũ Nepos
ingenio de principatu contendunt. Libri autem ipſi qui Libri
& codices unde codicilli inde nomen acceperunt, ꝙ ante Codices
uſum chartæ papiraceæ de libris arborum uolumina fie- Liber
bãt: nam liber arboris eſt cortex interior. Vergil. Vdoq; do
cent inoleſcere libro: In libris paginæ ſunt dictæ ꝙ ſuam
quæq; obtinent regionem ut Pagi: uel a pangendo: ꝙ in
illis uerſus panguntur ideſt figuntur autore Pompeio. Pli-
nius Cecilius Ego non Paginas tantum ſed etiam uerſus Paginæ
ſyllabaſq; numerabo. Harum extremitatem marginem li-
cet ad alia trãſeat dixere: unde emargino extremitates reci Margo
do: A libro autẽ eſt per diminutionẽ libellus paruus liber Libellus

Libellio — ſiue epiſtola: unde libelliones uocabant antiqui quos nūc
Tabellio — Tabelliones: ut a notis Notarios: & petitio in iudicio porre
Notarii — cta in quo ſignificatu leguleí utuntur. Eſt librarius qui græ
Librarius — ce Bibliographus libros tranſcribit: Hi fuerant ut diximus
Bibliograph⁹ — ex papyro naſcente in ægypti paluſtribus: aut nili aquis
Papyrus — quieſcentibus: cum ex ea fierent chartæ diuiſæ acu in te
nuiſſima folia: in quibus antiquiores ſcripſerunt. ſed prius
quod a pleriſq; etiam nunc obſeruatur concha marina ex
poliebantur ut curſus eſſet calamo facilior. Martialis: Le
uis ab æquorea cortex mareotica concha Fiat: in offenſa
curret harundo uia: & Plinius in .xiii. ſcribit papyraceam
Pliny loc. — Scabricia — chartam ſcabritiam leuigari dente conchæue: ubi mendo
ſe in pluribus codicibus dente concauo legitur.

CHartā ab urbe tyri charta: uictoria magni Ale
xandri repertam autor eſt .M. Varro condita
in ægypto Alexandria: antea chartarum uſus
Folia chartæ — non fuerat. Palmarum foliis primo ſcriptitarū
eſt. unde ad hanc uſq; diem folia chartæ dicimus: deinde
quarundam arborum libris: poſtea & plumbeis uolumini
bus monumenta publica: mox & priuata linteis confici
Charta apud nos — cœpta aut cæris. Apud nos hodie charta e lineis canabi
niſq; pānis ueteribus & attritis producitur. Secti in fruſtula
aqua inſperſa per dies .xi. macerantur: & in pila aquaria pi
lis ferratis minutim contuſi addita calce in alteram trāſfe
runtur: exemptos deinde in aquaria tinia cum poſuerint
formis aquam traſmittentibus in ſingula extrahunt folia:
quæ laneis pannis alternatim ingeſtis prœlo calcātur: ædi
ficioq; ad id patulo prius ſiccata: mox glutino facto ex pel
lium quiſquiliis ſiue ramentis: quæ coriarii & membrana
rii reponunt ad hūc uſum: feruefactis intincta: rurſus ſicca
ta & uitro leuigata aptiſſima redduntur ad tolerandos ca
Parmenſes chartæ — lamos: & atramentum non tranſmittendum: In hoc Par
menſes chartæ ſibi principatum uendicarunt: cum in can
Fabrianæ chartæ — dore præ cæteris Fabrianæ commendentur. Prima enim
chartæ datur adorea: ſi non eſt bibula & atramentum nō
Bibula charta — ſorbet: quo ſi ſi fuerit ſiccādæ ſcripturæ: ne fiant lituræ erit

utilis. Fiunt autem plura chartarum genera: cæteris omnibus tenuior eſt epiſtolis dicata nomine inde adepto: quæ & auguſta dicebatur. Pli. in. xiii. Nimia quippe auguſtæ tenuitas tolerandis nõ ſufficiebat calamis: & mox: auguſtæ in epiſtolis auctoritas relicta: firmior eſt libraria ad libros aptiſſima: regalis quæ Regia inter Macrocola: magnitudine reliquas apud nos antecellit: unde nomẽ ſortitur olim Claudiana appellata: At Bononiæ & regiæ maior eſt iperialis libris templorum ad muſicam per horas officiales idonea: quæ olim Hieratica: uilior eſt emporetica: quæ inutilis ſcribendo inuolucra ſegeſtrium uice mercibus prebet: & ideo a mercatoribus cognominata: quaſi mercatoria: græce enim emporos mercator: & emporium locus mercatus & nundinationis ad quem diſtrahendi præſtinãdiq; cauſa conueniunt mercatores: chartaceum inuolucrum cuculum dicemus: & uenditorem chartarum chartularium nos: græci chartopolin.

Epiſtolis
Auguſta
Regalis
Claudia
Imperialis
Hieratica
Emporetica
Segeſtria
Emporos
Emporium
Cuculus
Chartopolis

Membranarum uſum pergami repertum fuiſſe tradit. M. Varro ſupprimente chartas Ptolomæo unde pergamenæ dictæ. Diuus Hiero. Chartam defuiſſe nõ puto ægypto miniſtrãte commertia: & ſi alicui Ptolomæus maria clauſiſſet tamẽ rex Atalus mẽbranas e pergamo miſerat: ut penuria chartæ pellibus pẽſaretur: unde pergamenarũ nomen ad hãc uſq; diem tradẽte ſibi inuicẽ poſteritate ſeruatũ eſt. Membrana uero: ut uerbũ exprimamus ex uerbo iterũ abraſa palimpſeſtus dicit: quæ uiliſſima eſt. M. Cice. ad Trebatiũ: quod in palimpſeſto laudo equidẽ parſimoniã: ſed miror quid in illa chartula fuit quod delere malueris q̃ hæc ſcribere: niſi forte tuas formulas. Catullus ad Varũ: Nec ſic ut fit in palimpſeſto relata. Iuriſcõſulti delitiã interpretant: nã abraſis prioribus litteris ſecribit. Vlpianus Chartæ appellatio ad nouã refertur & ad delitiã proinde & hopiſtographo ſi quis teſtatus ſit hinc peti poteſt bonorũ poſſeſſio. hopiſtographũ uero dicimus in tergo ſcriptũ. Plini. iunior: Electorũq; cõmẽtarios. clx. mihi reliquit hopiſtographos. Vnde

Pergamenæ
Palimpſeſtus
Deletitia
Hopiſthographum

Hopoſthoco-mæ — Hopiſthocomas euboicos ſcimus dictos ꝙ poſt terga co-
mam fuſam alerent:ſicut acrocomas Thraces qui Antias
Acrocomæ — caproneaſue in frontem muliebriter dimittebant.

Schedulæ — SChedæ & per diminutioné ſchedulæ dici poſ-
Phylurae — ſunt folia carthæ:ut neoterici appellát: nónulli
phyluras poſtq̃ pagellis Philyraceis hoc eſt Ti-
liaceis priſci uice chartaꝶ uſi fuerunt. Quintil.
Nam qui omnes etiam indignas lectione ſedas excuſſit ani
libus quoq; fabulis accomodare operam poteſt:ubi pagi-
nas intelligere etiam poſſumus ac litteraꝶ monumenta.
Et diuus Hieronymus ad Iulianum Ecce tibi noſter Auſo-
nius cœpit ſchedulas flagitare urgere notarios,Item ad uir
Schedia — gines Hemonéſes: Et uobiſcum uolebam prolixius loqui
& anguſtia ſchedulæ cogebat tacere: Schedia uero apud
græcos ſunt quæ nos extemporalia uocamus;unde Apu-
leius in deo Socratis In iſto ait Schedico & incondito ex-
perimini an idem ſim repentinus qui præparatus.

PVgillares tabellæ apud antiquos erant cæratæ
Cæræ — in q̄bus ſtilo ſcribebant:unde cæræ ſimpliciter
noīatæ.Plinius iunior ad Cornelium Tacitum
Ad retia ſedebã:erant in proximo non uenabu
lum ſed ſtilus & pugillares: meditabar aliquid & notabã:
ut ſi manus uacuas plenas tñ cæras reportarem:Apuleius
Dolebam me hercules ꝙ pugillares & ſtilũ non habebã:
qui tam bellam fabellã pernotarem: eoꝶ uſum ante Tro-
Eburnei — iana tẽpora fuiſſe ſcri. Pli.in.xiii.ex Homeri autoritate.Sũt
aũt pugillariũ alii eburnei ex ebore candicantes uſibus ſe-
nioꝶ deputati. Sunt triplices & quincuplices: ſunt citrei e
Membranei — citro:& a membrana membranei nominati.

GRaphium ſtilus eſt ferreus:a grapho ſcribo de-
ductum:eo enim in pugillaribus ſcripſere.Sue-
tonius in Claudio Graphium & libellos quos
tenebat in manu: & in Iulio Cæſare narrat illũ
Graphiaria — arrepto graphio brachiũ caſcæ traieciſſe:a graphio theca
theca — fit graphiaria:cuius meminit in Claudio: & apud Martia-
Graphiarium — lem Graphiarium dicitur repoſitorium graphiorum: Hæc

tibi erunt armata ſuo graphiaria ferro Mittit enim poeta thecam graphiis refertam: Hinc eſt ſuo ferro armatam ut infra de calamaria: Sortitus thecam calamis armare memento. Stilus autem ſcribit in cæra: autore Diuo Hieronymo: unde Martianus: Stilos acuunt cæraſq̧ componunt: at chalamus in charta. Stilus Calamus

PLuteum tabulam appellare poſſumus: cum ad plurima referatur: qua utuntur qui litteris dant operam & ſcribũt: Perſius Nec pluteum cedit: nec demorſos ſapit ungues. Sidonius Grãmaticales pluteos aut athenei cuneos aut armaria extructa bibliopolaꝝ: nam tabulæ quibus aliquid præſepitur: autore Pompeio: Plutei dicuntur: & crates crudo corio intentæ quæ militibus opus facientibus opponi ſolebant ſub hoc uocabulo ſignificantur.

ATramentarium uaſculum quo attramẽtum cõtinetur. Hiero. Ezechielis .viii. Atramentarium ſcriptoris ad renes eius. Attramẽtum autem ab atro nigro colore deducunt. de quo Pli. in nono. Effuſo atramento quod pro ſanguine his eſt offuſcata aqua abſconditur. Itẽ in. xi. ut ſepiæ in mari ſanguinis uices atramentum obtineat hinc Perſius. Atramentum Sepia

Tunc quæritur craſſus calamo ꝙ pendeat humor.
Nigra ꝙ infuſa uaneſcat ſepia lympha.

Attramentum quo ſcribimus ſcriptoriũ Celſus: Librarium Vitruuis nũcupat: cuius cõpoſitionem docet Dioſcorides Pli. quoq̧ in. xxxv. Fit & fuligine inquit pluribus modis: Reſina uel pice exuſtis: propter quod etiã officinas ædificauere fumũ eum non emittentes: Laudatiſſimũ fit eodẽ modo e tedis: omne aũt atramentum ſole perficitur librarium & tectorium glutino admixto. Eadem nũc etiam fuligine oleo quod e lini ſemine fit & pice græca (ut cætera taceã) ſimul mixtis ad ignem uaſe donec ſubferueant utuntur Chalcographi ad atramentum glutinoſum illud librariũ: nam atramento quo litteras calamo notamus fuliginem non miſcent noſtrates: Eſt enim & attramentum ſutorium Scriptorium Librarium Sutorium

quo pelles tingunt Coriarii? Plinius trigeſimo quarto. Græ
ci cognitionem æris fecerunt nomine & atramento ſuto
Chalcarum rio appellant enim chalcarum: & paulopoſt ſubdit: dilu
endo fit atramentum tingendis coriis: Demadem ſcribit
Plutarchus in Solone in primis laudatum quod Draco
nem dixerit non atramento ſed ſanguine leges notaſſe:
Minium cum etiam minima delicta capite puniret. Minium quoq;
græce Milton in librorum ſcriptura uſurpatur a Challia
Athenienſe primo in argentariis metallis inuentű: utimur
Miniari & nos. hinc miniati codices dicuntur: cum litteræ ĩ eis ma
iores non tantum ex illo: ſed etiam ex alia materia diuerſi
colores fiunt.

CAlami ad ſcribendum cæteris aptiores melio
reſq; ſunt ægyptii. Plinius in. xvi. Chartiſq; ſer
uiunt calami ægyptii maxime cognatiõe qua
dam papyri. Mart.
Dat chartis habiles calamos memphitica tellus
Texantur reliqua tecta palude tibi. Cõmendantur & Gni
dii. Calamis quoq; utuntur in prœlio orientis populi uice
Spicula ſagittage. His enim pẽna addita mortẽ accelerant: addũtq;
ſpicula irreuocabili hamo noxia. Nullus aũt aptior ſagit
Calamaria tis calamus q̃ qui in rheno Bononienſi amne reperitur: cui
Theca plurima ineſt medula punduſq; uolucre. A calamis theca
calamaria in qua reponuntur. hinc diſtichon.
Sortitus thecam calamis armare memento:
Cætera nos dedimus tu leuiora para.
Suetonius in claudio: Ne cuius comiti aut librario calama
riæ & graphiariæ thecæ adimerentur. Sunt & calami ad
Auletici Tibias unde Tibiales dicti & græce Auletici.

PEnna plures hoc tempore utuntur ad ſcriben
Penaria dum qui ſunt librarii: unde Pennarium & the
Theca cam pẽnariam dicemus ubi pẽnæ ipſe condun
tur. Nuperrime cœpit utpote me puero in cre
pundiis ars olim ut aiunt a germanis inuenta ære litteras
Chalcogra & ita libros formis ut uulgo dicitur excudendi: qua tã um
phus una diecula notant: quãtum librarius per annũ uix poſſet

exarare. Artifices ex re Chalcographos appellamus:quibus (modo diligentiſſimi ſint) plurimum debent doctrinæ cupitores & litterarum dilectores: cum inde ſcriptorũ ſcaturierint prius incogniti riuuli librorum:cæterorum uero copia emanauerit. Scribere autem non ſolum eſt litteras notare:ſed etiá pingere ueluti apud græcos γραφειν: unde graphia ſcriptura & pictura: hinc orthographia recta ſcriptura: Zographia animalium pictura:Singraphum quæ fit in rei alicuius teſtimonium ſcriptura: Idiographus liber propria alicuius manu ſcriptus: ſicut Autographus manu autoris.

Scribere | Graphia | Ortogrephia | Zographia | Singraphiũ | Idiographus | Autographus

TAempocon græci dixerunt genus ſcribendi deorſum uerſus ut nunc dextrorſum ſcribim⁹ autore Pompeio: Aegyptii ſcribunt inquit Herodotus hiſt. ſecundo a dextro i ſiniſtrum manum referentes: quam conſuetudinem ſeruant hoc etiam tempore apud nos qui ſunt iudæi. Eſt qui neceſſitate urgẽte ſummiſſo capite papyrũ ſupra genu tenens ſcribat Grámatocyphon nuncupatus.

Grámetocyphon

ANnulum ſignatorium quo teſtamẽta epiſtolæ quæ apoſtoli etiam a mittendo & epiſtolia: libelli: diplomata & id genus cætera ſignantur dici nomine ipſum apparet: Paulus iureconſultus:annulus inquit ſignatorius ornamenti appellatione nó cótinetur. Valerius Maximus de Sylla: Vt annulo quo ſignatorio utebatur ſculptam illam traditionem haberet. Nam gemmæ in effigies uarias cælantur anuliſq; includitur ſignandi gratia queádmodum Diuus Auguſtus initio imperii Sphige ſignauit:mox Alexádri magni imagine nouiſſime ſua:ut referunt Pli. & Sueto.: Dicunt aút ad actus noſtros proſperandos plurimum conferre Magni Alexandri imaginem annulo getatum:Celebratur & rana Mœcenatis:Locri ozalæ phocidis in annulo ſignatorio ciuitatis ſtellam habebant inſculptam heſperum: Pompei quoq; gemma qua ſignabat fuit enſifer leo. quidam tamen nul

Epiſtolæ apoſtoli | Epiſtolium | Gémæ

las admittunt gemmas : ſed auro ipſo ſignant : ut Claudii Cæſariis principatu repertum eſt. apud Babylonios : teſte Herodoto : ſinguli anulum geſtant ſignatorium: Policrati īquit Samiorum Regi gemma erat ſignatoria ſmaragdus quá geſtabat opus Samii Theodori:anulum græci Dactylion uocant : unde Dactylotheca : Priſci apud Romanos ungulum poſtea græci & latini ſymbolum : Dactylotheca autem ipſa & plures gemmas notat & repoſitorium. hinc Dactylotheca legata: ut tradit Pomponius & Vlpianus de legatis tertio : & anuli & theca intelliguntur. Martialis Sæpe grauis digitis elabitur anulus unctis:Tuta mea fiet ſed tua gemma fide.Primus Scaurus Syllæ priuignus Dactylothecam excogitauit:at Pompeius Dactylothecā mithridaticam in capitolio dicauit : Anulos uero ſingulis digitis primo gerere mos fuit qui ſunt minimis proximi : ſic in Numæ & Seruii Tullii ſtatuis:ut ſcribit Plinius uidemus:qꝫ ab his digitis & manus præſertim ſiniſtræ neruum quēdam tenuiſſimum inſectis corporibus humanis:quas anatomas ideſt diſectiones græci uocitant ad cor tendere compertum eſt . Legimus in decretis Pontificalibus.xxx. queſtione quinta : Sponſum nouæ nuptæ digito quarto anulum indere: ut ſicut ab eo uena cordi coniungitur : ita eorū corda ſint unita is Pronobus dicitur quo ueluti Arrabone noui ſponſi oppignerantur:nam pronubi & Pronubæ & a græcis paranymphi & paranymphæ in obſequio ſunt nubentium: Poſtea polici proximo:quem indicem latini græci lichanon : teſte Boetio in muſica nominant : induere deorum ſimulactis:dein Iuuit & minimo dare. Galli britanniqꝫ dicuntur in medio uſi:hic nunc ſolus excipitur: cæteri omnes onerantur:atqꝫ etiam priuatim articuli aliis minoribus:hinc Seneca in ultimo naturalium quæſtionū exclamat:Exornamus anulis digitos In omni articulo gēma diſponitur.De anulorum origīe & iure complura traduntur a Plinio in.xxxiii.quæ breuitatis gratia omiſimus: cui cordi eſt noſcere is ſatis habeat autorem eſſe monſtratum:apud quem ſi quid copioſius uoluerit inueniet.

Auro ſignant
Dactylion
Vngulum
Symbolum
Dactylotheca
Vſus anulorū
Anatomæ
Arrabo
Pronobus
Paranymphi
Pronuba
Index
Lichanon

CAera ex preſſis fauis in uarios colores pigmen tis trahitur ad reddendas ſimilitudines ſignan das epiſtolas & innumeros mortalium uſus: punica optima exiſtimatur quæ candida eſt: Inſolatur cæra ideſt ad ſolem ſub dio ponitur & poſt inſo lationem decocta candeſcit. Nigreſcit autem addito char tarum cinere. ſicut ære uiridi admixto Vireſcit. & anchuſa rubeſcit. Punica cæra

SCrinium libris ſeruandis eſt idoneum ne a tine is & blattis conſumantur. Martialis ſcrinii lem mate præmiſſo.

Conſtrictos niſi das mihi libellos.
Admittam tineas truceſq; Blatras.

Horatius in primo ſermonum.

Ne me Criſpini ſcrinia lippi
Compilaſſe putes uerbum non amplius addam.

Libris inquit Vlpianus Iureconſultus legatis ut Caſſius & ſabinus referunt neq; armaria neq; ſcrinia neq; cætera in quibus libri conduntur contineri ſatis notum eſt. ſcrinium græce chartophilacium: nam philaci cuſtodia eſt: hinc Ga zophilacium in ſacris litteris arca ad cuſtodiendas oblatio nes apud Iudæos: & Corbona dicta: Significat & capſam qua res pretioſiores & ſecretæ imprimis ſcripturæ ſeruan tur: unde ſcriniarii ſecretarii quos etiam a ſecretis dicemus: ut ſcribas ab epiſtolis & Grammateos & canzellarios: Ar chigrãmateos uero principes ſcribarum. In ſcriniis Mithri dates grauiores epiſtolas & Darius unguenta habuerunt: Alexander poſtea captis Darii caſtris eius ſcrinium unguẽ ti libris Homeri ſeruandis deſtinauit.

Chartophila cium
Corbona
Gazophilaciũ
Scrinarii
Secretarii
A ſecretis
Grãmatei
Ab epiſtolis
Cancellarii
Archigrãma tei

ARMAMENTARIVM CAPVT .X.

ARmamentarium ab armis ut
nomen idicat locus eſt i quo
arma & tela reponuntur: Iu/
uenalis quicquid habent telo
rum armamentaria cæli. Va/
lerius Max. Habebat iquit ar
mamẽtarium omnis generis
teloꝝ copia refertum. T. Liui⁹
de bello macedonico Confla
grarunt & Horrea regia & ar
mamentarium cum ingenti
apparatu machinarum tormentorumq;: Armamẽtarium
alias ab armamentis eſt ubi naues habentur: Plinius Phi/
lon athenis armamentario mile nauium: Arma autem ab
arcendo nomen acceperunt ꝙ his hoſtes arcemus ut au/
tor eſt Marcus Varro in libris linguæ latinæ. At Pomp. &
Tela Seruius ab armis ideſt humeris: ꝙ ab his pendeant dicta
exiſtimarunt: cum tela uſum præbeant iaculãdi & procul
Arma prœliandi: Siue potius ꝙ armis oneti ſint: Arma & tela mi
primo litaria a Samnitibus Ro. ueteres ſumpſere: & īſignia magi
ſtratuum pleraq; ab Etruſcis: ut ſcribit Saluſtius. Primus
Mars fabricatis armis Mars qui Gradiuus milites armauit pu/
gnandiq; uſum induxit Vnde ab antiquis deus belli credi/
tus. At primi chalybes ferrum quo abundãt erutum do/
Chalybs marunt: Hinc calybs apud poetas: Romæ autem armoꝝ
tractandorum meditatio a. P. Rutilo conſ. tradita eſt: Is
enim accerſitis ex ludo C. Aurelii Scauri gladiatoribus ui
tandi atq; inferendi ictus ſubtiliorem rationem legibus in/
Caput cucur/ generauit: quam tenent etiam qui apud nos ſunt gladiato
bite res ita animatum prodigi ac ſi cucurbitæ caput haberent:
Qui totus armis contectus equo īſidens in pugnam pro/
Cataphratus cedit cataphratus dicitur: ſi tamen & equum habeat un/
diq; lorica munitum: ut eſt penes Aelianum de re militari

ad Hadrianum imperatorem: Arma ipſa græce Hopla. Inde hoplomacus qui armatus in ſpetiem iuſtæ pugnæ dimicat: & Hoplitides mulierum ſi quæ ſunt ſtatuæ armatæ Verg. Arma & ruſticorum & piſtorum inſtrumenta appellauit: Item fraudes: hinc eſt: & quærere cōſcius arma: Erūt igitur omnium generum inſtrumenta: ueluti ſutorꝶ. acus, ſubulæ muſtricola Modioli forfices ſcalpra digitalia. Fabri materiarii ſera, terebella, cælum, dolabra, aſcia, circinus bipennis ſecuris, ſecuricula, lima, roncina, linea quæ tingitur rubrica; Tornum, mymphur, amuſſis. Cementariūm trulla, Malleus Norma libella, perpendiculum, quinquepeda, Decempeda penicilli tectorii. Pinctoris Spongia, penicili Viriculum ad encauſticen: Fabri ferrarii: ærarii argentariiq;: Folles: Tudites qui pyrobolæ: incus, forceps: Formæ, Verucula ſcobilis ſiue ſcobina. Laniorum bilances in quibus trutina per quam examen: culter: ſtatera: cratis: cultelli: alueolus: menſa quæ lanionia. Venatorum retia, plage, uenabulum, calami uiſcati ad aues; Semiploria; culter uenatorius: amites. Agricolarum aratra & cum rotulis planaratra uomeres ſtimulus & rulla ad purgandum aratrum illi addita: plauſtra; trahea: pectines; raſtra; ligones; ſarcucula; marræ: paſtinum; hirpices; falces lumariæ; Meſſoriæ: fœnariæ; arborariæ; fiſcinæ; fiſcellæ; bidentes; raſtelli; furcillæ; corbes; rutrum; tribula; uentilabrum; chilindrus; uanus; quali: ronçones. Nauarum rudentes, uela, artemones, licet potius membra nauis eſſe uideantur uel additamenta: Anchoræ: harpagones. bolis. tonſæ qui remi: manicæ. Aleatorum tali: teſſeræ: calculi qui ſcrupi & latrones: alueolus, tabula latronculi: tabellæ pictæ: fritillus. Muſicorum fiſtula: monocordium; tibiæ; lyra: cithara: in quibus neruiæ: plectrum monaulum mercurii inuentum decachordon heptachordon; & id genus cætera a numero chordarum: ſambuca a troglodytis monſtrata: organum barbiton arpæ. Gerulorum qui uaſtazontes qui baiuli: & a Perſis gangabæ dicuntur: pertica: reſtis: ſaccus: utres ad liquida portanda: muli mariani; ærūnulæ:

Hopla
Hoplomachus
Hoplitides
Sutorꝶ arma
Cementarii arma
Viriculum
Trutina
Examen
Lanionia menſa
Agricolarꝶ arma
Planaratrꝶ
Rulla
Tonſæ
Scrupi
Neruiæ
Monaulum

phalangæ quæ Sëheyophoria. Tõſorum pecten hoſtacu-la: cotes: foculus: matiacæ pilæ: ſapo: forpex: auriſcalpium: calamiſtrum: ſpeculum: muſcarium ſetaceum: diſcernicu-la. Studioſorum libri: graphium calamus: pugilares: lucer-na: attramẽtarium cultellus forficulæ: Et hæc e multis pau-ca ſufficiant: incœptum iam opus aliquantulum euagati proſequamur.

Studioſorum arma

Caſſis Conuu Criſtæ

GAlea quæ caſſis a galero: ut ſcribit Marc⁹ Var-ro: nomen accepit: ea caput armatur: quã La-cedæmonii primi inuenere. Diodorus inuen-tionem curetibus aſſignat: huius ſummitatem conum appellãt: in quo criſtæ e pennis auium quas cares monſtrauere ponuntur. Vergilius Terribilem criſtis galeã flammaſq; uomentem. Prudentius in pſichomachia. Hir-ſutas quatiẽs galeato uertice criſtas: & Plinius in decimo de ſtruthiocamelo alite: Conoſq; bellicos & galeas ador-nantes pennæ: de caudis quoq; animalium antiqui fecere: hinc eſt. Criſtaq; hirſutus equina: a quo etiam Iubæ dicun-tur: ut illic: graiarum errore iubarum: Galeæ pars e qua ſpi-ritus educitur Bucculæ nomen eſt adepta: Iuuenalis: Lori-ca & fracta de caſſide Buccula pendens. Sũt & galeæ frõ-te & ceruice tenus caput regentes quibus utuntur pedites lancearii & Hippotoxotæ addito torque ex anulis ferreis uel laminis ad iuguli ĩprimis tutamẽtũ: Galea ipſa & ſcutũ a ſcythis ad egyptios traducta ſunt ut refert Herodotus.

Iubæ

Baccula

Torquis ferreus

Thorax

LOrica: quam Thoracem non nulli: dicitur ꝙ antiquitus ut ſcribit Var. e loris de corio cru-do pectoralia faciebant: poſtea ſuccuderũt gal-li ſub id uocabulum ex anulis ferreis tunicam. Vnde Vergilius in. v. Leuibus huic hamis conſertam au-roq; trilicem Loricam: Apuleius in libro de mundo. Cum tuba bellicum cecinit milites clangore accenſi: alius accin-gitur gladio: alius clypeum capit: ille lorica ſe iduit & Sue-tonius ſcribit Auguſtum Cæſarem in reformatione ſena-tus uſum lorica ſub ueſte ferroq; cinctum præſediſſe: hãc Mydias meſſenius primo monſtrauit.

Lorica ſub ueſte

MAnicæ a manibus dicũtur quibus milites e ferro in præliis pugnantes utũtur ad earũ deffenſionem: ueluti a brachiis brachialia: ab humeris humeralia: & a fœmore fœmoralia. Sunt etiam manicæ & quibus noxiorum manus cohercentur. Apuleius in Floridis: Quod ſi manus manicis reſtringant: quid ſi pedes pedicis coartentur? Prudẽtius in pſichomachiæ hemiſtichio manicisq; tenacibus arctat: & qbus hyeme aduerſus frigora manus teguntur: Plinius Cecilius in epiſtolis: Ad latus notarius cum libro & pugillaribus cuius manus hyeme manicis muniebantur: ut ne cæli quidẽ aſperitas ullum ſtudiis tempus eriperet. Græci Chirothecas manuum dicunt operimenta: nam chira illi manum uocant: unde chiromantia diuinatio per manuum liniamenta: Chirographum propria manu ſcriptura: & chironomia lex geſticulationis manuum deducũtur: Apud Lucanum eo loco: Aſt alias manicæq; ligant teretesq; catenæ Machinulas notant ad capiẽdas naues excogitatas: quas etiam manus uocitatas Pericles athenienſis inuenit.

Brachialia
Humeralia
Fœmoralia
Chirothecæ
Chiromãtia
Chirographũ
Chironomia
Manus

OCreæ quæ crura tuentur ideo dictæ: quod opponãtur ob crus: ut ſcribit Varro: at Pompeio: inde nomen deductum exiſtimauit quod ſint inæqualiter tuberatæ: Ocrem montem cõfragoſum ueteres nominarunt: de his Vergilius: Tum tenuis ocreas auro electroq; recocto. & Apul. in coſmographia: hic galea caput ille crura ocreis inuoluit: Ocreas primi cares inuenerunt: utebãtur illis equites: ſed & ſcutati pedites ferreas ocreas in dextris cruribus cogebantur accipere: ut eſt apud Vegetiũ libro primo de re militari: nam crurifragio homo ſternitur: quo nomine crurum fractio notatur: ueluti & ceruicifragio ceruicis: addidere nonnulli Coſtifragium. Plautus Lumbifragium.

Crurifragium
Ceruicifragiũ
Coſtifragium
Lumbifragiũ

CAlcaria e ferro dicta quod calci adnectãtur ad equos concitandos. Ouidius: Nil nocet admiſſo ſubdere calcar equo. Calcar inde pro impetu & ſtimulo interpretatus eſt Nonius Marcel

lus eo Varronis loco: Ventus ſuo caſu uehæmẽtius ſuffla-
re & calcar admouere: calcaria etiamnum quibuſdam aui-
bus data ut gallinaceis utilia tãtum in pedeſtri certamine
quod ſæpius cõmouent: ſi duo ſint in eodem gallinario:
autore Ariſtotele de partibus animalium ultimo.

Clypeus

CLypeus a glypho quod eſt ſculpo nomen mu-
tuatur: Pli. Scutis enim qualibus apud Troiam
pugnatum eſt continebãtur imagines: unde &
nomen habuerũt clypeorum: non ut peruerſa

Cluere

grãmaticorum ſubtilitas uoluit a cluendo deduci: Cluere
autem pugnare eſt: primi clypeos inuenerunt Prœtus &
achritus inter ſe bellãtes: ſiue chalcus athamantis filius: ut
idem refert in. vii. apud antiquos ut cõtumacius ferrũ trã-
ſmitterent taurorũ & bouum coriis ueſtiebãtur. Papinius ĩ
achilleide. Cirrha ſagittiferas certat ſtipare pharetras Ler-
na graues clypeos ceſis ueſtire iuuencis. aurũ poſtea addi-

Chryſoaſpide

dere. unde chryſoaſpidas Alexãdri ſeueri Imperatoris legi-

Aſpis

mus: nam aſpis græce ſcutũ eſt & chryſos aurũ. Ab argen-

Chryſos

teis autẽ ſcutis argyroaſpidas dicemus. Scutũ ipſum a ſe-

Argyroaſpide

ctura nomen accepit: quia fit tabellis minutim deſectis ut

Scutum

autor eſt. M. Varro in libris de lingua latina. At Põpeius q̃

Scytos

non ſine pellibus fiat: nã σκυτος græce pellis eſt: unde &

Scuticæ

ſcorta & ſcuticæ quæ a corio taurino etiã Taureæ dicunt.

Scorta

Sunt autem ſcuta ut inquit Seruius equitũ: clypei uero pe-

Pelta

ditum: ſed a ſcriptoribus uſurpãtur: inter quorũ genera eſt

Peltati

pelta ſcutum paruũ & leue a quo petalſtæ & peltati pedi-
tes: qui inter leuem armaturã adnumerati macedonica ar-
matura utuntur: uerũ leuiore: ut eſt apud Aelianũ de re mi-
litari ad Hadrianum Imperatorẽ: Eſt Cetra e paruulis ſcu-
tis: ut ſcrib. Marcellus: Eſt & Parma & Parmula fere quod
Pelta ſed rotũda dicta quod in omnes partes par ſit: quæ
omnia ad corporis tutelam habentur. unde Africanũ Sci-
pionem cum ornatũ ſcutum elegantius cuiuſdam uidiſſet
non mirari ſe dixiſſe perhibẽt quod adeo illud ornaſſet in

Cetra

quo plus præſidii q̃ in gladio haberet: autor Frontinus li-

Parma

bro quarto ſtrategematicon. Parma Itẽ ut coſmagraphi

tradunt:Galliæ Ciſalpinæ nunc Lombardiæ clariſſima eſt ciuitas:mihi patria & natale ſolum: quæ ut apud Liuium in nono de bello macedonico curioſiſſime obſeruaui:conſulibus Claudio Marcello & Fabio Labeone ciuium Romanorum colonia eſt deducta: celebrabatur lanarũ copia & bonitate:unde epigrámatarius poeta. Tondet & innumeros gallica Parma greges.Itẽ: Velleribus primis apulia Parma ſecundis.Nũc uero caſeo ſciti ſaporis cuius maſſulas Orbiolas uocant:omniũ etiam rerũ copia redũdat: ita ut merito dici poſſit:Aurea fruges En Parmæ pleno diffũdit copia cornu.& hinc ſperare poſſis ueluti de Samo retulit Menãder lac gallinaceũ.In hoc quod nimium eſt: & nollẽ (dicam tamen) damnat:ſuos pellit deuorat:Externos ſuſcipit alumnatur: & quod pene prætericram inſcitia inuidia:lupa improba:ſtultitia inconſtante quorundã ſemipaganorum:nunc municipalium:muſas etiã duabus uel tribus quatuorue ad ſummũ ædibus apud eam diuerſantes tẽptat eliminare.Hinc nos ex ſtomacho in ſatyra.

Parma urbs Colonia Ro.

Orbiolæ

Lac gallinaceum

Ex ſtomacho

Properate laniſtæ.
Alea ſchœnobates ſcurræ damniſta nepotes:
Sunt decus hic merces & honos:Gymnaſia uobis
Plena:fauor populi:dixit non eſſe capacem
Delphini Amphicrates peluim.fuge docte citelle:
Verres Autolico non diſplicet:& Cato magno:
Nan colit & ſimilem diligit ſibi quiſq;:Valete.

Ciues attamen ipſi qui ſunt ueri Parmenſes: nam pridem in tyberim ſyrus defluxit orontes:uiribus inſignes ac optimi milites ingenio fide integritate commendantur: Cimbris olim ad Vercellas ſuperatis Mario & Catulo ducibus: cum orta eſſet contentio inter milites de uictoria in hæc pacta uentum eſt ut legati Parmenſium qui tum aderant de hac re iudicarent: Nec minorem laudem litteris merentur multiiuga doctrina celeberrimi: hinc eſt (ut cæteros taceã) Caſſius poeta ſub Auguſto Cæſare: Baſinius noſter Aratus: Blaſius pellicanus philoſophia magicaq; arte illuſtris. Georgius Anſelmus alter Aeſculapius uir

Parmẽſes ueri

Parmenſium ingenia

undecúq; eminentiſſimus:qui de Aſtrologia in primis plu ribus uoluminibus editis Cæleſtia oculis ſubieci. Ná ma crobium noſtratem fuiſſe a paucis eſt receptum.

Haſta q ſtans feri ſoleat ut iterpretatur Marcus Varro in libris linguæ latinæ: apud antiquos præcipuum belli ſignum fuerat: unde Carthaginenſes cú Romanis bellum inituri haſtá miſere: eadem uiri fortes donabantur: ab haſta fit Haſtile & equites haſtati qui ea cominus decertant:hoꝵ alii ſcutum gerunt: ut ſcribit Aelianus a quo ſcutati uocantur: alii ſine ſcuto haſta impugnant: qui noíe ſpeciali haſtati dicuntur & contati a conto haſta longiore & robuſtiore:ut eſt apud Marcellum:Verg.duris detrudere contis.Et Iulius Capitolinus narrat Pertinacis imperatoris caput conto fixum milites qui eum occiderant per urbem i caſtris pertuliſſe. Haſtas autem primi lacedæmonii inuenerunt: haſta etiam in auctione adhibita:hinc uenditionem auctionariam Tertulianus non ineleganter haſtarium nominauit.

Haſtile
Haſtati
Scutati
Contati
Contus
Haſtarium

Lancea teli genus longiſſimum hiſpanica dictio eſt non latina ut tradit Aul.Gellius in noct.atti. ex.M.Varronis teſtimonio:hác olim a nomine luculli luculleam appellarunt: ſcribit Suet. Salustium lucullum Britaniæ legatum q lanceas nouæ formæ dici luculleas paſſus eſſet exilio a Domitiano Cæſare mulctatum:Lanceam primos Aetholas inueniſſe Pliniano teſtimonio receptum eſt: græci lonchen nominant: Vnde lonchophoros qui apud nos eſt lancearius: nam Dory eſt haſta a qua Δορυφορος ſatelles.Quicúq; habuerit horoſcopum in. xvii. parte aquarii Lanceatus ideſt lancea percuſſus morietur ut inquit firmicus Maternus.

Lucullea
Lonche
Lóchophoros
Lancearii
Dory
Doryphorus

Bipénis ſecuris ex utraq; parte acuta:autor Marcellus: ea & arbores procúbunt: Vergilius crebriſq; bipénibus inſtant:& in bello hoſtes trucidantur:Idem de camilla in undecimo.

Nunc ualidam dextra rapit indefeſſa bipénem.

Item de ſecuri:

Aetatam quatiens tarpeia ſecurim:
Et ſonat icta ſecuribus ilex:
Fraxineæq; trabes:

Securim ad bella Pantaſilea amazonũ regina inuenit: Dicta autem eſt a ſecando: uel quaſi ſemicuris ut notat Seruius: curis lingua ſabinorum haſta nuncupatur: Inde curetis iuno & Quirinus. Secures ipſæ & id genus cætera arma bellica ad pugnam acuenda ſunt: aptiſſimæ ad id habentur Cotes: Vergilius acuunt in cote ſecures: Apuleius de aſino aureo. Gladium cotis attritu parabat: Horatius in ſatyricis ſermonibus: fungar uice cotis acutum reddere quæ ferrum ualet exors ipſa ſecandi: plura earum ſunt genera: oleo quædam indigent tonſtrinarum officinis habiles: aliæ aqua trahunt aciem acerimo effectu: nonnullæ ſaliua hominis proficiunt: Italia cotes aquarias fœniſecis dedit limæ uice falcibus imperantes. Securis Curis Curetis Quirinus Cotes Oleariæ Saliuariæ Aquariæ

GLadius enſis dicitur c in g mutato a clade q fit ad hoſtium cladem ut refert. M. Varro in libris linguæ latinæ: hunc primi Lacedæmonii inuenerunt: alii curetes cretæ primo monſtraſſe exiſtimarunt ut Diodorus in ſexto: Præterea galeam & cum armis ſaltãdi morem. Fiunt autem gladii unicam tantum aciem habentes & imprimis falcati: cuduntur & ex utraq; parte ſecãtes quos ancipites dicimus. In enſe enim & in genus cæteris quæ ſecat acies uocatur: alias inſtructos exercitus ad dimicãdum hoc nomine ſignificamus: eſt quadrata acies q̃ perſæ & ſiculi uſi ſunt: atq; etiã maior fere pars græcorum: alia cuneata a cunei quo ligna & materiã omnem ſcindimus forma: qua ſcythas & Thraces uſos perhibent: quin & macedones ſuadẽte Philippo: & Tertia quæ græcis Embole ad Rhumbi ſpeciem a theſſalis primũ facta eſt, qui plurimum equitatu potẽtes fuere Iaſone ut ferunt autore: Vertũt autem ſeſe equites ut in quemuis proſpectum pateãt: teſte Aeliano: Gladii ipſius manubriũ Capulus a capiẽdo: Trãquillus in caligula: Veniam inquit ueniam & hic mecũ: Capulum gladii crebro uerberans quo Enſis Anceps gladius Acies Cuneus Embole Capulus

Semiſpatha
Spatha
Machera
Macheropho ri
Spathiferi
Enſifer
Macheropius
Mucro
Feretrum
Sandapila
Loculus
Capularis
Gladiatores
Familiæ gla diatoriæ
Munerarii
Rhomphea
Framea
Pugiunculus

cinctus erat: Et Spartianus in Adriano: Capulo uix ebur neo ſpatham clauderet: Ita enim enſem uocitamus: & minorem Semiſpatham Apuleius: Militaris etiam ſacramenti genium ob amiſſa Spatham uerebatur: dictio eſt græca: nam illi σπαθη dicũt & macheram. Inde Macherophori & Spathiferi qui Enſiferi: & Macheropius faber gladiorum: Mucronem quoq; nõnulli: qui proprie cuſpis & acumen eſt enſis ac telorum: Apuleius Circulatorem aſpexi equeſtrem ſpatham præacutam infeſto mucrone deuoraſſe. Seneca ad Lucil. Gladium bonum dices non cui deauratus eſt balteus: nec cui uagina gẽmis diſtinguitur Sed cui ad ſecandum ſubtilis eſt acies: & mucro munimẽtum omne rupturus: Plinius Capuli militum ebore etiam faſtidito cælentur argento: Vaginæ batillis: baltei Laminis crepitent: At capulus proprie quicquid capit aliquid autore Marcello: Vnde ferretrum ſiue Sãdapilam loculumue capulum nuncupant. Idem Apuleius hac dictione Sepulcra ſignificauit in quarto Metamorphoſeos. Ibi capulos carie & uetuſtate ſemitectos quibus inhabitabant puluerei & iam cineroſi mortui paſſim ad futuræ predæ receptacula reſeramus. nam capulus ꝙ corpora capiat: ut Nonius ĩterpretatur: Hinc capularis ſenex morti uicinus ut ſcribit Fulgentius. A gladiis Gladiatores dicimus qui in monomachia Duelloue ĩter ſe ferro ſolẽt certare docti ut olim apud Ro. a laniſta rationẽ inferendi & euitandi ictus: quãdo familiæ fuerunt: gladiatoriæ: Vunde Munerarii munus dabãt gladiatorium: in quo paria gladiatorum componebãtur: ueluti Threces aduerſus Mirmillones: & homo ut inquit Cyprianus occidebatur in hominis uoluptatẽ: Eſt & Rhõphea genus gladii Val. Flaccus nec ferro breuior nec rhomphea ligno: Eſt Framea quã Marti dedit antiquitas.

PVgio qui hypocoriſticos pugiunculus dicitur ꝙ eo punctim pugnamus. ut notat Pompeius alii a pugno cui ſubeſt dum infertur uulnus. Narrat Suetonius in Claudio Iuxta eius cubiculum cum pugione hominẽ e plebe media nocte depre-

henſum fuiſſe: & Frontinus libro ſecundo Strategemati-
con. Q. Sertorius inquit cum acie decertarent Barbatum
qui ei núciauerat Hirtuleium periiſſe pugione traiecit: Ro-
mani namq; orbis gloria punctim pugnauere ut teſtatur
Vegetius: qui monet nõ ceſim ſed púctim ferire docẽdos
eſſe Tyrones. Qui a zonis balteiſue militaribus depẽdẽtes
luſit portanť Parazonia dicunť de qbus diſticho Martial.
Militiæ decus hoc gratiq; erit omen honoris
Arma tribunitium cingere digna latus.

Punctim non ceſim
Balteus
Parazonia

VAgina theca eſt qua gladii conduntur: Papi. in Thebaide Exuerat uagina turbidus enſem apta ratq; neci: Claudianus de nuptiis Honorii. Gla-dioſq; tegat uagina minaces: & Seneca ad Luciliũ: Nec bonum nec malum uagina gladium facit: ergo de corpore quoq; idem tibi reſpondeo: hinc euaginare eſt enſem nudare & ferrum ſtringere: Hieronymus ſiue is eſt alius Ezechielis duodecimo Gladiũ euaginabo poſt eos.

Euaginare

VEnabulum telũ uenatoribus aptum latiſſimũ eſt & aciei lõgiſſimæ ut autor eſt Marcellus: uenabula apud nos cornibus hinc inde extantibus utiliora reddũtur ad feras excipiẽdas ne in uenatoré irruant etiã transfixæ. Mart. de uenabulo quod primum Piſeus inuenit diſtichon eſt in apophoretis.
Excipient apros expectabuntq; Leones
Intrabunt urſos ſit modo firma manus:

DOlones dicuntur intra quorum uirgam latet pugio aut ſecundũ Var. ut refert Seruius Ingẽtes conti cũ ferro breuiſſimo: Verg. Pila manu ſæuoſq; gerunt in bella Dolones: & Sueto. in claudio reperti inquit & equeſtris ordinis duo in publico cũ Dolone ac uenatorio cultro preſtolãtes: Dicti auté ſunt a dolo q decipiant ferro cum ſpeciem præferant ligni. Et claua quoq; telum eſt militare notiſſimum: quo utebatur Hercules: græce Rhopalum: & quandoq; κορυνη. Vnde Corynephorus clauam ferens: qui a noſtris clauator appellatur ut ſcribit Feſtus qualis Peripheta ob id Coryneta

Claua
Rhopalum
κορυνη
Corynephor⁹
Clauator
Coryneta

nuncupatus:a Theſeo interfectus:quem poſtmodum eius claua uſum ferunt in certaminibus.

Amentum

IAculum quod cum amento mittitur a iacêdo ut ſentit.M.Varro:Fit enim ad iactum: Amentum ipſum lorum eſt quod medio telo religatur ut habilius aut lõgius mittatur autores Seruius & Feſtus Pompeius:Silius Italicus.xiiii. Haſta iuuatur amento:Prudentius in Pſichomáchia: Nec ſtridula lancea torto emicat amento.Iaculum cum amento primus æthollus Martis filius inuenit. Corrigias etiam teretes quæ lora & ligamenta nomine amẽti ſignificamus Plinius Soleiſq; ſine amento in ſignis in Metelli publica porticu. Erant & inter miſſilia quibus præcipue pedeſtris utebatur exercitus quæ pila & a quibuſdam ſpicula dicebantur: ferro ſubtili trigono præfixa nouem unciarum ſemipedali:quod i ſcuto fixum non poterat abſcindi: & loricam fortiter dirrectũ facile pertumpebat: ut eſt apud Vegetium libro primo de re militari: hinc (ut opiuor) Præpilatæ haſtæ dicuntur quæ ferreas habent cuſpides: Sed & quæ abſq; ferro in mucronem ut ſudes exacutæ ſunt: legimus & cũctos præpilatos diuerſos omnino ab illis qui ſicilices id eſt ſpicula lata habuerint: Generaliter tamen pila e perimendo quaſi perilla:autore Varrone: tela romana ſunt:ſicut geſſa Gallorum:Sariſſæ macedonum.

Corigias
Lora
Pila
Præpilatæ haſtæ
Sudes
Sicilices
Geſſa
Sariſſæ

ARcus quibus ſagittas emittimus:utraq; ſcythes iouis filius inuenit:ſagittas alii perſen Perſei filium mõſtraſſe exiſtimant.Cretenſes arcus & ſagittãdi repertorem fuiſſe appollinẽ affirmant: ut ſcri.Dio.arcus græce toxos:ide hippotoxotæ equeſtres ſagittarii:ut tradunt C.Cæſar in tertio belli ciuilis cõmentario:ac Thucydides hiſt.ii.& agyrotoxos apollo argẽteum arcum gerẽs: Veteres etiam arquum dixere unde arquites qui nunc ſagittarii a ſagittis: quibus ſpicula proprie cuſpidulas e ferro addimus. Quin. Curtius: Alexander ſagittatus eſt quæ in medio crure reliquerat ſpiculum:ſed quod ilacertis uibrans & quod arcu emittunt hoc nomine ſigni-

Sagittæ
Toxos
Hippotoxotæ
Argyrotoxos
Arquites
Spicula

ſicatur:hinc poeta:& ſpicula uibrant. Item ſpicula conuer-
ſo fugientia dirrigit arcu: Sunt enim lanceæ breues a ſpi-
carum: ut uolunt ſpecie: talibus utuntur Scorpionarii. & Veruta
ueruta appellant:quibus penna additur ſceleſtiſſima frau- Crena
de:ſi quidem ut ocyus mors ad hominem perueniret pen- Neruus
nas ferro dedimus;hæc in ſummo creuá habent quá itrat Sagittarii utiles
neruus chorda ſiue funiculus quo arcus tenditur:qui ſum-
mis cornibus ſuas etiam crenas habet:í quibus collocatur Gluten ex tritico
ſedetq; neruus:probatur ad pennas ſagittarum glutinádas
inchthyocolla:glutemq; ex tritico manduco ideſt maſtica Manducatus
to:ac Viſcum e camileone herba candidum quod in creta Cameleon
fœminæ etiam mandunt Lucubrationis gratia ne dormi-
ant in opere. Plurimæ aũt utilitatis ad uictoriam in prœlio
ſunt boni ſagittarii ut Cato in libro de diſciplina militari di
lucide oſtendit: hinc Africanus Scipio cum aduerſus Nu-
mantinos qui exercitus populi Ro.ſub iugũ miſerant eſſet
acie decertaturus aliter ſe ſuperiorem futurum eſſe nõ cre-
didit niſi in omnibus centuriis ellectos ſagittarios & fundi
tores miſcuiſſet ut refurunt Vegetius libro primo & fronti
nus quarto ſtrategematon. Saluſtius ne Iugurta: Ipſe cũ
expeditis cohortibus dehic funditorum & ſagittariorum
delecta manu apud primos erat. Perſæ & Parthi ſagittis
impenſius uſi ſunt:unde cum Leonidæ diceretur Perſas ſa-
gittis nubes facturos:pugnabimus í umbra melius reſpon
dit.Parthi uero etiam fugientes ut nunc Turcæ iaculaban-
tur:ut ſcribit Plutarchus in Craſſo & Appianus í Parthico
Vergilius Fidentemq; fuga parthum uerſiſq; ſagittis.

PHaretra græcum uocabulum theca eſt qua re-
conditæ ſagittæ portantur. Ouidius Dant illis
animos arcus plenæq; pharetræ. & poeta: Al-
tet amazoniam pharetram plenamq; ſagittis. Choryti
Choryti uero proprie ſunt arcuum thecæ: aliquando &
ſagittarũ ut autor eſt Ser.apud illud Maronis.Quis tela ſa
gittæ Chorytiq; leues humeris & lœtifer arcus.Sili.Italic⁹.
Paruulus ex humero chorytos & aureus arcus.
Pendenteſq; ſonaot aurata lynce pharetræ

Item Cœleſtibus implet Choryton telis: quoq; ſine ſangui
Scrantem — ne nullum Effugit.Scranteum quoq; in quo ſagittas recõ
Scuticæ — dimus:ab eadem ratione dicitur qua ſcortum:ſcytos enim
Scuta — græce pellis eſt:unde ſcuticæ uerbera e corio & ſcuta q̄ nõ
ſine pellibus fierent:ut iam dictum eſt.

FVnda a fundendo q̄ fundat lapides apud ba-
leares primo iuenta eſt:ut ſcrib. Seruius & Ve
getius:unde poeta . Stupea torquenté balearis
uerbera fundæ:Claudianus.Nũc glãdes balea-
Glandes — ri ſpargere funda:ſunt enim glandes e plũbo pilulæ ĩ glan
dis ſpetiem:quæ fundis per funditores mittebãtur ĩ hoſtes
Saluſtius in Iugurta:Pars eminus glande aut lapidibus pu
gnare:Verg.Pars maxima glandes liuentis ſpargit plumbi
Et ſeneca in quæſtionibus naturalibus . Liqueſcit excuſſa
glans funda:attritu aeris uelut igne liqueſcit.Tales nũc mit
Spingardæ — tuntur machinulis quibuſdam quas & Spigardas & Sclo
ppetos neoterici appellãt. Pli.uero fundam nõ balearicos:
ſed Phœnicas ſcribit inueniſſe.Balearici quidẽ optimi fun-
ditores iudicati:ut eſt apud Diodoꝝ:nam a teneris ad fun
das exercebantur: ita ne panis quidem pueris exhiberetur
niſi funda ſcopum prius attigiſſent:ut autores ſant Strabo
Scopus — & Vegetius.Scopus enim σκοπειν a quod eſt ſpeculari
Scopulus — & diminutiue ſcopulus notam cõſtitutam ſignificat & lo-
cum ad quẽ tela dirrigimus : Funda aũt uel iaculis uſi ſunt
Velites — in pugna pedites leuis armaturæ quos & expeditos & ueli
Rotarii — tes nũcupamus.Rorarios etiam:ut pompeius teſtatur.Fun
da item genus eſt retis piſcatorii ut ſagena.Verg.in Georg.
Atq; alius latum funda iam uerberat amnem.

BAliſtæ tormẽta ſunt quibus ſaxa maiora & gra
uiora mittunẽ:ut notat Marcel. Oui.ĩ triſtibus:
q̃ graue baliſtæ mœnia pulſat onꝰ:& metamor.
Nec leuius pulſata ſonat q̃ ferreus olim:
Cum laceras aries baliſtaq; concutit arces.
Aul.Hirtius de bello hiſpanenſi.C.Cæſaris:Simulq; baliſta
miſſa a nobis turrim deiecit . Lucanus pro machina haſtã
iaciente accepit : cum inquit. Neq; enim ſelis emiſſa lacer-

tis Lancea ſed tenſo baliſtæ turbine rapta. Silius Italicus utramq; excuſſionem his uerſibus epreſſit.

Adductis ſtridula neruis.
Phocais effundit uaſtos baliſta morales.
Atq; eadem ingentis mutato pondere teli
Ferratam excutiens ornum media agmina rumpit:

emittebat & alia: unde Frontinus libro ſecundo ſtrategmaticon: Caputq; eius baliſta excuſſum intra munimenta hoſtium miſit: Seneca in naturalibus quæſtionibus: Nam Baliſtæ quoq; & ſcorpiones tela cum ſono expellunt: primi phœnices id genus tormenti inuenerunt. Nunc uero tormenta Aenea ſaxa rotunda immenſi ponderis ui pulueris factitii & ignis emittentia cum ſonitu non ineleganter Bõbardas appellamus. Bombardæ Ipſe tñ pro bombarda baliſta uſus ſum hoc carmine. Fnderat aut uaſtos fumans baliſta molares.

Tormētū

TOrmentum generale uocabulum eſt omnium machinaꝝ ſyra tela & id genus uaria iaculantium ueluti eſt baliſta. Bõbarda: Spingarda: catapulta a Syris inuenta: Catapulta ſcorpiones nunc arcubaliſtæ a Cretenſibus excogitati: Scorpio quibus ſpicula & uerruta emittútur p ſcorpionarios ſiue mauis arcubaliſtarios eque Arcubaliſtæ ſtres ac pedeſtres: & ſcloppeti a ſcloppo qui eſt buccaꝝ ſo Sclopetti nus per ſimilitudinem nomé adepti: & nuper a germanis Spingardæ (ut uolút) inuenti. Lucretius Vt ualidis quæ de tormentis miſſa feruntur. Diuus Hieronymus Machabeoꝝ. vi. de Lyſia duce Antiochi contra Hieroſolymam: Et ſtatuit illic baliſtas inquit & machinas: & ignis iacula & tormenta ad lapides iactandos & ſpicula: & ſcorpios ad mittendas ſagittas: & fundibula: ubi per ignis iacula Pyroboli ſignificant: Pyroboli Machinæ uero ſunt artificioſæ ſtructuræ: quæ q̄agis cõue Machinæ niunt teſtudini arieti & uineæ ad expugnáda oppida paratæ: & cæteris quæ græco uocabulo poliorcetica uocantur Poliorcetica de q̄bus Vegetius & Ammianus meminerút: Tormētoꝝ aũt uibratores iaculatoreſq; ac magiſtri Tortores dicunt. Tortores Et de armamentario hactenus: Iam granariũ multiplicem frugum copiam uiſuri introeamus.

GRANARIVM. CAPVT. .XI.

GRANARIVM a grano locus
eſt ubi fruges ſeruantur. Perſius
in ſatyris: Iam nunc aſtringas
Horreum iam nunc granaria laxes. Non/
Farreum nulli horreum ab hordeo. Pom
peius a farre farreum deducit:
Ouidius Horrea formicæ ueni/
unt ad inania nunq̄: Nullus ad
amiſſas ibit amicus opes. Fron/
tinus libro tertio ſtrategema//
ton Quia deficere frumenta ui
debantur: horrea tota nocte circumduxerunt. Et Plinius
in Panægirico, Traiani ſtupebant agricolæ plena horrea
quæ ipſi non referſiſſent. Granaria ſublimata & ad ſeptē/
trionem aut aquilonem ſpectantia diſponi debent: ut mo/
nent Vitruuius: Plinius. M. Varro: & Columella: ita enim
frumenta non poterunt cito concaleſcere ſed a flatu refri/
gerata diu ſeruabuntur incorupta. Cæteræ namq; regio/
Curgulio nes procreant curgulionem & reliquas id genus beſtiolas:
quæ frugibus ſolent nocere: ſeruantur etiam utiliſſime in
Syti ſcrobibus quos Sytos uocant ut in quibuſdam Italiæ lo/
cis uidemus. M. Varro autor eſt Sic cōditum frumentum
Faba durare annis quinquaginta: Miliū uero plus annos centū:
Idem tradit Fabā a Pyrrhi regis ætate in quodā Ambra/
ciæ ſpecu uſq; ad piraticū magni Pompei bellum duraſſe
annis circiter centū uiginti. Quo enim ſpiritus nō peruenit
Muſipulæ ibi non oritur tinea nō curgulio. In granariis muſipulæ di/
ſponantur ad mures capiendos: & per foramina oſtii felli/
bus introeūdi poteſtas relinquatur: ad mures frumēta ro/
dētes fugādos: hi nāq; occulto ſpeculatu inſidiātes exiliūt
in eos & interimūt: obrepunt & in aues ſæpicule: oculos p̄
noctem radiantes & acute cernentes propter teniſſimum

uidendi ut inquit Aphrodiſæus ſpiritum ſortiti excremen/ta ſua cōtegunt: Græca dictione quidam Aeluros neoteri/ci Catos ab aſtutia nominarunt: utcunq; Myoctonos eſt fellis quod eſt murum interfector.

Felles
Aeluti
Myoctonos:
Catos

FRugum appellatione cadit quicquid ex fructu terræ ī alimoniā uertimus:eaq; prima duo ſunt genera frumenta & legumina. Fruméta a fruē/do autore. M. Var. & Donato Terentiano iter/prete dici poſſunt omnia quæ ſpicas habēt cum ariſta: aut ſpicam muticam: legumina uero a legēdo quæ ſiliquis iclu/duntur: Sunt enim ſiliquæ eorum thecæ modo rotundæ ut Ciceri: modo chylindraciæ ut piſo: cæteris lōgiſſimæ & pro menſura ſeminum latæ: Plinius ī. xyiii. Omnium ſa/torum aut ſpicis cōtinetur ut triticum: & mox: aut icludi/tur ſiliquis ut leguminū: Calphurnius ī Bucolicis Tādemq; legumīa plenis uix reſonāt ſiliquis: ſiliquæ itē arboris cerā/niæ fructus quas & fabā ægyptiā quos dulcellos pueri no/ſtrates thecas maris nūcuparunt: Frumenta autem. Iſis in ægypto: Triptolemus apud atticos docuere: ut ſcribit Mar/tianus capel. de nup. Philologiæ & Mercurii. cōminuēdæ uero frugis farriſq; fragméta pilūno ſignat Italia. at Pli. cererem cum antea ueſcerētur glande fruméta & molere & cōficere mōſtraſſe in Attica Italia & Sicilia ob idq; deā habitam atteſtatur: Lucre. quoq; Cereri frugum inuentio/nem & uini libero patri aſſignat.

Frumenta
Mutica ſpicu
Legnmina
Siliquæ
Frumenta primo

TRiticum quod ſpicis tritū ſit. ut ſcribit. M. Var/ro in libris linguæ latinæ: de illo hec Pli. Itaq; ſapientes agricolæ triticum tantum cibariis ſe/runt & alibi. Tritici ſemine nullum auidius eſt nec quod plus alimenti tradat: tritico nihil fertilius eſt hoc enim natura ei tribuit quoniam eo maxime alit hominē: nam ex uno modio ſi ſit aptum ſolum: ut in biſanzio afri/cæ campo centeni quinquageni modii reduntur: miſit ex eo loco Diuo Auguſto procurator eius ex uno grano mi/rum dictu: difficile creditu quadringenta paucis minus germina: miſit & Neroni ſimiliter. cccl x. ſtipulas ex uno

Mirum dictu

grano. Ariſto. in proble. & Auice. in ſecundo triticum tru/
tritiuum eſſe impenſius affirmant: inter cuius genera eſt ti/
Timeſtre triti/cum
meſtre: quia poſt ſationem tertio menſe matureſcit meti/
turq; totis alpibus: hyemalibus prouinciis notiſſimum. tri/
ticum ſimul ac eſt in horreis conditum frequentius debet
moueri: ne mucoris odorem contrahat ex calore: Cale/
ſcunt enim in granariis frumenta: & papiliones generant.
Papilio
hii uero tineas illa rodentes: ita feruens triticum podagris
Tinea
remedio eſt ut ſcribit Plinius Sexti Pompei prætorii uiri
patris referens exemplum: qui hiſpaniæ citerioris princeps
cum horreis præſideret correptus dolore podagrico mer/
Ad podagrã
ſit ſeſe in triticum ſuper genua: leuatuſq; ſiccatis pedibus
mirabili modo hoc poſtea remedio uſus eſt. Vis præterea
tanta eſt feueſcentis tritici in horreis ut cados plenos exſic/
care dicatur.

Silliginem: ut Pli. uerbis loquar: dixerim proprie
tritici delitias: candor eſt & ſine uirtute & ſine
pondere conueniens humidis tractibus quales
italiæ ſunt & Galliæ comatæ: ſed & trans alpes
in alobrogum tantum aruernoꝝq; agro pertinax: in cæte/
ris ibi partibus biennio in triticum degenerat: remedium
eſt ut grauiſſima quæq; grana eius ſerantur: ſiue ariſta eſt
excepta ea quæ laconica dicitur: rectam autem habet ſpi/
Laconica ſili/go
cam: nec unq̃ matureſcit pariter: exteritur in græcia diffi/
culter ob id iumentis dari ab Homero dicta: Hæc enim eſt
quam ille uocat olyram: e ſiligine laudatiſſimus panis fie/
Olyra
bat: de quo iam ſatis in Coena culo.

Adoria
Far ador ueteres hinc adoriam laudem dixerũt
q; glorioſum eum putarẽt qui farris copia abũ
daret: Farre enim: populus romãus uſus eſt an/
nis trecentũ cum i Italia primus antiquioribus
Farina
cibus fuerit. Vnde a Farre farina: Eſt farris genus in Gallia
Sandala
maxime quod Brancem nũcupant: noſtri Sandalam gra/
ni nitidiſſimi. In cibis nõ ſolum bene habentium ſed ualitu
dinariorum & ægrotantium febricitantiumq; probatur
lacte amygdalino quãdoq; cõditum.

SPeltam græci Zeam dixere:frumenti genus eſt ut refert Strabo quod ĩ quibuſdam campaniæ aruis bis ãno ſeritur:Ex ea apud maiores fiebat Alica potio ſic dicta ꝙ aleret corpus ut Pomp. ĩterpretatur: hæc Pompei magni ætate nõ fuit ĩ uſu: qui Zea utuntur ĩquit Plinius non habent far: eſt tamen & in Italia agro præcipue campano Semenq; appellatur. Zea Alica Semen

ORiza ſpeties eſt frumẽti folio carnoſo altitudi/ne cubitali flore purpureo: ex qua Italici Ptiſa/nam potionẽ faciunt: Horatius ĩ ſermonibus: Sume hoc Ptiſanariũ orizæ.Candore grani in cibariis cõmendatur ad Iuſcula teſtuacia & frictellas: Stra/bo libro decimo quĩto de India loquens ex autoritate Ariſtoboli dicit Orizam ĩ aquis clauſis ſtare factis areolis qui/buſdam:eamq; eſſe ibi altitudine cubitorum quatuor:mul/ti fructus multarumq; ſpicarum: meti circiter pleiadũ oc/caſum emundari ut ſpeltam naſci & in Babylonio agro in Bractriano:in Suſio:& in Inferiore Syria: Apud nos nu/per ſeri cœpta: Seritur autem menſe Martio & aquis clau/ſis irrigatur. Ptiſana

HOrdeum in cibis antiquiſſimum fuit: Polentã græci ex eo conficiunt & potum plurimæ gen/tes apud quas uini penuria eſt: quem Ceruiſiã & Zithum uocant a Dionyſio primo monſtra/tum: Panem uero ex hordeo maioribus uſitatum uita dã/nauit datumq; eſt teſte Plinio quadrupedibus Ptiſanæ in/de uſus laudatiſſimus:Martialis de hordeo. Polenta Ptiſana Ceruiſiam Zithus

Mulio quod non det tacituris accipe mulis.
Hæc ego cauponi non tibi dona dedi:

Hordeum inter primas fruges demetitur: In chalcia Rho/dioꝝ inſula locus quidam eſt in tantum fertilis ut ſuo tem/pore ſatum demetant hordeum: ſublatumq; protinus ſe/rant:hordei genus eſt quod alii diſtichum:galaticum non/nulli uocant ut ſcribit Columella in ſecundo: Ponderis & candoris eximii adeo ut tritico mixtum egregia cibaria fa/miliæ præſtet. Diſticum Hordeum

Cis
Ips
Sis
Trips
Midas

SEcale nigritia triſte gracili ſtipula prouenit ue-rum fœcunda ad arcendam famem tantum utile:nam precipuum eſt pondere: panis ex eo non probatur ſola tenaci amaritudine quam mitigat Far admixtum & tamen ſic quoq; ingratiſſimus uentri eſt. Apud Inſubres & circumpadanos: milium illi miſcetur panemq; meliorem præſtat. Secale autem licet amatum admittit uermiculum rodentem frumenta qui Cis dicitur:ut Ips uites: Sis ueſtes: Trips ligna:& midas fabam de quo Theophraſtus & Plautinum illud in Aulularia:reperi non quod in faba reperiſſe pueri clamitant.

Indicum
Milium
Milica
Lobæ
Panicum
Paniculæ
Mel frugum
Siſama
Lobulæ
Auena
Git
Lolium

MIlium miliariæ auiculæ nomen dedit ex eo panis fit multifariam & quidem perdulcis: qui priuſq; refrigeſcat ſine faſtidio poteſt abſumi ut teſtatur Columella in ſecundo. Eſt & Miliū quod Indicum nominabimus ex India aduectum neoterici milicam dicunt colore nigrum ſiue rubrum & ut Plinius inquit amplum grano: harundineum culmo adoleſcit ad pedes altitudine ſeptem pregrandibus culmis: Lobas uocant: omnium frugum fertiliſſimum: Milio Panicum haud granis diſſimile predenſis tantum aceruatur granis: & paniculis lobuliſue quodammodo racematur: ex eo panis raro fit: at coquendo omni frumento magis creſcit: Diocles a frugis dulcedine mel frugum appellauit: Inter frumenta æſtiua eſt & Siſama numeranda ex indis ueniens. Eſt & Auena quæ ad cibaria fere iumentorum ſeritur. Eſt Git quoq; nigellum:& Lolium peſſimum uertiginem & uomitum inducens.

Emortualis dies

Faba parentalibus

FAba hebetat ſenſus iſomnia facit ob id Pithagorica ſententia in cibis damnata: ſiue ꝙ animæ mortuorum ſunt in ea:qua de cauſa & parentalibus & Emortualibus interdum diebus adhibetur: Flamen quoq; dialis ut ſcribunt Feſtus & Varro apud Romanos Faba nonueſcebatur:nec illam quidē tangere nominareue iure poterat ut refert Aulus Gellius quoniam in eius flore litteræ reperiuntur quæ luctum &

lamentationem indicant ut tradit Plinius. Quin etiam Herodotus autor eſt Aegiptios fabam ĩ ſua terra neq; admodum ſerere: neq; natas aut crudas aut coctas comeſſe. Sacerdotes uero nec aſpicere ſuſtinere haud mundum id legumen eſſe arbitrantes: unde facile crediderim Pythagoram philoſophum qui in ægyptum diſcend e gratia profectus ſacerdotum arcana myſteria cognouerat fabas damnaſſe: quid autem ſuper hac re ſenſerit Aulus Gellius in noct. att. & alii: & quid Cyamus ſignificet non me preterit. Fabæ genera ſunt albicans & nigra: hinc fabis uſus eſt Pericles ad ſortem: cum athenienſes milites in obſidione Samiorum tedio afficerentur: nam quibus alba faba obuenerat epulari: atq; in ocio eſſe permiſit cæteris pugnãtibus iccirco poſteri dum uoluptatibus indulgebãt illum diem ab alba faba nuncupare erant ſoliti: ut ſcribit Plutarchus: Aliter more thraciæ gẽtis albus lapillus fauſtos dies: niger infœlices notabat. Quod in ſummo fabæ nigrũ adhæret hilum appellãt: id quia minimum nullius eſt præcii pro nihilo ponitur Cicero Syſiphus uerſat ſaxum ſudãs nitẽdo nec proficit hilũ: At eius ſolliculi Valuoli dicũtur autor Feſtus: apud nos freſſa in cibis non improbatur oleo & aromatis cõdita: conchen quidã credidere: unde Martialis.

Fabæ genera

Albus dies

Hilum

Valuoli

Faba freſſa

Conchis

Si ſpumet rubra conchis tibi pallida teſta.
Lautorum cœnas ſæpe negare potes: Quo diſticho fabaceam uiridem alii interpretantur: nõnulli genus leguminis apud Iuuenalem.

Vicia artua pingueſcunt ſiccitatem ex omnibus quæ ſeruntur maxime deſiderat: ut refert Plinius: ad triplicem uix prouenit fructum cũ cætera legumina prouentum habeant uberiorẽ: unde Maro tenuem fructum uiciæ dixit in georgicis. Eſt autem a uinciẽdo quod item capreolos habet ut uitis: quibus ſurſum uorſum ſerpit: & ſcapũm lupini aliumue calamum ad quem hæreat ſolet uincere: ut ſcribit. M. Varro in re ruſtica: ab ea Viciarium cribrum recte dicemus quo Vicia ipſa e frumento ſi mixta fuerit tollitur: At Viciarium

Scapus

Viciarium cribrum

erit plantarium uitium ad uiuiradices faciendas quæ po/
ſtea transferantur ad arbuſta.

Cicercula
Cicera

Cicer apud nos tria habet genera:album:ſubru/
bens & nigrum:de quibus Auicenna in ſecun/
do Et & Cicercula i æquales angulos habens
ueluti piſum: & cicera hominibus non inutilis
neq; in iocunda ſapore:quæ a cicercula colore tantum di/
ſcernitur : nam & obſoletior eſt & nigro propior ut tradit
Columella diſciplinæ ruſticæ ſecundo : a ciceris ſatione : ſi
Plinio credimus:Cicerones nomen acceperunt:ſicut a lẽte
Lentuli:a faba Fabii:a piſo Piſones cognomina traxerunt.

Cicerones
Lentuli
Fabii piſones

Piſum folia habet longiora qualia Eruiliæ:cau/
les ſparguntur per terram:qui ſi adminiculum
non habuerint deterius producunt : ſeri debet
terra facili & ſoluta locis apricis:eſt enim frigo
rum impatientiſſimum:eruilia ipſa eruo minor eſt. De illo
hæc Plinius Nec erui operoſa cura eſt : hoc amplius ꝙ ui/
cia runcatur & ipſum uim medicaminis obtinens: quippe
per eruum diuum Auguſtum curatum epiſtolis ipſius me/
moria extat. Ariſtoteles in tertio hiſtoriæ animalium ſcri/
bit eruum lactis copiam ruminantibus præſertim augere.

Erulia
Eruum

Lens duo genera habet in ægypto nigra altera
rotunda:ut notat Plinius:conſtat æquanimita
tem fieri ueſcentibus ea:optima naſcitur circa
Peluſium oppidum : a quo Nili oſtium Pelu/
nomen accepit . Vergilius Nec peluſiacæ curam aſperna
bere lentis. Auſonius de monoſyllabis: Et peluſiaco de ſe/
mine plana teres lens. At lendes capitis animalia dicentur
Serenus.
Vnda maris Lendes capiti deducit iniquas
Et quicquid crebri defendit ſilua capilli.

Lendes

Faſiolus quem poeta in georgicis faſellum uo/
cauit uelocis eſt digeſtionis & egreſſionis:mala
inducens ſomnia:ut eſt apud Auicẽnam libro
ſecundo. Phaſellus item nauicula . Propertius.
Sedatit placida uela phaſellus aquas ; & Papinius ſiluarũ

Faſellus

tertio: Quæq; ſecuturam religent poſt terga phaſellum. Eſt autem faſiolus cunctis leguminibus candidius unde in ſenatu noſtro Parmenſi eo refragamur: cum faba nigra ſuffragemur.

LVpinorum & homini & quadrupedum generi ungulas habenti uſus cõmunis: nam bouem unum modii ſinguli ut ſcribit Plinius ſatiãt ualidúq; præſtant: homini autem in aqua maceratus poſt coctionem pro cibario eſt: aliter amaritudine genuina improbatur. Vnde non inurbane Nicolaus Rauacaldus mihi auunculus ſapientiæ uir compoſitiſſimæ dicere ſolebat: litteras homini præſtare quod aqua lupinis.

Nicolaus Rauacaldus
Litteræ hõi

VAnnum interpretatur Nonius quo fruges uẽtilãtur. At. M. Var. per diminutionem uallum: ꝙ cum ipſum iactant uolant leuia. Adiecit idẽ uentilabrum eſſe quo uẽtilatur in aere frumẽtum: Feſtus Pompeius Velabrum ea ratione qua euelatũ euentilatum dicitur: unde. M. Varro rei ruſticæ primo: His inquit tritis oportet e terra ſubiactari uallis aut uẽtilabris cum uẽtus ſpirat lenis: Ita fit ut quod leuiſſimum eſt in eo atq; appellatur acus euannatur foras extra aream: ac frumentum quod eſt ponderoſum purum ueniat: Et Diuus Hieronymus Mathei ac Lucæ tertio: Cuius uentilabrum in manu ſua: & permundabit aream & congregabit triticum in horreum ſuum: Vbi Nicolaus interpres uẽtilabro dixit in Paleſtina contra uentum purgari frumenta ueluti nunc pala. Columella quoq; libro diſciplinæ ruſticæ ſecundo in eadem ſignificatione accepit: qui & uẽtilatorem uocat eum qui per longiuſculum ſpatium iactando in area contra uentum fruges purgare conſueuit. Dicitur & fœminino genere uannus hinc poeta: & myſtica uannus Iacchi: id eſt cribrum areale inquit Seruius.

Vallum
Ventilabrum
Velabrum
Acus
Pala
Ventilator

CRibra e pellibus fiũt ut plurimũ ſuillis crebris ꝑtuſa foraminibus ad frumẽta purgãda: unde frumẽtaria dicunt: Apuleius aſpernati latrões clamorẽ abſonũ meũ cedẽtes hinc ide miſerũ

Frumentaria
Cribra

cotium nec cribris iam idoneum relinquunt: Hic ĩ adagio
Aquã cribro — eſt aquam cribro haurire qui fruſtra operantur mercedes
in pertuſum mittentes(ut dicitur)ſaculum:quoniam aquá
& id genus cætera liquida uel minuſa tranſmittit: Plautus
in Pſeudolo:Nõ pluris refert quam ſi imbrem in cribrum
geras. Vnde demonactos cum e duobus philoſophis impe
ritis uidiſſet alterum quædam abſurda percunctantem: al-
terum nihil reſpondentem ; ad amicos conuerſus Non ne
horum ĩquit uobis uidetur alter hircum mulgere alter cri-
brum ſupponere eſt apud Lucianum : & Pli. libro . xxviii.
miraculum referens: Extat Tuciæ Veſtalis inceſtæ preca-
Tuciæ miraculum — tio qua uſa aquam tulit in cribro anno urbis ſexcẽteſimo
nono ; inde cribrare eſt frumenta cribro purgare : ex cuius
Cribrare — pertuſura excreta purgamenta decidunt : Sunt & cribra
Excreta — quæ e ſetis equorum a gallis farinæ a furfuribus ſeparãdæ
Farinaria — gratia excogitata Farinaria ſetacea & ſubcernicula dicun-
Setacea — tur:hiſpaniæ uero e lino excuſſoria & polinaria inuenerũt:
Pollinaria — a Poline polinaria appellata & Polintores qui pollinem fa
Subcernicula — ciunt : Nonnulli ab incernendo hoc eſt cribrando incerni-
Excuſſoria — cula dixerunt quibus frumenta emundamus : Plinius in
Pollintores — octauo : Decretum fecerunt ne frumentarii negotiatores
Incernicula — eum ab incerniculis arcerent . Cribrum autem græce Co-
ſcinon:unde Conſcinomantia diuinatio per cribra fœmel-
Coſcinomãtia — lis & ruſticis peculiaris.

SExtarius menſuræ genus apud nos triuialiter
appellatur quo ut metiri poſſint frumenta &
complura alia utuntur : antiquitus tam arridis
q́ liquidis ſeruiebat : ueluti chorus in Iudæa ex
Chorus — modiis: Modius ipſe capit duo & uiginti ſeſtertia: modio-
Modius — lus quartam partem ipſius modii : at Medimnus ſex mo-
Medimnus — dios , alii medimnum modium interpretantur: uariæ ſunt
enim ſuper huiuſmodi menſuris ſententiæ pro locorum
Hemina — conſuetudine prolatæ: ut hodie quoq; uidemus : Hemina
quoq; dimidium ſextarii in aridis & liquidis quæ Minæ :
Mina — Marcus Cicero officiorum ſecundo:Si emere inquit ſexta
rium aquæ Mina cogeretur:Aulus Gelius noctium attica-

nini tertio. Si e ſextario hemina fuſa eſt non dimidiatum ſextarium fuſum dicendum eſt:ſed dimidium. Et Plinius in. xviii. Quartarii ſatis aut heminæ conferente populo: Vbi quartarium nominauit qui ſextarii quartam partem continet: Verum a maioribus urna dicebatur quatuor capiens ſextarios:ſicut congius ſex:a quo Nouellius Tricongius Mediolanēſis potator egregius cognomen traxit tribus Congiis uno impetu ſiccatis: Sextarius ipſe uncias uiginti ut inquit Feſtus. Quartarius Vina Congies

RAdium a radendo ut nomen indicat dicemus quo mēſuras radimus & deiecto cumulo coæquamus:Plautus Dii deæq; omnes tātam nobis lætitiam tot gaudia ſine radio cumuletis: nonnulli Hoſtorium: quo præcipue utimur ad frumenta cum ueneunt & legumina corradenda. Hoſtorium

CVleus ſaccus e corio linea tella uel canabina quem ad frumēta portanda & inumeros uſus habemus. Pli.in.vii. Iunius ualēs meruit in prætorio Diui Auguſti centurio uehicula cum culeis donec exinanirentur ſuſtinere ſolitus:ſaccus ipſe per ſimilitudinem ut uolunt a ſago ueſte militari æqualiter lata nomen mutuatur Diuus Hieronymus de Iuditha hebrea muliere quæ Holophernem interfecit uidetur Aſcopam pro culeo utreue poſuiſſe:Culeus item genus menſuræ.xl. capiēs urnas:Vnde Dolium ſeſquiculeare legimus:& Culeus patricidarum pœna:Eculeum autem in ſuppliciis: & aculeum in ueſpis crabonibus ac apibus ſciunt omnes: A frumento ſaccum frumentarium dicemus quemadmo apud ueteres a uino uinarium quo Vina ſpiſſiora colabātur:& a niue niuarium:de quo Martialis. Attenuare niues norunt & lintea noſtra Frigidior colo non ſalit unda tuo. Sed iam tempus eſt ut per Turrim ad faſtigium aſcendamus. Saccus Aſcopa Eculeus Aculeus

TVRRIS ET TECTVM CAPVT .XII.

TVRres Cyclopas primos in-
ſtituiſſe placuit Ariſtoteli: at
Theophraſto phœnices Oui-
dius Cybeli magnæ deorum
matri inuẽtionem tribuit: qđ
ideo fingitur quia tellus eſt in
qua ſunt urbes turritæ:ut Lu-
cretius & Diuus Auguſtinus
teſtantur: Dicuntur autem a
toruis ſecundum Varronem
ſiue a terẽdis hoſtibus quem
Arces admodum arces ab arcendis:
nam ad deffenſionem & tutelam in altum turres erectæ
ſunt:Eſt & in eis columborum ſedes Martial. in tertio:So-
nantq; turres plauſibus columbarum: Plinius de colum-
bis: Earum amore inſaniunt multi: ac ſuper tecta exedifi-
cant turres his nobilitatem & ſingularum origines narrát
Columbi Vetere iam exemplo.L. Axius eques romanus ante bellũ
ciuile Pompeianum denariis quadringentis ſingula paria
Columbariũ uenditauit:ut Marcus Varro tradit: Et Palladius Colum-
bariũ inquit accipere poteſt una ſublimis turricula in præ-
torio conſtituta leuigatis ac dealbatis parietibus: nam co-
lore albicante præſertim delectãtur columbi.ut refert Co-
lumella: Ouidius Aſpicis ut ueniant ad candida tecta co-
lumbæ Accipiat nullas ſordida turris aues: Hinc loca ea-
rum tectorio & albario incruſtanda dealbandaq; eſſe tra-
Periſterotro phiun diderunt: ſiue ne muſculi ita facile introrepant: qui ouis
pulliſq; columbinis ſolent obeſſe: Proprie autem locus in
quo columbæ habentur Periſterotrophiun græce eſt la-
tine columbarium:nam periſteris columba: Inde periſte-
reos herba columbis admodum familiaris: A culminibus
dictas exiſtimat Varro ꝙ propter timiditatẽ turres & ſum
ma loca petant:nonnulli a uoce primis ſyllabis correſpõ-
dente. Mirum eſt quod legimus Columbas ueneri dicatas

coniugii ſidem non uiolare cõmunemq; ſeruare domum niſi cælibem aut uiduam relinquere & imperioſos mares ſubinde etiam iniquos ferre: ſuſpitionem tamen eſſe inter eos adulterii q̃uis natura non ſit:uiuunt annis octonis quẽ admodum turtures: Nidificant uel in foraminibus parietum uel i locis diſtinctis lateribus tabelliſue: quæ loculamenta & columbaria dicemus: Sed & fictilia & e uiminibus non improbantur. In magnis rebus internuntiæ fuere quod inuiſſe uidetur Iuue Tanq̃ a diuerſis partibus orbis anxia præcipiti ueniſſet epiſtola penna: nam epiſtolas annexas pedibus obſidione Mutinenſi in caſtra conſulum pertulere Dec. Bruto mittente autore. Pli. & Frontinus ſcribit Hirtium litteras collo columbæ ſeta religatas ad Decium Brutum Mutinæ obſeſſum ad Antoniũ miſiſſe. Eſt columborum genus uilaticum qui ſaxatiles & liuiæ: ſunt Miſcellæ: ſunt Palumbes in arboribus nidificantes & campos habitantes: hinc dixit Ariſt. in primo hiſtoriæ animalium campospalumbes: montes Vpupæ: cum hominibus columbi habitant: per quos domeſticos ſiue Cellares intelligit: cibo domeſtico contentos: & intra ædes mẽſtra fœtura paſſim nobiſcum diuerſantes: quorum pulli præcæteris commendantur in cibis Pipiones uocant: Palumbes ipſi torquem collo preferunt: Inde torquati: Mart. Inguina torquati tardant hebetantq; palumbes. Non edat hanc uolucrem qui cupit eſſe ſalax. Turris autem ita contignationibus innumeris creſcere ita in altum toli poteſt: ut ipſa ſola ſit tota fere dom⁹: In imo cellulæ penuaria uel uinaria: mox per gradus cœnatio cubicula coquina bibliotheca armamentarium (reliqua taceo) haberi poſſunt ſatis cõmode. Ex huius igitur tecti quæ ſequitur diſpoſitione: quorumcumq; tectorum concatenationi neceſſaria notabis: ſiue pectenata ſiue teſtudinata magis placuerint.

Loculamenta

Saxatiles
Liuiæ
Miſcellæ
Palumbes

Pipiones

Turris tota domus

TRanſtra tigna quæ tranſuerſa a pariete i parietem porriguntur autore Pomp. dicere cõſueuimus. Vitru. architectus i. v. Trabes etiã ſupra columnas & paraſtratas & antas ponunt̃ i conti-

gnationibus tigna & axes ſub tectis ſi maiore ſpatio ſunt
& tranſtra & capreoli:ſi commoda columen & cāterii:ſed
& ſedilia in manibus hoc nomine ſignificamus:ſi tigna ex
Menianum
tra columnas & parietes extendantur Menianum faciunt
Tectum
quo genere ſtructuræ ſuperiora ampliantur: Menius inuē-
tor illi nomen impoſuit. Tectum uero ipſum eam proprie
partem notat quæ domum tegit ſed pro uniuerſa domo
ſæpicule ponitur: pro omni loco uſurpatur in quo tecti ha
bitare poſſumus cuiuſcumq; cæleſtis iniuriæ ſecuri dum-
modo nec fulmen erumpat nec ruant molares: Diuus Hie
Domata
ronymus Domata tecta plana & ſolaria interpretatur: A
Solaria
tecto architectos dicimus: qui probe norunt ædificia diſpo
nere: hi ſint pluribus diſciplinis ornati: litteras habeant nec
quidem nimis triuiales: calleant geometricas dimenſio-
nes: arithmetricen prius edocti: teneant aſtrologicas ra-
Architectus
tiones a muſica medicina pictura non alieni: Architectus
A grāmaticus
enim non debet nec poteſt eſſe grammaticus ut Ariſtar-
A muſos
chus: ſed non agrammaticus: nec muſicus ut Ariſtoxemus
ſed teſte Vitru. non Amuſos: nec pictor ut Appelles ſed
graphidos non imperitus: nec plaſtes ut myron ſeu poly-
cletus: ſed rationis plaſticæ non ignarus: nec denuo medi-
Aniatrologe-
cus quemadmodum Hippocrates: ſed non Aniatrologi-
tos
tus: nec cæteris doctrinis ſingulariter excellens: ſed in his
non imperitus.

Tibicines ī ædificiis tigilla ſunt ueluti Pillæ ſtelæ
Pilæ
ue & paraſtatæ tecta iuuātia: dicti a ſimilitudine
paraſtratæ
tibiis canētium ut Pomp. teſtatur: quia ſicut iſti
ſuſtinēt atq; iuuāt cantātes ita illi ſuſtentat ædi-
ficia Iuue. Nos colimus urbē tenui tibicine fultā: Intextina
quoq; tibicines ſunt: Naſo ī faſtis: uerſabat ſtātem tibicinē:
Capreoli
At capreoli a ſimilitudie capreoloꝝ quibus uites & cucur
bitæ adhærent ramuſculis erunt tigna tectum cōcatenan-
tia. Paraſtatæ uero proprie ut quidam uolunt lapides pila-
rum fere modo appoſiti columnis: nam & aliis apponun-
Paraſtratæ
tur: A pila opilare eſt Pilis uel ligneis uel lateritiis rectum
firmare. Seneca terremotus inquit pilas operibus ſubditas

diſſipat:& ædeficia pilatim æhere Vitruuio:Pilæ quoq; for mas ſpericas notant: quales ſunt pilæ pugillatoriæ : & illæ quas Scarabei in iumentoꝝ ſtercus emiſſo(ut dicitur)ſper mate rotundant : & auerſis pedibus uolutando condunt: Hinc Auſouius nō ab re Marcum neſcio quem poſticoné emaſculationem pediconem ue in illa Pithagorea Palinge neſia ideſt regeneratione ſcarabeum futurum aſſeueran ter affirmat. Pilæ Scarabem Palingeneſia

Elicia tignum eſt quod a culmine ad tegulas angulares infimas uerſus faſtigiatum colloca tur: unde tectum delicatum:& tegulæ delicia res:inquit Pompeius.

Emplum tegillū notat quod in ædificio tranſ uerſum ponitur ſupra căterios. Vitr.archi.li.v. Et canterii prominentes ad extremam ſuggrū dationem:ſupra canterios templa.Sunt.n.can terii & tigna ī tectis adhuc nomen priſtinum retinentia nō formam tamen(ut uidetur)ſpetiemue:Templum item ædi ficium deo ſacratum : quod fanū a fano dixerūt: & locus manu auguris baculo īcuruo qui eſt lituus ad captāda au guria deſignatus : unde extemplo & cōtemplari deducta. Pompeius Imbrices inquit regulæ ſunt quæ tranſuerſæ aſſeribus & tegulis īterponuntur: ubi per aſſeres canterios noſtri temporis etiam intelligemus. Canterii Fanum Lituus Imbrices

Mbrices quas tegulas a tegendo paſſim appel lamus dicuntur ꝓprie quibus incuruis domus ac ædificia tegūtur ut a pluuia ſole reliquis hu iuſcemodi defendātur aquā receptam dedecē do: hinc Strabo li.xv. ſcribit ſeleuciā imbricibus nō uti cū imbribus careat. Ouidius Tūc quoq; cū ſolem nūdū pro hibebat & ībrem tegula:Primus cyniras Agriopæ filius te gulas quæ planæ ſunt īuenit:Tabulis ꝓ maiori parte apud ueteres domos tectas fuiſſe īdicium eſt ꝙ inde tabernæ ap pellatæ:& Plinius ſcribit ex Cornelii nepotis autoritate ro mam ſcādulis opertam uſq; ad regis Pyrrhi bellum annis quadringentis ſeptuaginta: namq; ſcandulæ quaſi ſcindulæ Tegulæ Tabernæ Scandulæ

Plancæ
Tectum
ſcandulare
Diuerſitas te-
cti

tabellæ ſunt:non ſerra:ſed bipẽnibus productæ trunco de ſecto ueluti plancæ:quibus ad plurima utimur:unde tectũ ſcãdulare Apuleio:niſi potius a ſcãdendo. Alii cruſtis mar-moreis tecta contegunt: ut omnes fere montium accolæ: plumbeis quoq; laminis nõnulli:ſeptẽtrionales populi ha-rundine. hinc Plinius. xvi. Principatum in his tenebunt ha-rundines belli paciſq; experimentis neceſſariæ: atq; etiam delitiis gratæ. Tegulo enim earum domos ſuas ſeptẽtrio-nales populi operiunt: durantq; eius alta tecta: In reliquum uero orbe & cameras leuiſſime ſuſpendunt quæ inde ca-nitiæ nominantur: Diximus & apud Indorum populos e ſuperficie teſtudinum habitabiles caſas contegi: & apud ichthyophagos oſtrearum & cœterum conchis cooperiri Græci ſubdialia pauimenta exco gitauere quibus domos tegerent locis maxime tepetentibus: qualibus nunc utitur campania:mauri ſcirpis paluſtribus ſua mapalia: quæ nos tuguria & gurguſtiola: germani materia informi citra ſpe-tiem aut delectationem domos contegunt: nam penes il-los: ut ſcribit Cornelius Tacitus: tegularum uſus non ha-betur. Culmis uero antiquiores tecta concinaſſe etiam ſcri-ptorum monumentis apparet: unde & culmina nomen traxere. Seneca ad Lucilium: Culmus liberos texit: ſub mar-more atq; auro ſeruitus habitat.

Canitiæ came-
ræ

Mapalia

PEctenatum tectum dicemus ĩ duas partes deue-xum a ſimilitudine pectinis: queadmodum te-ſtudinatum ĩ quatuor:de quo Vitru. archi. ĩ ſe-cundo tecta recidẽtes ad extremos tranſtra tra iiciunt gradatim cõtrahẽtes: & ita ex quatuor partibus ad altitudinem educũt medio metas quas luto & frõde tegẽ-tes efficiũt barbarico ritu teſtudinata turriũ tecta. Columel la. xii. Inter ſe accliues teſtudinato tecto tuguriorũ uireſcen tem ficum a rore & iterdum pluuia defendunt.

Teſtudinariũ

STillicidium quid ſignificet oſtẽdit Vitru. archi-tectus li. ii. ſic ſcribens Faſtigia facientes luto in ducto proclinatis tectis ſtillicidia deducebãt: no men a ſtilla mutuatur: ut docet Seruius hono-

Stillã

ratus. Per id.n.ſtillæ decidunt ī impluuium:ſtilla ipſa per di
minutionem eſt a ſtiria quæ guttam pendētem notat. Pli. Stiria
diſtillantes hiberno gelu ſtirias. Rhenius palæmon grã/
maticus Vincētinus īterrogatus quid ſtilla a gutta differet
Gutta īquit ſtat:ſtilla cadit:autor Euſebius ī cronicis:Quæ. Gutta
cumq; autem ſub ſtillicidio tectis affiguntur ex opere figli Antefixa
no antefixa dicuntur.

SVbgrundia partes tecti ꝓminētes appellamus:
quæ græce γεισα:hinc hypogeſſon aizoi ge Geſſa
nus ī ſubgrundiis fere naſcens nomen accepit: Hypogeſſon
ut Plinius in.xxv.interpretatur:Labeo Proiecta Suggrbnda/
inquit ſunt quæ ita prouehuntur ut nuſq̄ conquieſcant cu ria
iuſmodi ſunt Meniana & Subgrundia: quæ uero haberēt Proiecta
aliquid ubi cōquiſcerent Immiſſa non proiecta uocabātur Immiſſa
ut ſcribit Iabolenus Iureconſultus de Verborum ſignifica/
tione: Suggrundaria uero antiquiores dicebant ſepulchra
īfantium qui nec dum:xl.dies impleſſent:autore fulgentio.

TVbuli per diminutionē a tubis dici poſſunt ca/
naliculi ſiue potius ligna canaliculata:quæ ſub/
ſtillicidiis ponuntur imbrium gratia ad ciſter/
ſternas colligendorum ſiue in una tantum im/
pluuii parte:aut extra impluuium deriuandorum: ne ſtillæ
cadentes lateritium marmoreumue cauedii pauimentum
corrumpāt:Proprie tamē tubi teretes ſunt: canales uero a Tubi
cānæ ſimilitudīe:quas nauicellas triuiater appellāt ſemiro/ Canales
tundi: uel potius ſemiteretes aptiores ad aquas pluuiales
colligēdas:ut tubi ad meatus ſubterraneos. Pli. Pinꝰ piceæ
& alni ad aquarum ductus ī tubos cauātur: Verum diutur
niores ut eſſent e plūbo ueteres factitarunt.

CVlmina faſtigia & ſummitates ædiū ide nomē
traxerūt ꝙ ante uſum regularum tecta culmis
tegebant:ueluti etiam hac noſtra ætate pagani
in tuguriolis conſueuere:Faſtigia ipſa ſummita
tes ædium ſunt & uirorum. Suetonius in Auguſto: ut ſu/
pergreſſa faſtigium templi ad cælum uſque ferretur: ſed
etiam ſcrobium faſtigia dixit uates Andinus. Proprie Faſtigium

tamen faſtigium eſt quod erigitur a tota parietum latitu-
dine ſenſim in acumen:non aliter q̃ forma pyramidalis in
Columen quo columen tignum culminarium ponitur: hinc.M.Ci-
cero Officiorum tertio: Operi incohato prope tamen ab-
ſoluto tanq̃ faſtigium imponimus:per quod finem uoluit
ſignificare.

A FASTIGIO igitur huiuſcæ domus meæ a fundamen-
tis incœptæ impoſito:libellam:normam:perpendiculum:
marculum:trullam:dolabram:aſciam: terrebellum: ſerrã:
roncinam:circinnum:ſecurim:& id genus cætera arma fa-
brilia opere peracto colligens deſcendo ſtructuram mira-
turus:an ad amuſſim erecta ſymetriæ correſpondeat: Sed
quoniam de ædificio cementarius redemptor non iudicat
ſi qui ociantes uidendi gratia intrauerint(modo liuor ab-
ſit)iudicent meo periculo an ſit eleganti ſpecie frequentã-
da: an cacodæmonibus penitus incurſantibus deſerenda.
Ipſe equidem cum aurea illa Neroniana(quod ſine arogã-
Grapaldina tia dictum ſit) Hanc Grapaldinam qualiſcũq; ſit non per-
mutauerim:cui te imprimis iudicẽ patronum(ſi meretur)
& aſſertorem nuncupo. Neq; enim me fallit fore aliquos
ex his qui meliores damnare malunt q̃ imitari: qui ex ge-
nuina ſophiſteia hæc noſtra acutis naribus contracto ſu-
percilio caperata fronte condemnent:non cogitãtes quali-
bet domum:omni etiam(ut uidetur)parte perfectam quã-
doq; perſtillare.

Franciſci Marii Grapaldi Poetæ
Laureati:de partibus Aediũ
Libri Expliciunt.

FRANCISCI MARII GRAPALDI POETAE LAVREATI DE VERBORVM EXPLICATIONE QVAE IN LIBRO DE PARTIBVS AEDIVM CONTINENTVR.

IN Libro de Partibus ædiũ pluſcula deſiderari audiebã: & illa cum primis quæ conſulto tamen nomine tenus illic a me ſubmoſtrata: & q̃ſi digito (ut aiunt) ĩdicata ſunt: quo legentium coniecturæ in requirendo acuerẽtur: Ea ipſa Diis opitulis bene uolẽtibus nunc interpretari: & in hoc lexico tãquam corpore membris bene conſtituto diſponere non eſſe ab re: nõ ab operæprecio uiſum eſt: additis interſperſiſq; non nullis interdum raris: ſelectis & ſuaue olentibus floſculis ad rem facientibus, ac quibuſdam quaſi parergis uenuſtantibus: ita ut non ulterius multum colatis utriſq; etiam ſi parce & breuiter omnia deſiderari poſſit. Sed fœlices ĩquit Fabius eſſent artes ſi de illis ſoli artifices iudicarent: quando omnes ſutores (alios taceo) non uno modulo: non eodem corio: non æque boni artem exercent: & rarus datur calceus cui imbecillis non ſit uel ligula: uerum ſutor ipſe ueteramẽtarius ſupra crepidam etiãnum iudicat plerũq;: & ſcalpro ſubulaq; confodit & ſecat ea quibus nec honorarius arbiter eſt: Vtinam non idem eueniret in litteris: Sed euenit q̃ alia in re ſæpius & peruicacius: indoctus quiſq; ſibi ipſi doctus uidetur: inq; alienis æſtimandis Lynceus tã cernit acutum: q̃ aquila aut ſerpens epidaurius: & multi (ut dicitur) Manii aritiæ: attamẽ ſcribendũ omnino: publicæ omnino utilitati pro uiribus conſulendum: demiſſi profecto & pu-

Parerga

Dictũ Fabii

Sutores

Manii Aritiæ

ſilli habendus eſt añimi : qui timeat reprehendi quæ nun/
dum ſcripſerit/qui ue ſcripta condat tineis metu uiperina/
rum linguarum/& nigræ ſucco loliginis/cum obtrectato/
res/carptores/maleuoliq;/quibus nũq̃ caruit mũdus/nũq̃
carituru eſt/ex nulla occaſione ſuſcitent occaſionem/ &
Momus ſandalium uel ſubſtrepere/ut ille ille Momus/calumnient:
Pleroſq; omnes etiam magni nominis/etiam ſermonis ca
ſtiſſimi: etiam bene eruditos qui ante nos ſcripſerũt uideo
nota uel una inſcriptos: Suus cuiq; attributus eſt error:op/
timus ille qui paucis minimiſq; urgetur : Meminiſſe uero
meminiſſe inquam oportet in his quæ doctrinæ ſunt:non
eloquentiæ:acre ingenium:emunctum iudicium:ſolertem
diligentiam eſſe perq̃ neceſſaria:& hoc uno preſertim (ut
homonyma:etymon:aliaq; omittamus) quod librorũ fe/
re omnium uolumina mendis librariorum ac ſciolorum
ſcatent inextricabilibus: quæ doctos etiam ſæpe fallũt uel
intricant:hallucinari interdum : claudicareq; compellunt.
His igitur quæ inſabre fortaſſis inter ociandum a ſtudiis
humanioribus iampridem feriatus excudi:quæq; nũc pu/
blicando ſub cenſura non una emitto:iudices nuncupo te
cum primis doctrinæ cõpoſitiſſimæ: auctoritatis ampliſſi/
mæ uirum principem : cæteroſq; omnes litteris rarioribus
oppido q̃ peritos:ac bene initiatos: Profanum & profeſtũ
Vulgus (ut ille)uulgus arceo : imprudens eſt:peruicaci pertinacia:
ſine ratione ſine iudicio:Laboraui autem totis:ut dici ſolet
neruis circunſpectando:excutiendo:penſitando: caſticãdo
ſingula:ne ullum daretur offẽdiculum:Sed Dii nõ ſumus:
auguror nihilominus e rabioſulis illis uel aliquos adlatra/
turos:baubentur quantum uelint:modo non demordeãt:
modo ſaturi non fiant: Vnum oro:quiſquis hæc legerit:ſi
modo ullus legerit:culpet ut uult mala:dum bona tamen:
ſi quæ ſunt:laude ſua non defrudet. Cauimus nos impen/
dio ne quẽq̃(quod peſſimi eſt ingenii)uellicaremus:nec eo
tamen animo ut noſtris æque parceretur : ut errata ſi ſunt
aliqua condonarentur:haut placuit unq̃ mihi:& nũc qui/
dem ueluti malum malum abominor:aliorum nomini de

trahere:meiſq; (quod ſolent plurimi a ſe inuentis quæ ia-
ctitant) arroganter applaudere:dandus ſi quidem eſt alie-
na manu Plauſus : Sed cæca nimirũ eſt illa Philautia.Scri- Plauſus
bimus nos ingenue : & candidiſſime eruditionis publicæ: Philautia
non aucupii priuati:non ambitionis gratia quæ ſentimus:
Sentiant quicquid uelint ſeorſum a noſtris alii non hic re-
prehendimus:neq; fieri nobis iniuriam putamus:æquo iu
re utimur omnes in litteris:erũt quibus noſtra: non deerũt
quibus illorum ſcripta magis facient ad ſtomachum: etiã
ſi hæc uel illa fuerint crudiuſcula:non omnibus idem ſto-
machus : & diſpendium ſæpe facit qui compendium uel-
let : Ab aliis iam dicta ab aliis accepta : quod fateri inge-
nui eſt animi: & cõmune cum multis uitium : ſi uitium eſt
tamẽ: Sed ĩ dicta quoq; quod eſt ingenii reponimus:unus
homini eſt animus : non idem tamen in omnibus : nec ad Animus
omnia: Quæ uero ſubterfugerunt ac ueluti mihi decoxe
runt:quæq; ut omiſſa deſideraret etiam fortaſſe quiſpiam
lectione multa uel curioſus inueniet:uel a doctis magiſtris
illis non mutis haurire poterit:quando nihil eſt tam recõ-
ditum in litterarum adytis etiam penitioribus:quin tamen
aut ſciant compluſculi aut commentariis & monumentis
uel uni mandauerint: Sed & paucis ab hic diebus uberio-
ra (ut audiuimus) & meliora fortaſſe id genus plura ſunt
qui Philologis ac poſteritati dabunt legenda : mihi quidẽ
imi ſubſellii uiro(quo res cũq; cadat)ſatis fuerit : quod in-
ter receptos conuiuas non ultimus nec aſymbolus diſcu-
buerim: Vale & me ama. III. Non. Ianuarii die Natali.

ACeratum immixtum paleis lutum ad
Acus ſepta gurguſtiorū in primis: quando
χυραλον acus græce χυραλον paleæ quædā
Aceroſus de frumentis appellantur: Vnde ace
roſum frumentū Pompeio: Plinius.
Craticii parie-tes Illini crates parietū luto & lateribus
crudis extrui quis ignorat? habentur
enim & Craticii parietes. Vitruuius Craticii uero uelim
quidē ne inuenti eſſent. ſatius uidetur eſſe impēſa teſta
Paleatū lutū ceorū in ſumptu q̄ cōpendio craticiorum eſſe in pericu
lo: Eſt eidē Plinio in mentione inſitionis: paleatū lutum:
Nunc inquit abunde arbitretur paleato luto libro farci
Lexicographi re duos digitos inſito extante: ¶ Hinc auiē cœpiſſe me
non eſt lector optime quod mireris: nec temere id factū
credas: ſecuti ſunt alii (fateor) Lexicographi ordinem li
tterarū a prima in primis ſyllabis ſubſequētiū: me uero
ut interpretē fere adnotare iure optimo decuit pagina
tim ſingula ut occurrebāt: quæ ſuis quidē locis in ipſo
Elenchus uolumine adpoſuiſſem: Sed nolui obiiceres quod olim
Apelles Protogeni; neſcire manū de tabula tollere tibi
cū uti uolueris hinc uocat a preſto aderūt: & qua uide
bitur ſede locare poteris: Iccirco inuētu faciliora elēcho
indiceue præmiſſo reddēda curauimus: in quo & hæc
ipſa: & illa ex libris de partibus ædium ſuo ſolito ordi
ne digeſta ſunt.

Melinum A lumen intelligitur īquit Plinius ſalſugo terræ: cuius mul
ta ſunt genera: fit omne ex aqua limoq; hoc eſt terræ
exſudātis natura: corriuatum hyeme æſtiuis ſolibus co
quitur ad maturitatem: optimum Melinum ab inſula
Melo: nulli uis maior neq; aſtringendi neq; denigrandi
neq; indurandi: oculorum ſcabritias extenuat: ſanguinē
Stipteria ſiſtit in totum foris illitum: uuam in ore comprimit ac
tonſillas: Vis omnibus aſtringendi unde nomen græcis
στυπτηριαν uocāt ut Galenus: In coriis laniſq; per
ficiendis maximi eſt momenti.

A lnus arbor folio coryli non niſi in aquoſis prouenit & ri

pis fluminum: ut ſalix/populus/ſiler: in aquis ſub terra perennat hinc ſub fundamẽtis ſubſtructionum pangi/tur crebris palationibus in uliginoſis & arenoſis ad fir/mitatẽ:ita cum extra terram modicũ tempus duret:ob/ruta permanet ad diuturnitatẽ ut Rauennæ:ubi publica oĩa & priuata opera ſub fundamẽtis eius generis palos īquit Vitru.habeãt: & nos quoq; Venetiis uidimus pa/los alneos uſtulatos demitti ad fundamĩta/oneris quã/tilibet patientes: — Alnei pali

Antidora retributiones/cũ donanti redonamus/cũ bene/ficio beneficiũ repẽdimus:ſiue redonare & repẽdere te/nemur ut eſt apud Iurecõſultos: Vlpianus libro.v.ff.pla/ne ſi antidora inquit acceperit: Eſt & Antidoſis contra/datio/& fere remuneratio:ut Anticharis: & noſtris Ho/ſtimentum de quo Plautus in Aſinaria: Par pari datum hoſtimentum eſt:opera pro pecunia: — Antidoſis — Anticharis — Hoſtimentum

Ancones in parietibus & promontoriis dicũtur Vitruuio Straboni & aliis flexus/ꝓminẽtiæ/cubiti/unde Ancon ciuitas Plinio/& Ancus feſto qui adũcũ habet brachiũ ut exporrigi nõ poſſit: ο αγχωνωνοσ in hoĩe cubitus: — Ancus

Amerina ſalix uiminalis inter utilia precipua habet̃ ad ui/tes ligandas in tabulatis arboꝝ/& ad ridicas pedamen/taq; Verg.atq; Amerina parãt lentæ retinacula uiti:Sũt enim ſalices uiminales/& quæ in ꝓceritatẽ dant iugis ĩ uineis fit aut ꝑtica aut arũdine:ad pedamẽtũ arctiſſimo nodo uinceri oportet/ſiue ſimplici iugo ſtent uineæ q̃ Pedatæ:ſiue q̃druplici quæ cõpluuiatæ dicũtur a cauis ædiũ cõpluuiis ĩ quaternis partibus totidẽ iugis diuiſæ: — Salix — Iugũ uinearũ — Pedatæ uineæ — Compluuiatæ

Aerugo ab ære quo fit ut oſtẽdit Plinius modis pluribus: meminit & Vitruuius:cruda uulnerariis emplaſtris ad/hibetur:eſt quã Scoletian uocant a ſpecie uermiculorũ: nam ſcoletion uermiculus græcis σκωληξ uermis: Ae/rugo quoq; rubigo eſt unde rubiginoſus/æruginoſus/Idem Plinius Eſt & rubigo ipſa in remediis/& ſic Tele/phum ꝓditur ſanaſſe Achilles ſiue id ærea ſiue ferrea cuſpide fecit:ita certe depingitur ex ea decutiẽs gladio: — Scoletia — Rubigo

ſed rubigo ferri deraditur humido ferro clauis ueteri/
bus:uis eius ligare/ſiccare/reſtringere:quæ ferrugo eidẽ
Plinio dicitur : qua uoce colorẽ purpuræ cõpreſſæ uel
Coccini ſignificamus: Vnde Maroni hibera ferrugo/&

Ferrugo

ferrugiei hiacinthi:Claudiã.quoq; dulci uiolas ferrugie
pingit:At Noni⁹ ferrugineũ colorẽ ceruleũ uult accipi:
A ntipatia rerũ diſſidentia Pli.xxxvii.de diſcordia reꝝ.con/
cordiaq; quã Antipatian inquit ac Sympathian appel/
lauere græci nõ aliter clarius intelligi poteſt : Cũ oculis
& corde quædã eſt ſympathia: & xxxii. quod ad repu/
gnantiam rerũ attinet quã græci Antipathian uocant:

Sympathia

Sympathia uero cognatio cõſcenſus & cõcordia quã
eſſe terrenis cũ cæleſtib⁹ etiã ſatis liquet ex Prochlo pla
tonico & aliis receptiſſimis auctoribus.
A ppendix genus ſpinæ Plinius ſpina eſt appẽdix appella/

Ampẽdix

ta/quoniã baccæ puniceo colore in ea appẽdices uocã/
tur:& appendix ab alio pendet: At Feſtus Ampendices
inquit ab antiquis dicebantur quod circum penderent:
nunc appendices: An circũ:unde amputare/anſanctus/
anterminus/anquiſitio uſq; quaq; inquiſitio/& alia grã
maticorum cõmentariis uulgata:
A reolæ ſpatia in hortis ſurgunt inter duos ſulcos ſubacta
optume terra:dicũtur & Puluini Areæ quoq; Columel
la: & Plinio in hortoꝝ cura & cũ de porro loquitur ſo/
lum areis inquit diſtingui/eaſq; reſupinis puluinorũ to/
ris ambiri/ſingulis tramitũ ſulcis/qua detur acceſſus ho

Puluini

mini/& ſcatebris decurſus:Puluinus quoq; arenoſus in
mari Dorſum Vergilio:unde puluinariũ Plauto in caſi/
na:nã puluinũ ſedem uocari iam diximus:hic Vitruuio
puluinata capitula : & eidẽ puluinus quod cheloniũ in
mentione catapultaꝝ ac ipſi Plinio de palmis dorſum

Puluinatus

puluinatũ:Areæ pura in urbe loca ædificio idonea:Sue
tonius in Veſpaſiano Vacuas areas occupare & ædifi/
care ſi poſſeſſores ceſſarent cuicũq; promiſit:de quibus

Areæ

eligendis Vitruuius & alii:fiunt & areæ in capite homi
nis capillis cadẽtibus:& rure æquãtur pauiculis Cylin/

droue ad ſrumenta & legumina excutienda:
Antes Feſto extremi ordines uinea℞ de quibus Maro un de etiam nomen habuerũt Antæ quæ ſunt latera oſtiorum: quandoq; Paraſtatæ: Vitruuius Aediũ autẽ principia inquit ſunt e quibus cõſtat figura℞ aſpectus: & primũ i antis quod græce ναμοσιν παραστασι dicit̃: — Antæ — Paraſtatæ
Aſſarota inter pauimenta dici ex Papinio apparet: Vnde Sidonio aſarotici lapilli: & Plinius Aſaroton pergami uocat a Zenodoto factum uaria pictura ubi Euſaroton tamen ſcriptum eſt diuerſo ut uidetur ſenſu ab Aſa roto quãdo Aſaroton inſcopatum dixeris: Euſaroton bene purgatũ ſcopa ũq; niſi illa particula intendat: Verum ex uerbis Plinianis quiſquis ea bene penſitauerit Aſaroton facile legendũ iudicabit: quod picta in pauimento analecta inſcopatum ſemper oſtendebant: — Euſaroton
Athleta certator αγωνιστης. Athlotheta premii præpoſitor præfectus in certamie ut aliis Agonitheta: ſpartianus de Hadriano Cæſare: & pro Agonitheta reſedit: Agoniſma ꝑmiũ certaminis: αθλον quãdoq; Agonia æſtuatio animi & quaſi lucta: Certaminum uero Iudex Brabeuta: quo uerbo utitur i Nerone trãquillus: Agon certamẽ: Agon: ĩ ſacris agone: Vñ agonales dies Var. — Agoniſtes — Athlotheta — Agonitheta — Agoniſma — Athlon — Agonia — Brabeuta — Agon
Anaglypha uaſa i aſperitatẽ anceſa: Vergilius Cymbiaq; argento perfecta atq; aſpera ſignis: ubi Anaglypha inquit Seruius: Plinius: Nũc anaglypha in aſperitatẽq; exciſa circa linearũ picturas querimus: Inde Sidonio anaglyphicũ metallum: Triglypha uero cælaturis ſunt inæqualibus prominuliſq;: Legimus & Cataglypha: ſed quæ fiãt penicillo: Plinius: Cimon Cleoneus pictor cataglypha inuenit hoc eſt obliquas Imagines: & uarie formare uultus reſpiciẽtes ſuſpiciẽtes & deſpicientes: articulis etiã mẽbra diſtinxit: uenas protulit preterq; in ueſte rugas & ſinus. Vbi catagrapha legebat Hermolaus imagines arbitratur illas Excurtas neoterici pictores quas uocant. Vnde ſint Tynni Catullo catagraphi: — Triglypha — Cataglypha — Catagrapha — Excurta
Acetabula caua oſſea in hoie & animaliũ plurimis: Plini⁹

oſſa ex accetabulis petiaꝶ circa quæ coxẽdíces uertunt
Eidem accetabuli menſatra heminæ quartã partẽ ſigni
ficat:id eſt drachmas quidecim: In herbis quoqꝫ dñt ace
tabula:idẽ de urtica:ex oĩbus inqt his gñrib⁹ urtica ma/
Acetabula
xime noſcit' acetabulis ĩ flore purpureã lanuginẽ fundẽ
Acetaria
tibꝫ:ſunt hæc ab accipiẽdo dicta ut accetaria olera de q
Oxypora
bus dixius:diuerſa oĩo & alia ab acetariis q̃ ab aceto ue
Oxybapha
niũt ↄdĩmta:uñ græcis ſũt oxypora & uaſa oxybaphæ
A rmillæ armi ornamẽta:Pli. Pueri q primus ceciderit dẽs
ut terrã nõ attigat incluſus ĩ armillã:& aſſidue ĩ brachio
habitus muliebriũ locoꝶ dolores ꝓhibet : Armillas ex
auro quas uiri militares: inqt feſtus ab ĩperatoribus do/
nati gerũt dictas eſſe exiſtimãt quod antiq humeros cũ
Armi
brachiis armos uocabãt:uñ arma ab iis pẽdẽtia: idẽ Pli.
Arma
ꝑterqꝫ armillas ciuibus dedere:q̃s nõ hñt externi:ubi ꝑ/
Preterqꝫ
terqꝫ etiã & ĩſup ſignificat : Armillũ uas uinariũ qd' hu/
Armillum
mero portat':at. L. Appul.lib.viii. cui & armille vi. ĩſtru/
ctionẽ dolii & technã ipſam denotare uidetur: Vittuuio
aũt in machinis tractoriis armillæ nominantur.
A naleutrides ĩter ueſtes numeratæ tenuiores & perlucidas
quales multicia & cyclades fere : mulieꝶ ad uſus & his
ꝑcipue qbus eſſent altiores humeri ſcapulæue: Ouid.in
Analectides
arte amãdi:cõueniunt tenues ſcapulis analeutrides altis
ex uetuſto codice Thadæi Vgoleti uiri doctiſ.ĩ aliis lectũ
ẽ Analectides ꝓ arbitrio cui⁹qꝫ hæc æſtimãda reliqmus
Amphitape/
A mphimalla utraqꝫ parte uilloſa de qbus Pli.ut amphira/
tes
petes & Nonio Amphitapæ ueſtes de qbus ĩ lib.de par/
Tmphitapa
tibus ædiũ iã dictum eſt . Heteromallon uero altera tm̃
Heteromalla
parte uillos hẽt ut nomẽ oñdit:Malloten etiã græci uo/
Mallotes
cant:inuenio quoſdã Abollã quæ Marcello ueſtis eſt mi
Abolla
litaris:& aliquibus Senatoria appellare malloten:
A methyſtus gẽma ſubpurpurea ꝑlucens uiolaceo colore
Plinius Magoꝶ inquit uanitas reſiſtere ebrietati eam ꝓ/
Amethyſtina
mittit'atqꝫ inde appellatam : ab illa ueſtis amathyſtina
eiuſdem coloris:
A luta pellis arte concinnata & idonea ad ligulas/calceos/

delicatoꝝ/marſypia/chirothecas/& alia: hic Plauto cer
do alutarius/q̄ſi cerdo nomen generale eſt nō ſutor cer
do Martiali: Alutarius e mullis piſcibus uiliſſimus dice/ Alutarius
bat: Cerdones aūt ſunt quicūq; uiliores artes exercēt lu Cerdones
cri gratia: κερδος lucrū: Cercopa iqt feſtus græci appel Cerdos
lant lucrari undiq; cupientē/ quaſi cerdona/ quem nos Cercops
quoq; Lucrionē uocamus: At Cercopes hoīum genus Lucrio
olim eximiæ & uulgatiſſimæ īprobitatis/ q Iouē cū tē/
tauiſſent decipere illico in ſimias deformati fuerunt: Simiæ

A ntidotum anthipharmacū uocant quicqd aduerſus ue/
nena exhibet: Plinius .xxviii. Hinc etiā ſal pecori datur
ſalubritatis cauſa/ & ī antidotum cōtra ſerpentes addit:
&.xxxii. Vrina quoq; fibri reſiſtit uenenis & ob id in an
tidota additur: dicitur & Antidotus Gellio huius inquit
regis antidotus celebratiſſima/ quæ Mithridatos uoca/ Mithridatos
tur: Plato uirtutē antipharmacō uitiis hñdam ꝑdicabat Antipharma/
q̄ſi uitiis ſua ineſſe uenena quis negauerit: Celſus/ Anti/ con
dota recte dantur colliſis corporibus/ uel ꝑ ictus/ uel ubi
ex alto deciderunt/ uel uiſceꝝ interioꝝq; partium dolo/
ribus/ maxīe aūt deſideranda ſunt aduerſus uenena uel
per morſus/ ciboſue/ aut potiones noſtris corporibus in
ſerta. meminit & Caius lib. xviii. digeſtorum.

A muleta dicuntur quæcūq; geſtanti faſcinatiōes lympha
tiones & id genus mala arcere ſolent/ græci apotropea:
αποτρεπειν/ amoliri/ ſummouere: Plinius. xxv. de Cy Apotropea
clameno: In omnibus īquit ſerenda domibus ſi uēꝝ eſt
ubi ſata ſit nihil nocere mala medicamenta/ Amuletum
uocant: &. xxx. Scarabeoꝝ cornua grandia denticulata
adligata in his ampleti uicem obtinent:

A choræ græcis manātia quæ ſunt capitis ulcera dn̄r/ quo
rū ſicciora quædā habentur: Neoterici ut audio medici
Teniam uocant/ quia capitis caluā (ut reor) uincire ſolet Teniam
& aſtringere ut tenia faſcia quæ dicitur etiam ſi quibuſ/
dam uittarum extremitas uocatur Tenia:

A poplexia reſolutio totius corporis affecti & deficientis:
Hemiplexia uero cū altera pars tantū corporis afficitur: Hemiplexia

quaſi Semiapplexia: nã in utraq; neruo℞ accidit reſo
Paralyſis lutio quæ græce Paralyſis: Sed hemiplexia ipſa eſt para
ralyſis qñq;: uñ apopletici/ Hemiplectici Paralytici. Neo
ſcio unde ſit uulgo receptũ/ut ſubitaria morte corruen/
tes gutta ſanguinis a capite in cor cadente examinatos
aſſeuerant: Cor. Celſus lib.iii. reſolutio neruo℞ frequens
ubiq; morbus/ſed interdũ tota corpora/ interdũ partes
infeſtat: ueteres autores illud apoplexiam/ hoc paralyſin
Lyſis nominarunt/ nũc utrũq; Paralyſin appellari uideo: Lyſis
Lypes ſolutio/ Lypen triſtitiã & dolorẽ quaſi Lyſin id eſt ſolu/
tionẽ totius hoĩs Chryſippus appellatã putat inqt Cice
ro i Tuſcul. idem Plato i Cratylo: Ania uero ꝓprie triſti/
Ania tia eſt: Lyſimerinos curaꝝ ſolutor ut Lyeus non nullis
Lyſimerinos Bacchus: Analyſis reſolutio i dialeticis unde Analytica:
Lyeus ſunt & Apoplectici attoniti/ Embrontetos græci quos
Analyſis uocant cũ corpus & mens ſtupet ictu fulminis ut refert
Analytica idẽ Celſus aut morbo: Diuus Hieronymus in chronicis
Attoniti ſcribit Valentinianũ ſubita eruptione ſanguinis mortuũ
Embronteti quæ græce ait Apoplexis uocat̃: ſunt qdẽ eruptiões ſan
guinis ab Anaſtomoſi Rhegnyochalmoq; ut dicemus
& Diabroſi:

Leucoma Argema uitiũ oculo℞ & Leucoma quæ Albugo a cãdore
Albugo ulcus ĩducit ĩ orbe illo quẽ Irim arcũ cœleſtẽ dicunt cir/
Iris ca pupillas oculo℞/extra rubẽs/intus albicans: Albugo
Nubeculæ ipſa eſt cicatrix ĩ oculis magis deſcendens/cũ ſummum
teneat Nubecula: Artemon ſunt q uelint idẽ eſſe quod
Leucoma: Argemos aũt dicit̃ & Argema: Pli.xxviii.hau
ſtam ꝓdeſſe argemo ueteri.xxxi. Contra argemas ocu/
lo℞/afficit is morbus & iumenta/ Idem.xx. Folia trita
cum oleo argemas iumento℞ ſanãt.

Aegilops ab auena(ut uolũt) abſceſſus iter nares & angu
lũ maiorẽ oculo℞ dicitur: p quẽ catarrhus ingiter efflu
at/Cor. Celſus.vii. In angulo q naribus ꝓpior eſt ex ali/
quo uitio quaſi parua fiſtula aperit̃: per quã pituita aſſi/
due diſtillat: Aegilopa græci uocant: id aſſidue male ha/
bet oculos/ non nũq̃ etiã exeſo oſſe uſq; ad nares pene/
trat: itẽdũq; naturã carcinomatis habet: Pli.xxiii. Aegi/

lopas auteq̃ ſuppurent.xxv.Aegilopas ſanat herba eodẽ noĩe quæ ĩ ordeo naſcit̃.Fiſtulæ uero ex abſceſſibus & ulcer̃ gñibus oriunt̃:id nomen eſt ulceri alto/anguſto/ calloſo ĩ oĩ fere parte corporis:aliæ rectæ/tortuoſæ aliæ atq; in plures ſinus diuiduntur duplices tripliceſq;: Fiſtulæ

Amphimerinos febris quotidiana quæ medicor̃ ſñtia hu moribus corruptis & pituita cũ primis coaleſcit:Pli. Eſt genus febriũ qd' amphemerinon uocãt:Ephemerinos aũt & Ephimera unius eſt diei & acceſſionis etiã:Ephi meris nũcupatã quæ nõ Diariũ notat ſingulor̃ dier̃ geſta & rões cõtinẽs:ut annor̃ q dñr Annales:Acceſſio nẽ uero ipſã Parrhoxiſmũ dixere/nã deceſſio erit cũ de/ clinat/remiſſio cũ deſinit/integritas cũ abiit: Ephemerinos Ephimeris Diarium Annales Parrhoxyſmus

Amaurosis ueluti hebetudo obſcuritatem oculis inducit nullo euidẽte ſigno pupillæ uitiatã:& Amblyopia quo q; quã ꝓprie hebetudinẽ appellabimus lumẽ obtene/ brat ꝑer̃ ipſius mali cauſa cognita: & Synchyſis oculi cõfuſionẽ quã dicemus/pupillã turbat uuſnere ex plaga prouenienś/nã occulor̃ inumeri ſunt:Nos eor̃ nomia tñ hic & alibi poſuimus quæ noſtris uſitatiora inter le/ gendum quandoq; occurrant. Amblypia Hebetudo Synchyſis

Ancylops Ancyloblepharoſq; dicitur cũ palpebræ iter ſe ut inq̃t Celſus lib.vii. coaleſcũt:apeririq; nõ poteſt ocu/ lus:quotieſq; palpebræ cũ albo oculi cohæreſcũt ulcere in utroq; caſu negligenter curato: eſt & oculor̃ idẽ fere morbus Ancyloſis q̃ Ancyla:Sed Ancylæ quoq; græcis cõtracti articuli uocant̃.Idẽ Celſus.v.Malagma ad recẽ ti ait cicatricæ contractos articulos quos Ancylas:græci noĩant:Et Ancyloglosis a naſcentia oĩbus eſt ſub lingua ĩnata mẽbranula/quã ungue ſecãt obſetrices/ne ſermo/ nem impediat:ea ſi adultis increuerit bleſitatem iducit: & opera chirurgica tollitur. Ancyloble/ros Ancyloſis Ancyla Ancylogloſis Bleſitas

Aemodia dentiũ ſtupor quẽ iducit omphaciũ:tollit ſal/& Portulaca græcis Adrachne/aliaq; cõpluria: Andrach/ ne uero arbor ſilueſtris unedoni ſimilis ſolio nũq̃ decidẽ te: ſed portulaca ipa ſtomachũ i acetariis ſumpta corro borat: Adrachne Andrachne

Angina fauces ſtatic afficit:nã Cor.Celſus tria facit gene-
Synanche
ra:Synáchen:Paraſinanchen:& inter hæc mediũ:in ſy-
Paraſynáche
náche nec tumor nec rubor apparet:macies fit i corpo-
re:mẽbra ſoluunť:& uix ſpiritus trahiť:Paraſynáche ue
ro fauces tantũ rubent cũ tumore: in medio illo rubor
oriť:tumor obmuteſcẽtia ſingultuſq;:facies pallet:oculi
uertũtur.Alii ſcribũt ſynáchen muſculos qui intra fau-
ces ſunt inflãmare:Paraſynáchen exteriores: ad eundẽ
Cynanche
modũ Cynanchen muſculos interriores accẽdere:Para
Paracynáche
cynáchen eos qui extra ſunt Cynáchen præfocationẽ
nocturnã maxime ſunt qui dicũt:pituita craſſa & lenta
tenaciue i fauces ceruiceſq; delata:& a canibus appella
tã quos iſeſtat:αγχειν eſt græcis angere:& latinis An
gina ab agẽdo:Anginã uinariã pati dici poſſunt q uino
ſuffocanť ut Archeſila⁹ pħus de quo dixim⁹:& argẽtã-
Argyranche
ginã Demoſthe.legimus q̃ αργυραγχη:uulgo audio
Si qs pullũ hirũdinis ederit toto ãno angia nõ picliťari:
Aſthama
Aſthmatici ſuſpirioſi:Aſthma ſuſpiriũ cũ æger ſine anhe-
latione & ſono ſpirare nõ poteſt: qui recti ſtanteſq; ſpi-
Orthoponoea
rant orthopnoicos ab orthopnoea uocitant qua ſpiri-
tus non niſi recta ceruice trahi poteſt:Dyſpnoea nanq;
Dyſpnoea
difficultatẽ anhelitus quã noſtri dixerũt leuior eſt nec
ex toto ut iquit Celſus ſtrãgulat:Vnde Dyſpnoici:Dy-
Dyſnia
ſnia a medicis neotericis perperam recepta.
Aphthæ a quibus Aphthici habẽtur Plinio:in infantibus
Aphthici
pueris nõ aliæ ſunt quã oris ulcera a gingiuis incipiẽtia
& ad uuã in ore fauceſq; deſcendentia:albeſcunt his in
ſummo lingua tõſillæ & collumnella:Cor.Celſus lib.ii.
Vt infantes teneroſq; adhuc pueros ſerpẽtia ulcera oris
quæ aphthas græci nominãt uomitus nocturneq; uigi-
liæ:aurium humor:circa umbilicũ inflãmationes exer-
ceant: proprie etiam dentientiũ gingiuarũ exulceratio-
nes:diſtentiones neruorum:febriculæ : alui deiectiones:
maximeq; caninis dentibus orientibus male habent:&
libro.vi. Periculoſiſſima inquit ulcera ſunt quas Aph-
thas græci appellant ſed in pueris: hos enim ſæpiſſime

conſumunt:in uiris & mulieribus idem periculum non eſt. hæc ulcera a gingiuis incipiunt deinde palatum totúq; os occupát:tum ad uuam fauceſq; deſcendút:quibus obſeſſis non facile ſit ut puer conualeſcat. Sunt & alia oris ulcerula minus infeſta utiq; in adultis.

Anaſtomoſis ſanguinis reiectionum genus eſt cum alicuius uenarum ore dehiſcēte ſanguis effluit:ut refert Cor. Celſus libro quarto στομα os græcis: Vnde chryſoſtomus qualis Dion ille pruſieus qui primus tulit oris aurei cognomentum: Vnde Aſtomi Indiæ nullo ore olfactu odorum quos naribus trahūt uiuētes. Plinio in.vii. mentionem habet & Gellius in.viii. Stoma Chryſoſtom⁹ Aſtomi

Acrochordones Celſo libro.vii. Verucæ ſunt fabæ noſtratis magnitudine extuberantes:quæ plures eodem tēpore naſcútur:maximeq; in pueris:& non nunq̄ ſubito deſinunt dictæ quod in imo adeo tenues & anguſtæ ſunt: ut pendere uideantur: Set idem Celſus.ii. Verucarū inquit genera quædam dolentia(Acrochordonas græci appellant)& plura alia tubercula oriuntur.

Alopetia uulpinus fere morbus eſt unde nomen: αλωπηξ uulpes: Nā ut ait interpres Callimachi in hymnis lotiū uulpis areas in capite & capillorū defluuiū facit:fit & ī barba:Eadē fere eſt Ophiaſis ſed a ſerpēte cui ſubſimilis eſt dicta: Coaleſcunt ambæ ui humoris atq; ſucci nō deſerētis ut in caluitio:corrupti tamen & uitiati Alopetia autē & caluitiū magis deformant q̄ afficiāt: Alopecuros herba etiam Plinio.xxi. Spica molli lanugine dēſa:nō deſſimili uulpinæ caudæ atq; īde nomē ſortita. Alopex Ophiaſis Caluitium Alopecuros

Apoſtema quod pus ſaniemq; cōtrahit euomitq; ſectani uel ad maturitatem perductum: noſtris ſuppuratio & abſceſſus quoq; Celſo Abſceſſus inquit corporis quæ apoſtemata græci notāt: Idē:quibus longæ febres ſunt iis aut abſceſſus aliqui:aut articulorū dolores erunt: Et quæ per ſeuitio intus orto intumeſcunt & ad ſuppurationem ſpectant ea omnia abſceſſuum eſſe alias propoſui: Plinius noſter ſuppurationibus quæ græci uocant Abſceſſus Suppuratio

gora pati ex ĩgenita natura nõ poſſunt: græci (ni fallor) uocant Dyſriga: quales libanotis & Abrotanum autore Theophraſto Pli. Abrotanũ & Adoniũ ſeri æſtate: quia alſioſa admodũ ſunt: itẽ de mulſa aqua Inuenio inquit etiã apud autores hũc potũ bibendũ alſioſis: & .M. Var. caprinũ pecus ſtabulari meli⁹ refert ſi ab hibernos exortus caprile ſpectet: quia alſioſum eſt: Dyſriga

Aſſas ſtomachi quæ ſunt faſtidia græci dicũt: At Celſus. in cũ aſſas ſudationes dixit ſiccas itelligi uoluit: Aſſe Feſto cãtus tibiaꝝ ſed merus (ut opinor) eo noĩe uocat̃: aſſam nãq; uocẽ legemus occinẽtis abſq; cithara & aliis muſicis inſtrumẽtis: qñ ad citharã quoq; & id genus alia cantiones etiã nũc recipimus: Nonius aſſam uocẽ dicit humanã nõ admixtis aliis muſicis: Varro de uita patrũ Et aſſa uoce: & tibicine: Cato de liberis educãdis Melos altũ i cantibus & bipartitũ: unũ quod eſt i aſſa uoce: alteꝝ quod uocãt organicon: eidẽ quoq; Aſſæ nutrices dictæ quod adſint his quos nutriunt: ut ĩ partu quæ dñr obſetrices quaſi adſetrices: paſſim obſtetrices: Aſſa uox Organicon

Anatomæ græcis uocant̃: noſtris cõſectiones diſſectiõeſq; ut Pli. Celſo & aliis: A. Gel. Inſectis aptiſq; humanis corporibus ut mos inqt ĩ ægypto fuit: quas græci Anatomas id eſt diſectiones appellãt: has medicis uidere cõducit ad medellã multaꝝ corporis partium: Anatomatice ars & cognitio ipſa familiaris Ariſtoteli: ut liquido demoſtrant eius libri de aĩmalibus. Primi aũt Zenon (ut fertur) & Andras anatomen tentauerunt cadauere hominis ſupplitio adfecti a rege conceſſo: Anatomatice Primi q anatomẽ fecerũt

Anclusa herba cuius radice rubra: ligna ceraſq; coloram⁹ Plinius Anchuſa inficiendo ligno ceriſq; radice apta: itẽ Anchuſæ radix manus inficit ſanguineo colore: præparat lanas precioſis coloribus:

Aſcia fabrile inſtrumentũ ſatis notũ: Apuleius uin me cruribus meis aſciã ĩpingere? quod periti fabri lignarii non faciunt: unde exaſciatũ opus Plauto in aſinaria Plinius: Molliſſima tilia eadẽ uidetur & calidiſſima argumentũ Exaſciaticus

σταμι afferunt quod citiſſime aſcias retundat ĩde retuſum fer
ramentum: Diuus Hieronymus Dolatorium nũcupat.
Vitruuius: ſumatur aſcia & quẽadmodum materia do
latur: ſic calx in lacu macerata aſcietur.
A muſſis σταμι græcis: quæ uox etiam perpẽdiculum
notat: regula fabrorum dicitur Feſto: & aliis ferramentũ
quo in poliendo utuntur: Vnde amuſſim regulariter: ad
amuſſim ad regulam: ex amuſſi a regula metaphoricos:
Manuaria ad quam aliquid exequatur: Filum audio quoſdam il
Serra lud dicere: amuſſim quo rubrica: uel atro colore oblito
Aquaria uti conſueuerunt ad lineam rectam notãdam fabri: quã
ſequantur in materia & lapidibus adæquandis: & aſſeri
bus tabuliſq; ſecãdis ſerra manuaria: Nam aquariæ ſer
ræ uno & orto tenore procedentes in ſecando: lineas &
notas huiuſmodi ut ſuperfluas fere non admittunt.
Stœcha A tomi corpora inſecabilia: & minutiæ illæ indiuiduæ ſo
lis radiis per rimas apertionum intrantibus quæ uiden
Phanes tur: ex his omnia conſtare: & omnium rerum principia
ab his fluxiſſe Democritus: & qui eum ſequutus eſt Epi
curus crediderunt. Ex principiis autem quæ græce Stœ
chea appellant: & uarie diffinita ſunt: compoſita omnia
corpora uolũt phiſici ut refert Vitruuius: Amorem Pha
Epagon neta quem nominat rerum omnium humanarum prin
cipium ponit orpheus in carminibus.
A rtemo latinis dicitur qui græcis Epagon: tertia in machi
Ergata nis trochlea. Vitruuius In radice machinæ collocatur
Arganum tertia trochlea: eam autem græci Epagonta noſtri Arte
monem appellant: Eſt eidem & Ergata neoterici Arga
Periphoretus num uocant: Circa tympanum inquit inuolutus alter fu
nis refert ad Ergatam: item ſine ergata celeriter onus ad
ſummum perducunt. Artemon uero is in cuius mollitiẽ
Culeus inuectus eſt Anacreon ſemper lectica cum domo exiret
geſtabatur: hinc Periphoretus id eſt circumlatilis cogno
mento eſt appellatus.
A ſcopam pro culeo & utre Diuus Hieronymus uſurpat
de Iudith hæbrea uiragine quæ Holophernem aſtu mu

liebri interfecit: Suetonius quoq; in Nerone/eodem in ſignificatu aſcopa uti uidetur/ alterius inquit collo & aſcopa deligata/ſimulq; titulus/ego quid potui?Sed tu culeum meruiſti/græci ασκωπιτινην uocát:Eo Sue/ tonii loco Aſcopa quibuſdam legitur:ſuper quo uelita/ ti ſunt inter ſe Hermolaus & Politianus uiri æque no/ ſtra ætate doctiſſimi:hic marſypium & Suida interpre/ tatur/ſacculúq; pelliceum ab utre & ſacco dictione for/ mata:Ille uero proni calciamento uicinam dicit aſcope ram utroq; nomine a pera deducto: qua uoce utatur Ariſtophanes & Pollux/ ſicuti & ſaccopera: Idem au/ ctor Aſcopitinam & pitinam quaſi culeos uinarios in/ telligit.

Culeus — Aſcopera — Pero — Saccopera — Pitina

A mphicirtos luna erit maior dimidia/ & cum minorem plena:nam lune ſua ſunt incrementa & decrementa fi/ guræq;:cornutam Menoiden uocant: maius deinde lu/ men concipiens in ſemiorbe Dichotomos Dichome/ niue dicitur/& noſtris Diuidua:Plinius modici noua in quit ad diuiduam æſtus:Panſelinos plena/ut ſoli aduer ſa/ Vnde aſtrologis oppoſitiones & pleniluniaquæ di/ ſcrimina Marcianus/ Macrobius/ac præclare Ammia/ nus ſcripta reliquerunt:

Menois — Dichotomos — Dichomeni — Diuidua — Panſelinos — Oppoſitiones — Plenilunia

A pyrotus quod ignem non ſentiat in igne dicitur : Apy/ ron Homerus lebetem dixit/ Vnde Athenæus græcos ſcribit Apyroton uas frigidarium appellare/Et Plinius carbúculos gemmas ab igni ſimilitudine dici aſſerit/cũ ignes ipſi nó ſentiant:hinc Apyruſtæ quibuſdam nomi nati/Theophraſto Apyroti & Acauſti: Cor. Celſus ſul/ phuris genus ignem non experti Apyron uocat. eſt & Apyron aurum eidem Plinio: Sed Apyrinum ſine nu/ cleo dicemus:

Apyruſtæ — Acauſti — Apyron — Apyrinum

A urifex χρυσοχοος græcis ex nomine quid ſignificet norunt elementarii:M.Varro de analogia ubi fodiatur inquit argentum argentifodinas dici:neq; ubi fodiatur ferrũ ferrifodinas:qui lapides cedũt lapicidas/qui ligna lignicidas nó dici:neq; ut aurificem ſic argentificem:

Chryſocoos — Lapicidæ

græcis:hinc Dyſtocia partus difficultas/& prototocos
primus partus/ſed mutato acentu græce etiam hoc ip/
ſo nomine primiparas ipſas ſignificant:Et tocos quoq;
uſura eſt a partu pecuniæ/ut fœnus a fœtu/Vnde το/
κιστης fœnerator: Sidonius (ut uideo) poſteriora ap
pellat:M.Varro Impēdiũ: noſtri uſurarum mediatores
& ſequeſtri Stocum dicunt/& preſertim cum pecuniæ
fœneratitiæ locãdæ additur res mobilis exſtimata:

Dyſtocia
Prototocos
Tociſtes
Poſteriora
Fœnus
Impendium
Stocus

A renicum idem quod Arſenicum & auripigmẽtum/cu/
ius uis eſt reprimendi & tollendi quæ excreſcũt: Plinio
Vitruuio/Dioſcoridi/Galeno/Celſo & aliis:

Arſenicum
Auripigmẽtũ

A era numeri nota inquit Nonius Marcellus: Aſtrologi
omnes aeram quoq; initium temporis dixerunt a quo
ſupputationes incipiunt: eſt & Aera lolium græcis uer/
tigines & grauedinem capiti inducẽs ut ſcribit Dioſco/
rides:Inde aerinea farina Plinio.xviii. Loliacea/inter ui
tia frugũ id habetur & tritici maxime/ut Aegilops or/
dei/Orobanche erui/Aparine lentis/Theophrasto in li/
bro de cauſis plantarum:

Lolium
Aerineus
Aegilops
Orobanche
Aparine

A bſis fornicis curuatura Cecilius ĩ epiſtolis cubiculum in
abſida curuatum:græcis ſere cum aſpiratione & hapſis
ĩ curribus proprie dicitur:Vnde eſt Aurea ſummæ cur/
uatura rotæ:pro eo quod eſt hapſis græce curuaturam
poeta dixit latine: in cœlo autem abſides circulos ſere
ſignificant quos Ptolomæus & alii Ecentros ecentri/
coſue dixerunt.Sed quod abſidem ſummam & imam
ueteres appellauere/neoterici nomine(ut uidetur) bar/
baro Augem & contrarium Augi locum nominaue/
runt.Ptolomæus Apogæon & Epigæon:Plinius cauſa
inquit prima circulorum eſt/græci apſidas in ſtellis uo/
cant:& mox:deductas ab ſumma apſide lineas coarcta
ri ad centrum neceſſe eſt:Sunt eidem Plinio & Apogei
uenti a terra:nam uidemus & alios ait quos uocant Al/
tanos e terra conſurgere/qui quidem cum e mari re/
deunt Tropei uocantur/ſi pergunt Apogæi:per ſinus
autem e mari uenientes Encolpias Ariſtotelles appellat.

Hapſis
Ecentri circuli
Aux
Apogæon
Epigæon
Altani
Tropei
Encolpiæ

Acentra

A centreta Acentraue quibus centra non ſunt/ durities clauo ſimilis aſciis ferriſq; inimica/quas retũdit ſæpius edẽtatq; talia ex abiete preſertim Fuſterna tabulas aſſeres tignaq; habere conſpicimus:

Poſtuerta
Proſa

A grippæ qui pedibus antedictis/ ex utero matris prodeũt in lucem: huius periculoſi partus deprecãdi gratia duabus carmẽtibus aræ poſitæ: quaꝝ altera (inquit Gellius) poſtuerta Proſa altera/a recti peruerſiq; partus & poteſtate & nomine.

Diaſpaſma
νοτισ
Adiantum

A ſpergo græcis Diaſpaſma/ad cohercendos ſudores qua utũtur: ueluti ſunt quæ ſiccis conſtant odoribus: Plinius de roſa Et atridis & ex preſſis aliquis uſus Diapaſmata inde fiunt ad ſudores cohercendos: At cum .xxxvi. ſcribit lapidem aſpergine & gelu pruiniſq; rumpi in teſtas madorem ex uligine & ſitu Hermolaus intelligebat qui græce νοτισ dicatur: Vnde .xxii. de Adianto herba umbroſas inquit petras/parietumq; aſpergines/ac fontium maxime ſpecus ſequitur & ſaxa manantia quod miremur cum aquas non ſentiat: & .xiii. de palma Tectorii uicem hæc parietibus pleriſq; in locis præſtat contra aſpergines: Vitruuius autem ex nimbis quæ ſuſcitatur & facile penetrat Aſperginem uocauit Vti cum tempeſtates inquit uentoſæ ſunt / non poſſit Aſpergo in interiorem partem peruenire: Iureconſultus ad L. rhodiam de iactu: Si aſpergine propter iactum res ait deteriores factæ ſunt:

κοπουσ
Apona

A copa medicamenta quæ laſſitudinibus quas græci κοπουσ uocant conferunt: ut Apona / quæ tamen non tam quia morbis aduerſantur nominata ſunt / q̃ quod citra ullum dolorem remedium afferunt: Vnde Aponi fontes patauini Caſſiodoro dicantur appellati: De acopis Plinius non ſemel: & Cor. Celſus Acopaq; iquit utilia neruis ſunt.

Scindalmos

A ſſula græce Scindalmos: a qua aſſulatim Plauto minutatim auctore Nonio: eſt enim reſegmen reciſamentumue e materia: Vitruuius pro fragmento poſuit quod mar/

moratii ex operibus deiiciunt: Scirros græcis appella/ Scirros
tur: E ligno autem Schidia idem nuncupat/Sarmenta Schidia
inquit aut tedæ ſchidiæ comburantur: item Interual/
laq; quæ relinquiuntur propter craſſitudinem materiæ
ſchidiis & luto obſtruunt: Sicut etiam Epiſchidion lib/ Epiſchidion
ro.x.pro cuneo qui σφην græcis:quo ligna ſcinduntur:
e quibus nunc quoq; Schidias paſſim dicũt noſtri Par/
menſes:σχίζω ſcindo: Vnde Schiſma/& inde Schiſ/ Schiſma
matici: Schedia uero extemporalia & repente ſcripta Schiſmatici
græci uocant: qualia poetæ in primis ſolent cum Deo Schedia
agitante caleſcunt:& Syluas ſuo nomine appellant: Syluæ

Aſſeres tigilla dicuntur non tabulæ Vitruuio Iuuenali Pli
nio ab aſſidendo trabibus parietibuſq; ut placuit Feſto:
fuit quando tabulas errore cum multis communi exi/
ſtimarem:& coaſſationem ab aſſeribus dici/cum ſit ab
axibus id eſt tabulis ſectilibus eidem Feſto: ut aſſamen/ Coaſſatio
ta: Axes ſtipites teretes quoq; appellari ſciunt infantes Axes
puelli:hinc axis plauſtralis: Aſſamẽta

Anſæ & Anſulæ uaſorum notiſſimæ:ſunt & in calceis cre
pidiſq;: Tibullus/ Anſaq; compræhenſos adligat arcta Anſulæ
pedes:Plinius/feruntq; a ſutore repræhenſum quod in
crepidis una minus pauciores feciſſet anſas:Et in ædifi/
ciis ut quæ lapidum iuncturas adligant:Anſa quoq; di/
citur quam(ueluti quæ uncinata ſunt)capere & tenere
poſſumus:Apuleius: Loro q̃ ualido ad anſulam quan/
dam deſtinatum: Vnde metaphoricos Plautus i perſa:
Tace non tu illum uides querere anſam/infectum ut fa
ciat:non aliter.M Cicero in lælio/quo plures inquit det
ſibi tãq̃ anſas ad repræhendendum. Fuerunt & ueteri/
bus Anſatæ iaculamenta cum anſis/auctor Nonius: Anſatæ

Aſcules latinis utricularius qui tibia fiſtulaue utitur utricu
lo addita: Vnde Martiali canus aſcaules: & Suetonius Vtricularius
de Nerone Vouerat ſi ſibi incolumis ſtatus promãſiſſet
proditurum ſe parta uictoria ludis etiam Hydraulam
& choraulam & utriculariũ:Aſcos græci uocant utres:
Vnde Aſcitæ arabes qui bubulos utres binos ſternẽtes Aſcitæ

Aſcitæ in mari pirraticá exercebãt:& Aſcites genus hydropis.

Leucoma Pictacium Matrix Matricula A lbum quod græci Leucoma etiam ut ait Pollux dixere tabula eſt in qua iudicum nomina erãt deſcripta/ Pictacium quandoq; dicta/& Lampridio Matrix in uita Alexandri Cæſaris: Vnde Parmenſis Matricula notariorũ: in qua & ipſe ab adoleſcentia conſcriptus: Domitianus Cæſar equitem romanum ob reductam inquit Suetonius in matrimonium uxorem cui dimiſſæ adulterii crimen intenderat eraſit iudicum albo: ab eodem in Nerone dicitur album citharedorum/& Apuleio album muſarum: At Vlpianus libro.l.digeſt. In albo Decurionum inquit & municipum nomina ante ſcribi oportet eorũ qui dignitates principis iudicio conſecuti ſunt: poſtea

Annales maximi eorum qui tantũ municipalibus honoribus functi ſunt ita omnium magiſtratuum habeatur tabula: nam Ciceroni & album tabula Pont. Max. qui annales maximi appellati: ſed de pictacio ut ſcriptura legimus.xii. libro digeſt: Actuarii niſi expleto.xxx.dierum ſpatio Pictacia autentica confeſtim tradiderint:

A nodyna quæcũq; dolorem leuãt medicamina/leuareue ſolent inducendo ſomnum prouocandoq;: quibus uti niſi nimia neceſſitas urgeat alienum eſt: ut conſulit Cor. Celſus: ſunt enim ex uehementibus medicamentis/& ſtomacho alienis officientibuſq;:

A mptron funiculum illum notat qui per iuga ipſa tenditur: aut quo iumẽta ueterina trahunt ferũtq; onera:

ακρος Acrolython Acroaterium Acroamata Acromata A croteria in ædificiis ſumma frontis parte ad decorem collocantur/unde nomen ακρος ſummus altus: ακρωτηριον promontorium: Acroceraunia montes alti a fulminibus Acrolython coloſſi ſtatua Vitruuio: Acroaterion autem dicemus auditorium: Acroamata Acroamataue Suidæ & Gellio auſcultationes & laudes fere aliquando mimos & hiſtriones Athenæo & Lampridio: Sunt eidem Gellio Acromatica in quibus philoſophia remotior ſubtiliorq; agitatur unde Acromaticæ commentationes Ariſtotelicæ:

A poſphragiſma inſigne ſigillum inſculptio fere gemmæ & anuli ſignatorii quo ſignemus: Cecilius ad Traianũ ſignata eſt inquit ánulo meo cuius eſt apoſphragiſma quadriga σφραγισ ſignum/σφραγιζω ſigno: Vnde Cor. Celſo ſphragis eſt paſtilli genus celeberrimum: ut Plinio Rubricæ genus ſphragis quæ niſi ſignata uenũ/dabatur: Scribit Iulius Capitolinus iam diu credi in omni actu negocioq; ſuo eos iuuari qui Alexandrum ma/gnum expreſſum uel auro geſtauerint uel argento:

Sphragis

A utomatos ſuæ ſpontis inquit Gellius & fere ut autocinetos ſe ipſum mouens: Automathes a ſe ipſo edoctus/qualis Epicurus & eſſe & haberi uolebat/cum ſe ipſum in omni diſciplina magiſtrum ſibi fuiſſe iactaret:

Autocinetos
Automates

A phetactus/& Geuſis guſtus/ e quinq; ſenſibus quos græci Aeſteſes uocant: omnibuſq; inſunt animantibus pręterq̃ imperfectis ut ſcribit Gellius: Vnde aphe Martiali de pulueris inſperſiõe tactuq;: Seneca epiſtolarum ſeptimo. Totum athletarum fatum in illo die perpetiẽdum fuit a Ceromate nos aphe excepit in crypta neapolita/na: Nam ceromate quod unguen eſt Athletæ luctatores delibuti/& aphe flaueſcentes certauerunt: Vnde Coneti uictores dicebãtur a pulueris inſperſione/ſicut e cõtrario Aconeti quod erit nullo quaſi labore/aut q̃ mo/dico: a puluere ipſo Coniſterium in ſtructuris paleſtra/rum locus Vitruuio appellatur. κονισ Puluis: Vnde & Conipedes epidauriis homines e media plebe qui in agris diuerſantes/atq; inde urbem ueniẽtes ab pulueroſis pedibus agnoſcebãtur: & eo nomine notati: cum nobiles αρτυνοι uocarentur:

Geuſis
Aeſteſes
Ceroma
Coneti
A coneti
Coniſterium
κονισ
Conipedes
Artynoe

A nypodeti nudipedes/excalciati planipedes: qualis olim Anacharſis ut ex illius epiſtola ad Hannonem oſten/dit: & fraterculi e noſtris non uni/carcere religionis mancipati/licentiore tamen libera ut plurimum cuſto/dia:

Planipedes

A theos ſine deo/Diagoræ Melii cognomẽ negãtis ullos ẽẽ deos: dubitauit ꝓtagoras adherita: alii deos ẽẽ uoluerũ

quidem ſed mortalia hæc non curare:ut Epicurus:plu-
rimi eſſe procul dubio & cuncta moderari-ut Stoici: &
calimachus in Iouis hymno eum ipſum ſcribit facta di-
ctaq; hominũ& ĩ primis regum ſpeculari:omnibus ue-
Deus ro nunc fere-unus eſt Deus creator omnium-rector-cõ-
ſeruator-omnipotens-æuiternus:

A rſenocoeta puerorum emaſculator-pedico-diuiſor- pul-
Diuiſor lipremo- qualis Galba qui libidinis in mares pronior &
eos non niſi preduros exoletosq; fuit: at claudius Cæ-
ſar mariũ omnino expers cũ in fœminas libidinis fuiſ-
ſet profuſiſſimæ:& Albinus imperator mulierarius ĩter
primos amatores:aduerſæ ueneris ſemper ignarus:& ta
lium perſecutor: Arſenothelys uero quo uerbo utitur
Arſenothelys Ariſtoteles notat animalia quæ ſe ipſa ineunt-ut inter pi
ſces Trochus: maſculofœminos interpretatur Theo-
dorus:

Chalcoaſpidæ A ſpis ſcutum:unde Chalcoaſpidas ab æneis ſcutis uocãt-
& Rhipſaſpidas qui præ timore abiecto ſcuto turpiter
Rhipſaſpidæ fugiunt Aſpis ciuitas quæ clypea in africa: Aſpis ſerpẽs
Hypnale perniciosiſſimus:cuius generis eſt Hypnale ſomnifica ui
Ptyas perimens: qua occidit Cleopatra:ſiue Ptyade-ut nonnul
li uolunt- quod eſt aliud genus græcis Plinioq; uenena
ĩ oculos hominum expuens:πτύω expuo:Cor. Celſus
Aſpidas morſu ictus aceto epoto puer liberatus- credo
Acetum inquit quoniam id quamuis refrigerandi uim habet-tñ
hẽt etiam diſſipandi-quo fit ut terra reſperſa eo ſpumet:

Aulos A uleticus tibialis calamus Plinio - nam aulos tibia : Vnde
Monaulon Monaulon ſimplicem uocant tibiam- Mercurii ĩuentũ:
Monodium ut Mydæ in phrygia obliqua:& Marſiæ duplex tibia:ſi
Synodium ue Oſiridis in ægypto:Incentionem cantũq; unica tibia
Monodiũ appellant:ſed meo periculo & ſola tibia mu-
ſicoue alio inſtrumẽto & aſſa uoce unica cantum hoc
nomine dixeris:e contrario Synodium.

A deps pingue quoddam nec cogitur nec ſiccitate aliqua
fragitur-ut diximus-Ariſtoteles de partibus animalium
Seuum lib.ii.& hiſt.tertio Seuum in fine carnis ſemper fragile.

eſſe/& cum refrixerit concreſcere: Adipem uero ĩter car/
nem cutemq; liquidum/ minimeq; aptum durari nota/
uit: ut mirum uideri poſſit cur Plinius aliter ſuper ſeuo
& adipe ſenſerit: ipſius hæc uerba ſunt ex .xi. cornigera
una parte dentata/& quæ in pedibus talos habent ſeuo
pingueſcunt/biſulca ſciſciſue in digitos pedibus: & non
cornigera adipe: concretus hic & cum refrixit fragilis/
ſemperq; in fine carnis/contra pingue inter carnem cu/
temq; ſucco liquidum: æſtiment bene eruditi: Hoc unũ
teſtari lubet: boues capras oues adipem non habere: cã/
delæ ex eo ad quotidianos uſus non probantur: quia fa
cile diſtillant: ex ſeuo cõmendantur: Inuenio autem adi/
pes ieſſe hominibus ſuib⁹ anatibus/gallinis/anſeribuſq;
unde ex iis adeps Comagenus Syriæ peculliarii præcla/
riq; medicaminis & unguẽti appellatus: ſed uſurpãtur
ſæpiſſime hæc nomina quia pĩguedinis utraq; ſunt: Adi
patum. M. Cicero & alii ueterum honeſte pro pingui &
opimo poſuere/ſed adipe quoq; legimus.

Candelæ

Coamagenus adeps

Adipattu

Adipale

A nterides & Eriſmæ ſtructuræ dicuntur quæ ad conſer/
uandam inter cætera frõtis ſtructuram a lato gradatim
contactæ adponuntur: ne extrudantur terra congeſto
pondere ſtructurarum ut inquit Vitruuius ſeptiones: ne
ue fiant interdum proclinationes inſtructuris εριγμα
græce munimẽtũ αντερισ aductatio & αντερειδω
renitor/inhæreo:

Eriſmæ

A bacus ĩ ſummo capituli colũnaꝝ planities/cubile epiſty/
lii erit: Abacos quoq; ſupra podia ſubigendos & polien
dos docet in .vii. Vitruuius/& ſolis abacum pro diſco ei/
us accipiunt aſtrologi: Idem Vitruuius lib. viiii. de horo/
logioꝝ ratione/ uſu/ & inuentione ſcribit Ariſtarchum
ſamium inueniſſe diſcum in planitie.

Diſcus

A pocaſtaſis redintegratio reſtitutio/ inſtauratio aſtroꝝ di/
citur aſtrologis mathematiciſq; perfecto orbe temporis
quo/ ad carceres unde coeperant iteꝝ illa ſtellaꝝ ac ſy/
derũ oĩum quæ Aplanes habet ut ille ĩquit eſſeda mea/
uerit huius anni maximi hyems ſũma eſt Cataclyſmus

Cataclyſmus

Ecpyroſis diluuium diluuionemq; noſtri uocant: æſtas uero Ecpy/
roſis mundi incendium ἐκπυρόω incendo: Accidit enī
ſeculorum ſpatiis conuerſionibuſq; longioribus mun/
dum tū exundeſcere/ tum exardeſcere: futuram aūt or/
bis diſſolutionem incendio theologis eſt iam diu rece/
ptum: etiam ſi philoſophorum complures æternum
uoluerint.

A cerſecomes intonſus Apollinis cognomen a radiis fron/
Acrocómæ tem perpetuum cingentibus: Acrocomas quoq; dici/
mus demiſſitiis & longis capillis: Sunt tamen qui nectē/
tes ad ſummum capitis uerticem crines hoc nomine
appellari uelint:

A podos gallorꝫ gallinaceorum uocem cum itempeſtiuū
canunt ſignificat ut quibuſdam placuit: dicitur quidem
cantus quicūq; fere abſonus: nam ea uox eſt quæ neq;
choro neq; fidibus concordat:

Apathia A pathes ſine affectibus: Apathia omnium affectuum ua/
catio græcis dicta quæ hominum paucis contigit: nam
Pathe quæ noſtris perturbatiões ſiue affectus Pathe a græcis
uocantur:

A garicum glandiferæ Galliarum arbores ferunt ut ſcribit
Plinius eſt autem fungus candidus odoratus antidotis
efficax: naſcitur in ſummis arboribus/noctu relucens de
cerpitur:

A læ ſub brachiis qua thoraci hæc iunguntur in homine
dictæ ſunt & Plinio ī robore qua rami e trunco e ramis
aliis exeunt alarum quadam ſimilitudine: Vnde Theo/
Maſcalides phraſto Maſchalides uocantur: μασχάλη ala græcis
Maſchale nam qua uolant alites πτέρυξ appellatur: Alæ in equi
Pteryx tum ordinibus Vegetio Modeſto Vergilio cæteris: hinc
Alarii Alarii & Alares milites dicti:

Exalburnatus A lburnum/unde exalburnatæ arbores/a colore in arbori/
bus adipes uocant a cortice cutro proximos: quibus ca/
ro ſubeſt/huic oſſa/id eſt materiæ optimum & tanq̄ nu/
cleus: ſanguis quoq; qui eſt humor: hiſdem nerui & me
Tubera dullæ ut ſcribit Plinius: quibuſdam ſunt & Tubera ſicut

in carne glandia:in his nec uena nec pulpa eſt/ quodam callo carnis in ſe conuoluto:hæc precioſiſſima in Citro/ & acere/ dat & alnus tuber ſectile nec aliæ arbores qd' ſit in precio: Glandia

Ablaqueator excodicator:nam ablaqueare quod excodi/ care Palladio eſt circa radices arbo℞ terram ingeſtam ſarculo aperire/ut afflatum habeant:unde græci ριζο/ τομειτσθαι και περιαιρεισθαι dicuntur:inde abla/ queatio & excodicatio : cui cõtraria eſt accumulatio cũ radices operiuntur utiliſſima cum arbores defloruerint/ at uitibus uariante uua/ Excodicator Ablaquatio Excodicatio Accumulatio

Abrotanũ amaritudine cognitum/ſeritur & ſemine & ſur culis : utiliſſimũ neruis/lumbis/tuſſi/urinæ anguſtiis : ra/ mus eius puluino ſubditus uenerem ſtimulare creditur: efficaciſſima quidem herba eſt aduerſus omnia ueneſi cia quibus çoitus inhibeatur:

Aſphodelus herba mãditur/& ſemine toſto & bulbo/ſed hoc ĩ cinere:dein ſale & oleo addito: radix ſimulis napis modicis/nec alia numeroſior inquit Plinius octoginta ſimul aceruatis ſæpe bulbis : folio porri ſilueſtris/ caule acinoſo:Anthericon uocat Theophraſtus & alii:bulbos uero aſphodelum/noſtri illud albucum dicũt & aſpho/ delum/haſtulam regiam. Anthericon Albucus Haſtula regia

Athara medicamentum ex olyra frumenti genere Plinius xxii.olyram Arincam diximus uocari : hac decocta fit medicamentum quod ægyptii Atharam uocant infan/ tibus utiliſſimum/ſed & adultos eo illinunt: Olyra Atrinca

Arbutus quæ & unedon a radice ut corylus ramoſa ſpon te ꝓuenit folio latiore lauri flore candido/ fructu uiridi & per maturitaté rubertimo qui eſui eſt:abundat eo cor ſica Armolinũ uocant & romani uulgo Ceraſa marina cœpere maiore ꝗ fraga/græcis duo ſunt genera ũde co/ maron & Memecylon appellant/ ex quo apparet ĩquit Plinius.xv.totidem eſſe & apud nos/ Pomum ĩhono℞ eſt ut cui nomen ex argumẽto ſit uno edendi Vnedon . Armolinum Ceraſa marĩa Comaron Memecylon Vnedon

B Identes inſtrumenta ferrea ruſticorum olitorū́q; uſibus nota: bidentes hoſtiarum genera A. Gellio/cæteris: Ambidēs inquit Feſtus ſiue bidens ouis appellabatur quæ inferioribus & ſuperioribus eſſet dentibus: & alibi oues dixit dentes duos altiores habentes: & Duidens item hoſtia bidēs: dictas a numero annorum ſunt qui uelint quaſi biennes: Vnde Pomponio in atellana bidenti uerre/ & alii quod binæ pecudes imolarentur cum erant diis facturi: inde Iouis ictus fulmine locus Bidental uidetur appellatus:

Ambidens

Duidens

B iſontes in germania preſertim iubati boues feris ſimiles pernicitate: capti aſſueſcere manu neſciunt/ Plinius & Solinus. At Bubali bouum genus nigricans eximiis uiribus ad plauſtra onuſta trahenda: Trahunt autem nares iuncti/ſicut boues cornua: iugo tamen utriſq; inpoſito: Sed trahunt quoq;/ unde prouerbium bubalus naſo:

Bubali

B iothanatos morte uiolenta/non naturali mortuos dicūt quales fere & fuerunt/& futuri ſunt iniqui principes & tyranni/quorum miſerrimam cōditionem aiebat Domitianus Cæſar utpote quibus de coniuratione comperta non crederetur niſi occiſis: Sed pauci profecto ſunt boni ex licentia/ & propter mala in primis conſilia: Vnde Traiano imperatori a quodam homuncione dictum eſt: meliorem eſſe rempublicam/& prope tutiorem in qua princeps malus ſit/ q̃ ea in qua ſint amici principis mali; etiam ſi facilius uidetur a bono principe malos uinci: q̃ malum principem a bonis corrigi poſſe: Et ſcurra Claudii mimicus ille in uno anulo bonos omnis principes ſcribi poſſe aſſeuerauerit: Nihil profecto difficilius bono principe: Mortem ipſam uiolentam Biathanaton quoq; græci dixerunt/nam βία uiolentia: de qua Maro æneid. iiii. de Didone/& Plautinus Teuropides i moſtellaria/quia præmaturæ inquit

Tyrāni

Principes bōi

βία

nita careo:me in acherōtem recipere Horcus noluit: ſed mature mori dicitur q numeris expletis ſua morte moritur/& quiſquis iam grādænus fato concedit; Aetas autem hominis anni. lxx. ſi multum. lxxx. & quod amplius eſt labor & dolor inquit pſalmographus: At Trebellius Pollio mathematicorum doctiſſimos ſcribit centum uiginti annos homini ad uiuendū datos iudicaſſe/ neq; plures cuiq; cōceſſos:illud adiicientes Moſen unicū dei ut Iudæorum libri loquuntur familiarē centū uiginti quinq; annos uixiſſe:cui tū etiam conquerenti quod iuuenis ad huc decederet reſponſum ferunt ab icerto numine neminē ultra eſſe uictuꝝ:Plinius attamen in cenſu Veſpaſianorum refert Parmæ delatos duos .cxxx. annorum Placentiæ unum.cxxxi.Fauentiæ unā mulierem.cxxxii. Bononiæ L. Terentium Marci filium.cxxxvii. Hinc ego crediderim uiuendi nullum certum ſtatutum eſſe terminum optimumq; mori ante ſenii tedium & odium/ ante repuereſcentiam: — Mori maturæ; Aetas hoīs; Moſes; Repuereſcentia

B racteartii bracteas auri argentiq; operibus īducētes/& earum opifices dicuntur:Plinius de Bracteis/Auri iquit unciæ in ſeptuagenas/& qnquagenas plures bracteas quaternū utriq; digitorum ſparguntur: craſſiſſimæ ex his Preſtinæ uocantur:proxima Bractea Queſtoria appellatur: Bractea autem tenuior eſt lamina:excogitatæ ſunt & ligni bracteæ. — Bracteæ

B accæ fructus quales ſunt Cornus arboris/ oliuæ myrti/ lauri & id genus aliorum/Baccæ margaritæ: unde monile baccatum/ nam Bacchæ a numine Bacchi appellatæ ſcribit Alexius Lampridius/ Alexan.Cæſarē matronas regias cōtentas eſſe uoluiſſe uno reticulo/atq; inauribus & baccato monili & corona cum qua ſacrificium facerent:& unico pallio auro oparſo & cyclade quæ ſex unciis auri plus non haberet: — Baccatū monile; Bacchæ

B iſſacia ueſtis uulgo etiam nunc in uſu/ ruſticorum maxime nominantur: Siue Biſſacena a regione africæ Biſſacia nomen mutuatur:At Byſſina ueſtis a byſſo in ligni gene — Biſſacena; Byſſina

re iudæis olim in uſu præcipuo de qua ſumus dicturi.

B aliæ ueſtes Vopiſco in Aureliani Cæſaris uita ſubtuſſæ dicuntur etiam ſi ſcriptum eſt quandoq; Blateas / ſicuti eo ipſo loco Chloreas uirides iure quis dixerit / non au/

Choleteæ
tem Colorias nam χλωρον uiridem ſignificat: Vnde

Chloros
chlorides gemma Plinio. xxxvii. herbacei coloris: &

Chlorides
χλωροτης eſt uiredo: Sed & flauum ſæpenumero a quo ueſtes has quidam uolunt appellatas: & eidem Pli/

Clorion
nio. x. chlorion auis totus eſt luteus / qui hyeme non ui/ ſus ſolſtitio procedit. Balius autem color Spadix dici/

Baluis color
tur & puniceus: ſunt enim Synonima; exuperantiam ſplendoremq; ſignificantia ruboris / quales ſunt fructus

Spadix
palmæ arboris non admodum ſole icocti: Spadica Do

Puniceus
rici uocant inquit Gellius e palma termitem cũ ſuo fru/ ctu / alii Bais. Vnde Balius color in equis commendatur Vergilio ut generoſis.

Bais
B ulla inter ornamenta maioribus: Plinius a Priſco Tar/ quinio omnium primo filium cum in pretextæ annis occidiſſet hoſtem bulla aurea / donatum conſtat: unde mos bullæ durauit / ut eorum qui equo meruiſſent filii

Lorum
id inſignem haberent: cæteri lorum / Bullæ in aquis cum pluit tumores uentoſi cito euaneſcentes / hinc homo

Non bulla
bulla dicitur Mar. Varroni: Bullæ item claui ſcutulati ad ornatum in poſtibus i cingulis quoq; ut calphurnio in equorũ mulaꝝq; pectoralibus / poſtilenis / frontalibus & aliis: Plautus in aſinaria Iuſſin dari bullas has in ſplen dorem ædibus noſtris?

B axeæ philoſophorũ cum primis crepidulæ: Appuleius Nec qui pallio inquit baculoq; & baxeis / & hircino bar bitio philoſophum fingeret: Plautus in menechmis q̃r eſt peniculus? qui extergetur baxeæ.

B alanus ſuppoſitorium id genus alui ſubducendæ quod clyſteris loco i mittitur ſedi / e melle cocto / radicibus her/ barũ lardo / & aliis: a ſpetie glandis longæ nomen acce/ pit quæ græce balanos: id ex adipe & niteo ut plurimũ fecere: quod refert Pollux: uſus eſt & medicus Hippo/

crates uerbo βαλανίσκα balano Myrobalanũ Martiali: Quod nec Vergili⁹ nec carmīe dixit Homerus Hoc ex unguento conſtat & ex balano: Plinius Myrobalanũ naſcens unguento ut ipſo nomine apparet: quo item indicatur & glandē eſſe: fructus magnitudine auellanæ nucis: Vnguentarii autem tātum cortices premunt: medici nucleos tundunt affuſa eis paulatim calida aqua: Inſtitores & fecem unguenti hoc nomine appellant: ſed & Myrobalanum græci uocant quod ex unguento & palmulis fit ad lienem inquit Celſus: nam balani e palma etiam dicuntur ut refert. xiii. idem Plinius: Mytobalanũ

B ilis atra ea eſt quam Melancholian græci uocant: unde melanchonici: Plautus in Amphitrione: Attrabili percita eſt: nulla res tam delirātes homines cōcinnat cito: & in captiuis. Atrabilis agitat hominem: Feſtus: atra bilis ab atro id eſt: animi uitio dicta: bilis uero rubra cholera: a qua cholerici: Sed bilem etiam apud afros humanum ſemen humi profuſum dici autor eſt idem Feſtus: Eſt & citrina: uitilina: praſina uiridiſue: aduſta: & accida Platoni ſalſo ſapori permixta: de quibus Auicenas Gallenus Schola medicorum unde bilioſus: Cor. Celſus: Vomitus inquit in ſecunda etiam ualitudine bilioſis neceſſarius: & bilioſum quoq; ſputum idem uocat ex bile quæ in ſtomacho hæret interdum: de bili atra nō pauca Ariſtoteles in problematibus: ubi cenſet: ſtolidos: attonitos: ignauos eſſe quibus ꝑmulta & frigida ſit: eos uero quis plurima & calida percitos īgenioſos: acies: ꝓpenſos: ad omnem excandeſcentiam. Melancholia Cholera Bilioſus

B oa papula rubens & fera: Plinius Boas tollit fimum bubulum: unde & nomen traxere: idem: Boa appellatur morbus papularum cum rubent corpora: Sabuci ramo uerberatur: Feſtus Pompeius Boa inquit ſerpens aquatilis græce hydra: a qua ictæ obturgeſcunt: crurum quoq; tumor uiæ labore collectus Boa appellatur: Plinius de ſerpentibus: faciunt his fidem inquit ī Italia appellatæ Boæ in tantā magnitudinē exeūtes ut diuo claudio Hydra

principe occiſæ in uaticano ſolidus in aluo ſpectatus ſit infans:aluntur primo bubuli lactis ſucco:Vnde nomen meminit & Solinus: Eſt & Tama cum itinerario ex labore ſanguis in crura deſcendit nõ ſine tumore: eadem fere quæ Boa: Lucretius Inguen ne exiſtat papulæ tama ne boa noxit:

Tama

Bubones circa inguina preſertim extuberant & inde nomen: βουβων inguen græcis:& noſtri quoq; inflãmationes eius membri collectioneſq; Inguinarias uocant:Plinius After herba inquit ab aliquibus Bubonion appellatur: quoniam inguinum præſentaneum remediũ eſt: Vnde & Bubonocellæ ramices inguine tenus erumpẽte inteſtino:ſiue cum uarices inguen impleuerunt quod Celſo placuiſſe uideo:At Bubones aues notiſſimæa ſua uoce nominate Varroni:

Inguinariæ
After
Bubonion
Bubonocelæ

Brondocela tumor in ceruice ut diximus.Cor.Celſus.vii. At in ceruice inter cutem & aſperam arteriam tumor increſcit bronchocelen græci uocant quo modo hebes caro/interdum humor aliquis melli aquæne ſimilis includitur:interdum etiam minutis oſſibus pili immixti:

Bronchus membrum muſculoſum ad fauces neruoſum/ & cartilaginoſum uocis eſt/ut quibuſdã placuit inſtrumentum:alii non bronchum id ſimpliciter/ſed bronchi caput nominant quoniam ut inquit Galenus/& ipſa arteria brõchus appellatur: Brunci autem Marcello ſunt ore producto/dentibus prominulis ex Lucilii ſatyra:Plinius Labra inquit a quibus Brũci & labrones dicti: ubi tamen Broci quandoq; legitur: & mox: ſenectus alt in equis & cæteris ueterinus intelligitur dentium brochitate:hoc eſt prominentia & magnitudine: Nam &.M. Varro de canibus rei ruſticæ ſecundo Brochos uocat/ & græci a dentibus Proodontas:

Brõchi caput
Brunci
Brochi
Brochitas
Proodontæ

Bulimia immodica & ualida fames/qualis ĩterdum poſt febres euenire ſolet reualeſcẽtibus:ita ut a cibo ſumpto etiam eſuriant/caninum medici noſtri dicunt appetitũ: qui cohibẽdus eſt/ne inducat recidiuam aut alios mor

bos βουλῖμὸς græci uocant: λιμὸς fames eſt, βου autem maximis & amplis quibuſcꝗ rebus ut iam ſcri pſimus preponebãt: de quo Feſtus: Vnde Bupedas, bu ſycon, bumaſten dixere: Bulimos Bu, Limos

B ua infantibus potio dicta Nonius & Cato auctores, ut eiſdem pappa cibus: mama mater, tata pater ſæpiſſime appellatur: Sed & Buas mala omnia pueruli infantes noſtri uocare ſolent: Pappa Mama Tata

B olis quicquid ad explorandã aquæ altitudinẽ in undis mittitur: βολος καὶ βολη græcis iactus: Vnde Bolides faces lãpadeſue Plinio & aliis ſunt totæ ardẽtes, & lon giorem trahẽtes limitem: qualis mihi uiſa eſt cum hæc ſcriberem nonis Auguſti M.D.XI: & olim mutinẽſibus malis apparuit ut refert idem Plinius libro ſecũdo: qui xxxiiii. Diſcobolon mittẽtem diſcum appellauit: Bolides Diſcobolos

B arbiton ĩſtrumẽtũ muſicũ: Vnde eſt, nõ facit ad lachry mas barbitos ulla meas: Auſoni⁹. Hoc gñre & chordas & plectra & barbita cõde, Hoc die mercatus cras citha rædus eris: mẽtionẽ habet & Flaccus odarũ primo:

B alſamũ pro opobalſamo uſurpat̃: ſtillat hoc ex arbore balſamo inciſa uitro, lapide oſſeiſue cultellis: pferturꝗ cæteris odoribus ut raræ ſuauitatis: Lac coagulat, & in ueſte maculas nõ relinquit, niſi fuerit uitiatũ, nam & ip ſum adulterat̃: Arborẽ Iudeæ peculiarẽ: urbi primum oſtẽdere imperatores Veſpaſiani: lignum ſurculos & ra malia Xylobalſamum uocant: Opobalſamũ Xylobalſamũ

B rachiale brachii ornamẽtum, & pars ea manus dicitur quam Carpon græci nominãt: Plinius Mẽſtruo in lana arietis nigri argẽto brachiali incluſo: Neoterici hoc no mine munimenta brachii ferrea, atꝗ aureas in brachiis torques ad ornatum appellãt: ut aurum brachiale: Carpon Argẽtum bra chiale Aurũ brachia le

B lattæ ſcarabei lucifugæ, libris nocẽtes: nam in domibus noctu errãt: & interdiu in parietũ cauis, inter libros non cõſtrictos, & chartas deliteſcunt: Inde blattaria balnea ſubobſcura Senecæ: At nũc inquit blattaria uocãt bal nea, ſi quæ non ita apta ſunt ut totius diei ſolẽ feneſtris Blattaria

ampliſſimis recipiãt: niſi & lauẽtur ſimul & colorẽtur:
niſi ex ſolio agros & maria proſpiciãt:nam blattaria lo
Blatræ
ca & cauernulæ blattarũ dicũtur:Blattæ ipſæ i balneis
maxime humido uapore procreãtur & in culinis: Bla/
teas bullas luti ex itineribus: aut quod calciamẽtorum
ſolis eraditur appellabant auctor Feſtus:

Tinctoria
Infectores
Dibaphum
Abaphos
Embaphia

B aphia tinctoria Seruio in quibus lana tingitur/officinæ
dicuntur infectorum quos tinctores paſſim uocamus:
Lãpridius in Seuero Cæſare Probũ refert baphiis præ/
fectum: βαφευσ īfector:Dibaphũ M.Ciceroni bis tin/
ctum purpura: βαφη ipſa infectura: Abaphos nõ infe/
ctus:Et Embaphia ab intingẽdo uſu inter uaſa eſcaria:

Spurii
Nothi
Trophe
Polytropha

B rephotrophia loca in quibus alũtur pueri expoſiticii q
ſpurii nothi/uulgo cõcepti & illegitime nati qualia Ita/
liæ multa ſunt:& apud nos Hoſpitale Rodulphi quod
uocãt βρεφοσ infans/τροφη educatio alimẽtum:Vn/
de Polytropha multi nutrimenti: ut ſunt omnium ani/
malium teſtẽs/& medullæ: de brephotrophiis mentio
habetur in autenticis/& apud Iuſtinianũ libro primo.

Pyrrhon
Burrha
Burrhanica

B urrhus rubẽs cibo ac potione ex prãdio cœnaue: nam
πυρροσ burrhũ quod dicebãt ruffum ſignificat unde
ruſticis burrha bucula dicta roſtro quæ ſit ruffo:& Bur
rhanica potio ex lacte & ſapa mixtis a ruffo colore:

B aſis columnæ unius/ſtatuæ uaſiſq; torus fere & ſedes:
Vnde baſes Iurecõſulto uaſorum orbiculos ſignificare
nõnulli uoluerunt/qui ſubponuntur poculis in menſa
præſertim ne mappæ uino ſubdefluo maculentur:

Baſilia
Tyrannis
Ariſtocratia
Oligarchia
Democratia
Monarchia
Polyarchia

B aſilica Plauto & aliis a rege ueſtis dicta: βασιλευσ rex:
ut baſilica locus de quo multa Vitruuius: baſilicæ edi/
tiones:baſilicus uicus: & innumera/Baſilea regius prin/
cipatus bonus qui eſſe debet:hinc opponitur Tyrãnidi:
& Plato Ariſtoteleſq; illum anteponunt Ariſtocratiæ
optimatium/oligarchiæ paucorum/Democratiæ po/
puli qui ſunt pricipatus: Monarchia unius/Polyarchia
multorum appellabitur:

Bucere

B uceriæ boum armẽta quæ Bucera:A.Gellius.x.Terram

italiam de græco uocabulo ſcripſerũt quoniam boues græca ueteri lingua ιταλοι id eſt uituli uocitati ſunt: quorũ in Italia magna copia fuerit:buceraq; in ea terra gigni paſciq; ſolita ſint cõplurima:Feſtus Bucerũ pecus de bubus iquit dicimus:Bucẽtrũ ſtimulus boum Bucẽtæ ipſi ſtimulatores quod nomen trãſiit ad Tabanũ: Italia Bucẽtrum Bucentæ

B itumen Aſphaltuſue auctore Plinio alibi limus alibi terra:Limus a Iudeæ lacu aſphaltide emergẽs:terra in Syria circa Sydonem oppidũ maritimum:ſpiſſantur hæc utraq; in denſitatemq; coeunt : calcis uſum præbuit ita ferruminatis babylonis muris : liquidũ bitumen Piſaſphalton appellatur ex argumento picis & bituminis Naphta bituminis generi a quibuſdã adſcribiť de qua idem Plinius libro.ii.Vitruuius quoq; Babylone inquit lacus qui limneaſphaltis appellatur habet ſupra natãs liquidum bitumen/quo/& latere teſtaceo ſtructo muro Semiramis circundedit Babylonem Item Ioppe in Syria arabiaq; numidarum/lacus ſunt magni qui emittũt bituminis maximas molles / & crebræ quoq; ibi ſunt lapicidinæ bituminis duri: Aſphaltus Piſſaſphalton Naphta

B atioca patera ex argento alioue metallo in ſacris preſertim/cuius meminit ni fallor Plautus in Sticho:& Batiolæ uaſis mẽtionẽ habet ex eodẽ Plauto Nõius Marcel. Batiola

B litum herbam eſſe quã noſtri olitores ſpinaciam a ſeminis ut plurimum ſpinoſo cortice/ & nos in lib. de partibus ædiũ olus hiſpanũ appellauimus facile credimus quando Plinius. xviii. in horto inquit ſatorum celerrime naſcuntur Ocimum/blitum/napus/& eruca/& ſtatim paulo infra:nudum ſemen apii:Coriandri/aneti/feniculi/cumini:cortice obducta bliti/bete/ a triplicis/ocimi/at lactucis in lanugine:Eſſe autem blito ſemen cortice obductum liquet: ac ſatum erumpere ocyſſime per uer & autumnum ipſi utpote experti liquido ſcimus: Eſt præterea olus inſipidum / fatuum / unde in comœdiis apud ueteres bliteæ meretrices: Spinacia Bliteæ

B yrſa coriũ/unde Byrſam quã Burſam/y/in/u/ut ſæpius Burſa

Burſa trāſeūte/uulgo marſypiū uocāt/e corio ut plurimū fie/
ri ſolitā.nam fiūt & /e/ſerico interdū crumenæ/& ex ha
mis ferreis adfabre tornatis/ nō ſine corio tū itus ſæpe
adſuto: Byrſam ſaxū Carthagię fuiſſe ſcribit Eutropiꝰ.
B ruſcū aceris tuber arboris uocāt/ e quo fiūt mēſæ nigre
ſcētes:Pliniꝰ pulcherimū uero eſt bruſcū inqt/ multoq̃
excellētius etiā Molluſcū tuber utrūq; arboris eius:Sed
Molluſcum bruſcū itortius criſpū/molluſcū ſimplicius ſparſum: &
Menſæ magnitudinē mēſarū caperet haut dubie ꝑferet citro.
B etulla lentiſſima eſt/& ideo ſcutis apta/ut fici/Tilia ſalix
utraq; populus/ & ſabucun: Gallica hæc arbor inquit
Plinius mirabilis candore & tenuitate: terribilis magi/
Virge magi/ ſtratuum uirgis:eadem circulis flexibilis/item corbium
ſtratuum ſportis:bitumen ex illa galliæ excoquunt:
B ipalium ferramēti genus ruſticani ad foſſurā aptiſſimū/
quale id quod noſtrates Valgiū appellāt Pli.de ſemia/
Valgium rio eligēdo/ſit ergo ſiccū ſuccoſumq; bipalio ſubactū/&
q̃ ſimillimū terræ i qua trāsferēdū ſit:Idem/terrā iquit
ad roſarū & uineæ ſatum uertere bipalio:M. Varro/Id
prius bipalio ait uortito:omnino ſarculi genus eſt:
B etonica a radice folia ſpargit fere lapathi ſpecie ſerrata
unde ſerratula dicta:Ceſtron græce uocāt a remediorū
Serratula multiplici uarietate/& Pſychotrophon:habet hæc tan/
Ceſtron tum gloriæ ut domus in qua ſata ſit tuta inquit Plinius
Pſychotro/ exiſtimetur a piaculis oībus:Nā uis herbarū admirabi/
phon lis/& pene diuina eſt / qua nihil nō effici poſſe credide/
runt plurimi:Sed notitiæ perq̃ neceſſariæ pauci nūc ſtu
Ves herbaꝝ dent:& ii quidē illiterati & agreſtes/ ita ut ſæpe decipiā/
tur & re & noīe quæ inſcitia(proh pudor) trāſit etiā ad
pharmacopolas ſpeciarios/ herbarios/ ac medicinā ip/
ſam profitētes:hinc Antidota & ſyntheſes illæ inexpli/
cabiles ad morborū remedia/uel in caſſum ſæpe uel ad
mortē corporibus noſtris igerūtur: Si cōferunt caſu ac
ceptū referamus/ſapiēter,ꝑfecto(ut mihi uidet̃)Aurelia
Medicos nūq̃ nus iperator medicos cū egrotaret nūq̃ uocauit/Inediā
qua ſe curabat precipuum & optimū medicū uocitās.

B uleuterion locus conſilii/curia/quo reipublicæ guberna tores cõueniunt ad conſulẽdum Plinius.xxxvi. Cicizi & buleuterion uocant ædificiũ amplum ſine ferreo cla uo: βουλη cõſilium/Vnde Sybila quæ ditio dei cõſiliũ denotat nam Veteri ſermone æoles σιουσ deos uo/ cabant q̃ βουλη Cõſilium fuerunt autẽ decem nume ro ut.M.Varro in libris rerum diuinarũ ad Cæſarẽ põ/ tificẽ maxumũ ſcribit:Cecilius ad Traianũ qui i bulen a cenſoribus legũtur:Vnde buleutæ eidem cõſiliarii ſe/ natoreſq; quãdo ii ſunt proprie qui reipublicæ conſu/ lunt:ſed & Buleutes græcis conſultus dicitur:

Bule

Buleutes

B yſſina coccinei coloris purpureiue dicebantur : Plinius gemina inquit demoſtrata uia luxuriæ ut colos alius operiretur alio ſuauior ita leuiorq; dictus: quin & terre/ na miſcere/coccoq; tinctum Tyrio tingere/ ut fieret his byſſinum:ubi Hermolaus bis byſſinum legendum cre/ didit : At Plinius ipſe de lino aſueſtino huic inquit lino principatus in toto orbe/proximus byſſino / mulierum maxime deliciis circa Elim in achaia genito / & Iudæis quoq; ut iam diximus:βυσσοσ graui accentu tinctura ex purpura / acuto profunditas/eſt tamen apud Hero/ dotum βυσσοσ profunditas:

Byſſinũ linũ

BAſſon

B uteo e genere accipitrũ a quo Romana familia cogno/ minata cum proſperum auſpicium inducis naui ſeden/ do feciſſet ut ſcribit Plinius : a numero teſtium Trior/ chen uocant: ορχισ teſtis/ Vnde Cynoſorchis herba Inter accipitres eſt & qui Eſalon uocatur omni tempo/ re apparens / cum cæteri hyeme abeant : eſt & noctur/ nus quem Cimindin appellant/De hoc Ariſtotelles ſic ſcribit chalcis montes incolit atro colore eſt magnitudi ne accipitris quem Palumbarium nominant forma lõ/ ga ac tenui Iones Cymindin appellãt Cuius Homerus etiam meminit cũ inquit chalcida dii perh bent homi/ nes dixere Cymindin hæc Hybris eſt qua alii non aliã eſſe quã pygem uolunt die minuit apparet Quia non clare uidet ſed nocte uenatus more aquilæ:cum aquila

Triorchis

Eſalon

Cimindin

bellũ interneciuũ gerens/ita ut cohærẽtes ſæpe capian/tur : Buteonẽ Feſtus auis genus dixit quæ ex eo ſe alat quod accipitri eripuerit / uaſtitatiſq; eſſe cauſam his locis quæ intrauerit ut Bubo a quo etiam appelletur buteo/nam bubo funebris auis eſt auſpiciis abominata/noctis monſtrũ nullo cantu ſed gemitu : in urbibus autem omnino in luce uiſa dirum oſtentum eſt : Capitolii cellam intrauit Sexto Papellio Iſteo/L. Pedanio conss. propter quod nonis Martiis urbs eo anno luſtrata eſt.

Beta

B æta alias tum herba cito flaccẽs unde & bætacea mẽtula: eſt etiam genus ueſtis ut teſtatur Suidas in Colectaneis βαίτη ἐν χειμῶνι ἀγαθόν Bæta cum æſtate tum Hyeme bona de hac forſan intelexit Dioniſius Siracuſanus: Qui detracto Ioui Olympio magni põderis aureo amiculo quo eum tyrannus Hiero e manubiis Carthaginenſium ornauerat inectoq; ei pallio laneo dixit æſtate grauem eſſe Aureum amiculum Hyeme frigidum laneum autem ad utrũq; tempus anni aptius ut Autor eſt Valerius in libris factorum ac dictoꝝ memorabilium:

Bulbus

B ulbus ex Ceparum genere qui ut inquit Plutarchus in Sympoſiacis uim habet cõtrariam flulguri quemadmodum ꝙ Ficus arbor & hyene pellis porro riſus prouerbialis de quo meminit Plutarchus qui ut opinor Mutuatus eſt ex Ariſtophanis nebulis Vbi ſtrepſiades Socratis ingrediẽs ſcolã admiratur diſcipulos prono capite terram aſpicientes reſpondentiq; cuipiam querunt quæ habet terra Bulbos Silicet/eſt & aliud apud Ariſtophanem iocus de illo qui deuorauit Bulborum ollam quo quidem libidinoſum hominem innuit / nã & Bulbos irritare Venerem teſtis eſt Martialis nil aliud bulbis quam ſatur eſſe potes:

CRuſtæ marmoreæ quibus parietes in facie domus parte plurima cruſtantur nam & parietem cōmunem incruſtare licet ſecundum Capitonis ſententiā ait Proculus.viii.digeſt. titulo de Ser. Vrb.pred. Cruſtæ teſtudinū lamiæue quibus lecti & repoſitaria ut dictum eſt ueſtiebantur. Cruſtæ fluminum Sabulo concreto & incocto ſolibus quas in cibis interdum appetunt rerum a malatia inſolitarum cupidæ pregnātes fœminæ: Cruſtæ uitri cameris olim additæ: Sunt & cruſta: & ſtruſtulum quoq; dulciarii operis: unde cruſtularii piſtores dulciarii ut noſtrates Feſtarii mellita concinnantes: At.M. Varro Cruſtulum inquit a cruſta pultis:

Cruſtula

Cruſtularii

Campes a flexura erucæ hortis infeſte dicuntur. Columella diſtorto corpore campe: & alibi hirſutaq; cāpe: unde Pityocampas pinus arboris erucas nuncupamus morſu pernitioſas auctor Plinius.xxiii.cui.xvi. Pitya nucum pinearum genus eſt e pinaſtris remedii ſingularis aduerſus tuſſim: Sunt & Hippocampæ e piſcibus in mari: Cāpas inquit Feſtus marinos equos græci a flexura poſteriorum partium appellant: Nec errauit Vegetius in libris de Veterinaria arte qui gaboſum iumentū appellauit Quod Gambas habeat iflatas ut falſo grāmatiſtæ exiſtimāt nā & Neoterici Gābas nūcupāt quas græci a flexura Cāpes quoq; i ædificiis habent ut dictū eſt: καμπη flexura: καμπτηρ flexus græcis campta flexibilia:

Pityocampæ

Pytyia

Hippocāpæ

Campta

Corynthium æs quod poetis Ephyreum ex illa antiqua gloria æris maxime laudatur iquit Plinius.xxxiiii. hoc caſus miſcuit corynthо cum caperetur incenſa miraq; circa id multorum affectatio fuit quippe cum tradatur non alia de cauſa Verrem quem Cicero damnauerat pſcriptū fuiſſe ab Antonio q̃ quod corynthiis ſe ei ceſſurū negauiſſet: Vnde Corynthiarius corynthiorū imo dicus affectator quo taxatus eſt cognomie Cæſar olim Auguſtus: Corynthus capta eſt olympiadis centeſimæ

Ephyreū æs

Corynthiari⁹

Carynthus

quinquageſimæ ſextæ anno tertio:noſtræ urbis ſexcenteſimo octauo:lõge ante Aegineticum æs & Deliacum Aeginetico cãdelabrorum ſuperficiem elaborabant:Eadem ciuitas euerſa ſignis fictilibus romam ĩpleuit/quos Necrocorynthios id eſt corynthiorũ defunctos uocauerũt auctor Strabo νεκουσ græce defunctus:Diuus Hieronymus mortuale morticinũq; appellat Deliaci æris mentionem habet idem Plinius.x. Antiquiſſima inquit æris gloria deliaci fuit/mercatus in Delo concelebrante toto orbe: ideoq; cura officinis tricliniorum pedibus fulcriſq;: ſed & uaſa ex eo fuere in præcio Mat. Cicero actione pro Roſcio Domus referta uaſis inquit corynthiis & deliacis:

Aegineticum
Deliacum æs
Necrocho/ryntii
Mortuale
Morticinium

Cymatia in capitulis columnarum ſunt ueluti inundantes frondium & florũ quoq; deformationes:nam Encarpia poma cum frondibus inſculpta dicuntur:Vitruuius lib. iiii.Et Cymatiis & Encarpis pro crinibus diſpoſitis frõtes ornauerunt:

Encarpia

Catheti lineæ perpendiculares de quibus ĩ columnarũ capitulis Vitruuius.iii.Secundum extremi abaci quadram lineæ demittendæ quæ catheti dicuntur κάθετοσ perpendiculum.

Ciſſimbium uas hederaceum unde nomen κισσοσ græce hedera/fuit.n.eo nomine hiſtrio & ſaltator Liberi patris qui dum exercet Thiaſos ſaltationes & choreas caſu lapſus in terræ hiatum moritur:tellus ut ferunt ĩ gratiam Bacchi remiſit hederam primum apud Acharnas niſam:Inde Gameciſſos & Dendrociſſos/ hæc procera adſurgit/illa humilis ſerpit. Cymbium ab eo per ſyncopam dictum uolunt: eſt tamen a ſpecie cymbæ: Feſtus/ Cymbium ĩquit a ſimilitudine nauis quam κυμβασ appellant:habetur & patina argentea hederacea librarum trium & uiginti in Claudio Cæſare/apud Pollioně Trebellium ex epiſtola Diui Gallieni ab hederis inſculptis/ ueluti eidem Diſcus corymbiatus/ & Lanx argentea pampinata:

Ciſſos
Thiaſi
Hedera
Chameciſſos
Dendrociſſos
Cymbium

C imea uas uinarium/quod forte mixtarium/Marcello ci-tanti Plautinum illud ex Amphit. cadus erat uini/ inde impleui Cirneam/ſed & ſtatim/ut ego inquit illic uini Cirneam ebiberim meri: alii Himeam mallunt legere/ quæ ſit uas fictile. M. Catoni. Himea

C aries uetuſtas putrilago Nonius auctor: Vnde Carioſus carie plenus/exeſus/ & deformatus: Apuleius ſcabiem uetuſtam: carioſæ teſtæ occipit exſcalpere Cariem iquit Plinius non ſentiunt cupreſſus/cedrus/buxus/iuniperus olea/eidem & carioſi dentes dicuntur: Carioſus

C atillones gulæ dediti a Catillis quaſi catinorum in qui-bus ponuntur eſculenta catillorumue liguritores: Vnde lupus piſcis catillo a priſcis appellatus quaſi liguritor/ ut qui proximæ ripas ſtercora inſectaretur: Proprie ta-men qui ad Pollutum Herculis ultimi ueniebant catillo nes ueteribus dicti/quia catillos liguriabant: quando no uiſſimorum deterior in ſimilibus eſt conditio: At Feſtus Catillatio inquit graue obrobrium hominibus gene-roſis obiciebatur ſi qui prouintias amicas populo Ro. expoliaſſent: Et catillare Fulgentio per alienas domos diſcurrere a catulis qui per omnis domos circũeant: Vn de Plauto catillatum in caſina: Catilli Lupus piſcis Catillatio

C ybium piſcis eſt/ & Plinio cõciſa Pelamis/hæc e thyn-no & cordila cum luto ſe immerſit Martialis/diuiſis cy-bium latebit ouis/ item/ uel duo fruſtra rogat cybii/ te-nuemq; lacertum: Marcus Varro: Cybium & Thynnus cuius partes græcis uocabulis omnes/ut melandrya atq; Vreon: id autem caudæ proximum eſt: At clidia ſiue clides iuguli thynni nec aliter uocantur: quæ cybia dicuntur: inter macra ſunt: inter piguia cordilæ ex Athe næo: Pelamis Vreon Clidia Cordilæ

C ætramentum ſutorium quo ſutores calceatii crepidariiq; filum oblinunt ut firmius ſit Plinius de ocymo/ Veru-tucas mixto ceramento ſutorio tollit: ſit autem cæra & pice ſimul ferueſactis quo loco legendum rectius for-saſſe atramento ſutorio/id chalcantum uocant ut dixi/ Chalcantum

Vitrumium ximus ex Plinio ipſo & refert Cor.Celſus:noſtri Vitrio/lum/quo infectores quandoq; utantur:

Rabidi mor/ nis C ynorhodos roſæ ſilueſtris genus dictum quod rabidi canis morſibus auxilietur remedio præſentario. Plinius In ſanabilis ad hoſce annos fuit rabidi canis morſus/pauorem aquæ/potuſq; omnis afferens odium: Nuper cuiuſdam militantis in prætorio mater uidit in quiete ut radicem ſilueſtris roſæ quam Cynorhodon uocant eblanditam ſibi aſpectu pridie in fruteto/mitteret filio bibendam in lacte: in luſitania gerebat hiſpaniæ proxima parte: caſuq; accidit ut milite a morſu canis icipiente aquas expaueſcere ſuperueniret epiſtola orantis ut pareret religioni: ſeruatuſq; eſt ex inſperato/& poſtea quiſquis ſimile auxilium tentauit:

Teſtudines C henophagi eſtores teſtudinum quæ illis nomen dederunt χελωνη teſtudo/ſunt & teſtudines machinæ ad oppugnationes urbium de quibus Vitruuius & Vegetius: inter has habentur Arietariæ/ In ædificiis quoq; teſtudo camera & fere αχισ: de qua ſcripſimus:

Arietariæ teſt. C icur manſues manſuetuſue Cicero. v. Tuſcul. queſt. immanis alias/quaſdam cicures: Marcus Varro/Cicurare manſuefacere: quod enim a fero diſcretum eſt id dicitur cicur: & dictum cicur ingenium/manſuetum/a quo

Cicurii Veturii quoq; nobiles cognominati cicurii: innatum a

Ciens cico cicur: cicum dicebant membranam tenuem quæ eſt ut diſcrimen in malo punico:

C allum duratam carnem dicimus/Cor. Celſus: Callus autem neminem fallit/quia durus eſt: hinc in pedum morbis Callus pungẽs/aucto dolore ſi premat calceus: ſunt & calloſæ ab uſu ruſticorum manus fabrorumq;: boum quoq; ceruices/ſimiarum nates/ueteres fiſtulæ/&

Calloſus alia Callum aprugnum ex apro ganeæ commendatum

Aprugnũ callus Plautus in poenulo: Callum aprugnum callere æque non ſinam/Iam dixerat in captiuis quanta callo calamitas:

Galrrita C aſſita a caſſide quibuſdam eadem quæ Galerita & Co/

ſydalis: caſſis uero in recto etiam caſſida ut chlamyda Caſſida
Priſciano citanti Vergilianum illud ex undecimo Enei/
dos Aureus ex humero ſonat arcus / ut aurea nati caſ/
ſida:

Ceſtus pugilum arma e loris bubulis e plumbo ferroq;
addito compacta: nam ceſton & lorum aut opus inter/ Ceſtoſi
punctum acuue pictum / & Veneris ornamentum ac in
cõmune fœminarum græci dixere/ Hinc Celſus Africa/
nus in quem Origenis ſcripta leguntur/ libros . xxiiii.
a rerum uarietate Ceſtos inſcripſit: de Ceſto loro ſeu cin/
gulo Veneris poetæ omnes Et Feſtus Pompeius Ce/
ſtus inquit & iis uocantur quibus pugiles dimicant / &
genus quoddam muliebris ornatus : At Fulgentius
Sculponeas refert dici ceſtus plumbo ligatos : Plautus Sculponeæ
in caſſina potiuſq́ Sculponeas quibus batuatur tibi os
ſenex nequiſſime : Neuius / Sculponeis batuenda ſunt
huic latera / ſunt & catoni in re ruſt. Sculponeæ calcia/
menti genus : Ceſtus græce πυγμη unde pygmachia Pygmachia
ceſtuum pugna / & pygmachus his dimicãs: quales Da/ Pygmachus
res & Entellus Vergiliani:

Caſtor idem qui Fiber a fibris extremitatibus margini/ Fiber
buſq; fluminum/ circa quas diuerſatur / inter amphibia
numerandus: effigie lutræ/ pilo molliore pluma/ niſi cau
da deſineret in piſcem : teſtes unde Caſtoreum eſt me/ Caſtoreum
dicis in uſu medicinæ/ ſibi ipſi amputat cum ſenſerit ue/
natores cupiens euadere damno teſticuli : id quod ne/
gat Sextius diligentiſſimus medicinæ ſcriptor / paruos
eſſe dicens / ſubſtrictoſq;/ & ſpinæ adhærentes/ nec adi/
mi poſſe ſine ulta animalis : adulterari autem Caſtoreũ
renibus eiuſdem qui ſint grandes : cum ueri teſtes par/
ui admodum reperiantur: de quo Plinius.xxxii. A fibro
Fibrinæ pelles nunc maxumo in precio / Idem Plinius Fibrinæ pelles
Fibrinarum pellium cum pice liquida combuſtarum ci
nis narium profluuia ſiſtit : Succo porri mollitus extra/
hit tela corpori inherentia.

C ollybiſtæ nummularii pecuniam permutantes/ quando
Collybos Polluci pecuniæ dicitur permutatio: M: Cice/
Collybus ro in Verrem Collybus eſſe qui poteſt/cum utãtur om/
nes uno genere numorũ : Suetonius in Auguſto/mani/
bus collybo decoloratis Nerulonẽſis mẽſarius : ubi per
collybum natare etiam uidetur materiã ꝗ quæ e numo/
rum attrectatione decidua cum numerantur/cum per/
mutantur/manus inficit: quali decoloratæ manus olim
ſunt meæ/cum inter mẽſarios noſtrates unus ſederem
non ſine libris: animum permutatione lucroſa/& lectio
ne(cum dabatur ocium) oblectãs: Dictos Hieronymus
Collybia uoluit a Collybiis/quæ ſint tragemata bellariaq; ciceris
frixi/uuarũq; paſſarum uilia munuſcula: & Collybiſtas
eſſe campſores fœnus mutatitium exercẽtes: Eſt & Col
Collymbus lymbus Theophraſto põderis genus/& Suidæ ſpecies
nomiſmatis:

C apunculum uas fictile dixit antiquitas:

C alpar nomine priſco Dolium inquit Marcellus citans
Varronem. At Feſtus Calpar uinum nouum interpreta
tur quod ex dolio depromitur ſacrificii cauſa anteꝗ gu
Vinalia ſtetur : Ioui.n.ſua uina libabant quæ appellabant feſta
Calpium Vinalia & alibi calpar inquit genus uaſis fictilis. Fuerãt
Calpis & Calpium & calpis apud græcos digitati anſatiq; cra/
teres uaſa potoria: & Feſto Calpis poculi genus dictum
Chamedaph/ a capiendo: eſt tamen græcis καλπισ:
ne C hameplatani ab humilitate arboris dictæ: ut ſcripſimus
Chamemyrſi/ ſicut chamedaphne laurus/ chamemyrſine myrtus/
ne chamelea olea/ Chameſyce ficus/ Chameate ſabucus
Chamelea parua quæ Ebulus : Chameceraſi ceraſi quales auſtero
Chameſyce quæ ſunt fructu cum primis uidemus breuitate ab aliis
Chameacte differentes: Plinius de Sabuco: habet alterum genus ſil/
Ebulus ueſtre quod græci Chameacten alii Helion uocant: mul
Chameceraſi to breuius: Dioſcoridi eſt Helioſacte: ακτη græcis Sa/
Helion bucus:
Helioſactæ C eramion orcã dicũt teſtam tegulãq;/ & oĩo fictilia quæ/
Actæ cũq; græcis κεραμια uocãt κεραμευσ εοσ figulis

κεραμιον figlina: Et Ceramides colorem figlini ſignificat qualis fere Leucopheus in plumis quorundam anſerum uidetur: Ceramites Plinio gemma teſte colorem habens. Figlina Ceramides Ceramites

Cerusa unus e coloribus candidus fit omnis ut inquit Vitruuius e plumbeis laminis non ſine aceto: Plinius Pſymithium quoq; hoc eſt ceruſam plũbariæ dãt officinæ leuiſſima omnis præter quæ ad candorem fœminarum adhibetur: loetalis potus ex frigiditate/ſicut ſpuma argẽti: nam maxima pars uenenorum frigore interimit ut Celſus autor eſt: Pſymithium Venena

Calantica tegmen muliebre/ut mitra fere quod capiti innectitur Mar. Cicero in Clodium/cum calanticam ait capiti accomodares.

Coſmotica compoſitiones & medicamẽta ad capillos ut uolunt colorandos uenuſtãdoſq;: qualia ſcripſiſſe ferũt archigenem medicum: ĩ quibus myrrha & ſalis ſpuma cõmixtis fluentes & criſpos fieri capillos oſtendit: Coſmoticorũ quoq; Gallenus mentionem habet quorũ alia capillum nigrant quædã redunt candidum/ & alia ruſfant: ut effœmiatorũ & mulierũ ea eſt una cura: refertq; ſe uidiſſe fœminas cõplures ĩmodica affectati capillitii curioſitate defunctas uitiato loetifera frigiditate ipſo cerebro: Ego edentatas hoc uno e noſtris ſcio plurimas: niſi ſit forte ex fucorum dealbamentis quæ luxorẽ & cariem dẽtibus afferre ſolẽt: Coſmos ornatus: unde mũdus græcis hoc nomine appellatus: ſicut coelum noſtris quoq;/auctore Plinio: Coſmopolites ciuis mundi/qualẽ ſe predicabat Socrates: Acoſmos incomptus inelegans At Coſmiana unguenta a coſmo unguentario nomen acceperunt: de quibus Martialis & Petronius. Edentatæ Coſmos Mundus Coſmopolites Acoſmos Coſmiana

Calliblephara medicamina quibus fucantur honeſtantq; pili ĩ facie genisq; maxime: Satyricus poeta Ille ſupercilium madida fuligine tinctum obliqua producit acu/pingitq; trementes attolens oculos: Pli. Calliblepharíq; pari modo fuligo in hoc uſu temperatur: βλεφαρον palpe- Blepharon

bra genaue latinis:de genus Feſtus & alii:Os ab his trãſ
Iugale — uerſum tendens ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur/Iuga/
le inquit Celſus appellari poteſt ab eadem ſimilitudine a
Zygodes — qua id græci Zigodes nominant:

C orallium columue naſcitur in gallico ſinu circa orcha/
das inſulas: & in ſiculo circa Heliam & Drepanum:
apud grauiſcas quoq;/& ante Neapolim cãpaniæ: for/
ma eſt ei fruticis/color uiridis/ baccæ eius candidæ ſub
aqua ac molles/exemptæ cõfeſtim durãtur & rubeſcũt:
quaſi corna ſatiua/ſpetie & magnitudine: aiunt tactu ꝓ/
tinus lapideſcere ſi uiuat inquit Plinius.xxxii. Itaq; oc/
cupari euelliq; retili/aut acri ferramento præcidi: hac de
Curallium — cauſa Corallium uocitatum interpretantur: ἀπὸ τῆσ
Ceralium — κουρᾶσ id eſt a preciſione/alii Cerallium a ἀπὸ τοῦ
κείρεσθαι/eradi/demeti:optimũq; maxime rubet/nec
ſcabioſum/nec lapideum:ſurculi infantibus adligati tu/
tellam habere creduntur:Nunc maxima eſt penuria uẽ/
dibili merce/fœminis admodum expetita ad monilia:
ut olim Indoꝝ uiris/apud quos tanta fuit illi auctoritas/
Baccæ — quanta apud nos indicis margaritis: Et cum in eo bac/
Monile bacca- — cæ dicantur/monile baccatum ex Corallio dici poſſe
tum — quis negauerit.

C apital. M. Varroni faſciola qua capillum colligaret di/
ctum a capite/ut capitalis inimicus/& ædes capitales ab
exitio capitis & uitæ Plauto: & capital inquit Nonius
capitis periculum:Feſtus Pomp. capital linteum quod/
dam quo in ſacrificiis utebãtur:& capital facinus quod
capitis pœna luitur:

C aſtula eſt palliolum præcinctui infra papillas/quo mulie
res inquit Marcellus nunc & eo magis utuntur poſtq̃
ſubuculis deſierunt: idem fere quod ſtrophium & ma/
millare de quibus dicturi ſumus:

C alyptræ ueſtimenti genus quo ut ſcribit Feſtus capita
Crepidulæ — operiebant: utcumq; muliebre eſt capitis tergmen ca/
Soleæ — lyptra:
Gallicæ — C repidæ crepidulæ/Soleæ/Gallicæ calciamẽta ũeterum

ut diximus: ſunt huius generis & apud nos inter ſola ſu bere adito unde ſuberatæ dictæ & (qđ magis placet) Suberinæ: quas fœminæ ad eam altitudinem cõſuetas induunt ut in publico gigantes uideantur: in cubili pygmeæ ſint: Suberinæ

Carminator carminatrix & carminatio a uerbo carmiare de quo Plinius in mentione lini. Mar. Varro de lingua latina Carere in Neuio a carendo quod lanam tum purgant ac diducunt ut careat ſpurcitia ex quo carminari dicitur tum lana cum caret eo quod in ea heret.

Cupes cupediaq; antiqui lautiores & ganeatos cibos nominauere. Vnde cupedinarii uenditores: & cupedinarium ſiue cupedinis forum: quod alii a Cupe Cupedioue romano dictum uolunt quo ob latrocinium damnato boniſq; publicatis ſancitum uti in eius domo eſculenta & obſonia uenirent: ueluti quoq; macellum a Macello ut inquit Feſtus: Vnde Macellarii apud Suetonium in Veſpaſiano: Siue a mactandis pecoribus cum notat lanienam ubi lanii mactant pecora & carnes uendunt: diximus ex Varrone in libro de partibus ædium: At Mar. Ciceroni.iiii.Tuſcul. quæſt. Cupedia eſt ganeatorum ciborum cupido: Cupedia Cupedinarii Cupedinis forum Macellum Macellarii Laniena

Chiromantes per manuum liniamenta diuinare quæ hominibus euentura ſunt bona uel mala conantur: unde nomen: ars ipſa profeſſione Chiromantia: ut Aſtragalomantia per talos Velomantia per ſagittas pares & ut plurimum quatuor oppoſitis crenis Capnomantia per fumum unde Capnomantes: Hydromãtia per aquat. Aſtragalomãtia Captomantia

Circitores ſiue Circuitores quibus ut inquit Vlpianus iureconſult. de Inſt. act. ueſtiarii uel lintearii ueſtes dant circunferendas diſtrahendaſq;: Circitor in militia qui uigilias circuit de quo Vegetius: Circitor cuſtos in priapeis: Circulator uero qui ut circunforaneus loca peragrat publica lucri gratia uerbis argentum ſibi ſæpiſſime comparans: Appuleio iureconſulto & aliis: Inter circulatores habentur præſtigiatores Venenarii phar Circulator Circũforanus

macopolæ, herbariiue medici, & id genus alii circun-foraniˑ ita.n.a.Mar.Cicerone nominantur in ea oratione/quæ eſt pro cluentio: Paulus lib. xlvii. dig. ter. de extraord.cri.in circulatores inquit qui ſerpentes circũferunt & proponunt:quibus omnibus eam fidem habendam ſemper exiſtimaui/quam flenti priuigno ad tumulum nouercæ cuius ueras lachrymas ne dixeris.

Coniectores a coniectu ſomniorum & omnium interpretes:ut eſt apud Quintilianum & Feſtũ: Plautus in Amphit.Ego Tireſiam coniectorem aduocabo & conſulã:

Somnium
Inſomnium
Phantaſma
Ephialtes
Incubus

Iidem a ſomniis ſomniatores:Somnium uero & Inſomnium uiſa omnia dormientium complectuntur:Inſomnio phantaſma occurrit quod uiſum.M.Cicero:& Ehialtes qui noſtris Incubus, cum teneri ſtrangulari ex alto cadere/a uoce concepta prohiberi uidemur: ſomnio autem uiſio & oraculum, de quibus Macrobius ſatis multa.

Cunæ in quibus iacent infantes/eadem cunabula/quæ loca aliqui interpretantur ĩ quibus naſcuntur a uerbo κυειν quod eniti ſignificat: ut cunq; cunabula primordia unde uocantur/ſic Apuleio cunabula urbis conditæ: Fortunatiano cunabula uerborum & Iureconſultis Cunabula legum: Incunabula gentis Vergilio hæc ea dici poſſe uidentur quæ cunas ſequuntur:ut Crepundia de crepundiis Vopiſcus in Aureliano Cæſ. ex paliolo inquit purpureo quod ſoli ſui temporis imperator obtulerat ſacerdos mulier crepundia filio feciſſe perhibetur: Cuninam deam, coluerunt ueteres quæ cunis præeſſet infantium:& cunire dixerunt ſtercus facere/quando Foriola(ut plurimum) quæ ſunt ſtercora liquidiora in cunis infantuli egerere ſolent;unde inquinare: Crepundia ipſa ſpargana græce dicuntur:inde ſparganoptes: Plinius.xxxiiii. Celebrebatur Stypax inquit uno ſigno ſparganopte Periclis olympii hic uernula fuit exta torrens & ignem oris ſpiritu pleni accendens:Vnde Sphlanchgnopte legendum aliqui contendunt, & rectius ut opi-

Cunabula
Incunabula
Cunina
Foriola
Spargana
Sparganoptes
Splanchgnoptes

nor/quãdo τὰ σπλάγχνα exta ὀπτῶ torreo ὀπτον assum/opteſis aſſatio dicũtur:& Splachnoſcopos extiſpicem notat:

Opton
Opteſis
Splanchna
Splachnoſcopus

C repitulum ornamentum capitis quod in eius motione crepitum reddat:crepitacula uero manu pultantur crepitum dulciſonũ facientes de quibus Martialis Si quis plorator collo tibi uernula pendet Hæc quatiat tenera garrula Siſtra manu:Siſtra ipſa apud ægyptios in ſacris Iſidis recepta.

Crepitacula
Siſtra

C rapula a græcis κραιπαλη quaſi lucta capitis : Plinius xxiii. nouitium reſinatum nulli conducit/capitis dolorem & uertigines facit ab hoc dicta crapula:Item de reſina coquenda/alia inquit temperies ad crapulam : Eſt autem Ariſtotelli in problematis feruor & quædam inflammatio magis conflictans ꝙ temulentia: Sed eidem Plinio.xiiii.cum dicit pugnacibus Liguriæ & circumpadanis muſtis crapulæ plus inditur/lenibus parcius/medicamen erit crapula quo uinilenitas excitatur : ut ſentiebat Hermolaus:

C yclas ab orbe ueſtis (ut uolunt) fœminarum maxime/longa cum Syrmate:Propertius/ & longa cyclade uerrit humum:Cyclus circulus/Vnde Epicycli in cælo ueteribus uel ignorati uel neglecti ut parum neceſſarii : in his planetas reuolui/& fieri retrogradationes a neotericis eſt receptum:

Cyclus
Epicycli

C occina a cocco quod rubẽs gramen eſt Callatiæ ad ueſtium infecturam:commendatiſſimum & circa Emeritam hiſpaniæ ut ſcribit Plinius libro nono &.xvi. Granum inquit hoc Quiſquilium uocant. Vnde Quiſquiliata ueſtis quam nunc Squarlatam uulgo dicunt credita Hermolao/ Et.xxiiii.Cocci ilicis inquit genus eſt in attica fere & aſia naſcens in uermiculum ſe celerrime mutans & ideo Scoletion uocant improbantq;: Commendatur & charmoſina ueſtis/ut quæ aſpicientes plurimum delectet:Charma gaudium uoluptas:

Coccum
Quiſquilium
Quiſquilia ueſtis
Scoletion
Charmoſina ueſtis
Charma

C rocota ueſtis croceo colore a qua Plauto in Aulul.Cro/

Crocotarii — cotarii infectores:eadem fere crocrotula:Idem Plautus
Crocotula — in Epidico Caltulam inquit aut crocotulam unde cro
Crocotularii — cotularii:a calta caltula: inter uiolas odoris ſuauiſſimi
Caltula — calta numeratur: Eſt & græcis κροκωτον: ſpecies tu
Calta — nicæ orbiculatæ:eiuſdem coloris fuerat Epicrocum ue
Crocotos — ſtimentum cuius meminit Marcus Varro: Et Feſtus
Epicrocum — amiculi genus uocat croco tinctum tenue & pellucidũ:

C hlamys ueſtis mulieribus æque ac uiris communis:No
Paludamẽtũ — nius paludamentum inquit ueſtis quæ nunc chlamys
dicitur: paludamenta ab imperatoribus recepta unde
Paludati: & paludamentum ex auro textili Agripinæ
Chlamydula — Auguſtæ dedit Plinius: Maro reginæ Didoni chlamy
dem quam primo numina Pompilium regem in uſum
Chlamydion — urbis recepiſſe legimus: chlamydula per hipocoriſma
græcis Chlamydion:

C ymatiles ueſtes a fluctibus quæ græci κυματα:textu
Cymata — ra ipſa fluctuantes undas imitante: Plauto eſt Epidico
Cumatile — eſt Cumatile noſtris fere Vndulatum ab undis ueluti
Vndulatum — forſitan etiã Vndones cilicii quibus non multum erũt
Vndones — diſſimiles(ut reor) Symballota quæ paſſim uocamus:
Cimata in braſſicis dicta de quibus ex Plinio diximus
Symballota — & L. Columella Frigoribus caules & ueris cimata mit
tit:Symballoton autem quaſi Symbleton proprie dice
Feltrium — tur ueſtis coacto per ſe uellere potius impexu q̃ textura
Feltrium e neotericis quidam uocauerunt:nam & lanæ
per ſe coactæ ut ſcribit Plinius.viii. ueſtem faciunt & ſi
addatur acetum etiam ferro reſiſtunt: immo uero etiã
Ignibus nouiſſimo ſui purgamento quippe alienis co
quentium extractæ in Indumenti uſum ueniunt: Gal
liarum ut arbitrantur inuentum: Vnde coactilia iurecõ
Coactilia — ſultus:Vlpianus de au.& arg.leg.libro.xxxiiii.Pandecta
Veſtiarium — rum Ariſto etiam inquit Coactilia ueſti cedere A ueſti
bus ueſtiarium ubi habentur: Vopiſcus in Aureliano
Cæſ.Oloſericam ipſe in ueſtiario ſuo non habuit:

Colobopus — C olobia manca & mutilata manicis ueſtimenta exomi
dum generi adnumeranda: nam κολοβον truncus &

mutilatus:Vnde κόλοβοπόυς truncus pedis:
C lauus ueſtis genus/& clauatæ ueſtes a clauis etiam quā/ Clauatæ ue/
doq; aureis : unde Auroclauatæ:quibus diuiſæ fuerant ſtes
has audio a noſtris Verucatas dici: Claui aurei & pur/ Auroclauatæ
puræ pars inquit Vlpiauns libro. xxxiiii.digeſtoꝝ ſunt Verucatæ
ueſtimentorum: Item clauiq; qui ueſtibus inſuuntur:
& Vopiſcus de Tacito Imperatore: Auroclauatis in/
quit ueſtibus idem interdixit: Et latus clauus ueſtis ſe/ Latus clauus
natoria fuſſior a qua Laticlauii nominati: Suetonius in Laticlauius
Auguſto Cæſaris Binos pleruncq; Laticlauios præpo/
ſuit ſingulis alis:Item togis neq; reſtrictis neq; fuſſis/cla/
uo nec lato/nec anguſto:calciamentis altiuſculis ut pro
cerior q̃ erat uideretur:Plinius octauo Tunica lati claui
in modum gauſapæ texti nunc primum īcœpit:Claua/
ta inquit Feſtus dicuntur aut ueſtimenta clauis in texta
aut calciamenta clauis confixa:nam claui & caligis ad
diti: Vnde caligarii appellati: Plinius. xxxiiii. de ferro/ Caligarii claui
aliudq; breuitate ſola placet/clauiſq; caligariis:Et clauis Crepidarii
quoq; ſuffixæ crepiolæ: Idem. xxxiii. Agonem Teium
Alexandri magni præfectum aureis clauis ſuffigere cre
pidas: de quo & Plutarchus Vnde claui Crepidarii:
Clauus qui græce ἧλος rotunda ſpecie coloris albi in
plātis digitiſq; pedum maxime dolorem ſi non alias ta
men ingredienti mouet:Illum autem recte agrion dice/
mus quo Silius Italicus poeta interiit auctore Cecilio in
epiſtolis:qui clauum habet morboſus eſt inquit Vlpia/
nus. xxi.ff.titulo de ædil. edi. Sunt & oculorum claui.
Cor. Celſus claui autem inquit uocātur calloſa in albo
oculi tubercula/quibus nomē a figuræ ſimilitudine eſt:
Clauum nauis temonem ſciunt omnes inter adminicu
la gubernandi quæ Tiphis inuenit:
C uculus ueſtis uilis ſatyrico poetæ Columellæ & aliis: Cucullus
Martiali inuolucrū eſt quo ſalarii ſartores ſpeciarii emē
tibus dant ſalſamēta/Iſitia/aromata inuoluta:Chartho/ Chartocium
cium uulgo dicunt cum fiat e charta uili illa Emporeti/
ca/aut librorū:quales ego uel cluuienus At cuculus qui

Cocyx

& Cucullus ac græce κοκυξ auis eſt a ſono uocis no-men ſortita: tranſiuit hæc in obprobrium uinitorum ut eſt apud Flaccum in ſermonibus/ & refert Porphirio Pliniuſq; li.xviii.natural.hiſtoriæ:

Caligula

Caligatus

C aligæ olim militibus ut plurimum in uſu/a quibus. C. poſtea Cæſar Caligulæ cognomen accepit: ut ſcribit Suetonius: Sextus Aurelius Caligula inquit filius fuit Germanici/ & quia natus in exercitu fuerat cognomen-tum calciamenti militaris id Caligulæ ſortitus eſt: hinc caligati caligas induti:

Campeſtrati

C ampeſtre ſubligar quo pudenda uelamus a campo ut ferunt Martio in quo Romana iuuentus exercebatur luctu & aliis Gymnicis belliciſq; meditationibus non ſi-ne uelamine genitalium / de quo Diuus Auguſtinus in diuina ciuitate: meminit & Horatius: unde campeſtra-tos athletas legimus:

Crotopezia

Ctypodes

Calones

C alopodia uulgo pedum e ligno calceamina & ligneas fere crepidulas nuncupant: habentur & Crotopezia li-gnea pedis a ſonitu indumenta quæ ni fallor Anſelmus noſter in poematio quodam ſuo Ctypodas appellauit: eſt autem græcis κα λοιπευσ ολοσ: At Feſto Calo-nes calcei ſunt e ligno facti:

Capidulum

C apitium caput tegit ex Nonio. At Marcus Varro Ca-pitium inquit ab eo quod capit pectus id eſt ut antiqui dicebant inductui comprehendit: ad quod facere ui-dentur Varronis quæ ponũtur exempla ab eo ipſo No-nio: Feſtus uero Capidulum ait genus ueſtimenti quo caput tegebatur:

Chironomia

Ecechiaria

Induciæ

Chirothecæ

Manicæ

C heridotæ ueſtes manicatæ ultra brachia ad manus uſq; productæ χειρ manus græce: Vnde chironomia lex geſtus & motus manuum/Ecechiria ceſſatio pugnæ pa-ctitia ueluti a manibus temperatio quædam/noſtris In-duciæ ut belli & offenſarum feriæ ex pacto utrinq; fir-mato ne ſe ſe hoſtes inuicem laceſſant:Chirothecæ no-bis manicæ tegmenta manuum: Plinius.xviii. de ſpar-to Ocreatis inquit cruribus maniciſq; tectis manibus:

Chirotechnia ars manualis:Chironactri manuales ope rarii dicentur: Et Idiochira ſcriptura priuata quæ fit ſe creto amicis interuenientibus & propria manu ſubſcribentibus / cuius meminit Leo imperator.C.quæ po.in pig.hab.etiam ſi perperam Iuriſperitis dicit Hydocua: Sunt & chirographa uulgatiſſima:Et Idiographa pro pria manu ſcripta:A.Gellius Idiographum librum Ver gilii ſe ſe inſpixiſſe in quo ut ſcriptū eſt / Libra dies ſomniq; pares ubi fecerit horas: Chirotechnia Chironactri Idiochira Chirographa Idiographus

Cucurbitæ & cucurbitulæ quæ medicinales dici meruerunt omnibus notæ.Plinius.xxxii.diuerſus hirudinum quas ſanguiſugas uocant ad extrahendum Sāguinem uſus eſt/quippe eadem ratio earum quæ cucurbitarum medicinalium ad corpora leuanda ſanguine/ ſpiramenta laxanda iudicantur:Cor.Celſus.iiii.Admouendæ ceruicibus cucurbitulæ ſic ut cutis incidatur: Item Cucurbitulas ſine ferro præcordiis admouere: Cucurbitulæ

Clyſteria ad eluandam aluum & purgandam inuēta fuere/unde nomen/monſtrāte ut uolunt Ibide aue in ægypto/ut cūq; plurimum cōferunt in febribus ſi aluus eſt ſubſtrictior / & inteſtinorum doloribus de quibus Plinius/Celſus/Auicenas Galenus cretus medicorum Hoc unum admonere lubet:In febribus curationem recipere quæ poſſunt/nam mori oportet cum moriēdum eſt: optima: Alexipharmaca/& uice medici ægris adhibenda fore Dietam/Vomitum a canibus ut aiunt moſtratum/ Clyſteria Phlebotomia / frictio/poſt hæc unctio/ geſtatio/ modica ambulatio/ & in cibis Euchylotropha quæ boni ſuccibene nutriant: Ibis Vomitus Euchylottopha

Cataplaſmata de quibus non ſemel Plinius a noſtris fere Emplaſtra / eadem & Malagmata ſunt qui accipiant: Emplaſtra tamen uulneribus adhibētur/unguenta neoterſcis medicis & uulgo dicta: Malagmata integræ cuti iniiciuntur Plinius de Zopiſſa.xxviiii. Additur autem in malagmata ad diſcitiendas collectiones:nam malag Emplaſtra Vnguenta Malagmata

nocatur:licet patos propriæ coetium habeatur ceroma/
Ceromaticus ti immixtum hinc ceromaticus:

Cephalea C ephalalgia ſpecies quodammodo erit cephaleæ : ut por/
te quæ prouenire poteſt ex ebrietate/ab inſolatione ex
uulnere/cauſiſq; aliis:Cephaleam uero morbi reducem
eſſe & perennare a medicis eſt receptum:Sed & Corne/
lio Celſo libro quarto inter acutos morbos ut peſtilens
malum numeratur Cephalea cum horrore calido ner/
uorum reſolutione/oculorum caligine/mentis alienatio
ne/uomitu/uocis ſuppreſſione/ſanguinis e naribus pro/
fluuio/ſic ut corpus frigeſcat/anima deficiat:præter hæc
dolor intolerabilis maxime circa tempora uel occipiciũ
Plinius. xx. de rutalenit autem capitis dolores pota cũ
uino aut cum aceto & roſaceo illita : ſi uero ſint cepha/
lea cum farina ordacea uel aceto:

Caluus C aluitium non morbus eſt/ ſed in capite deformitas iam
fluxis capillis/quibus caput decorat̃ honeſtaturq; : Do/
mitianus Cæſar id ægre ferebat calui tamen cognomẽ
adeptus/unde ſit illud Satyrographi : Et caluo ſeruiret
roma Neroni : Item Auſonii caluum dixit ſua Roma
Neronem/Suetonius Caluitio inquit ita offendebatur
ut incontumeliam ſuam traheret ſi cui alii ioco uel iur/
gio obiectaretur: Capillis poſt morbos: ut ſæpe accidit
fluentibus ladanum cum oleo mixtum opitulatur : ut
ſcribit Celſus:nam quominus caput quibuſdam ætate
nudetur ſuccurri nullo modo poteſt : Fit & Caluitium
generis uitio ut hereditario:a ſiccitate ortum habet : hic
criſpo capillo præ cæteris citius calueſcunt quia ſiccius
Cani illis caput eſt : Senius autem caneſcunt ſiccitate abſu/
mente excrementa pituitæ/a quo cani procedunt/unde
albi ſunt ab eius colore: aliquando tamen aureoli fere/
& præſertim cum ultelina bilis pituitæ fuerit immixta:
ab Homero Policrotaphi homines appellati a canitie
Policrotaphi temporum in quibus ut plurimum incipit ex inuiata hu
miditate/nam occiput ſiccius eſt:ſiccipur humidius:Ca/
pilli ne caneſcant uermium terreſtrorum cinis oleo ad/

mixto preſtát:

Coriza diſtillationum genus eſt cum pituita nares tãtum obſidet & grauat uocemq; obtundit. Grauedo latinis dicta: Vnde Apuleio nares grauedine oppletæ: Hippocrates grauedinem & omnes diſtillationes Coryzas appellat: inde grauedinoſi & Coryzoſi: Sed & grauedo torporem & illam quæ ſentitur interdum capitis grauitatem ſignificat: Pituita uero fluctio/ diſtillatio/catarrhus eſt palatum fauceſq; obſidens: ut Granchus cum guttur & arteria corripitur: quam ob cauſam Artericum quandoq; id uitium uocant: utcumq; Branchum Coryzan catarrhum inter diſtillationes poſuerunt medici & græce Cataſtagmi nominantur in cõmune: Cornelius Celſus/iiii. Hæc omnia coryzas Hippocrates nominat/núc uideo inqt apud græcos hoc nomen in grauedine ſeruari diſtillationes Cataſtagmos appellari: Colocyntha uero Agaricum & ueratrum album pituitam trahunt/ ut refert Aphrodiſæus at Scamonea flauam bilem: eſt & eidem Celſo libro tertio grauedo articulorum.

Grauedo
Grauedinoſi
Coryzoſi
Pituita
Catarrhus
Branchus
Artericum
Cataſtagmi

Cardian cor dicunt græci/unde cardiacus morbus & cardiaci eo laborãtes/fuit & græcis antiquis Cardia quoq; oſtium & os uentris: inde Cardiogmos: uerbum cardiottin quod eſt uehementer eſurire: ita enim Dorienſes ut ſcribit Pollux: intempeſtiuam famem dixerũt quam Xenophon & communis lingua Bulimon de qua diximus: Sed & cardiogmon pro æſtu cordis alii acceperunt/ & cardian alii ſuo iure dolorem cordis dixere/ eſt autem cardiacus morbus phreniti contrarius quamuis ſæpe ad eum phrenetici tranſeunt/ Si quidem mens in illis labat in hoc conſtat/ id autem nihil aliud eſt quam nimia ut Celſus ait libro tertio imbecillitas corporis quod ſtomacho languente imodico ſudore digeritur:

Cardiacus
Cardiogmos
Cardiottin

Cholera morbi genus precipitis in quo ſimul fieri ſolent uomitus & deiectio: Celſus quarto Cholera commune

ſtomachi atq; inteſtinorum uitium uideri poteſt: nam
ſimul & deiectio & uomitus eſt: inteſtina torquentur/
Cholerici bilis infra ſupraq; erumpit: Vnde cholerici Galeno & ali
is: Pro bile quoq; ut uulgus & medici recentiores lo/
quuntur accipi ſolet: Lampridius in Alexandro Cæſare:
Vt iudices qui furtorum fama laboraſſent etiam ſi dam
nati non eſſent caſu aliquo cum uideret cōmotione ani/
mi ſtomachi choleram euomeret toto uultu inardeſcē/
te ita ut nihil poſſet loqui: Plautus in Amph. fames &
mora bile naſum concinunt:

Cœlia C œliaci a cœlia uentriculo ſtomachi appellantur q; ægri
tudo hæc quæ longa eſſe conſueuit/ dolorq; in ipſius
uentriculi porta conſiſtat ut ſentit Cornelius Celſus li/
Pyluros bro quarto quæ Pyluros græce dicitur in inferiores par
tes ea quæ excreturi ſumus emittens: uenter indureſcit
aluus nihil reddit/ac ne ſpiritum quidem tranſmittit/ex
tremæ partes rigeſcunt/ difficulter ſpiritus redditur: In/
de medicamina quædam huic morbo aduerſantia Cœ
liacæ uocantur: Plinius noſter uigeſimo multoq; magis
Cœliace quas uocant lexipyretas quaſq; Pepticas & Cœliacas:
Cœliolyſia Et Cœliolyſia. M. Ciceroni ad Atticum eius partis ſolu/
tio aluo reddente:

C olum morbi genus in inteſtino præſertim laxiore ple/
nioreq; Serenus cum colum inuiſum morbi genus inti/
ma carpit mande galeritam uolucrem quam nomine
dicunt Plinius trigeſimo Coli uitium efficaciſſime ſana
Gelerita tur aue galerita aſſa in cibo ſumpta/ & uigeſimo ſexto
Id ipſum mirabile alios deſinere in nobis morbos/alios
durare ſicuti Colum/Tiberii Cæſaris Principatu irrepſit
id malum/ nec quiſq̃ prior imperatore ipſo ſenſit/ ma/
gna ciuitatis ambage cum edicto eius excuſantis ualitu/
dinem legeret malum incognitum: Colon laxum inte/
Colici ſtinum/Colici eius dolore qui uexantur: Colazeſte græ/
ci torqueri cruciariq;: nam eius partis dolores torquent
Cordios cruciabiliter: Is morbus & cordios & Cordapſos dici ſo
Cordapſos let/in quo uehemens inflatio & acuti dolores/ dextra

magis parte ut inquit Celſus libro quarto. Inteſtinum quod uerti uidetur prope ſpiritum elidit:in pleriſq; poſt frigora & cruditates oritur:deinde quieſcit / & per ætatem ſæpe repetens ſic cruciat ut uitæ ſpatio nihil demat Medicamentum eius morbi gratia comparatum eſt quod Colicon nominatur id ſe reperiſſe Caſſius gloriabatur/Et libro primo Si laxius inteſtinum inquit dolere conſueuit/quod Colum nominant/cum id nihil niſi genus inflationis ſit/id agendum ut concoquat: Colicon

C ondylomata tubercula ex inflãmatione præſertim circum ſedem coronamq; eius conſiſtant/ut ſcribit Pollux procidit anus quoq; uti & os uuluæ ut inquit Cor. Celſus libro quinto / interdum purum interdum humore mucoſo circundatum / Vnde ani procidentia uuluæq; Plinius uigeſimo primo in mentione medicinæ uiolarum oculorum priuatim epiphoris/ & ſede procidente uuluaq; Procidẽtia ani & uuluæ

C hironium ulceris genus in pedibus cruribuſq; ſine periculo/ non ſerpens renouatur tamen/ut refert Cornelius Celſus libro quarto & non facile ſaneſcit : magnum id alioquin duas horas habens calloſas & tumentes / ſaniem non multam tenuemq; emittentes modico dolore:

C neſmus appellatur pruritus ille / abſq; ulceribus/ut ſicca fere ſcabies/qui ſenio adfectos plerumq; inquietat quãdo non facile tollitur:

C auſon a uehementi calore & aduſtione genus ardens ardens febris dictum medicis καυσις uſtionem ſignificat:Vnde cauſiam tegmentum ad ſolis ardores arcendos dicimus:de qua Valerius Maximus/ Plutarchus & diſtico Martialis/ febrem inquit Celſus libro ſecundo ardentem quam Cauſoden uocant ſubitus horror exſoluit:utcumq;/huius febris initia aliorumq; fere omnium morborum famem ſitimq; deſiderant: Cauſis Cauſia

C achexia malum corporis habitum inducit quo alimẽta uitiantur corrumpunturq;: Phthiſis οἰω ſpecies ; uñ ca/

Cachectici cachetæ & cachectici: Plinius.xxxii. Cachecticis inquit quorum corpus macie conficitur: Celſus libro. iii. Cachexiam appellāt ubi malus corporis habitus eſt: ideo ꝙ omnia alimenta corrũpũtur: Sed habitus ille quoq; corporis quem nō ſine macie uidemus Hydropem antecedere Cachexia uocatur: Paulo: & omnino malus habitus corporis hoc nomine a græcis ſignificatur:

Fauus

Meliceria

C erion fauus noſtris/morbi ſpecies in ſcapulis & pectore frequentior/nō unis fiſtulis pus mellis ſpiſſitudine euomentibus/carne ipſa in altitudinem corrupta & ſubpallida ut refert Pollux: Melliceria(ni fallor)Celſo libro.v. appellata: Eſt etiam inquit ulceris genus quod a faui ſimilitudine meliceria græcis nominatur/idq; duas ſpecies habet alterum ſubalbidum furunculo ſimile/ Sed maius & cum dolore maiore/quod ubi matureſcit habet foramina per quæ fertur humor glutinoſus & purulentus/ad iuſtam maturitatem non peruenit ſi diuiſum eſt multo plus intus corrupti ꝙ in furunculo apparet: ultiuſq; deſcendit/raro fit niſi in ſcapulis: Vt ſit Cerion alterum genus melicerię: Plinius de Peponibus radix ſanat ulcera concreta in modum faui quem Cerion uocant: Idem Vlceribus quæ Ceria uocantur id eſt faui:

Cacoethes

Thimium

C arcinoma ulcus cum inflamatione & duritia liuidi coloris/& ſubrubidi manans ſanguine ut ſcribit Pollux/ raroq; coherent/& recuruantur in eo uenulæ atq; pilli: Cornelius Celſus libro quinto. Tria facit eius genera: Cacoeethes cum ulcus quidem preſſum eſt/ſed quæ circa ſunt intenduntur & intumeſcunt: aliud ex illo qđ Carcinoma proprie uocat ſine ulcere/deinde ulcus ex eo Thimium nuncupat: tolli nihil niſi cacoehtes poteſt cætera curationibus irritantur: Plinius.xxxi. Sal carcinomatis imponitur cum uua Taminia.xxxviii. fœminum uituli cinis ſordida ulcera/& quæ cacoethe uocant e lacte mulieris ſanat: &.xxiiii. Glans intrita duritias quas cacoethe uocant cum ſalſa axungia ſanat:

C arbunculus qui & carbo hortendus ut ille inquit, abſceſſus eſt ſæpe lœtalis de quo diximus: eſt & arenæ foſſitiæ genus Vitruuio, & terræ Plinio quod affligit agricolam: Carbo autem ad officinas ferrariorum grariorum & aurificum alioſq; ad uſus fit optimus ex glandiferarum materia nouella: aceruatim diſſecti in paruos etiam ſtipites rami additis paleis luto caminantur: accēſaq; ſtrue eunt in carbones: — Carbo

C ancer e morbis eſt carnes exedentibus ad oſſa uſq;: quem Ouidius malum dixit immedicabile: a cancro piſce qui & carcinus, ut uolunt nomen mutuatur: Cornelius Celſus libro ſexto, Si non ea ulcera oris cancer inuaſit: in omni autem cancro exciſo uulnus inquit eſt adurendum. — Carcinus

C ynicoſpaſmos morbus in facie cum febre accuta fere naſcitur: os ipſum non ſine motu peruertitur, ideoq; nihil aliud eſt q̄ oris diſtentio ut refert Cornelius Celſus in quarto accedit & crebra coloris in facie ac toto corpore mutatio:

C oloſtrum prima a partu ſpongioſa lactis denſitas Plinio: Nonio lac nouum ex Lucilio, Palladius Coloaſtrā inquit paſtores uocant lac in quo ſpiſſior eſt natura: Epigrāmatarius poeta, Subripuit paſtor quæ nōdum ſtantibus agnis, de primo matrum lacte coloſtra damus: Plautus in poenulo mea coloſtra meus molliculus caſeus: Hinc Coloſtratio genus mali eidem Plinio. xi. & coloſtrati infantes lib. xxviii. Viliſſimum cuiq; maternum concipere nutricis exitioſum eſt: hi ſunt enim infantes q coloſtrati appellantur, denſato lacte in caſei ſpeciem: — Coloſtra — Coloſtratio — Coloſtrati

C ircinus fabrile inſtrumentum cuius altero haſtili circūacto Sperica circulariſue & hemiſperica figura deſignatur: unde circinare Ouidio, & circinatio Vitruuio: Plinius ſecundo omnia autem hæc conſtant ratione circini ſemper indubitata: Circinum & ſerram Perdix Dedali nepos monſtraſſe primus dicitur: Circites uero circuli ex ære facti, qualibus lapideos ad coquinam cacabos cin- — Circites

gunt fabri ærrarii:
Corbes uiminea fere ruſticis inſtrumenta capacia de qui-
bus Marcus Varro & alii rerum ruſticarum ſcriptores:
Plinius decimo ſexto Cortex e fago zilia/abiete/ picea ĩ
magno uſu agreſtium uaſa corbeſq́ ac patentiora quæ-
dam meſibus conuehundis uindemiiſq́ faciunt: Inde
Corbitæ — corbitæ Feſto naues onerariæ ꝙ i malo earum ſummo
Celox — pro ſigno corbes ſolerent ſuſpendi Plautus in poenulo
Celocem mihi ne corbitam date: Celox a celeritudine
quæ Actuaria/oneraria autem tarda eſt: hanc Hippus
tyrius illam Rhodii inuenerunt:
Cylindrus ut liquido oſtendit Gellius lapis teres a uolubi-
litate dictus gemmæ Cylindri Plinio Selino Iuuenali
Clyndraceus — & aliis in longitudinem productæ: Iam cylindractæ Pi-
ſi thecæ eidem Plinio: Sunt & Cylindri geometrici de
quibus Cicero in Tuſcul. quæſt. Vitruuius nono Itaq́
Architas Cylindrorum deſcriptionibus Erateſthenes
organica Meſolabii ratione idem explicauerũt/Vergili-
us & alii rei ruſticæ auctores Cylindrum in areæ Vitru-
uius in paleſtrarum ambulationis exæquatione nomi-
narunt.
Chytrapodes κυτρα και χυτρος olla πολες pe-
des dicuntur:
Coticula a cote hipocoriſticos lapis eſt hoc nomine qui
olim in ſolo flumine Tmolo lydiæ inueniebatur unde
Lidius lapis — & Lydius dictus/nunc uero paſſim/quæ Heraclium alii
Heradius — uocant: experimentum eo auri argentiq́ faciunt ſcrupu-
lari ut inquit Plinius differentia non fallente ratione mi-
rabili:
Cinnabaris minium dicitur inter uenena cum ex ea fiat
argentum uiuum & uiciſſim ex hoc cinnabaris factitia
illa quam uulgo Cinnabrium dicunt: Plinius. xxxiii. Mil
Milton — ton uocant græce Minium quidam cinnabarim unde
Minium — natus error Indico cinnabaris nomine ſic enim illi ap-
pellant Saniem draconis eliſi elephantorum morien-
tium pondere permixto utriuſq́ animalis ſanguine: ſed

uide an cinnabaris huius nomine ſignificari poſſit id
quod nunc draconis ſanguinem pharmacopolarum di
cunt officinæ/ etiam ſi uulgaris eſt & adulteratus: Mi/
nium autem agris epheſiorum cluianis primo memo/
ratur eſſe inuentum: Foditur gleba inquit Vitruuius ſe/
ptimo quæ Antrax dicitur ante ꝙ tractationibus ad mi/ Antrax
nium perueniat:

C remaſteras græci uocant ſingulos neruos quibus depē/
dent teſticuli ab inguinibus ut ſcribit Cor.Celſus in.vii. Cremaſteris
Cremaſteria pendentia in ædificiis:cōmunis autē utriq;
teſti ſinus eſt qui a nobis cōſpicitur Oſcheon græci ſcro Oſcheon
tum noſtri appellauere/ Scroton

C yminus herba notiſſima etiā columbis uel ſemine quod
appetunt: & in condimentis apud ueteres precipuo in
uſu habebatur:unde κυμινοπριστησ cuminiſector in Cyminopri
auaros nomen tranſiuit qui minimarū etiam rerū ratio/ ſtes
nē habent ſimile quod apud Martialē a ficubus Syca/ Sycamerizin
merezin dicitur cum auaritiæ extremæ hoīem ſignaret
Et ego in noſtrates tris auariſſimos ſcripſi θριδακεμι/ Thridaceme/
ριζειν cum latucam bigatino emptam diuiderunt lau/ rizin
ræ cœnaturi non tamen cœnā Luculleam in apolline:

C helonia Vitruuio in machinis tractoriis ſunt puluini
ueluti quædam Anſæ tignis adfixæ quibus ſuculæ uti Suculæ
axes fune adligato & cuneis infertis aduerſandum
immituntur:quemadmodum inquit Sucula cheloniis
retinetur ita axis includatur habens in medio tympa/
num amplum quod nōnulli rotam græci autē amphi/ Amphireuſis
reuſin alii Peritrochon appellant: Sunt & machinis ad Peritrochos
aquam e puteo hauriendam apud nos ſua chelonia in
his axis cum tympano cuneolos ligneos & alterum ca
put funis tractorii adligatum habente includitur: nam
alteri forfex e ferro adnectitur ad urnam continendam
& ad ſolium etiam/ cum tali machina utuntur putearii
foſſores/& per æſtatem repurgatores:

C edrium oleum quod e cedro arbore naſcitur/ ueluti e
cupreſſu & pinu reſina/quo reliquæ res auctore Vitru/ Reſina

tio cũm ſunt perũctæ titi etiam libri a tineis & carie nõ
Cedrelates — titiantur:Sed & Cedrus magna qua Cedrelaten uocãt
Cedria — dat picem quæ cedria uocatur dentium doloribus uti
liſſimam refert Plinius.xxiiii.Eius fructus Cedrides ap
Cedrides — pellati tuſſi conferunt urinam ciunt: nam e malis cedri
Cedreleon — factitium Cedreleon dixerunt: Dion uero & græcorũ
Cedrꝰ ꝑ citro — aliquot ſcriptores/ cedrum pro citro/ & cedria mala ꝑ
Citromella — citreis appellauere/quæ citromella tribus generibus di
ſtinguuntur:

C horobates regula eſt longa ad aquarum librationes ido
nea aptiſſimaq; Vitruuius.viii. Libratur aqua diopt is
aut libris aquariis/aut chorobate ſed certius per choro
baten efficitur:q dioptræ libræq; fallunt: Dioptra ipſa
Libreæ aq̃rie — inſtrumenti genus eſt geometrici ab explorãdo preſpi
Dioptra — ciendoq;/quo & aquæ librari ſolent/& altitudo turriũ
e longiquo deprehẽdit: ἀποτου διοπτ[illegible]
Plinius.ii.niſi terra in medio eſſet æqualis dies noctesq;
habere non poſſe deprehẽderunt: & Dioptræ quæ uel
maxime id confirmant/cum æquinoctiali tempore ex
eadem linea ortus occaſuſq; cernatur:

C oronæ ad ornamẽtum capitis/& ad honorem bellato
rum habentur:in ædificiis quoq; ad decorem & came
ris ꝑpolitis/& laquearibus diſpoſitis ſubiiciũtur/quis &
parietes præcingũtur/ æſtiuis maxime locis/aut exedris
& ubi minime fumus/nec fuligo poteſt nocere:ſiue pu
ræ/ſiue cælatæ magis placuerint: unde camerarum Vi
Coronarium opus — truuio opus coronarium/& Plinius trigeſimo ſexto Gy
pſi inquit uſus in albariis/ ſigillis/ coronis ædificiorum
gratiſſimus: Sub coronis cimatium/ denticulus/mox
Zophorus — Zophorus/in cuius ſpacio ſigilla ſæpius deformantur
unde nomen:In cœlo etiãnum coronæ uiſuntur: Plini
us/ Cernuntur & ſtellæ circa ſolis orbem ceu ſpecie co
ronæ & uerſicoloris circuli:qualiter Auguſto Cæſare in
prima iuuenta urbem intrante/ poſt obitũ patris ad no
men ingens capeſſendum:exiſtunt eædem coronæ cir
ca lunam & circa nobilia aſtra/cœlo quoq; inhærentia/

ſi in exortu circa ſolem & duplex preſertim ita ut rube ſcāt nubes maximam tempeſtatem: Si circa lunā quar/ tam/quam ægyptus & alii obſeruant rutulus circulus/ imbres & uentos ſi errantium ſtellarum aliquam coro/ na cinxerit imbres portēdit: & Seneca primo nat. queſt. Hūc inquit græci Halo quem uocāt nos coronam di/ cere aptiſſime poſſumus alii Aream interpretantur: Vi/ ſitur circa ſolem & lunam albo colore tempeſtates ar/ guens inter Phaſmata aeris uiſa: qualia ſunt iuris/ Cha/ ſmata qui hiatus/uirgeq́/ & alia: nam cauma exhalatio in aere eſt quæ in confinio orizontis rubere ex incēdio uidetur/ noſtri Flammationem uocitant: — Quarta luna; Halo; Phaſmata; Chaſma; Cauma; Flāmatio

C halcites lapis ab ære nomiatus Plinius. xxxiiii. Fit & ex alio lapide chalciten uocant in cypro ubi prima æris in uentio: mox utilitas precipua reperto in aliis locis præ/ ſtantiore maxime Aurichalco quod ob precipuam bo/ nitatem/ admiratiōem diu obtinuit: eſt autē æs aurei co loris a mōtibus appellatū/ niſi ſit ab inuentore/ Cadmia inquit Feſtus terra quæ i æs coniicit' ut fiat Orichalcū. — Aurichalchū; Orichalcum

C admia in ærariis fornacibus naſcit' optima: ipſe quoq́ Lapis eroſus ex quo fit æs inquit Plinius. xxxiiii. Cad/ mia uocatur fuſuris neceſſarius: tenuiſſima eſt in forna/ cum ore qua flāmæ eluctantur Capnitis a fumo appel/ lata/ exuſta & nimia leuitate ſimilis fauillæ/ Interior op/ tima cameris depēdens/ & ab eo argumento Botryitis cognominata oculorum medicamētis utiliſſima: — Capnitis; Botryitis

C apſarius in balneis iam dictus eſt: dicitur & qui portat libros Scolaſticis Vlpiano de manumiſſis uind. libro. xl. ff. Vnde eſt Anguſtæ uernula capſæ: Capſæ iquit Fe ſtus a græco: has illi κα χα σ dicunt: — Capſæ

C ortina uas in quo uellera maxime tingi ſolent: Vnde Co lumellæ Cortinale: cortina a Vergilio tripodi appollinis datur: neq́ te phebi cortina fefellit de qua Seruius mul ta: Plinius ex ære factitauere & cortinas tripodum no/ mine delphicas/ quoniam donis maxime apollinis del/ phici dicabantur: placuere & Lychni penſiles in delu/ — Cortinale; Delphicæ

bris arborum modo mala ferētium lucentes quales ad/
huc in noſtris templis conſpicimus / ex ære ferro inter/
dum & interdum aurichalco ad fabretornatis:

C opula uinculum e loris Plautus in Epidico quetitāt me
in manibus geſtāt copulas: Ouid. Copula detrahit cani.

Infra claſſem — C laſſici non omnes qui in claſſibus ſunt dicti / Sed primæ
tantum claſſis: infra claſſem cæteri appellabantur: Gel/
lius auctor: Vnde claſſici diſcipuli & claſſici ſcriptores
primi ordinis & nominis:

C orollarium additamētū factum promiſſis pactionibus
& aliis quæ debebamus aut uolebamus Senecæ pliniis
Corollarium puerille — ambobus innumeris: Vnde Apuleio quoq; puerile Fo/
tidis ſuæ corollariū: dictū ut uolūt a corollis i ſcena acto
ribus cū placuiſſent ultra propoſita præmia dari ſolitis:

C olycia Coryciaue ut alii colytia uel corythia muricum
Corycia — generis ſunt turbinata æque: Sed minora multo inquit
Plinius. xxxii. & efficatiora oriſq; halitum cuſtodientia
Colliquiæ — Collicias uero ſiue colliquias ſulcos maiores dicunt in
Elices — agris maxime ad aquam in foſſas educendam quibus
Colligæ — non diſſimiles nec ad alium fere uſum Elices habentur
At Colligas idem Plinius. xxxi. uocari tradit quaſdam
ſpeluncas in quibus aphronitrum inueniatur:

C ircūlitiones oris ſunt quas Dioſcorides ut credebat Her
Perichriſta — molaus perichriſta calliblephara appellat a circūlinen/
Calliblephara — do quod eſt expolire: nā & in fabricis & in pictura ſunt
Epichriſta — circūlitiones quæ fiunt penicillis: habentur & Epichri/
ſta Galeno in eundem fere uſum:

C eroſtrota a cornibus pauimenta: ut Lithoſtrota a lapidi/
Lithoſtrota — bus Plinius. xi. multaſq; alias ad delicias conferuntur
Ebur — nunc tincta nunc ſublita nunc quæ Ceroſtrota picturæ
genere dicuntur: Vnde Vitruuio Ceroſtrota ornamēta:
Ipſaq; forium inquit ornamenta non fiunt Ceroſtrota
neq; bifora ſed ualuata & aperturas habēt in exteriores
partes: Et cum dētes in elephāto e quibus ebur cornua
dixerint ueteres ex ebore quoq; dici poterūt ceroſtrota:

C eraphiū a cornibus poculi genus: κέρας cornu: Vnde

Ceruchos quæ noſtri cornua/græci extrema uocant an Ceruchi
tennarum:

Conus cupreſſi nuces dicimus ut Columella:Inde Ouid.
coniferæ cypariſſi/Pinus quoq; hinc Catullus coniferã Canifera
ſudanti cortice pinum:& Alexander myndius pityinos
conos uocauit : Pinus ipſa græce Pitys appellata a no/ Pithyini coni
mine puellæ Pitys quæ ſcitula amatores habuit Boreã Pitys
& Pana / ſed a Borea impetu flatus ſaxis illiſa moritur/
tellus ut ferunt miſerata in arborem pinum uertit Fau/
no mox gratiſſimam in uſu coronæ : & quam Boreas
adhuc agitare nõ ceſſat:& ĩde Pityides nuclei pinei uo Pithyides
citati : Conos idem fere quod meta & Pyramis Turbo Conoides
inuerſus:unde conoides ſpecie coni qualis cupreſſus fœ Cylindroides
mina metæ aſpectu Plinio.xvi.ut a Cylindri forma Cy/ Rhomboides
lindroides/& a rhombi Rhomboides : geometrica itẽ
figura cum lateribus & angulis oppoſitis & æqualibus
ita tamen ne rectangulam nec æquilateram dixeris:

Carbatinæ ruſticũ notant calciamen ut noſtris fere Pero/
nes de quo Pollux : Xenophon Socraticus Anabaſeos
libro.iii.Cum defeciſſent ueteres calcei carbatinas ĩ uſu Perones
fuiſſe ſcribit ex recentibus coriis bubulis confectas:Sũt
qin Catullo crepidas carbatinas:alii carpatinas recipiũt: Carpatinæ

Cupæ uaſa uinaria maiora.M. Varroni & antiqs ex No/
nio : Plinius.xvi. Piceæ ad fiſciles ſcandulas cupaſq; &
pauca alia ſecamenta : &.xxiii. Feci uini tanta uis eſt/ut
deſcendentes in cupas enecet:Dolia licet defoſſa ſint&
cupæ inquit Vlpianus. xxxiii. Pandectarum de funda.
inſtr.& Capitolinus ſcribit Maximinum Cæſ.ad aqui/ Caupe
legiam ponte de cupis facto fluuium tranſiiſſe: a priſcis Caupones
caupæ dictæ a cauo/ab illis uero caupones/ſiue potius a
copiis neotericis inter pocula numerantur cupæ aureæ
argenteæq;:

Catulitionem ruſtici uocant nouũ tempus uernum quo
Zephyrus qui Fauonius flare incipit:geſtiente natura ſe
mina accipere/eaq; animam inferente oĩbus ſatis:a cani
bus dictũ quæ catulere dicũtur canem appetẽs : partus

uero geſtatio in arboribus germinatio appellat̃:flos erũ
Vtriculi — pens partum facit cum ruptis conſtat utriculis ut ſcribit
Plinius ;educatio autem in fructu eſt:
C æſale priuata latrina dici pōt απο του καισα ;quod
eſt egerere / ſiue ut aliis placuit a ſeceſſu· Columella rei
Aphodeuterion — ruſticæ.ii.quædam quotidie ut culina & cæſale·quædã
pluuiis diebus ut bubilia & ouilia debent emũdari:græ/
Aphodeuma — cis latrina Aphodeuterion dicit̃/Aphodeuma ſtercus:
Cranon — C ranium & cranon ut Ariſtoteles capitis caluam caluari/
Conchos — amue dixerũt græci:Lycophroni eſt κουχοσ qui aliis
cauum etiam oculorum ſignificat:Inde Hemicranea &
Caluities — Heterocranea de quibus dicturi ſumus:a calua Caluitiũ
Calua — & caluities:Calua uero ipſa raro ſolida eſt ſine ſuturis:il/
Suturæ — iud aũt inter phyſicos conuenit/quo ſuturæ pauciores
Caluariæ — eo capitis ualitudinẽ cõmodiorem:ſed & caluarias loca
ſepulture publica noſtri appellant : quæ a multitudine
Polyndria — uiroꝝ græci Polindria:quale.ccc.laconibus ad thermo/
pylas deſideratis Xerxe toti græce minitante poſitũ eſt:
C hilones a magnitudine labiorum ut labeones/& labroſi
Labeones — χειλοσ labium : Aſt Cilo cui frons eſt eminentior : &
Labroſi — dextra ac ſiniſtra uelut reciſa uidetur ex Pompeio : ſed
Cilo — M.Ciceroni in ſaluſtium Cillo cruentem & effœmina/
Cillo — tum notat:quãdo cillere mouere priſci dixerunt/Vnde
Furcillæ — Furcille quas alii a furcula mallunt:
C hryſocolla humor per uenam auri defluit craſſeſcente li
mo rigoribus hibernis uſq; in duritiem pumicis:cõmen
datur quæ colorem habet ſegetes late uirentis:uſus eius
in medicina & pictura utũtur & aurifices ĩquit Plinius
auro ad glutinãdo/& inde omnes appellatam ſimiliter
utentes dicunt:temperatur autem cypria erugine pueri
impubis urina/addito nitro:Eruitur auꝛ & chryſocola
iuxtaue præcioſior uideatur nomen ex auro cuſtodiens
laudatur in ærariis/proxima ĩ argentariis/& in plũbariis
metallis/uilior auraria/Fodi ex his locis quæ ſunt proxi/
ma ærariis metallis ſcribit Vitruuius i. vii. Et qui ꝑpter
caritatẽ inquit chryſocolla uti non poſſunt/ herba quæ

luteum appellatur ceruleū inficiunt / & utūtur uiridiſſi/ mo colore/hæc autē infectiua appellatur : eſt & factitia de qua idem Plinius : Eiuſdē coloris & Armenium cō/ municato cum ceruleo:eſt & Apianū uiride quod chry ſocollam lotum mentitur:& creta uiridis Smyrnea pro batur Theodotionem uocant / ut in fundo Theodoti cuiuſdam primo inuentam: Luteum Infectiua Armenium Apianum Theodotion

C ornus arbor nota ſanguineis baccis/ fulua in uenabulis nitet/ut Sabucus/lignum potius q̄ materies dicenda in/ quit Plinius.xvi.propter exilitatem non ad alia pene q̄ ad radios rotaꝝ utile/aut ſi quid cuneādum ſit in ligno clauiſue figendum ceu ferreis : Nunc radii in tympano paruo ad circūactum molæ ſuperioris in moletrina ex eo uno ligno maxime fiūt/Colurna haſtilia ex ea arbo/ re/Feſto Pompeio: Colurnus

C orium ſciūt omnes a quo Coriarii: & Coriago morbus uel in bobus cum pellis tergori adhærens etiā apprehē/ ſa manibus diuelli nō poteſt:quæ fit maxime cum bos ſudās in opere refrixit/aut ſub onere pluuia eſt madefa ctus: Eſt & Coriū Plinio.xviii.cutis quodāmodo ipſius terræ modo craſſior/modo tenuior pro diuerſitate ſoli/ nam quid laudatius inquit Germaniæ pabulis/& tamē ſtatim ſub eſt arena tenuiſſimo ceſpitū corio : Et Vitru/ uio Corium arenati dicitur : poſt truliſſationē inquit nō minus tribus coriis arenati inductis marmoratū induca tur : ubi marmoratū ultimā arenationē appellare uidet a marmoris ut opinor ſcobe aſſuliſqȝ admixtis: Coriarii Coriago Marmoratū

C erephilon Columellæ & Crrepolon hortēſis herbæ ge/ nus ad minutal odore nō iniocundo probatur:Plinius. xviii.Equinoctio autūni ſerūtur coriandrū/anetū/a tri/ plex maluæ/Lapathi/Cerepolon quod Pederotion græ ci uocant:& acerrimum ſapore igneiqȝ effectus/ac ſalu/ berrimum corpori: Cerepolon Pederotion

C ambre braſſica græcis/criſpam ſelinada uocant ab apii folioꝝ ſimilitudine:Læan uero alteram latis foliis e cau le exeuntibus / unde Caulodēn quidam appellauerunt Selinas Læa Caulodes

Cruſtæ i uaſis Læa ipſa leuis dicitur: Cruſtæ uaſa intus occupantes in
quibus aquæ feruent ſi auelli non poſſunt braſſica in il/
lis decocta diſcedunt:
C ypirus gladiolus herba radice bulboſa & dulci/quæ de
Bulbus cocta panẽ etiã gratiorẽ faciat:foliũ habet ſimile nomi/
Cyperus ni:bulbũ autẽ alii oculũ appellãt inqt Pli.xvii.in mẽtio/
Cyperis ne harũdinũ Cyperus uero uincus eſt anguloſus radice
oblõga quã cyperida uocãt:magni ĩ medicina uſus/Eſt
& p ſe cyperis herba ĩdica gingiberis effigie quæcõmã
Cypros ducata croci uim reddat at Cypros ĩ ægypto arbor no
Liguſtrum ſtris Liguſtrũ & uulgo laguſtrũ aliis caprifoliũ ꝙ capræ
Caprifolium illius folia appetãt:Semen hẽt coriãdri cãdidũ odoratũ
quod in oleo coquit/præmiturq; poſtea quod cyperus
uocat:ut idẽ Pli. refert.xii. at Theophraſto in odoribus
hoc ipſum unguẽtũ cypros ẽt arboris ſuæ noĩe dicit:
C ytinus punicæ arboris primus partus florere incipiẽtis
in quo floſculi ſunt erũpentes anteq̃ malum ipſum qui
Balauſtia balauſtia dicuntur/Plinio.xxiii.Sunt qui hoc nomine ſi
Ricini gnificẽt futura mori arboris poma/quæ Ricini eidẽ Pli
nio eo ipſo libro appellãtur aquadã(ut reor)aĩalis ricini
ſimilitudine/hi terrã ſi nõ attigerint ſanguinẽ ſiſtũt adli
Pancreſtos gati ſiue ex uulnere fluat/ſiue ore/naribuſue & hæmor
Stomachice rhoidibus Ex ipſis aũt moris fit Pãcreſtos Stomachice
Anteriace Anteriace appellata mixtis omphacio myrrha croco:
C runi noſtris ſalientes/fontes manu facti/ & ut ductus a/
quarum Frõtino/Vnde Eneacrunos fons athenis a no/
Salientes uem ſalientibus/de quo Plinius Thucydides & alii:Vl/
Eneacrunos pianus.xxxiii.ff.Fiſtulæ autẽ & canales/& crateres/& ſi
qua ſunt alia ad aquas ſaliẽtes neceſſaria/& libro.xviii.
Labra/ſaliẽtes fiſtulæ quoq; quæ ſaliẽtibus iungũtur q̃/
uis longe excurrãt extra ædificiũ ſunt/item canales. Et
Iabolenus eodem libro titulo de Supellectile leg. Vaſa
ænea inquit Saliẽtis aquæ poſita/item ſi quid aliud ma
gis deliciarum q̃ uſus cauſa paratum eſſet non eſſe Su/
pellectilis Labeo & Trebatius putant: Sed & crunum
in uſu græcis poculum uocauere:

DEcumana oua dicuntur ut decuma
ni fluctus/Decumanus limes/decu/
manus acipenſer/quia ſunt magna
& abſoluta/quando denarius nūs
præfectū & abſolutū fere ſignificat
Ouum iquit Feſtus decimū maius
naſcitur:& fluctus decimus fieri ma
ximus dicitur : Albēſia quoq; ſcuta
decumana dicta ꝙ eſſent ampliſſima/eadem ratione de
cumanus limes ab ortu ſolis ad occaſum / nam qui ex/
trāſuerſo currit Cardo appellatur: Decumum enim de/
cimum uocant : Plautus in Pſeudolo:In foro uix decu/
mus quiſquis eſt qui ipſus ſe ſe nouerit:Decumator in/
de detractor decimæ: nam decumare eſt decimū quēq;
ſupplitio ultimo afficere/quod factitatū ab Imperatori
bus eſt:uerbū frequens hiſtoricis:Sicuti ratum uiceſima
re/& quādoq; cēteſimare/Et decumatores olim noſtra
paupere eccleſia fuerāt ſacerdotes:ut locis eternū aliqui
bus nūc quoq; decumatrici eccleſiæ ex agroꝝ & bono
rum fructibus erogātur decimæ: de quibus ſatis multa
ī iure pōtificio: Sed ne deguſtabāt quidē ueteres nouas
fruges aut uina anteq̄ ſacerdotes primitias libaſcent:

Denarius nūs
Cardo
Decumus
Decumator
Decumare
Viceſimare
Centeſimare
Eccleſia deci/matrix
Primitiæ

Dium antiqui ex græco appellauere uti a deo ortum/&
diurnum inquit Feſtus ſub cœlo lumen: ἀπο του
Διος id eſt a Ioue:Vnde adhuc ſub Dio & ſub Ioue fie
ri dicitur quod non ſit ſub tecto/ & interdiu cui contra/
rium eſt/noctu:Item Dius Heroum aliquis ab Ioue ge/
nus duces:ut generoſus / ac Dium fulgur diurnū quod
putabāt Iouis/ut nocturnū ſummani : mirum eſt quod
refert Plinius in.ii.In Catilinianis prodigiis Pompeiano
ex municipio. M. Herennium decurionem Sereno die
fulonium ictum:

Sub Dio
Sub Ioue

Delibutus perfuſus madens Apuleius Tot ciuium inquit
ſanguine delibutum/& libro idem decimo/ magno de/
niq; delibutus gaudio dominus:Terent.in Phormi. Sa
tin eſt ſi te delibutū gaudio reddo: ubi Donatus qd' eſt

corporis ait ad animum traſtulit:qñ delibutus unctus di
citur/hinc non ſemel inuenies dici unguẽto delibutum
utitur ea uoce &.M.Cicero ad Herennium tertio:

Decreta — D ogmata græci nos decreta/ſcita/unde plebiſcita/Plinius
Scita — & alii Placita:

Plebiſcita — D ecapulator/defecator/repurgator/olei dũ e labris oleũ
Placita — in labra deffundit/a capulis(ut uolunt)quæ ſint uaſa an
ſata Plinius.xv. Item in amurca & flacibus eæ ſunt car/
Crapulæ — nes/& inde feces/quare ſæpius die decapulandum/Ca/
Crapulator — toni & Columellæ eſt Capulator/non multum diſtans
a decapulatore:

D etrulator tranuaſator/elutriator is dicitur qui de uaſe in
Elutriator — uas liquores transffert/elutriare græcis μεταγγίζειν
latinis tranſuaſare ſed rarenter/Apicio ni fallor detrulla
re/quod erit de trulla in trullam deplere/tranferre/quod
Diffundere — ipſum Plinius.xiiii.diffundere/uocitat:Eſt & Excollare
purgandi gratia guttatim per collum tranſmittere a col
Ethanion — lo uaſe græci quod Ethanion appellant:

D iatriba locus exercitationis ingenii ad diſciplinas/& ipſa
quoq; exercitatio : Aul . Gellius Interrogaui in diatriga
Taurum an ſapiens iraſceretur:Idem libro ultimo/Sunt
autem qui Diatribas id eſt exercitatos & ſtudia δια/
τριβη exercitium ſtudium græcis dicitur:

D ietæ in ædibus a conuictu & conuerſatione nominant:
nam διαιτομαι uiuo conuerſor:Plinius Cecilius ſu/
Diætarii — am in Tuſcis uillam deſcribens Eſt in hac inquit Diæ/
Directarii — ta dormitorium cubiculum:Vlpiano Iureconſul.Dieta/
rii uocant qui furandi animo in aliena ſe diriguit cœna/
cula:quos plus q̃ fures cenſet puniendos : alii Directari/
os a dirigendo mallunt & cenſent appellandos / & Ti/
Tichobatæ — chobatas eoſdem credunt / de quibus Vopiſcus / Inter
alia inquit exhibitus eſt Tichobates qui per parietem
Tichos — urſo eluſo cucurrit : Tichos paries Dieta quoq; tenuis
Diæterice — & caſtigatus uictus / a quo Diæteticen medicinam uo/
Pharmauticẽ — cant/quæ temperato uictu medetur : nam quæ medica/
Chirurgice — minibus Pharmaceuticen/ quæ manu Chirurgicen ap/

pellant/quam primus Hippocrates excoluiſſe dicitur Diætetices autem illud eſt quod ſenectutem moderat̃ Gerocomicon:quod defectus reficit Anapleticon/quod mala precauet Prophylacticon: Gerocomicō Anapleticon Perphylacticō

Dextrocheria eademq(ut remur)Dextrariola ex auro ut Plurimum ornamenta muliebria anulari ſpecie in brachiis fuiſſe facile credimus: quando Capitolinus in uita Maximini Cæſ. Erat inquit præterea ut refert Cordus magnitudine tanta ut octopedes digito uideret̃ egreſſus/pollice ita uaſto/ut uxoris dextrocherio uteretur ꝓ anulo:Nō alia nobis ſunt quæ brachialia appellauimus aurumue brachiale: Dextrariola Brachialia Brachiale aurum

Drauci obſcœna/prepoſtera/auerſa libidine alios chedolantes/diuidentes/ſubagitanteſq: Δρῶ græce facio: Martialis de Cynedo/oculis deuorantibus draucos: ut Drauci mutoniati referant paticos Cynædos/molles/ & effœminatos:Daucus uero paſtinacia ſilueſtris: Daucus

Domuitio a domo & itione compoſitum nomen:Itio .n. recte dicitur/ſicut abitio/reditio:Apuleius/nec domuitionem inquit paro/Mar. Cicero primo diuinationis reditum & Domuitionem dari:Lucilius:Domuitionis cupidi imperium regis pene iminuimus: Itio

Deplois duplex ueſtis/ διπλόω duplico/διπλάζτιον duplicitas: Duplionem antiqui dicebant quod nos duplum a græco inquit Feſtus διπλοῦν:Duplarii quibus uirtutis gratia ut refert Mar.Varro duplicia ex inſtituto cibaria dabantur: habentur & duplariæ & ſimplariæ actiones: Diplotis Duplio Duplarii

Depexa lacera inconcinna ueſtis:Nonius Depexum laceratum Terentius in eut. adeo exornatum dabo/adeo depexum/ huic contraria Pexa ueſtis concinna: Vnde pexatus pulchre rides mea Zoile trita:Horatius/ſi forte ſubucula pexæ trita ſubeſt tunicæ:ex quo doctorem pexum pro terſo & eleganti dixit Quintilianus: Plinius. viii.de lanis Iſtriæ Liburniæq:pilo propior q̃ lanæ pexis aliena ueſtibus/& quam ſola ars ſcutulato textu cō/ Pexa Pexatus

mendatur:

D almatica ueſtis nunc ſacerdotalis genus: nec ſcio an a Dalmatis populis quorum regio Dalmatiæ nomen ad huc retinet: Heliogabalus imperator ut tradit Lampridius, in publico dalmaticatus poſt cœnam ſæpe uiſus eſt Gurgitem Fabium, & Scipionem ſeſe appellans ꝙ cum ea ueſte eſſet, cum qua Fabius & Cornelius a patribus ad corrigendos mores, adoleſcentes in publicum eſſent producti:

Dalmaticatus

D iaphoretica a medicis uis diſcuſſoria latinæ dicitur, hoc eſt diſſolutoria, diſcutiuntur diſſoluunturq; incipientia tubercula, emittuntur iam digeſta & ſuppurantia: Cor. Celſus.v. Diſcutiuntur ea quæ in aliqua parte corporis coierunt: inde uis diſcuſſoria, qualis eſt Abrotano, Lilio melli, Serpillo, Narciſſo, Roſæ, Croco, Paſſo, Reſinæ, Ficubus aridis, Lini ſemẽibus, ouoꝝ uitello, & aliis, diphoreticum uero Sudorem eum recte dixeris qui ſua exuberanti redundantia corpus debilitat: & Diphorumenos medici quos dicunt, Pli. interdũ ſudatores ut in cardiacis, modo ſubitis timoribus expaueſcentes uocat: Sunt & quibus aſtrictũ corpus ſudorẽ non emittit: qui ĩ ægritudinibus plurimis eliciẽdus eſt: aut ſicco calore, aut balneis: Siccus calor erit & arenæ calidæ, & Laconici, & clibani & quorũdã naturalium ſudationes: ubi e terra profuſſus calidus uapor, ædificio includitur: ſicut ſuper baias in myrtetis habuerunt ut ſcribit Celſus: & Vitruuius in montibus inquit Cumanoꝝ & baianis ſunt loca ſudationibus excauata ubi calidi uapores:

Diſcuſſoria uis

Diohoreticus

Diphorcemini

Sudatores

Sudor eliciẽs

Sudationes

D yſodia oris graueolentia potorq; at Celſus libro.iii. itaq; ei febris remiſſioni credendum eſt inquit, quæ etiam immoratur, & iactationem, fetoremq; quendam oris, quẽ Ozen græci uocant minuit: In ozena in naribus, & iter piſces ac ozolæ locri a malo odore: Oζειν olere, ευωδια bonus odor:

Ozis

Ozena

Euodia

D yſenteria exulceratio inteſtinoꝝ quæ latinæ ut refert Cor. Celſus.iiii. Tormina dicantur: Plinio Tormina eſſe

Tormina

uiderentur quæ græci Strophos uocant/aliquibus etiã pro tormento: Vnde dyſenterici & Torminoſi: Fit aũt Galeno autore materia exuberante/calore æſtatis īſecta quæ ſit ſalſa/ſi carnes egeruntur lœtalis Hippocrati: nã cruor manat cum ſtercore ſemper liquido: aut cum mucoſis quibuſdam excernitur: Sed & carnoſa quædam deſcendunt/frequẽs deiiciendi cupiditas/dolorq; i ano eſt/& in uentre tormentum: — *Strophi*

Dyſuria ſtranguriaq;/difficultas & ſtillicidium urinæ/nõ ſine doloribus/quas ut plurimum faciunt calculi in ueſica īflamatioq;/& alia quoq; /cum ſupprimitur urina ut tradit Galenus: hinc Cato/quibus inquit ægre & lotium id eſt/urina: quem morbum ipſe uocat ſubſtillum/ & eum fortaſſis qui ſine calculo & inflamatione euenire poteſt: Nam Iſchuria quibuſdam dicitur nullo omnino exeunte lotio quæ cruciabiliter torquet: At Feſto Põpeio. Subſtillum tempus eſt ante pluuiam pene/ & poſt pluuiam non per ſiccum q᷑ iam ſtillaret aut nundum deſiiſſet: — *Stranguria*, *Lotium*, *Subſtillum*, *Iſchuria*

Diabroſis reiectionũ ſanguinis ſpecies eſt/cum exeſa parte aliqua/ſanguis expuitur: quem interdum pus ſequitur: Veluti Rhegmochaſmos quoties rupta id contigit: & Anaſtomaſis de qua ſuo loco dictum eſt de ſingulis libro quarto Cor. Celſus. — *Rhegmochaſmos*

Deliquium defectus: unde lunæ deliquiũ Ecclypſis & defectus/intercedente terra/dicitur & ſolis quoq;: utriuſq; romanorũ primus uulgauit Sulpitius Gallus qui conſ. cum M. Marcello fuit apud græcos uero Thales mileſius olympiadis .xlviii. anno quarto: fiunt autem prodigioſi & longiores ſolis defectus/ qualis inquit Plinius occiſo Dictatore Cæſare: & Antoniano bello totius pene anni pallore continuo: Animæ etiam deliquium dixere/animiq; defectum/Lipothymian & Lipopſychian græci & defectos παρέτους: quaſi reſolutos/ipſamq; reſolutionem Paraliſin/a defectu uirium: At Deliquum Feſtus Pomp. minus interpretat᷑ in illo Plauti ex Caſina — *Ecclypſis*, *Defectus*, *Lipothymia*, *Lipopſychia*, *Pareti*, *Pareſis*

Sine amet ſine quod libet id faciat:quando tibi nil do/
Deliquum mi deliquum eſt:
D iaphragma ſub corde atq; pulmone tráſuerſum ex uali
Septũ tráſum da membrana ſeptum appellant uterũ a præcordiis di/
ſum ducens/Cor.Celſus primo/Simul atq; uero ferũ ad præ
cordia acceſſit/diſciſſum tranſuerſum ſeptum eſt/quod
mẽbrana quadam ſuperiores partes ab inferioribus di
ducit/Diaphragma græci uocát/hominẽ protinus ani/
Præcordia mam amittere:Item ſecũdo:Infra tranſuerſum ſeptum
Phrenæ quod Diaphragma græci fit abſceſſus: Sed præcordia
ipſa quæ Phrenæ Plato etiá Diaphragma appellauit:
D yſpepta græci cruda uocát latini difficilis quæ ſunt di/
Cruda geſtionis: Sed crudus dicitur etiam nõ facile cibũ dige/
Homotes rens ex rheumate/ſtomachiue frigiditate/ſiue imbecilli
Cruditas tate / aliiſq; ex cauſis / de quibus Auicenas Galenus / &
quicquid eſt medicorum:Homotes græcis cruditas:
D iplomata priuilegia latine dici poſſunt / etiam ſi priuile/
Priuilegia gia ſingulorum hominum eſſe uidentur/quando priua/
Priua ſingula ueteres dixerunt Cecilius Tacitus Seneca & alii
nam decreta & reſcripta omnia principum Diplomata
ſunt qui appellent:Suetonius in Auguſto in diplomati/
bus libelliſq; & epiſtolis ſignádis initio ſphinge uſus eſt:
item in caligula prolataq; diuorum Iulii & Auguſti di/
plomata/ut uetera & obſoleta deflebat : Cicero in epi/
ſtolis ad atticum: Diploma ſtatim non eſt datum : Cur
autem & unde Venuleius Iureconſultus de uerborum
obligat. Diploma continuatum die noctuq; iter uocet
æſtimandum relinquimus:
D ioryges Pomponio melæ foſſæ manu excauatæ/ὀρυσ
σω fodio:& oryges teſtudines iter machinas quæ ſunt
ad fodiendum inquit Vitruuius comparatæ:
D ictata præſcripta Themata quæ Ludi magiſtri propo/
nunt ſcholaſticis imitanda/quæ Laniſtæ gladiatoribus/
Tactici quæ Tactici tyronibus/quæ ſtructores aliiq; diſcere uo/
lentibus:Sunt autem tactici Vegetio armorum tractato/
dorum doctores & magiſtri:

D rypetæ oliuarum baccæ Plinio .xv. quæ noſtris Drupæ ad conditutam aptæ cum uirides ſunt·nam per maturitatem nigreſcentes · oliuo magis ſucco idoneæ : Idem Plinius in mẽtione raphãi cibus illiberalis utiq; ſi proxime olus mandatur·Si uero cum oliuis drupis rarior ructus fit:manuſq; fœtidus : & iam dixerat decimo tertio de oleo omphacio Deterius ex drupa·ita enim uocatur priuſq̃ cibo matura ſit·iam tum colorem mutans : Dicuntur & Colymbades oliuæ conditæ ꝙ natent in ſua muria κολυμβω nato : Idem Plinius uigeſimo tertio Cymbades ſordida ulcera purgant inutiles difficultatibus urinæ : Columella ultimo Quidam unam partem muriæ:& duas aceti miſcent· eoq; iure oliuas Pauſias Colymbadas faciunt: Drupæ Colymbades

D iuretica urinam prouocantia·uti Baccea herba·Siſybrium·apii ſemen· Aſparagne· Raphani·& mille alia quæ nim habent cõcitatricem urinæ· Sed aſparagi ueſſicam exulcerant immodico uſu· Aſparagi

D ardanum ex Auro ornamenti genus Samothraciæ quod debemus · quæ Dardania prius dicta a Dardano ut uolunt qui ſubripto palladio Mineruæ eo confugerit·Plinius . xxxiii . de uſu auri ut habeant inquit in lacertis iam quidem & uiri quod e Dardanis uenit itaq; & Dardanium uocabatur. Viriolæ celticæ dicuntur Viriæ celtibericæ:habeant fœminæ in armillis digitiſq; totis·collo·auribus : Dardanii iureconſultis hi eſſe uidentur qui grandibus pretiis annonas præcipue flagellant·nam & alias merces : Vlpianus libro .xlviii.ff.tit. de extra.cri.Annonam attentare & uexare uel maxime Dardanii ſolent · Ideo debebis cuſtodire ne Dardanii ullius mercis ſint: Dardania Dardanii

D iphryga in erariis fornacibus faciunt nomine a græcis accepto quod bis toreatur · Plinius trigeſimo quarto· Aes ipſum in catino defluit · Scoria extra fornaces·flos ſupernatat·diphryges remanet:Inter adurentia ponitur Cornelio Celſo libro quĩto. Flos autem æris eidem fere Aera flos

quod Pſegma æris de quo Dioſcorides / & idem Plini/
Pſegma us/In ærariis inquit officinis & Pſegma fit iam liquato
ære aquis percocto:

D ropax unguenti genus Martiali: Vnde δρωπακίζειν
depilare eo ipſo unguento maxime/Vnde eſt Carmenio
nem Leuis dropace tu quotidiano/Hirſutis ego cruribꝰ
geniſq;/Sed & accurate ornatus homo hoc nomie græ
cis interdum ſignificatur:

D iarium a die qui cibus dietim olatur Vlpianus.xxxiiii.ff.
Diariis uel cibariis relictis / neq; habitationem neq; ue/
ſtiarium neq; calciarium deberi palam eſt quoniam de
Dimenſium cibo tãtum ſenſit teſtator.Epig.poeta.Pueriq; diaria po/
ſcunt:At Dimenſum recte dicetur quicquid frumẽti da/
tur ſeruis opus rure facientibus per menſem annumue:
nam priſci quaternos modios frumenti ſerius dederunt
in menſe id quod Dimenſum dicebatur:

D aniſtas fœneratores dici ex Pompeio notiſſimũ eſt.Plau
Fœneratores tus in moſtellaria/nullum ædepol hodie genus eſt homi
num tetrius/nec minus bono cum iure quas daniſticũ/
Daniſticus Itẽ fœnore argentum ab daniſta ut ſumeret:

D iſtillatorium uas ex ære dicemus aliaq; materia cum op
culo plumbeo teſtaceoue ut plurimum quo ſucci her/
barum florum frundiumq; inter cæteros/uina quoq; &
alia innumera igne ſuppoſito in aquam diſtillando trã/
ſeunt lympidiſſimam/guttatim per epiſtomion deſcen/
dentem in uaſe ſubpoſito:Arabes id primi ut audio ex/
Decoctum cogitauerunt: Decocto herbarum medicinæ gratia uſi
antiquiores/ut nunc etiam e noſtris pauci:

D eleteria mala & pernitioſa pharmaca:nam bona auxilia
Alexiteria toria conferentiaq; Alexiteria uocabimus quorum mẽ/
tionem habet Nicander: Et in omnibus ægritudinibus
naſcenti ut ille inquit ſunt adhibenda malo:

ECtypa Plini.xxxv.de Dubitade. Primus inqt perſonas tegularũ extremas ĩbricib⁹ ĩpoſuit quæ inter initia Protypa uocauit poſtea idẽ Ectypa fecit hic & faſtigia tẽplorũ orta: pp hunc plaſtæ appellati: Seneca li.de beneficiis.vi: Cœnabat Paulus ꝑtorius in conuiuio quodam Tiberii Cæſaris hñs imaginẽ Ectypa & eminẽte gẽma: chameinos nũc uocam⁹ ꝓminentes & paruulas imagines ĩ gẽmis ſculptas. Chameini

Ergaſtulũ locum in quo operarii ſerui uicti ad marmora ad metalla, ad agricolationẽ ad piſtrinũ exercent, & operam præſtant Nonius Ergaſtulũ ĩquit locus eſt carceris Ergaſtulus cuſtos pœnalis loci, ſed ipſos etiã ſeruos ergaſtula dicimus Pli.xviii. miramur ergaſtolorũ non eadem emolumenta eſſe quæ fuerũt impatorũ, quorũ manibus celebrantur agri, & at honeſtis manibus oĩa lætius ꝓueniunt qm̃ & curioſius fiunt: Coli rura ergaſtulis peſſimũ eſt ut quicquid agitur a deſperantibus: niſi quis Ergaſtulos mauelit: operas etiam ipſos operarios appellam⁹ ἔργον opus ἐργάτης operarius, Ergacius ſeruulus domi ſeruiens ἐργαστήριον officina: Papinianus libro. xliii digeſt. de uia.pub.& iti.pub. refic. Studeant autem ut ante Ergaſteria nihil proiectum ſit, præterq̃ ſi fullo ueſtimenta ſiccet. Ergaſtulum

Ebenum arborem uni Indiæ a Virgilio datam Herodot⁹ etiam Aethiopiæ dedit. Romæ illam Põpeius magnus in triumpho Mithridatico oſtendit: accẽdi negat Fabianus uritur tamen inquit Plinius odore iucundo: materia illi ſplendeſcit colore nigranti ac etiam ſine arte protinus cõmendato, nunc quoq; ĩ præcio habita recipitur ut laricis & oleæ ad Xyloſtrota, quæ fiunt e ligni ſegmẽtis & teſſellis pauimẽta, qualia C. Cæſarem ĩ expeditionibus circũtuliſſe facile crediderim Teſſellata & ſectilia ab auctoribus nomĩata: probantur & ex illa calami ſcriptorii: Scobem uero eius oculis unice mederi aſſerunt, nam ebenum medici inter erodentia recipiunt. Ebenum

Emblemata

Emblemata uaſis interſerta ſigna dicũtur de quibus poeta.v.æneid. Cratera impreſſum ſignis ubi interpres Seruius impreſſa inquit ſigna habentem id eſt emblemata: Plinius.xxxi. Vlyxes & Diomedis extant in phialæ emblemate palladium ſurripientes: in pauimentis quoq & opere inteſtino emblemata addi ſolita idem ipſe Plinius cum primis oſtendit: Vlpianus de auro & arg.leg. xxxiiii.digeſt. Si gemma & anulo legetur uel aliæ materiæ iunctæ/uel emblemata/recte legãtur/ & ſeparantur & preſtandæ ſunt: an autem in ueſtibus dici poſſunt nondum accipio:

Edeſmata

Edeſmata edulia Gellius.xiiii.Mar. Varro dicit in Satyra quæ inſcribitur περὶ ἐδεσμάτων id eſt de eduliis: Edeatræ inquit Põpeius qui præſunt regiis epulis ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων. Vnde edeſmata græci olera quæ ad pulmentaria ueniunt eadem & Lachana:

Enchiridion

Enchiridion pugiũculus & ferme militaris a manu dictus tranſlatus tam a græcis q̃ a noſtris ad librorum titulos ueluti Diuo Auguſtino/Epicteto & aliis/qui eo nomie inſcripſerunt libros quos uolebant ad manum ſemper haberi:

Equeſtria

Equeſtria ſedes equitum theatrales ut Senecæ & reliquis Suetonius in.C.Caligula ut equeſtria ab infimo quoq occuparẽtur Popularia uero ſedes ꝓmiſcue plebeioꝝ:

Euthymia

Euthymia quies animi tranquillitas/ſumum bonum credita Democrito uti eſt profecto/quando animi inquietudo ſummum malum/Prothymia Plauto in ſticho uidetur dici munificentia:

Echo

Echo aeris & linguæ filia(ut ille inquit)uocis imago dicitur quam reddunt loca in ædibus deuexa camerata puraq/Speluncæ quoq montes conuallia: ferũt mythici deam fuiſſe quam Pan amauerit quod ideo fictum eſt: quia is primus cupiit & perueſtigauit cauſam illius uocis ĩtelligere: ueluti Emdymion lunæ curſum primo depræhendit/& ob id eius amore captus traditur: Prometheus cæleſtis aquilæ naturam ſitũq perueſtigando cru

ciabatur(quando edaces curæ(ſed dæmum quieuit cũ illi Hercules ſapientia ſua dubitationem omnẽ ſoluiſſet

Heptaphonos porticus olympiæ celebrata quæ ſepties eiuſdẽ uocis extrema reddebat/eandem & Echus uoca uere & pœcilen a uarietate / Pœcile altera athenis cele/berrima a picturarũ uarietate ποικιλοσ uarius: Heptapho/noss Pœcile

E piclyſis & quibuſdam Epichyſis poculi genus.M.Var/ro de lingua latina/in conuiuiis ſucceſſit Epiclyſis & cia/thus:in ſacrificiis remanſit Guttus/& Sympulum:Plau/tus in rudẽte ſinus/epiclyſis/cantharus/Gaulus/Ciathus legimus Epichyſin dici libationem infuſionemue/Gau/lus uero uas eſt uinarium e ligno / & machina hautien/dæ aquæ ex puteo idonea: Gaulus Ciathus

E ndromys ueſtis barbara & uilis ad arcendum frigus uti/liſſima/de qua Martialis extat epigrama.libro.iiii.in cu/ius calcæ ridebis inquit uẽtos hoc munere tectus & im/bres Nec ſic i tyria ſyndone tutus eris habetur & diſti/chon in apophoretis:

E pendyte cuius mentionem habet Diuus Hieronymus ueſtis eſt ſuperior græcis ſuperindumẽtum nobis/utpo/te qua lanea lineaue ſeu pellicea ſuper alias ueſtes amici/mur ſicut Epitogium quæ ueſtis togæ ſuperinducitur/ ueluti & penula ac Pallium idq; genus innumeræ: Epitogium

E xomides ueſtes immanicatæ humero tenus thoracem integentes etiam ſi tallares ſint / aptiſſimæ militibus & opus facientibus inter quas habentur Colobia iam di/cta Eremi incolis uſitatiſſima / Feſtus Exomides inquit comici ueſtitus exertis humeris: Colobia

E pithemata quæ Pitacia medicamẽta liquidiora quibus intinctus panus albicans coccineus purpureuſue pecto/ri leua per te & dextra quandoq; imponitur ad tutáda præcordia/ac cor ipſum in primis & Iecur/ frõti quoq; ad cerebrum/ Cor.Celſus.iii.deinde inquis habere duo pitacia quæ latitudinem frontis longitudinẽq; æquẽt.

E πιθεμα operculum : Pitacia quidam munera miſſitia appellauerunt/ut cucullati caputiatiq; cũ primis/neſcio

an in decretis pontificalibus.xxx.q.ii.in hoc ſignificatu accipiendum ſit pitacium/ iudicent pontificii iuris conſultores/Pictaciū uero in ueſtibus præcipue(ut laberio) erit uti limbus inſtitaue (ni fallor) & cuiuſlibet generis fimbria/ cum foliis/cauliculis/ſignis/clauiculis/litteriſq; polymitario plumatili anceſo opere additis/tortili pano fere circunſuto:

Mendoſa dictio Decreti

Eclegmata græci / linctus noſtri uocauere fiunt hæc non unius generis / habentur tamen omnia in ore & paulatim ſtillando demittuntur/ut ſaccharum in primi glaciale/a medicis Candi/ut reor appellatum/& quod a leuitate Pennitium uocāt/glycirrhicæ ſuccus/Sal innumera Plinius.xxi.de Thymo / Diutinæ tuſſi eclegmate faciles excreationes facere cum aceto & ſale/ Idem.xxxi. de ſale multi tuſſim ueterē linctu eius diſcuſſere/pecoꝝ ſcabiem & bouum illitus tollit/datuſq; lingendus:

Candi

Enchriſta græcis medicamenta ſunt liquida/quæ illini ſolent Cor.Celſus auctor libro quinto:

Exanthemata puſtularum generi adnumerāda/quæ Plinius eruptiones pituitæ/papulaſq; aliquando nominat: Celſus.v. Circa totum corpus partemue aſpredo quædam fit ſimilis his puſtulis quæ ex urtica uel ſudore naſcuntur:Exanthemata græci uocant/quæ modo rubēt modo colorē cutis non excedūt: eiuſdē generis eſt Pſydracion paulo durius ac ſubalbidū & acutū eidē Celſo:

Papulæ

Epinyctides puſtulæ dicuntur ſubliuidæ modice humeſcentes in tibiis fere & pedibus noctu preſertim inquietantes:Vnde nomen:At Cor.Celſus libro.v.Peſſima inquit puſtula eſt quæ Epinyctis uocat̃ ſubliuida uel ſubnigra / uel alba·circa quam uehemens inflammatio & cum adaperta eſt intus reperitur exulceratio:mucoſa/color eſt humori ſuo ſimilis/ dolor ſupra eius magnitudinem neq; enim faba maior eſt/oritur in eminētibus partibus & fere noctu unde nomen quoq; a græcis Epinyctis impoſitum eſt:Sed & uniuerſi dolores magis noctu intendūtur:uel quia anima ſecum ipſa ociatur/uel quia

aer humidior & frigidior eſt / Sole ſub terris exiſtente:
Cōmentarios etiam nocturnos rerum noctu geſtarum
& ſomniorum Epinyctidas uocant:ut diarios ephime/
ridas:uexat & oculos epinyctis/Plinius de porro ſectili: Epinyctidæ
Illitis foliis ſanātur ambuſta/epinyctides ita uocatur ul/ Ephimeridæ
cus aciē hebetans/& in angulo oculi perpetim humor
emanans:

E pilepſia eſt quædam totius corporis cōuulſio unde no/
men(ut uolunt) a compræhēſis & illigatis ſenſibus affe
cto cerebro/eiuſq; uētriculis: ἐπιλαμβάνειν apphēdo/
Epilepſis appræhēſio:Inde Epileptici id genus morbo Epileptici
laborātes:quos & Comitiales uocāt:Pli·de apio i puer/
pſis uero ab eo cibo comitiales fieri q ubera hauſerint:

E piphoræ oculorum inflammationes ſunt/& teſtium ali
quādo/Plinius.xx.teſtiū uero epiphoris cum ramis lau/ Teſtiū morb⁹
reæ teneris:Idem imponitur etiam inquit oculis in lana
cōtra epiphoras:& de peponibus Caro eorum epipho/
ris oculorum aut doloribus imponitur:

E xochæ oris extuberationes eminētiæ Dioſcoridi & aliis
ἐξοχὴ excellentia:

E phelis aſpredo quædam cutis eſt mali coloris in facie/
quemadmodum & Vari fere/pueros ut plurimum infe
ſtantes:Cor.Celſus libro.vi.Ephelis a pleriſq; ignoratur
quæ nihil eſt niſi aſperitas quædam & durities mali co
loris:in facie non niſi naſcitur:

E pialos febris genus eſt frigida ex pituita ſed uitrea & pu
trefacta ſic ex græco dicta quia blande & modice accē/
dat ἀπὸ τοῦ ἠπίως ἀλεαίνειν. Leniter calere id
quod in lentis flegmaticis ſolet euenire:

E lephantiaſis elephantiaue Celſo & elephaſquoq; Sere
no quædam ceu ſpecies lepræ elephantorum cuti ſi/ Elephantia
millima unde nomen / toto corpore affecto ita ut oſſa Elephos
quoq; uitiētur Plinius .xxvi. Diximus elephātiaſin an/
te magni Pōpei ætatē nō fuiſſe i Italia/& ipſa a facie ſæ
pius incipientem in nare prima ueluti lenticula mox in
ualeſcēte per totū corpus/maculoſa uariis coloribus/&

īæquali cute alibi craſſa alibi tenui/dura/ceu ſcabie aſpe
ra/ad poſtremū uero nigreſcente/ & ad oſſa carnes op
primēte/ ītumeſcentibus digitis in pedibus manibuſq;
Aegypti peculiare hoc malum & cum in reges incidiſ
ſet populis funebre quippe in balneis ſolia temperabā
tur humano ſanguine ad medicinam eam : Idem . xx .
Elephantia his cōmaducatis & impoſitis ſanari elephantiam / ſicut
magni Pomp. ætate fortuito cuiuſdam experimēto pro
pter putorē in facie illita cōpertum eſt oritur ex atrabile
quæ ſit retorrida/& ueluti cācer unam tm̄ corporis par
tem infeſtat ſic elephantia totius corporis cancer merito
creditur inexpugnabilis : Caſſiodorus cutis inquit aīalis
Morbus gallicus Elephanti ulceroſis uallibus exaratur a qua tranſporta
neoꝝ nefanda paſſio nomen accepit:Hinc medicoꝝ nō
ultimi noſtræ ætatis morbū Gallicum qui nuper irrepſit
Elephantiam credunt/ alii Lichenas uoluere agriamue
Agria Pſora pſoram:nam eoꝝ plurimi elephantiaſin uocitant id ge
nus morbi quo crura adeo intumeſcunt ut tumor ille
pedes in elephantiacis ſimiles elephanti pedibus redde
re uideatur:ut cūq; morbus ille Gallicus atra peſtis eſt/&
in omnibus fere malum immedicabile:

Ignis ſacer Eryſipelas Dioſcoridi ignis ſacer Plinio dicit' : apud Cor.
Celſum in uulneribus etiam nominatur Eryſipelas : nā
cum libro quīto dixiſſet Cancrum corpus uel ſenile uel
mali habitus occupare cum ſuper īflamationem rubor
ulcus ambit cum dolore procedens ſtatim infert:Id au
tem quod Eryſipelas uocari dixi non ſolum ulneri ſu
peruenire/ſed ſine hoc quoq; oriri cōſueuit/atq; interdū
periculum maius affert utiq; ſi circa ceruices aut caput
conſtitit : Non multum poſt hæc duo genera ignis ſa
cri ponit alteꝝ in altitudinē exaſperatum puſtulis conti
nuis/æqualibus/exiguis/īpectore/lateribus/eminentibus
partibus præcipueq; plantis:alteꝝ in ſummæ cutis exul
ceratione latum ſubliuidum inæquale.Galeno autem is
tumor eſt proprie qui ex tenui ſanguine interim & cum
Eryſipelatodes bilis parte incenſo ac feruente conſiſtit: Eryſieplatodes

quoq; morbi nuncupati cũ accẽſſio iterna nõ ſine dolore maximo circum uiſcera percipitur/ hæc ſi in cerebrũ ſubierit refrigerantur & pallorem ora contrahunt:

E ctropium græci uocãt inferioris palpebræ uitium cum parum ſurſum attollitur: Sed pendens hiat/neq; poteſt cum ſuperiore cõmitti quod euenit uitio curationis pilorum in palpebris/interdum etiam ſenectute/in angulis quoq; oculorum incidit Cor.Celſus.vii.

E mphraxis græcis quæ dicitur a medicis neotericis oppilatio/non aſpernabili uoce appellatur:quã(ut uideo)ab oppilare uerbo mutuati ſunt / quando pila quæ græce πτιλος colũnã fere notat / a qua oppilare pilis offirmare & occludere.M.Cicero Philip.ii. Tabernis inquit oppilatis Lucretius libro.vi. Si tamen is ſextus eſt : Fluctibus aduerſis oppilare oſtia cõtra eſt autem oppilatio morbus ꝑcludẽs & opplere ſolit⁹ Iecur aliaq; iteriora: — Oppilatio / Pila / Oppilare

E ncanthis caro tuberculumue in angulo oculi unde nomen Cor. Celſus libro.vii.Interdum fit angulo parum ungue exciſo uel aliter tuberculũ/quod palpebras pagi diduci patitur Encãthis græce nominatur Canthi græcis oculorum anguli / At ſi caruncula anguli in angulo abſciſſa eſt pateſcit foramẽ per quod poſtea ſemper humor deſcẽdit Rhipada græci uocãt: ρυπος ſordes unde ρυπαρος Sordidus:& eidẽ Celſo.v.Rhipades emplaſtrum ad extrahendum a ſimilitudine Sordium nominatur legimus & Rhipocondylos extremæ auaritiæ ſordidos dici qui ne tantillum ſumptus facere audẽt ut tonſori dent obolum bigatinumue quo manuum ungues repurget reſeceteq;: — Canthi / Rhipas / Rhipos / Rhiparos / Rhipodes / Rhipocõdyli

E pidemia popularis ægritudo Δημος populus & tribus Vnde Democratia/Demothœnia epulum quod detur populo Δημοβορος rerum populi uorator/quales tyrãni/Demarchia tribunatus plebis & Demarchus ipſe Tribunus/nam militũ tribunos Chiliarchos græci nominãt:& ιππαρχος magiſter equitum dicetur: — Demothœnia / Demouorus / Demarchia / Demarchus / Chiliarchi / Hipparchi

E rotes melancholiæ ſpecies illa quæ ex imodico & eſtuã/

te amore homines ægrotos reddit:

E ſcharæ cruſtæ & ex uulnerum preſertim uſtiõibus/Cor. Celſus.v.Poſt uſtionẽ putris ulceris ſuper ponẽdæ ſunt quæ cruſtas a uino reſoluant/eas eſcharas græci uocãt/ ubi exciderunt purgandum ulcus melle & reſina eſt:

E leutherius ſeruator liberatorq;/quo nomine Iouẽ græci
Soter — uocauerunt cui & fana poſuere cum a Perſarum armis
ſunt liberati:eũdem & ſotera Priſci feſtiuitatẽ & ſacra li
Eleutheria — bertati deæ celebrãtes Eleutheria uocitauere/ac ſi dixe/
ris liberatoria/Plautinus in Perſa Toxilus Baſilicæ inqt
Soteria — eleutheria agito / Soter autẽ proprie Ciceroni dicit qui
ſalutem dedit/ut ſit ſalutis dator/Soteria uero munera
quæ dãtur ob ſalutẽ adeptã reualeſcẽtibus:& Soterion
Soteres — ſalutiferum deum dixere/Vt ſydus lucidum Caſtoris &
pollucis qui a nautis Soteres nuncupantur depulſores
ut ſunt tempeſtatis & procellæ ſalutiferi:

Encauſtice — E ncauſtum ut diximus picturæ genus:Encauſtice ars ipſa
pingẽdi & pictura encauſtica inuſtis cæris: Plinius Cæ/
ris pingere ac picturã inurere quis primus excogitaue/
rit nõ cõſtat quidã Ariſtidis inuẽtum putãt/poſtea con
ſumatã a Praxitele/ſed aliquãto uetuſtiores Encauſticæ
picturæ extitere ut Polygnoti & Nicanoris & Archeſi/
lai pariorũ:Lyſippus quoq; Aeginæ picturæ ſuæ inſcri/
Encauten — pſit Encauten/quod ꝑfecto nõ feciſſet niſi Encauſtica
Cauton — ĩuẽta:Encauten inuſit Cauton genꝰ ſulphuris q̃ſi uſtile:

E runnulæ furcæ quibus alligatas ſarcinulas ferũt uiato/
res/quarũ uſum quia.C.Marius intulit muli mariani di
Mariani muli — cti.Feſtus/Plutarchus in Mario/ Frõtinus ſtrategemati/
Erũna — con.iiii.Vtũtur his ipſis & baiuli/ Erũna uero:M. Cice.
.iiii.q.Tuſc.ægritudo laborioſa:at Põp.labor oneroſus:

Dolon — E pidromon uelum quod retrorſum pãditur Polluci/idẽ
Acatium — Dolonẽ minimum/Acation maximũ in naui Velũ dici
Acatum — refert/Plutarchus tamẽ Acatiũ ſiue Acatũ/ut Auſonio
Epidromes — nauigii genus actuarii uocat/ Epidromes in retibus di/
Auſonii locus — ſcurrẽtes funiculi cum anulis/quibus pandũtur contra
Epidromi — cta:cõtrahũtur expanſa retia:Iulius Pollux Epidromos
Peridromi — uocat & Peridromos : Pli. de caſſibus e lino uidimuſq;

lam tātæ tenuitatis ut anulū hominis cū Epidromibus trāſirent/uno portāte multitudinē qua ſaltus cingeren͞t:

E phœbeum exedra ampliſſima cū ſedibus/in medio du/plicis porticus paleſtrarum extrui ſolita:tertia parte lon gior q̄ lata:Erāt in paleſtris quoq; Coniſteriū de quo di ximus/a quo in uerſura porticus frigida Lauatio quam græci Lutron uocitāt: ad ſiniſtram ephœbei Eleothe/ſium/inde frigidarium/Propnigeum/& Eregione frigi/darii cōcamerata ſudatio/Laconicū quam dicemus:de quibus Vitru.lib.v.& nos in lib.de partibus ædiū prio: — Lutron — Laconicum

E piſtylium ſupra columnas capitulū dici poſſe quibuſdā placuit:At Feſto trabem quæ colūnis imponitur/Et ſu/pra ipſa capitula epiſtylium additur Vitruuio cū alibi tum libro.iii.membra inquit omnia quæ ſupra capitu/la colūnarum ſunt futura id eſt epiſtylia:Zophori/coro næ/Tympana faſtigia/Acroteria/inclināda ſunt in fron tis ſuæ cuiuſq; altitudinis parte duodecima & ſupra epi ſtylia collocandos triglyphos cū ſuis metopis docet li/bro.iiii. Sūt autem ad decorem capitulis columnarum non tamen omnibus/Abacus/flores/cauliculi/heliceſue folia & uolutæ: habent aliqua etiam Cymatiū plinthū echinum cū anulis & hipotrachelium/cum apophygi: quod uero ſit hipotracheliū in colūnis & capitulis/qd Zophorus Triglyphi/metopæ/Tympana acroteria in fronte domorū alibi ue oſtendit ipſe Vitruuius/quæ ta men niſi oculis ſubiiciantur deformata/non facile ſola lectione poſſunt intellegi niſi a peritioribus: — Capitula — Tympana

E ccleſiaſteriū locū cœtus & cōcionis dicūt: Vitruuius In minuſculo theatro Tralibus quod eccleſiaſterion apud eos uocitat͞: eccleſia cōgregatio cœtus concio Cecilius ad Traianū Cæſarē:Bule & eccleſia conſentiente unde eccleſiaſtes cōcionator/ Solomonis liber qa ad populū & uniuerſos loquitur ut ſcribit Diuus Hieronymus & eccleſiaſticus cōcionatorius: — Eccleſia — Eccleſiaſtes — Eccleſiaſticus

E uſtylos ædiū ſpēs una cū ābulatiōe colūnarū īteruallis iuſta diſtributiōe poſitis στυλο colūna uñ Pycnoſtylos — Stylos

Siſtylos crebris colūnis πυκνον denſus: Siſtylos paulo remiſ-
Pycnoſtilos ſioribus: Diaſtylos amplius partibus: rarius q̃ oporteat
Diaſtylos inter ſe diductis Areoſtylos: Sunt & a numero columna
Areoſtylos rum Tetraſtylos/ Hexaſtylos/ Octaſtylos/ Decaſtylos/
Tetraſtilos aliaq; Vitruuio cumprimis:
Hexaſtilos E cnephias ꝓcella ut Typhon quoq;/ quæ ut ſcribit Ariſt.
Thyphon uētus id eſt/ q diſiecta nube craſſitudinē eius ī ſeſe abſu-
mit: atq; uti ex Pli.ii. oñditur ſine ībribus: q.n. cū ībribus
Exhydriæ nubem repente diſcutiunt Exhydriæ appellantur:

E pheſtides gēma in ſole appoſita materiam arridā accen
dere credita eſt ignis modo quē poetæ a uulcano Ephe
Epheſtos ſton dicunt unde nomen: ueluti Aeoliæ/ Lipareæ/ Vlca-
Epheſtiades niæ inſulæ græcis a Vulcano Epheſtiades nominatæ:

E ruca genus æruginis inter pigmenta factitia: quæ Lamel
lis æreis ſupra/ ſarmenta ī dolio aceti poſitis uaſe obtu-
rato parat᷑: ſed cū ab ære ſit Aerucā dixerim: habetur
Aeruca & atramentū e factitiis: fuligine pluribus fit modis: fit ex
ſece uini optimi excocta indici ſpeciē præbens: Polygno
Attramentum tus & Mycon celeberrimi athenis pictores e uinaceis fe-
Tryginon cerunt Tryginon uocāt: Appelles ex ebore cōbuſto qđ
Elephantinū Elephantinū dixere: Indicū aūt ipſum ab india nomen
Indicum habet: quo nobilius eſt Ceruleum/ & id præcipue quod
Ceruleum uulgo ultramarinum uocitant cæteris præferendum:

E lateṗ medicamen e ſilueſtri cucumere fit ſucco expreſſo
e ſemine pluribus conferent ægritudinibus:

E rigeron græcis/ noſtris Senetio Plinius. xxv. auctor:

E rythacus auis rubro p hyemes pectore/ nr̃ates uulgo Pe
ctirubrā uocitant/ rubēte uero cauda īſignit᷑ æſtate quo
phœnicuri fit ut Phœnicuri nomen accipiat ut ſcribit Plinius:

E pityṗ cibarii genus (nec ſcio an e caſeo) quo ſiculi fre-
quētius q̃ Ro. uſi phibent/ ut refert. M. Var. ī lingua lati-
na/ Plautus ī milite ſi unū epityṗ edam apud illū eſuriēs
inſane: a cōfracta oliua dictū ſunt qui exiſtiment/ quæ Pi
tyris græce dicatur: Columella ſane lib. ult. r. ruſt. de oli-
uaṗ cōditura/ eſt & illud inqt cōdituræ genus qđ ī ciui-
tatibus græcis pleṗq; uſurpat᷑/ idq; uocant Epityrū.

Fiſtuca inſtrumẽti genus quo figunť in terrá pali ad fondamẽta/ad põtes ſublicios: panguntʼ & alia ac ſolidanť: uñ fiſtucato ſpiſſare C. Cæſari i cõſtructiõe põtis ſupra Rhenũ germaniæ: & Vitruuio etiã Fiſtucatio: Pli. xvii: terrá circa radices fiſtucato ſpiſſandá/&. xxxvi. Deide inqt i quo duæ quitæ partes calcis miſceanť pedali craſſitudie Fiſtucari/& paulo ifra ſolo fiſtucato iniicitʼ rudus/aut teſtaceũ pauimentũ: Fœſtuca i paleis & pratis nota: Pli. xviii. de pratis: Cũ herba creuerit i Fœſtucá arcere aquas: Gallina cohortalis uillatiſq; ouo edito fœſtucis undequaq; corpus purificat: eſt & fœſtuca uitiũ ordei i ſegete: Idẽ Pli. eo ipſo libro Necat ordeum fœſtuca quæ uocatur ægylops. Fœſtucæ quoq; arboris nouellæ pulluli/ut ſtolones fere: — Fœſtuca — Aegylops

Funepei qbuſdã Funerepi & græcis ſchœnobatæ latinis ẽt funábuli ſupra funes tẽtos/ ambulátes geſticulateſq; lucri gr̃a/nõ ſine uitæ periculo: Plena ſunt haꝝ dictionũ oĩa gloſſuaria: Illď miꝝ ẽ/& nouũ ſpectaculi gen⁹/Gale. Cæſarẽ elephátes funábulos edidiſſe/de quo Tráqllus: — Stolones — Funabuli

Follis pila luſoria: folles ĩter numoꝝ receptacula Apuleio cũ primis: uñ Plauto i Epidico follitus diciť numatus & pecunioſus a grádibus & refertiſſimis follibus plurimis Calliſtratus. xxv. ff. Nõ utiq; ſi ille i folle reliqua obtulit liber erit: Pugillatorius uero follis a pugillo qui eſt a pugno hipocoriſticos uocať: qñ follẽ pugnis diſpulſant: niſi ſcabellulis ligneis uti malint qbus icurſare iá cœperũt folles Plautinus i rudente Trachalio extẽplo ego te inqt follem pugillatoriũ faciá/ & pendentem incurſabo pugnis periuriſſime: — pugillatorius

Fucus herba iſectoribus ſeruiẽs/hic ꝑ colore non natiuo & fucamẽtis poniť. uñ fucata facies/fucatæ lanæ/& fucũ ꝑ aſtuta fraude & deceptiõe poſuit Plau. a quo offuciæ fallaciæ: Horat. Nec amiſſos colores lana refert medicata fuco: Terẽtius i Eun. fucũ factũ mulieri: Feſtus Fucilis inquit falſa dicta aũt quaſi fucata: & fucatá orõem — Fucilis

legimus lenociniis & illicitamentis uerboꝶ cōpoſitā ad captandū:fucū i apibus īfeſtū aluearíis ſciunt oēs:inuti/lis eſt/ad ueſcendū genitus tantū:ut hoīum pleriq;:

Fermētatus panis

Fermentū a feruēdo fortaſſe ex farina ſubacta donec aceſcat/priuſq̃ ſal addat᷑: panes ſpōgioſos reddit & ſtoma/cho utiliores faciliori digeſtione q̃ azyma:uñ fermentatus panis Pli.xxii.&.xviii.paláq; natura eſt acore fermē/tari/ac ualidiora ſunt inqt corpora quæ fermētato pane alunt᷑:Cor.Celſus fermentatū alienū/azymū idoneū ſtomacho ſcribit/firmioréq; ex tritico/īfirmioré ex polline īfirmiſſimū cibariū pané/qui ſecundus & ſecūdarius:

Frontalia equoꝶ ornamēta a frōte pendula/illáue cígen/tia ſed & fœminaꝶ dicentur aurea gēmoſaq; frontē or/nantia & inde pendētia:Plinius ultimo ut equus regum in oriente frontalia/atq; ꝓ phaleris penſilia facerent:

Frons unde

Forago filū quo textrices diurnū opus deſtingunt a for/ando dictum ut Feſtus Pomp.auctor eſt : ipſum aūt fo/rare cum latiniſſimū ſit uulgo uſurpatur/ inde foramen foratuſq; a quo frontem dictā placuit.M.Varroni ob cōcauos oculoꝶ foratus:

Lotiū poda/gris ꝓdeſt

Scrarabeus

Fullo panos & ueſtes curare/emaculare/polire ſolet/Pau/lus & Vlpianus iurecōſul.Extat lex Meteila fullonibus dicta inquit Pli. xxxv. quā C. Flāminius & L. Aemilius cenſores dedere ad populū/ordo aūt/primū abluitur ueſtis terra ſarda/dein ſulphure ſuffit᷑/ mox diſquāmatur cimolia creta/audio & urina uti fullones & ideo: poda/gra non torqueri/ qm̄ lotiū podagris aduerſatur/Fullo/niā Hicias megarenſis primus inuenit: κναφευς fullo κναφειον eius officina:ſunt & inter ſcarabeoꝶ genera qui dicant᷑ fullones/Idem Plinius.xxx. Scarabeus q pi/lulas uoluit/eſt & qui uocatur fullo albis guttis :

Forenſia ueſtes quibus foris in foroq; non domi utimur unde nomen/de his Columella & Apuleius:Forenſia & calceos inquit Suetonius nunq̃ non intra cubiculū ha/buit ad Subitos repentinoſq; caſus parata:

Flamineū flaminis amicimen/nā flamea luteo colore i nu

ptiis celeberrima/flamen ſacerdos flaminiũ ſacerdotiũ/ flamini⁹ miniſter ſacroꝝ cauſa/ ut flaminia ſacerdotula flaminicæ diali ꝓminiſtrás:Flaminica.n.flaminis dicitur uxor/ qñ flamines de quibus plurima Gellius fuerant unius uxoris uiri: Flaminiũ

F urſures a ſimilitudine nomen adepti corpus uitiant Pli. de malua radix decocta furſures capitis & dentiũ mobilitates:Idẽ de lilii radicibus/furſures ĩ facie emẽdant/erugant corpora/furſures.n.ſunt triticeæ farie excreta quæ ruſtici ueteres apludã uocauerunt ut ſcribit Gellius/ qđ nomen Plinius.xviii. tribuit purgamentis milii ſiſamæ & panici:furfurem græci pityrian dicunt/ Vnde Pityrii panes Galeno de quibus diximus: Pityria Pityrii panes

F lemina dñr Feſto ſiue potius flegmina cũ ex labore itineris circa talos ſanguis defluit Plautinus Apoecides ĩ Epidico ꝑ laſſitudine ĩuaſerunt miſeꝝ in genua flegmina.

F iſtulæ altius hiantia ſerpẽtiaq; ulcera dñr de qbus ſupra Pli.xxvii.Fiſtulæ quoq; ĩ oĩ parte ſerpũt medicoꝝ uitio male ſectis corporibus:auxilio eſt Centauriũ minus collyriis cũ melle decocto additis/plãtaginis ſuccus ĩfuſus/ Fiſtulæ duæ ĩ hoĩe quaꝝ altera ſpiritalis Tracheaq; arteria/ad pulmonẽ tendẽs/hãc p uices ꝓtegit Epiglotis minor lingua appellata: ne cibus potuſq; aberrans hoĩem torqueret/qñ ĩ arteriã aſperã ſi mica aut potiũcula deerrauerit ſuffucationẽ aut uehemẽtẽ ea efficit tuſſim/Sed non diutinã/ut eſt illa quæ uitio pulmonis aliiſq; ex cauſis orit᷑ de qua Celſus lib.iiii.Tuſſis inqt pp fauciũ exulcerationẽ moleſta eſt/& uix cũ uetus facta eſt eliditur:ac modo arrida eſt modo pituitã trahit/oportet hyſopũ altero quoq; die bibere/ſpiritu retento currere/ Sed non ĩ puluere/ac lectione uti uehementi/pectus diu perfricare tres ficus quampinguiſſimas ſupra prunas incoctas comeſſe/ Altera cibalis dicta : quæ carne & neruo conſtat : arteria cartilagine & carne/ ſunt & aliæ huius dictionis notæ ſignificationes:Glotis uero auis perlongam exerit linguam unde nomen accepit: Tuſſis Glottis

F uruculi tubercula in corpore/Plinius.xxvi. Paſſim & in
quacũq; parte ac maximo incõmodo naſcũtur qui fu/
rũculi uocãtur/mortiferũ aliquãdo malũ cõfectis cor/
Pygnocomi folia — poribus:remedio ſunt Pygnocomi folia trita cum polẽ
ta ſi nũdum caput fecerint.Cor.Celſus.v.Furũculus eſt
tuberculum acutũ cum inflatione & dolore maximeq;
ubi in pus uertit/qui ubi adapertus eſt & exit ſuper ap/
paret pars carnis in pus uerſa/pars corrupta ſubalbida
ſubrubra quem uẽtriculum quidam furũculi nominãt
matureſcit per ſe atq; erũpit:proprium eius medicamẽ/
tum eſt Galbanum / Eſt & furũculus in uite palmes ue/
rucæ magnitudine unde nomen de quo Plinius.xvii.

F ritillus tabulam luſoriam ſiue alueũ Alueolũq; ſignificat
Alueolus — de quibus dictũ eſt.Epigrãmatarius poeta in apophore
tis de tabula luſoria diſtichon luſit Hic mihi biſſeno nu/
meratꝰ teſſera pũcto/ Calculus hic gemio diſcolor hoſte
perit: Item in Xeniis Hæc mihi charta nuces hæc eſt
mihi charta fritillus:Alea nec dãnũ nec facit iſta lucrũ:

F rontati inter laterum genera dicũtur: Vitruuius libro.ii.
Græci preter cætera ĩterponũt ſingulos ꝑpetua craſſitu
Diatoni — dine utraq; parte Frontatos/quos Διατονοσ appellãt:
qui maxime religãdo cõfirmant parietum ſoliditatem:
nam per latitudinem totam porrecti utrãq; parietis frõ/
tem perficiũt:& inde nomẽ: quorum mẽtionem habet
& noſter Plinius.xxxv.

F uſterna abietis pars ſuperior nodoſa & cẽtroſa:ima ue/
ro ſapinea ſapinuſue dicitꝰ ad inteſtinũ opus ut enodis
& abſq; centris ꝓbatiſſima/ Vitruuius & Plinius:Vnde
ab abiete lignarios fabros materiarioſue dicimus p quã
dã exochen Abietarios : qñ & œcodomica eſt abies &
Naupegeſima Claudiã.apta freti habies/bellis accõmo
da cornꝰ : Vſibus tñ ædiũ potiuſq̃ nauiũ utilis adhibetꝰ
glutino adeo ſociabilis ut findatꝰ potius qua ſolida eſt:

pyragra — F orcipem fabrorum nouere omnes : ꝙ ignita capiat Py/
ragra græcis dicitur : Forceps piſtorum dulciariorũ nõ
æque nota : hac cruſtula formant / & ea maxime quæ

ex farina & aqua mixtis tenuia leula & euanida Nebulas uocant a quibus ipſi Nebularii:ac leues futileſq; homines recte Nebulones poſſunt Neoterice appellari: fiunt & eadẽ non ſine melle ſaccharoq; cõuoluta cruſtula:ac e farina depuratiſſima hoſtiæ illæ myſticæ ad ſacrificia/ſed per Hierodulos eoſq; qui ſacrarii curam ſortiti ſunt: Nebulones

F erumen quo res inter ſe aptæ ſolidantur feruminant'q; ueluti argentum argẽto/æs ære/aurum auro/ſolidaturã uernaculus ſermo uocitat:Paulus libro ſexto digeſt. feruminatio per eandem materiam facit confuſſionem: dicitur & de lignis lapidibus & aliis Plinius.xxxvi. Ruinarum uerbis ea maxime cauſa/q furto calcis ſine ferumine ſuo cementa componuntur:ecce ferumen de calce dixit Et libro. xxxv. Calcis uſum prebuiſſe bitumen refert ita feruminatis Babylonis muris. Cementa

F ornacei parietes olim in africa Hiſpaniaq; ex terra fiebant dicti q fornacum modo circundati utrinq; tabulis duabus infarciuntur uerius q̃ inſtruantur:nunc e calce & glarea mixtis cõmendantur: eius durant incorrupti imbribus/uento/ignibus/omniq; cemento firmiores ut ſcribit Plinius: Glarea

F iglinæ caſtius dicuntur q̃ figulinæ in quibus figuli uaſa & alia fingunt ex argilla/rota currẽte:Plinius.xxxv.Nobilitantur figlinis oppida quoq; ut Rhegium & Cumæ a cumis ut diximus Cumana teſta nomiata: figlinarum mentionem habet:& Paulus libro. viii. ff. tit. de ſeruit. ruſt.prid. Rhegium Cumæ

F lauiſſæ quandoq; fauiſſæ dictæ:M. Varro quadam epiſtola ad Seruium Sulpitium Iurecõſultum quam citat Gellius libro.ii.ait.Q.Valerium Soranum dicere ſolitũ/quos theſauros græco nomine appellamus priſcos latinos/flauiſſas dixiſſe/ q in eas non rude æs argentumq; ſed flata ſignataq; pecunia condere tur: Plinius. xxxiiii. de Lyſippo ſtatuario qui ſexcenta opera abſoluiſſe dicitur:Numerum inquit apparuiſſe defuncto eo cum The Rude æs

ſeau℞ effregiſſet heres/ſolitũ .n. ex imani precio cuiuſq ſigni denarios ſeponere aureos ſingulos : de Theſauro autem Seruius Donatus & quicquid eſt ubiq̃ grãmaticoℛ: Alex. Seuerus imperator ut ſcribit Lampridius in Theſauris ueſtem nũq̃ niſi annum eſſe paſſus eſt:eáq̃ ſtatim expendi iuſſit:Et Hadrianus Cæſar de Theſauris ita cauit ut ſi quis in ſuo reperiſſet/ipſe potiretur:ſi i alieno dimidium dño daret & ſi i publico cum Fiſco equa liter partiretur.

Fiber Caſtor

F ibrum antiquis extremum/ Inde Fiber ponticus qui caſtor ut ſupra Inde Fimbriæ circa extrema ueſtium:& Fibræ iociniotis paſſim:ut Tube℞ Pli. & Stirpiũ M.Cice. III.Tuſc.quæſt:quaſi radiculæ & capillaméta extrema:

Fellare

F ellator lactis ſuctor a fellare e mãma lac ſugere Solinus Nequaq̃ mater pullo præbet ubera fellitanda:quod uerbum obſcene acceptum eſt ; unde fellatores & Fellatrices quorum relatiuum irrumatores habentur:

Fricatio & ita uulgo

F rictio eadem quæ fricatio pluribus ægritudinibus conferre credita Cor.Celſus libro.II. Aſclepiades & Hippocrates frictione ſi uehemés ſit durari corpus/ſi lenis molliri/ſi multa minui ſi modica impleri:Pli. quoq̃ . XXVIII. uehemens enim fricatio ſpiſſat/lenis mollit: nũq̃ autem adhibenda eſt febre increſcente/uerum ſi fieri poteſt cũ ex toto uacabit : Capitis quidem longos dolores ipſius frictio leuat:Fricatio in uenere etiã dicitur: & Fricatrices fœmiæ maſculæ libidinis quæ Tribades & Plauto ſubigatrices/ τρίβω tero frico/uñ mulottribæ:ſunt & Perfrictiones ĩter leuia mala exulceratiunculæ:Plinius.XXI. de Cypiro herba intertriginum & alarum uitiis perfrictionibuſq̃ cum oleo illitum non dubie mederi item .XXIII. de olei mediciis laſſitudinum perfrictionũq̃ refectio eſt græci κατάψυξιν uocant:

F ibulæ Zonis adduntur:& ueſtibus fibulandis & cum lubet diffibulandis/Claudianus in raptu Proſerpinæ ſudata marito fibula purpureos gemma ſuſpendit amictus : & poeta Aurea purpuream ſubnectit fibula ueſtem:Vñ

ſuffibulũ Feſto Pomp. uiſtimentũ quod fibula cõprehẽditur: Fibulæ ornamentorũ magis q̃ ueſtis ſunt inquit Vlp. li. ff. xxxiiii. Dantur & pudendis a Martiale & aliis Cutis ſupra glandẽ perforanda: ita ut glans libera pmaneat: acu filũ imittitur, cuius capita iter ſe nectũtur, quotidieq; moueẽ: donec cicatriculæ fiant circa foramina: quibus confirmatis & exempto filo, additur fibula: infibulare aduloſcentulos interdũ ualitudinis cauſa quidã conſueuerunt ut tradit Cor. Celſus lib. vii. Infibulantur apud nos equæ gñroſæ ne equũ admittere poſſint: Sed ædificia, machinæ aliaq; cõpluria ſuas hñt fibulas Vitruuio Columellæ inumeris, Vulneribus quoq; chirurgici fibulas iponunt. Idẽ Cel. lib. v. Si in carne uulnus eſt, hiatq;, neq; in unũ oræ facile attrahunẽ ſutura quidem aliena eſt: Imponendæ uero fibulæ ſunt Ancteras græci noiant. quæ oras paulũ tñ cõtrahũt: quo minus lata poſtea cicatrix ſit: Antheræ aũt compoſitiones quædam eidem Celſo & Plinio a floribus dictæ uidentur: Suffibulum Ancteræ

F rugipda a ſalice homo is iure diceẽ q nullius bonæ frugis eſt: quales eſſe ſolent oſcitantes horiperdæ bonas pdentes horas: nã ſalix frugiperda ab Homero inqt Pli. dicta quia ociſſime amittit ſemen ante q̃ matureſcat: ſalix aũt perticalis fœcundior quo terræ proprior eſt. Salix frugiperda

F abalia ſtipulæ & paleæ quodammodo fabæ, Pli. xviii. Sed maior pars malluit fabalia maturæ ſationis q̃ trimeſtrẽ fructũ eius nãq; ſiliquæ cauleſq; gratiſſimi ſunt pabulo pecori: Itẽ. xxii. Fabalũ etiã ſiliquarũq; cinis ad coxendices & ad neruorũ ueteres dolores cũ adipis ſuilli uetuſtate pdeſt: Eſt. M. Cato, ſtercus uñ fiat ſtramenta lupinũ paleas fabalia ac frondes iligneas quernaſq; e ſegete euellito, Fabatia uero e farina fabe priſco ritu in ſacris præualens pulmẽtarii cibo: Faba freſſa græcis Eregmos nam Cyamos ſolida dicitur, freſſa iquit Plinius cũ allio cocta contra deploratas tuſſes, ſuppurationeſq; pectorum quotidiano cibo ſumitur: & in uino decocta ad teſtium tumores & genitalium: Fabatia Eregmos

GErrones leues & inepti a cratibus: q̄ Siculos aduerſus atheniẽſes cratibus proſtratis uſos uolũt quas græci gerras nominant: Feſtus Gerræ iquit crates ſunt uimineæ Atheniẽſes cum Siracuſas obſiderent & crebro gerras poſcerent: irridentes ſiculi gerras clamitabant: Vnde factum eſt ut gerræ pro nugis & contemptu dicantur: Nonius Gerræ nugæ ineptiæ: & ſunt gerræ faſcini qui ſic in naxo ĩſula ueneris ab incolis appellantur: Inde cõgerrones Plautus in moſtellaria Nũc ego me illac per poſticum ad congerrones conferam:

Gerræ ſiculæ

G landia in ſuibus dicuntur a glandis ſpecie omnibus nota Martialis Glandulas uocat ter poſcit apri glandulas quater lumbum: nam lumbi quoq; e ſuibus etiam nũc cibis cõmendantur: Plinius.xi. Tõſillæ in homine in ſue glandulæ: Idem.xxxvi. Extát cenſoriæ leges glandia in cœnis glireſq; & alia dictu minora apponi uetátes Plautus in menechmis Glandulam porcinam Laridum Pernam: Sunt & adenes glandulæ in homine Glandem uero quæ proprie intelligitur ferunt inquit Plinius.xvi. Robur quercus eſculus/Cerus/ilex/ſuber/continetur hiſpido calice per genera plus minus: dulciſſima omniũ Fagi: glires ſaginat & ſues expetita etiam Turdis & picarum generi: quæ ideo glandariæ uocantur: Sed & glandibus arrefactis per frugum penuriam molitur farina ſpiſſaturq; in panis uſum: per hiſpanias olim ſecundis mẽſis addita fit dulcior in cinere toſta: glandis nomine omnes fructus continentur inquit Vlpia.libro.xliii.dig. titulo de glande legenda: & glans ſummum Colis dicit̃ quãdo Coles ipſum eſt genitale Celſo & aliis unde ſub eo Colei qui teſtes & grecis Didymi:

Tonſille

Coles

Colei

G aneo a ganea & ganeis: Horatius Et laudem ſiliquas occultus ganeo ſunt autẽ loca uinolentiæ ac libidini apta ut ſentit Nonius: Ganeum inquit Feſtus locum antiqui abditum ac uelut ſub terra dixerunt: Terentius in adel

phis credo obductum in ganeũ ubi Donatus meretri/
ciam tabernã interpretatur quia ſit in terra & nõ ut cœ
nacula ſuperius:de ganeo Plautus Apuleius & alii Ga/ Ganea
nea uero luxus gulæ Plinius Cecilius ĩ panegyrico Tra
iani Cæſ. Te ad clandeſtinam ganeam occultũq; luxũ
refers Plinius de ſuibus.viii.nat.hiſt.Neq; ex alio anima
li numeroſior materia ganeæ:

G æomantia diuinatio ex punctis & figuris in terra nota/
tis & ex ipſa terra quæ γαια græce dicitur: μαντεια Geomantes
diuinatio: Vnde Gæomantes ipſam artem profitentes
ut ab aſtragalis Aſtragalomantes:

G alericuli & galericula a galero(quo caput tegitur)mulie
ribus cum primis nũc etiam & in uſu habẽtur ſunt qui
hoc nomĩe ſignificẽt Cæſariem e capillis alienis ſuppo/
ſitis contextam qua uiros quoq; uti quãdoq; uidemus:
Iuuenalis ſed nigrũ flauo crinem abſcõdẽte galero/Sue
tonius capillamentum appellauit in.C.Caligula: Et ga/
neas inquit atq; adulteria capillamẽto cælatus/& ueſte Caliendrum
longa noctibus obiret Caliendrum Horatius in ſatyris:

G albea inter muliebria ornamẽta numerãtur:Galbrũ in/ Galbei
quit Feſtus ornamẽti genus ſunt eidem Calbei ar/
millæ quibus triũphãtes utebãtur: & quibus obuirtu/
tem milites donabãtur:

G lomera fila in orbiculũ aceruatim cõuoluta Pli.xxxvi.
Intus Labyrinthũ inextricabilem quo ſi quis imprope Glomus
ret ſine glomere lini exitum inuenire nequeat Glomus
in ſacris cruſtulum Cymbii figura ex oleo coctum:

G urguſtiolum hippocoriſticos a gurguſtio quod eſt tugu
rioli genus breue & anguſtũ a Curculione ut uolũt ap/
pellatum/Apuleius Breuitatẽ gurguſtioli noſtri ne ſper
nas peto: Plautus Ligellum uocat in aulularia ut ſentit Ligellum
Nonius de ſuo ligullo fumus ſi qua exit foras:

G emmarii qui gemmas poliunt uendũtq;:licet ſint & gẽ/
marum proprii mangones de quibus Plinius ultimo: Mangones
gẽmas iuris uſui non eſſe dicebat Alex.Seuerus Impera
tor/& ideo gẽmarũ quod fuit ut tradit Lampridius uẽ/

didit & pecuniam in ærarium contulit Adulterantur e
gemmis compluria genera:nec eſt ulla fraus uitæ lucro
ſior neq; qua minus caueas:
Galbanum ueſtis genus Satyrico poetæ ſcutulata & gal/
Scutulata bana raſa unde Galbanatus Martiali Eſt & arbor Gal/
banus Syriæ peculiaris reſinam producens non diſſimi
lem Hammoniaco quæ Galbanum Plinius.xxiiii.Gal/
banum per ſe bibitur ad tuſſim ueterem ſuſpiria rupta
conuulſa:fugat & odore ſerpentes:
Gnomon umbilicus ad umbrarum rationes/& ſtilus ho/
Vmbilicus ras indicans/Plinio libro.ii.Solis itaq; umbilici quē gno
monem appellant umbra in ægypto meridiano tēpo
re æquinoctii die paulo plus q̄ dimidiā gnomonis mē/
ſuram efficit: & mox Vmbrarū hanc rationem & quā
uocāt Gnomonicen inuenit Anaximenes mileſius Ana
ximandri & Thaletis diſcipulus primuſq; horologium
Sciotericon quod appellāt Sciotericon lacedæmone oſtēdit: Idem
de ſegmento incipiente ab India uerſa ad auſtrū, lib.vi.
Vmbilicus quem gnomonē inquit uocant ſeptē pedes
longus umbram non amplius quatuor pedes longam
facit:nā in quinto ſegmēto/Gnomoni ſeptē pedes/Vm
bris ſex inueniūt: Vitruuius ſupraq; eius loci centrū me
dium collocatur æneus gnomon īdagator umbræ qui
græce σκιαθηρασ dicitur: Marcianus capella in Geo/
metria Circulum quidem terræ inquit.ccl.duobus mili/
bus ſtadiorū ut ab Eratoſtene doctiſſimo gnomonica
ſupputatione diſcuſſum eſt:quippe Scaphia dicūtur ro
tunda ex ære uaſa quæ horarum ductus ſtili in medio
fundo ſiti proceritate diſcriminant/qui ſtilus Gnomon
appellatur cuius umbræ prolixitas æquinoctio/centri
ſui æſtimatione dimenſa uicies quater cōplicata/circuli
Gnoma duplicis modum reddit: Sunt & Gnomones dentes de
quibus diximus/At Feſtus Gnoma,inquit genus machi
nulæ cuiuſdam appellatur/quo regionis agri cuiuſq; co
gnoſci poſſunt quod genus græci dicunt gnomona:
Gramiæ oculorum pituitæ Nonio a quibus gramioſos

oculos noîamus:Feſtus gramiæ inqt oculoꝝ ſunt uitia quas alii glamas uocát:Pli.xxv.Crênos agrios Gramias tollit oculoꝝ impoſitus tumorē quoq; cū polenta: Glama

G laucomata & Hypochyſes Hypochymataue(quæ noſtris ſuffuſiones oculoꝝ)eadē eſſe ueteres uoluere/poſterior ætas id diſcrimē fecit:ut Glaucoma ſit uitiū humoris qui Chryſtalinus dicit̃ in colorē glaucum mutantis: Suffuſio aūt fiat ex humore inter corneā & cryſtalinā partē cõcreto:Interdūq; hæc ipſa ut inqt Celſus lib vi. oculi potentiæ qua cernit̃ ſe opponit Plautus in milite glaucomā inqt ob oculos obiiciemus/eūq; ita Faciem⁹ ut quid uiderit nō uiderit:Vbi glaucomā dixit ut in Perſa cū decora ſchema/& in Amphit.cum ſeruili ſchema Plinius.xxv. Ad Hypochyſes & caliginē Cyclaminos in paſtillos diluūt:Glaucophthalmos Galeno & aliis eſt Glaucoma/ſuffundūtur oculi etiamnū ſanguine ex aliqua iniuria/qui hirūdinis cruore cõmodius curát̃: neq; id ſine ratione:cū illius acies extrinſecus leſa interpoſito tēpore in priſtinū ſtatum redeat: Vnde etiá locus fabulæ datus eſt/ut idem Celſus inquit/per parētes id herba reſtitui quod per ſe ſaneſcit:in pulloꝝ quidē hirundinorū uentre lapilli albi aut rubētes reperiūtur magicis celebrati artibus qui Chelidonii uocantur: Cyclami; Mirū de hirūdine

G emurſa ſub minimo pedis digito tuberculū ꝙ gemere faciat dictum Feſto Pompeio.Irrepſit id malum Tiberii Cæſ. Principatu/Plinius. xxvi. Gemurſam appellauere priſci inter digitos pedum naſcētem:etiam nomine obliterato:

G randinem græci Chalazan & chalazion dicunt ſub cute buboni & ægyptiæ ut ait Pollux fabæ ſimilem: quæ ſi tangatur dolorem affert: Sunt & in oculis grandines cum ſegnis humor circa palpebras coit/non ſine tuberculo quod huc & illuc impelli poſſit Chalazion uocát ut ſcribit Celſus lib.vii.a grádinis quadá ſpecie unde ſit nomen nam Grando eſt aqua per æſtates concreta deſcendens Plinio Ariſtoteli. Apuleio innumeris/Sed & Chalaza

Candida — grãdines in ſuibus cũ primis naſcũtur Candida ueluti
grana glãdulæue a qbus grãdioſi uulgo quoq; dicunt:
G angilion ſiue Gãglion tuberculũ eſt in capite molle ce
denſq; ut refert Cor. Celsus lib. vii. Eſt & Ganglion Pau
Contortio — lo nerui cõtortio/ quam uel ictus aut laſſitudo inducat/
pluribus qdẽ corporis partibus/ Sed pcipue mobilibus
& circa uertebras; & in manũ pedũq; extremitatibus:
G angrenam carnẽ emortuã & uulcere uel inflamatiõe ac
rubore medici uocant ĩ pminentibus mẽbris ut inter ĩ
guina: fit & ĩter alas/ & ungues ac ĩ ſenibus fere/ & his
quoq; corpus mali habitus eſt/ ut ſcribit Celſus libro .v.
&. vi. ſubalbeſcit autem primo/ demũ nigrorem contra
Cancer — hit ſenſu amiſſo alii dixerunt tumidum membri adfecti
tumorem qui neglectus ad uicina proſerpat & ĩterſiciat
At cum abſq; cenſu fuerit Sphacellon appellauere/ car
Sphacellon — ne iam corrupta ut ſicare eam partem oporteat ne ulte
rius ſerpat: Nonio Gangrena cancer eſt:
G lauſtum herba folio plãtaginis ĩ gallia dicitur/ Iſatin græ
ci uocant e lactucæ ſilueſtris genere/ quo infectores utun
tur ad ceruleum pãnis & ueſtibus ĩducendum: & uulgo
Guadium appellant. C. Cæſar in rex ſuax cõmentariis
Britanni — Oẽs inquit Britãni ultro ſe glaſto inficiunt quo ceruleũ
contraunt colorẽ atq; horridiores ſint ĩ pugna aſpectu/
Sed & eox coniuges nuruſq; quibuſdam in ſacris toto
corpore oblitæ nudæ incedunt æthiopum colorem imi
tantes Plinius auctor. xxii.
G eruſia locus & cõuentus ſenum græcis ut nobis ſenatus
& ſenaculum/ Vitruuius lib. ii. Crœſi domus quam ſar
diani ciuibus ad requieſcendũ ætatis ocio/ ſeniox colle
gio Geruſiã dedicauerũt: Gerontes ſenes/ unde puerbio
Bis puériſenes — illo ptrito dicit λισ παιλεσ οι γεροντεσ/ bis pueri
ſenes: & Hypagiron ſenũ animi baculis ĩ manu ſaltatio:
G enethlius natalis dies Genethlia celebritas diei natalis ge
nethliacus natalitius unde Genethliacon Lucani in Sil
Archinopol⁹ — uis Papinii carmen ſuper eius natali: & Genethliaci inde
futura prædicere qui conantur caldei & mathematici

priſcis appellati : & genethliologia ars ipſa : Vitru.viii. Achinapolus inquit qui etiã non e naſcentia ſed ex conceptione genethliologiæ rationes explicatas reliquit de qua re & pauca quædam Gellius.xiii.

G etiũ cepa℞ genus cõdimẽtariũ inqt Pli.xix.noſtri Pallacanam uocãt pene ſine capite eſt ceruicis tantũ longæ/ & ideo totũ in fronde creſcit/cætera in caput:

G lycyrrhiza foliis pinguibus/& tactu gũmoſis : uoci utiliſſimo ſucco/ſic ut ſpiſſatus eſt linguæ ſubdito/itẽ thoraci & Iocinori/Hac diximus inquit Plinius. xxii. ſitim famẽq; ſedari ob id quidam Adipſon appellauere/quã & hydropicis dederunt ne ſitirent: Adipſon

G arũ exquiſiti liquoris genus priſci uocauere/inteſtinis piſcium cæteriſq; quæ abiicienda eſſent ſale macerati :ut ſit illa putreſcẽtiũ ſanies/conficiebaꝛ olim e piſce Garo/ mox e ſcõbro laudatiſſimũ ſociorũ appellatũ/Vitiũ eiꝰ eſt Alec ĩperfecta/nec collata fex: Alec quoq; puenit ad oſtreas echinos/Vrticas/Gamaros/mullo℞ Iocinora in numeriſq; generibus ad ſaporem cœpit ſal tabeſcere inquit Plinius.xxxi. Ga℞ ſociorũ

G rumus Feſto Põp. terræ collectio minor tumulo : Inde grumulus:Pli.xix.de allio Vlpico/In plano ſeri uetãt caſtellatimq; grumulis ĩponi diſtãtibus inter ſe pedes ternos/inter grana/quatuor digiti ĩtereſſe debẽt:At.xxxiii. Torreꝛ & cum ſalis grumo inquit.i.tantillo ſalis: quod ſummis digitis cõpreſſis appræhẽdi poteſt:Hinc exgrumo e terra grumos eruo/ut cochleæ a.M. Varrone exgrumãtes : Sed Talpe exgrumatrices exgrumatoreſue recte dicentur a grumis quos roſtello terram cruẽtes faciunt in pratis & hortis:

G laucopis Cæſia latinis de colore cœli quaſi Cœlia / ut oculi Cæſii qui Glauci/quales Diuo Cæſari Auguſto fuere equorũ modo ĩquit Plinius / quales & noctuis & felibus fere Vnde Donatus in cõmẽtariis Ecyræ Terẽtianæ diciꝛ & Pallas Glaucopis non ꝗ oculos habuerit albos ſed quia aer glauci ſit aſpectus ut apud Diodorũ Minerua glaucopis:

bibliothecę primo legimus aerē uero noīatum pallada
ac Iouis filiā dici cōſtat & uirginē fuiſſe quoniā & non
corrūpať & ſublimiorē locū teneat hinc ex uertice Io/
uis creditur nata: Cæſius glaucis oculis quaſi felis ocu/
los habens & glaucos:

G naphaliū herba mollibus & albicātibus foliis quā ob rē
ꝓ tomēto ueteribus fuit in uſu unde nomē Gnaphalon
Tomentum — græci Tomentū/& quoꝝ natura mollis eſt cādidaq; &
lanea γναφαλωδι noiant: Pli.xxvii. Gnaphaliū alii
chamezelon uocāt cuius foliis albis mollibuſq; pro to/
mento utuntur:

G ehēna eccleſiaſticis noſtris eſt ignis lac⁹ ſulphuriſq;/qua
lis fere poetis Phlegeton in īferno/ubi fletus ſtridor dē/
tiū dolor abſq; medella/pœna ſine fine/& deſperatio:

G rāme linea græce quæ eſt Euclidi lōgitudo illatabillis:
Inferni bona — lineas autē habet genus figurarum geometricaꝝ quod
Planū uocant:qua latū eſt & qua longū/ut ſunt trique
tra & quadrata quæ in areis fiunt ſine altitudine quam
habet genus illud quod ſolidū appellamus:Figuras au/
tem formaſue geometricas in primis Schemata græci
uocant auctor Gellius Grāmicæquoq; Apodices uulgo
dicūtur geometriæ ꝓbatiōes/fiūt hæ & in numeris per
quaſdā Pſeudographias ideſt falſas deformationes:

G argarizatio anginis ſiti arridis faucibus uuæ deiectæ &
inflāmatæ / oris & linguæ uitiis aliiſq; morbis plurimū
cōfert lactices ori īmiſſos ſæpius ſpiritu ad fauces reuo/
cando/ut meminerunt Galenus Hippocrates/Auicenas
ſchola medicorum:Plinius.xxii.Furfures tonſillis fauci
buſq; gargariſſatione proſunt/fiunt autē ut tradit Cor.
Celſus.v.aut lauādi cauſa aut reprimendi uel euocandi:
Gargara unde — γαργαριζειν græcis humectare / Vnde Gargara cre/
bris fontibus celeberrima dicta ſunt qui uelint:

G leucinum oleum de quo Columella cum muſto factum
γλευνιοσ muſtum:Inde Gleucitos uocant muſteos ci/
bos/ut muſtacea inter bellaria celebratos:

G alla naſciť in arboribus oībus quæ glandē ferūt noctu
ſemper uniuerſa erūpēs mēſe Iunio/Sed Hemeris opti/

mā ut coriis perficiēdis utiliſſimā : eſt ea roboris ſpecies maximā ꝓducēs glādē:Gignūt & Alæ ramoꝝ roboris pilulas corpori nō pediculo adherētes albicātes umbilicis:Et Cachrys pilula in ea oritur uim in medicina cauſticam habens/Boleti uero & ſuilli circa radices:fert & mella ut ſcribit Heſiodus & uiſcum:ſed copioſiſſimum quercus/quod Dryos Hiphear uocant: Cachrys

G raphis ars pingēdi quæ pictura a ſtilo quem graphion græci & graphida appellāt:hanc grecoꝝ ciuitates ut artem liberalē filios docebant:receperūt & Romani/hinc pictorū cognomina in gente Fabia nobiliſſima/Et Turpilius eques romanus/pictor leua manu pinxit quod de nullo ante memoratur ut ſcribit Plinius: Pictoꝝ familia romana

G luma foliculus & uaginula in frumētis qua granū continetur in ſpica/a glubendo ꝙ ea deglubatur granum/auctor.M.Varro primo.rei ruſt.Vnde & pecus glubi dicitur Feſto cum pellis detrahitur:hinc ſcribit Suetonius Tiberiū Cæſarem dicere ſolitū/Boni eſſe paſtores oues tondere non deglubere: Deglubo

G anzæ anſerū generis ſunt pluma cādida/ſed minores habent & Penelopes/Pli.x.& Ariſt.aīaliū.viii.a qbus Vlyxis cōiugē dictā græcis placuit/cū prius Arnæa uocaret quæ uox abiectā repudiatāq; ſignificet:quādo a parētibus Icaro Peribœaq; i mare ꝓiectā aues illæ educauerūt: Penelope ante Arnæa

G abinus cinctus fit toga in tergū reiecta/ & ab eo una lacinia ſic reuocata ut hoiem cingat/quo ueſtimēti genere conſul indicturus bella utebat:de quo Vergil.vii.Cinctuq; gabino inſignis reſerat ſtridentia limina conſul:

G rypus naſo qui eſt incuruo dicetur/ nā Gripus ſiue Griphus rete ſignificat:hinc Gripus ſeruo piſcatori nomen datū in plautina rudente/ſunt & Griphi enigmata in cōuiuiis fere quoꝝ mentionē habet Gellius:Gryphas aurita æthiopiæ animalia roſtro adunco equis infeſta quæ perhibentur:fabuloſa credit Plinius in.x. Gryphæ

G rabatus grabatulus lectus in quo iacere ſolemus/in quo etiā diuites quieſcimus Sceuola iurecōſultus lib. xxxiii.

dig eſt. Grabatus inquit argēto & auro textus/ meminit
Vergilius in moreto & alii:

Gangabæ perſis onera humeris portantes: ut ſcri. Q. Cur/
tius quales geruli baiuli & græcis Vaſtazontes corpore
Vaſtazontes
ſuo uecturas oneꝛ factitātes uti olim philoſophus Pro/
tagoras anteq̈ Democritus eum ſecū habuiſſet & phi/
loſophiam docuiſſet de quo Gellius. v. Baioli inquit Fe/
ſtus priſci uocauerunt quos dicimus operarios/

Gralatores ſunt q perticis ſupſtantes lōgis paſſibus īcedūt
quaſi gradatores a magno gradu ut Pātomimi æ gipa/
nas imitātes ſaltatiōe/ Plautinus Agoraſtocles ī aduoca
tos: At ſi ad prādiū me in ædē uos dixiſſim ducere/ Vice
retis ceruū curſu uel gralatorē gradu: nū eidē i Amphit.
Gralatorius gradus opponitur teſtudineo:

Harpagones latini manicas uocant e
ferro uncata īſtrumēta qbus naues
captæ trahunt/ Harpazo rapio/ αρ
παγη rapia Harpagia uaſa rapto/
ria/ harpago ſuccinū q̄ folia & pa/
leas ueſtiūq; fimbrias rapiat & Har
paſtū īter ludicra q̄ rapiat/ Mart. di
ſticho cui lēma eſt harpaſta: Hæc ra
pit Anthei uelox ī puluere draucus Grādia q uano col/
la labore facit. Sunt & Harpagæ īter arma ad oppugna
tionē urbiū noīatæ: Sed hárpago etiā erit ferramēti ge/
nus Canē paſſim uocitant/ quo circuli ultimi circa fron/
tes/ præſertim doliis trahendo aptantur.

Harpagia græcis uaſa quaſi raptoria dr̄/ his ad dādā hor
tulis aquā p̄ æſtates ſiccientibus utimur: quoꝝ orificio
anguſto digit⁹ iniect⁹ nō ſinit aquā fundo ptuſo effIue
re: eleuatus pmittit: ex ore. n. digito eleuato aer igrediēs
trudit aquā deorſū/ quo ſuapte natura fert: atq; ita exit
hoc ēt ipſum eſt q̄ oīa mechanica īſtrumenta p̄ aerē &
aquā cōficiunt ut Orónomia/ Clepſydræ uocūq; ima/
gines quæ de ſtatuis reſultant/ atq; alia his ſimilia ut re/

fert Aphrodiſæus:

H ippiatri Equomedici dici poſſunt:q ueterinarii in cõe iumentoꝝ medicinã ꝓfitentes:cũ ea malleo pulmunculo tuſſi exũgulatiõe/cæteriſq; morbis ſimilibus laborãt :ut cũ eq fiũt coriginoſi farciminoſi ſcabioſi ĩtertriginoſi:

H ygremplaſtra Galeno liqda ſunt emplaſtra υγροσ humidius mollis/ſicut Xeria quæ ſunt arida:Plinius.xxxiiii de ſquáma ferri / Præcipua tñ cõmendatio eius in Hygremplaſtro ad purganda uulnera fiſtulaſq; & oẽm callum erodendum/& paulo infra eius cõpoſitionem docet/ſicut Cor.Celſus aridorum/libro quinto: Xetia

H eterocranea altera parte capitis dolorẽ inducit ut nomine ipſo apparet:Heteros alter dicitur Craniũ capitis calua:Vnde Heteromalla altera parte uiloſa ſicut Heteromaſchalla ſeruitiis deputata ut Amphimaſchalla ingenuis / & ab axillis nomen adepta / μασχαλη Subala axilla/Plinius.xxxi.de ſale Ad Heterocranas capitiſq; ulcera & puſtulas papulaſue:

H emicranea morbus caput ĩ feſtans cum dolore ſed dimidia tantum parte/Vñ nomen / dicitur & Hemicranus a quo Hemicranici:nam cũ cerebrum ĩ partes ſit diuiſum non uni & iidem fiunt capitis dolores totum uero caput uexat Cephalea de qua iam dictum eſt: Cephalea

H ydrocephaleã ſiue Hydrocephalon capitis morbũ proprie uocant ĩfeſtante id ipſum humore / leni cum ĩflatione quæ etiam digitis cedat:ſimile id genus fere eſt quod humorem cutis tm̃ in capite cõtrahit ĩ quo tonderi ad cutem expedit Celſus autor/

H ydrophobos pauor aquæ & formido ĩ ꝑcuſſis morſu a cane rabido:Hydrophobi & Hydrophobici q expauẽt aquã a morſu canis ĩ rabie/Pli.xxviii.Datus ĩ potu hydrophobos fieri nõ patit/&.xxxiiii.quædã uſtione inqt ſanant/priuatim uero canis rabidi morſus qppe ẽt ꝑualente morbo expaueſcẽteq; potũ uſta ferro plaga illico liberant:Cor.Cel.lib.v.Solet ex eo uulnere ubi paꝝ occurſum eſt aquæ timor naſci Hydrophobos græci ap/ Canis rabidi morſus

pellāt/miſerrimū genus morbi in quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciať/quo oppreſſis ī anguſto ſpes eſt:ī piſcinam ei non ante præuiſam mittendus/ φοβος timor fuga

Hydri

υδος aqua/ unde Hydri pulcherrimum anguium genus in aquis uiuentes nullis ſerpentium ueneno inferiores/Hydrochous aquarius in Zodiaco:

Hydrops morbus/ & ipſo morbo laborās q hydropicus quoq; Horatio & aliis/aqua intercus a quibuſdā noiať. At Cel.lib.ii.aqua īter cutē/ubi dolor ī imo uentre inqt aut coxis eſt/aqua inter cutē/ubi inſtat: Sed hoc morbi genus ab illibus naſci ſolet Itē li.iii.longus uero fieri poteſt eoꝝ morbus quos aqua inter cutē male habet/niſi primis diebus diſcuſus eſt hydropa græci uocāt:ſed mirū iure qd dixerit/ſitire ſemp qui id genus morbo laborant cū pleni aqua ſint:ueꝝ humor in eis ſalſus eſt q minime permeans putreſcit atq; os alui exſiccat: Sunt aūt tres eius ſpecies Hypoſarca quæ & Leucophlegmatias corpore tumoribus īæquali/ Aſcites a ſimilitudine utris aqua ī unū cōtracta/& cū motu corporis/ita ſe mouēte ut īpetus eius conſpici poſſit idē Cel.autor lib.iii. Tym-

Tympanite

panites ſpiritu īflante a forma uētris ītenti atq; ſono/uñ Tympanici:ná Tympana pulſantes Tympaniſtæ dñť/

Herniæ triū geneꝝ habenť autore Celſo. Enterocela cum inteſtina in ſcrotū deſcendunt:Epiplocele cū omentum Hydrocela cum in alteꝝ e teſtibus humor cōfluit aqua Hydroceli:Plinius.xxx. Hydrocelicis ſtelliones mire ꝓdeſſe traduntur/dicit & aliis hygrocela υγρον humor υγροτης humiditas.

Hæmorrhoides ſedē infeſtant a ſanguine qui inde effluit dictæ cū ſanguinē nō remittunt cæcæ uocantur:Celſus lib.vi. Ora uenaꝝ tanq̄ ex capitulis quibuſdā ſurgentia quæ ſæpe ſanguinē fundūt hæmorrhoidas græci dicūt id etiā ī ore uuluæ fœminaꝝ incidere cōſueuit/ atq; ī q-

Hæmorrhagia

buſdā non tuto ſupprimiť/qui ſanguinis ꝓfluuio ībecilliores nō fiunt:habent.n.purgationē hanc/nō morbum αιμα ſanguis/uñ Hæmorrhagia mulieribus purioris

fluxus ſanguinis & ipſi Cel.v. Enhema ĩter emplaſtra q̃ Enhæma
cruentis ꝓtinus uulneribus ĩponuntur iſlamationes re-
primentia: cōſtant aūt ex medicamētis non pinguibus
ideoq̃ Alipœne noīantur λιπος piguedo/Plinius.xii.
In arabia & olea dotatur lachryma qua medicamentū/
cōficit a græcis Enhæmon dictū ſingulari effectu cō/
trahendis uulnerꝝ cicatricibus.Sunt & inter ſerpentum
genera Hæmorrhoides fœminæ:nā mares hæmorrhos
uocāt/ab effectu ſauguinis qui toto corpore pcuſſis ef/
fluit/Idē Plinius.xxviii.de luteo oui priuatim cōtra hæ/
morrhidum morſus illinitur ſorbeturq̃ crudum:

H emitritæus ſemitertianā febrem ſignificat: Tritæ⁹/tertia/ Tritæus
na:nō tñ q̄ dimidio tertianæ minor/ Sed quia parte ali/
qua illis ſimilis ſit/tertio die ut ipſa repetens nō diem tñ
unū integrū ut illa præſtat Cor. Cel. lib.iii. Tertianæ ge/
nus lōge pnitioſius eſt quod tertio qdē die reuertit & ex
octo aūt & quadraginta horis fere/ ſex & triginta p ac/
ceſſionē occupat interdum etiā uel minus uel plus/neq̃
ex toto in remiſſione deſiſtit:ſed tantum leuius eſt:

H ectica febris unde Hectici illa æſtuantes / in oſſibus ipſis Error medico
ioleſcens hoīem uexat: nā ĩ humore & ſpiritu eā fieri a rum
peritis nō eſt receptū: neq̃ a conſuetudine appellatā ut
male litterati Idiotæ exiſtimant/& ideo Ethicā barbare
ꝓnuntiāt/Sed ab habitu:qui εξις græce dicit:Verꝝ tri/
uialibus aſſueti oīo litteris/ bonas admittere neſciunt &
faſtidiunt/ut Amaracinū amica luto ſus:

H erpetæ ſepētia ĩ corporibus ulcera noīant ερπω ſerpo
ερπετος ſerpēs/Pli.xxvi.Aizoum Herpetas quoq̃ &
nomas ac putreſcentia ſicut Erigeron uerminoſa/

H ypocondrii dolores ex argumento ſunt appellati quo/
niam uiſcerꝝ cartilagini inhærent κονδρος græcis car/
tilago:Vñ Hypocondria ab Hippocrate quæ dicuntur Hypocōdria
præcordia ſunt q interpretentur:

H ypopia ſugillata uocant ueſtigia & liuores fere & ſugil/
lationibus uerberibuſue & id genus aliis/ſub occulis p̃/
ſertim liuentia: nā & lenticulas in homine quas cæteri

Phacos Pollux Hypopias nuncupat/Sũt & oculis ſub/
Hypopia
dita oſſa quæ Hypopia dicuntur:
H epaticũ iecoris epatiſq; morbũ græci uocãt:ut Cor.Cel/
ſus auctor eſt lib. iiii. Et Hepatici epatis ægritudinibus
affecti: Plautus in curculione Epatariũ/Te igit̃ morbus
agitat epatarius
H ypophoræ in ulceribus/ Alex.aphrodiſ. eſſe uident̃ ſub
ductiones ſublatiõeſue: In figuris ſentẽtiaꝝ ſcio equidẽ
Hypophorã dici partis aduerſæ intentionẽ/ cui reſpon/
deat Antipophora ut ſentit Martianus in rhetorica:
H ierodulus i ſacris miniſter ſeruiẽs ιεροσ ſacer hinc δου/
λοσ ſeruus δουλεια ſeruitus/Hierophãtæ ſacerdotes
atheniẽſium ſacrorum interpretes: Hieroglyphæ notæ
ægyptioꝝ & æthiopũ quibus litteraꝝ uice utuntur:
H ami catenulæ Vergilio cũ inquit cõſertã hamis auroq;
trilicem loricã/hinc hami e ferro orichalco argento au/
Hameti
roq; ad ueſtes qui Hameti recte dicentur/& ita fere uer/
naculo ſermone uocãtur/Hami inter ferramẽta chirur/
gica/Cor. Celſo/Telũ corpori quod hæret excipiẽdum
inquit hamo retuſo eſt/abducendũq; ſcalpello:
H irpices raſtrorũ genus ferreoꝝ plurimis cũ dentibus ad
extirpandũ gramen inexpugnabile & id genus alias ex
agris herbas/ut pectines de quibus iã dictũ eſt: Dicti hir
Hirpus lupus
pices a rapiẽdo ſicut Hirpũ ſamnites lupũ uocauere:
H amatæ tegulæ ad hamo: Vitruuius lib.vii. in mentione
politionũ in humidis locis/ Demũ inquit ſuper erectæ
hamatæ tegulæ ab imo ad ſũmũ parietẽ figantur:qua/
rum interiores partes curioſius picẽtur/ut ab ſe reſpuãt
liquorẽ:tanq̃ fuerint loco tectorii i uliginoſis: Pli.xxxv.
Imbricibus tubulis teguliſq; ab balneas hamatis/ubi ta
Plinii loc⁹ am/
biguus
men mãmatis quãdoq; lectũ eſt nam ad hypocauſta in
balneis & cubiculis addũtur etiam nunc tegulæ e figli/
nis mammatæ Tubuliq; diſcolores:hoc autem nec ad/
mitto illic tamen nec reiicio:
H ydraulæ hydraulicæq; machinæ Cteſibio Alexãdrino
inuẽtori debent̃:ab aqua nomen adeptæ:inter quas iu/

re numierantur ad molendum fruges excogitatæ: Nam axi tereti inſeritur tympanum circinatum & dentatum ita ut eius dentes apprehẽdant dentes tympanuli inditi palo ferreo/ i cuius ſũmo ſubſcus ſit ferrea/ qua ſuperior mola cõtinetur: eidemq; axi haud longe icluditur Rota pĩnata quæ impetu aquæ per canalẽ decurrentis ĩpulſa rotatur. & cũ ea ipſa axis tympana palus ac mola: cuius circũactu ſup molam imã terruntur ĩ farina frumenta/ quæ illi per ĩfundibulũ ſubminiſtrantur ſtilo dependulo ſubſulſante & id ipſum leniter cõmouente: Rota pinata

Hypomochliõ de quo Vitru. x. græci uocãt quicqd ponitur ad moles onerũ eleuandas uectibus nõ lõge ab ipſis oneribus: uectis lingua ſub onus ſubdita/ & capite uectis hoĩum uiribus in id preſſo/ μοχλοσ græce uectis: Mochlus

Helicos græcis clauiculæ pampini intorti capreoliq; ut a nobis ĩ uite dñr/ quibus gradatim ſe attolit: Sunt ĩ capitulis etiã colũnarũ corynthiis Vitruuio lib. IIII. minoreſq; helices inquit intra ſuũ medium qui ſunt in abaco/ floribus ſubiecti ſcalpantur: Habentur & in auribus helices unde helicteres ĩter inaurium genera Polluci: ut Ellobia eidem quoq; a fibris auriũ Lobos quas dicunt: de clauiculis Plinius. XXIII Clauiculæ ipſe quibus repũt uites tritæ & ex aqua potæ ſiſtunt uomitionũ conſuetudinem: Helicteres Lobi

Hyetomãtia diuinatio ſuper pluuiis unde cornix ales hyetomantis recte dicitur qñ pluuias rauca uoce auguratur ꝓnuntiatq;: eſt & Aeromantia quæ fit per aeria: Hyetomãtis

Hypocapniſton hauriẽdi ĩmbibendiq; fumi & nidoris genus per infundibulum uocant Plinius. XXIIII. de chameleuce Radix eius ĩponitur carbonibus cupreſſi atq; is nidor per infundibulum imbibitur in uetere tuſſi/ Imbibuntur & apud nos quoq; multiiugi nidores per ĩfundibulũ ĩ doloribus etiam dentiũ auriumq;: Chameleuce

Hypogloſſa herba eſt folia habens ſilueſtris myrti concaua ſpinoſa: & in ipſis ceu linguas/ folio paruo exeũte de foliis ut tradit Plinius. XXVII. e quibus corona/ capitis dolores minuit: Spina myrti

H ypnomantes græce ſomniatores coniectoreſq̧: hypno/ mantia ars ipſa:quando ex ſomnioꝝ interpretatione fu tura ſunt qui prædicere uelit: ut olim Domitianus Cæſ. quem ex ſomnio Gibbæ ſibi pone ceruicẽ aureã enatæ pro certo ferunt habuiſſe/beatiorem poſt ſe lætioremq̧ portendi reipublicæ ſtatũ : & Pithagoras ex inſomniis quæ per quietem uidiſſent diſcipuloꝝ ſuoꝝ ingenia ꝓ babat ut / Pluto in conuiuiis atq̧ potu / Ariſtoteles ex ipſo ſermone & rectius quidem/unde Socrates decoro adoleſcenti diutile tacenti ut te uideam inquit aliquid e

Sõnus græce, loquere: Hypnos græce/nobis primo Symnus / mox y littera ĩ o/mutata ſomnus appellatus auctore Gellio.xiii quies eſt placidiſſima/Sed mortis imagũcula:unde græ/ cis υπνοσ εστι μικροσ θανατοσ : Somnus eſt bre/ uis mors/ueluti mors ipſa eſt longiſſimus ſomnus:

H arpe falcatus enſis ut olim Perſei:Lucanus/Harpen alte/ rius mõſtri iã cede rubẽtẽ Galẽo:Harpe humor ex flaua bili corpus totum corripit unde nomen Arpæ inter in/ ſtrumenta muſica ab Arpis ut uolunt inuentoribus no/ mine accepto Martianus Capella Arpis bombiſq̧ per/ terita/tam intoleranda congreſſione uirgo diffugit:

H edioſmus menta ab odoris ſuauitate ο ηδισ ſuauis iu/ cundus η ηδιτησ ſuauitas iucunditas/

H ebdomades dierum & annorum dicimus a numero ſe/ ptemnario quem græci hebdomada uocant ut notat

Dieꝝ noĩa a planetis Gellius libro tertio. Dies autem a ſeptem planetis no/ mina acceperunt : Primus Conſtantinus Cæſar ſolis diem / Dominicum / Saturni ſabbatum mutando ap/ pellauit:

H ypoſtaſis ſubſiſtentia quibuſdam hoc eſt indiuidua ſub/ ſtantia Perſonam dicunt Theologi:Sunt & medicis uri narum Hypoſtaſe s:

Homeri qui H omeros Cumei & Iones oculis captos nũcupant/q̧ ho meris/qui ſunt itineris duces/egeãt:ut olim Aſclepiades puero/alii catello/quidam Scipione:

H ierocomion Leproſoꝝ dicemus locũ Hiera lepra κομ

uilla/quale extra urbem noſtrã ad primum lapidem ui/ ſitur iunctum templo Diui Lazari leproſi: Hieranoſos morbus qui ſacer & comitialis: quo tamẽ nomine ſunt qui lepræ morbum/aliqui ut Seruius ignem ſacrum & alii qui magnum morbum accipiant:quãdo ιερος nõ modo ſacer ſed & magnus græcis dicat: Sed ipſe mor/ bus comitialis & maior & Diuinus appellat ꝙ animi partem rationalem quæ lõge ſanctiſſima eſt uiolet ut re/ fert Apuleius in magiæ apologia: Hieranoſos

Holoſphyraton ex auro ſolido ſtatuam dixerunt: Strabo etiam Sphyleraton uocat/ qualem Gorgias Leontinus hominum primus delphis in templo Apollinis ſibi ipſi poſuit:tantus erat inquit Plinius.xxxiii.docendæ orato riæ artis queſtus/ Statua prima delphis

Hercos ſeptum clauſtrum:hinc Herceus Iuppiter penetra lis quod intra cõſeptum cuiuſq; domus coleretur: ſunt tamen qui non aſpirent:& ab arcendo dictum uelint: ꝙ mala arcere crederetur:

Hemerobius Pli.xi.uitæ dialis hoc eſt unius diei/Epheme/ rũ quoq; nũcupant uita nõ ultra diem unũ porrecta: ut beſtiolæ ille iter íſecta apud Hypanin amnẽ Schythiæ de qbus M.Cic.prima queſt.Tuſc.& Ariſt.de aĩalib⁹. v. Erit aliqñ & Diarii uictus qđ cognomẽ adheſit Dioge/ ni Cynico ημερα dies uñ hemereſios eidem Pli. xxxv. Abſoluit uno die inquit tabellam quæ uocata eſt Heme reſios puero picto: Hypanis

Hypagogeus inſtrumenti genus quo lapides expolire ſo/ lent lapidarii:

Hippagones trãſuehendis equis naues idoneæ ut ſcri.Fe ſtus alii hippagogonas nũcupãt:& iã diximus Eiuſdẽ fe re uſus quæ latinis Põtones dñt/qb⁹ uice põtis ĩ trahii/ ciendis fluminibus utimur/de his C.Cæſar/& Gel.& alii Vñ Iureconſul.viii.digeſt. flumine publico ĩteruenientes/ uia cõſtitui poteſt ſi aut uado trãſiri poteſt aut pontẽ ha/ beat:diuerſum ſi põtonibus trahiiciatur: Pontones

Hapalum quod ſine teſta ouum mera cũ cartilagine mẽ/ Ouum

branea peperit gallina dici audio: qñ molle & teneꝝ ha/
palon græci uocant: απαλον tener.

H eta priſcis minimi res præcii ab hiãdo quaſi Hieta ut eſt
Hecta oſcitatio inquit feſtus ut hominis halitus/ Hecta puſtu/
la in ſummo panis ſurgere inter coquendum ſolita : ut
diximus.

H ammoniacum ſalis genus quo Cyrenaici tractus nobi/
litantur ideo nominatũ uoluere ꝙ ſub arenis inueniat:
nam & e terra foditur ſal foſſile quod dicunt/ glebas
uulgus Micas appellat inquit Plinius: Sũt & natiui mõ
tes ſalis inquibus lapidicina ex modo ceditur renaſcẽs/
ſcintilla ſalis leuiſſima & candidiſſima flos ſalis uocitat
Salſilago eſt & ſalſugo quæ & Salſilago tota liquida eidem Pli/
nio.xxxi.&.xviii. Ciceris inquit natura eſt naſci cũ ſalſi/
lagine & ideo ſolum urit: Hoc quidem inter omnes cõ/
uenit non erodi non putreſcere dẽtes ſi quis mane quo
tidie ieiunus ſalẽ contineat ſub lingua donec liqueſcat:

H eliochryſum herbam quam alii chryſanthon uocant:
Chryſanthemon Dioſcorides Chryſanthemon appellauit ramulis cãdi/
dis foliis ſubalbidis abrotano ſimilibus/ ad ſolis reper/
cuſum aureæ lucis: in orbem ueluti corymbis dependẽ/
Abrotanum tibus/ qui nũꝗ marceſcunt & ideo deos illo coronabãt
Aureliam uocant ueſtes tuetur odore non ineleganti ut
tradit Plinius.xxi:

H æmatites magnes ſanguinei coloris/ ſanguinẽq; reddẽs
ſi teratur ut refert Plinius.xxxvi. Eſt & Hæmatites lapis
friabilis qui diſcernitur uenis rubentibus ut ſanguineis
unde utriq; nomen impoſitum:

H oroſcopus ab horarum inſpectione dicitur quãdo ho/
roſcopa uaſa inquit Plinius libro.ii. non ubiq; eidẽ ſunt
Horoſcopus uſui/ trecentis ſtadiis aut longiſſime etiam quingentis
mutantibus ſe met umbris : At horoſcopus cum partẽ
cœli hora qualibet ab inferiori hemiſperio ſurgentem
ab oriente ſignificat ab eo quod eſt ορος græcis.i. ter/
Orizon minus & finis nominatus creditur: unde ſit & Orizon
a Iunioribus aſtronomis Aſcendens appellatur: Diuus

Auguſtinus.v.diuinæ ciuitatis/ ſequentis tarditas horo/
ſcopum mutat/ frequens eſt & Materno ut Perſium &
alios omittam horoſcopi mentio/quem incõpræhenſi/
bilem.P.Nigidius argumẽto figularis rotæ circũductæ — Nigidii argu/mentum
& modo pari/modo impari tẽporis ſpacio pcuſſæ oſtẽ/
dere adnixus eſt/Vnde & figuli cognomen eſt ſortitus:
Geniture autẽ dominũ preſertim Orcodeſpotan uocãt: — Orcodeſpotis

H ymen membrana tenuis in uirgine/orificio matricis ſu
perpoſita & adhærens uenulis quibuſdam ueluti inter/
texta unde cruor effluat cũ primo coitu ſoluitur:de qua
mẽbrana Seruius &(ni fallor) Auguſtinus primo diui/
næ ciuitatis:Hymen Hymeneus deus nuptiarum : Sed — Hymeneus
hæc ut alia uulgatiora ex lexicis aliis petantur:

H yppuris herba noſtris Equiſetũ/caude equine non diſſi/
milis in pratis fere naſcitur/ſanguinis ſiſtit profluuia:pro
deſt & dyſentericis:Nos iũcum aſperum appellauimus — Aſperella
noſtrates aſperellam uocant alii barbiſinam: — Barbiſina

H ypercauma ignem uocant elementare / non hunc quo
utimur mortales ſed illum qui ſupra aeris eſt elementũ
tanto ardentior quãto ætheri & lunari Spheræ uicinior
eſt & aquo ſint ſyderum illa numeroſitas:

INſulas / Portus quoq; / Vnde qui/
buſdam Angiportus anguſta inter — Angiportus
domos uia / ueteres audio domos
appellaſſe/Inualuit hæc autem opi
nio ut quo quo uerſum circunda/
tas uia domos Inſulas dicamus /
quod ex.P. Victore ut credam uix
adduci poſſum: etiam ſi in libro de
partibus ædium/uulgarem ſequutus fuerim opinionẽ:
nec ſcio an Iurecõſulti inſulam cuius frequens eſt apud
illos mentio/in hoc ſignificatu acceperint:Erunt inſulæ
domus & illæ preſertim quæ locabãtur pluribus Inqui — Inquilini
linis qualia fere ſunt ſtabula quæ uocant Mediolanẽſes

Vnde Cæſarem Dictatorem ſcribit Suetonius Vicatim egiſſe cēſum per dominos inſularū:utpote qui ſcirēt optime & facile numerū inquilinorum in ſuis inſulis:Oroſius Horrea quadrato ſtructa lapide/magnæq; illæ ueterum Inſulæ:meminit & Vitruuius: Audiamus & Iurecōſultos: Iulianus libro primo digeſtoꝝ de officio præfecti uigilum Effracturæ fiūt plerūq; in inſulis / Horreiſq; ubi homines præcioſiſſimam partē fortunarū reponūt cum uel cella effrangitur/uel armarium/uel area/ & cuſtodes plerūq; puniūtur:Alphenus titulo locati lib.xix. digeſtoꝝ/Qui Inſulam.xxx.conduxerat/ſingula cœnacula locauit:ut.xl.ex omnibus colligerētur:Dominus inſulæ quia ædificia uitium facere dicerentur demolierat ea/quæſitum eſt/quāti lis æſtimari deberet ſi is qui totā cōduxerat ex cō ducto ageret/ Iabolenus eodem titulo/ Inſulam uno præcio emiſti/totam locaſti & eam uendi diſti ita ut emptori mercedes inquilinorum accederent: Proculus libro. viii. digeſtoꝝ titulo de ſeruit.urb.pred. Quidam Hiberius nomine qui habet poſt horrea mea inſulam/Balneariam facit ſecūdum parietem cōmunē: non licet autem tubulos habere admotos ad parietem cōmunem/Sicuti nec parietem quidem ſuum ſuper parietem cōmunem : de tubulis eo amplius uis eſt/ꝙ per eos flamma torretur paries / qua de re uolo ut cum Hiberio loquaris ne rem illicitam faciat:Iulianus quoq; libro.xliii.digeſtoꝝ titulo ne quid in loco publico/Publici loci appellatio quemadmodū accipiatur/Labeo diffinit:ut ad Areas/& ad Inſulas/& ad agros/& ad uias publicas / itineraq; publica pertineat / Et Vlpianus in.L. tabernæ de uerborum ſignificatione/Cum tabernæ inquit appellatione omne ædificium utile ad habitādum cōtineatur nō incongrue Inſulam tabernam appellabimus quod euidētius oſtenditur ex ſentētia Sceuolæ titulo de fund.inſtr.libro.xxxiii.digeſtoꝝ: Sūt & ipſis Iurecōſultis Pomponio cum primis & Vlpiano ab inſula ſerui Inſularii qui Vrbanoꝝ nō ruſticorum numero ha

Armarium

Balnearia

Inſulæ

bebantur/nam eiſdem Iurecōſultis in Inſulam deporta tio genus eſt pœnæ quæ ideo ab inſulis in mari inſula/ris pœna dicitur adimés ut inquit Vlpianus libro.xlviii. digeſt.ciuitatem: Verum cū liquido appareat ex ipſius. P. Victoris lectione multo plures fuiſſe Romæ Inſulas q̃ domos/ Nā Inſulæ ex omnibus.xiiii. regióibus urbis numerantur.46202.domus uero.1211.Subdeddo nun/dum decido: Inſulatis pœna

I ntergerini parietes ab intergerédo hoc eſt ferédo ſuſti/nendoq; nominati:nō a lateribus ut communes/Sed in medio eoꝝ ut mediani Plinius.xxxvi. Romæ nō fiunt talia ædificia quia ſeſquipedalis paries nō plus q̃ unam cōtignationem tolerat:cautūq; eſt ne communis paries craſſior fiat/nec intergerinoꝝ ratio patitur Inde Vitru/uius iā dixerat lib.ii. Leges publicæ nō patiūtur maio/res craſſitudines q̃ ſeſquipedales cōſtitui loco cōmuni: Seſquipedalis paries

I ntrita in mortariis calx tēpore macerata ad nobilia te/ctoria & terra quoq; ſubacta dicit̃ Pli.xxxvi.Intrita quo uetuſtior eo melior/Vnde in antiquaꝝ ædiū legibus in uenit̃:ne recentiore trima uteret̃ redēptor quiſq̃/ideoq; nulla tectoria eoꝝ rimæ fœdauere/ Idē.xxxv. de lateri/bus quin & Intritam ipſam eoꝝ priuſq̃ fingātur mace/rari oportet:Fuit & Intrita e frugibus ut opinor/ut nūc ex panis albi nucleo ex Amylo/febricitātium ſorbitiōi ciboq; idonea Cor. Celſus libro.iii. Dari uero inuicem eis poteſt uel Intrita ex aqua calida/uel Alica elota:ſi fir mus eſt ſtomachus & compreſſa aluus ex aqua mulſa: Si uel ille languet uel hæc profluit ex poſca: Intrita

I con & Econ imago e facie hominis ut eadem uideatur cœlo forma/penicillo expreſſa/Inde Iconiū C.Caligulæ aureum ſimulacrum trāquillo/& Plinio. xxxv. Iconici duces/expreſſis liniamentis oris & membrorum ſimili/tudine:Ab Econe eidem tranquillo in Nerone Ecuncu la hipocoriſticos/Eſt & Iconicos aduerbiū ſicut mecha nicos organicos Vitruuio & Idioticos Idē Plinius eodē lib.Hoīs īquit imaginē gypſo e facie ipſa primus oīum iconium

expreſſit/Ceraq; in eã formã gypſi infuſa emẽdare inſti/
Lyſiſtratus Sicionius
tuit Lyſiſtratus Sicyonius:Et.xxxiiii. Eoꝝ qui ter ibi ſu/
perauiſſent imagines ex membris ipſoꝝ ſimilitudine ex
preſſa quas Econas uocant:

Interlunium
Intermeſtris luna & intermeſtrua Plinio . xviii . idem eſt
quod interlunium & luna ſilens/& lunæ coitus ſiue ut
aſtrologis neotericis coniunctio/ Synodos græcis & fe/
Silens luna
Coniunctio
Syuodos
re Neomenia/Lune ſilentio Athenienſes Theogmia ce/
lebrarunt quaſi naturales hæ ſint nuptiæ cũ ſol & luna
coeant nouiſſimam primamue eadem die uel nocte nul
lo alio inſigno q̃ ariete conſpici inquit Plinius lib.ii.Idq;
paucis mortalium contigit:Et inde fabula cernẽdi Lyn/
ceo:Eſt autem interlunium quod intermeſtriũ.M. Var/
roni in re ruſtica tempus lunæ inter ueterem & nouam
ut internodium Columellæ ſpatium inter nodos/Inter/
ſcapilium a ſcapulis Higino/eidemq; ac Macrobio iter/
ſtitium/quod ſtet inter aliquid/Intertigniũ a Tignis/in/
teruenium a uenis in materia/ Intercolũnium a colũnis
Intercolũniũ
Vitruuio:& interſcalmium inter ſcalmos nauium ĩ qui/
bus remi inducuntur & reducuntur inter remigandum:
ac ĩterfœmineum interfœmina quod græce Meſome/
rium:nam hypomeria intertrigines dicuntur:

Itys in Phaſianum mutatur:ut mythici fabulãtur/quod
negant nonnulli aſſerentes in Carduelem deformatum
Carduelis
Phaſianus
ut cũq; Itys auem induit:& Daulias ales poetis eſt cãta
tiſſima de qua & Thucidídes hiſt. ii. Potior autẽ eſt mi/
hi Phaſianus q̃ Carduelis/licet hæc bellula ſit auicula
& ſuauiter occinens/

Inaures quæ auribus uiris æque ac mulieribus ex mar/
garitis gemmis auroq; adduntur ornatus gratia:Paulus
libro trigeſimo ſexto. ff.de au.& aug.lig. Inaures inquit
inquibus duæ magaritæ/elenchi/& ſmaragdi:

Inſtitor ꝙ negocio gerendo inſtet ut tradit Vulp.de Inſt.
act.nec multum facit tabernæ ſit præpoſitus an cuilibet
alii negociationi/cum interdum etiam ad honeſtos ho/
mines afferat merces recte appellabitur quicũq; nego/

cio prepoſitus ſit. Labeo Circitorem inſtitorem uocat Circitor
cui ueſtes & panos lintearii & ueſtiarii dant circūferen/ Inſtitor
dos:de quibus in ſuperioribus:Plato in.ii.reipublicæ mi Veſtiarii
niſtros uocat emptionum uenditionūq; in foro/Lydi
teſte Herodoto libro.ii.hiſtor.primi inſtitores & caupo/
nes fuerunt:

I anthina ueſtis uiolacea a colore/ quādo græci uiolas la
dicūt unde Melanion nigra uiola/& Violātillam ſuam Melanion
Papinius Ianthida dixit:Martialis Coccina famoſæ do/
nas & Ianthina mœchæ.Sunt & Hiacynthina ab Hia/
cyntho quod Vacinium uocāt latini/ Plinius.xxi. Hia/
cynthus in Gallia eximie prouenit hoc ibi ꝓ coco Hyſ
ginum tingit/Item Paulo ſupra Italiæ inquit uacinia in Hyſginum
aucupiis ſata/Galliæ uero etiam purpurea tingēdi cauſa
ad ſeruorum ueſtes/Vitruuius.viii. de purpureis colori/
bus:Eadem ratione Vacinium temperātes & lac miſcē
tes purpuram faciūt elegātem:

I nterula tunicam(ni fallor) ex nomine ſignificat interio/
rem : eadem Camyſia uulgo hoc eſt intima tunica/Su/ Camyſia
buculaq;:

I Somerinæ horæ æquinoctiales pari ſpacio & ſemper
æquales ut in æquinoctio utroq; / ισημερια æquidia
le: Iſomerinos circulus æquidialis :uulgares uero quæ
temporales & Cericæ græcis dictæ / ſunt inæqua/
les partientes diem longum breuemq; in duodecimo
ſpatia / Vde dictum eſt : non / duodecimo/ ſunt horæ
diei:Ita ut hora uulgaris æſtiua quādoq; comprehēdat
unam horam & quadrātem ad horas horologii:ueluti
accidit in Solſtitio æſtiuo/quādoq; horam & ſemiqua/ Bruma unde
drantem uti ſole permeāte Taurum/per Brumam autē
hibernæ breuiores ſunt : Simo Plautinus in pſeudolo/
Credo equidem poteſſe te/ſcelus/Maſſici montis uber/
rimos fructus quatuor ebibere in hora una cui reſpon/
dens Pſeudolus hiberna inquit abdito/quæ breuior eſt
æſtiua uulgari / de uulgaribus horis dictum accipe in
euāgelio operariorum uineæ/& apud Virgilium in mo

	reto Iam nox hibernas bis quinq; peregerat horas:quã-
Actuariæ ho- ræ	do nox ſuas habet horas uulgares.xii. quæ in quatuor uigilias diuiduntur:Fuerunt & Actuariæ diei cuiuſlibet horæ xvi.de his epigrãmatarius poeta:meminit & Sa-
Canonicæ	tyrographus:exul ab octaua Marius bibit:Similes iis fe re ſunt quas noſtri Sacerdotes Canonicas uocant: At nos dies horis ternis diuidimus/e quis Rabulæ forẽſes cauſidici ad lites proſequendas duas tantum ſibi conſti tuere/quibus ſe reoſq; ſiſtunt & clientes:
	I ntercisſio ſtomachi uidetur eſſe roſio ex collatione eorũ quæ Dioſcorides & Plinius ſcribunt de pulegio/ Is.xx.
Pulegius Vomitiones	nat.hiſt.de pulegio ſtomachi inquit ex aqua intercisſio- nes ſiſtit/& uomitiones cum aceto & polenta:
	I leos gracilioris inteſtini acutus morbus cum dolore:un de Ileoſi qui eo uexantur: ſunt tamen quibus Ileos is morbus eſt cum excrementa in ſtomachum reſiliunt atq; inde per os euomũtur:Celſus libro.ii.Tenuioris in- teſtini morbus quem Ileon nominãt/& quarto Modo ſupra umbilicum inquit modo ſub umbilico dolorem mouet:ſit ex alterutro loco inflammatio nec aluus nec ſpiritus infra tranſmittitur/ſi ſuperior pars affecta eſt ci- bus/ſi inferior ſtercus per os redditur: Ilioſi uero & Ilia- ci ab Iliis: eorum morbo & dolore laborantes quos la-
Lagonoponi- ci	gonoponicos dicere non audeo/ etiam ſi Iliorum ægri- tudo Lagonoponos dicitur / quando græci Ilia Lago- nas & Ceneonas uocant:
	I ſchia coxendicum lumborumue dolor a quo Iſchiadi- ci Plinio & aliis eo laborãtes coxendici : ισχιον coxa
Coxa Coxẽdix Aenaria	coxẽdix : Coxarum ingens dolor inquit Cor. Celſus li- bro.iiii.eſſe conſueuit : iſq; hominem ſæpe debilitat/ & quoſdam non dimittit/Iſchia nunc inſula quoq; dicitur quæ olim Aenaria a ſtatione nauium Aeneæ de nomi- ne oppidi coxẽdicis imaginem reddentis in mõte:
	I nguinariæ bubones græcis:βουβον inguen/ut dictum eſt:Inde herba inguinaria quoq; nomen accepit Plinius xxvi. Inguinis dolores prohibet aut ſedat cœptos In-

guinaria quam quidam Argemonem uocant / paſſim in uepribus naſcens: Argemon

I ctetos & Arquatus morbus Regius dicitur quoniam ut ait Cor. Celſus libro. III. Vtēdum exercitatione/frictio ne lecto etiam & cōclaui cultiore/ludis/laſciuia/per quæ mens exhilaretur/& fere apparatu regio / eadem Sere/nus/ab aue nomen ſortitur / Ictero quam nos Galgulū Galgulum quæ ſi ſpectetur ſanari id malū tradunt & auem ipſam mori: Inde Icterici regio morbo ægrotātes: Et morbum Regium Plinius inquit. xxvi. in oculis precipue mirari eſt/tenuitatē illam denſitatēq; tunicularū felle ſubeūte: Hipocrates a ſeptimo die in febre mortiferū ſignū eſſe docuit/nos ſcimus uixiſſe aliquos ab hac deſperatione:

I mpetigo ab ipetu morbi genus lichen quoq; dicta quatuor habet genera ut ſcribit Cor. Celſus libro. v. Serēus ſi uero uitium eſt quod ducit ab impete nomen / Hoc matutina poteris prohibere ſaliua / Minime mala quæ ſimilitudine ſcabiem repreſentat altera aſperior rubicū/dior q; Rubrica nominatur: tertiū genus ſquāmoſum nigro colore: ideoq; nigræ cognomen meruit: quartum uero curationem nō recipit ſubalbidum cum ſquāmu/lis pallidis aliis ſubalbidis: aliis lenticulæ ſpecie / quibus demptis ſanguis ꝓfluit alioqui humor eius albidus eſt: naſcūtur uel maxime hæc omnia i pedibus manibuſq; ſed & ungues quoq; infeſtant: Lychen mētagra Plinio a mento incipiēs totos occupat uultus/oculis tātum in/dulgēs nam impetus oculorum alii ſunt ab impetigine de quibus idem Plinius. xx. de curcurbita: Vinum cum ea feruefactum oculorum etiam impetus: Eſt & Lichen in arboribus eidem. xxiii. In his inquit & ſatiuis prunis eſt limus arborum quem græci Lichen appellāt rhagadiis & cōdilomatis mire utilis: In equis quoq; & Aſinis lichen uocatur libro. xxviii. de quo mentionem habet etiam Dioſcorides &. xxvi. Lichen herba plurimum li/chenis cōferens inde nomine inuēto: Lichen qd & unde

I mpagem impaginemq; id genus marginis & regulæ di

Tympanum

cimus quo tympanum id eſt quadratum uel alterius fi-
guræ ſpatium ĩ ualuis ĩ arcis alioue opere inteſtino per
ambitum ĩcluditur non ornamenti modo ſed firmitatis
quoq; gratia Vitruuius libro.iiii.latitudo impagis in fo-
ribus fiat tympani tertia parte. Compago coniunctio
& commiſſura Plinius. xvi. in Dianæ epheſiæ templo
cupreſſinas ualuas in glutinis compage quadrienio
fuiſſe

Pauonacea

Tegulæ

I mbrices unde imbricium in tectis non eſt qui neſciat:
Plinius.xxxvi. In Belgica prouintia candidum lapidem
ſerra qua lignum faciliuſq; etiam ſecant ad tegularum
& imbricum uicem uel ſi libeat ad quæ uocant Pauo-
nacea tegendi genera: Siſẽna hiſt.iii.diſſipatis imbricum
fragminibus ac teſtis tegularum Plautus in moſtellaria tẽ-
peſtas uenit cõfregit tegulas imbriceſq;: & ĩ milite cõfre
giſti imbrices & tegulas Hæc autem adſcribere uolui-
mus ut intelligas imbrices ſignificare e figlino opere in-
curuas tegulas: Vnde ſecant Plinio Siſẽnæ fragminibus
& Plauto confregit: ac imbrices & tegulas ſemper ſi-
mul poſitas Et quia imbrices ſeu ſint ſolæ aut cum te-
gulis aliæ ſuper alias ſedent in tectis Imbricata inter ſe
cementa in genere ſtructure incertum quod uocant di-
xit Vitruuius cui & tegularum tecta nominantur:

Pſeudiſodomon

Periſcos

Pſeudiſogniõ

I ſodomon genus ſtructuræ græci uocant cum e lapide
duro ac ſilice æquo exſtruunt ueluti lateritios parietes:
at cum inæquali craſſitudine ſtruxerunt Pſeudiſodo-
mon: tertium eſt Euplecton frontibus tantum politis
Plinio. xxxvi. Vitruuio libro ſecundo Emplecton ubi
Iſodomon inquit dicitur cum omnia coria æqua craſ-
ſitudine fuerint ſtructa: Pſeudiſodomum cum impares
& inæquales ordines coriorum diriguntur: ἴσος æquus
æqualis Iſopleuros æquis lateribus: Sunt qui Periſſodo-
mon uelint: quando Periſſon græci inæquale & impar
dicunt: alii uero Iſogonion & Pſeudiſogonion ab angu-
lis: namq; hæc in medio poſuit Deus omnia campo:
Latinis ſtructurarum genera ſunt Reticulatum a reticu-

li quadam ſimilitudine quo nunc omnes ut uenuſtiore utuntur: & antiquum quod incertum dicitur cementis aliis ſuper alia ſedentibus/inter ſeq; imbricatis firmiore q̃ reticulata/non ſpecioſa ſtructura / q reticulata in om/nes partes diſſoluta habeat cubilia & coagmenta / ut idem Vitruuius auctor eſt: Plinius eodem libro trigeſi/mo ſexto Dictiotheton græci uocant reticulatam ſtru/cturam qua Romæ inquit frequentiſſime ſtruunt rimii opportunam: Dictiothecon

I gnauſia aer paulo denſior ſuperiore/ut humectæ ſubſtã/tiæ hominibus ſpirabilis/

I mplanator Cypriano impoſtor deceptor a uerbo im/planare id autem a Planis hoc eſt Sycophantis ſcurriſq; fallacibus & impoſtoribus eſt deductum/de quibus Ho ratius.M.Cicero & alii: Sycophante

I ncoctilia ab incoquendo uaſa iam dicta ſunt/ eſt autem incoquere metallum metallo inducere ueluti ſtamnum & argentum æri:Plinius trigeſimo quarto cum de ſtan/no dixiſſet Deinde & argentum inquit incoquere ſimi/li modo cœpere equorum maxime ornamentis/iumen/torumq; iugis: Stamnum

I dylia poematia parua poemata / unde Catullus ſuum Hexametrum Idyllion inſcripſit/Plinius iunior in epiſto lis/Epigramata inquit ſiue Idyllia ſiue Eclogas: Eclogæ

I dolon ſimilitudo corporis quaſi phantaſma & umbra Cecilius.vii.apparebat Idolon / ſenex macie & ſqualo/re:Eſt & Pphantaſma ſomnii ſpecies quod uiſum Mar. Ciceroni:meminerunt & Plutarchus Diogenes/Macro bius ſuidas aliiq;: Phantaſma

I ſelaſtica certamina quorum uictores magna cum pom pa introducebãtur ĩ ſuam quiſq; patriam uñ nomẽ/de quibus Plutarchus Plinius iunior ad Traianum:

I ncurceruicus curuæ ceruicis ut pecus incurceruicum Pa cuuio: eidem quoq; repandiroſtrum roſtro repando legimus & Dulciceruicum quem græci Glycitrachelon uocant: Glycitrachelõ

Gluten I chthyocolla gluten e piſcibus Galeno & Dioſcoridi: Plinius xxxii. Ichthyocolla appellatur piſcis cui glutino ſum eſt corium/ idemq; nomen glutino eius/ hic epiny/

Epinyctidæ ctydas tollit Ichthyocolla cutem erugat: Ichthys piſcis Ichthyoeſſa piſculenta / Lithocolla uero fit hiſdem au ctoribus ex lapide pario aut marmore cum taurino glu tino: eſt & Sarcocolla arbor e qua gũmi fit utiliſſimum pictoribus & medicis/ſimile pollini thurios/& ideo candidum ꝗ ruffum melius:

I ntercapedo. M. Cic. ad Pætum quadam epiſtola ĩ uerbis honeſtis obſcœna ponimus: quid enim ne honeſtũ uer/ bum eſt diuiſio? at in eſt obſcœnum cui reſpondet inter/ capedo: hanc legiſſe memini me/ penes quẽ haut nunc ſcio eſſe ſpatiolum & interſtitiolum illud ab ano ad po ptam: unde pro ſpatio & interuallo ad alia transfertur Ciceroni/ Quintiliano/ Feſto Iureconſulto libro. xxvi. ff. & cæteris:

I nficiatio negatio/ire ĩficias negare eſt: plerumq; inquit M. Cicero de oratore causæ inficiatione defenduntur:

Cauſidi peculiaris noſtri temporis Cauſidicis qui ut mentiri ne/ ſciunt/ita negare factum optime nouerunt/& inficiato/ res fiunt ex patronis: hinc ſtatus inficialis/cõiecturalis:

I nterpenſiua ab interpendendo eſſe uidentur aſſerum ti/ gnorumue ſed tecti extrema parte: Vitruuius libro. vi. in mentione Cauediorum Tuſcanica inquit ſunt in qui/ bus trabes in atrii latitudine traiectæ habeant interpenſi ua/& colliquias ab angulis parietum ad angulos tigno/

Tetraſtila rum intercurrentes / Item Tetraſtyla ſunt quæ ſubiectis ſub trabibus angularibus columnis & utilitatem trabi/ bus/& firmitatem præſtant ꝙ neq; ipſe magnum impe tum coguntᷣ habere/neq; ab interpenſiuis onerantᷣ:

I gniaria Plinio. xvi. ſunt utimur ad ignem eliciendum: Calidæ inquit ſunt Morus / Laurus Hedera / & omnes quibus Igniaria fiunt / Probatur inter has & uitis ſilue/

Labruſca ſtris alia tamen ꝗ Labruſca/& ipſa hederæ modo arbo/ rem ſcandens:

Interlucator ab īterlucando quod eſt ramos denſos & i/
utiles amputo/Plinius.xvii. Deputantur cū uite pariter
interlucata / denſitate ramoꝶ qui ſint ſuperuacui & ab/
ſumant alimenta: Item interlucato arboribus prodeſt:
Sed oīum annoꝶ trucidatio inutiliſſima:idem eſt ſublu Trucidatio
care/& fere collucare/

Iſonomia erit æquilibrium æquilibritaſue.M. Cicero de
natura deoꝶ cōfugis īquit ad æquilibritatem / ſic enim
Iſonomian ſi placet appellemus:ide Iſonomicos aduer
bium:Solinus Romam tradit quadratam primo dictā
quoniam ad æquilibrium eſſet poſita:Et Plutarchus te Aequilibrium
tragonon fuiſſe:Vt cūq; æquilibrius æqualitatem notat
ut cum Talionis pœna ad æquilibrium uix fieri poſſe
dicitur:de quo Au.Gellius:

Imantopodes Loripedes græcis imanta loꝶ dicūt unde Loripedes
latini etiam a loro loripedes quaſi lorris pedibus ut Dii
lanipedes laneos pedes habere dicti:quia lentiſſimo gra Lanipedes
du ad uindictā ꝑducunt/ut tñ poſtea grauius atrociuſq;
puniāt/Plinio Solino & Pomponio Melæ populi orien
tales ethiopiæ quibus reptando flexis cruꝶ nixibus ire
natura eſt imantopodes appellati:

LAminæ teſſellæ e metallis aliiſq; dn̄t a
Lamis/uñ lamelle Vitru.Horatius ini/
mice lamæ Criſpe Saluſti. Oui.i faſtis
Et leuis argenti lamina crimen erat:
Apuleius tertio aſini aurei laminas lit
teratas iter magica Pamphiles inſtru/
mēta noiauit:A.Gel. iter cruciatus po/ pœnaꝶ iſtru/mēta ap̄ anti/quos
ſuit:Ignes & ardentes laminæ cæteriq; cruciatus admo/
uebantur:Et Plautus i aſinaria Aduorſum ſtimulos/ la/
minas/cruceſq; cōpedeſq;/Neruos/catenas/carceres/nu/
mellas/pedicas boias/Val.Maximus rupit uerbera fidi/ Fidiculæ
culas/laxauit/ſoluit eculeum/laminas extinxit:Sed & la
mæ cœnoſæ lacunæ & abruptæ uoragines pluuiis & ni
uibus fere diutinis productæ appellantur:

Lapicidinæ — L atomiæ Lapicidinæ in quibus uincti ſerui lapides erue/
bant excidebantq; ueluti qui in opus metalli damnabā
tur Plautus in captiuis Inde ibis porro in Latomias lapi
Tullianum — darias: Latomiæ locus carceris ut Tullianum Liuio &
Siracuſis ꝙ hic quoq; ut.M. Varro tradit in eo loco la/
picidinæ fuerūt: Feſtus Latomiæ ex græco & maxime
a Siracuſanis qui Latomias & appellāt & habent inſtar
carceris / ex quibus locis exciſi lapides ſunt ad extruen/
dam urbem/eadem fere Pedianus:

L amiæ puerorum exſuccatrices uoratriceſq;: noſtri Stri/
Striges — ges uocāt/cum ſtriges ſint aues nocturnæ & carniuoræ
Terriculamē/ta — Terriculamēta puerilia quidam lamias appellāt oculis
exemptilibus:nam deponūt illos / & cum lubet reaſſu/
mūt / uti ſenes ſpecila ocularia illa e uitro quibus fit ut
minutulas litteras legere poſſint:Sed dētibus exemptili
bus nō nulli utūtur/quos nocte nō aliter reponāt q̄ to/
gam aſſolēt:Sicut & uxorculæ quædam belliſſimæ no
ſtræ comam illam depēdulam & cincinnos anteuētu/
Empuſa — los:Eſt & terriculamēti ſeu Lamiæ genus quod Empu/
ſam uocāt uno(ut dicit᷑)pede incedētē unde ſit nomen:

Fabacea faria — L omentum fabacea farina / & cerulei genus quod græ/
ci λειωμα dicūt hoc eſt proprie tritum: Pli.xxxiii. Ex
ceruleo fit quod uocatur lomētum:perficitur id lauan/
do terrēdoue: & hoc eſt ceruleo cādidius/& mox/ſubti
liſſimum genus Lomēti quidam tritum uocant quinis
aſſibus æſtimatum Idem. xiii.de faba: quippe ex qua
tentatus fit etiam panis: Lomētum appellatur farina ea
adgrauaturq; pōdus illa:& omni legumie: Item.xxxvi.
Fit cataplaſma ex eo podagricis mixto fabæ lomēto:&
Cataplaſma — xxx.Sūt & minutæ lōgæq; cādidæ cochleæ paſſim ob
errantes/eæ aræfactæ ſole in tegulis/tuſæq; in farina mi
ſcentur lomēto equis portionibus:cādoreq; & leuorem
corpori afferūt:ubi ꝑ leuorē λειοτητα īteligit hoc eſt
Complanatio — cōplanationē & terſitudinē/Martial.Lomēto rugas ute
ri ꝙ cōdere tētas:itē ſuo diſticho/Gratū mun⁹ erit ſciſſo
nec inutile uētri/Si clara Stephani balnea luce petes:

L agœna uas uinarium pototiumq́; hipocoriſticos lagun cula Cecilio in epiſtolis: Luguncula

L æmargus guloſus λαιμοσ gula: λαιμαργοσ græcis qui etiam latinis Gulo. Læmargia guloſitas. Gulo

L emma argumentum & fere Index ac Eléchus Cecilius epiſtola ꝑ.IIII. Lemma ſibi ſumpſit: quod ego interdum uerſibus ludo: Martialis Lemmata ſi quæris cur ſint adſcripta docebo. Vt ſi malueris lémata ſola legas. apud Ariſtotelem pro poſitione interrogationeue ſumitur aſſumptum uocant: ſe interuallum. Vnde Monolémates propoſitio: ut reſpiras. Vnus igitur: nam manifeſtum eſt aſſumptum ꝙ omne ſpirans uiuit: At Lemæ in morbis lachrymæ dicuntur ſed congelatæ & ita a græcis dicũtur: hinc prouerbium eſt in paꝑ prudentes κρονικαι λημαι Ariſtophanis: Vnde Lemoſi: Læmargia Monolemata Lachrimæ

L actarii a lacte nominantur non a lactibus Inde opus lactarium ſpartiano in Heliogabalo Dulciarias inquit & lactarios tales habuit ut quæcũq; coqui de diuerſis eduliis exhibuiſſent uel ſtructores uel pomarii. illi modo de lactariis exhiberent: Item alia inquit de opere lactario Cor. Celſus lib. II. Aluum mouent mel crudum lac lactaria omnia: nam lacticinia a doctis in lacte non ſunt recepta: & cum ſunt a lactibus (ut reor) potius inclinanda: Dulciarios Structores Lacticinia

L actes exiliora inteſtina in homine & ouibus non ſolum. ſed in aliis quoq; animalibus Plautus uocauit: Nam Plinius. XI. ab hoc inquit uentriculo lactes in oue & homine. per quos labitur cibus: in cæteris Ile. a quibus capaciora inteſtina ad aluum: Alii loca dicunt ſub umbilico in lateribus pubetenus. delicata adeo ut plagam ferre non poſſint: quidam inteſtina pinguia ut Perſius qui unctos lactes dixerit: nonnulli membranas quibus inteſtina inter ſe annexa ſunt: Theodorus Gaza pro Meſenterio interpretatus eſt. & hoc fortaſſe ideo quia meſenterio lactes inuoluuntur. ut a ſpinæ tactu duro munitiores magiſq; ſepti reddantur: Sed Spartianus lactes murenarum & Luporum cum dixit pro ſemine genita- Theodorus Gaza

li quo pleni teſte Ariſtotele ſunt e piſcibus mares accipiſſe uidetur:ut dictum eſt:aliam autem lac aliam lactes habent inflexionem:

Carnaria
Pellaria
Sutrina

L aniena laniatus/ſectio/carnificina Apuleius/deſtinatæ etiam lanienæ cultros acuebat/item/relinquens atrociſſimam uirilitatis lanienam/ſed & locus erit laniena de quo in ſuperioribus.M. Varro de Analogia ſi inquit analogia eſſet/ubi caro uenit carnaria/ubi pelles pellaria/ubi calcei Calcearia diceretur/nõ laniena/pelles uina & ſutrina:

Hila
Apexabo

L onganones inter farcimina habentur Mar. Varro in libris linguæ latinæ/cum primum fartum hilam & Apezabonem nominaſſet: Tertium inquit fartum eſt Longano ꝙ longius q̃ duo illa:Et Apicius nepos longanones porcinos cõdire docuit:

Vitex

L igones inſtrumenta ruſticana Mar.Varro/Ligo ꝙ eo ꝓpter latitudinem quod ſub terra eſt facilius legitur: At græci ligon uiticem dicunt non multum a ſalice diſtantem uitilium uſu/alii Agnon quoniam matronæ ut tradit Plinius.xxiiii.ĩ Theſmophoriis atheniẽſium caſtitatem cuſtodiẽtes eius foliis cubitus ſibi ſubcõſternũt:

Enydris

L utra aquatica a luendo nominata ꝙ in aquis ſe lutet: quoniam Enhydris græce a quibuſdam uocetur:nam eſt & coluber in aquis uiuens/Plinius.viii.Cauda piſcium Fibro/cætera ſpecies lutræ utrũq; aquaticum/utraq; mollior pluma pilus:Lutron lauacrum:

Lyncurium

L ynx fera acutiſſimi uiſus Plinius.xxviii. Peregrinæ ſunt & Lynces quæ clariſſime omnium animalium cernunt/urinam ſtatim terra pedibus adgeſta obruere traduntur e qua lyncurium gemma/linceos tamẽ oculos a lynce nũdum accipio/magiſq̃ a Lynceo:

Leporaria
aquila

L agophonon aquilam nigris pennis uocãt/Vnde & Melænætos græcis/noſtri Leporariam a uenatu leporum nũcupauit:dicta etiam ualeria:eſt & quæ Hebrophonos id eſt Inularia dicatur eadem & Pygargus/Ariſtoteli cui dixit Plinius.x.albicãtem eſſe caudam:nam morphnos

quæ Neuia Anataria etiam uocatur Homero Percnos aquaticas circa ſtagna aues appetens: mergentes ſe ſubinde donec ſopitas laſſataſq; rapiat: ingenium eſt ei teſtudines raptas (ut ferunt) mittere e ſublimi in ſaxum ut fractarum carnibus ueſcatur quæ ſors poetam Aeſcylum Caluum dum apricatur interemit: Et Plancon glancum a clangore appellauerunt: Percnopterus uulturina ſpecie omnium maxima Haliætus uero in mari piſcatrix perſpicaciſſima acie ut quæ niſum exalto piſcem preceps diſcuſſis pectore aquis uenatur: hals mare græcis ethos aquila. Vnde Artites lapis in nidis earum inuentus: Aqlaæ gña

L ogiſtice noſtris Calculatoria ratio ſupputãdi calculis: ut diximus: qui Abaculi quandoq; dicuntur, ueteribus in uſu ueluti etiam nunc apud barbarorum plurimas gentes, Figuras autem apud nos habet numerorum nouẽ quas Pithagorici excogitarunt & Diagramma quoq; quod menſam Pithagoream etiam uocarũt: unde Abaci origo eſt: Numerorum prima Monas ut aliis principium numeri: mox ſingulares alii ad decem uſq;: Logiſticon uero rationem primam animi partem dixere, ut ſecundam Thymicon ac ſi dixeris animoſitatem, Epithymicon tertiam quæ eſt cupiditas, ut refert Macrobius: Logicum rationale, logos, ratio uerbum Sirmœria ĩter ornamenta tunicarum aurea habentur ut refert Põpeius: Lerios autem comici ueteres callidos & uerſipelles accipiebant, ab inſula ut uolunt i Icaro quæ Leros & leria quãdoq; uocata Straboni: Diagramma Lerios

L icia fila quibus maxime in telis implicant ſtamina textrices, Vnde Trilices tunicæ, & Titiuilicium fila putrida de telis cadentia, Sed pro re uili & nullius ſignificationis apud græcos ut inquit Feſtus, Plautus in Caſina: Non ego hoc uerbum empſitem titiuilicio: Liciatorium Diuo Hieronymo lignum teres circum quod inuoluunt ſtamina Haſtile eius inquit erat quaſi liciatorium texentium: Liciatorium

Probolæ
Calceolarii

L inteones lineæ ſeu linteæ ueſtis textores & confectores Plautus in Aul Propolæ/linteões/ Calceolarii:de lintea ueſte Apuleius Linteæ ueſtis candore puro luminoſi/in ſacris probata olim ægyptiis / reiecta lanea uti propha/na: Sunt & inter ſacrificia/& hymnoꝝ ac pſalmorum concétiones horarii officii iuſtaq;/& ſupplicationes no/ſtri ſacerdotes linteati linigeriq;: cãdore ipſo ueſtis cum candorem præmoſtrant:

L imbolarii infectores factoreſq; limborum: ueſtis id ge/nus eſt muliebris purpuram in imo habens Plautus in Aulul. Textores limbolarii/arcularii ducũtur:Limbum quoq; faſciam ambientem extrema ueſtiũ dixere/ hinc M.Varro in ſatyris Menippeis limbum uocauit ſignife rum in cœlo qui Zodiacus:per quem Limbus ĩquit pi/ctus bis ſex ſignis: obliquitatem eius primus intellexit ut ferũt hoc eſt rerum foras operuit Anaximãder mile/ſius:Signa deinde in eo Cleoſtratus & prima Arietis ac Sagittarii/Sphærã ipſam ante multo Atlas de quo Pli/nius.ii.Et Pollioni Trebellio ĩ Claudio Imperatore ſunt Limbatæ chlamydes:

Athlas

L uſricus dies quo infantuli aqua myſtica nũc luſtrantur & nomen arbitrario & fortuito poſitu accipiunt:Mari/bus nonus/ fœminis octauus a priſcis inſtituti ex Feſto & Plutarcho in problematis:

Chlena

L æna ueſtis habitu duplicis quam alii chlenam/ nõ nulli chlamyda uocant: Seruius togam duplicem auguralis amictus interpretatur apud illud Verg.Tyrioq; ardebat murice læna: At lænas dicimus eas quæ mulieres que/ſtuarias proſtituerũt & habẽt:Sed & Lenam eam acci/pimus quæ alterius nomine hoc uitæ genus exercet ut tradit Vlpianus.de ritu nuptiarũ lib. xxiii.digeſt. erunt ξυ lenæ perductrices ueluti Lænones perductores/ita tamẽ ut illi ſcortorũ/hi perſonaꝝ inuitarum eſſe dican/tur & earũ in quibus ſtupra exercita legibus iudicãtur ut ſcribit Aſconius:Vtrũq; genus damnandum/nam ut inquit Plautinus curculio: Vt muſcæ culices / pedeſq;/

Puliceſq; cimiceſq; odio & malo & moleſtie bono uſui ſunt mulieres:

L acerna q; minus capitio ſit dicta inquit Feſtus/nam lacerare diuidere cōminuere/ & lacerum corpore diminutū: Lacernæ non unus erat uſus: Lacerare

L anerum e lana ſuccida ueſtimēti genus Feſto Pompeio ſuccida lana nō lota non depurgata Oeſypo: quod eſt pingue illud in ouium lanitio cū ſordibus/ut nomen indicat οιν græci ouem dicūt:ut ſit quaſi οιον ςυπον id eſt ouium ſordes: Plinius.xxix. Quin ipſæ ſordes pecudum ſudorq; fœmorū & alarum adherētes lanis(œſypum uocāt)innumeros prope uſus habēt:in atticis ouibus genito palma:pluribus fit modis:laudatiſſimū quibuſcūq; ſordibus ſuccidis primū collectis:ac lento igne feruefactis & refrigeratis:mox collecto pingui quod ſupernatauerit:probatio ut ſordium uitus oleat/ & manu fricāte ex aqua nō liquetur:ſed albeſcat ut ceruſſa: Inde Ouidius in arte amādi Oeſypa quid redolent:quamuis mittantur athenis Demptus ab imundæ uellere ſuccus ouis:ubi tamen ſcriptum eſt Oeſopa quemadmodum & apud Plinium libro eodē.xviii.Cerebrū cornicis inquit in cibo ſumptum palpebras gignere dicitur:Oeſopūq; cum myrrha calidum penicillo illitum:Item.xxx. Maculas ī facie Oeſopū cum melle corſico quod aſperimum habetur extenuat:ac ſcobem cutis in facie cum roſaceo impoſitum uellere:quidā & butyrū addūt:Oeſypū in Plinio Hermolaus legebat:Lana operātes Lanarii dicti Plautus in Aul. Stat fullo/ Phrygio/ſtat aurifex lanarius/Eſt & lanificus & lanificium/& eniſci coronarū aliis Laniſci græci Lemniſcos appellant: Oeſypum Palpebras gigni Lanarii Lemniſci

L eucophæus panus ſubfuſcus ſubalbicāſue:Leucophæon græci fuſcū ac nigrū pene uocāt: Inde Leucophæatus Martiali:Plinius.xxxii.Iecur eius uel cor adalligatur in pano leucophæo: Vitruuius.viii. Pecora q̄uis ſint alba Procreāt aliis locis Leucophæa aliis pulla/aliis coracino colore:Sunt & medicamēta certi generis hoc noīe

quaſi ſubfuſca ſiue ſubcãdida eidẽ Vitruuio & Celſo:
L ethargus inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas in quit Celſus.iii.nõ ſine alienatione mẽtis in quo a phreniti nõ loco ſed materia diſtat.Phrenitin ſanguis aut bilis atra inducit: Lethargũ Pituita humidior & frigidior qua cerebrũ diluit / utcũq; uitio cerebri uterq; morbus prouenit:in lethargo altus ſopor/in phreniti iuges uigiliæ cum demẽtia/Plinius.xxviii.Lethargicos excitat alii Lichen naribus illitus ex aceto: &.xxvi. Lethargicos excitari labor eſt : hoc preſtat Euphorbiũ ut perhibent ex aceto/naribus tactis Peucedani ſucco:

Nyctalopes

L uſcitio & græcis Nyctalopia idẽ morbus uitiũq; in oculis unde Luſcitioſi & aliis Luſcioſi qui Nyctalopes Plinius.xxviii.Sãguine hirci ſanari Luſcioſos putãt:Nyctalopas appellãt græci:Idẽ octauo de capris/tradũt & noctu nõ minus cernere q̃ interdiu : & ideo caprinũ Iecur ſi ueſcatur reſtituit ueſpertinã aciem iis quos Nyctalopas uocãt nam Luſcitionẽ quidã putant cũ interdiu uidemus/occidẽte ſole exiliter/noctu nihil: alii inter quos

Nuſcitioſi

Vlpianus.xxi.ff.titulo de ædil.edict. cũ neq; matutino tempore neq; ueſpertino cernimus: Feſtus Nuſcitioſos uocat qui parũ uident propter uitiũ oculorum / quiq; plus uidẽt ueſperi q̃ meridie : nyctalopias nãq; ſunt qui

Nyctalopii

Nuſcitiones appellẽt: & dici cũ quis lumine illato nihil uidet:hinc ipſe in tantæ uarietate hiſdem pedibus uado in ſentẽtiam in quam iam diu iueram:Noctua uero Felis & Hyena ut ſcribit Aphrodiſæus interdiu nihil noctu exacte cernunt:

L entigies ſubruffæ & nigræ lẽtis effigie faciẽ dehoneſtãt Pli.xx. de elaterio Lẽtigines & maculas e facie tollit in ſole illitũ/nam lẽticulæ alia quoq; parte corporis naſcũtur quas curare pene ineptiæ ſunt: Sed eripi tamen fœminis cura ſui cultus nõ poteſt/Lẽticula quoq; uaſis ge-

Vtriculi

nus Cor.Celſus.ii.quin etiam calido oleo implẽtur Vtriculi & in uaſa fictilia ad ſimilitudinẽ quas lẽticulas uocant aqua coniicitur:Plinius.xviii.de lente duo genera

eius in ægypto alterum rotũdiꝰ nigriuſq; alterum ſua figura: unde uario uſu trãſlatum in lẽticulas nomen:

L ienteria lenitas inteſtinoꝝ cum cibus ĩcoctus emittitur aut inteſtinoꝝ ipſorum uitio aut ex imbecillitate uirtu/tis eius quæ alimẽta cõtinere dicitur/ Cor Celſus.IIII. In/teſtinorum lenitas oritur quæ cõtinere nihil poſſunt/& quicquid aſſumptũ eſt imperfectũ protinus reddũt: Vn de Liẽterici quos alii liẽteroſos uocauere/& ab aluo ci/ta reſoluta fuſaq; Aluini quoq; dicũtur: aluũ autẽ aſtrin gũt Sorba/magiſq; ea quæ Tormialia uocant: Vñ no/mẽ: Diariá medici cũ meri humores egerunt appellãt:

Lienteroſi

Diaria

L ucini paruis ſuillis & fere ſoricinis oculis: Plinius.xi. quis parui utrinq; ocelli Lucini iniuriæ cognomen habuere:

L umbago lumboꝝ imbecillitas dolor & uitium Sereno: Iſchian uocant nõnulli: ego uero potius Ixyan credide/rim quãdo Lumbus ἰξὺς dicitur græcis: Lumbifragiũ a lumbis Plauto ut crurifragiũ Apuleio/ Si me irritaſis inquit in Amphit. hodie lumbrifragium hinc auferes: Lumbare quoq; ueſtis a lumbis dictum:

Iſchia

Lumbiſagiũ

L agophthalmos a lepoꝝ ut opinor oculis cum dormiũt apertis uitiũ eſt ſuperioris palpebræ nimiũ exciſa cute in curatione pilorum in palpebris/aliaq; etiamnũ cauſa quibus fit ut oculus nõ contegatur: In quo ſi nimium palpebræ deeſt/nulla id reſtituere curatio poteſt ut ſen/tit Cor. Celſus libro.VII. etiam ſi in pluribus codicibus ſcriptum eſt Glaucophthalmos:

Glaucoph/thalmos

L uxata membra ſuis locis mota & ſoluta quæ græci (ut diximus) Strẽmata uocãt Cor.Celſus libro ultimo mo/ueri oſſa ſuis ſedibus ſcribit modo cũ dehiſcũt quæ iũ/cta ſunt inter ſe/ut cũ latum ſcapulaꝝ os ab humero re cedit/ut in brachio radius a cubito/ut in crure tibia a ſu ra/ Interdũ a ſaltu ut calcis os a talo/quod tamen raro inquit fit: Interdum articuli ſuis ſedibus excidũt:

Stremata

L atria ſeruitus/ut λατρία Vnde Theologis noſtris cõ/poſitum nomen eſt hiperdulia/inter quas diſcrimen fa ciunt:

Hiperdulia

L ararium a laribus domi ſacellũ in quo aias ſanctiores ue nerabâtur;Lares e uita functis boni meriti fieri:Lemures & laruas mali meriti Plotinus Marcianus Capella Au guſtinus & alii uoluerunt:ut ſint fere illi Eudæmones.ii. uero Cacodæmones:Lares dii familiares ex Mercurio & Lare nympha genitos tradunt/eaſdemq; Genios uo cant:& Deam Maniam larum matrem/de qua Macro bius Amiciebantur lares caninis pellibus/ & canes uigi lacia animalia ad pedes habebant eiſdem & porcofa cere cõſueuerant maiores : Larem domum dici non eſt qui neſciat Apuleius relicta patria & lare ultroneum exi lium amplexus / Eſt & focus larium Plinio.xxviii. quo familia cõuenit:unde focolare neotericis:

Endemones

Cacodæmones

Dea mania

L umariæ falces quis ut. M. Varro ſcribit ſecant lumecta ſentes & ſpinas in agris.Vnde a lumetis ſecandis nomẽ inditum/ut ſerpiculis putatoriis a ſerpando id eſt alligã do:Sunt & meſſoriæ falces & fœnariæ: in cõmuni a ſe cando ſeculæ ueteribus nominatæ:

Fœnariæ falces

L epis ſquâma/unde Lepidochalcon æris ſquâmam græ ci uocãt ad multa medicamenta utiliſſimã:eſt aũt ſquã mæris Plinio.xxxiiii. decuſſa ui clauis/in quos panes ærei feruminant:ſquâma excutitur ictibus iiſdem pani bus/flos æris cadit ſpõte:eſt & alteR genus ſquâmæ ſub tilius ex ſumma ſilicet lanugine deceſſum quod uocant Stomom /meminit & Celſus lib.vi.

Lepidochalcon

L ithotomos ſector calculi lapidis : quod cognomen fuit Hâmonii medici:Cor.Celſus.vii.Calculus maior ſi appa reat ut extrahi nõ poſſit niſi rupta ceruice ueſſicæ fendẽ dus eſt/cuius repertor Hammonius ob id Lithotomos cognominatus eſt:

Hâmonii medici cognomẽ

L abardas barbaro noĩe nõ tñ temere poſito nec aſpna bili ſecures bellicas uocãt quaſi Labradas:qñ λαβρα ly doR lingua ſecuris dicitur/ Vnde Labradea Iouem i ca ria appellauere manu ſecurim tenentem:ab Arſelide ui cto candaule lydoR rege impoſitã/quam ferũt Herculis ſuperata Hippolyta amazone fuiſſe & Omphale dono

Labradæ

datam quam poſtea lydorum regis per manus accepe/runt erit ergo nobis Labardifer qui λαβρεαδιον:

L arix arbor nota nõ niſi accolis circa ripas Padi/& litto/ra adriatici maris: ĩnata amaritate cariem nõ ſentit/nec tineas admittit:flãmam ab igne non recipit Diuus Cæ/ſar Larigni caſtelli circa alpes turrim comburere nõ po tuit quæ erat e Larice ĩquit Vitruuius;ideo caſtellum id larignum materies larigna appellata tunc primum co/gnita cuius tabulæ ĩ ſubgrũdiis ĩcẽdiorum traiectiões prohibent/Folia arbor pino ſimilia habet quæ nõ deci/dunt ueluti Oleæ/Lauro/Palmæ/myrto/cupreſſo/pinis/hederæ rhododẽdro/abieti/pinaſtro/Iunipero Cedro/Terebintho Buxo ilici aquifolie ſuberi/Taxo/Tamari/ci: Eidem materies prolixa & tractabilis ad inteſtinum opus/non minus ꝗ ſappinea: Larix & abies omnium arborum altiſſimæ & rectiſſimæ:

Arbores ꝗrũ folia nõ deci dunt

L ancula parua lanx Vitruuio in mẽtione trutinarum:

L eſſum lamẽtationem eiulatum flebilem in funere dixit antiquitas auctor. M Cicero. Lælio interprete & ſi ueſtis lugubris genus quidã crediderunt. in plautia Truculẽto legimus Theus quoq; etiã lamẽtãdo leſſum fecit filio:

Cic. locus

L ycopadas equos græci dicũt qui a luporum morſu effu gerint: hos generoſos & optimos haberi iam diu eſt re/ceptum:

Equi nobiles

L ithargyrium ſpumam argẽti uocãt: genera habet Erhy ſitin ex ipſa uena Argyritin ex argẽto/Molibditin plũ/bi ipſius fuſura/& inde nomen: Diſtat a ſcoria quo ſpu/ma inquit Plinius. xxxiii. poteſt a fece diſtare: Spuma purgãtis ſe materiæ ut ſcoria purgatæ uitiũ eſt.

Scoria

L otos arbor africæ peculiaris ũde Lotophagi: Italiæ quo q; non ignota fructu magnitudine fabæ/croceo colore Ligno colos niger ad tibias expetito/Plinius. xvi. Lotos ſiue faba græca quã romæ a ſuauitate fructus ſilueſtris quidem/ſed ceraſorum pene natura loton appellãt: mi/rum eſt profecto eius ramẽtis eſſe nihil amarius/fructu/q; dulcius: Eſt eodem nomine & herba ſimilis fabæ cau

le/foliiſq; denſa congerie ſtippatis : idem.xiii. Loton di/
cunt folia cum ſole oriente explicare quæ noctu con/
traxerat:

L apſana ſilueſtrium braſſicarum una hirſutis foliis/ Sina
pi non diſſimilis niſi flore candidior eſſet / cocta in cibo
aluum leniter emollit:

Rumex — L apathum & Lapathium rumex longa & uiuaci radice
Oxylapaton — etiam effoſſa / Oxylapathon acuti oribus foliis & Ru/
Hippolapatō — brioribus noſtri nunc herbarii ut audio acetoſam uo/
Bulapathon — cant/eſt & Hydrolapathon in aqua naſcens / hippola/
pathon/& Bulapathon de quibus Plinius.xx.

L orus & lorum : ut Corium & Corius dicetur : Apuleió
Lorus uerberādæ mulieri deſtinatur Corii bubuli Plau/
to in pænulo : a loro lorarii in fabulis uel ſceniciſq; uin/
ciebant pletebantq; loris quos erant iuſſi:Veluti fere &
Brutli — q Brutiani dicti a Brutiis propter defectionum omniū
primam ad pœnos bello punico ſecūdo ignominia no/
tatis/de quibus Feſtus.A.Gellius in.viiii.& alii: Eſt & lo
rum in libertinis ut bulla in pueris ingenuis:ut diximus
ex Plinio:Macrobius Saturnal. primo Ex quo conceſ/
ſum ut libertinorum quoq; filii qui ex iuſta duntaxat
matre familias nati fuiſſent togam pretextam & lorū
in collo pro bullæ decore geſtarent:Nunc ipſi uidemus
loros curtos collo paſſim ad ornatum geſtari:

Corri — L yſimachia herba uulgo ut rentur aliqui Corneola/qua
utuntur infectores ad colorem uiridem panis ſuperin/
ducēdum/ a Lyſimacho inuētore nomen retinet ut ſcri
bit Plinius. xxv.&. xxvi. Capillum inquit Lyſimachia
Hipicon — flauum facit denigrat hypicon:

MEdianum Vitruuius pro medio intelli
gi uult: qui medianas partes in domo
uocat quæ a græcis Meſa : & colum/
nas medianas quæ ab angularibus
craſſioribus diſtinguerentur:eſt eidem
& mediana teſtudo/unde mediani pa
rietes intermedii domum diuidentes: Intermedii

M eniana Romæ olim ĩ foro dicta nt.M.Varro tradit: ab
eorũ inuẽtore Menio qui primus ultra colũnas extẽdit Menias
tigna quo amplarẽtur ſuperiora auctore Feſto : & iã di/
ximus/a quo & colũna Menia ad quã ſerui & fures alli
gabãtur.Pedianus.M. Cicero in academicis & Plinius:

M altha dicitur a græcis inquit Feſtus pix cũ cæra mixta
At Plinio.xxxi. calcis recentis gleba ad maltham uino
reſtinguitur:tunditur mox cum adipe ſuillo & ſicu du/
plici liniamẽto / hæc tenaciſſima duritiã gypſi lapidiſq;
antecedit / quod malthabatur oleo ante perficiebatur:
noſtris cemẽtariis calx eſt diluta in mortariis macerata
ad tectoria ad ſtructuras cũ arena aptiſſima Et libro.ii.
In Comagene refert ſtagnum eſſe emittentem limum
Malthã quã uocãt flagrantẽ:& ſolidis adherentẽ:Mal/
thas Nonius ſcribit ueteres appellaſſe molles/quaſi mal/
thacos:Vnde Malthinus Horatio:eſt & græcis μαλα Malthinus
κον nõ Malaciũ palliũ molle/& effæminatorũ mollici/
num Plautus in Bacchidibus Piſtoclerus pro galea ſca/
phiũ pro inſigni ſit corolla plectilis/pro haſta talus/ pro
lorica malacum capiam pallium : & μαλακία molli/
ties languida inde & Malachen genus maluæ ab emol
lienda aluo ut diximus a qua ut uolunt Molochinũ in Malachen
ueſtibus a colore floris maluæ ut tradit Nonius quaſi
malachinum a quo molochinarii Plauto in aulularia:

M ateriarii Plauto fabri lignarii a materia quæ ligna ipſa
ſignificat fabricis apta:Plinio Vitruuio innumeris unde Fabri ligneari
materiata domus.M.Ciceroni.iii.off. Fabricã materia/
rum inuenit Dædalus cedit autẽ materia cõmodiſſime
:a.xx.luna.in.xxx.Sed inter oẽs cõuenit utiliſſime ſterni

in coitu lunæ/prius tamen arbore circũciſa ad medullã & relicta ĩ id tempus ut omnis humor ſtanti defluat:

Maſtigophoros

M aſtix flagellum unde maſtigiæ uerberones Bucedæ/flagriones ulmitribæ ſcapulares ſerui ĩ comœdiis Moromaſtix fatuoꝝ flagellũ: Maſtigophoros flagellifer: quo nomine Sophoclis aiax comœdia/in qua inducitur flagellis boues cedens/dum credit mugire Vlyxem & agamẽnona ob furorem quo agitabatur: Et Diamaſtigoſis diflagellatio/ qualis ſpartæ fiebat quotánis: auctore Plutarcho in Apophthegmatis/ ad aram Dianæ pueri uerbera patienter tolerabant etiam ad mortem uſq; his Vomonices dicti in ara cõtẽdentes/ βωμοσ ara/νεικω contendo νεικη contentio/ Maſtiche uero Plinio Dioſcoridi & aliis: lachryma & gutta ſudás e lentiſco arbore/ gummi modo unde maſtichinus/ea eiicit reſoluit & intendit:

Vomonices
Maſtiche

M ucidus qui mucorem contraxit: unde mucida panis fruſta Iuuenali/nam muccoſus a mucco:

M onoxylum ex unico & ſolido ligno excauato nauigiolum alueumq; dicemus/Plinius. xvi. Germaniæ inquit predones ſingulis arboribus cauatis nauigant/ quarum quedam &.xxx. homines ferunt:

Germaniæ
Predones

M yxæ inter prunoꝝ genera quæ e ſyria nunc cœpere inquit plinius.xv. Romæ naſci: inſitæ ſorbis/primo qdem ſimiles niſi minores eſſent/ ex quibus in ægypto & uina faciunt: Myxa humor fluens e naribus ut muccus & & mala pituita naſi: Hippocrates myxã dicebat quam attici ut tradit Pollux Coryzam: Myxon græcis dicitur qui noſtris muccoſus:

Coriza

M ellitu rgos Varro in re ruſtica mellarios interpretatur q exercent mellaria curá apium habentes Neoptolomi liber inſcriptus mellitur gia, Meliſſonas græci mellaria & apiaria noſtri appellant/nam meliſſa apis græce dicta a nomine nymphæ quæ in peloponeſſo forte nacta fauũ guſtauit/& ſuauitatem admirata aliis ut ederent porrexit oſtenditq; quo pacto in poculis aquam melle dilue:

Mellarii
Meliſſa

rent:quæ Mulſa appellata alſioſis cũ fiet & micro pſy-chis de mulſo uino iã diximus/Sed uide an Ioleb quod uocant medici mulſum recte appellari poſſit quãdo ex melle harundinis & aqua roſacea decoquatur: Iolebet

Monoceros equino corpore animal eſt capite cerui/horrẽdo mugitu/unico cornu frontem armatus: unde a noſtris unicornis eſt appellatus: hunc ferunt amore uirginum & odore capi: Vnicornis

Melis animal infeſtum aluearriis unde nomen (ut uolunt) quoniam mel appetit/Taxum(ut audio) uernaculi uocant/Plinius.viii. alia ſolertia in metu melibus/ſuf flata cutæ diſtentæ ictus hominum & morſus canum arcent Ab hoc melium ſunt qui uelint dictum collare canum: quod ex eius pelle fieret. M. Varro rei ruſt.ſecundo de canibus Ne uulnerentur a beſtiis imponuntur his collaria quæ uocanẽ melium: id eſt cingulum circa collum ex corio firmo cum clauis capitatis/At Feſtus Millus inquit collare canum uenaticorum factum ex corio confixumq̃ clauis ferreis eminentibus aduerſus impetum lupoꝝ Scipio Aemilianus ad populum: Vobis reiq; publicæ auxilio eritis quaſi Millus cani: Taxus aĩal Melium Millus

Mimi imitatores a quibus Pãtomimi & Archimimus. Suetonio dicuntur & poemata laſciuia unde mimographi qualis laberius & mimiiambi a genere carminis / Plini⁹ Cæcilius epiſtolarum.vi. Scripſit mimiiambos tenuiter inquit argute/uenuſte atq; in hoc genere eloquentiſſime/ Mimũ & planipedem Diomedes eumdem eſſe uoluit:Planipes a plano id eſt nudo pedo Feſto mimorum autem græcis plurimæ ſunt ſpecies Hilarodos qui & ſimodos ab auctore Simo:laſciui delicati & carminis cantor magodos a quo paꝝ differt lyſiodos/ Sotadicus q & Ionicus & Cynædologus appellatur:eſt & Diceliſta: ſunt & Ithyphalli ebriorum ſpecie redimiti manuleatiq;. Pantomimi apud priſcos ſaltatoreſq; Cinedi appellati de quo Nonius:Plautus ĩ milite Tum ad ſaltãdum non Cinædus magis uſq; ſaltat q̃ ego Planipes

Muſtacea muſtaceiq; a muſto libi genus in nuptiis maxi/me apponi ſolitum Iuuenali Catoni Athengo/Palladio & aliis/muſtum uinum nouum ſciunt omnes hinc mu/ſteus recens nouus / & dulcis quoq; appellatur/ Cecilio muſteus liber/Martiali muſteus petaſo/ Columellæ mu/ſteus fructus:

Muſtum

Miſogyneia odium in mulieres Ciceroni Tuſc .queſt .iiii. μισος odium: Miſanthropos oſor hominum qualis Timon qui inhoſpitalis dictus eſt ab athenienſibus / nõ autem philoſophus ille amarulentus & mordaciſſimus Sillographus/Silli enim dicacitates & ſales dicti de quo Gellius: Miſagathus oſor bonorum Miſodemus oſor plebis minime popularis Miſothecni oſores artiũ/ Phi/lothecni uero dilectores/& Gynæcophili mulieroſi.

Miſantopos

Miſagatos

Melinum a melo inſula ꝓ candido accipitur Plinius xxxv de coloribus natiuis & factitiis Naſcuntur inquit Sino/pis Rubrica/Parethonium/melinum/eretria/auripigmẽ/tum cæteri finguntur Melinum candidum eſt optimũ in melo inſula: in ſamo quoq; naſcitur ſed eo pictores non utuntur propter pinguedinem/in medicina eũdem uſum habet/quem Eretria creta / pilos dirrahit & miti/gat / Plautina ſcapha ancilla in moſtellaria Philematio/ mulieri non iſtam ætatem inquit oportet pigmentum ullum attingere/neq; ceruſſam neq; melinum/ neq; aliã ullam officiam: Vitruuius libro.vii.in mentione coloꝝ Parethonium ex ipſis locis unde foditur nomen habet (hoc ipſum & candidum eſt) eadem ratione melinum/ quod eius uis metalli inſulæ Cycladi melo dicitur eſſe: At in floribus melinus color lutrũ ſignificare uidetur ex Plinio & Dioſcoride:

Sinopis

Parethonium

Murenulæ Diuo Hieronymo ad marcellam ſunt orna/menta & catulæ ex auro ut plurimum contextæ quo/dam ordine flexuoſo/ fere ut torques/inter monilia un/de canticorum primo Murenulas aureas faciemus tibi uermiculatas argẽto mõilia ipſa ſiũt nũc e ſuccino nũc e margaritis modo e Corallis e gẽmiſq; ſed hæc rariora:

Torques

M itellæ a mitra fœminea ſunt ornamenta caput tegentia cum ridimiculis/unde i Idilio Maronis Copa Syrica ca/put graia redimita mitella/& in Aeneid.Habent redimicula mitræ/Apuleius mitellaq; textili contecto capite A mitra pendebat buccaq; tegmen/ut nunc a mitellis fœ/mineis i gallia/Seruius mitram & calanticam de qua in ſuperioribus/eamdem putauit/At mitra ſol perſis nominat/auctor Strabo / Inde mutriaca Lampridio i uita cõmodi Antonini ſacra Oliſiridis qui ſol eſt macrobio & aliis / ac mitrax gemma multicolor contra ſolem uarie refulgens Plinio.xxxvii.

Mitræ

Calantina

M undus muliebris ornatus : eo continentur quæcũq; ad ornatum mulieris pertinent/ueſtes/anuli/gẽmæ/ſpecula dentifricia/unguenta/ & alia / Vlpiano autem mundus muliebris eſt quo mundior fit mulier/Eſt & mũdus nu/ptialis ornatus nouæ maritæ / ut Celibaris haſta / flami/neum luteum Corolla/Tunica recta/ Toga pura/ flami/neum Ciniugulum zonaue/& anulus ferreus ſine gem/ma qualem Prometheo primum dederunt poetæ quo mundo ornata noua nupta/captiſq; iam auſpiciis/ac ſa/cris Iunoni Iugæ unxiæ cinxiæq; peractis & porco uetere æthruſcorũ ritu nõ ſine auſpice ab utriſq; imolato/e gremio noſtris aut ſi ea non erat ꝓximæ neceſſitudinis rapi ſimulabat cũ ad uirũ erat itura:aderant preſto tres pueri patrimes & matrimes/unus qui facẽ præferret ex ſpina alba quia noctu nubebãt/duo qui nubẽtem tene/rent:Farreum præfertebant/Cumeráq; opertam in qua eſſent ſpõſæ utenſilia/Sed & Colum quoq; lana com/ptam & fuſum cũ ſtamĩe.Pronubæ monogamæ comites dabãtur:Iugũ in uico Iugario cõſtitutũ ambo ſubi/bãt:Ipſa noui mariti domũ ingreſſura poſtes lanis tãge/bat & adipe ſuillo lupioue iniũgebat : & ſtatim ſublatã intro ferebãt ne limen attingeret iubẽtes illã dicere/ubi tu Caius/ego caia:atq; aquis inſpergebãt/ qui tũ aderãt utriuſq; amici facem qua prelucente deducta fuerat dir/ripiebant/ ne aut uxor ſub lecto uiri clam nocte pone/

Dentiſricia

Celibaris haſta

Camera

Mos nubẽtiũ

ret/aut comburendã uir in ſepulchro curatgi/quo utro/
q; mors propinqua alterius captari putabatur: Faces
quinq; Cæriorum nomine accendebantur:noua nupta
aquam & ignem tãgebat/Tallaſſii nomen(ut apud græ
cos Hymenei) frequẽtauerũt epulæ nuptiales diſpone/
bantur cõuiuio magis iucundo q̃ profuſſo/Bulbos ſpõ
ſis cũ nucleis pineis aut erucæ ſucco & Pipere ad uſum
ueneris apponebãt/Muſtacea paſſim inferebãtur/odo/
ribus adolebãtur omnia/omnia floribus frõdibus peri/
ſtromatis renidebãt: ad citharam feſceninos uerſus/la/
ſciuiora/& dulcia cõcinebant:Choreæ ſaltationes duce
bantur:In thalamo decẽter ornato ingreſſis nouis ma/
ritis nuces iuglandes ſpargebãtur: ipſi uero in lecto ge/
niali illo ſplẽdide munditerq; ſtrato prima illa nocte in
tenebris Veneria lucta exercebãtur non ſine titillãtibus
morſiunculis: & occurſantis linguæ illiſu nectareo:aliis
autem cũ lubebat noctibus ad cubicularem lucernam
illam cõſciam Plutarchus/Feſtus/M. Varro/ Plinius &
alii:Eſt tamen uxor ad laſiuiorẽ uoluptatem nõ haben
da hinc Aelius Verus uxori cõquerẽti de extraneis uo/
luptatibus dixiſſe fert/ Patere me per alias exercere cu/
piditates meas: Vxor enim dignitatis nomen eſt non
uoluptatis:etiam ſi Martialis tetricam uxorem moneat
hoc uerſiculo:Lucretia toto/Sis licet uſq; die Thayda/
nocte uolo:

Nuptiaꝝ ritus

Multicia ueſtes ſubtiliſſimæ corpus in umbrãtes potiuſq̃
tegẽtes/ut Ralla fere/ueſtis a raritate & phanotis trãſlu
ces de quibus ſatyrographus poeta nõ ſemel: legimus
& in uita Cæſaris Valeriani ſcripſiſſe eũ prefecto ærarii
daret Aureliano conſuli deſignato Tunicas multicias
uiriles decem: Lineas ægyptias .xx. Mantelia Cypria
paria duo/ Tapetia afra. decem ſtrãcula maura decem
& alia:

Ralla

Monocores ueſtes apud uopiſcũ ĩ Aureliano Cæſ.dicent
ſemel tinctæ ſaturatæq; purpura/q̃ſi ἁπαξβαφαὶ nõ
dibaphæ/ ubi tñ Hermolaus Monochroas legebat ut

Dichroas & Trichroas & Pẽtachroas ab uno duobus tribus & quinq; coloribus: eſt & ιδιο χροον ſui coloris ipſius Vopiſci uerba ſunt Paragaudas ueſtes ipſe prim⁹ militibus dedit/cum ante non niſi rectii purpureis accepiſſent & quidem aliis monocores aliis dicores/ Tricores aliis & uſq; ad pentacores: quales hodie lineæ ſunt: ευχροον boni coloris: Paragaudæ ueſtes

Mantelis penulæ genus ut uolebat Hermolaus quẽ græci Mandyam quoq; uocant & eo ueluti ſe lorica muniunt/ ſuidas/ μανδυας ειδος ιματιου ισως και λεγεται λωρικιον ut ueſtis ſit ſpecies quæ & Loricum Plinius.vii. Mantelis meminit/etiam ſi ſcriptum eſt baltelibus Plautus in captiuis Mantellũ uocat & pro uelamento tegmento operimentoq; poſuit: Nec ſubdolis mendaciis mihi uſq̃ mantelũ eſt meis/Nec Sycophãtiis:nec fucis ullũ mantelum obuiã eſt: Mantelia & mãtilia inter mappas habentur/ a manibus tergendis ut iã dictum eſt:unde græcis χειρομακτρον mãtile/nã manibus aquam dabãt ueteres cõuiuis diſcõbituris ut apud Vergilium Aeneid. & Plautũ in perſa & a cœna quoq; manus lauabantur/ Spartianus ĩ heliogabalo illudente paraſitis Cum tantum biberẽt per ſingula fercula & manus quaſi comediſſent lauarent. Mantilia Cæromauton

Macrocheræ tunicæ a lõgis manicis quæ mãuleatæ Plautinus Pſeudolus manuleatam habere tunicam decet/dicentur & Cheridotæ:

Metopoſcopi appellantur qui ex oris frontiſq; liniamẽtis obſeruatis/mores hoium & quæ illis euentura ſunt predicere ſolent: Plinius.xxxv. quẽdam ex facie hoium addiuinantem quos Metopoſcopos uocant μετωπον frons σκοπος Speculator obſeruator: unde Epiſcopi Iurecõſultis qui pſunt panis & cæteris uenalibus rebus quæ ciuitatum populis quotidianũ uictũ uſui iungunt: Epiſcopi

Mania furor & inſania uñ medicis maniaci: maior eſt tñ (ut dicitur)furor q̃ ĩſania/Maniam eadem fere & melãcholiam ſunt qui uelint: de quibus noibus. M. Cicero in

Tuſc.queſt. Feculentia aũt ſanguinis ut ſcribit Galenus lienem nutrit ex cuius quſiquiliis idigeſtis & eiectis redũdat humor alius qui melancholia appellatur igenioſos faciens auctore Cicerone & Ariſt.quales(ut ferunt)Empedocles·Socrates·Plato & quicũq; in poeſi·in adminiſtranda rep.i exercendis artibus claruerũt:de illa Gellius xvii.nõ paruis nec abiectis ĩquit igeniis accidit:Sed affectio fere eſt heroica: Mania dæmonũ mater quos lares antiqui dixerũt Macrobius auctor· At Feſtus ſunt ĩquit qui Maniam laruaꝝ matrem auiamue putant: Manias aũt quas nutrices minitant̃ pueris paruulis eſſe laruas id eſt manes·quos deos deaſq; putabãt quoſq; ab iferis ad ſuperos emanare crediderũt:Fuere & maniæ turpes perſonæ deformeſq; figuræ·quas alii Maniolas uocant:

Lares
Mania
Laruæ

Morphea ægritudo nõ ſine tumore colorem mutã:Morpheus unus e ſomni filiis a forma·quã in ſomniis exprimit noĩatus· artifex & ſimulator figuræ ut inqt Ouidi⁹ Exprimit inceſſus uultũq; ſonumq; loquendi & ueſtes: μορφη·forma·μορφωσις formatio:

Morpheus
Morphe

Myopiæ muꝝ ut diximus cauernulæ· ſtercus Muſcerdæ Feſto·ut ſucerdæ ſuum:Plinius.xxviii. Murinum fimũ quod Varro muſcerdas appellat alopetias replet: Myſotis herba muris auricula:

Sucerdæ

Mydriaſim ĩ oculis dicũt cũ pupula quidẽ ipſa colorẽ nõ mutat·Sed effundit̃ & dilatatur interim ut uiſum oẽm adimat interim ut partem : res uero ipſæ minores q̃ ſint appareant:E contrario in phthiſi maiores:nã & pupula cõtrahitur corrugat̃q;: hẽtur & oculoꝝ ĩbecillitas qua ĩterdiu quidẽ uident:p noctes:nihil ut tradit Celſus:Sũt & ĩter oculoꝝ uitia quæ a medicis Sycomata appellãt̃ eſt ĩ eis Paralyſis q̃ reſolutio alteꝝ modo·interdũ utꝝq; occupãs ex morbo comitiali · ex ictu· ex diſtẽtione neruoꝝ:ut intendi non poſſint·nec oĩo cõſiſtant ſed huc & illuc ſine ratione moueantur ideoq; rerum proſpectum non præſtent:

Phthiſis
Paralyſis

Melaniæ a medicis uocantur quas noſtri nigritias dicunt

Nigritiæ

Plinius.xxiiii.de platano/ Melanias quoq; ueteres addi/
to melle emẽdat:quo loco meládrias expunxit Hermo Meſas
laus μελας niger μελανια nigrities nigredoue/ũde
Melanchleni ab atra ueste/Melancholia/Melácoriphus
Melanthion nigella quæ Git & eandem & a nigro ſemi
ne Melaſpermon uocant:

Mentagra lichen:Plinius.xxvi. Grauiſſimũ ex his morbũ
lichenas appellauere græco noie:latine qm̃ a mento fe/ Liches
re oriebatur ioculari primũ laſciuia(ut eſt procax natura
multoꝝ i alienis miſeriis) mox & uſurpato uocabulo
Mentagram occupantẽ multis & intuitus/totoſq; utiq;
uultus/oculis tantum imunibus:deſcendentẽ uero & in
colla pectuſq; ac manus fœdo cutis furfure: non fuerat
hæc lues apud maiores patreſq; noſtros:& primũ Tibe
rii Claudii Cæſ.principatu medio/irrepſit i Italia/quodã
Perſino equite Ro. quæſtorio ſcriba cum in Aſia appa/
ruiſſet inde contagionem eius importante:

Malatia ſtomachi debilitas mollities:& in grauidis præci/
pue Plinius.xxiii. Hoꝝ ſemen edendũ precipiunt i ma/
latia ꝑgnantibus/ſed & tranquilitatẽ in mari malatiam
uocant:quæ Pellacia Lucretio ſubdola cum ridet placi/ Pellacia
di pellacia ponti:a pellicẽdo ideſt inuitãdo trahendoq;:
ut Maroni pellax Vlyxes: Pellax

Mola quæ a græcis Myla/durities fœminis in uentre tu/
morem inducens Plinius.vii.Inde unius utero quas ap/ Myla
pellauerũt molas/ Ea eſt caro informis inanima/ ferri
ictum & aciem reſpuens mouetur:ſiſtitq; menſes: & ut
partus alias lœtalis/alias una ſeneſcens/ aliquando aluo
citatior excidẽs: Ariſtoteles etiam ſi græce.iiii.de genera
tione accidit mulieribus ut cũ concubuerint & ſe cõce/
piſſe putent tumorẽ præ ſe ferente uentre pariant carnẽ
quam Molam uocant:Item cũ ex humore crudo cõce/
ptus ſterit tunc mola gignitur:idq; iit mulieribus merito
aut ſolis aut maxime: Feſto Molucrũ tumor eſt uentris Molucrum
qui etiam uirginibus incidere ſolet. Affranius uirgini tã
creſcit uterus quã grauidæ mulieri molucrum uocatur

inquit tranſitus ſine doloribus: Sed & moluerũ dicitur quo molæ uertuntur:harum aliæ aquariæ:aliæ manuariæ iumentariæq; ſunt Pomponio libro.xxxiii.digeſt.& Paulo meta inferior Catillus ſuperior appellatur titulo de ſund.inſtructo:

Myrmix
Formicatiões

Myrmiciæ uerrucæ ſunt Cor.Celſo libro.v.Lupini magnitudine quæ miſſis altius radicibus formicæ modo non ſine dolore pungũtur:Vnde nomen : Myrmix formica hinc a latinis forſitan formicationes Informicatiõeſue ſunt : Et Myrmecias gemma Plinio. xxxvii.nigra eminentias habẽs uerrucis ſimiles:

Morticini claui ut & alii in pedibus naſcuntur ſic dicti ꝙ his caro fere morticina mortualiſue Plinius.xxii.de Laſere Claues inquit pedum qui uulgo morticini appellãtur mixto nitro:

Cerion

Meliceria Meliceriſq; Tuberculum & abſceſſus eſt ut ait Pollux mellis craſſitudine in cubitis & genibus aliiſq; interdum partibus ac in ore ipſo/Nam genus illud meliceriæ quod furũculo ſimile raro naſci Cor. Celſus libro quinto ſcribit niſi in ſcapulis Cerion fauuſq; dicitur proprie de quo ſupra:Meliceria autem ſit ipſi Celſo alterum genus minus ſuper carnem eminens / aurum lutum ſubuiride/ſubpallidum magis exulceratum/Si quidem ad ſingulorum pilorum radices foramia ſunt per quæ fertur humor glutinoſus ſubpallidus craſſitudinẽ mellis aut uiſci referens interdum olei: Si inciditur uiridis intra caro apparet:dolor & inflãmatio ingens adeo ut acutam interdum febrem ſuſcitet / utcũq; meliceriæ nomine utrũq; genus Celſo comprehenditur:cui libro. vii. & meliceris in capite habetur ſic dicta quoniam in ea humor liquidior melli ſimilis icluditur / nec preſſum renititur ſed circunfluit/ut id quod Gangilion ſiue Ganglion uocant in eadem parte ut diximus:

Gangilion

Alphos

Melas uitiliginis ſpecies:& eius quidem quæ Alphos uocatur & modo nigra modo candida eſt/ut iam dictum ex Celſo/Plinius.xxi. de narciſſo / Nigras ĩquit uitiligi

nes emaculat:

M arcor inexpugnabile quoddam ſomni deſiderium : cu-ius ſunt Caros qui ſopor Plinio non ſine grauitate capitis / Lethargus a frigida materia ſomnifica ut diximus: Nothrotes torpa & fere ueternus νωθρὸς ſegnis/moroſes uero & memoriam tollit/& rationis uſum intercipit: quam ſubetiam medici recentiores ut opinor appellãt: Letargus Nothrotes Subetia

M anubias pecuniam e uendita preda uocant/quo nomine corpora rerum bello captarum continentur : de his Cicero Aſconius .A. Gellius & alii:Manubiæ quoq; ictus fulminum dicuntur Senecæ Porphirioni cæteris primæ manubiæ fulmen pacatũ dici audio quod monet Iouis emiſſum conſilio: Ictꝰ fulminũ

M atrocola maiores & longiores chartæ a lõgitudine nomine impoſito quas noſtri(ut reor) Regias uocant Nã & Catullus regiam chartam dixit : ab eodem fonte uidentur & quæ Protocola Notarii & formularii appellant μακρὸς longus:Inde Macronthicus longus murus/Macrobius/innumera: Protocola

M uſtricola eſt machinula ex regulis in qua calceus nouus ſuitur auctore Feſto : Affranius Muſtricolam in dentes impingam tibi: Muſtricola

M amphur Feſto appellatur loro circunuolutũ mediocris longitudinis lignum rotũdum quod circũagunt fabri materiarii ſiue potius Tornarii in operibus tornandis : Tornum ipſum Theodorus Samius inuenit: Tornarii

M arræ ferrea ruſticorum & olitorum inſtrumenta: Columella Contundat Marra/uel fracti dente ligonis:

M attiacæ pilæ ſaponis dicuntur Epigrãmatorio poetæ a Mattiaco germaniæ de quo Ptolomæus:Et Plini.xxxi. Sũt inquit & Mattiaci in germania fontes calidi trans Rhenum/Et de ſapone.xxviii.Strumis prodeſt & ſapo gallorũ hoc inuẽtum rutilãdis capillis & ſeuo & cinere: apud germanos maiore in uſu uiris ꝙ fœminis:noſtros lixiuio calce oliuo ſale & tartaro cruſta e doliis uinariis cum deeſt Catinia ſaponem durare uidimus: Sapo gallorũ inuentum

Magnes lapis appellatus ab inuentore ut auctor eſt Nicã-
der:in Ida repertus/nam & paſſim inuenitur ut in hiſpa
nia quoq; fertur autem eum inueniſſe clauis crepidarũ
& baculi cuſpide cum armẽta paſceret. Trahitur ab eo
ferrum cuius duritia nihil pertinacius: Sideritis etiã di-
ctus non aliam ob cauſam: quidam Heraclion appel-
lant Plinius. xxxvi. σιδηρος ferrum: Vnde ſtruthio
auis/ferrum deuorans & concoquens σιδηροβορος
dicetur:

Struthio

Mediaſtynus inter alia ſignificata mediæ urbis incolam
notat: ἄστυ urbs. Vnde cum.y. ſcribitur in alio ſignifi
catu meminit/ Vlpianus titulo nau.caup.ſtab.libro.iiii.
digeſt. Caupones inquit & ſtabularios æque eos acci-
piemus qui cauponã & ſtabulum exercent inſtitoreſue
eorum cæterum ſi quis opera mediaſtini fungitur: non
continebitur ut Atriarii & Focarii:

Meſenterium in mediis inteſtinis miro quodam naturæ
artificio colocatum/a poſitu nomen ſortitur:multis ue-
nulis circunſeptum eſt unde alimenta cordi Iecori pul-
moni & aliis miniſtrantur: ἔντερον inteſtinum: Vnde
Enterocelæ:

Inteſtinum

Meſaulæ loca inter duas aulas media: Vnde nomen apud
græcos(noſtri Andronas uocant(nam hinc periſtylia il
linc Hoſpitalia habebant ad recipiendos hoſpites: qui-
bus græci cum primis humaniter acceptis inſtruebant
cubicula Triclinia & cum penu cellas ac primo die ad
cœnam inuitabant:poſtero mittebant pullos oua olera
poma reliquaſq; res agreſtes/quæ Xenia uocarunt: ha-
bebant ſecretam in his hoſpitalibus libertatem ut oſtẽ-
dit Apuleius & refert Vitruuius: Græci uero Andronas
uocant Oecos/ubi conuiuia uirilia ſolent eſſe/q eo mu-
lieres non accedant: qui oeci ad meridiem ſpectabant
tam ampla magnitudine uti facile in eis/ Tricliniis qua-
tuor ſtratis miniſtrationum ludorũq; operis locus poſ-
ſet eſſe ſpatioſus fiebant & alii oeci ad ſeptentrionem
ut Exedræ/uiridia uerſus/& alii quoq; conſtituebantur

Xenia

In quibus matres familias cum lanificiis habebãt ſeſſio nem:

M erones Vitruuio molles quædam pilarum fere ſpecie ad fiſtucato ſpiſſandum/ ad calcandum idoneæ dici ui dentur:Is de portubus & ſtructuris in aqua faciendis li bro.v. Arcæ inquit duplices relatis tabulis & catenis col ligate in eo loco qui finitus erit conſtituantur: & inter deſtinatas creta meronibus ex ulua paluſtri factis cal cetur: niſi quis legere mauelit Peronibus ulua paluſtri factis/ut i Plinio.xxxvi. Peronibus harena plenis:etiam ſi non ſit idem peronum & hic & illic uſus/ ſit hæc au tem anſa eruditis ad penſitandum:Pero calciamenti ge nus Iuuenali Vergilio & aliis: Arcæ Vitruuii locus Pero

M uſcarii claui capitati/ capite effigiem muſcariorum & umbellarum imitante/ in quibus pendent ſemina qua rundam herbarum ut Marathri/Aniſi/Aneti/ Siſeris & Fœniculi marini quam Bacceam noſtri uocant olitores urinæ locis mire conferentem: Vitruuius.vii.de cratitio rum parietum tectoriis Cum paries inquit totus luto in quinatus fuerit: tunc in eo opere cannæ clauis muſca riis perpetuæ figantur:

M ateola Plinio decimo ſeptimo & Catoni in re ruſtica genus eſt marculi: Si parum deſcendat marculo/inquit ille/aut mateola adigito/ cauetoq; ne librum ſcindas: Eſt & malleus atq; inde malleolus/quo nomine capita tus etiam utrinq; e duro ſurculus in uite/ ſeri idoneus/ non æque tamen ut uiuiradix quam græci Moſcheu ma dicunt ſignificatur: nam ſurculi qui ſagittæ ex ea dem uocantur caput non habent ſed intorti pangũtur: ut duo oculi extra terram emineant:hi in arborum ſur culis proprie nominantur unde germinant atq; inde In oculator/& Inoculatio inſitionis genus:de qua apud rei ruſt.ſcriptores: Moſcheuma

M onobibli græcis ſingulares libri quales habentur Mar tiani Iureconſulti: & Pauli ſunt monobibli regularum:

M actra arca in qua panis fit ſeruaturq; : A.Gel.xii Acco

moda tu mactram uel ſi lubet arcam panariam ταρλδ
ϖον etiam græcis:

M onochromaton picturæ genus & ſingulis pigmentis &
coloribus Picturam ægyptii a ſe inuentam cõtendunt·
In græcia alii apud Sicyonem alii a Corithiis repertam
omnes ab umbra hominis lineis circũducta unde Scio·
Nochroma/ton
graphia atq; ita primam non aliam fuiſſe/ſecundam ſin
gulis coloribus & monochromaton appellatam ut re/
fert Plinius.xxxv.Inuentam linearem dicunt a Philocle
ægyptio uel Cleante corinthio/ ut cũq; Iliacis tempori/
bus non fuiſſe picturam/in ea colores pigmentorum re/
cepti quæ in auri & argenti metallis naſcnntur de qui/
bus idem Plinius:

M uriam noſtri Parmenſes aquam e ſalſis ſuis puteis hau/
ſtam uocant quæ i grandib⁹ patinis ſubdito igne forma
Sal facticium
cum modo excocta dureſcit in ſalem:Plinius.xxxi.de ſa
lis factitii generibus Galliæ inquit Germaniæq; ardenti/
bus lignis aquam ſalſam infundunt: Hiſpaniæ quadam
ſui parte puteis hauriunt Muriam appellantes: nec fieri
ſalem niſi admixtis dulcibus aquis & ſcribit i.ii.De mu/
ria ſalſamentoꝝ diximus : a qua muriatica in Plautina
Poenulo/ meminit & Martialis/Perſius/Columella/ Et
Plinius quoq; eo ipſo libro xxxi. Quin & e Muria ſalſa/
Ex capari muria
mentorum recoquitur:iterumq; conſumpto liquore ad
naturam ſuam redit:Murina caparis cum aceteo ſorbe/
re lienoſis cõmodũ eſt ut ſcribit Celſus : Lacertos quoq;
cum muria ſua penu ligata contineri nec labro negauit
ut Vlp.inquit libro.xxxiii.digeſt. Muratã uero potionẽ
Murinam & Murinum uinum unguentis cõditum ap/
pellamus απο του μοϱου tranſeunte : ut ſæpe y. in u
noſtrum : Non diſſimile eſt quod Hippocratium Galli
nuper Italiæ monſtrauere immixtis aromatibus:

M yoctonos muria interfector ut diximus unde Pli.xxvii.
de aconito Nec defuere q Myoctonon appellare mallẽt
Napellum
qm̃ procul e lõginquo odore mures necat:A conitũ aũt
nunc maternus ſermo & medici Napellum uocant ue/

nenorum omnium ociſſimum: Folia habet Cyclamini aut Cucumeris nó plura quatuor a radice leniter hirſu/ta: radicem paruam Gámaro marino ſimilem paulum incuruatam ſcorpionum modo/unde quidam Gáma/ron & Scorpion appellauere alii Pardalianchen a pan/theris quas eo necant: Naſcitur in nudis cautibus quas Aconas uocant: & inde nomen niſi potius quia eá uim habet in morte/quam Cotes ad ferri aciem deterendá Hanc uim prima Hecate Colchica inter uenandum de/præhédiſſe dicitur/nam cum abſq; pernicie prius ea her ba eſui eſſet Cerberi ad ſuperos tracti(ut uolunt)ſpuma contacta ueneni noxam contraxit — Aconæ

Mangones inſtitores eos uocant qui exornant interpol/lantq; res/quo uendibiliores ſint: ars ipſa Mangonium quádoq; Plinio & mágones uini iſta inquit in apothe/cis excogitauere / Iidem fere interpollatores rerum no/uatores/interpollatio nouatio/& eidem Plinio Interpol lium: & mancipia interpollata Iureconſultus fuco & le/nocinio quaſi nouata: Et Africanus de uerb.ſig.lib.l.ff. Mercis appellatione homines nó contineri Mella ait & ob eam rem/mágones nó mercatores ſed uenaliciarios appellari & recte: hinc Vlpianus. xxi.libro.ff.titulo de edilitio edict. Quia igitur uenalitiarii inquit ſciunt faci/le decurri ad nouitiorum emptionem Iccirco interpol/lant ueteratores/& pro nouitiis uendunt: Et ueſtimenta interpollata pro nouis empta legimus libro. xviii.ex la/bionis ſentétia: titulo de contrahen.empt.Nonius Mar cellus tractum uideri uult ab arte fullonia quæ poliẽdo diligenter uetera queq; quaſi in nouam ſpeciem mutat Plautinus ſoſia in Amphit.Illic me homo interpollabit oſq; meum finget denuo: Et in moſtellaria interpoles mulieres uocat mulier inquit: recte olet ubi nihil olet/nam iſtæ ueteres quæ ſe unguentis unctitát interpoles. Vetulæ: edentulæ / quæ uitia corporis fuco occultant: Vbi ſe ſe ſudor cum unguentis conſociauit. illico Iridẽ olent: quaſi cum una multa iura confundit coquus: — Interpolium

Quid oleas neſcias niſi ad unum male olere ītelligas in
Moſtellaria ācilla Scapha Philematio petēti purpuriſſū.
Noua īquit pictura īterpollare uis opus lepidiſſimū:

M ortaria ad uſus plurimos nota ſunt: ſignificant & lacu-
nas ſiue conceptacula etiam uernaculo ſermone in qui
bus calx intritaue macerata ſubigitur & ſeruatur. Plini-
us.xxxvi. Arenatum quod tectoris inducturi ſunt prius
in mortario ligneis nuclibus ſubigunt:

M agire lances coquinariæ unde nomen Plinius.xxxiii.
Tympana ſe iuuene appellata clemateras & lāces quas
antiqui magiras ubi Hermolaus magidas legebat ꝙ de
magide mēſa uel inſtrumēti coquinarii genere mentio-
Plinii locus nem habeat Pollux Eſt & panis ſiue offæ genus quod
magida uocāt græci. Tympana uero a forma una facie
plana altera rotunda:

M uſeaca quæ uulgo opera dicimus / Muſiua Diuus Au-
guſtinus & Spartianus: Vnde Muſiuarii opifices: alii
Muſea: Plinius.xxxvi. Nō pretermittēda eſt & pumicū
natura: Si quidem ita appellātur quidam lapides eroſi
amne: In ædificiis Muſea uocāt depēdentia ad imaginē
Muſeum ſpecus arte reddēdam / quo loco / ſaxa eroſa annis Her-
molaus caſtigabat: Muſeum dicatum muſis: Amuſos
inelegās / a muſis alienus / Amuſoteros inelegātior: & lo-
cum inquo muſis uacamus animūq; diſciplinis hone-
ſtamus: Cecilius primo epiſt. Verum ſecretūq; Muſeon
Stagiris Plinius.xvi.nat.hiſt. Stagiris in muſeo populo alba: &.
xxxvii. de gēmis in triumpho Pompei Muſeū ex mar-
garitis in cuius faſtigio horologium erat: Spartianus in
Hadriano apud Alexandriam inquit in muſeo multas
queſtiones profeſſoribus propoſuit & propoſitas ipſe
diſſoluit:

M yactonos muſcarum necator muſcicida / qualis Cento-
rius & olim Domitianus princeps quem ferunt inter
initia principatus quotidie ſecretum ſibi horariū ſume-
re ſolitū / nec quicq̄ amplius q̄ muſcas captare ac ſtilo
Muſca præacuto cōficere / ut cuidam interrogāti eſſet ne quis

intus cum Cæſare non abſurde reſponſum ſit a Vibio Criſpo: ne muſca quidem: Myias græci muſcas uocant unde Myodes deus / cui olympiæ ſacro certamine res diuina cum fieret ſtatim tauro imolato nubes muſcarū extra territorium illud euolabāt: Et Myotis ueſtimenti in armenia genus a muſcis intextis: — Mya muſa

Marga & Margos græcis quidam terre adeps ac ueluti glādia i corporibus / ibi dēſante ſe pinguitudinis nucleo qua terra ipſa alitur ut ſcribit Plinius.xvii. Vnde captnu margos / omnis autem marga aratro inicienda eſt: Mergæ uero meſſorii inſtrumēti genus Plauto / a quo mergites faſciculi ſpicarum Vergilio & aliis: — Mergæ

Miliarium & Miliare a mille paſſibus lapide diſtinctis unde ad primum ſecūdum decimū uigeſimū lapidē dicimus: eſt & miliariū uas & miliariæ porticus de quibus ſcripſimus: Pomponi⁹ titulo de au.& arg.leg.lib.xxxiii. digeſt. Si Cacabos argenteos habebat uel miliarium argenteum uel Sartaginem uel aliud uas ad coquendum dubitari poterit an eſcario contineatur: Et hæc magis coquinatorii inſtrumenti ſunt: nam miliarii apti a pōdere nomīati / ut miliariæ oliuæ a pondere olei quod ferāt annuo prouētu ut tradit Plinius.xvii. Sunt hæc notiſſima quidem ſed mediocriter doctis non uſq; faſtidita: — Miliariū uas — Miliarii apti

Molibdena quæ Galena cōmunis uena plumbi & argenti: dicitur & molibdena herba plumbago latinis quæ uulgo etiam naſcitur in aruis folio lapathi craſſa radice hiſpida / hæc commāducata ſi oculis ſubinde religetur Plumbum quod eſt genus uitii teſte Plinio.xxv.ex oculis tollit / de quo Serenus / Si uero horrēdū ducunt glaucomata plumbum: Eſt & plumbago (ut Sarcion quædam gemmæ caro in carchedoniis) uitium i ſmaragdis cum in ſole plumbei uidentur / quo etiam læduntur: ſed & ii ſeneſcunt uirore illo euanido: — Glaucomata — Sarcion

Manna thuris mica concuſſu eliſa inquit Plinius. xii. de qua Galenus Dioſcorides & alii: quod rotunditate guttæ penpēdit maſculum appellatur a ſpecie teſtium: Sti-

Stagonia — lat & quod ſtagonia uocatur: ἀπὸ τοῦ σταζειν Mána roris matutini mica dulcis Colore candido con/creta e cœlo manans ī uſu mediciæ recepta. Ros Syria/

Ros Syriacus — cus a Syria ubi præcipua bonitas appellabatur/nunc in prætio Italiæ calaber habetur:

Mena Dea mẽſtruis fœminarum omnibus præſidens/ & coli cœpta ut fluant ſuo tempore/ ut cõtineantur imo/dica meminit huiuſce Diuus Auguſtinus in diuina ciui/tate μηνη luna/unde menſis/inde menſtrua quæ & mẽ/

Mene — ſes dicuntur Plinio & aliis/mena Menula piſcis notiſſi/mus: ſed hæc ut uereor uulgatiora ſciolis erunt ut īquit Pana gyris plautina Diuidie & Senio:

Nefrendes porci fere lactẽtes. M. Varro rei ruſt. iii. amiſſo nomine lactentis dicuntur nefrendes ab eo ꝙ nundum fabam fren/dere poſſint: id eſt frangere/ & iam dixe/rat cum porci depulſi ſunt a mãma a qui/buſdam Delici appellantur/ neq; iam la/

Delici — ctentes dicuntur: qui a partu decimo die habentur puri

Sacres — & ab eo uocantur ab antiquis ſacres ꝙ tum ad ſacrifi/cia idonei primum habentur: Lacedæmonii porcellum lactẽtem atq; adhuc ſubgrumum Orthragoriſcum uo/

Orthragoriſcꝰ — cant ut ſcribit Athenæus: meminit & Plinius trigeſimo ſecũdo At Infrendes pueri ſine dentibus/ꝙ frendere nõ poſſunt/ Infrendere ī ira dentes cum fremitu premere/ Maro dẽtibus īfrendẽdas:

Naſiterna uas aquarium. Mar. Varroni in re ruſt. ut Aqua/lis ad ferendam aquam uas idoneum: Pompeius Naſi/terna inquit uaſis genus aquarii anſati & patentis: Plau/tus in Sticho Ecquis hunc effert naſiternam cum aqua & in milite: Ibi erat bilibris Aqualis hic propter cados e iam in curculione & aqualem cum aqua properatin oci/us? mẽdatio etiamnũ addẽtes iuriſiurandi religionem:

Nugiuendi nugas nugamenta uendentes: Nugiuendos Plautus in Aulul. dici uoluit eos qui aliquid mulieribus

mendant: nam omnia quibus matronæ utuntur nugas uoluit appellari iquit Nonius:ſed mechanicos fere omnes nugiuendos recte dixeris: quando illis peculiare eſt non ſine nugis & mendaciis uendere/Nugones uaniloquos & nulli rei bonæ idoneos dicemus: Nugas Nugones

N œgeum ueteres appellauerũt amicimen candidum:Feſtus Nœgeum amiculi genus:Liuius lachrymas de ore nœgeo deterſit id eſt candido: Amicimen

N exilis ueſtis a nectendo: ut textilis a texendo: Lucretius Nexilis ante fuit ueſtis q̃ textile tegmen:

N ebulæ oculorum cicatrices ſunt in ipſis oculis parte ſũma ut ſcribit Paulus:Nebulones homines nihili/ gerrones/frugiperdæ tenebriones/nugones/a nebula aerii uaporis rari & humidi/ Feſtus/Nebulo dictus eſt qui non pluris eſt q̃ nebula: aut qui non facile perſpiciſſi poſſit qualis ſit:neq̃/nugator/ Nebulones

N euli a neuis tubercula ſiue maculæ natiuæ ſubnigræ in facie præſertim naſcuntur ſine dehoneſtamento: etiam ſi pili ſubcreuerint:modo nõ ſint multi: Horatius Egregiæ inſperſos repræhendas corpore neuos & Alceus poeta neuo in digito pueri(ut uolunt) delectabat' ſunt iterdum gentilitii:ut gentilitiæ quædam familiarum notæ ſeleucicorum Anchora:Pelopidarũ eboreus humerꝰ Aenobarborum ænea barba: Gẽtilitiæ notæ

N omæ ulcera quæ exedũt uorantq; corpus ſerpendo Plinius.xxvi.Ad nomas oris folium cũ melle eſtur. xxviii. Nomas præſertim genitalium.xxx.de cochleis terrenis recentia uulnera cõglutinant: & nomas ſiſtunt quæ non adhærent: Item.xx.Compeſcunt mala corporis quæ ſerpunt Nomas uocant.

N ephritis renum morbus cum dolore/ oxianoſos id eſt acutus morbus creditus Hippocrati:In ſenibus quidem inſanabilis fere/inde Nephriticus qui eo uitio male torquetur medicus e pernitioribus q̃ primum adhibendus eſt ut aliis quoq; morbis omnibus qui non facile recipiunt curationem; nam imperiti ut ſunt multi ex inſi/ Oxianoſos

mis īfirmiora ſæpius redere ſolent/ſed mos is eſt lāguē/
tium/ab omnibus iam diu receptus/ſummos medicos
niſi in ſumma deſperatione non uocare:

Neruici neruorum dolore & uitiis laborantes: qui & Neu
rici/Vitruuius.viii.īitio aquarum neruui inflatione ex lō/
Neurici gitudine contrahuntur: & ita Neuricos aut Podagricos
efficiunt homines: Neruis autem frigida omnia inſenſa
ſunt Νευρον græcis neruus oſſium membrorumq; uin
culum & firmamen: Vnde Neurobatas e neruis fu/
Neurobatas nes chordaſue qui perambulant ut Schœnobatas ap/
pellat Firmicus: & Gelio libro.xii. Neurobapha neruis
Neurobapha mouentia: Neruus ut catenæ ad malos puniendos uin/
cula Feſto & Plauto in Aſinaria: Vnde Cato dicebat Fu
res priuatorum furtoꝝ in neruo atq; ī compedibus eta/
tem agunt: Fures publici in auro atq; ī purpura: Nerui
funiculi arcuum ad ſagittas mittendas Iulius Capitoli/
nus ī Maximinis tanta fide aquilegienſes contra Maxi
minum pro ſenatu fuerunt/ ut funes de capillis mu/
lierum facerent/cum deſſent Nerui ad ſagittas emitten/
das/quod aliquando Romæ dicitur factum: Vnde ī ho
norē matronaꝝ templū ueneri caluæ Senatus dicauit.

Nympholepti græcis: Lymphati latinis furore perciti ut
Laruati laruati & ceriti fere quādo quicūq; effigiem nymphæ
Ceriti uiderint furendi finem nō faciunt: Vnde Vergilio Lym
phata regina: Val. Flacco Lymphauerat urbem: Papi/
nio Lymphante deo quo fit ut dilutū uinum aqua mi/
xtum & Iugulatum ut ille dixit lymphatum non appel
lauerim: Adinamon quidem inter uina factitia non ſine
aqua uocant quaſi iualidū & ſine uiribus: dantq; ægris
quibus uini noxam timent ut prodidit Plinius.xiiii.

Narcotica medicamenta ſtuporem & torporem īducen/
tia aduerſus ſenſum doloris/& cruciatus ſectionum pa/
Narce rata Narce ſtupor:

Noſocomion languentium uillā hoc eſt domicilium iter/
Conti pretatur Diuus Hieronymus/nā κωμη uilla/ī quo ægro
tantes publice curantur/ut Florentiæ/Mediolani/Senis

Romæ: & Hoſpitalia uocant: νόσος morbus/ægritudo Noſema: Noſematicus græce ualitudinarius. ſunt q Noſon peſtem uocent & inde Noſocomion in quo peſte adfectis medella adhibetur. Hoſpitalia Noſocomion

Neruiæ ĩ muſicis ĩſtrumẽtis chordæ a neruis dictæ A. Gel. viii. Suetonius etiam Tranquillus in lib. ludicræ hiſt. primo ſatis inquit compertum eſſe/ſatiſq; ſuper ea re conſtare affirmat Neruias infidibus brumali die alias digitis pelli/alias ſonare: νευρὰ græcis neruus id eſt chorda arcus: Neura

Niptra lauacra νίπτω lauo: Titulus fuit comediæ Pacuuii de qua Cicero queſt. Tuſc. ii. ſcripſit & Sophocles niptra de ulyxe ambo eodem fere argumento/

Necyia magicum ſacrum in ſcrobe Homero. xi. Odiſſeæ: Hinc. M. Cicero Tuſc. queſt. prima aios. n per ſe ipſos uiuentes non poterant mente complecti/ formam aliquã figuramq; quærebãt inde Homeri tota Necyia/inde ea quæ meus Appius Necromãtia faciebat: Necys mortuus unde Necyia & Necyiomãtia/Necron cadauer: Mãtiam diuinationem uocant/hic necromãtia quæ ſine cadauere fieri nõ poterat: Necyia Necron Mantia

Nucleum in nucibus non eſt qui neſciat: Dicitur & in ferro/ex teſta quoq;: Vnde Plinius. xxxiiii. in mentione ferri/Fornacium maxime differentia: in his quidem nucle⁹ ferri excoquitur ad indurandam aciem/ aliquæ modo ſunt ad deſandas incudes/malleorumq; roſtra/ ſumma autem differentia in aqua eſt/cui ſubinde candens imergitur hinc ego facile crediderim ferri nucleum ad acie induranda Acialiũ in Italia appellatũ: Et. xxxvi. de pauimentis Rudus inqt in quo duæ quintæ calcis miſceanť pedali craſſitudine ſiſtucari: tunc nucleo craſſo ſex digitos ĩduci. Vitru. libro. vii. de ruderatiõe inſup ex teſta nucleus ĩducať/mixtionẽ hñs ad tres partes/ unã calcis uti ne minor ſit craſſitudine pauimentum digitorum ſenum/ſupra nucleum ad regulam & libellam exacta pauimenta ſtruantur ſine ſectilibus ſeu teſſeris/ Vt id fer Acialium Rudus

Chondros me notet ſtatumen quod modo chondron interdum
Pyrena Pyrena græci nuncupant materiam quamcūq; melio-
rem intus ac reſiſtētem accipi uolentes. Vnde idem Pli
nius de libro.xvii: Pinguitudinis nucleum dixit in ea ſe
denſantem: Et Plautus in captiuis Nucleum amiſi reli-
quit pignori putamina: Nux eidem in pſeudolo ſine nu
cleo caſſa dicitur. Te inquit amatorem inuentum inanē
quaſi caſſam nucem:

N etrices fœminæ nentes: & netum aurum quod quis ne
uit unde Netores quoq; recte dicemus aurū & alia nen
tes ad textile tegmen:

N ucamenta dicuntur quæ pendent e ramis picearum & roboris quandoq; panicularum modo ut refert Plinius
xvi. Squámatim compacta: Cittara græci uocāt: Pani-
Cittara culatum autem nomine ſignificātur fere quæcūq; sub-
longa uel ſubrotūda tumeſcūt effigie: hinc comas etiā
milii panici harundinis quoq; paniculas appellat idem
Plinius:

N itrum a ſalis natura nō multum diſtat olera uiridiora fa
ciens: Halmiraga uocant exiguum quod ſit apud Me-
Halmiraga dos caneſcentibus ſiccitate cōuallibus quaſi dixeris ſal
ſacinum propter exiguitatem: ἀχνη dicunt græci nos
acinum: ſpumam nitri Aphronitrum: & Nitrarias loca
Acinus dicimus in quibus ſit Plinius. xxxi. In nitrariis inquit
Aphronitron non ſipiunt:

N ouelletum uineam dicemus nouellas uites habentem
paucis ab annis plantatas & fructum mox ferentes cu-
ius meminit & Paulus. xxv.lib. digeſt. titulo de impēſis
in re dot. factis ex nouellis autem uitibus copioſius ex
uetuſtioribus melius uinum haberi certiſſimum eſt:

Veſpertilio N ycteris Veſpertilio a nocte qua uolat: minutis adeo pedi
bus ut carere uideatur uolucrū ſola animal parit & lac
in mammis habet quo pullos nutrit: Culices illi in cibis
Nyteus gratiſſimi: νυξ græce nox unde Nycteus equi plutonis
Nyctages nomen & nyctages totas noctes dormientes minuta
hæc quidem ſed non omnibus aſpernabilia:

Neſtia ieiunii Solemnitas qualis primo uere nobis eſt inſtituta a ſumnus pôtificibus nullo eſu carnium quadrageſimam quam uocant Tarentini(ut ferunt)ſolemnitatem ieiunii inſtituentes celebrauerunt quã νηστεία nominauere: At ſiculi Edacitati & Cibo ſimulacra poſuerunt quando gentium aliæ frugi aliæ incontinentes: νῆστις Ieiunium νηστεύω ieiuno: Neſtia · Nota de ſiculis

Nablium ſiue Naulium muſicum in ſtrumentũ manu qđ pulſatur ut organum fere in ſacros apud nos/ Ouidius in arte amandi/ Diſce etiam duplici genialia Nablia palma uertere/ nam Pſalterium organi genus Nablum quoqȝ appellatur: Naulium

ONyx lapidis genus ad ungue cuius colorem imitatur nomen habet:alii nec ſcio an melius Onychiten uocant:Sunt & qui Alabaſtriten eundem nominent:Eſt & gemma colore unguis humani: quæ plures habeat tamen uarietates ut inquit Zenothemis & præſertim indica/ quæ ſit ignea & nigra/ adiiciunt nõ nulli corneam a qua Corneolatum ortum ſit nomen/Habetur & gẽma Sardonyx ex ſarda & onyce Plinius . xxxvii.Sardonyces olim ut ex nomine ipſo apparet/ ĩtelligebantur candore in Sarda hoc eſt uelut carnibus ungue hominis impoſito & utroqȝ tranſlucido/Claudius Cæſ.Smaragdos induebat & Sardonicas ſatis.n.conſtat ſingulorum libidinem ſingulis gẽmis feciſſe facereqȝ precia:ut regum maxime: primus Ro.Sardonice uſus eſt prior Africanus/ Onychas quoqȝ pectinum piſcium fœminas uocant & mares Donacas: Onychites · Alabaſtrites · Sardonix · Onycæ · Donacæ

Oua Tarica piſcium oua ſale condita ὠὸν ouũ τάριχον ſalſum ταριχεύω condio ut ſeruem cum ſale: Tarichon

Ololygones coaxationes marium in ranis uocant:Ariſtoteles libro.iiii.hiſt.animalium/græce tamen/Genus ĩquit illud ullulatus quem ololygonem nominant/ mares in- Ololyzontes

Ololyzontes

ter aquã reddunt: Vnde Plinio.xi.mares ipſi ololyzõtes ολολυζω ululo/ολολυζει ululat/ και ολολυγμος:

Orificium os proprie ſummũ: Apuleius lagœna iuxta orificio ſenſim dehiſcente pateſcens/ Macrobius ultimo Saturnalium. Ventris.n.duo ſunt orificia/quorum ſuperius erectum recipit deuorata/& in follem uentris recondit: Hinc eſt ſtomachus qui paterfamilias dici meruit: quaſi omne animal ſolus gubernans: Inferius uero demiſſum inteſtinis adiacentibus inſeritur:& inde uia egerendi: At Plinius.xi. gulæ quidem ſummum fauces uocat/poſtremum uero ſtomachum tendit is ad uentrem Sed ſtomachus pro ipſo uentre uentriculoue etiam uulgo ponitur a quo in aluum deſcendunt digeſta/ & cruda quoq; eius uitio uel morbo:

Stomachus

Oſtracos græce calculos & teſtulas appellamus: το οστρακον teſta/Oſtracitæ lapides ſimilitudinem teſtæ habent inquit Plinius.xxxvi.οστρακινον teſteum/ fictile: Inde oſtraciſmus exilii genus illud apud græcos/ quod teſtula collabefactari interp̃tatur Aemilius probus/hoc eſt urbe pelli per ſigna teſtarum: Veluti ab uſu frõdium lauri Petaliſmus q dicitur/de quo Diodo.a petalis quæ frondes dicuntur & quibuſdam folia: in id autem oſtraci exilium ampliſſimos uiros ſummo loco natos/ optimates/& qui plurimum poſſe uidebantur/ inuidia maxime populari miſſos eſſe cõſtat: ut Damonem periclis præceptorem cum plus ſapere uideretur/q̃ oporteret:& Ariſtidem illum qui Dicæos hoc eſt iuſti meritiſſimo cognomine/& re fuit inſignis/ſed audi quiſqs reipublicæ ut optimus ciuis inter primos prodeſſe ſemper ſtudes:

Oſtraciſmus

Petaliſmus

Erat Ariſtides de re publica optime meritus/ ciuitate iã eiiciendus ſedebat autem inter alios concionis homines illiteratus quidã ac plane(ut aſſolet) ruſticanus/qui ſcriptionis imperitus cum teſtula ſua uenit ad Ariſtidem rogans/illi Ariſtidis nomen inſcriberet quo patria pelleretur/Tunc ipſe noſcis ne Ariſtidem inquit/quod cum negauiſſet queſiſſe ex eo fertur/ quare id faceret/ aut quid

Nota de Ari/

Ariſtides cõmiſiſſet cur ea nota dignus iudicaretur: cui ille reſpondit/ſe ignorare Ariſtidem/Sed ſibi non placere ꝙ præ cæteris iuſtus appellaretur: Tum ariſtides tacens nomen ſuum oſtraco inſcripſit & homini reddidit atq; mox urbe eiectus eſt: Quando rara ingenia multitudini placere non poſſunt: Omnium ultimus Hyperbolus/poſt q̃ improbos & humiles huic mulctæ ſubiici cœptum/Alcibiadis & Niciæ opera qui plurimum poterant oſtraciſmo mulctatus eſt auctor Plutarchus:

Hyperbolus

Omentum tenue & pingue reticulum: Plinius undecimo uentriculi atq; inteſtina pingui ac tenui omento itegũtur præterq̃ oua gignentibus:huic adnectitur lyen in ſiniſtra parte aduerſus iecur: Vnde omentata Iſicia Apicio/& nobis Iecuſcula omentata/& omentata Tomacula ἐπιπλοον græcis/unde Epiplocelæ:

Tomacula ométata

Orexis appetitio cibi/& eſuritio: Iuuenali & aliis: Spartianus de Heliogabalo Amabat ſibi prætia rerum maiora dici earum quæ menſæ parabantur: Orexin conuiuio hanc eſſe aſſerens:

Offector qui infector tinctorq; græcis βαφευς ut dictum eſt:lanas & panos coloribus fucat/Primi lydi infecturam inſtituerunt:Plinius auctor. vii. cui infectus ipſa eſt infectura:

Ophiaſis ut diximus areæ genus eſt in capite infantium cum alopetia fiat in qualibet ætate/ut ſcribit Cornelius Celſus:libro ſexto qui & id uero inquit quod a ſerpentis ſimilitudine ophiaſis appellatur incipit ab occipitio duorum digitorum latitudinem non excedens/ad aures duobus capitibus ſerpit/quibuſdam etiam ad frontem donec ſe duo capita i priorem partem cõmittant: οφις ſerpens ophiucus ſerpentarius iter aſtra/ophiomachus pugnator cõtra ſerpentes:

Ophiulcus

Oſcedo morbus notus A.Gellius lib.v.noct.att.de aduocato qui coram Cẽſoribus clare nimis & ſecure oſcitauerat/cum ille inquit deieraſſet inuitiſſimum ſe ſe & repugnãtem oſcitatione uictum;teneriq; eo uitio quod oſce

do appellatur/ tum notæ iam deſtinatæ exemptus eſt: Oſcitatio in enixu lœtalis inquit Plinius eſt: Sicut ſter/ nuiſſe a coitu abortiuum:

Offocatio uuluæ iter mala fœminarum pernitioſa habe/ tur/dicitur & prefocatio quæ græcis πνιξ υστεριας: fitq; cum uulua reſiliendo afficit uitalia hoc eſt cor cere brũq; Pniges offocationes. Hyſtera uulua/ Hyſteræ ue/ ro multitudinis numero ſecundæ græcis dicũtur quaſi poſteriora: Hyſterema poſteritas: ſed & choria & Deu/ teria ſecũdas appellant: Chorion tamen exteriorem di/ cũtur: nam geminæ ſunt: Interiorem quæ molliſſima eſt & tenuiſſima Amniam Empedocles uocauit: ſunt autẽ infantis cum in utero eſt uelamenta/ ſe & choria græcis inteſtina Plauto choriæ: Capadox leno in curculione Lien inquit nerat renes dolent/ Pulmones diſtrahuntur cruciatur iecur radices cordis pereũt choriæ oẽs dolẽt:

Pniges

Hyſterema

Chorion

Orbiolæ ab orbe ſpherica forma dictæ noſtris Lactariis Parmẽ. maſſulæ caſei cũ primis ouili/i cibis gratiſſimæ:

Organa tractoria machinæ quædam quibus pertrahũtur onera: ſũt & Pneumatica organa/ aquis hauriẽdis ſpiri tu interueniente idonea ad exſiccandas in uliginoſis & aquoſis ſcrobes/ fondamẽtaq; ſubſtructionibus parata: Latini Spiritalia uocant/ Plinius. xix. Hortos uilæ iungẽ dos non eſt dubium riguoſq; maxime habẽdos ſi con/ tingat profluo amne/ ſi minus e puteo ptica organiſue pneumaticis tollẽdo/ non hauſtu rigando: Eſt & in mu/ ſica ratio pneumatica/ Organum muſicum inſtrumen/ tum ſciunt omnes/ a quo Organarii & organiſtæ: Sed machinarum genus tractorium græci βαναυσον uo/ cant/ Spiritale πνευματικον ex ſpiritus impulſione: tertium ſcãſorium ακροβατικον quo ad altitudinem tignis ſtatutis & tranſuerſariis ſcãditur ſine periculo ut tradit Vitruuius libro. x. Cui organa ſunt unius opere pendenti tactu perficientia quod propoſitũ eſt/ ut Scor/ piones Anyſocyclorum uerſatiões/ machinæ uero plu/ ribus operibus aut ui maiore/ quæ coguntur effectus

Spiritalia

Vanauſon

habere ut Baliſtæ Torculariũq; prela:
O moplatæ græcis dicũtur oſſa duo lata a ceruice utrinq;
ad ſcapulas tendentia noſtri Scoptula operta uocant: Scoptula
Cor. Celſus.viii. meminit & in tertio: Platys græce latus:
Vnde platycerotes & platyophthalmos Plinio a corni- Platycerotes
bus ab oculis: Et idem.xxvi. Agarico quidem & neruus
inquit qui Platys appellatur atq; humerorum dolor ſa
natur. ωμοσ humerus: Omos
O rthominium linum e paluſtri uelut calamo ſed dũtaxat
eius inquit Plinius.xix. panicula nullo nũc in prætio eſt
Vrticinum noſtrates tanq̃ fieret ex urticis uocãt, alii uul
go Orthichinum, Hermolaus in Plinio Ortholinon Or Ortichinum
chemeniumue caſtigabat: Aſiatici e geniſtis dies decẽ
maceratis lina fecere piſcantium retibus idonea ut diu
duraturis: In Italia Pelignum i uſibus fullonum cõmen
dabatur, nullum .n. cãdidius lanæque ſimilius: ſicut in
culcitris præcipuam gloriam iquit idem Plinius eo ipſo
libro cadurci obtinent e gallia: Laus prima in toto orbe
lino quod uiuum noſtri uocant græci ex argumẽto na- Aſueſtinũ
turæ Aſueſtinum ασβεστον calx: ignibus nõ abſum
mitur: mappæ lintea ueſtes ex eo flãmis purgantur non
aliter quaſi alia aq̃s & cinere: Regũ corpora funebrib⁹
ex eo tũicis iuoluta cremabãt, ut corporis cineres a reli-
q̃s ſeparẽt: hic Virg. Oſſaq; lecta cado ſecũdũ aliquos. Virgilii loc⁹
O xymyrſine ſilueſtris myrtus foliis acutis ad ſcopas uti- Silueſtris myr
lis, in uſu ruſticorũ maxime, Ruſcum Caſtor ut inquit tus
Plinius.xxiii. uocauit, & medici herbarii Bruſcũ appel- Bruſcus
lant: μυρσινη και μυρτοσ græce Myrtus:
O lfactoriola quæ naribus admouẽtur odoris boni gratia
quod ſolent mulieres, mulierarii, & quicquid eſt delica-
tiſſimorum, Sũt & olfactoria in medicinis ad olfactum
Plinius.xx. in olfactorio collectam, uel odorẽ tãtum na
ribus adhibito, Idẽ.xxx. Sicut lethargũ olfactoriis exci-
tari: de quibus intellexit, Celſus.iiii. In uuluæ doloribus Linamẽtũ ni-
Admouere inquit naribus oportet extinctum ex lucer- dor q̃d faciat
na linamẽtum, uel aliud ex his quæ fœdioris eſſe odo-

ris retuli/quod mulierem excitet. Sũt hæc minutiæ qui dem multis tamen(ut reor)non diſplicitura:

Cedrealis O xycedrus acuto & ſpinoſo folio:altera cedrꝰ odore præ ſtat:maiorem Cedrealem uocant:materiæ cedrinæ æter nitas fere eſt:

O porice medicamentum a pomis arborũq; fructibus ex græco:α πο τωσ οπωρασ:fit autẽ ĩquit Plinius.xxiii. ad Dyſentericos ſtomachiq; uitia in congio muſti albi lento uapore decoctis malis cotoneis quinq; cum ſuis ſeminibus punicis totidem/ſorborum ſextario/& pari Syriace mẽſura eius quod Rhun Syriacẽ uocãt/croci ſeniũtia: meminit & Celſus libro.iiii.

O bryzum aurum ſincerum deputatum delicatũq; quaſi αβρυζον:Pliniꝰ.xxxiii.quinimmo quo ſæpius arſit ꝓfi cit ad bonitatem auriq; experimento ignis eſt / ut ſimili colore rubeat ignis/atq; ipſum obryzum uocãt/Sueto nius in Nerone Exegit argentum puſtulatum aurum Suetonii locꝰ obryzum: Vbi in quibuſdam codicibus aurũ ad obru ſam ſcriptum offendimus/de puſtulato argento Alphe nus.xix.ff. Cum argẽtum inquit puſtulatum fabro da retur ut uaſa fierẽt aut aurum ut anuli:

O chra inter colores γεγερω fuſſilis eſt/etiam in Italia / ſed optima in Attica ut tradit Vitruuius. vii. habetur & fa ctitia Plinio.xxxv.Sicuti & ſandaraca:naſcitur.n.& Ce ruſſa in fornace cocta mutat ui ignis colorem fitq; San Sandix daraca:quæ ſi torreatur rubrica æqua parte admixta in Scandicem trãſit;hac uero & Sinopide mixtis fit Scyri cum/quo minium ſublinitur: Scãdycinum colorem a ſcãdice herba uoluit Seruius:quæ ĩ olere ſilueſtri a græ cis ponitur unde Ariſtophanes Euripidi poetæ iocula ri ter obiecit / ꝙ mater eiꝰ Clitone olus quidem legitimũ nõ uẽditaſſet ſed Scãdicẽ : peculiaris laus eius inqt idẽ Plinius.xxii.eſt ꝙ fatigato uenere corpori ſuccurrit mar ceſcẽteſq; ſenio iam coitus excitat : Rubricæ color no men dedit/eſt & terra rei ruſt.ſcriptoribus Rubrica: Vn de Rubricoſum ſolum/ ut a creta cretoſum / ab argilla

argilloſum a ſabulo ſabuloſum & a cinere cineroſum quod ad frumenta ſicuti pullum cõmendatur: Sinopis ipſa rubra quoq; a ponti ubi primo inuẽta eſt / urbe Sinope nominata:qua uſi ſunt ad ſplẽdorem/& penicillo & ſi lignum colorare placuiſſet: Oſtrum quoq; factitiis adnumeratur ex conchilio marino ut idem Vitruuius auctor eſt/Et q ex concharum marinarum teſtis eximitur ideo oſtrum eſt appellatũ:Oſtum autem eſt id quod ex uno facto olei purum purgatũq; relinquitur: Oſtrum Oſtum

Ortygometra coturnicum dux appellat Plinius.x.de coturnicibus Aquilone ergo maxime uolant Ortygometra duce:Solomonis ſapiẽtiæ.xvi.nouum ſaporẽ eſcam parans eis ortygometram/& alibi/deſcendit illis de mari ortygometra ubi in genere coturnices ſignificãtur:habentur & eidem Plinio .xi. Tettigometræ inter cicadas quæ ſunt earũ matrices:Tettigoniæ quoq; quæ Theodoro cicadaſtræ:nam Achetæ dicuntur magis canoræ: τεττιγοσ cicada: Tettigometræ Achetæ

Oenanthe uitis labruſcæ uua inquit Plinius.xii.colligitur cum flore/cum optime olet:ſiccatur in/umbra ſunt ſubſtrato linteo/atq; in uaſa cõditur:quidã oĩbus præferũt Cypriam:nam africana ad medicos tantũ pertinet uocaturq; Maſaris:preſtãtior oĩs ex alba labruſca q̃ ex nigra:ſit ex ea omphaciũ quod ideo Oenanthinũ uocat: Maſſaris

Occẽtator cõuiciator occẽtare priſcis cõuicium facere cũ id clare & cũ quodã canore fieret ut procul exaudiret/quod turpe habet ĩquit Feſtus quia non ſine cauſa fieri putat:Plautinus Dorpalus i perſa Hac enim illi noctu occentabũt hoſtium exurent fores & ĩ Mercatore nutent/nictent/ſibilent/uelicent/uocent/moleſti ſunt/occẽtent noctu ad oſtium:

Obſidianũ uitrũ a ſimilitudĩe lapidis quem nigerrimi coloris/aliqñ & trãſlucidi ĩ æthiopia ĩuenit Obſidi⁹: Tinctura & pictura colorat ueluti nũc Muraniũ Venetiis auro argento quibuſcumq; coloribus immixtis: Vaſa ea argenteis eſſent præcioſiora: niſi abſtaret fragilitas Muranium

quæ non nullis tamẽ prætium facit: Fiunt e uitro quæ/
cumqꝫ fieri poſſunt ita ut ſimilia non uiderint maio/
res: Fit & tincturæ genere inquit Plinius. xxxvi. obſi/
dianum ad eſcaria uaſa totum rubens uitrum atqꝫ non

Ad uaſa colo/
res

tranſlucens Hæmatinon appellatum: fit & album/ &
murrhinum/ aut Iacynthos Saphiroſqꝫ imitatum &
omnibus aliis coloribus: Hæc eſt alia nõ materia ſequa/
cior atqꝫ etiam picturæ accomodatior: maximus tamen
honos in candido tranſlucente proxima Cryſtalli ſimili

Ambra
Obſidianus

tudine hæc ille: Sed quod ſi Ambra lapis qui nunc dici/
tur non alius ſit ab obſidiano lapide: Niger in germania
effoditur: eſt & luteus aureiqꝫ coloris tranſlucidus ſed
adulterantur æque omnes: Fiunt ex eo ſectos tornãtes
ſculptis monilia: fiunt & coronæ quædam ad quotidia
nas preces quas decies ac decies repetentes deo ut reor
fatigato fundunt/ numerandas:

PErpendiculum inſtrumẽtum filo ima
parte plumbato æratoue per gnomo/
nem diſcurrente: quo parietes angu/
loſqꝫ in primis/ & Antas an recte pro/

Inuentũ Dæ/
dali

cedant attollanturqꝫ examinant fabri
murarii ac redẽptores/ id primo Dæ/
dalum excogitaſſe referunt:

Prothyra in ianuis domorum ueſtibula ut inquit Vitru/

Thyræ

uius: Thyras hoſtia græci uocãt: Labeo ait prothyrum
quod ædibus fure interdum ſolet/ ædium eſt inquit Põ
ponius libro L. digeſt. Pollux Thyridas multitudinis nu
mero fores ipſas/ Thyrida ſingulari cauũ illud hians &

Hypothyra

pateſcẽs ĩ ualuis ſignificare tradit: quæ & Hypothyra &
Hypothyridas uocat: ĩ ꝓthyra Acurſius annia refert:
Paraſtatæ & paraſtaſes columnis appoſiti lapides pila/
rum fere modo ſunt: ut diximus/ Vitruuius libro quinto
Columnæ altitudinibus perpetuis/ cũ capitulis/ pedum
quinquaginta craſſitudinibus quinum/ habentes poſt ſe

paraſtatas altas pedes uigiti/latas pedes duosſemis craſ/ſas pedem unũſemis/quæ ſuſtinẽt trabes in quibus īue/hũtur porticuum contignationes: Vnde paraſtata in iu/mentis apud Vegetium/os cruris alterum quod & Pa/recmon dicitur Iulio Polluci: qui & meatus illos ꝑ quos genitura e teſtibus in urinæ uias defertur Paraſtatas uo cat: habentur & in prœlio inquit Paraſtatæ nomen offi cii quoniam adiũcti ſunt proſtatis qui cornibus preſunt Sicut epiſtatæ qui tertium in regendis his locum tenẽt: Cetærum idem auctor lapides utrũq latus oſtii munien tes Paraſtades non paraſtatas appellat/nos Antas: Sed eidem quoq Vitruuio libro decimo: Tabulæ quædam certis inſtrumentis Paraſtatæ nũcupantur: Pilæ ipſe ui/cem colũnarum preſtant in ædificiis: Parecmon Epiſtatæ Antæ

P ortus pro domo ut iam dictum eſt: Vnde Porticus non nullis nominatæ/& angiportus/Feſtus Pompeius Por/tum inquit frequenter maiores pro domo poſuerunt: Angiportus

P rætoria porta caſtrorũ qua exercitus educebatur a Præ tore dicta: quando prætor magiſtratus oīs appellatus cui pareret exercitus: uel quia prætores initio erant qui poſtea conſules/& ii bella adminiſtrabant: de quibus & Iuuenalis: & eorum tabernaculum quoq Prætorium: ut tradit Feſtus/Sed pretoria etiam domos ſumptuoſas ture extructas nũcupamus/Vlpianus libro. ff. l. Vrbana inquit predia non ſolum ædificia quæ in oppidis ſunt: Sed & ſi forte ſtabula/uel alia meritoria in uillis & in ui/cis: uel ſe prætoria uoluptati tantum ſeruiẽtia:

P hingites lapidis genus: Plinius. xxxvi. Nerone principe in cappadocia repertus eſt lapis duritia marmoris cādi/dus atq tranſlucens/etiam qua parte fuluæ inciderant uenæ ex argumẽto Phengites appellatur hoc conſtru/xerat ædem fortunæ quam Seiani appellatiōe dicebat a Seruio rege ſacratam aurea domo complexus/quare etiam foribus apertis interdiu claritas ibi diurna erat haut alio ꝗ ſpecularium modo: tanꝗ incluſa luce non tranſmiſſa: Phengites

Porcæ

Mergæ

Præſentariū

Præcoqua

Serotina

P uluinus ſedem notat. M. Ciceroni/Iuuenali & aliis: pul/ uinos Puluillosue eaſdem & porcas uocant in quibus ueluti ſulcatim ſua cuiuſq; generis ſemina & oleta ſerū/ tur: Areas quoq; & Areolas ut iam diximus: Sed porcæ in aruis maxime Varroni Columellæ cæteris:

P ala inſtrumētum ruſticanum a pangendo. M. Varroni ad foſſuram agri aptiſſimum: Plautus in pœnulo Palas uendundas ſibi mergas datas ut hortum fodiat: atq; ut frumētum metat/Plinius. xvııı. Iuncoſus ager uerti pala debet/at in ſaxoſo bidentibus. L. Columella/Tum mihi feraro uerſetur robore Palæ: Pala quæ & Palaca auri maſſula: Sed & Pala anuli. M. Tullio dicta i officiis:

P ræſentarium & præſentaneum quod ociſſime auxilia/ tur uel officit: A. Gellius. vı. de. M. Attilio regulo/Vene/ num ſibi carthaginēſes dediſſe nō præſentaneū ſed eius modo quod mortem in diem proferret: Plinius. xxx. Ar ticulis luxatis præſentaneum eſt & ſeuum pecudis cum cinere & capillo mulierū. xxxvııı. Datur & lingua equi inueterata ex uino præſentario medicamēto. xxıı. Cæte/ ris ueneno: Plautus præſentarium argentū uocat quod quis illico accepturus ſit & Apuleius uini præſentariam dicitur & præſentiſſimum conſilium Fabio/& præſen/ tiſſima remedia ſunt ipſi Plinio/ut Cor. Celſo auxilium præſentiſſimum:

P ræcox inter prima matureſcit citiuſq̄ ſoleant ſui generis alia/Vnde præcocia & præcoqua perſica Plinio/Mar/ tiali: Cocia pruna quæ ordearia ab eius fruges maturita te nos a uilitate Aſiniola uocitamus/præcoces ficus/pre cox uua/& īnumera: quibus contraria ſunt Serotina: un de & Serotina ſemētis Plinio. xvııı. Feſtinatam inquit ſe mentem ſæpe decipere ſerotinam ſemper: Præcocē pu/ gnam cum dixit Ennius/& fugam Lucilius præcocem ac Neuius præcocem puellæ libidiem īmaturam & an te tempus acceperunt: Quartilla apud Petronium Arbi trum precocis merito libidinis dici poſſet: ut quæ nunq̄ meminerat ſe fuiſſe uirginem: Habetur & præcox inge/

nium præmaturæ ut ferũt mortis indicium:

P olyceronius multi tẽporis/lõgæuus/ut Macrobios/quales dicũtur Cerui/Cornices/Phœnix unica auis/& aliæ: Macrobii

P ſychrolutres frigida corpus lauans/Plinius.xxix.Charmis e maſſilia frigida etiã hibernis algoribus lauari perſuaſit/merſit ægros in lacus/uidebamus ſenes cõſulares uſq; in oſtentationem rigẽtes/qua de re extat etiam Annei Senecæ aſtipulatio: Is libro epiſtolarũ ad Luciliũ.vii. Frigidæ cultor inquit mitto me in mare quomodo Pſychrolutrem decet gauſapeatus/Idem.xii Ille tãtus Pſychrolutres qui kalẽdis Ianuariis euripum ſalutabam:Et Carinus princeps Balneis ita frigidis uſus eſt ut ſolent eſſe cellæ ſuppoſitoriæ frigidariis ſemper niualibus unde cum per hyemem aqua fontis pertepida ut ſolet.i. naturaliter in piſcina uſus eſſet dixiſſe balneatoribus fertur.Aquam mihi muliebrẽ preparaſtis: ut apud Vopiſcum legimus: το ψυχοσ frigus: ψυχροσ frigid⁹ & το λουτρον lauacrum:

P ancratiaſtæ a pancratio qui generibus quinq; ludorum certarũt & uicerũt: Pentathli qui certarũt de pancratio Vlp.ix.ff.Si quis in colluctatione uel in pãcratio uel pugiles dum ĩter ſe exercẽtur/alius aliũ occiderit: At Periodo uictores ut ait Feſtus qui ſacra græciæ certamina obierũt & uicerũt Nemea/Pythia/Iſthmia olympia: Certamina græciæ.iiii.

P ycta o πυκτησ græcis:pugil latinis a pugno.At.Mar. Varroni a pugnando: Vnde Pyx/Agathon Homerus Pollucem uocauit: & a Martiale dictũ eſt Pyx agathos fuerat nũc erit hippodamxs: πυξ cum pugnis pugilice aduerbium græcis αγαθοσ bonus/quaſi pugilatu excellens: latini enim pugilatum dicunt certamen ipſum græci Pyctalen:

P etauriſtæ Nonius inquit a ueteribus dicebãtur qui uel ſaltibus uel ſcenis leuioribus mouerentur: πεταμαι uolo: hinc & Petiaminarii corpore agiles uolare quodã modo uidentur: Claudianus/uel qui more auium ſe ſe iaculantur in auras/Tradit Firmicus ultimo matheſeos Petiaminarii

ſub delphini natos ſidere futuros Petaminarios & Petauriſtarios:

P reſtigiator & preſtigiatrix fallaciis pollens & preſtigiis quæ ſunt eluſiones & deceptiunculæ: nam qui norunt artem preſtigii ſub acetabulis illis ſuis ſeu calculis cernunt quæ poſtmodum non appareant: quo certát poſita aut nō poſita dicere oporteat: manuū præſertim agili ma quadam agilitate oculos adſtantium perſtringentes ita ut cogant illos credere quod non eſt/uel re ipſa decipiant Preſtigii inuētor Mercurius: A. Gellius. xii. Hæc me ra ueritas Tuſculani hominis egere ſe multis & nihil tamen cupere dicētes plus hercle promouet ad exhortandam parſimoniā/ ſuſtinendamq; inopiam q̄ græcæ iſtorum preſtigiæ: philoſophari ſe ſe dicentium/ umbraſq; inanes uerbo℞ fingentium qui ſe nihil habere & niſi tamen egere ac niſi cupere dicunt/cum & habēdo & egēdo & cupiendo ardeant: Plautus ī captiuis operta quæ fuere aperta ſunt patent preſtigiæ:

Præſtigii inuē tor mercurius

P recarium ut ſcribit Vlp. iureconſul. eſt quicquid præcibus petenti utendum conceditur tam diu q̄ diu is qui concedit patitur: precario data quæ ſunt illico reddēda cum repetuntur:

P teroti calices alati pinnatiq; dicentur ab aliqua ſimilitudine: Plinius. xxxvi. Sed quid refert Neronis pricipis pricipatu repta uitri arte/quæ modicos calices duos quos appellabát Pterotos ſextertiis ſex milibus uēderet πτερὸν alam dicunt: Vnde Ptera & Pteromata templorum muri duo/ut ait Strabo. xvii. ad altitudinem eo℞ utriq; ſurgentes/ita dicti q̄ alarum ſpecie quaſi protegant: Hic & monopteræ & Peripteræ ædes Vitruuio: Pſeudopteros quoq; & Dipteros in mentione ædium ſacra℞: Plinius. xxxvi. Aliæq; rurſus extra mu℞ Labyrinthi ædificiorum moles: Pteron appellant.

Monopteræ
Peripteræ
Pteron
Andricelon

P urpuriſſum a purpura ut opinor/e factitiis coloribꝰ græce Andricelon uocát: de quo Theophraſtus/Ariſtoteles Plinius & alii: pictores eo utútur & fœminæ rubentes ī

primis genas reddūt:hinc genæ & buccæ purpuriſſatæ:

P ſilothrum medicamen ne pili ſurgant/& ad prohibēdū eos e corpore:Plinius.xx.de braſſica cum laſere & aceto ī uicē pſilothri euulſus illit⁹ pilis naſci alios ꝓhibet: Idē xxx. de uipera. Pſilothri uice utuntur euulſis prius pilis quos renaſci nolunt:Lampridius de heliogabalo In bal neis ſemp cū mulieribus fuit ita ut eas ipſe pſilothro cu raret ipſe quoq; barbā Pſilothro accurans:Fel herinacei Pſiloth℞ eſt utiq; mixto cerebro ueſpuilionis & lacte ca prino:Martialis pſilothro faciēq; lauas & Dropace cal uam: Nūquid tonſorem Gargiliane times:

P lagulas quadrata lintea dicere ſolemus:nā plagæ ut No nius ſcribit grandia ſunt lintea/& lecticariæ modo uoca tæ Syndones:Dicūtur & quadrata proprie retia Plagæ quæ græci Arcyas uocant: Lecticariæ Syndones Arcias

P eriſcelis ornamentum circa crura de quo Horatius:Sce los græcis crus:Inde Monoſceli Plinio unico crure in cedentes & eidē Sceletizontæ a cruribus ſupplātatores niſi mauelis legere Celetizontas hoc eſt celere certantes ī equeſtri certamine currētes quos Celetas uocāt/Vnde xxxIIII. Equeſtres inquit ſtatuæ modo romanā celebra tionē habent:orto ſine dubio a græcis exemplo/ſed illi Celetas tantū dicabant in ſacris uictores: unde & noſtri currus nati in his qui triūphauiſſent:

P anus in textrina ipſum uidetur eſſe ſtamen inuolutum quod & Panula & panicula uocatur/Lucilius foris in quit ſubtegminis panus eſt/a quo & tumor inguinis pa nus dicitur auctore Nonio/alii pro glomere fili in radio texentium panum accipiunt: quo in ſignificatu utitur M.Varro de lingua latina/Panis inquit dictus ꝗ primo figuras faciebant ut mulieres in lanificio in quo Panus: & ſic poſtea quaſi ei figuras facere īſtituerūt alias:Fit & panus in alis & in uertice cum dolore & diſtenctione ue hementi:in eoq; quiddam ſimile puſtulæ eſt: dicitur & Panicula ac græce Phygethlon ut refert Celſus libro.v. Phygethlon Plinius.xxIIII.de uiſco:Panos mitigat omnis generis:Itē/

de hammoniaco/maturat panos/extrahit clauos/cum
melle/Idem.xxx.Panos aperit ſeuum pecudum cum ſa
Cantharides le/toſto/& mox/Cantharides mixta calce panos ſcalpel
li uice auferunt:

P olymita a multiplici liciorum uarietate μοτωσ licium
Vnde hexamytan ſex Plinius.viii. Plurimis liciis texere
quæ polymita appellant Alexandria inſtituit: Vnde Po/
lymytarius textor ueſtis polymytæ: & Polymytarium
opus quod noſtri Plumarium uocant: & artifices plu/
Plumatile marios/a plumando ut uolunt: Nonius Plumatile aut
clauatum/aut ex plumis factum ĩterpretatur apud illud
Plauti in epidico / Cumatile aut plumatile aut cerinum/
gerræ maximæ: Vitruuius libro.vi. Ad ſeptentrionem
ſpectent & plumatiorum inquit textrinæ pictorumq;
officinæ:

P aniculatii uendentes paniculos Xylinos aut Bambaci/
nos in primis purpuriſſo infectos / quibus utuntur fœ/
Bambicelli minæ ad genas ſanguineo colore fucandas/& Bambi/
Andricellos cellos uocant:alii Andricellos/eſt autem paniculus a pa/
no hypocoriſticos:Iuuenalis/quas paniculus Bombici/
nus urit:

P elliones pelliceas ueſtes conſuunt pelliariam exercentes
ĩ pelleſuina/quæ eſt pellionũ officina:de pellionibus Lã
pridius in Seuero Cæſ.& Plautus in menechmis:

P atagium aurea chlamys Nonio quæ precioſis ueſtibus
Clymis ĩmitti ſolet Plautus ĩ epidico Induſiata/patagiata:Feſtus
patagium inquid quod ad ſummã tunicam/adſui ſolet
quæ & patagiata dicitur/ut patagiarii qui eiuſmodi fa/
ciunt:in quo ſignificatu Apuleius.ii.aſini aurei/Crines p
colla diſpoſitos ſenſimq; ſinuato patagio reſidenres/ &
Tertulianus de pauone/ qua colla florem omni pata/
gio inauratior:

P uppæ & dimiũtiua uoce Puppulæ puppi quoq; & pup
puli imagunculæ ſunt quibus cũ puellæ oblectantur &
ludunt ut cotidie etiam uidemus: Perſius nempe quod
Veneri donatæ a uirgine puppæ:Sed & puppas pueras

& puppos puellos/appellarũt maiores/ auctor Nonius ex Varrone/Martialis Puppá ſe dicit ſellia cum ſit anus Dicti etiam puſi & puſæ:unde Puſiones: Puſi Puſæ

P eredia edendi deſiderium:perediã inquit Feſtus & bibe ſiam Plautus cum dixit i Curgulione intelligi uoluit cu/ piditatẽ edendi & bidendi: Bibeſia

P aludamentum ueſtimenti genus imperatorii Vnde.M. Ciceroni/Paludati uulturii/Nouius chlamyda dixit:M. Varro inſignia & ornamenta militaria uocat paluda/ menta : ideo ad bellum cum exit imperator paludatus dicitur proficiſci:dicta autem ꝙ conſpiciuntur qui ea ha bent ac fiunt palam/Plinius Agrippinæ Auguſtæ Clau/ dii Cæſaris paludamentum dat auro textili ſine ulla alia materie/ Idem xxii. Atq; (ut ſileamus) Callatiæ/Africæ Luſitaniæ granis coccum imperatoriis dicatum paluda mentis/tranſalpina ſallia herbis Tytium atq; conchyliũ tingit omniſq; alios colores: Tytium Conchilium

P allium ueſtis philoſophoꝶ & græcorum cum primis:a qua palliatus:Inde palliolum & eo amictus palliolatus eo etiam cadauera contegebantur : A pallio Palliones palliōꝶ factores apud Lampridium: Palliones

P hrygia ueſtis acu picta/ cuius artifices Phrygiones uo/ cantur : Plinius.viii . Pictas ueſtes iam apud Homerum fuiſſe/Vnde Triumphales natæ : Acu facere Idei phry/ ges inuenerunt/ideoq; Phrygiones appellati / qui Acu/ pictores/Toga picta cõſulũ & triũphãtiũ erat geſtamen: Acupictores

P retexta ueſtis pueroꝶ ingenuoꝶ/qua poſita togam uiri lem induebant:inde prætextatus ſermo/ & mos præte/ xtatus nihil habens obſcœni: Dicta ꝙ illi purpura præ/ texitur:aliquando & magiſtratuum:Primus Tullus Ho ſtilius rex Ro.toga prætexta uſus eſt/ auctore Pli . & ꝑ/ texta pulla uti ſolitos tantum legimus / qui funus facie/ bant:Prætextæ apud Aetruſcos originem iuenerunt in/ quit Plinius.viii. Sũt qui uolũt mores prætextatos ob/ ſcœnos dici apud Iuuenal. Prætextæ ori/ go

P oderis tunica ad pedes demiſſa / Diuus Hieronymus

Talaris tunica tunicam Talarem interpretatur lineam duplici Syndo-
ne quam Ioſephus Byſſinam uocat:

P eplum ueſtis preſertim fœminea quam pallam nõnulli
Palla dicunt:ad ueſtigia uſq; deductam: Maro.xi.æneid. pro
crinali auro pro longæ tegmine pallæ: Nonius Pallam
Pallium honeſtæ mulieris dixit ueſtimẽtũ hoc eſt tunicæ palliũ:

P enula ueſtis quam ſuper alias ueſtes accipimus: Itine-
Scortea raria habetur & ad pluuias ut ſcortea/cum ſit interdum
e corio/ Spartianus in Hadriano:In quo magiſtratu ad
perpetuam tribunitiam poteſtatem omen ſibi factum
aſſerit/q; penulas amiſerit quibus uti Trib. pleb. tẽpore
pluuiæ ſolebãt:Imperatores autẽ nunq̃:inde penulatus:

P edules pedis calceamina/ut crurules crurum e lana: an-
Faſciæ tiquis faſciæ pedules/ qbus pro calciatu uſi ſunt:Vlpia
nus Iurecõſultus titulo de au.& arg.leg.libro.xxxiii.ff.
Faſciæ inquit crinales peduleſq; & pilea/ueſtis loco ſunt
quia partem corporis ueſtiunt/quo loco crurules a cru-
ribus faſcias quis non temere legerit/ uſitatiores tamen
crinales faſciæ:

P antophilæ uulgo/ ſiue Plantophilæ ſolearum crepida-
rumue genus e corio infarto ſubere/hyemis tempore in
uſu uiris æque ac fœminis, totæ amicæ pedibus illos a
frigore/niue/& aqua defendentes:unde nomen:

P hecaſia Phecaſiiq; inter calceorum genera numerantur
Patitii a quibus Phecaſiati/erant & Patitii quaſi patẽtes: & ita
Parmenſibus noſtris hodieq; nominantur quibus cum
triumphaſſe.C. Marium referunt/ ſed hos patritios alii
Milare uocant Fuere & Mulei regum primo albanorum mox
& patriciorũ a milando ideſt ſuendo nuncupati:Vopi-
ſcus in Aureliano Cæſare:Calceos inquit Muleos & ce-
reos/& albos & hederaceos uiris omnibus ſuſtulit/mu-
lieribus reliquit:habentur & Apuleio lutei calcei: & no-
bis/Pteroti ab alis.

P etaſus pileus & galerus capitis operimen ad Solem ad
Pileatus imbres maxime arcendos/eo Mercurius inſignitur:inde
Petaſatus pileatus/galero redimitus:

P aſceolus ſacculus ex aluta numarius Plautus i rudente centum denaria Philippea i paſceolo ſeorſum:numoꝝ receptacula habētur ſacculi Sacelli Marſupia/loculi lo/celli/crumenæ/uidulus/ſacciperium/folles & alia/ Numoꝝ receptacula

P harmaca bona & mala dicimus:meſon eſt idifferens & anceps uocabulum/ut noſtris quoq; uenenum/hinc ue/nenum cum dicis bonum adde uel malum/inquit C.Iu reconſul.de uerb.ſig.li.L.digeſt.Antipharmacum cōtra uenena/Pharmaceutice medicia de qua diximus/Phar/maceutica medicinalia fere qualia ſcripſit Galenus/Ale/xipharmacum ab auxilatoria & depulſoria ui nomen accepit/Plinius xxi.de Podio herba/nec magis alia her/ba conuenit medicamento quod Alexipharmacum uo cant celebrantur & Nicandri Alexipharmaca:Pharma codes odor medicati medicamentiue: nam pharmaco/polæ uenditores notiſſimi:inter quos erunt qui ſerpētes circūferunt/oſtentant pertractant ſine noxa/ſeq; a mar/ſis oriundos alii pſyllisue mentiuntur/ alii ſe Diui Pauli gentiles prædicant de quibus credendum eſt profecto/ quod Celſus exiſtimauit:neq; Hercules inquit ſcientiam præcipuam habent hi qui pſylli nominantur/ ſed auda/ciam uſu ipſo confirmatam: Venenum Antipharmacon Alexipharmacon Hos cermatonos uocāt

P yriaſes fomenta dicentur quæ calida apponuntur mē/bris male habentibus: nam Pyriateria balnearum loca ab ignis calore ſunt fere ut laconica quæ dicebātur & ſudatoria:Pyrolampides uero Plinio lampytides ut di/ximus & noſtris Cicidelæ: igniū modo noctu lucentes: Pyrolāpides Cicidelæ

P aſtilli ut diximus græcis Trochiſi nominantur a pane p diminutionem ut inquit Feſtus:cui paſtillum genus eſt li bi in ſacris rotundi:Celſus lib.v. Paſtilli ſunt ad recentia uulnera glutinanda ſanandaq; apti: Plinius de ompha/cio lib.xiii.Fit & alio modo cū imortariis uua imatura teritur:Siccataq; in ſole poſtea digeritur in paſtillos: Trochiſci

P eſſi medicamenta ſunt quæ fœminæ in molli Lana na/turalibus idere ſolent/Cor.Celſus lib.v.quæ fœminis ſu bijciuntur Peſſos græci uocant/compoſita medicamēta

molli laria excipiuntur:eaq; lana naturalibus cõditur.

Porrigo fit i capillo/barba/& ſupciliis/cũ iter pilos quæ dã quaſi ſquãmulæ reſoluuntur/ a græcis Lepides/ Pli. xx. de mentaſtro contra porriginem ex aceto iſunditur capiti in ſole/& xxxii. Teſtudinum ſanguine & porrigo oĩaq; capitis ulcera curantur/quod & Serenus docuit: Celſus lib.vi. Porrigo ubi inter pilos iquit quædã quaſi ſquãmulæ ſurgunt/hæq; a cute reſoluuntur/& iterdum madent/multo ſæpius Siccæ ſunt/modo ſine ulcere/modo exulcerato loco non ſine malo iterdũ odore/fereq; in capillo rarius in barba/aliquando etiam i ſupercilio cum humore eſt magis offendit:caput tunc ſæpe radendum cũ ſicca cõmodius eſt ſubinde pectendo repurgare/Inde Porriginoſi Caio luteconſul.lib.xxi dig.

Lepides

Porri i hoĩe medicis dicti/ſpiramẽta Pli. & aliis dicunt.

Phrenitis cerebri uitio naſcitur furioſa ut iquit ſerenus:febricitantium ꝓpriæ iſania eſt:nã ex febribus eã cõtingere tradit & Vulp.lib.xxi.ff.tit.de ædile edict.i de phreneticiquando non phreneſis/ſicut Hephritis non nephreſis:Pleuritis non pleureſis:Arthritis non arthreſis dicitur niſi uulgarẽ ſequi uoluerimus imperitoꝝ cõſuetudinẽ qua factum eſt ut in codicibus fere oĩbus ſemper phreneſis & pleureſis inueniantur:ubi de ipſis habetur mentio ueluti in Cor.Celſi.lib.iii.Cui acuta inſania & i febre phreneſis dicitur/Sed cum dementia ipſa continue eſſe incipit:uel cum æger uanas imagines accipit/& demũ illis addictus eſt huic & ſomnus difficilis/& in primis neceſſarius eſt.

Hephritis

Error impitorum

Dementia

Polypus in naribus morbus mali odoris: a polypo piſce: cui pedes & Cirri ſunt multi & grauis odor capitis/præſertim ozenæ(quam ozolin quoq; Ariſtoteles)inter polypoꝝ genera/quæ ſunt multa ut ſcribit Plinius. viiii. Cor.Celſus lib.vi.Polypus eſt carũcula modo alba/modo ſubrubra/quæ nariũ oſſi inhæret/& modo ad labra pendens narem implet:modo retro per foramen quoq; ſpiritus a narib⁹ ad fauces deſcẽdit adeo icreſcit/ut poſt

Ozolis

uuam cõſpici poſſit/ ſträgulatq́ hoĩem maxime auſtro & euro flantibus:fereq́ mollis eſt:raro dura/eoq́ magis ſpiritum impedit/ & nares dilatat/quæ fere Carcinodes eſt/itaq́ attingi non debet:Naſcuntur ĩterdum etiam in naribus carũculæ ſimiles muliebribus mãmis/atq́ imis partibus quæ carnoſiſſimæ ſunt ĩhærent : medicamẽtis adurentibus curantur/interdum tamen inareſcunt: Carcidones

P arotides collectiones apoſtemataq́ ſub ipſis auribus ex iſlamatione ibi orta/uel poſt longas febres illuc impetu morbi conuerſo dicuntur/ in his glãdulis quæ iuxta au rem utramq́ Adenes græce uocantur ut iam dictũ eſt: παρωτιδες Vnde otalgia morbus aurium:Significant & parotides Cor.Celſo arterias duas dextra ſiniſtraq́ iu xta guttur quæ ſurſum procedunt : atq́ ultra aures fe/ runtur/Sed & eidem libro.vi.iuxta dentes in gingiuis tu bercula quædam dolentia hoc nomine ſignificãtur:ubi Parodõtides legebat Hermolaus/ aut quemadmodum Paulus/noſq́ etiam & alii parulides/ Ipſi quoq́ aurium cincinni parotides nominantur apud Pollucem:otus ue ro auis bubone minor noctuis maior aures habet plu/ meas eminentes unde nomen: Aſionem latine ſunt qui appellent: Adenes Otagia Parulides Otus

P aronychia abſceſſus appellatur circa radices unguium Galeno & aliis/non ſine dolore/ quando nerui indigitis ungues gignunt/ut dentes in gingiuis fiunt / qui iniuria affecti intenſum dolorem mouent:

P terygium morbus inquit Celſus lib.vi.cum recedit carũ cula ab ungue haud paruo cum dolore/Plinius. xxviii. Pterygia digitorũ fel taurinum aridũ aqua calida diſſo/ lutũ/nam & pterygia oculorũ habentur cũ membranu la quædam neruoſa oritur ab angulo narium / uel tem/ porũ parte/ad coronam uſq́ interim & pupulam operi/ ens officit/eodem Celſo auctore/ Fel Taurinum

P neumoniam ſiue peripneumoniam pulmonis inflama/ tionem uocant ex diſtillatione præſertim uehemẽti/uel ſynancha/uel ſuſpirio uel pleuritide prouenientem / ut Synanche

Periodicæ febres de quibus Celſus libro.ii.ſunt quæ cer/
tum circuitũ habẽt/Plini⁹.xx.de Colocynthide ſilueſtri
cucurbita ſemina eius ſi fuerint pari numero adalligata
febribus ſanare dicuntur quas periodicas uocant:Perio
don ambitum etiam Rhetores: a quo periodicæ dictæ
Galeno & aliis/ꝙ certo ſtatoq; circuitu redeũt: ut meræ
quartanæ/& tertianæ:Et periodos uictor qui per ambi/
tum quatuor illa græciæ ſacra uicit certamina (ut iam
dictum eſt/tales hieronicæ ſacrorum certaminum uicto Hieronicæ
res maximam adoream reportabant:

Phlegmones ab inflãmatione dicti ſunt abſceſſus & col
letiones & ipſe inflãmatiões quas & impetus noſtri uo/
cant:in his oportet Taſin cõtingere hoc eſt tentioné lo· Taſis
ci in quem materia nocẽs confluit:quorũ genera cũ ali/
bi tum ad Glauconem Galenus proſequitur:Celſus pri/
mo libro Si ſanguis in eas uenas quæ ſpiritui accomo/
datæ ſunt trãsfunditur / & inflãmationem quam græci
Phlegmonem nominãt excitat: Inflãmationes mouent Phlegmon
retenta materia/os læſum: neruus cartilago/muſculus/
& alia ſerpit autem ulcus in locũ puſtuloſum puſtulæ
ut idem ĩquit lib.v. in eum qui pallet aut liuet/pallor &
liuor in id quod inflãmatũ eſt/Inflãmatio in id quod in/
tegrũ trãſit:inter hæc febris acuta/quibuſdã deliriũ affi/ Delirium
citur ſtomachus plurimi ſub frigido ſudore moriũtur:
Muſculi uero percuſſi mortẽ afferũt/ preciſi ſanitatẽ re/
cipiũt:Et integrum corpus membrũq;/ſine febre/ abſq;
morbo minime leſum/quod græci Ilicrines uocant: de Ilicrines
quo nõ ſemel idem auctor meminit:

Puſtulas græci phlyctænas dicũt/quarũ tria habẽtur ge/ Phlyctena
nera Exanthemata/Pſydracion & epinyctis/de quibus Exanthemata
iam diximus/ fiunt & aliæ puſtulæ minus utiq; infeſtæ Pſydracion
Plinius.xx.de lactuca Ambuſtis quoq; proſum recenti/
bus priuſq̃ puſtulæ fiant cũ ſale illitæ/Idem.xxvi.de Ti/
thimallo:Eſt.n.tam feruẽtis naturæ ut pro ſe extra cor/
pori impoſitũ puſtulas ignium modo faciat/& pro cau
ſtico in uſu ſit:&.xxix.Ambuſta aquis ſi ſtatim ouo oc/

cupentur puſtulas nõ ſentiũt:utcũq; extuberatio eſt pu-
ſtula unde in pane inter coquendum adſurgit iterdum
& in digitis inter perſonandum cithara/ & inter foden-
dum ligone/ atq; ex multo itinere per æſtates ĩ pedibus
proueniunt puſtulæ/unde puſtuloſus:
P apulæ duo habẽtur genera ut ſcribit Cor.Celſus.v.unũ
cui per minimas puſtulas cutis exaſperatur · rubet & le-
uiter roditur:tarde ſerpit/ rotundum incipit/& ĩ orbem
Agrion procedit: Sæuius eſt quod Agrion ideſt ferum uocant:
nam & cutis magis exaſperatur & exulceratur(ruborẽ
Boa ĩducũt utra quæ)nomiaturq; id Boa Plinio.xx.ut dictũ
eſt:Seruius apud illud Maronianum.iii.Georg.Arden-
Carbunculi tes papulæ atq; ĩmundus olentia ſudor:Carbũculos in-
terpretatur:Sunt & ſudoris papulæ quas Cor.Celſus.v.
paſtulis adnumerat idẽ Plinius.xxiii. de lentiſcino oleo
utuntur eo & contra nimios ſudores/papulaſq; ſudorũ:
Nigreſcũt & papulæ quædam:Vnde.xxviii.Papulis in-
quit nigris caſeus caprinus ſiccus ex melle & aceto:
P hagedænam exulcerationem uocant ad oſſa uſq; celeri
cum inflãmatione deſcendentem/odor illi fœdus/& ſa-
nies/ſed & mortem affert Plinius.xxviii. Ea uero quæ
phagedænas uocant in ulcerum genere corii bubuli ci-
Tithimallis nis cum melle & xxvi. Phagedænis quod nomen ſine
modo eſurientium eſt/& alias ulcerum Tithymalli me-
dentur cum Seſamis ſumpti/ ſunt & ipſi Plinio.xxiiii.
Vulnera phagedænica in mentióne gallæ:Vnde Celſus
libro.vi.non nũq̃ etiam id genus cãcri quod phagedæ-
nes a græcis nominatur in cole oriri ſolet/quædam etiã
nigrities eſt quæ non ſentitur & ſerpit/ac niſi occuratur
ad ueſſicam tendit/ neq; ſuccurri poſtea poteſt/ ſit & in
ſumma glande circa fiſtulam urinæ:
P yricauta græci: ambuſta latini uocant/quæ Cor.Celſo
& aduſta & aduſtiones dicũtur/Plinius libro uigeſimo
Ambuſta quarto de platano Cinis inquit pilularũ ſanat ambuſta
igni uel frigore:
P yroboli tela ignita:quæq; non ſine igne mittuntur: ho-

rum mentio eſt apud Plutarchum in Dione/ubi refert Pyrobolorum incendio plures extinctos/ habentur & Pyrecbola quæ nos igniuoma: Pyrecbola

P ſora græcis ſcabies unde ψωραλεος ſcabioſus:Plinio uidetur pſora interdum genus eſſe ſcabiei puſtuloſæ fe re & Sæuioris: ut ψωρα αγρια:Is libro.xx. de Silueſtris cucumeris radice/ Arida inquit cum reſina impetiginem:& ſcabiem quam pſoram & lichenas uocāt parotidas/& panos ſanat: Pſoraleos Lichenæ

P hthiſis tabis ſpecies cum a capite diſtillans catarrhus pituitaue pulmoni exulceratioń inducit Cor. Celſus.iii. oritur fere a capite/inde in pulmōem diſtillat:huic exulceratio accedit ex hac febricula leuis fit/frequens tuſſis eſt/pus excreatur/interdum cruētum aliquid: Phthoen tamē dicunt: quicquid excreatum eſt igne impoſitum mali eſt odoris:Inde Phthiſici:Sed tabem græci generaliter phthiſin uocant:a Tabe tabiti nominati: de Atrophia & Cachexia iam diximus: Phthoes Phthiſis

P hthiriaſis in cōmune corpus totum afficit: dicitur & in ſpecie & in palpebris quoties in earum pilis pediculi naſcuntur: quæ cum ex malo ut refert Cor. Celſus libro ſexto corporis habitu fiat raro ultra procedit: Sed fere tempore interpoſito pituitæ curſus acerrimus ſequitur exulceratiſq; uehemēter oculis aciem quoq; ipſam corrumpit:φθειρος pediculus φθειρω corrumpto hinc phthirophagi a ſordibus dicti tanq̄ pediculis uictitantes in ſqualore & pedore / quos & Pthirophagos recte dicemus ſicuti & pthiriaſin dempta prima aſpiratione ut paſſim ſcribi uidemus: Pediculus Phthirophagi

P hygethlon panum quādoq; dictū legimus uel in Cor. Celſo libro quinto & panem quoq; a forma / tumore in eo non alto/Sed plano/in quo quiddam ſimile puſtulæ eſt:at dolor diſtentioq; uehemens/& maior præ magnitudine tumoris: interdūq; febricula / id ipſum tarde matureſcit / nec magnopere in pus conuertitur: fit maxime in uertice/alis / & iguinibus iner miutos abſceſſus

numerãdus:

Vulcera ad/ Calcem — Perniones ulcera calcem occupant ut diximus: fiunt fri/goribus hibernis præſertim in pueris/ rubor eſt medio/cri cum ĩflamatione: oriuntur puſtulæ/ mox exulceratio dolor medicus/ pruritus maior:

Tonſillas — Iſthmon — Oeſophagus — Paristhmia & Antiades quæ e noſtris multi Tonſillas di/cunt/ ulceroſo interdum abſceſſu/ Galeno ĩ faucibus nõ ſunt/ ſed in loco ad modũ proximo ſeu cõtiguo/ quem Iſthmon græci uocant Is in libris Anatomices ſpatium quoddam cõmune gulæ ac gutturi ad quod utrũq; ori ſicium terminatur Iſthmon appellat/ quoniã anguſtum & oblongum eſt: Alii pro faucibus ſiue oeſophago: nã oeſophagus græcis gula dicit᷑ Meri Arabis & medicis noſtris quæ ad collum pertinet: oeſophagus enim ſiue Iſophagus nonnullis/ inter collum & arteriam poſitus deiiciendi cibi potuſq; uiam ſuggerit: unde a delatione cibi inuentriculum nomen accepit:

Repaſtinatio — Paſtinum ferramentum bifurcum quo ſemina pangunt inquit Columella præcipuum ad uineta: unde paſtinare altius terram aperire/ & inde repaſtinare a quo repaſtina tio rei ruſt. ſcriptoribus: nunc quicquid emoti ſoli uineis præparatur repaſtinatum dicunt:

Exaphori Tetraphori — Phalangæ — Phalangæ quibus baiuli ad ferenda cõmodius onera utũ tur: Sceryophoria Platoni dicuntur/ unde phalangarii quoq; nominantur/ modo hexaphori/ modo tetrapho/ri Vitruuius. x. oneꝝ maxima pondera cum feruntur a phalangariis Hexaphoris & Tetraphoris examinantur per ipſa media centra phalangaꝝ: uti indiuiſi oneris ſoli do pondere certa quadã diuiſionis ratione/ æquas par/tes collis ſinguli ferant operarii: Hiſdem pontes etiã ſter nunt/ Plinius fuſtes nodo carentes Phalangas uocat: Phalangæ quoq; menſuræ genus atq; ponderis: Idem Plinius. xii. de Ebeno Herodotus eam inquit æthiopiæ intelligere malluit tributi uice regibus perſidis e mate/rie eius centenas phalangas tertio quoq; ãno penſitaſſe æthiopias cũ auro & ebore ꝑdendo/ Phalanges mace/

donici exercitus ī primis notiſſimæ Lāpridius de Alex. Cæſare Fecerat & phalangem.xxx.millium hominum quos phalāgarios uocari iuſſerat Sed Iulius Polux phalanges & phalangia uocat ligna quibus ſubiectis naues trahi ſolent Araneorum etiam habentur phalangia ipſi Plinio & aliis:

P halangium aranei genus corpore exiguo/uario/acuminato ad ſaltum ingredientium / noxio morſu/ut inquit Plinius.xi.quod.xxviii.dicit ignotum Italiæ:eſſe tamen nūc in Italiæ parte Apulia & fuiſſe nōnulli exiſtimāt: & eamdem Tarātulam opinantur de qua diximus:utcūq; Solinus miratur in tam exiguarum uirium corpuſculo eam uim fore ut ictum hominē ueneno interficiat:Cretæq; id malum dedit: Percuſſis tremor interdum oritur Idem Plinius. xxi. de Abrotono/Efficaſſimum contra ea quorum ueneno tremores & frigus accidunt ut ſcorpionum & Phalangiorum / naſcitur & in eruo phalangius beſtiola aranei generis per hyemem aquoſam: — Tarantula; Alii ſtellionē dicunt

P yror græci uocant Triticum/Vnde Pyrinon triticeum: hinc Autopyrus panis ex ipſo plane totus tritico/quem & Syncomiſtum nūcupant:Ab Hippocrate Pyrinos & Anerectos appellatur / de Autopyro Plinius quem fermentatum ad nōnulla tradit utiliorem: — Pyrinon; Autopyrus; Syncomiſtū

P ronaus in frōte locus quaſi Antica/ante templū:Ναος ιερος ædes ſacra/Colūnæ ſunt īquit Vitruuius medianæ in pronao & poſtico ad perpendiculū medii centri collocandæ:Item libro.v.Ne impediāt aſpectus pronai ædis Auguſti: poſticum autem ſpatium poſt templum fuerat græci ni fallor Opiſtodomum appellauere: — Antica

P hyſeteres piſces ab effectu nominis græci uocant quaſi flatores unde Ruffus in Arato Anheloſos nūcupat: — Anheloſi piſces

P hylogyneia mulieroſitas amor erga mulieres Ciceroni Tuſc.queſt.iiii.qualis eſt in his quos mulieroſos uocant & mulierarios ut Iulius Capitolinus: — Mulierarii

P linthus later græcis dicitur:unde Diplinthius & Triplinthius;Vitruuius ſecundo Parietes inquit lateritii niſi di- — Diplinthius

Triplinthius

plinthii aut triplinthii fuerint ſeſquipedali craſſitudine non poſſunt pluſq̃ unam ſuſtinere cõtignationem: Sũt eidem in ſpiris columnarũ Plinthi & plinthides: & i earumdem capitulis plinthi quoq; non ſemel: Spiræ pars ima plinthus: capitulis uero cum datur in ſummo fere deformabitur: Et libro. viii. de horologiorũ ratione uſu & inuẽtione, ſcribit Plinthiũ ſiue lacunar, quod etiam in circo flãminio eſt poſitũ, Scopã Siracuſiũ inueniſſe:

Scopæ iuẽtũ

Phyſignomus qui mores naturaſq; hoĩum & hiſdẽ euẽtura ex oculis uultu totiuſq; corporis ut Gellius inquit filo atq; habitu ſe cognoſcere & prædicere profitetur: qualis olim Zopyrus celebrat: ars ipſa Phyſionomia:

Zopyrus

Ancones

Prothyrides ſiue Ancones ad ornatũ oſtiorũ exculptæ adduntur ſumma parte, dextra ac ſiniſtra ſupercilii ſub ipſo hyperthyro: noſtri architectones uocant in fronte habeãt craſſitudinẽ ex antipagmẽti tribus partibus unã: At ꝓthyra ueſtibula ſunt ut diximus: De hac dictione Thomas Plouatatius Piſauriẽſis deridet Acurſiũ & Hypothira lumen apertionẽ cauitatẽq; in oſtiis appellãt quæ quo modo cõſtituẽda ſint docet Vitruui⁹

Prothyra

Thomas plouatatius

Præfurnium in balneis diximus: Vitruuius. vii. Aedificatur locus inquit (ut laconicũ) & expolitur marmore ſubtiliter, & leuigatur: ante id fit fornacula habẽs in laconicũ nares, & eius præfurnium magna diligẽtia cõprimitur ne flãma extra diſſipetur: In fornace reſina collocatur: hanc autem ignis poteſtas urẽdo cogit emittere per nares intra Laconicum fuliginem, quæ circa parietem, & cameræ curuaturam adhæreſcit: Inde collecta partim componitur ex gũmi ſubacto ad uſum atramẽti librarii: reliqua tectores glutinũ admiſcẽtes in parietibus utũtur: Item libro. viii. Cœlũ quod eſt in balneis ex præfurniis ab ignis uapore percaleſactum corripit & pauimẽtis aquam, & aufert ſecum in camerarũ curuaturas, & eam ſuſtinet, Ideo ꝙ ſemper uapor calidus in altitudinẽ ſe trudit, Hæc autem ex Vitruuio adſcripſimus ut ſub una præfurnii dictione poſita, multa alia ſcitu digna di

Præfurnium

Cœlũ ĩbalneis

ſcerent lectores curioſi:

P uteolanus puluis maris opponit' fluctibus/merſuſq; pro
tinus fit lapis inexpugnabilis undis:ut ſaxum:& fortior Cicizena
quidem ſi cumano miſceat' cemẽto: In Cicizena quoq;
regione/terra nõ puluis eſt eiuſdem naturæ quæ demer
ſa mari lapideſcit:de his Plinius.xxxv. & Vitruuius lib
ro.ii. Puteolanus inquit puluis cõmixtus cum calce &
cemẽto non modo cæteris ædificiis præſtat firmitates:
ſed etiam moles quæ conſtruuntur in mari ſub aqua eo Porzulana
ſolideſcunt.Porzulana a neotericis appellatur:

P upula & pupilla acies in oculis per quam ſolam uidẽdi
ſpiritus exit:Plinius.xxviii. Auguriũ ex homine ipſo eſt:
non timẽdi mortem in ægritudine q̃ diu pupillæ imagi
nem reddãt:Duplex pupula faſcinatorem arguit:

P aracenteſis Plinio.xxv.de Anagallide herba punctio di Punctio
citur hoc inquit iniunguntur ante quibus paracenteſis
fit: hæc autem in Aſcite hydropis ſpecie/morbiſq; aliis
adhibetur: Sema

P hiloſomatos corporis amator:σωμα.n.Macrobio cor
pus quaſi quoddã σημα ideſt animæ ſepulcrũ:& quã
doq; δεμας/hoc eſt uinculũ q' in corpore anima uin
cta habeat ut in ergaſtulo & carcere/Vñ.M.Cicero ĩ re
publica pariter utrũq; ſignificãs/corpus eſſe uinculum/
corpus eſſe ſepulcrũ quod carcer eſt ſepultorũ ait Im
mo hi uiuũt qui e corporũ uinculis tanq̃ e carcere euo Philomythos
lauerũt:neſtra uero quæ dicitur uita mors eſt:Philomy
thos fabularũ ſtudioſus/qualis interdũ philoſophus ũt Philotimus
inquit Ariſtoteles:Philotimus cupidus honoris/Phila
crimatos pecuniæ: Philozous uitæ:ueluti bona procul
dubio pars mortaliũ Philautos ſe ipſum amãs Philau
tia ſui ipſius amor/Philãdrus amans uiros/Phileremus
ſolitudinẽ/Philtra amatoria:quæ ob amorẽ dantur po Philtra
cula animis ſæpe nocẽtia:quali ferunt Lucullũ impera
torem clariſſimũ periiſſe & mille alia id genus/quorum
refertiſſima ſunt/dictionaria/minima etiã quæq; procul
cata & uulgatiſſima nullo delectu cõtinentia:

P ædagium in ædibus locū dicemus ubi ſerui cōmorant̄:
Plinius Iunior epiſt. vii. Puer inquit in Pædagio mixtus
pluribus dormiebat: tāq̄ accipi poſſit pro cubiculo ſer-
uoꝝ pueroꝝq̄: qui græcis παιδιον qui a natibus etiā
Pederaſtes Explicatus ſuetoni locus
πυγιστης uñ pederaſtes pedico & pederaſtia pedica-
t⁹ ipſe atq̄ amor ille dānādus erga puſiōes: de quo Sue-
toniū mentionē habere ſunt q uelint in Nerone Cū ſu-
per ingenuoꝝ īquit pædagogia & nuptaꝝ cōcubinat⁹
ueſtali uirgini Rubriæ uim intulit: ubi Hermolaus Proa-
gogia legebat: pro ſtupro ꝑſtitutioneq̄ eā uocē accipiēs
προαγω ꝑduco: nam pægagogia Vlp. Iureconſul. lib.
xxxiii. dig. tit. de fund. Inſt. mancipia u dentur appellata:
Si inſtructū fundū legaſſet ea inquit pedagogia quæ ibi
habebat: ut cū ibi ueniſſet præſto eſſent in triclinio le-
gato cōtinent̄: At aliis loca pædagogoꝝ: ut grāmatiſta-
ria: Pedagia in daciis habent & Iureconſulti discrimen
inter illa tamen facientes:

P odia: funis quo uela tendunt̄ Vergil. latino uerbo pedē
appellauit: At Podiū ī ſcena in ædilibus dicitur: Pedum
paſtoris baculū Agolūue quo pecora agunt̄ noīauere:
Pedecoſus
Pedes pediculos a q̄bus pedecoſus: unde eſt: Pedecoſus
ſqualid⁹ ubi me uidit caput ſcabit pedes legit: Pedē ſtrue-
re priſcis ꝓ fugere dicebat̄: & Peda ueſtigiū humanū:

P roſophon perſonā dn̄t qua faciem obtegimus: Atheni-
ſium (ut uolūt) inuētum cauatis corticib⁹: & ab Aeſchy-
lo poeta tragico ad actores fabulaꝝ tranſlatam Perſo-
Perſonata uulnera
nata inde uulnera latitantia intelligimus: hinc Donatus
Donati locus
ī Terētianum illud Cadauerosa facie id eſt ſubliuida ī-
quit & perſonata liuore ac rubore:

P yxia e buxo tabellas dicūt priſcis litteras ī buxo ob fer-
mitatem ſculpentibus: Prudētius Buxa crepant cærata
genis īpacta cruentis ad quod reſpiciens Diuus Hiero-
nymus pueris erudiēdis litteras buxeas fieri ſuadet: Pol-
Pyxion
luci uero Pyxion eſt pictoris inſtrumentū nam pyxides
ī quotidianos uſus notiſſimæ: & buxū ad tibias non eſt
qui neſciat primi Phryges excogitaſſe credūtut: Nunc

ſacrificæ Tuſcoꝝ e buxo Tibiæ: Ludricæ loto oſſibuſq; aſininis & argento fiunt inquit Plinius.xvi.

P arthenonem locú græci uocant in ædibus abditiorem uirginibus cóuenientibus/unde nomen παρθένος uirgo: hinc Parthenias a uirginali uerecundia cognomen (ut uolunt) Maronis/ex eo íſcia matre/cuſtodiſue i iuſſu egredi pedéq; efferre illis nó licebat/ſine noxa: quá conſuetudinem ut optimá ſeruant e noſtris etiá núc cópluꝛes: Simplici ætati facile íponitur: ac peiora facile præcepta iuuenes audiunt: quos uel maxime titillat bláda uoluptas: fuerat & Athenis eo noie templú Mineruæ quæ uirgo dicitur ad Acropolin cura Periclis/códitú ab Ictino Architecto/ut apud ſtraboné legimus/Plinius.xxxiiii Fecit & Phidias & ex ebore æque Mineruam athenis quæ eſt in parthenone ſtans:

Parthenias

Ictinus Architectus

P ſeudoſphecen dicimus mentitá ueſpam: quæ ſingularis uolitat ut Plinius.xxx.auctor eſt σφηξ / κοσ ueſpa:

P auiculæ íſtrumenta a tundendo & culcando uidentur: qñ pauire uerbú hoc ipſum fere ſignificat uñ pauimenta/& pauitores: Plinius.xviii. Frugem aratro quæſitam furtim nocte pauiſſe ac ſecuiſſe puberi Duodecim tabulis capitale erat: poſt & a paſco dictum pauiſſe

Pauimenta
Pauitores

P rodromi præcurſores Pli.Cecilius Prodromon epiſtolá dixit ꝓcurſoriá/alter Plinius.xviii.oíſatiæ hiſt.ꝓdromos Eteſiaꝝ flatus/ná prodromos ficus iam docuimus:

Eteſia/flatus

P icris lactucaꝝ una cui amaritas nomen impoſuit/ut illi Syntheſi quá Hieram piceam uocát medici & officinæ Eſt & atra quæ Meconis appellatur: quaſi papaueracea a copia lactis ſaporiferi: qñ omnes ſomnú parere íducereq; credantur: hinc Tacitus imperator cú lactucis plurimú uteretur/ſomnú ſe mercari illa ſumptus effuſióe dicebat: Glycipicros amarus græcis qualis oío Amor eſt melle & felle ut ille inqt fœcundiſſimus:

Hiera picea

Amor qualis

P ſoricú medicamentú Galeno & Dioſcoridi: Cor. Cel. li vi.pſoricú oculis cófert in collyriis: fit ex chalcitide cadmaiq; ex aceto tritis & i uaſe fictili ficulneis foliis coop/

to ſub terra poſitis per dies.xx. & rurſus tritis/ meminit
& Plinius.xxxiiii.

P anchreſta medicamẽta χρηστος cõmodus α χρη/
στος incommodus: Plinius trigeſimo ſexto Sed cicho
rium Intubumue ob præcipuam & cõmodam ſalubri — Plinii locus
tatem Enchreſton appellauerũt oculoꝝ medicamentis
& his quæ Panchreſta appellãt: Eſt & eidem xxiii. Pan/
chreſtos ſtomachice i ſuperioribus nominata Sed uide
ne perichriſta medicamẽta intelligat & ita ſcriptum re/
liquerit.xxxvi.de quibus Dioſcorides ut iã ſcripſim⁹.

P roreta qui improra ſtans quid expediat proſpicit uñ no
men/Plautinus Trachalio i rudente Si tu proreta iſti na
ui es ego gubernator ero: Paulus:xxviii.digeſt. Si a ma/
giſtro inquit uel gubernatore uel conductore aut Prore/
ta nautaue aliquid factũ ſit: Portiſculũ eundem fere ego
facile crediderim qñ is proprie hortator remigũ eandẽ
ut ſcribit Nonius perticã tenet quæ portiſculus dicitur
ea excurſum & hortamenta inquit moderatur: ſi excuſ/
ſerit illam remiges non ceſſant ſi depoſuerit quieſcunt: — Portiſculus
Ennius annal. viii. parerent obſeruarent portiſculus ſi/
gnũ cum dare cœpiſſet: hinc Plautus in Aſinaria ad lo/
quendum/ atq; tacendũ tute habeas portiſculum: quie/
ſcente aũt nauigatione/locus in quo remi: & gubernacu
la reponuntur caſteria uocat eius mentionem habet eo
ipſo loco idem Plautus: — Caſteria

P araſitum antiquiores miniſtrũ ſacroꝝ appellauerũt/ ſe/
cuta ætas poſterior/ cœnipetã adriſorẽ/i quo ſignificatu — Paraſitũ cœnipetã qs prim⁹ dixit
primus(ut ferunt)uſus eſt Epicarmus:

P auſarius pauſam faciens/ut recraſtinator & procraſtina
tor: pauſa.n.eſt ab opere deſiſtentia ceſſatioq;/ & Nonio
Marcello requies alicuius rei:

P ollinẽ triticæ fariæ mũdioris florẽ paſſim appellant: trã/
ſit & ad alia Pli.xxiiii.de pice/ſubferuefacta iquit cũ pol
line farraceo inde pollinariũ incerniculũ cribrũue quo
excernit: Plautinus Agoraſtocles i poenulo: Nã iſte qui
dem gradus ſuccurret uſt cribro pollinario Idem Plinius

Hiſpani e lino excuſſoria & pollinaria: & Pollinto Ca/
toni ac pollitor pollinis excretor & fariæ. Pollinctor ue/
ro q græcis qñq; Timiopola mortuorum dicitur accurator Timiopola
& redéptor/Nonio.Fulgētio & aliis a uerbo pollincere
unde pollinctus & pollinctura/Pollictores Feſtus uocat
& Pollucturam Plautus:

P lutei.militares quorum i militia ĩ bello uſus ē ad oppugna
tiones Vege.iiii.ſcribit ex uimine cōtextos ciliciis uel co
riis cōtegi/terniſq; rotulis quarum una ĩ medio ſit reliquæ
ĩ capitib⁹ opponātur/ĩ quācūq; partē uolueris admoueri
poſſe/more carpēti/quos applicāt muris/atq; his ꝓtecti
ſagittis uel miſſilib⁹ oppugnāt: Plau.ĩ milite ad eū uieas Vineæ
pluteoſq; agā:nā & ſub uineis bellicis ēt actis ad mœnia
ꝓtecti milites ad ſubruēda murorum fondamēta penetrāt:

P olimēta feſto teſticuli uerris & porculorum cū caſtrātur/Plau.
ĩ menechmis aut ſinciput aut Polimenta porcina:

P arapherna ſpōſæ ꝑter dotē quæ accedūt quaſi doti ad/
dita nā Pherne dos græce dr: Eadē anaclypteria q mū/ Phrene
dus ſpōſæ at opinor tectus añ illā portabatur/in cumera Anaclyptiria
de qua Feſtus:& iam diximus: Anaclytiria uero de qui/
bus mentionē habet Lāpridius erūt cubicula ferre & in
quibus meridiamur & luce dormimus:

p ōpholix ĩ errariis ĩuenitur ut Spodiū/ĩ aurariis etiā reptū
de qbus Plini.xxxiiii.Cōfert illa uitiis qbuſcūq; oculorum
uñ collytiis miſcetur Tuciā uulgo nři uocāt/additur & Tucia
ſpodiū oculorum medicamētis:cuius ſpecies quædā Cati/
nia neotericis appellatur qua Saponarii & uitrerarii cum
primis ad candorē uitro & ſaponi dandū utuntur.

P ſecadas græci uocāt tenues molleſq; pluuias ex humo/
ris aerii paucitate quaſi irrorationes: Vt nō abre nec te/
mere Pſecas ſit Iuue.ācillæ ornatricis & coſmetæ nomē: Pſecas

P oſca Plinio ex ordeo aqua decocta:ſunt ex melle q ue/ Coſmetæ
lint: Vinū hodie quod aqua mixta Loram diximus: gē/ Poſca
tes plurimæ poſcam uulgo appellant.

Pentathli

QVinquertiones græcis Pentathli: di/
cũtur athletæ Liuio qui generibus
quinq; ludorum certabant a quin/
quertio quod græci πενταθλον:
id autem genus certaminis & exer/
citationis in his quinq; artibus con/
ſtat ut iquit Feſtus/iactu diſci/curſu
ſaltu/iaculatione/lucta:

Amphoræ

Quadrantalia latine eadem quæ Amphoræ/ut iam dictũ
eſt congios octo capiunt/hoc eſt ſextarios quadraginta
octo/Sextarius ipſe uncias uiginti ut ſcribit Feſtus: Plini/
us.xiiii.P.Lucinius Craſſus &.L. Cæſar cẽſores anno ur/
bis conditæ ſexcẽteſimo ſexageſimo quinto edixerunt
ne quis uinum græcum Amineũq; octonis æris ſingula

Quadrãtalia

quadrantalia uenderet/meminit & Plautus:

Quinquepeda ſiue quinquepedal a numero pedũ Pertica
geometræ agrimẽſoriſue/ Sicut decempeda a decempe
dibus i ea notatis/utitur hoc uerbo. M. Tul. Cicero: Sed

Decempeda

eidem quoq; eſt Decempedator/metator ab ipſa decẽ/
peda Suetonius in Auguſto nõnunq̃ cum decempedis
uel etiam ceſpitem portãtes: Martialis in apophoretis
De qnquepeda Puncta notis ilex & acuta cuſpide clau
ſa Sæpe redẽptoris ꝑdere furta ſolet: noſtris autem eſt
quam Hexempedam dicemus: a ſex pedibus qua dimẽ
ſio proficitur: Ea nãq; utuntur ad metiendum ligna/fœ/
num/agros/parietes/cameras & alia Fruges.n. & liquo/
res demetimur aliis mẽſuris uti modio qui Medimnus

Menſuraꝝ & pondeꝝ noĩa

Sextario cuius dimidium Cotyla & hemina/ Chœnice
Congio qui & Chus /Cyathis ex dracmis fere decem
Oxybaphis.xv.nam Artabæ terræ denos capiunt mo/
dios/ Culeus uiginti amphoras/habẽtur & alia menſu/
rarum nomina ſed notiora: hoc ſatis cõſtat/nõ conue/
nire ſuper menſuris & ponderibus inter auctores: Lege
priſcianum de menſuris & põderibus & Hieronymũ:

Quadratũ corpus dicit̃ quod nec gracile eſt nec obeſum:
id habiliſſimum eſt ut ſcribit Celſus.ii.nã longa ſtatura

ut in iuuenta decora eſt/ſic matura ſenectute conficitur gracile corpus infirmum/obeſum hebes eſſe ſolet: Sed & Aphrodiſæo breui ſtatura homines proceris ut pluri mum ſunt prudentiores: Vnde fons igeniorum Home/ rus Vlyſſem breuem ac prudentem Aiacem uero proce rum & ſtolidum deſcribit:

Quietalis Pluto infernus a priſcis dictus eſt / ꝙ mors det quietem erumnis erumnoſis mortalium/is autem mor tuis dominantur: Pluto Infern⁹

Quercera ſeu querqueta/Febris Gellio ubi/Egrotationem iquit cum febri rapida & quercera/illa ſignificatur quæ frigida cum tremore hoīem uexat/Lucilius Querquera conſequitur capitiſꝗ dolores/Item iactans me ut febris querquera / a græco certum eſt dici inquit Feſtus unde & Carcer: Querquera

RHododaphne Apuleio Roſa laurea di citur:eadē Rhododēdron Plinius xvi. quáuis herba dicatur ſabina rhododē dron ut nomine apparet a græcis ue/ nit: alii Nerion / alii Rhododaphnen ſempiternum frōde/roſæ ſimilitudine caulibus fruticoſum/iumentis capriſꝗ & ouibus uenenum eſt: idem homini contra ſerpētium uenena remedio: de ſabina herba quæ ab hac omnino alia;eſt diximus:græci Brathyn appellant: ut ſcribit Pli/ nius.xxiiii duoꝝ geneꝝ:altera Tamaricæ ſimilis/folio al tera cupreſſo / partus emortuos appoſita exthrahit & ſuffitu: Item lib.xvii.ſabina inquit herba propagine ſeri/ tur & auulſione:tradunt fece uini aut e parietibus latere tuſo mire ali: hiſdē modis Roſmarinum ſerūt & ramo qm̄ neutri ſemen: Rhododendron ꝓpagine & ſemine: Roſa Laurea Rhododen/ dron Herba Sabia Nerion Rhododaph/ nen Brathys

Rhinoceros animal a cornu quod illi in naribus eſt nomē græce ſortitur ριν ρινοσ naris κερασ cornu/quaſi Na ricornis:E cornu ipſo uas ad oleum in balneis fiebat co/ Rin Ceras

Guttus — dē quo animal ipſum nomine/Iuuenali & Martiali: gutitus etiam balnearius nominatus: De rhinocerontе Pli/nius/ Solinus alii: tranſit & in deriſionis nomen a naſo/

Rhuncus / Larchinus — ut rhoncus qui fit naribus: Lathinus magnas habens nares:

Iuuenalis locꝰ / Trechedepna — Recidipna cœnatoria multi interpretantur: de quibus Satyrographus poeta: Ruſticus ille tuus ſumit recidipna quirine δειπνον cœna unde ο δειπνοσ i cœnatus & δειπνοτηριον locus ad cœnãdum: Politiãus Trechedipna rectius legebat de qbus & Plutarchus in ſymposiacis mẽtionem habeat: apud quem Trechedipnos quoq; homines haberi conſtat/ quos etiam ϕιλοδειπνουσ uocant conuiuiis deditos:

Teniæ — Rhedimicula faſciolæ teniæq; a mitris pendentes: Maro & habent redimicula mitræ: Ponuntur & pro ornamẽto capitis muliebris/ & effœminatoꝝ: Satyrographus poeta: Accipient te paulatim qui longa domi redimicula ſumunt Frontibus & toto poſuere monilia collo:

Vel radiꝰ astro / labiú est: — Radios textricũ & rotaꝝ ſciunt Idiotæ: Radius uirga qua lineas producunt geometræ: utũtur & Aſtrologi: Radii oblõgæ oliuæ: de alio eius ſignificatu diximus in granario: Plena ſunt hoc noie oĩa gloſſemata & excharṫabula: Sed & radius os ĩ brachiis Celſo dicitur lib .viii. κερκιδιον per hypocoriſma: nam κερκισ græcis eſt:

Reſegmina purgumẽta/ preſegmina/ excrementa/ quiſquiliæ cum ſecantur unguium in pedibus manibuſq;: Plinꝰ xxviii. Omnia proſequuti uſq; ad reſegmina unguium Lucãnus Et ſiccæ pallida rodit. Excremẽta manus: Plautus in Aul. quin ipſi pridem tonſor ungues dẽpſerat/ collegit oĩa abſtulit præſegmina/ ſunt & Apuleio aurei aſini. ii. cadaueꝝ præſegmina ad artem magicam:

Caſtoꝝ pelles — Rhenones pelliceæ ueſtes: In cõmentariis reꝝ Diui Cæſaris legimus Germanos parua habere ĩ uſu Rhenonum tegmenta & ĩ Melpomone Herodoti apud Budinos & Gelonos in lacu quodam capi luteas & caſtores quoꝝ pelles ad rhenones faciendos conſuantur:

R ecinium Feſto omne ueſtimẽtum quadratum: unde re/ciniati mimi: Ricæ & Riculæ uocantur parua Recinia ut palliola linteolaue ad uſum capitis facta: M. Varro Recinio duplici uſos refert ueteres: & dictum ꝙ dimi/diam partem retrorſum reiicerent/a reiiciendo/ & Ricã à ritu dictam ꝙ Romano ritu ſacrificium fœminæ cum faciunt capita uelant: Ricæ

R heubarbarum medici nobile pharmacum uocãt quod alii Rhabarbarum colore ruffo albis diſtĩcto lineis odoratum nam Rhaponticũ aliud omnino eſt radix nigra nullo odore mediciæ ſeruiẽs: hæc autem a Rha fluuio non longe a ponto euxino nominata uoluere plurimi de quo Ammianus.xxii. Rharbarum Rhaponticũ

R heumata fluxus Rheumatiſmus fluctio quoq; ęτιω fluo græcis Plinius.xxviii.Elephanti ſanguis præcipue naris fluctiones omnes quas Rheumátiſmos uocant ſiſtit: Et xxv. de plantagine nulla res æque ſiſtit fluctiones quas græci Rheumatiſmos uocant: Et Rhoicæ mulieres di/cuntur quarum uuluæ Rheumatiſmo perſtillant: nam illi ſunt iuges fere non ſine mephiti/nec uni fluores/& alba quoq; ac rubra profluuia quæ Mẽſes ut diximus & menſtrua nuncupantur: Rheumatiſ/mus Rhoicæ Menſtrua

R hagades & Rhagadia in ſede anoue ſciſſuras & rimu/las fere uocant.Cornelius Celſus quinto Proprie autem inquit ad ani fiſſa uel ora uenarum fundentia ſangui/nem uel cancrum:fieri hæ quoq; in labris in pedibus & in fœminarum uulua ſolent:Plinius uigeſimo quarto de pice Rhagadas ſedis & pedum panoſq; & ungues ſca/bros emendat: Idem Celſus libro ſexto: At primum in ano inquit ſæpe & quidem locis pluribus cutis excidi/tur Rhagadia græci uocant: Rhagadia

R ediuia Reduuiaue & Reluuium morbus is dicitur/ cum orca ungues cutis ſe reſoluit ut ſcribit Feſtus quia relue/re eſt reſoluere:Vnde mutatione litterę etiam reduuium idem quod Pterigyum multis:Plinius diuerſa exiſtimat nam.xxx. Reduuias inquit & quæ in digitis naſcuntur Pterigyum

pterigya tollunt canini capitis cinis: aut ulua decocta in oleo ſuper illito butyro ouillo cum melle:

Herniæ R amices & Hernias eaſdem uolút multi: alii diſtinguunt ut ramices ſint Porocela cum ex abſceſſu aliquo circa tunicam teſtium materia aliquátulum induruit: Porus lapis Tofus dicitur / Sarcocella cum in ipſa tunica /con creuerit caro/Cirſocela quando uenæ intumuerút tuni/ cis ipſis teſtium integris / uel in ipſa tunica/uel bubono/ cela in inguine erumpēte:de Herniis iam dictum eſt/ſuo loco quæ ſunt Enterocela Epiplocela Hygrocela:

Sarcocela
Cirſocela
Enterocela
Epiplocela
Hygrocela

R uncina fabri lignarii inſtrumētum hinc in Eſaia ſcriptū eſt: Artifex lignarius extēdit normam formauit illud in runcina/fecit illud in angularibus:in circino tornauit il/ lud & fecit imaginem:quo loco Nicolaus a lyra Dixit Runcina excauari ligna: alii leuigatoriū inſtrumentum ſerram maiorem nōnulli/quibus ſuffragari libeat: quā do Tertullianus inter inſtrumēta ſæuitiæ Aſcias & rūci/ nas cōnumerat:& Plinius libro.xvi.de abiete Ramēto/ rum inquit crinibus pampinato ſemper orbe ſe uoluēs/ ad incitatos runcinarum raptus/& Plauto eſt derūcina/ uit in milite/a uerbo Rūcino/quod eſt a rūcina.M.Var/ ro de lingua latina Runcinare a rūcina cuius origo græ ca ſubiiciút autē lignorum mollibus ſerra ſeccādis aſſe/ res binos quos canterios dicimus;noſtri nūc runcinato/ res uocant Caballos:

Serra maior

Rūcinatores

Rallum R ulla ſiue Rallum a radendo: ferrea cuſpis lata additur in ima parte ſtimulo/ad uomeres cultroſq; aratorios ip/ ſumq; aratrum qua terram intrat repurgādum:Plinius xviii.Purget uomerē ſubinde ſtimulus cuſpidatus rulla:

Rutellum R utrum quo quid eruitur hypocoriſticos Rutellum:No nius Rutrum a radēdo inde rutellum radium in mēſu/ ris radēdis & equādis adhibitum Lucilius / modiū hic ſecum atq; rutellum una affert:Feſtus/Rutrum dictum ꝙ eo arena eruitur/&.M.Varro Rutrum inqt a ruēdo:

R uncones a rūcando raſtrorum fere genus ſunt/ quibus e ſegete gramen & herbas alias radicoſas eruunt/quā/

do ſegetes frequentem exigunt ſarit'onem & runcatio nem ut noxiis herbis liberētur: Plinius.xviii. Runcatio cum ſeges in articulo eſt euulſis inutilibus herbis frugū radicem uindicat/ſegetēq; diſcernit a ceſpite/Audio Rū cinam deam coluiſſe ueteres quæ runcationi præeſſet/ alii Rūcones dici uolunt quibus ſentes/rubos/prunoſq; & inutiles frutices circa foſſas colliquias natos ſecant in aruis: Rūcina dea

R ubia radice & ſemine rubro herba infectoribus expeti/ ta Erythrodanus dicta eſt: aliis Ereuthodanus/ qua tin/ guntur lanæ & pelles Plinio libro.xix.&.xxiii.proficiū tur/morbum regiū ſanat ex aqua mulſa: Vitruuius.vii. Fiunt etiam purpurei colores infecta creta Rubiæ radi/ ce & hyſgino: Erythrodan⁹ Ereuthodan⁹

R ubigo ſegetum maxima peſtis/īfeſtat & uineta: Plinius. xviii. Cæleſte frugum uinearūq; malū nullo minus no/ xium eſt Rubigo/ frequentiſſima hæc in roſcido tractu cōuallibuſq; ac proflatum nō habentibus/e diuerſo ca/ rent ea/Ventoſa & excelſa/ac mox īfra/Cæleſtis iniuriæ genus unum refert/quod fit nullo ſentiente niſi cum fa/ ctum eſt: aliis rubiginem aliis uredinem/ aliis carbūculū appellātibus: omnibus uero ſterilitatem: & ſtatim fere: Tria īquit tēpora fructibus metuebāt ꝓpter quod inſti/ tuerunt/ferias dieſq; feſtos Rubigalia/Floralia/Vinalia/ Rubigalia/Numa conſtituit anno regni ſui undecimo/ quæ nūc aguntur ad.vii.kalēdis Maii/quoniā tunc fere ſegetes rubigo occupat. Feſtus Pōpeius Robigalia dies feſtus.vii.kalēd.Maias quo Robigo deo ſuo quē puta/ bant rubiginē auertere/ſacrificabātur: M.Varro rei.ruſt. primo Robigum & Floram quibus propitiis neq; rubi go frumēta atq; arbores corrūpit / neq; nō tempeſtiue florent: Itaq; Rogibo feriæ Robigalia Floræ ludi flora/ lia ſunt inſtituti: Vlpia.libro.xix.digeſt.Si uredo fructū oliuæ corruperit damnū domini erit: Tempeſtates autē cæleſtis iniuriæ ueluti grandines procellæ & ſimilia ab horridis ſyderibus exeunt arcturo hædis/Orione: Vredo Carbūculum Rubigalia Floralia Vinalia Robigus de⁹

D

R echamus in machinis troclea dicitur Vitruuius.x.alliga tur in ſummo troclea:quam nõnulli rechamum dicũt: in eam induntur orbiculi duo/ per axiculos uerſationes habentes:per cuius orbiculum ſummũ trahiicitur Du/ ctarius funis / Orbiculi ipſi rotulæ ſunt in trocleis quæ axiculis continẽtur & uoluũtur: noſtri architectones & machinarii Girulos & Girellos uocãt/Ea uero machina quæ per tres orbiculos circũuoluitur Triſpaſtos appel/ latur:at cũ in ima troclea duo orbiculi: in ſuperiore tres uerſantur id Pẽtaſpaſtos dicitur/Eſt & genus machinæ quod Polyſpaſton uocãt quia multis orbiculorum cir/ cuitionibus facilitatem præſtat & celeritatem:

Giruli
Girelli
Triſpaſti
Pẽtaſpaſti

R icinus paruulum animal canes infeſtãt : Plinius.xxii.de chameleone herba/ Succo ſcabiem etiam quadrupedũ ſanant/& Ricinos canum necant: &.xxx.Idem euenire traditur ſanguine Ricini euulſi cani:Eſt eidẽ Plinio.xiii. &.xvi.Ricinus a ſimilitudĩe ſeminis/genus arboris quã Crotonem etiam uocãt ex cuius ſemine oleum fiat:

Crotones

R ecidiuus qui recidit in priſtinum langorem quod dicun tur remorbeſcere/Feſtus : At recidiuæ febres quæ reno/ uãtur/ut rediuina/ſed aliter/ex uetuſtis renouata/ Vitru/ uius. vii. Rudus ſi nouum erit ad tres partes una calcis miſceatur:Si rediuiuum fuerit/quinq; ad duum habeãt reſponſum : ſcribit Celſus libro. iii. Antiquos medicos dies potiſſimum in pares obſeruaſſe/eoſq; tãq̃ de ægris iudicãtes Criſimos nominaſſe ita tamen ut ſumma po/ tentia ſeptimo deinde quartodecimo / dæmum uni & uigeſimo daretur/adeo ut Hippocrates ſi alio die febris deſiiſſet recidiuam timere ſit ſolitus/Aſclepiades ipſe nõ acquieſcit : quando diſcrimina periculorum/maiore ui fieri in paribus compertum eſt : Dicuntur & critici no/ ſtris Iudiciarii Iudicialeſue / & Criſin iudicii tempus uo/ cant/ſed Critici grãmatici quoq; dicti ut cenſores & iu/ dices ſcriptorum omnium:nũc uero prima docentes li/ terarum rudimenta nobile grãmaticorum nomen ſibi adſciuerunt:cum grãmatiſtæ ſint nominãdi:nam grãm

Criſimi

Criſis
Critici

matiſticen græci infantiam grāmatices/noſtri/ut Varro litterationem uocant:

Retæ arbores quæ e ripis fluminum corruerunt/& in alueis eorum extarēt appellatæ:ꝙ uti retra naues prætercurrentes impedirent retinerūtq;:auctor Gellius.x.hinc retanda flumina locari publicæ ſolita:Rhetræ uero Lycurgi leges dictæ tanq̄ oraculi ſanctiones: Petāda flumia Retræ

Retractator reuocator/& retractationes reuocationes eorum quæ minus docte/minus recte dicta ſcriptaue ſint quales ſunt Diui Auguſtini/Hippocratis/& aliorum nā retractare eſt ſcripta repetere & inter repetendum emēdare:etiam cum edita ſunt:Cecilius i epiſtolis Cum multis inquit & ſæpe retractādum eſt: quod placere & ſemper & omnibus cupias: Vnde prodiit ſanctiſſimū illud Horatii præceptum/premēda ad annum decimū quæ ſcripſeris:quod ſi audiremus Metanœan non agnoſceremus/nec Momum audiremus:Sed multos titillat gloria/& plurimos ſupplantat Philautia quam ſi cæcam pinxeris/recte & Iconice pinxeris: nugas pleriq; omnes edimus abortiuas:& librorum informatoribus ſcripta ephemera tradere ſubarrido uix atramēto feſtinamus: officit etiam nimia interdum cura diligentiaq;: Vnde Tiberium ſcribit Suetonius moroſitate ſtilum obſcurare ſolitum: Et Apelles princeps facile pictorum una in re ſe protogenem ſuperare dicebat:ꝙ ipſe manum de tabula ſciret tollere: Metanœa Momus Philautia Manū e tabula tollere

Rupinæ abrupta ardua montium precipitiaq;:

Rabulæ cauſidici forenſes a radendis/ideſt lædendis uerboſitate auribus/q̄q̄/& a rabie/& a Raui hoc eſt raucitate dictos ſunt qui uelint: Quintilianus quaſi rabulæ inquit qui ſibi diſerti non uidentur/niſi omnia tumultu & uociferatione concuſſerint: hinc Marciano Capellæ in Geometria forenſis rabulatio: Vnde non inepte Rabulas Canes palatinos uocant: Rabula a radēdo quoq; ſiue Radula Columellæ inſtrumentum eſt quo in pice ducenda utebantur: Rauis Radula

Phrynes
Phrynion

Calamitis

R ubætæ a rubis ideſt uepribus ranæ grãdiſſimæ cũctaꝶ: Plinius.xxv. Sunt & ranis inquit uenena rubetis maxime: hinc exiit illud Satyricum Viro miſcet ſitiente rubetam/græci Phrynos uocant/herbam uero Phrynion q̃ in uino pota eaꝶ uenenis aduerſetur: Eſt & rana iter harundines fruticeſq́ degens: unde græci calamiten appellant minimam omnium & uiridiſſimã Plinio.xxxii:

Pedamentum

R idica pedamentũ uitis Plinio Varroni & aliis/ ex harundine/robore/ caſtanea & integra & bifida ſtirpe utiliſſima: Sed & tigni appellatione/inquit Vlp.lib.xlvi. digeſt. tit.de tigno.iuincto oĩa uineis neceſſaria cõtinentur ut pertice & pedamenta quæ alii armamenta dixerunt: At Paulus de uerb.ſig.lib.L.digeſt. Pali ait & perticæ innumeraꝶ materie ridigendi ſunt:& ideo lignoꝶ appellatione non continentur:

R eſimus idẽ q ſimus/& Simo deſimus cõtrarius ſimo:

R eliquum debitũ quod quis debet ad integrũ ſolutionẽ Pomponio de ſtat.lib.rationem inquit reddere iuſſus reliquũ quod apparet ſoluit: Platus i Aſin. Quid reliquũ? aiebat reddere q̃ extemplo redditum ſibi eſſet: Plinius Iunior epiſtolaꝶ.iii. Dum reliqua colonoꝶ minuit ad tẽpus/uires in poſteꝶ exhauſit: unde reliquatores & reliquatio ſceuolæ & Paulo Iuriſconſultis ocupatores iudices edicto prætoris extra ordinem dati æſtimandis iniuriis/q́ per eos ius noſtrum recuperemus de quibus M. Cicero in Verrem/in oratione pro Flacco/Et Suetonius in Nerone/Inde recuperatorium iudiciũ/ de quo idem in Veſpaſiano/& Plinins Iunior in Epiſtolis: In Eccleſiaſtico quoq́ dicitur/ Diuiti decepto multi recuperatores locutus eſt ſuperba/& iuſtificauerunt illum: humilis deceptus eſt/ inſuper & arguitur: Plautus in Bacchidibus poſtq̃ quidem Prætor recuperatores dedit damnatus demum ſui coactus reddidit:

Recupatoriũ
Iudicium

R hus arbor *Syriæ* maſcula fert ſemen lenti ſimile cũ uua rubeſcit quod uocatur Rhus medicinæ neceſſarium inquit Plinius.xiii.

Reſtiones qui ſe pēſiles reſti faciūt & ſtrangulant:quiue digni ſunt ſuſpendio / & iam iam torque illa e funiculis non belle non multum nodata torquati futuri: Plautinus damniſta in moſtellaria/Illi bucedæ erūt multo potius q̄ ego ſim Reſtio: Ad Reſtim prouerbio dicitur rē rediſſe cum re deperdita de laqueo cogitandum eſt/ue luti in ſumma deſperatione nec tantillo ſpeculæ relicto ſed reſtionem reſtiariūq; reſtes facientem appellamus:

Prouerbium ad Reſtim

Satrapes præfecti ꝓuinciæ principes/Satrapia principatus præfectura:A.Gellius.viii. Mauſolus autem fuit/ut.M.Tullius ait rex terræ Cariæ/ut quidā græcorum hiſtoriarum ſcriptores ꝓuinciæ græcæ præfectus quē Satrapen ideſt ducem ac præſidem græci uocant:Et Herodotus libro.iii.hiſt.ſcribit Darium uiginti prouincias quas perſæ Satrapias uocant conſtituiſſe/earūq; ſingulis præſides præfeciſſe:

Satrapia
Mauſolus
Rex Cariæ

Silex Ut Var. Quod habeat ignē ītra ſe ſilentem eſt autē lapis uulgaris paſſim inuenitur duritiei non modicæ coquitur ad calcem/parietum ſtructuræ non inutilis/unde Silicei parietes dicti/additurq; ad ſtrata uiarum hinc ſilicata nūcupata:Vitruuius.ii.Lapicidinæ inquit aliæ molles ut albanæ/aliæ duræ ut ſiliceæ:& inter has temperatæ ut Tyburtinæ.

Silicata

Sublicæ pali lignei/ut lōguriæ fere & Palancæ:Inde ſublicius pons Romæ/e ſublicis nullo ut uolunt ferreo clauo compactus / Cæſar in rerum ſuarum commentariis de ponte illo nobili ſupra Rhenum germaniæ / Non Sublicæ inquit modo directæ ad perpendiculum / ſed pronæ & faſtigiatæ:

Longuriæ
Palancæ
Pons Cæſaris

S peculāris lapis in quālibet tenues facile cruſtas ſinditur patiens ſolis & rigoris tranſluciduſq; : Plinius. xxxvi. Humore hunc terræ quidam autumant quādam ani/ma chryſtalli glaciarii/ & ĩ lapidem concreſcere maniſe ſto apparet/q cum feræ decidere in puteos tales & me/dullæ ex oſſibus earum in eadem lapidis natura poſt unam hyemem figurantur : effoditur.n.e puteis in hi/ſpania : Dat & cappadocia qui cæteris præferuntur nā & Cypros/& Sicilia/& Africa ſpeculares habent lapi/des : Sunt & in Bononienſi Italiæ parte ſed breues ma/culoſi complexu ſilicis adligati: In Arabia quoq; eſſe la/pidem uitri modo tranſlucidum/quo utuntur pro ſpe/cularibus Iuba auctor eſt:

Cryſtallū gla/ciari

Iuba auctor

S alutatorium locum a ſalutando diximus: quādo apud ueteres patronis & diuitibus fiebant per clientes & ami cos matutinæ ſalutationes indicia uenerationis/ut cum mane deos ſalutamus in templis publicis domeſticoue in ſacello : quod ſalutatorium uocabimus hoc eſt ado/ratorium: ſalutare.n. Terentio in phorm. eſt adorare ut Donatus ĩterpretatur/Plautus in Curg. quis hic eſt qui capite operto Aeſculapium ſalutat ? Plinius.xv.de Co/toneis omnia iam & uirorum ſalutatoriis cubilibus in/cluſa / Simulacris noctium conſciis in poſita/quo loco Hermolaus tamen credidit ſalutatoria cubicula deorū penatium ædiculas ſignificare/quas Lampridius Lara/ria appellat a laribus quos matutinis omnibus ſalutare eſſet religio/& nos pauca quædam de hoc in ſacello:

Opinio Her/molai

S trigæ ordines rerum inter ſe coniunctim collocatarum a ſtringendo appellatæ ut ſcribit Feſtus: Columella lib/ro.ii. de fœno : Tunc dæmum conuertemus & utrūq; ſiccatum coarctabimus in ſtrigam / atq; ita manipulos uinciemus: Striges uero aues ĩ auſpicatæ græcis Syrnia a quibus nomen inditum maleficis ut iam dictum eſt mulieribus: quas uulgo dicunt puellos ſtrigoſos redde/re:nam eſſe ĩ maledictis iam antiquis auem ſtrigem cō uenit ut Plinius.xi.auctor eſt:has uolaticas etiam nomi

Syrnia

nabant ut idem tradit Feſtus:ſtrigoſum uero equum ſtri goſum canem gracilem male habitũ macilentũ uocát:

Strigoſus equus

Scaturigo aquæ e uenis terræ emergentis ſcatebra dicit̃: Plinius.xxxi.in mentione aquarum in nigra enim ĩquit Scaturigines non fere ſunt perennes:Columella Niſi tamen ſcaturigo paluſtris obuia ſit: Seruius Scatebras ebullitiones uocat / quæ ſunt / cum aqua in aliquas rimas defluxit:Vnde etiam uaſa inquit æſtuantia ſcaturire dicuntur:

Ebullitiones

Sterquilinia uocant ubi fimus letamenue coaceruatur/ congeritur/marceſcitq;:fimeta eadem dicta Columellæ Plinio/Varroni/& aliis ſub dio concauo loco & qui humorem colligat habenda: & ſtramento integenda / ne in ſole areſcant/Fimus autem ipſe Luna decreſcente & ſicca terræ miſcendus eſt:iuſtum eſt Vehes.xviii.Iugero dari: Sed optima ſtercoratio fit retibus incluſa ſub dio pecorum manſione:

Fimeta

Vehes

Optima ſtercoratio

Symetria latinum nomen non habet inquit Plinius: In corporibus humanis tẽperamẽtũ illud habitudinis recte dicetur/quod optimam ualetudinem præſtat:In ædificiis uero medium quoddam reſpondens longitudini altitudini & latitudini: Vitruuius libro.primo:Symetria & ipſius operis membris conueniens cõſenſus/ex partibuſq; ſeparatis ad uniuerſæ figuræ ſpeciem ratæ partis reſpõſus/ut in hominis corpore/cubito/pede/palmo digito cæteriſq; partibus Symetros eſt:ſic eſt in operum perfectionibus: fit autem cum omnia ſuæ ſymetriæ reſpondeant: Eurythmia uenuſta ſpecies cõmoduſq; ut ille inquit in compoſitionibus membrorum aſpectus: Symetriam neoterici cõmẽſurationem uocát:quæ metiri non ualemus Aſymetra dicuntur:

Symetros

Eurythmia

Subdialia pauimenta quæ ſub dio hoc eſt aere durant: unde & græcis Hypethra / qualia ipſi excogitauerunt locis maxime tepentibus:nam ſub dio & humi idonea magis ſunt pauimenta: ꝙ contignationes humore creſcũt & ſiccitatibus decreſcũt/ ac pandationibus ſidẽtes

Hypethra

mouendo ſe faciunt uitia pauimentis: Gelicidia quoq; & pruinæ ſubdialia corrumpunt: niſi rudus optime temperatum ſubactum fuerit piſum/fricatum & truliſſatum: ſunt & ſubdiales ambulationes a Dio de quo in ſuperioribus:

Subdiales Ambulatiões

Samiata Ferramenta

Samium acutũ/ & ſamiare acuere dixit Nonius Marcellus quod tractum uideri uult a ſamia teſta i ſamo autem figlinarum ars/ unde ſamia uaſa & ſamia teſta Galli ſacerdotes Cybelei uirilia ſibi ipſis diſſecabant Plinius auctor xxxv. Vnde ſamiata ferramenta Aureliano Cæſari in Epiſtola ad ſuũ Vicarium cuius exemplũ ponit Vopiſcus/& nos hæc pauca hic reponere ex ea uoluimus/ ut noſtri temporis milites legere poſſent: Vnde fierent continentiores i hoſpitum bonis abſumendis: Militum inquit nemo pullũ alienum rapiat:ouem nemo cõtigat: uuam nullus auferat/ſegetem nõ deterat: oleum ſalem/ lignum/nemo exigat:annona ſua contentus ſit: de præda hoſtis non de lachrymis prouincialium habeant:arma terſa ſint/ferramenta ſamiata/calciaméta fortia: Nonius Marcellus fidelia ĩquit ſamium uas uſus plurĩmos: Plautus in Aulularia mulſi congialem plenam faciam tibi fideliam:

Silens cœlum

Silens luna dicitur cum in coitu eſt cum ſole ut diximus: interlunium uocaut/ & græci fere νεαν μενην hoc eſt Neomeniam:Silens cœlum ſerenum/& herba ſilens dicetur nũdum germinans:

Saliunca breuis herba & folioſa multæ ſuauitatis: ĩteriecta ueſtibus odorem gratiſſimum reddit Plinius.xxi.

Sipionum cognomen

Scipio baculus Plauto & aliis:uñ Corneliæ genti Scipionum cognomen in re publica Ro. ex eo ꝙ Cor. baculi uicem patri luminibus capto præſtitit:Macrobius:

Subula peracutiſſimi mucronis ĩſtrumentum e ferro notiſſimum/quo utuntur Calcearii ſutores:crepidarii ueteramentarii Sellarii quoq; & Zonarii ad ſuendum:Seneca Indignum ĩin pro diis hominibuſq; in aciem ſuſcepta ſubula armatum deſcendere/Martialis epig. m. in

ſutorem Cerdonē: Das gladiatores ſutoꝝ Regulæ cer/
do:Quodq; tibi tribuit ſubula ſica rapit:Sica breuis gla/
dius uñ ſicarii:Subulo Tibicen Tuſce appellatur Feſtus
auctor de ſubulonibus ceruis dictum eſt i leporatio:

Sincipit aprugnum ex apro/ut ſuillum e maiali: Verrinū
quoq; a uerre/quod placuiſſe maioribus teſtantur leges
cibariæ / quæ ut inquit Plinius cœnis interdixerunt ab/ Abdomina
domina / glandia / teſticulos / uuluas / ſincipita / uerrina Glandia
In homine ſinciput etiam dicitur / unde ſincipitium ca/ Sincipita
pillum legimus:Satyricus poeta / comedam inquit fle/
bile nati ſinciput elixi: Plautus in menechmis / Non ti/
bi ſanum adoleſcens ſinciput intelligo/ſed pro ipſo ca/
pite accipi ſunt qui tueantur / Plinius quidem & Celſus
ſinciput in humani capitis partibus aut nominant: ſed
occiput & frontem: Sinciput tamen caluæ partem a
fronte ad uerticem ſurgētem appellabimus quam græ/
ci ni fallor ideo υπερμετωπων:uocant: Ypermetopō

Spoliarium locus in quo noxii necabantur pœnas dan/
tes/Lampridius in cōmodi Cæſaris uita / Qui ſenatum
occidit in ſpoliario ponatur qui ſenatum occidit unco Spoliarium
trahatur:Plinius Cecilius in Panegyrico Traiani: Non
ſpoliarium ciuium/ cruentarumq; prædarum ſæuum
receptaculum / Seneca decimo quarto epiſtolarum ad
Lucil. Vt iugulari i ſpoliario q̄ i arena mallit: Vermiculata

Scalpturata pauimenta ut uermiculata: quæ facta ſunt
ex teſſellis diuerſi coloris poſt tertium punicum bellum
initum: a ſcalptura dicta ſcalpturata: Plinius trigeſimo
ſexto Romæ ſcalpturatum in Iouis capitolini æde pri/
mum factum eſt:

Scholæ ludus litarius ī quo uacamus diſciplinis litterariis
Auſonius græco ſchola nomine dicta eſt: Iuſta laboriſe
ris tribuantur ut ocia muſis: elegantius tamen numero/ Scolaſticus
multitudinis utimur σχολη ocium uacatio Inde ſcho
laſticus Plinius Iunior epiſtolarum ſecundū annum ſe/
xageſimum exceſſit/& adhuc ſcholaſticus eſt:ocioſum Scola pars li/
dicunt græci;ab ocio litterario:quod tamē negotioſum bri:

Scola pars labri

meritò dixeris/Schola pars labri ſiue aluei in balneis Vitruuio libro quinto: a præſtolando ociandoue dicta/ut occupato ab his qui priores ad balnea ueniſſent labro / in ſchola cæteri circumſpectantes recte inquit ſtare poſſent/Eſt & ſchola in porticibus octauiæ & Philippi Plinio unde .xxxvi. Eiuſdem eſt cupido ait obiectus a Cicerone Verri / ille propter quem Theſpiæ uiſebantur/nunc in Octauiæ ſcholis poſitus/ſcholas noſtri ſodalitates etiam, & conuentum hominum uocant/quales apud nos multæ habentur:

Sodalitates

Sigma menſa Tricliniumq; effigians ſigma litteram græcam / quæ dimidii circuli & lunæ cornutæ notam habet: Martialis ſeptem ſigma capit/ſex ſumus/adde lupũ Item eo diſticho cui lemma eſt ſtibadium / Accipe lunata ſcriptum teſtudine ſigma/octo capit/ueniat quiſq; amicus erit: Lampridius ſcribit Heliogabalum ſigma de croco ſtrauiſſe/cum uiros optimates uocaret ad prandium pro eorum dignitate ſe dicẽs fœnus exibere & cum capit inquit non poſſent uno eodemq; ſigmate: & iam dixerat primus deniq; inuenit ſigma interra ſternere non lectulis:

Heliogabalus de croco ſtrauiſſe:

Sextiuus denarius ſexobolos continet/ in quos ut ſcribit Vitruuius libro ſecũdo: Diuiditur drachma/ quæ latine denarius/Plinius uigeſimo nono. Additis duabus ſextis denarii ſextului:

Drachma

Denarius

Subſcudes appellantur tabellæ quibus tabulæ iter ſe cõfiguntur/coarctanturq;/quia quo imittuntur ſucciditur: ut Feſtus ſcribit: Pacuuius / Nec ulla ſubſcus prohibet compagem/Vitruuius libro.iiii. Trabes ſint compactæ ſubſcudibus: Item.x.& ferreos chodaces uti ſubſcudes/ in capitibus ſcapoꝝ iplumbauit:

Chodaces

Synariſtuntes in eodem prandio conuictores diſcũbentes αριστον prandium unde Ariſtophoꝝ uaſis genus Synariſtuſæ fœminæ ſimul prandentes/quo titulo Menander comœdiam luſit:

Ariſtophoꝝ
Synariſtuſæ

Sitanius panis/ Plinio.xxii. Sitanius hoc eſt trimeſtris in/

cuſſa in facie, aut diſquāmata inquit cum melle aptiſſime curat: & eodem loco paulo ſup̄. Nauticus panis tuſus atq; iterum coctus ſiſtit aluum, & item de Autopyro, Ad omnia autem hæc fermentatus, q uocatur Autopyros, utilior: Sitanium audio quoſdam dicere panē ex depurata farina, ut cumq;, frumentaceus panis eſt: σιτος frumentum: — Nauticus pa- / Autopyros / Sitos

S itula & ſitella uas aquariū & ſortiū, ut urna quoq;, Plautus i caſina, & ſitulam huc tecum afferto cum aqua, & ſortis: Item coniiciam ſortis in ſitellam, & ſortiar, Verg. Quæſitor Minos urnam mouet: idem: ſtat ductis ſortibꝰ urna, Feſtus: Nanum græci uas aquariū dicunt humile & concauum: quod uulgo ſitulū barbatum uocāt; nam & Vitruuio lib. x. i machina aquaria ſituli ærei cōgiales nominantur: Nani pumiliones dicti: — Sitella / Vrna / Nani / Pumiliones

S cribilitæ ædulia, fere ut Placentæ non ſine caſeo ſimiles (ut arbitror) oſellis noſtris, caſeo, ouo croco, paſſulis, Cinamo, Sacharoq; cōditis, meminit Plautus, & Martialis quidam ſorbilitas malunt: — Placentæ / Oſella

S tibium uenuſtandis p̄ſertim oculis idoneū eſt: Hieronymus. iiii. Hieremiæ: Cū ueſtieris te coccino cū ornata fueris mundo aureo, & pinxeris ſtibio oculos tuos fruſtra cōponeris: Eſt & illius i medicina uſus, Plinius. xxviii. Lachrymoſis oculis plurimū confert ſtibi quod quid ſit dicemus i metallis Vñ lib. xxxiii. Naſcitur argentariis inquit metallis ſpumæ lapis candidæ nitentiſq;, non tamen tranſlucentis, Stimmi appellant alii ſtibian alii alabaſtrum, aliq Turbaſin, ſed larbaſon pro turbaſe Dioſcorides uñ ſtibiatus Vis eius aſtrigere ac refrigerare, pricipalis aūt circa oculos, nāq; ideo etiam Platyophthalmon id appellauere: qm̄ dilatet oculos: & fluctiōes ihibet oculorum, exulcerationeſq; & ſcabritias emendat: — Stimmi / Sribia / Alabaſtrum / Turbaſis / Larbaſos / Platyophthalmon

S megmata quæ extergunt: Vnde ſmectica uis ἀπο του σμηχειν ideſt ab extergendo Plinius trigeſimo primo, quicūq; ſal acopis additur ad exalfactiones, item ſmegmatis ad extendendam cutem leuandāq;, & libro. xxx. — Smetica

omniũ cochlearum cinis ſpiſſat calfacit Smectica ui/& ideo cauſticis miſcetur:

Electrum

Succinum quod electrũ quoq; ab arboribus pinei gene/ris defluente medulla gignitur in inſulis ſeptemtriona/lis oceani: Vt gummi in ceraſis/reſina pineis erumpit humoris abundantia:denſatur rigore/ tepore uel mari ut ſcribit plinius.xxxvii.habetur & foſſile ut Philemon tradit/ Succum eſſe ueteres noſtri credidere/ qui ob id Succinum appellauerunt expetitum a matronis/in deli

Chryſolectrũ
Gleſſum

ciiſq; habitum:a Caliſtrato Cryſolectrum dictũ eſt:Ger/mani Gleſſum uocant:Attritu digitorum accepta ui ca/loris attrahit in ſe paleas & folia arida/ut Magnes fer/

Harpaga

rum: Vnde in Syria Harpaga nuncupant/ ut diximus Domitius Nero capillos coniugis Poppeæ Succinos nominabat a ſuccini colore/ qui in melle cognoſcitur:

Electrides iſu/|læ

Sed lucidior:ab eo electrides inſulæ de quibus idem Pli nius libro.iii. Electridas uocauere in quibus proueniret ſuccinum quod illi electrum appellant uanitatis græcæ certiſſimum documentum: Fit & electrum cura: auro argento addito/ natiuum quoq; eſt/ ubicũq; quinta ar/genti portio eſt in auro: nãq; omni auro argẽtum in eſt uario pondere ut refert idem Plinius.xxxiii.

Collatio

Symbolum collatio/nota/anulus/numi perexigui ſpecies quibuſdam ſcriptoribus: ſunt hæc nota adeo/adeo ui/lia ut non ſit fortaſſe qui ea titiuilicio empſitare uelit:ut aliquibus proſint tamen poſita:

Strophium faſcia quæ uirginalem errorem ut ĩquit No nius cohibet papillarum: Turpilius epiſtola excidit mi/hi inter tunicã ac ſtrophiũ collocata: Apu'eius de illo in

Faſcia
Succintula

telligens rurſus ſe a faſciola prænitente altiuſcule ſub ip ſas papillas ſuccintula Martialis Faſcia creſcentes do/minæ compeſce papillas:Vt ſit ꝙ capiat noſtra tegatq; manus:Idẽ fere Amictoriũ de quo eſt diſtichon:Mãmo ſas metuo teneræ me trade puellæ. Vt poſſint niueo pi/ctore lina frui: nam mãmillare ipſum eſt ſtrophiũ ſed e pellibus/Vñ eſt:Taurio poteras pectus cõſtrĩgere tergo:

Nam pellis mãmas non capit iſta tuãs: Strophia coro/ næ Glyceræ mulieris inuentum ut uoluerant / & ſtro/ phiola ut diximus: Strophum inquit græce ſtrophion dicitur:pro inſigni ponebatur in capitibus ſacerdotum: alii id coronam eſſe dixerunt: Noſtri ſtroppum e uirili/ bus uocant ad ligandum: Strophum Vitruuius.x. Re/ mi inquit circa ſcalmos ſtrophis religati/Stropha plena artis & mendacii excuſatio στρεφω/ uerto: Plinius Iu/ nior ĩ epiſtolis/aliquam ego ſtropham ĩueniam/ epigrã/ matarius poeta Iam ſtropha talis abiit: Strophia aquo Stropha

S talagmium inaurium genus Feſto:Cecilius/ex aure eius ſtalagmium domi habeo Plautus ĩ Menechmis Inauris da mihi facienda pondo duum numum ſtalagmina/eti am ſi ſpathalia quidam legunt: Dictum ut arbitror ſta/ lagmium quia ut ſtilla dependet/ ueluti chalcanthi ſpe/ ciem puriſſimam ſteriæ ſiue guttæ ſimilem ſtalagmium appellant: Plinius.xxxiiii. Quarũ e lateribus diſtillnates hyberno gelu ſtirias/Stalagmium uocant/ neq; eſt puri/ us aliud ο σταλαγμοσ/ ob ſtillicidium/ gutta/habe/ tur & Stalagmus ſerui nomen eidem Plauto ĩ captiuis: Si ſpatalia Plauti locus Stalagmus

S pinther armillæ genus quo mulieres uſæ ſunt brachio ſummo ſiniſtro ut ſcribit Feſtus:Plautns in menechmis: Et ſpinther:ut ad aurificem feres/& fieret nouum:Acro cherion dicitur Priſciano / ſignificareq; aut fibulam / in humero/aut armillam: Laertius uero Spintheres uocat Cometas ſcintillanthes quæ iaculantur ab aere: σπιν/ θηρ/ latine ſcintilla: Spintriæ Lampridio in uita Helio/ gabali/& Suetonio monſtruoſarum & nefandarum li/ bidinum/ nouiq; concubitus inuentores dicuntur/ qua/ les Tiberius Cæſar undiq; conquiſciuit: Et Heliogaba/ lum tradit Lampridius libidinum quædam genera ĩue/ niſſe ut Spintrias ueterum malorum uinceret:At caligula urbe ſummouit. Acrocherion

S patalių a ſpatale nympha cuius mentio apud Claudia/ nũ habeatur alii a ſpathe palmaꝝ: ſiue a uerbo græco σπαθαλαω delicior/ laſciuio/ dictum uolunt ut cũq;

Spathæ

mulíebris genus eſt ornamenti: Plinius.xiii. ex auctori-
tate Iubæ ſcribit circa Troglodytarum inſulas fruticem
in alto uocari Iſidos: Plocamon, hoc eſt Iſidis crines, co-
rallo ſimilem ſine foliis, præciſum mutato colore in ni-
grum dureſcere, cum cadat frangi: Item alium qui uoce-
tur Charitoblepharon, efficacem in amatoriis ſpatha-
lia eo facere & monilia fœminas: Spathæ uero & ſpatu-
læ palmarum rami: idẽ Plinius. xvi. Palma ſola ut dictũ eſt
habet i ſpathulis fructum racemis propendentem: libro
autem. xiii. iam dixerat Pomum eſt non inter folia ut in
cæteris, ſed ſuos inter ramos palmitibus racemoſum.

Ventralia

Digitale

Semicinctium quo ſupra ueſtes ſemicingebantur ut no-
mine apparet: Martialis diſticho cui lẽma ſemicĩctium:
Det tunicam diues ego te præcingere poſſum Eſſem
ſi locuplex munus utrũq; darem. Sunt & puellarum
ſemicinctiola & uentraliola, nam & uentralia cingentia
uentrem dicemus: ueluti ab humeris humerale & ſuper
humerale in ſacris litteris: a pectore pectorale, a fœmo-
re fœmorale a brachio brachiale, & a digitis digitale, de
uentralibus meminit Plinius.

Calculus æne⁹ quo Iudices athenis ſuf- fragit

Spondylos qui Homero Aſtragali inter cætera ſignifica-
ta græcis etiam nodos ſignificare legimus & ſpondyli-
on internodium: In ceruice ſeptem habentur ſpondyli
uertebræue ſpinam hominis ad coſtas uſq;. xii. conſtitu-
unt: proximæ coſtis quinq;: nam ceruix & ſpina ex mul-
tis uertebratis orbiculatim oſſibus flexilis articulorum
nodis iungitur, quibus homo rectus aſtat, & ad neceſſa-
ria opera curuatur: Calculum quoq; æneum quo iudi-
ces athenis ſuffragabantur, hoc nomine appellabant,
Plinio libro xxxii. modo piſcis genus eſt ſpondylus, mo-
do callus carnoſus ad eſcam oſtreorum omnium interior
a uerticilli quadam ſimilitudine: Eſt eidem Plinio. xxvii.
Serpentis genus ſpondile, Et inter peregrinas arbores
ſpondylion libro. xii. Martialis in ſanteam ſpondylos
oſſicula animalium quæ cibis adhibentur uocat: Roſos
tepenti ſpondylos ſinu condit: niſi de oſtrearum & cõcha-

rum callo forſitan intellexerit:

S tamen quod ſtat in tella/ trama quæ imittit/ ſubtegmen
quod ſubit ſtamini/ de quibus M. Varro i libris de ligua
latina: Vitruuius libro. x. Tellaꝗ organicis adminiſtratio
nibus cõnexus ſtaminis ad ſubtegmen: quæ uero de tel
lis fila cadunt putrida Titiuilicii nomine ſignificant/ ut Titiuilicius
ſcribit Fulgentius Plautus in Caſina non ego iſtud uer/
bum empſitem Titiuilicio. M. Cornutus in ſatyra Titiui
licii ſal cedo tibi: unde Feſtus Pompeio Titiuilicium nul
liꝰ eſt ſignificatiõis: Notiſſima ſunt aũt hæc ipſa & ideo
expoſitionis multæ non indaga/ ut pleraq; alia/ quæ ad/
ſcripſi tamen quia & paucis & omnibus dicta lege ſcri/
bere me oportuit.

S ericarius textor & ſutor Sericæ ueſtis quæ bõbicina di/
uerſa ſunt tñ qui uelint: ſubſerica non in totum ſerico te
xtilis: ſed adiecta alia materiæ contexta/ oloſerica ſolida
e puro ſerico ueſtẽ oloſericã in ueſtiario ſuo Aurelianus
Cæſar non habuit ut refert Vopiſcus ſericatus Caligula
Cæſar ſerica ueſte indutus Suetonio appellatur/

S ortilegi futura ſortibus eliciunt pronuntiantq; / his fi/
dem adhibent/ & ſecundum ſortes eligunt quid facturi
quid non facturi ſint: ut olim Vergilianis uerſuum ſor/ Virgilii uerſi/
tibus Hadrianus ſuper Traiano / & Albinus de ſe ipſo bus ſortes da/
Marcus Cicero in ſecundo Diuinationis / Inuentas ſor: bantur
tes ſcribit (& uerißimé quidem) ad queſtum ad ſuper/
ſtitionem / ad errorem / Sors autem dicitur res homi/
num in dubitatione/ quæ diuinam indicat uoluntatem
Auguſtinus auctor: Sors caput in pecunia cui accedit
uſura fœnuſue quod impẽdium quoq; de quibus. M.
Varro i libris linguæ latinæ/ & nos ſupra:

S iparium ueli genus ſcenici: Apuleius primo Aſini aurei:
ſiparium ſcenicum complicato/ & cedo uerbis cõmuni/
bus: Idem libro decimo auleo ſubducto/ & cõplicatis ſi/
pariis ſcena diſponitur: Iuuenalis pro ſcena: Cõſumptis
opibus uocẽ Damaſippe locaſti Sipario clamoſum age
res cũ Phaſma Catulli: Feſtus Pomp. Sipariũ genus ueli

mimicũ/mimi uero ſcenici:

S eſquipes: pes unus cũ dimidio / unde ſeſquipedalis Horatio & Martiali: ſignificat.n. ſeſqui non modo integrũ id cui iungitur ſed integrum & ſemis / & maxime cum agitur de mẽſura modi numeri tẽporis: Inde Pli.xxvi. Seſquiobolus / ſeſquihora Cecilio / Seſquimenſis Columellæ & Varroni: ut ſeſquimodius Seſquiopera & ſeſq culeare dolium capiens culeum & ſemis: Seſquiopus Plauto in captiuis: Seſquidigitale foramen Vitruuio.x. & ſeſquidigitus: Seſquiplaga Tacito: habet & ſeſquũs ſeſquũtiaue / uncia cũ dimidia quæ capit digitos duos:

Seſqobolus

S tacte e myrrha odorata arbore gutta dicitur ſpinte pro fluens / priuſq̃ incidatur cortex: quæ inter unguẽta maxime probatur: ut ſcribit Plinius.xii. Dioſcorides & alii: Plautus in Curgulione / Omnium odor unguento præ tuo mihi nautea eſt: Tu ſtacte / tu Cinamum / tu roſa:

S araballa ueſtimenta in uſu parthorum cum primis fluxa & ſinuoſa / Hieronymus Danielis.iii. Capillus capitis eorum nõ eſſet aduſtus / & Saraballa eorum nõ fuiſſent ĩmutata: quo loco Nicolaus nec ſcio an recte / brachas æſtiuas & breues interpretatur:

S agum & hypocoriſticos ſagulum ueſtis militaris æqualiter (ut uolunt) lata: utcũq; / & lana & colore uilis erat ueſtis: a qua ſagatus / Sago indutus unde eſt Vis te purpureum Marce ſagatus amem: Suetonius in Iulio Cæſare Duobus tricliniis / uno quo ſagati palliatiue altero quo togati cum Illuſtrioribus prouinciarum diſcumberent / Sagariam ſagorum uocant negociationem ut Lintea / riam linteorum:

Sagatus

S ynthesis ueſtimẽtum breue expeditum e uariis lanæ coloribꝰ de quo Martialis / Synthesibus dũ gaudet eques Dñſq; ſenatus: nam hoc genere ueſtis toga poſita uſi ſunt Romani per ſaturnalia / Vnde ſuo diſticho / Dum toga perquinas gaudet requieſcere luces Hos poteris cultus ſumere iure tuo: Syntheſiatus olim Nero Cæſar & excalciatus prodiit in publicũ non ſine nota: de Syn

Romani qua ueſte per ſaturnalia

theſi ueſte mentio habetur & apud Iurecõſultos: eſt &
ſyntheſis fictilis genus uaſis eidem Martiali: At Plinius
per Mithridaticam ſyntheſim compoſitionem intelli/ Mithridatica ſintheſis
git antidoti: Et Sceuola. xxxiiii. libro digeſt. omnem
poſſeſſionem prediorum ſyntheſin interpretatur:

Strigium ueſtis hiſpanica/ueluti ſaraballũ Parthica/Rhe Rhenones
nones Germanorũ/Maſtrucæ Sardorum/Amyſtis thra Maſtrucæ
cum maxime quibuſdã/unde Horatio ſit Baſſum thre Amyſtis
iecia uincat Amyſtide/habent.n.nationes ſuas ueſtes &
nomina: Pro genere poculi accepiſſe Horatius tamen
amyſtiden cui dubium eſſe poteſt/quando Amyſti ad/
uerbialiter græcis dicitur uno fere hauſtu/ſine reſpiratio
ne quod largiter potantes ſolent: poculum uero & uas
eſt & potio ut diximus:

Strigles ut diximus canaliculos in columnis Vitruuius
uocat libro.iiii.&.vii.Strias extuberantias prominentes
quas græci Exochas appellant: Strigiles uero a ſtringẽ/
do quod eſt exterẽdo dictæ ſunt:ſiue e ferro ad frictũ iu
mẽtorũ habeãtur:ſiue e pano craſſo & ruuido ad uſum
hominũ/in quem e ferro etiã receptæ: græci Stlegidas Stligidæ
dixerunt unde noſtris forſitan ſtrigiles: ſunt & ſtrigiles Strigiles
ad uſum chirurgicorum: Cor. Celſus libro. vi. Cõmo/
diſſime medicamentum per ſtrigilẽ auribus inſtillatur:

Stola ueſtis matronalis/ unde Stolatus pudor/In cuius
imo adſuebatur faſciola cui nomen Inſtita: Horatius
ſubſuta talos tegit iſtita ueſte: Limbus idem fere Vergi/ Limbus
gilius de Didone/Sydoniam picto chlamydem circun/
data limbo: Limbus ueſtis quoq; genus eſt Nonio pur/
puram in imo habens adſutam ut iam ſcripſimus:

Supparum ueſtimentum puellare lineum Feſto Pomp.
At Nonio linteũ fœmorale ad talos pendẽs dictum ꝙ
ſubtus appareat/Suppara quoq; in nauibus nominata
Plautinus Dœmones in Rudẽte/Si tu de illarũ cœnatu
rus ſupparis/illas curãdum cenſeo ſcepario: Si apud me
eſurus es mihi dari operam uolo: Lucanus Imaq; pan/
dens ſuppara uelorum perituras accipit auras:

S occus & ſocculus muliebre calciamētum/nam come/
Socculus dos cū ſoccis norūt elemētarii: Apuleius alius ſoccis ob auratis indutus ſerica ueſte/mūdoq; præcioſo/& adtex/tis capite crinibus/inceſſu ſuperfluo fœminā mentieba/tur: Suetonius in Vitelio Cæſare pro maximo munere a Meſſalina petiit ut ſibi pedes præberet excalciādos de/tractūq; ſocculum dextrum inter togam tunicaſq; ge/ſtauit aſſidue/non nūq̄ oſculabūdus: Idem in C. Caligu/la/modo in ſpeculari caliga/nō nūq; in ſocco muliebri:
Socci ēt uiris Seneca in uſu uiris etiam fuiſſe oſtendit: ſcribens Cæſa/rem dictatorem porrexiſſe oſculandum pompeio pœ/no ſiniſtrum pedem / ut oſtenderet ſocculum auratum margaritiſq; diſtinctum quem geſtabat:

Sarrite S arculū ad foſſurā terræ idoneū inſtrumentū a ſarlendo
Saritor hoc eſt aperiēdo: eo. n. finditur terra: Horatius: Gauden/
Sartor tem patrios findere ſarculo agros: nā ſarire aperire dixe rūt ueteres: Vnde ſetæ/& ſaritor q & ſartor ī re ruſtica.

S truthos paſſer græcis: Vnde ſtruthopodes a paſſerinis pedibus Plinio libro. vii. ſignificat & ſtruthionem cæte/raſq; aues/quod & latini in paſſeris uoce receperūt/dici/tur & mimographis preſertim pars obſcœna in uiris a
Catulli locus ſalacitate eius auiculæ: atq; īde forſitan paſſer ille Catul/lianus: Struthion uero herba fullonum noſtris & radi/cula/quæ candorem lanis affert ſucco purgandis adhi/bito: hinc Lanaria etiam dicitur & ſaponaria: Vnde ασ
Lana ícurata τρουθιστους Lanas uocant incuratas:

S andalium & ſandalū indumentū pedis uocant/ut ſoleā unde ſandaliarius uicus. P. Victori in quarta urbis regio ne: Gellius. xvii. noct. att. In ſandaliario īquit forte apud librarios fuimus / Et ſandalioris ſardinia inſula dicta a forma. Plinius. iii. Sardiniam ipſam Timæus Sandalio/tin appellauit ab effigie ſoleæ: Myrſillus Ichnuſan a ſi/
Ichnos militudine ueſtigii ιχνος ueſtigium: Vnde Ichnogra/phia Vitruuio in areis forma & ueſtigiū quodāmodo deſcriptioq; operis futuri: Orthographia uero erecta frontis imago/Scenographia totius tecti/quod ſcenam

græci ideſt tabernaculum & tentorium nũcupant/Inde Scenophegia feſta tabernaculorum de quibus in ſacris hæbreorum monimẽtis a liberatione eorum de ſeruitute ægyptiaca primum inſtituta:

Scenophegia

S caphium uas ad horas de quo ex Martiano iam docuimus: Vitruuius lib.ix.id ipſum Scaphen & hemiſphærium ab Ariſtarcho ſamio inuentũ inter horologia appellare uidetur:ad quem uſum/cũ nõ cauo ambitu ſed plano deſcriptum eſt Area ea Diſcus uocatur quaſi lenticula Plutarchus i Numa ſcaphiis uaſis cauatis ſoli oppoſitis non ſine fomentis elici accẽdiq; ſcribit ignem ueſtæ ſacrum/ſi forte extinctus fuiſſet: Veluti Romæ tum Mithridatici tum ciuilis belli temporibus ſimul cũ ara periit: Sed Scaphion caluariã e græcis ſunt qui uocãt: de Scaphio in alio ſignificatu Plautus & Iuuenalis/de quo ſcripſimus:Scaphidion Cymba charonis dicta Luciano: Scapha nauicula quæ additur magnis nauibus: Si nauem cũ inſtrumento emiſti preſtari inquit Labeo. xxxiii.ff.libro tibi debebit ſcapha nauis:

Scaphidion cymba charõtis

S pecillũ e ferro argẽtoue chirurgicũ inſtrumẽtũ quo utũtur ad explorãdũ uulnerũ/carcinomatũ/fiſtularũq; pgreſſus & altitudinẽ: Celſus libro.v. Demitti ſpecillum in fiſtulam cõuenit ut quo tendat aut q̃ alte perueniat ſcire poſſimus:erit & ſpecillum paruum ſpeculum:

S calpellum a ſcalpro:uſus eius eſt chirurgicis ad ſecanda quæ computruerũt indurueruntq;: ad uenas aperiendas in phlebotomia/& ad alia:Plinius.xxviii.Nidor cremati ſenſum oẽm ſcalpelli adimit: Cor. Celſus libro.viii. Tum dæmũ ad manũ ſcalprũq; ueniendũ eſt:& libr.ii. de miſſione ſanguinis Ita ſi neruũ inquit ſcalpellus attigit ſequitur neruorũ diſtentio: Græci ſcalpellũ quo uena aperitur φλεβοτομον uocant: nam φλεβον uenã dicunt unde & Phlebotomia/cuius monſtratorẽ uolũt Hippotamũ dum uena cruris percuſſa/pfluẽte ſanguine ſeſe exonerat: Suetonius Scalpro librario Cn. Piſonẽ in carcere ſcribit Venas ſibi aperuiſſe/Et Columellæ

Scalpellũ uenæ
Phlebotomiæ monſtrator

mentio eſt Scalpri ruſticani/ ac Plinio in emplaſtratione libro.xvii. Horatio ſutorii ſcalpri/ Si ſcalpra & formas non ſutor inquit i ſermonibus:

Seps
Oniſcos
Scolopédra
Incile

S eptæ medicamenta quæcũq; quibus uis eſt erodendi: quæ dicitur ſeptica/a σεπτιν erodẽdo putrefaciẽdoq; Cor.Celſus.v. quædam emplaſtra ſunt exedentia quæ ſepta græci uocant/ exedunt ea carnem & excreſcentia carnis/ Vnde & ſeps mille pedæ ſpecies oblonga/piloſis pedibus/pecori præcipue infeſta/ qm̃ erodit quos mo/morderit:& loc⁹ tactus putreſcit:Pli.xxviii.Multipedæ duo tradit genera/unũ arcuatim repens tactuq; contra/hens ſe/græcis oniſcon/alteꝝ ſepa & ſcolopendrá mino rem quæ pernitioſa non arguatur:At paulo ſuꝑ.dixerat lacerta quam ſepa/ alii calcidicen uocant in uino pota morſus ſuos ſanat:Eſt ſerpens alia hoc nomine tabifica Auſonius.An libyæ ferale malum ſit romula uox ſeps: Lucanus.viii.Pharſaliæ oſſaq; diſſoluens cum corpore tabificus ſeps/niſi forte intelligant de illa cuius meminit Plinius:Septa uero Vlp.libro.xliii.digeſt.ea ſunt quæ ad Incile opponuntur aquæ deriuandæ compellendæue ex flumine cauſa/ſiue e lapide aliaq; materia ſint ad con tinendam tranſmittendamq; aquam excogitata: nam incile locus eſt depreſſus ad latus fluminum ex eo duct⁹ ꝙ incidatur lapis namq; aut terra inciditur unde primũ aquæ ex flumine agi poſſit:

Sycos
Ficus

S ycoſin & Sycon ulcus ſedis/quod latini ficum/appellãt unde ficoſus:in latitudinem ſe deſuper fundit cui & do/lores & Bubones cõtrahunt ut ſcribit Pollux: Dicitur & Sycaſi ſycados Pauſaniæ grãmatico.Cor. Celſus in partibus fieri tradit quæ pilo integuntur ut in capillo barbaq; eius hæc uerba ſunt ex libro.vi.Eſt etiam ulcus quod a fici ſimilitudine ſycoſis a græcis nominat/ caro excreſcit:eius duæ ſpecies/alteꝝ ulcus duꝝ & rotũdum eſt alteꝝ humidum & inæquale:Ex duro exiguũ quid/dam & glutinoſum exit:ex humido plus & mali odoris fit utrũq; i his partibus quæ pilis integuntur/ ſed quod

callosum & rotundũ maxime in barba / quod humidũ maxime in capillo: Fungo quoq; simile ulcus in eadẽ ſede naſci ſolet / quod medicamẽtis interdũ uehemẽtioribus / uel ferro adurẽdũ eſt / fũgus ipſe græce μυκυτις:

Fung⁹ mechitis

S iriaſis infantium nunc diſtillatio / nũc aduſtio dicitur Plinius. xxii. de Verrucaria herba Folia infantium diſtillationibus quod Siriaſin uocãt illita medẽtur: Idem. xxx. Oſſibus ĩ canino fimo inuẽtis aduſtio infantiũ quæ uocatur ſiriaſis adalligatis emẽdatur: Dictam uolũt a ſirio aſtro / feruẽtiſſimo: ſiue a ſiris hoc eſt cauernis & ſcrobibus quoniam inflamatio ſit circa cerebrũ & tuniculas eius fiatq; oculorum cauitas : pallor & corporis ſiccitas Alexander in problematis Cauma uocat: quam euenire interdum & non pueris conſtat:

Cauma

S cotoma & ſcotodiniã quoq; lenti & frigidi humores in cerebrũ delati inducũt ita ut eo morbo affecti minima occaſione ſuccidãt: cũ oĩa uerti oĩa circũagi eis uideant̃ non ſine tenebris quãdoq; ob oculos: Vnde Vertigines noſtri uocãt : fit & auriũ ſonitus & dyſcoia : Heraclitus epheſius ab eorum quæ ſcripſerat obſcuritate Scotinos eſt appellatus:

Scotinos

S trabones & ſtrabiſſimi hii dicũtur qbus oculoꝝ pueſio in ſiniſtrã eſt dextrãq; partẽ: nõ aũt ſurſum deorſumue ex Aphrodiſæo: Pli. xi. de oculis uni aĩalium homini deprauant̃ unde cognomĩa Strabonũ & pætoꝝ: ab iiſdẽ qui altero lumĩe orbi naſcerẽt̃ Coclites uocati: Pæti aũt qui huc illuc celeri motu uerſant̃ nõ æque uitio dantur ut Strabones : Oratius Strabonẽ appellat Pætũ pater: porphirio dixit leuiter & parũ inclinatus oculis:

S ingultus ex repletione ſæpius peruenire ſolet / excitatur interdũ ex ĩmodico fletu Apuleius: Altius eiulãs ſeſe & aſſiduis ſingultibus ilia quatiẽs mihi etiã lachrymas excuſſit: Finiri ſingultus ſternutamẽto cẽſet Cor. Celſus libro. ii. & Hippocrates Aphoris. vi. ideo monet Plato nares extimulãdas in ſingultu / ut fiat ſternutatio : ꝓdeſt & ſingultiẽti ſpiritũ cohibere / & aquã multã ad ſotũ fau-

Ad ſingultus tollendos

cibus immittere:ex inanitate proueniens in morbis ſin/
gultus lœtalis eſt:

S trophos inteſtinorum quædam tormenta græci dixere
Cor.Celſus.ii.Vbi circa umbilicum inteſtina torquẽtur
ſtrophon græci nominant:coxæq; dolores manent:

Durities
Durum
Splenetis re/
medium
Lienici
Lienoſi
Aſplenon
Myrobalanũ

S clirofis a medicis durities ſplenis appellatˀ σκληρίασ
duritias græci dicũt σκληρότισ durities / nã σκληρον
durum: Affectus præterea Lien intumeſcit/& in intenta
ambulatione curſuq; dolor & quædam difficultas eſt/
Vnctiones frictiones/ſudores/neceſſarii: poſt cibum dã/
da ſpleneticis aqua a ferrario fabro in qua cadẽs ferrũ
ſubinde extinctum ſit:ut Celſus.iiii.ſcribit : Inde Lienici
Plinio.xxviiii.q & Lienoſi:Vitruuius primo / Aſplenon
cretenſes medicamentũ uocant quo curãt inquit Lieno
ſos/Cõfert & ex unguento & palmulis quod Myroba/
lanum græci nũcupant ut idẽ Celſus auctor eſt:

Atonia

S cintillatio ſtomachi feruor eructans ſpiritum calentem
ſcintillæ modo:nam ſtomachi morbi eſſe ſolent ingens
calor/inflatio/exulceratio/iflamatio pituita/bilis/faſtidiũ
& alia : in quibus reſolutio græcis Atonia peſſimum ut
i'le inquit uitium:cum cibi non tenax eſt/deſinit ali cor/
pus/ac ſic tabe conſumitur

Priapiſmus
Satyrios
Diaſatyrion

S atyriaſis ægritudo eſt genitalibus intentionẽ cũ dolore
inducẽs urgẽte tentigine/eadẽ(ut audio)Priapiſmus di/
citur:ſed tẽtio iugis aliis dicitˀ abſq; uolũtate ueneris cui
frigida cõferũt:Satyrion græci pruritũ & ueneris ſtimu
los appetẽtiãq; uocant:Medici medicamen frigẽtes tor
pẽteſq; exercitãs in ueneré Diaſatyrion noĩant:alii ſaty
riũ:Pli.xxvi.Satyrion herba dr̃ quæ cõcitatricẽ uim ha/
beat ita ut radix eius manu ſi teneatˀ uenerẽ ſtimulet:&
itẽ/In totũ quidẽ græci inqt cũ cõcitationẽ hãc uolunt
ſignificare ſatyrion appellãt: Sed nõ belle ꝓfecto cuidã
noſtro cõtigit/qui dum appetit & cõcitat:cõcidit oppe/
tiit/ Exſynceraſtus factus uerius qdẽ ac peius q̃ ſyncera
ſtus ſeruus ille Plautinus pertimeſcebat:Eſt & circa na/
turalia uitium inquit Celſus.iiii.nimia profuſio ſeminis

quod ſine uenere, ſine nocturnis imaginibus ſic fertur ut interpoſito ſpatio tabe hominē cōſumat, Gonorrheā diximus: γονὴ ſemen humanum: Gonorrhea

S tegnæ febres conſtrictæ dicūtur, Plinius libro.xxiii.de ficubus calorē refrigerant ob id non negādæ in febribus inquit conſtrictis quas ſtegnas uocant:

S ciros & ſciromata græci duritias appellant: Sed duo genera earū fecere, Inſanabiles alias & loco quē infeſtant ſenſum adimētes, alias uero locū ipſum retuſiorē reddere ſolitas: Pli.xxv.de Buphthalmo herba: Hæc cum cæra ſciromata diſcutit: Hermolaus Stratomata legebat: Naſcitur & in uentre uiris durities Molæ fœminarum ſimilis ſciros a medicis appellata ſicut Oppio capitoni: Plinius libro.vii. Sciromata

S ynochus febris cōtinua cōtinēſue a medicis noſtris uocat inter putridas uitiato ſanguine iteriora & exteriora hois accēdēs eſt tū συνεχὴς cōtinuus, συνέχεια cōtinuitas, συνεχῶς cōtinue: Vnde rectius ſynechū medici dixiſſent: Nam ſynochus etiamnum erit coniūcta febris, ut ſūt aliquæ: σύνοχος cōiūctus συνέχω cōiungo: Febris cōtinua Medicorū īcuria

S paſmus uulſio cōuulſioq; græcis dicit, & ſpaſmata conuulſa & quod idē eſt uulſa: cū nō modo ruptū aliquid eſt, ſed nerui quoq; illi quos Inas hoc eſt febras uocant. At medici neoterici uillos, Laceſſiti & uulſi ſunt: p quos uis attractiua naturalis ſuū exercet opus ut refert Galenus, Nā ſpaſtici & ſpomeni appellant q aliquo ſpaſmi genere tenent: & Cōuulſi recte dicūtur: Pli.xxi.de pulegio ſilueſtri qui Blechos, Ante acceſſionē horrorū Conuulſis inqt & torminibus: Celſus lib.ii. Frigus modo neruorū diſtentionē, modo rigorē infert illud ſpaſmos hoc Tetanos græce noīatur, Et Hippocrates Aphoriſmorū. ſeptimo in uulneribus fortibus ſpaſmus aut Tetanus inquit malum: Aphrodiſæus aquam calidam circunfuſam rigorem ſoluere ſcribit qui Tetanus dicitur: quiq; ex lētis frigidiſq; humoribus generatur: ſoluere autē nō Spaſtici Spomeni Tetanos

proprie · ſed ex accidēti per medium aliquod hoc eſt p
inſidentem caliditatem : Rupta uero Rhegmata græci
Rhegmochaſmos nominãt : Vñ Rhegmochaſmos rupta uena/ ſanguinis
reiectio de qua iam dictum eſt:

Scabies ſcabere cogit corpus/ & ſcabrum illud aſperũq;
reddit/ unde nomen / modo ſicca naſcitur eo maiorem
Agria pruritum inducens/ & Agria id eſt fera merito dicenda:
modo humida/& pinguior cũ puſtulis ſaniem uel pus
Pſora educentibus/Pſora græcis/quo aſperior eſt quoq; prurit
magis eo difficilius tollitur:

Sanies ĩ uulneribus ulceribuſq; dilut⁹ quodãmõ ſanguis:
nã ſanguie q ide manat ea tenuuior eſt/uarie craſſa glu
tinoſa & colorata:Pus uero craſſiſſimum albiſſimũ glu/
tinoſius & ſanguine & ſanie : Sanies quædam eſt quæ
Hydrops ab aqua dicit̃ tenuis ſubalbida/ ex malo ulce
re exiens:alteram Meliceriam nuncupat Celſus libro .v.
craſſiorem glutioſioremq; melli albo ſubſimilem/ unde
ſit nomen:Puris uero genus illud eſt ſubalbidum quaſi
unctum colore & pinguedine oleo albo non diſſimile/
Eleoden recte uocant:Pus ipſum a græco πυον/Vnde
Empiema ſanguine corrupto uel pulmonis epatiſq;
Empiema ulcere morbus dicitur:Et Empici ſanioſi qbus ĩtus pus
eſt/& præſertim in pulmone / ſed primum quoq; lac eo
nomine appellauerunt:

Steatoma tuberculi genus dictũ ἀπὸ τοῦ στέατος
ꝙ pingue quiddam ĩ eo collectum ſit ſub cutem:naſci/
tur ĩ lateribus alis ceruice capite:Cor.Celſus lib.vii.Stea
tomati pingue quiddam idq; latiſſime patere conſueuit
reſoluitq; totam cutem ſuperpoſitam/ſic ut ea labet/ cũ
cæteris ſit aſtrictior:Plinius xxvi. De radice Cyclamini/
eadem inquit & contra ſteatomata efficax:

Scropulæ Strumæ uulgo Scrophulæ/nã & Chœradas a ſcrophis
græci uocant:adenes ſunt indurati cum tumore ſubter
cõcretis quibuſdam ex pure & ſanguine uelnti glandu/
lis/quæ febres mouẽt/nec unq̃ facile matureſcũt/ac ple/
rumq; iuxta cicatrices ipſas iterum reſurgunt:naſcuntur

circa maxillas / ceruicem alas/ inguina & meſenterium quoq; ut Pollux ſcribit/ac latera etiam/& mãmillas quã doq; fœminarum/id quod ſe repetiſſe Chirurgicus Meges auctor eſt/ut Celſus tradit lib.v. Plinius xxvi. de ranunculo herba / Noſtri herbarii ſtrumeam uocant qm̃ medetur ſtrumis Idem. xxviii. ſtrumas diſcutit fel aprinum uel bubulũ tepidum illitũ nã coagulum leporis e uino ĩ linteolo exulceratis dũtaxat ĩponitur:Et.xxx. Ad fœminarũ ſtrumas ueteres/cochleæ cũ teſta ſua tuſæ illinuntur maxime quæ frutetis adherent:Receptum eſt etiam eũ quem ſtruma tenet ſi anguem edat liberari: Ranunculus herba

S ynthexes defectiones latinis/cũ languet corpus defectis uiribus Plinius.xxii.de Alica potionis genere Peculiaris tamen longo morbo/ad tabitudinem redactis ſubuenit: ternis eius cyathis ĩ ſextarium aquæ ſenſim decoctis donec oĩs aqua cõſumatur/poſtea ſextario lactis ouilli aut caprini addito per cõtinuos dies/mox adiecto melle Tali ſorbitionis genere emendãtur Synctexes quæ ſunt ex iis ſumptæ:ut ſit fere ſynctexis atrophia/Inde ſynctetici ipſi Plinio de laſere:Præcordiorũ uitiis/ſyntheticis/comitialibus cum uino ĩ aqua mulſa:Eſt & aliis ut audio ſynctexis ægritudo interiora hominis ĩfeſtans/ut Tormina unde Maternus ſcribat/morituræ Dyſenterio & ſynctexi ſi cum ſole ſaturnus per quadratum fuerit inuentus: Tormina

S iderati(ut ſole afflati homines)dicuntur areſcẽte corpore/tranſlatum hoc ab arboribus ſidere adflatis ut quotidie in pomariis in arbuſtis uidemus/ qui morbus ĩ ipſis ꝓprie ſideratio uocatur: græce Aſtroboliſmus/quæ afflatu arboribus nocens tota e cœlo eſt ut inquit Plinius xvii. Vt grando pruina/& carbunculatio:ſunt enim arboribus ſui morbi/ & peſtes/ĩ cõmune/Articulatio ĩ germinibus/roratio/ſcabies/impetigo: officit & decacuminatio/decorticatio in orbem/& depaſtio morſu animalium/qua moriuntur quædam/alia deteriora fiunt / ut Amygdalæ ex dulcibus tranſeunt in amaras:at ex amaris dulces fiunt ſi circumfoſſo ſtipite & ab ima parte cir Aſtroboliſm⁹

cũ forato defluẽs humor abſtergatur: Oleã/ſi lambat ca/
pra/ſterileſcere autor eſt. M. Varro / Infantes æſtate ſide/
rari quod uulgus æſtu laborare eos dicit ſatis cõſtat cau
Præſideratio ſam refert Aphrodiſæus in Problematis: Præſideratio
alia omnino erit: a uerbo præſiderare quod eſt cum tem
peſtas hiberna præpropero frigore gelante improuiſos
Prochemaſis opprimit Prochemaſin græci & contrarium Epichema
Epichemaſis ſin uocant: Idem Plinius .xviii. Accedit confeſſa rerum
obſcuritas nunc præcurrente nec paucis diebus tempe/
ſtatum ſignificatione/quod Prochemaſin græci uocant
nunc poſtueniente quod Epichemaſin:

S cabriteis ſcabritiaq; in unguibus & oculis prouenire ſo/
let: Plinius de Cadmia/ſordes oculoꝝ purgare/ſcabri/
tiẽ extenuare cum dixit a ſordibus ſcabritiem ſeiungit/
& aliubi extenuat etiam ſcabritias oculorum: Item mox
digitis ſcabritiem exterunt/Cor. Celſus libro. vi. Si uero
ſcabri inquit ſunt oculi quod maxime in oculis eſſe con
Scabritia ſueuit/confert Collyrium baſilicon Euelpidis/mel & ui
num/ac panis ex uino ſubactus & impoſitus/aridæ etiã
lippitudini: Eſt eidem Plinio .xiii. ſcabritia charta: quæ
mox leuigetur dente conchaue/

S olati ſole afflati Plinius. xxviii. ſic & ſolatis id eſt ſole
correptis proſunt:

S taphyloma in oculis uua quodãmodo dicetur/ cum in
ipſis ſumma attollitur tunica: ſiue ruptis intus membra/
nis aliquibus ſiue laxatis/ut figura ſimilis uuæ acino ſit
unde nomen ut ſcribit Cor. Celſus lib. vii. σταφυλη
uua græcis: In oculis. n. tunicæ ſunt: ſuperior Ceratoides
quaſi cornea ea qua parte alba eſt ſatis craſſa pupille lo/
co extenuatur: huic inferior adiuncta eſt quæ Rhogoi/
Ceratoides des ab acini ſimilitudine dicta eſt: deinde infra alia rur/
Rhogoides ſus tenuiſſima quam Arachnoiden nominant ab Ara/
Arachnoides nea quæ græcis Arachne/ media uero ſubſidit ut idem
Arachne refert cauoq; quod ſupra illam eſt continet quiddam
Hyaloides quod a uitri imagine Hyaloides græce nuncupatur/ id
neq; liquidũ neq; aridum eſt: ſed quaſi cõcretus humor

ex cuius colore pupillæ color uel niger eſt uel Cæſius:

S onticus morbus comitialis quando maxime nocet / ui ſubita corpus proſternens & mentem obnubilans: Sōti re grauius eſt nocere: Plinius . xxxvi . de gagate lapide· Depræhendit ſonticum inquit morbum & uirginita/ tem ſuffitus: Apuleius in Apologia magiæ Caducum deiicere quid opus carmine fuit cum incenſus gagates lapis ut apud phyſicos lego pulchre & facile hūc mor/ bum exploraret: cuius odore etiam ī uenalitiis uulgo ſa nitatem aut morbum uenalium experiantur: Caſſi⁹ Ve/ nuleius & Modeſtinus Iurecōſulti dicunt morbum eſſe quemcūq; rei agendæ. qui ſit impedimentum & noceat qualis omnino eſt febris etiam ſi a febre omnino differt ſonticus morbus: utcūq; morbum nullum conferren/ tem nūꝗ inuentum ſcimus: ſontici ſunt omnes non in/ ſontici: — Gagates Lapis

S egeſtria quæ inuolucri uſum preſtant recte dicemus: Fe ſtus Dertes græci appellāt nauticas pelles / quas nos uo camus ſegeſtria / Sed & græcis quoq; Diphtheræ dicun tur quo nomine & membranæ ſignificantur: & iter ue/ ſtes pelliceas ſuam habent ſcythæ Diphtheram: — Dertes Diphtheræ Veſtis ſcythi/ca

S cobia aſperoſum e ferro īſtrumētū fabrile / a ſcobe quæ e lignis ferro argento auro cæteriſq; metallis ꝑducitur: M. Varro de lingua latina: Plautus ī Neruolaria: ſcobinā ago: illam actutum adraſi: ſcobinā a ſcobe inquit Lima .n. materia fabrilis eſt dicitur & ſcobilis: — Lima

S tatera Trutinaue examinantur quo pōdere quæq; res ſint / Prouerbium uetus eſt ſtateram ne trāſilias: hoc eſt ne quid facias præter ius & æquum: Vitruuius .x. Id & ex trutinis quæ ſtateræ dicunt licet cōſiderare idē Tru/ tinæ libræq; ponderibus examinatio reperta uīdicat ab iniquitate iuſtis moribus uitam: aliis pars ſtateræ eſt trutina: Onerant etiam annonam ſtateræ adulterinæ in quit Vlp. tit. de extra. ord. cri. lib. xlvii. digeſt . de quibus Diuus Hadrianus edictū propoſuit pœna leges corne/ liæ; & falſas mēſuras habētem in Inſula religauit: Sate/ — Prouerbium

Numoꝝ noīa

res uero aureoꝝ nomiſmatũ genꝰ ſunt ut Philippi phi/lippeiue/Darici/Alexãdriiq; ab eorum effigie impreſſa: Stateram lancem græcis etiam dici manifeſtariũ eſt:

Plotus

Plautus unde

Semiplotia uenatorũ ſoleas dimidiatas inquit Feſtus uo/cant: quibus utebantur/quo pedem planius ponerent nã Ploti dicti planis pedibus unde & Poeta Actius um/ber ſarſinas a pedum planitie initio Plotus poſtea Plau tus eſt dictus:

Lege Crinitũ

Scrupi & ſcrupuli lapilli qui non ſine moleſtia calcantur unde ſcrupuloſæ uiæ difficiles acceſſu laborioſæ mole/ſtæ:Et quæ græcis Enigmata ſcrupi a noſtris dicũtur:ac Griphiq; quãdoq;:ſunt & in tabula luſoria ſcrupi appel lati:Terentius inieci ſcrupulum cum dicit ſolicitudinem animi metaphoricos intellegit:

Scilicus

Sicilire

Sicilices haſtarũ ſpicula lata: Ennius Incedit Veles uulgo ſicilicibus Latis:Spiculũ etiam aculeũ in quibuſdam in/ſectis dicimus:ut Scorpione/in cauda ueſpis/Crabroni/bus apibus:at in ore Aſillo ſiue Tabanum oeſtrũue dici placet/culicibus item & muſcis: ſed his magis ad ſuctũ q̃ punctũ:Oeſtrũ furorem cõcitantẽ uocant qualis inief dum poetis datur:ſepius diuinis:Sicilicus uero ſemũcia dicitur Columellæ:Feſtus Sicilicũ dictũ ꝙ ſecet unciam nam Sicilire ueteribus ſecare/Plinius.xviii. Quoties ſe/cta ſint ſicilire oportet hoc eſt quæ fœniſeces prætereũt ſecari:eſt enim in primis inutile enaſci herbas ſemẽtatu/ras:&.M.Varro Prata ſicilienda monuit.Silicia uero ſi/liculaue fœnum græcũ eſt Dioſcoridi & aliis/Telis ap/pellata & carphos ægroceras quoq;/quando cornicu/lis ſemen eius eſt ſimile:

Strategus præfectus dux in militia ĩ exercitu uel maxime στρατος exercitus: αγω duco/ Plautus cũ in ſticho ſtrategum inquit te facio huic conuiuio præfectum & ſympoſiarchen ĩtellegit/ſtrategiæ armenis præfecturæ ĩ quas diuiduntur ut refert/Plinius in.vi. At Stratiotis mi les ſtratioticus militaris eidẽ Plauto ĩ pſeudolo ſtratioti/cus inquit homo q cluear & ſtratioticus nũtius.a milite:

eſt & Stratinus Iouis cognomen ĩ ponto circa heracleã Sratiotis herba militaris dicta in colibus naſcens/ aizoo ſimilis ni maiora haberet folia nuce refrigerans ſanguinem erenibus fluẽtem:pota cum thure maſculo mirifice ſanat:Plinius libro xxiiii. Stratiotis

S telæ columnæ Plinius.vi.ſtelæ lapideæ litteris ĩcognitis a latinis Pilæ dicuntur.unde Pila Romæ Horatia ĩ foro cũ ſpoliis quæ Trigemini uictores reportauerant uictis albanorum Horatiis. Pilæ

S anguiculi e ſanguĩe Suũ/& iunicum quandoq;/ad cibũ Iſitia dicuntur non ſine adipe/fœniculo/pipere / Caryophilo/& cinamomo:Plinius xxviii. Et ſanguine inquit hædi in cibum formato quem ſanguiculum uocant:

S chiſta oua dicta qñ ab incubatu poſt triduum exempta quaſi diuiduntur/dum diſcedit uitellus ab albo: nam & ſchiſton genus aluminis Pli. xxxv. ĩ capillamenta quædam caneſcentia dehiſcens. Celſus .v. Sanguinẽ reprimunt alumen ſiſcile quod ſchiſton uocatur: Eſt & eidẽ Plinio uigeſimo octauo: Schiſton lac quod poſtq̃ conferbuit refrigeratiõe diuiditur/& diſcedit ſerũ a lacte/Et ĩter cepas ſchiſtam quã dicũt adnumerat idẽ.xviii.ſchiſta aũt & Aſcalonia cõdũtur:Schiſtam hyeme ĩquit cũ coma ſua relinquũt/uere folia detrahũt/& alia ſubnaſcũtur hiſdem diuiſuris unde nomen: Schiſton gen⁹ Aluminis Aſcalonia

S trigmenta ſordes gymnaſiorũ quas græci ρυπον uocant:& inteſtinorũ quoq; exulceratorũ fere partes ueluti quædam quaſi ramenta quæ egeruntur in Dyſenteria appellari eodem nomine ſolent:Val. maximus/Gymnicorũ ſeruo ſtrigmẽta gymnaſiorũ colligenti:Cor. Celſus Acria inquit Tormina quidem periculoſa non ſunt / Si ſanguis & ſtrigmenta deſcendunt: dum febris cæteræq; acceſſiones huius morbi abſint: Tormina

S tatuminatio ſtatumen & ſtatuminari de his recte dicuntur quæ munimẽto accedũt:etiã cũ ſternunt: Vitruuius vii.ĩ mentione ruderationis : Quæratur ſolum ſi ſit perpetuo ſolidũ & ita exæquet: & inducatur cũ ſtatumine

rudus:& ſtatim: Tunc inſuper ſtatumínetur ne minore ſaxo/q̃ quod poſſit manum implere/ ſtatuminatiõibus inductis ruderetur:Columella pedamenta uineaꝝ & palos u idetur ſtatumina appellare.

Vineaꝝ pedamenta

S pira columnis quæ ſubditur ut diximus:cuius pars ima quadrata fere Plinthus uocatur; ſuperior torus: ſuntq; inter hos modo Trochilus linea/ quæ Scotia: modo Aſtragali/quadræ/ſupercilium: & interdum hæc ſimul omnia/ eſt & Torus alter ſupra plinthum quandoq;/ut uni ſpiræ duo ſint Tori/ſed ſummus ad ſeſſum Columnæ:ex Vitruuio:ut torques:

Plinthus

Torus

S calptorium quo in ſpeciem manus humanæ effigiato ſcapulas p̃ſertim ſcabie pediculis & id genus aliis/ æſtuue & pulueroſo ſudore prurientes ſcabere ſolemus:Martialis diſticho cui lemma eſt ſcalptorium/ Deffendet manus hæc ſcapulas mordente moleſto Pulice/uel ſi quid pulice ſordidius:

S acrificatio fit exterendo potius q̃ feriendo ut circumſcalptio/& leuis apertio/ Vnde ſcariſicare radio paſtinacæ piſcis gingiuas in dolore utiliſſimum eſt inquit Plinius trigeſimo ſecundo/ Et dentium dolores ſedantur oſſibus Draconis marini ſcarificatis gingiuis ut idem auctor eſt:Nam dentes leuare penna uel lentiſco poſt cibum(ut ſolemus ocioſi) diuerſum ab hoc omnino eſt & Adagio inde ſumpto apud græcos in deſides & horipdas/quos σχινοτρωγεσ uocant/ ut lentiſcum mandentes/ e qua dentiſcalpia uel Martialis in apophoretis cõmendat: Etiam ſi alii non a lentiſco/ſed a ſcilla dictos uelint/quæ ſchinos quoq; uocetur Ariſtophani: Et in re ruſtica ſcarificatio dicitur cum ſumma tellure/ ſulco nõ altiore aram ſeruntq; idem Plinius . xviii. Silicia hoc eſt fœnum græcum ſcarificatione ſeritur:

Prouerbium

Schinos

S coria e camino eiecta ſpurcitia omni metallo uocatur/ In auro coquitur iterum & tunditur:Catini fiunt ex Taſconio hoc eſt terra alba/ſimili argillæ/neq; .n. alia ĩquit Plinius . xxxiii. afflatum ignem & ardentem materiam

Catini

tolerat: Plumbi recrementum ſcoriam ut refert Celſus
Molybdi græci uocant:In argento aũt Helcyſma dicit.

Molybdi
Helcyſma

S capus qui Thyrſus L. Columellæ in herbis Marubio
Lupino/faba papauere/& id genus aliis:Inuẽtus eſt iam
ſcapus Plinio auctore/unus centum fabis onuſtus:In cã
delabris quoq; eidem trigeſimo quarto: Aegina inquit
candelabrorum ſuperficiem dumtaxat elaborauit ſicut
Tarentum ſcapos: ſcapi columnarum Vitruuio trunci/
& ſcalarum tigna ſuper quæ gradus ponuntur/ In fori/
bus etiamnum ſcapi cardinales eidem nominati a car/
dinibus:Sunt hæc quidem ut alia multa parui momen/
ti/& doctis fortaſſe ingeniis faſtidita/ ſed pleriſq; tamen
neceſſaria:

Colũnarum
trũci

S alnitrum uulgo ſactitium ad tormenta quæ ui & ſpiri/
tu ignis torquent/eiaculanturq;/molares pilas ferreas/&
glandes plumbeas excogitatum: ad bonitatem pluri-
mum confert Carbo tritus e Corylo:Apud ueteres non
uideo fuiſſe i uſu/ Inuẽtũ germaniæ ut fama ẽ/celebrat
quidẽ a priſcis nitrũ ſalis genus de quo iam dictum eſt:

Tormẽta a q/
bus

S arcophagus lapis in aſſo Troadis:in quo condita cada/
uera intra dies quadraginta abſumuntur/exceptis denti
bus:Mutianus quoq; & ſtrigiles & ueſtes & calciamen/
ta illata mortuis lapidea fieri auctor eſt: Cornelius Cel/
ſus libro quarto lapis etiam qui carnem exedit/ quem
Sarcophagon græci uocant:Eius generis & in Lycia i/
quit Plinius trigeſimo ſexto & in oriẽte ſaxa ſunt/quæ
uiuentibus quoq; adaligata erodunt corpora: Mitioris
eſt naturæ ſeruandis corporibus/nec abſumendis Cher
nites ebori ſimillimus/in quo Darium conditum ferunt
a quibuſdam Chemites appellatur:

Saxa corpo/
ra erodẽtia

Darius ĩ quo
ſepulchro

S phygmos pulſus Gellio decimo ſeptimo ĩtentio eſt mo
tus naturalis non arbitrarii/ & remiſſio/ in corde & in
arteria:

S ternutamentum capitis expiratio eſt/ueluti Ructus
uentricuil/ crepitus flatuſq; alui: Pomponium conſula/
rem illum & poetam nunquam rutaſſe legimus: Ster/

mutatis autem maximè homo/ quia multo & uario ali/ mento utitur ultra ſacietatem : quod non concoquit : & ideo multum ſpiritum congregat/ob multam humi ditatem:is ſpiritus ad cerebrum aſcendit & ſternutamẽ/ tum efficit cum ſono: quia per narium angnſtias uehe mens meat/ut per guttur uox/ per inteſtina immurmu

Botborigmos

ratio illa quam Botborygmon diximus appellari : ex Aphrodiſæo: Antiquum eſt ſternutamẽtis ſalutare/ qđ etiam Tiberium Cæſarem triſtiſſimum ut conſtat ho/ minum in uehiculis inquit Plinius. xxviii. exegiſſe tra/ dunt:& aliqui noīe quoq; cõſalutare religioſius putant:

Peloponeſi officina

S icyonia calcei ſicyonii a ſicyone peloponeſi officinarũ omnium metallorum prima teſte Plinio:parum hii uiri les ut delicatiſſimorum fuerant:hinc Socrates aptos ha biles quia pedibus dicebat uerum Socrati nõ cõuenire:

S tadium curriculum locum curſus in certamine dicunt: inde Stadiodromon:Stadiodromici Materno curſores in ſtadio:ducentorum pedum fuiſſe græcis audio/ Plini

Stadiodromõ

us.xxxiiii.Eũdem & Herculeũ appellatum uicit & Leõ tius qui fecit ſtadiodromon : Nobis ſtadium pars octa/ ua miliaris a mille paſſibus quãdo centũ uigintiquinq;

Stadiũ quot pedibus

noſtris ſtadium conſtat paſſibus hoc eſt pedibus ſexcẽ/ tis uigintiquinq; : Inde ſtadiatæ porticus & miliariæ de quibus diximus:nam ſtadiũ Pythicum olympicũ Itali/ cum diuerſa fuerunt de quibus Cenſorinus: Longioris

Dolichos

autem curriculi ſpatium ad certamen Dolichos uoca/ bať: Vnde Polluci Dolichodromi Scœnus.xxx. ſtadia continebat:Plinio libro.v.Eratoſtenis autem ratiõe pa/ tet ſtadia inquit.xl. hoc eſt paſſus quinq; millia/ aliqui. xxii.ſtadia ſingulis ſchœnis dederunt:

S itus lanugo & illuuies humore cauſata locis tetris per/ flatu nullo/uel modico/odore aſpernabili/ qui etiã ſitus

Situs

quandoq; dicitur : ut Plinio.xxi. cum ſcribit peſſimum fore crocum quod ſitum redolet:

Scrimia uul/ go

S ciomantiũ diuinationis locus ex umbræ in primis euo catione:Sciomachia umbratilis pugna Gellio/Sciopo/

des umbripedes uaſtioribus plantis corpus obũbrantes: Sciotericum horologium ab umbra quale genus illud eſt Vitruuio libro qnto. Viatoria penſilia quæ Cylindracea ſpecie uiatores frequentant: & eidem Sciateras gnomon indagator umbræ ut iã ſcripſimus: Sciuri paruula animalia quibus uiloſior cauda pro tegumẽto eſt: Vnde nomen: iiſdem pedes priores ad miniſterium manuum habentur nam ſedẽtes ad os illis cibos admonẽt: ut ſimiæ: ſciæ umbre: quod nomen tranſit ad conuiuas nõ uocatos qui uocatis adheſerũt comites & diſcubuerunt inuocati Horatius quas Mercenas adduxerat umbras: Item locus eſt & pluribus umbris/umbram autem corpus ubiq; comitari uidemus: Sciuri

S ynephœbi cõpuberes/quo titulo comœdiam luſit Statius de qua.M.Cicero in Tuſcul.queſt. Exephœbus decem & ſeptem annorum adoleſcens Cenſorino:

S copæi homuli paruuli/qui non nullis Stilpones/iidẽ Semiſſes dicti.P.Vatinio ad Ciceronẽ a ſemiſſe ut arbitror cubiti parte/ quæ ita fere uulgo nomiatur: nã pygmei a ſcriptorib⁹ celebrati Spithamei a ternis ſpithanis ideſt dõdrantili Plinio nũcupati: A gruibus ĩfeſtari eos & Homerus prodidit: Caſas humiles ĩhabitãt ex luto pẽnis & ouoꝝ putaminibus extructas: Ariſtoteles in cauernis uiuere tradit: ut repetit idem Plinius. vii. Barbari Thraces Cattuzos appellãt Spithama autem hoc eſt maior palmus.xii.compræhendit digitos minor Pleſtes græcis dicitur cõſtat digitis quatuor: pes uero ſexdecim/Cubitus xxiiii. qui græce πυγμη: Ferunt tamen pygmeos tam puſillũ hoc genus ĩ Herculem auſos: quos ille (ut dicit) Leonis pelle correptos inuoluit omnes: Stilpones Semiſſes Pygmei Spithamei Cattuzi Spithama Pes Cubitus

S cienæ piſces Vmbriæ & innumera copia

S tomachice ex acerbo punico malo granato medicamẽtũ fit utiliſſimũ oris uitiis/narium/aurium oculorum caligini/pterygiis/ genitalibus/ & his quæ nomas & quæ in ulceribus excreſcunt: Plinius.xxiii.Sunt & quædam malagmata quæ græci Stomachica dicũt: quoniam ut Stomachica

inquit Cor.Celſus libro.v.aperiendi uim habēt:Stomachici Galeno hi ſunt proprie qui cibos quauis ex cauſa non continent:Reſolutio morbus ipſe ſtomachi noſtris appellatur ut ex Celſo docuimus:

S uccollator qui ſubdita ceruice ſuſtollit ſubleuatq;a ſuccollare uerbo/quo uſus eſt.Mar. Varro.iii.rei ruſticæ:& Suetonius in othone:

Fiſtulæ iuētor S yrinx fiſtula muſicum inſtrumētum panos dei inuentū e calamo toto cōcauo/quem ſyringa uocāt/fiſtulis utiliſſimo:quoniam nihil eſt ei cartilaginis atq; carnis:nam Orchomenius cōtinuo foramine peruius(auleticon dicunt)Tibiis utilior eſt:Sed ab uſu calami ſunt/Piſcatorii

Venatorii poteſt legi Vinitorii/Scriptorii/Sagittarii/& aucupatorii:

S aburra nauium eſt qualicūq; ex materia qua onerātur ſed ſabulo cum primis: Inde uerbū ſaburrare/a quo Saburratrices aues:ac Plinio.xviii. Saburrātes echini hinc

Aues ſabur Plautina Lena in Ciſtellaria Vbi ſaburratæ ſumus largiloquæ extemplo ſumus/hoc eſt plenæ ſaturæq;:

S tipes æreos numos a ſtipādo:Vnde Stipēdium dixerūt a quo ſtipendiarii qui ſtipendiū hoc eſt tributum pendebāt ut uectigales: Sed quoniam ſtipēdia facere frequēs

Stipendium eſt & latina locutio/ideſt militare/ſtipēdiarios uocare milites paſſim eſt receptū:Trāquillus in Iulio Cæſare ſtipēdia prima in aſia fecit:litteratoꝝ uero oīum primus Romæ Quintilianus ut ferūt ſtipēdiū e fiſco mercedē accepit/cū publicū iuuētuti Gymnaſium aperuiſſet:

S ublitionem primum quodāmodo tectoriū & inductionem uocabimus coloris eius qui ultima inducendus eſt manu:etiam in albariis : unde Plinio.xxxv.Sublita ſandyce pingētes:ſunt enim e coloribus multi qui ſublitionem amant:

S amara ulmorū ſemen Columellæ quo proueniūt earū genera omnia/excepto quod Attinlam excelſiſſimam uocāt Itali inquit Plinius.xvi.e radicū plantis proueniē-

Vlmaria tem:Vlmis conſita loca ulmaria appellamus:

S crotum pellem corium græco dicimus;hinc teſtium tu-

nicam quam illi Oſchreón hoc nomine ſignificamus: & ſcrotinæ ficus duricoriæ/ Plinio.xv. Vbi ſerotinas legimus in libro de partibus ædium:

S cruta/ de quibus ex Lucilio Gellius/ pertuſos calceos/ edentatas ſtrigiles/clauos excuſpidatos/ ueſtes uſu attritas/enſiculos rubiginoſos/libros a tineis corroſos & cætera id genus uilia ueteraméta recte dicemꝰ/ qualia ſcrutarii proponere uenalia/& uendere cõſueuerũt per fora & mercatus: Horatius Vilia uendétem tunicato ſcruta popello/hinc apud Apuleium ſcrutariam facere ut male frugi repræhendũtur Latrones uilia & friuola furto e balneis & cellulis anilibus exportantes:

Scrtariã facerẽ

S il pigmenti genus quo ad politionẽ operum uſi ſunt ueteres:at primi eo pingere inſtituerũt Polygnotus & Mycon attico dũtaxat:nam ad umbras uſi ſunt ſcyrico ab inſula Scyro de quo quẽamdmodũ fieret diximus: Vitruuius.viii. Violam inquit aridam in uas coniectam & cum aqua feruefactũ ad ignem in linteũ coniiciũt manibuſq; exprimẽtes aquam uiolis coloratam in mortarium recipiũt:& Eretriam infundẽtes terenteſq; efficiũt Silis attici colorẽ: Sile autẽ marmoroſo cremato & reſtincto in aceto fit uſta olim caſu reperta ut ſcribit/Plinius qua Nicias primo uſus dicit/ & ſine qua umbræ nõ fiebant:

Vſta a quo

S milax quam & Milacẽ uocãt ſimilis hederæ/ denſis geniculata caulibus/ſpinoſa/fruticoſa ramis eſt/folio hederaceo paruo/non anguloſo/ a pediculo mittẽte pampinos flore cãdido/olente liliũ & refert/Plinius.xvi.fiet racemos labruſcæ colore rubro/complexa acinis maioribus nucleos binos & ternos ut prodidit Theophraſtus minoribus uero ſingulos nigros duroſq;:Eſt & Smilax ilicis genus folio oleis fere ſimili Aq̃foliæ nomẽ adeptũ Smilacẽ quoq; dici a græcis Taxũ arborẽ tradit ſextꝰ:

Milax

Taxus alio nomie

Smilax

S tolones inutiles circa arbores pulluli qui obeſſe ſolent quãdo his ablatis omnia celerius adoleſcũt:Inde Stolonũ i rep.Ro.cognomẽ a culturæ diligẽtia ut a frõde frõ

Ro.Stolonũ domus

dicii/ita tamen ut nõ hũc frondatorẽ optimũ fuiſſe exi/
Stolones
ſtimes:Plini⁹.xviii.Auulſiq; arboribus Stolones uixere/
hoc modo plãtãtur punicæ/Coryli/meſpili/Sorbi/Fici/
nites/& aliæ:Surcul⁹ uero abſciſſis & ſepis faciũdæ cau
ſa & culturæ/ſabuci coteneũ/rubus/populus/ſalices/Ve
rum lætius nihil eſt propagine/defixis in terram ſurculo
rum capitibus uitis/fici/oleæ punicæ/ malorum generi/
bus omnibus/lauri pruni/Myrti/nucis auellanæ/ſiue eti/
am tranſmiſſis per uaſa fictilia uel qualos ramis teneri/o/
ribus/terraq; circumpactis:atq; hoc blandimento impe/
tratis radicibus/biennii ſpatio abſciſſa propagine/ & cũ
qualis illis plantata:

S iſimbrium lætiſſimum naſcitur circa fontes ſtagna &
piſcinas:degenerat in calamitham/ſimilitudine ac odo/
re tenus mutatur in mentam ut ſcribũt plinius & Theo
Thymbreum
phraſtus:Silueſtre a quibuſdam Thymbreum appella/
tur pedali non amplius altitudine:quod in riguis naſci/
Calamintha
tur ſimile naſturcio: quod in ſicco odoratum eſt / inſeri/
turq; coronis anguſtiore folio / Calamintha calamen/
Nepeta
thuſue eadem fere quæ Nepeta:Immo eadem herbari/
is noſtris:

S eliquaſtrum a ſedendo inquit.M. Varro quaſi ſediqua/
ſtrũ/ ſellæ genus apud ueteres / cuius meminit Higinus
de Caſſiopea & Feſtus/erat & Scinpodium inter ſellas/
accubitaue Vnde Aul.Gellius ſcribit inuehiſſe Frontonẽ
Scimpodium
Cornelium ĩ Scimpodio græcienſi cubantẽ cum pedes
grauiter ægrotaret : σκιμπουσ grabatus uel ſcamnũ
pprie: σκιμποδιον dicitur & lectulus græcis in quo
pedibus parum ualent quieſcunt:Sella quoq; pro excre
mentis a neotericis poſita:

S erperaſtra infantibus puerulis alligabantur cum ingre/
di docerentur ne uitium contraherent eorum cruſcula :
M. Varro / Si quis in conſuetudine ambulandi iam fa/
ctus ſit Vacia/aut compernis/Si eum corrigi non conce
dat/nõ ſequit̃ ut ſtultæ faciant qui pueris alligant in ge
niculis Serperaſtra ut eorum deprauata corrigãt crura:

S ycomorus arbor moro ſimilis folio magnitudine aſpe/
ctu quam ficum ægyptiam uocant/ut huius meminerit Ficus ægyptia
Plinius.xiii. Diuus Hieronymus innumeri: Vlp. Iurecon
ſultus lib. digeſt. xlvii. titulo de extraordinariis crimini/
bus ſi quis arborem inquit Sycomorum exciderit non
leui pœna punit: q̄ hæ arbores conligant Comata hoc
eſt aggeres niloticos per quos incremēta nili diſpenſan/
tur & coherceẽtur/ Et Cor. Celſus de eadem libro.iii.(ut
opinor) Sycamini lachrymam fronti inducũt: hoc no/
men apud medicos reperio: Sed cum græci morũ Sy/
caminon appellent/mori nulla lachryma eſt/Sic uero ſi
gnificatur lachryma arboris in ægypto naſcentis quã
ibi Moroſycon appellant: τα συκαμινα mora: Sycamina

S irpiculum e ſirpis caniſtellum e uincis uocant/ ſiue e ui/
minibus compactum colligatũue/quãdo ſirpare priſcis Sirpare
ligare/& a ſirpis fortaſſe. L. Columella in horto/ Cano
iam uimĩe textum Sirpiculum ferugineis cumulate hia
cynthis. Propertius Sirpiculis medio puluera fuere ro/
ſam/Vnde & Sirpea Cratis M. Catoni/& faſcinæ gen⁹
fere/Ouidio/ac Sirpiculæ falces paruule inter putãdũ
a putatoribus in uſu recepte/ de quibus. M. Varro in li/
bris linguæ latine/Planto Sirpuli habẽtur piſcarii in ca/
ptiuis quãdo uiminum iuncoꝶ ſirporum non unus eſt
uſus piſcatoribus:

S arcoides oſſe confracto fit quia os diffractum non ſoli/
deſcit: eſt autem nec os nec caro/ſpeciem tamen carnis
obtinet: Vnde nomen:

S cholia: annotamẽta quædam interciſſa pro certorũ lo/
corum interpretatiõe adiecta qualia maximi celebrant
inde Sciholiographi tãq̃ gloſſemata & ſemicõmẽtaria
talia Diuus Ambroſius Marginalia appellaſſe uidetur Marginalia
nam cõmentaria exactiorem & magis continuatam de
clarationem continent:

S plenia alienis forma nominata de quibus Pollux Dio/
ſcorides & Martialis cui frons dicitur ſpleniata/Spleniũ
herba Plinio.xxix. Superimponi iquit oportet Spleniũ Splenium

ex melle decoctũ lanãq; ſuccidam ex oleo & uino/Aliis faſciola oculis admota cũ ex ægritudine ſec unda Luce nimia offenduntur ſplenium uocitatur:

S eris ſatiuum intubum noſtri(ut reor)Endiuiam quam in genere lactucarum poſuimus/nam lactucæ ſimilis eſt cibus ſalubris:terra hyeme operitur locis frigidis & can dida inde uehitur ad acetaria:

S onchus herba cuius duo genera ſunt Dioſcoridi: Agre ſte unum & aculeatius: mitius alterum & mollius in ci bis receptum/noſtrates ni fallor Criſpinum uocant alii Lactucellam & Cicerbitam/ Plinius.xxii. Eſtur & Son chos ut quem Theſeo apud Callimachũ apponat He cale:Caulis decoctus lactis facit abũdantiam nutricibus coloréq; meliorem infantium:ſuccus calidus in ſtrangu ria bibitur:

Criſpinus

Heccale theſei

S entinam nauis partem imam etiam ſciunt Abecedarii ſentinus uero deus priſcis appellatus qui a naſcentia a geneſi/ab ortu ſenſum dat hominibus / ut Vitũnus qui uitam/nam deo uni innumerabilia dederũt nomina in firmitatis ſuæ memores / ut portionibus coleret quiſq; quo maxime(ut ille ait idigeret:Nodinus cultus eſt/no dis & geniculis culmorum in ſegete apperentibus : Vo lutinam deam uocauerunt ſpica e uaginula exeũte:Ho ſtilinam/cum ſegete ariſtis iam æquata granum ſubdu xit:nam hoſtire erat illis æquare / unde hoſtimentum/ hoſtorium/& redhoſtire gratiam referre:

Sẽtinus deus
Vitũnus deus
Nodinus de⁹
Volutina dea
Hoſtilina dea
Hoſtire
Hoſtimentum
Hoſtorium
Redhoſtire

S tœchadas græcis dici oleas in ordinem digeſtas iam ſcri pſimus ſed & alias arbores dicere poterimus : nam Pli nius libro.iii.Et ſtœchades inquit inſulæ a uicinis maſſi lienſibus dictæ propter ordinem quo ſitæ ſunt : στοῖ χος ordo:

S taticulus ſaltationis genus Plautinus i Rudẽte Toxilus nequeo leno quin tibi ſaltem ſtaticulũdem: Macrobius in Saturn.iocos dicit/uoces demutat ſtaticulos dat:Sal tatiõem uero ipſam apud romanos certatim etiam ab honeſtis conſtat expetitam/Inter duo bella punica inge

ſmi immo filii ſenatorum in ludum ſaltatorium cõmea
bant/& crotala geſtantes ſaltare diſcebãt/ fuit & probis
matronarum ſaltãdi cura / dũmodo nõ curioſa uſq; ad
artes perfectionem nec mollis nimiũ & eneruis / qualis
olim Ionica:Saluſtius ſemproniam repræhẽdit q̊ ſalta/
ret elegantius q̃ neceſſe eſſet probæ: Et Oratius car/
minũ tertio Motus doceri gaudet ionicos Matura uir/
go & fingitur artibus Iam nunc & inceſtos amores/ de
tenero meditať ungui / Primus Stephanio cũ toga ſal/
tare inſtituit.cum armis curetes ut tradit Plinius.vii.Bel
licrepam ſaltationem inquit Feſtus dicebãt quando cũ
armis ſaltabant quod a Romulo inſtitutum eſt/ne ſiml
le pateretur quod fecerat ipſe cum a ludis uirgines ſabi/
norum rapuit:Pyrrhicen ſaltationem pyrrhicus in cre/
ta ut oſtendit Strabo:Dionyſius Halicarnaſeus:& Soli
nus quæ quidem imitatur flexus corporum meditatio
optima ad rem militarẽ:ut inquit Plato de legibus.vii.
Spartianus in Hadriano Militares inquit pyrrhicas po
pulo frequenter exhibuit:Apuleius Pyrrhicam græcani
cam nuncupat:& Suetonius ſcribit Pyrrhicam ſaltaſſe
aſiæ & bithiniæ principũ liberos: Vnde pyrrhicarii ſal/
tatores.Funebrem ſaltationem Acaſtus monſtrauit:ſed
& qui uulgo ludus Pyrrhica diciť Troia inquit Seruius
uocatur de quo Virg.v.Troiaq; nũc pueri troianũ diciť
agmen:Nũc dř Torniamen:quo ludo puerorum eque/
ſtri pugnæ cient ut ille ait ſimulacra ſub armis: nam ſal/
tatiõis ſpecies illa oris colli crurum ac corporis obliquo
hinc & inde motu ſcopiam quam dicunt a ſaracenis
inſtituta: Dionyſi⁹ Victis ĩdis ſaltationem induxit quæ
apud græcos Cordax appellatur ut ſcribit Harrianus
comam etiãnũ producere & mytrã gerere/unguentiſq;
uti inſtituit:

Saltus uarii apud maiores

Troia tornia/ mẽ:uulgus ba gurdum

Scopia ſalta tio nũc more/ ſca

Cordax

Bacchi iuẽta

TOllonẽm machinā àquariā diximꝰ a tollendo/qua e puteis aquā hauri re ſolent poſteriora eius ꝑgrauante pondere/Plautus i rudente/Heus ſic Tolloni gratia cape hanc urnā tibi: Vegetius lib.iiii. rei militaris tolleno nem uocat machinā bellicā nō mul tū puteariæ machiæ diſſimilem/ut a tollendo itidē dicta uideatur: Tollenon inquit dicitur quoties una trabes in terra ꝑalta defigitur cui ī ſummo uertice alia tranſuerſa trabes longior dimēſa medietate nectitur eo libramento/ut ſi unū caput depreſſeris/aliud erigat: In uno ergo capite cratibus ſiue tabulatis cōtexit machina/in qua pauci collocantur armati: tunc ꝑ funes attracto depræſſoq; alio capite/eleuati ponunt in muꝝ:

Tympana an/tiqua nō ſunt ſimilia nr̄is

T ympana nota ſunt/Crotala quæ Cymbala/Syſtra/crepi tacula mollibus & ſemiuiris dant: Tympanotriba Plau to & tympāiſta dicit: ut crotaliſta Cymbaliſta: tympania ī margaritis/& crotalia ex Elēcis diximus: Tympanū tu bā cybeleiam Catullus: uas eſcariū Pli.xxxiii. In plauſtris tympana uocat Vergilius ut idem Plinius . xviii . intor/culo/ Et in faſtigiis ædium tympana Vitruuio libro ter/tio noīantur:

Bigati

Ceratia

Obolus

T riobolus numus tris pendens obolos Plautus ī poenulo neq; triobolum ullū amicæ das: & eā ductas gratis: hic trioboli homo dicitur eidē uappa/nugo/nebulo/nullius præcii/& unius(ut noſtris dicitur)Bigatini: nam bigati a nota inter numos habentur: Eſt aūt obolus latine ſcru/pulus ſex pendens ſiliquas quæ græcis Ceratia hoc eſt quantū lentis octo ſemina: Celſus uero lib.v.obolon ad noſtra pondera relatū paulo plus dimidio ſcrupulo fa/cere ſcribit: Sed emptos obolo cū dixit Terentius numi genus intellexit/a quo diobolares meretrices Feſto ubi Donatus obolo inqt ꝙ eſt ultima numoꝝ ſignificatio:

T eſſera ſignū agnoſcentiæ ī bello Palamedis iuentū/ꝑꝑ coufuſionem & alia euitanda: ut Marii Lar deus Syllæ

Apollo delphicus:Iulii Cæſaris uenis genitrix Vergili⁹
It bello teſſera ſignum:Et Plauto in poenulo Hannonis
teſſera hoſpitalis dicta qua cognoſceretur & cognoſce-
ret:Et i Ciſtellaria Melenis Plautina Alceſi marcho ado
leſcenti Hic apud nos inquit iam Alceſimarche cõfregi
ſti teſſeram/quaſi iura hoſpitii amiſiſti:Eſt & teſſera Cu-
bus ide teſſella Vitruuius.v.Cubus aũt corp⁹ eſt ex ſex
lateribus æquali latitudine planitiaꝝ perquadratum/ Is
cum eſt iactus quam in partem incubuit dũ eſt intactus Teſſella
ĩmotam habet ſtabilitatẽ:uti ſunt etiam teſſeræ quas in
alueolo ludẽtes iaciũt:In numeris quoq; Cubus dicit' cũ
omne latus eiuſdem numeri æqualiter in ſe ſe ſoluitur/
ſicut cum ter terna ducũtur:atq; idem ipſe numerus tri Cubus
plicatur:

T opia teſtes Pauſaniæ grãmatico uocantur/& funiculi q
in oleo terendo inſtrumentis oleariis circumligantur: In
trochlea quoq; partium trium unam topia appellãt ut
ſcribit Pollux:Topia item a locis dicta:Spartianus i Ha-
driano Ttriclinia de caſtris & porticus & cryptas ſed &
Topia diruerit:Vitruuius lib.vii. de ratione pingendi in
ædificiis:Varietatibus inquit Topioꝝ ornarẽt ab certis
locoꝝ proprietatibus imagines exprimentes Item:per
Topia cæteraq; quæ ſunt eoꝝ ſimilibus rationibus ab
reꝝ natura procreata/Et lib.v.Satyricæ ſcenæ ornantur
arboribus/ſpeluncis/montibus/ reliquiſq; agreſtibus re-
bus ĩ topiarii operis ſpeciẽ deformatis:Sed & uitiũ pgu
las quidã Topias ẽt appellant utcũq; a Topiis topiario
operi nomen iditum:Sunt & Topiarii ſerui Vlp.de ſon Pergula
de inſtructo lib.xxxiii.digeſt. Atrienſes inquit Scopiarii
ſed etiam ſi uiridaria adſint topiarii:

T hoes lupoꝝ genus Plinio lib.viii. procerius longitudine Atrienſes
breuitate crurum diſſimile uelox ſaltu/uenatu uiuens: I-
nocuũ homini:per hiemes hirti/æſtate nudi ſunt: quos
cum leone diſſidere ſcribit lib.x.& cecos parere/ ueluti
canes lupos & pantheras:adiicit Pollux ſimilẽ uulpi uo
ce:Arrianus lib.viii. geſtoꝝ Alexandri magni: Tigrim

Indicam ualentiorem elephantó ſcribit cuius caput inſiliens ſtrenuo ſaltu complexu ſtrangulat:& hæ inquit quæ a nobis uidentur quas tygridis uocabulo appellamus Thoes ſunt/alterius generis feræ uariæ maiores tamen q̃ aliæ Thoes/Opianus poeta thoes panthera & lupo naſci tradit Lupina capitis effigiæ/ maculis pardorũ Ariſtoteles ſecundo hiſt. animalium de thoe meminit: quem Theodorus Gaza Ceruarium lupum interpretatus eſt:Et Plinius Chaum uocat:Nam libro. viii. Pompei magni primum ludi oſtenderunt Chaum quem galli Raphiũ uocabant effigie lupi/ pardorum maculis/ & paulo infra ſunt in eo inquit genere qui Ceruarii uocantur/qualem e gallia in pompei magni arena ſpectatum diximus:ex quibus omnibus facile crediderim non unius generis haberi Thoes: An autem decepti ſint i nomine aliqui:doctioribus æſtimandum relinquo:

Thoes

Ceruarius lupus

Chaus

Raphius

T rhyallis ellychnium funiculuſue qui in oleo lucernarũ ſtans uritur:& flammam producit:ab herba nomen ſortitur:niſi potius illa ab Ellychnio:quando in lucernis ellychnii uice utamur:de qua Plinius.xxv. Tertia lignitis uocatur: ab aliis autem Thryallis foliis ternis aut cum plurimum quaternis craſſis pinguibuſq; ad lucernarũ lumina aptis:eundem & Phlomon græci uocant φλοξ flãma latini uerbaſcum: & medici herbarii complures taxum barbatum:alii Sthrellam e genere ſpicatarum.

Phlomon

Taxus barbatus

T uceta condimenta lautiſſima & cibi regii Fulgentio:Callimachus. Ambroſio redolent tuceta ſapore. Perſius Pigues patinæ tucetaq; craſſa/ Apuleius. Naribus iam mihi ariolabar tucetum perq̃ſapidiſſimum:

T omacula e carne minutim conciſſa/ uel Iocinore ſuillo fruſtatim diſſecto/ fieri ſoleut/ additis caſeo paſſulis & Aromatibus: Vſi ſunt & ueteres/ nec ſcio an alia conditura:legimus.n. Diuiniq; tomacula porci:

T etanothra medicamenta ſunt erugandæ extendendæq; cuti in facie aptiſſima:pſillothris non diſſimilia/ ſed horum ad pillos uellendos uſus eſt:& poſtq̃ uulſi ſunt/ ne

unq̃ uel ſero renaſcantur:ut diximus:

T rabea ueſtis genus: Trabeis uſos inquit Plinius.viii.acci pio reges: hinc Oui.ĩ Faſtis Trabeatus dicitur Quirinus & augurum quoq; ueſtis fuit trabea: Sed Trabeatam

Trabeata

apertionem legimmus Trabeationem a trabibus:

Trabeatio

T iara capitis uelamen ĩ uſu frequenti olim perſis & phry gibus de quo Diodorus Herrodotus Hieronym⁹ & In numeri: Sidonius Tiaratos reges dixit caput Tiara uela

Tiarati reges

tos quos græci Tiarophoros uocant: Cidaris omnino

Tiarophori

alius eſt a tiara apud Perſas reginm capitis inſigne hoc cerulea faſcia albo diſtincta circuibat ut ſcribit Q.Cur tius primo geſt.magni Alexandri:

T urunda Catoni cum dicit fiſtulam quæ turundam non recipit/erit linamentum tentaq; ulceribus & uulneribus immiti ſolita: Nam & turunda eſt panificii genus quod nutrices exhibere ſolent infantibus/& ancillæ pullariq; auibus cohortalibus ad ſaginam: Idem Cato Dum po teris facere Turundas/& aqua/des eſcam temperatam M. Varro Gallinas farciunt inquit turundis ordeaciis Nonius Turunda ut libum ſacrum quoddam/& ex far re genus panificii: M.Cato de liberis educandis/alia fert libum/ac Turũdam græce phomon dicitur quaſi Buc

Phomon

ces boluſue/hodie e noſtris paganæ placentã focaceam furnaceãq; turundam appellant: De linamento Corne lius Celſus cum alibi non ſemel tum libro.v.Emplaſtro illita linamenta diſponi per plagam/ deide emplaſtrum ſupra dari: Item: Si caro ſuper creuit modice reprimit ſiccum linamentum/uehementius ſquamma æris: Sed eidem libro.ii. ſtupa quæ cucurbitulæ conicitur ut flã mæ ſpiritu corpori adhæreat linamentum nominatur: Sunt enim & medicinales cucurrbitulæ eo artificio cõ poſitæ/ut abſq; ignis miniſterio ĩpreſſæ cutem apprehẽ dant & ĩhæreant: per Linamentũ quoq; lib.iiii.funiculũ

Lucernæ funi culus

lucernæ ĩtelligit Admouere oportet naribus ait extĩctũ ex lucerna linamẽtũ/uel aliud ex his quæ fœdioris eſſe odoris ſupra retuli quod mulierem excitet: otis autem

liniamẽta dici manifeſtariũ eſt/dicũtur & in coloribus: Plinius.xvi.ad liniamẽta modo cõchilii colore inſignis:

Tinnitus aurium morbus diu perſtans in aure/ut Sibilus ſonitus/& murmur/de quibus Auicenas cretus medicorũ: Plinius.xx.de cumino Auribus inſtillatur ad ſonitus atq; tinnitus cũ ſceuo uitulino uel melle: Eſt & momentaneus tinnitus aurium Idẽ Plinius.xxviii. Quin & absentes tinnitu aurium præſentire ſermones de ſe receptum eſt: Plautus in rudente/Aedepol tinnimẽtum eſt auribus Primus præſagium ex aurium tinnitu litteris mãdauit Poſſidonius.

Auriũ p̄ſagiũ a quo

Trachoma palpebrarum aſperitatem appellant: ut aſperas e Chamis cõchas Tracheas/nam Chamæ leues Liæ dicuntur quas Romæ Tellinas uocant & Vicatim circunferunt uenales:

Tenaſmus & græcis Teneſmos frequẽs eſt ſed fruſtrariũ irritũq; cacandi deſiderium/non ſine inflãmatione & tumore ſedis muccoſa & ſanguinolẽta quædam interdũ deiiciẽtis: Celſus.iiii. In tenaſmo frequẽs æque ac in torminibus deſidẽdi cupiditas eſt/æque dolor ubi aliquid excernitur: deſcendunt autem pituita muccisq; ſimilia interdum & leuiter cruenta: Plinius.xxxii. de oſtreis Eadem cocta cum mulſo Tenaſmo qui ſine exulceratione ſit liberãt. Idem.xxviii. Tenaſmos ideſt crebra & inanis uoluntas egerendi tollitur poto lacte aſinino/ uel bubulo: Plurimum nãq; ut ille inquit. xxvi. negocii humano generi aluus exhibet/ cuius cauſa maior pars mortaliũ inuit alias enim cibos non tranſmittit/alias non cõtinet alias non capit/alias non conficit: Eoq; mores uenere ut homo maxime cibo pereat: peſſimum corporum uas inſtat ut creditor & ſæpius die appellat/ quando ſat bis etiam non eſt: huius gratia precipue auaritia expetitur huic luxuria conditur/huic nauigatur ad phaſim/huic profunda uada exquirũtur: & nemo uilitatem eius æſtimat conſumationis fœditate:

Lac aſininum prodeſt

Tædium morbi genus i inteſtinis cũ dolore/unde Serenus

Eſt & uis morbi quod Telum cõmemoratur cum ſubi/to dolor inſanus furit incitus ictu Telum miſſile omni/bus notiſſimum: In doloribꝰ autem & paucis aliis mor/bis confert īfirmum iactare uel cõmouere: Aclepiadem ferunt medicum illum celebertimum lectos penſiles pri/mum excogitaſſe quoꝗ motiũculas uel iactatione ſom/num ægrotis induceret/ægritudines leuarentur:

Lectoꝝ penſi/lũ inuenta

Thymũ uerruculá cui magnitudo ſit ægyptiæ fabæ no/minant ad cutem tenuis eſt: ſupra latior ſubdura & in ſummo peraſpera/idꝗ ſummum floris thymi repreſen/tat/Vnde ei nomen eſt: ſubrubet & iterdum ſanguinem fundit Vt ſcribit Cor.Celſus li.v.Extuberat in palmis ī/ferioribuſꝗ pedum partibus/ fœminibus ſede & geni/talibus ubi peſſima eſt: Thymus herba apibus expetita:

Therioma ulcus per ſe naſcitur/& interdum ulceri ex alia cauſa facto ſuperuenit ĩ uiribus iterim & ſede aliiſꝗ par/tibus colore liuido uel nigro/ odor præterea illi fœdus: multuſꝗ & muco ſimilis humor ſerpit cum inflamatio/ne/dolore/& febre interdum/ naſci ex eo nunq̃ ſolet ul/cus Herpes Eſthiomenos græcis ut tradit Cor.Celſus.v. quoniam celeriter ſerpendo corpus oſſa ad uſꝗ deuo/rat inæquale/& cœno ſimile/odore ĩ tolerabili; utrumꝗ ſicut omnis cancer fit maxime in ſenibus uel his quoꝝ corpora mali habitus ſunt:

Herpes Eſthio/menos

Trulla a trua uas Plinio/Iuuenali/Horatio/Martiali/&.M. Varroni in lingua latina qui & de Trulleo & Truæ ori/ginem refert: Vnde detrullare Apicio de trulla in trul/lam mittere: Bacrionem inquit Feſtus dicebant genus uaſis longioris manubrii: hoc alii Trullam appellant: erat & Baccar uas uinarium ſimile bactrioni: Trullas pa/ropſides peluis inter uaſa ponit Pomponius tit. de Au. & arg.leg.lib. xxxiii. digeſt. Eſt & trulla cementarii in/ſtrumentum quo calcem diſponunt in opere faciundo & tectoria complanant poliuntꝗ: hinc Trulliſſare Vi/truuio libro quinto/Primum teſta cum calce trulliſſetur deinde opere albario ſiue tectorio poliatur; & vii. Trul/

Bactrio

Baccar

Trulliſſare

liſtatione inducta ꝑ arenato teſta dirrigatur: Diuus Hie/
ronymus Hamos.vii. Ecce dominus ſtans ſuper murũ
litum/& in manu eius trulla cementarii:

T udicula qua cõmouemus liquida & alia: Vnde Tudicu
lare cõmouere Nonio: Varro in marcipore: Hæccine no
bis te ne tudiculaſſe: Celſus.iiii. Tum infundere cruda
oua/tudiculaq; miſcere/ Spathæ Plinio trigeſimo quar/
to in mentione eruginis laminæ fere ſunt & ueluti tudi/
culæ ac ueruculа aduerſandum / Alii inquit delimatam
æris ſcobem aceto ſpargunt uerſantq; ſpathis ſæpius
die/donec abſumatur:

T udites a tondendo mallei appellati ut ſcribit Feſtus Vn/
Tuditanꝰ q̃re de cuidam cognomen Tuditano inditum q͂ caput mal
leo ſimile haberet:

T rahæ & Traheæ a trahendo ploſtella lignea abſq; rotis
quibus per hiemes niuium præſertim tempore utuntur
ruſtici buſſequæ: ueluti uehem dicimus a uehẽdo plau/
ſtri genus/Plinius trigeſimo ſexto: Amplitudinem cauis
eam feciſſe proditur: ut uehem fœni large onuſtã tranſ/
mitteret: Sunt eidem xviii. uehes fimi: Vtitur hac uoce
& Mar. Varro:

T ribula tribulumq; genus tractorii uehiculi ut Cylendrus
fere niſi q͂ Strias habet: quo uinctis iumentis in area te/
runtur fruges maturæ: Vergilius/ Georgico. primo Tri/
bulaq; /& Traheæq; & iniquo põdere raſtri: Vnde Tri/
bularium Columellæ: ut contribulare Plinio: nam meſ/
Tribulus ſis ipſa eſt ubi tribulis in area ubi equorum greſſibus ex/
teratur: & ubi perticis ligula iunctis flagelletur: Tribulus
uero herbæ genus eidem Vergilio frumentis nocens/
Idem Plinius.xviii. Nam lolium & tribulum & carduũ
lappamq; non minus q̃ rubum inter frugum morbos
potiuſq̃ inter ipſius terræ peſtes numerauerim/Ouidius
quinto Metamorph. Lolium tribuliq; fatigant triticeas
Tibuluſ Item meſſes/Sed eidem.xx natural. hiſt. Tribuli unum genus
in hortis naſcitur: Tribulum etiam noſtri uocant in ſta/
gnis & paludoſis naſcentem herbam folio intus candẽ/

te fructu obducto nigro acutoq; cortice/qui eſui eſt : ut caſtanea: Thraces ad Strymona eius nucleo uiuunt panem facientes prædulcem & qui contrahat uentrem : Et quoniam tricuſpidatus eſt / telum ad eius ſimilitudinem tribulum uulgo appellant quod circum mœnia uallumq; obſeſſi ſpargere ſolent: ut cũq; enim cadat cuſpidem e tribus unam ſurſum intendit : Muricem dicũt Vnde Plinio ipſi. xx. Spinoſa carduo folia muricatis cacuminibus: Murices ſcribit Nonius ueteribus dictas ſaxorum aſperitudines/ac tela omnia : Tribulus itẽ Murices

T renetica tibia lamentabili uoce & querula / Trenos lamentatio Trenodium cantus lugubris/ Cares populi ut ferunt ea uſi in luctu ut aptiſſima/etiam ſi lugere defunctos ſupercaneum merito: quis dixerit: Trenos Trenodium

T alus græce σφυρον in pedibus quorumdam quadrupedum ueluti biſulcorũ/ouium/ bouum/ caprarum/ceruorum / damarum & id genus aliorum / nam digitos habentes talis carent/neq; prioribus pedibus omnino ulli ſunt inquit Plinius undecimo : Item hominem qui exiſtimarunt talos habere facile conuicti : Eſt autẽ talus rectus in articulo pedis/ uentre eminens concauo/in uertebra ligatus : Ariſtoteles quoq; homini talos eſſe non ſcribit: Plinius libro uigeſimo ſexto : Talis uero cum ait tumentibus limus aquaticus cum oleo ſubactus mire prodeſt / & trigeſimo primo de muſco /aquarum/oleo mixto talorum dolori tumoriq; : & Horatius: ad Talos ſtolla demiſſa/ ac alii etiamnum talos in homine nominantes in proprie & per quandam ſimilitudinem loqui uidentur: Sed & Talaris ueſtis dicitur & Talipedare priſci dixerunt inquit Feſtus uacillare/ & quaſi talis inſiſtere/Celſus quoq; libro ultimo de talo luxato / Neis talus qui totum corpus ſuſtinet parum cõfirmatus neruis ferendo oneri cedat/rurſuſq; prorumpat: Ad ludum uero Tali aſtragali dicuntur in columnarum etiam Spitis Vitruuio nominati / & Plinio uigeſimo ſexto in nominibus herbarum: Talipedare

Tonſus

Acerra

T onſæ remi Feſto ꝙ tondentur ferro Ennius de remigi/bus pone petũt ex in referũt ad pectora tonſas meminit & Vergilius Tonſus pro tõſura/Actius in Amphitrione Mulier funeſta ueſte:tonſu lugubri:utitur & Plautus:

T hymiaterium uaſculum quo diis exhibebantur odores in ſacrificiis iter quos Thymiama:Talis fere Acerra no/bis eſt arca thuraria ut inquit Feſtus/Thuribulũ a thure iter odores uno ſacerdotes nũc appellãt:Cor. Celſus.v. in malagmatis ſæpe miſcet Thymiama/& in illo maxi/me quod auxiliatur pedum doloribus : Thymiama in/quit aceto liquatum : In cõuiuiis quoq; odores/& ſuffi/tus odoramentorũ adhibuere ueteres. Plautina Erotiũ in menechmis ſternite lectos/Incẽdite odores/ Mũditia Illecebra eſt omnino amantiũ:M. Cicero Tuſc.queſt.v. aderant unguẽta coronæ incendebãtur odores: menſæ cõquiſitiſſimis epulis extruebãt:fortunatus ſibi Damo/cles uidebatur:Odorata ligna tãtũ in uſu Arabis:Sabæi Thuris ligno coquũt cibaria:alii myrrhæ; odore ſtiracis ſuffiunt tecta:

T orques uirile colli ornamẽtum ex auro argentoq;: Inde Manlii cognomen torquatus/torque aurea gallo detra cta ſingulari certamĩe:Plinius.xxxiii. Auxiliares quippe externos torquibus aureis donauere ; at ciues non niſi argenteis:

Dẽtium noĩa

T emnici dentes primores quatuor quia ſecant a græcis uocantur & Gelaſini ꝙ in riſu exeruntur:hos cingũt Ca nini a canibus dicti: Inde maxillares genuini & molares aliquibus crediti:Dentes ipſos omnioſſe duriores flaua bilis breui exedit / quæ p uniuerſum uitæ tẽpus tunicã quæ bilis ueſſica dicitur/nõ rodit:cum affectibus maxi/me ſit expoſita:quod euenire creditur: quoniam a natu ra ita eſt ſancitum / ut eam tantum ueſſicam inhabitet: ideoq; ipſam minime lædit/Magnũenim remedium in quit Aphrodiſæus contra dolorem naturæ nomen eſt:

Lege Cabalũ de theriaca

T heriotrophium a ferarũ educatione nomen accipit:θηρ fera:Vnde Theriacæ medicamentum nobil'e de quo di/

ximus & Theriace uitis cuius uinum & uua contra ſer/
pentium ictus medetur: Nicandri quoq; Theriaci libri
i quibus remedia ſcribit aduerſus uenena & feras uene/
natas:Theriacos quoq; paſtillos ide dictos legimus: niſi Theria
potius a uiperis quæ in eis miſcentur nominatos uelis:
nam Theria uiperas dicunt/& Echidnas e ferarum etiã
genere:Plinius.xxviii.Fiunt & e uipera paſtilli qui The
riaci uocantur a græcis:

T eramnon coctibile græci dicunt & Ateramnon incocta
bile/de quibuſdã maxime leguminibus: Theophraſtus
licet græce.viii.de plantis/Sunt.n.loca per multa quæ
ſemper coctibilia ferant/& alia quæ incoctibilia:ſed om
ni quaſi ex parte loca tenuia coctibilia potius reddunt:
dicitq; in faba & lente hos affectus præcipue ſentiri/uel
quia maiorem i modum affici nata ſunt:uel ꝙ propter
frequentiorem uſum magis appareant:Plinius.xvi.Scri
bit glandem fageam ſuem hilarem facere/carnéq; cocti Coctiuus
bilem & leuem/ac utilem ſtomacho:Coctiuum nos co/ Coctibilis
ctibile diximus:

T riglyphi de quibus ſupra contra tignorum fere præci/
ſiones in fronte ſunt poſiti:Habent hi ſua capitella/regu
lam unã i latitudinis medio deformatam/femur quod
μηρος græce dicit̃ mox canaliculos/altera duo femo/
ra ideſt prominentias/& in extremis partibus ſemicana
liculos qui interuertuntur:eorum interualla quæ ſunt in
tertignia Metopæ dicuntur: ὀπας.n.græci tignorum Metopæ
cubilia & aſſerum appellant uti noſtri ea caua columba
ria ut inquit Vitruuius libro.iiii.Vnde eidem ſunt in ex/
tremis angulis Semimetopia:

T omicem funiculũ reſtem dicimus:Vitruuius.vii.Aſſeri/
bus diſpoſitis tum tomice ex ſparto hiſpanico harundi
nes græcæ tonſæ ad eos uti forma poſtulat religentur:
Eſt autẽ ἀπο του θωμιγγος quod ſpartũ ſignifi/ Spartum
cat:nõ tamen aſpiratur:Naſcitur ſpartũ in hiſpania cite
riore ut tradit Plini⁹.xviii.hinc ſtrata ruſticis eorũ:hinc
ignes faceſq;:hinc calceamina/& paſtorum ueſtis:Eſt &

miraculum inquit æſtimare quanto ſit in uſu omnibus terris nauium armamentis / machiniſq; ædificationum aliiſq; deſideriis uitæ: apud nos conuoluũtur funes e canabe: Iunco græcos ad funes uſos nomini cedere poſſumus / quo herbam eam appellant: σχοινος iuncus funiſq;: eſt ẽt unguentum peſſimi generis inquit Feſtus a quo ſcorta uilia ſardida putentia Schœniculæ appellatæ / Plautus in pœnulo Alliſiras ſchœno delibutas ſeruilicolas ſordidas:

T hyroreon locus inter duas Ianuas: Vitruuio libro.vi.

T eletas expiationes dicũt & cõſecrationes theurgicas de qbus Plato / Porphirius / Platonici omnes / & Diuus Auguſtinus in diuina ciuitate: Porro qui animarum expiationes pollicentur Theurgi & aliquibus Theurgici uocanť: ipſa purgatio Theurgia / de Teleta / Apuleius in aſino aureo: Atelestos non initiatus:

Theurgi

T ragos Spongias e maribus duriores uocant inquit Plinius.xxxi. nam molliſſimũ earũ genus ſunt peniculi: Penicilliue naſcũtur autẽ in mari ſaxis adherentes ad uſus plurimos mortalium ut calceis menſis columnis pauimentis podiiſq; ut inquit Vlp.xxxiii. digeſt. extergendis Scribit Suetonius Veſpaſianum Cæſarem: procurratorum rapaciſſimum quẽq; ad ampliora officia ſolitũ ex induſtria promouere / quo locupletiores mox cõdemnaret / quibus uulgo quidem pro Spongiis uti dicebatur / ꝙ quaſi ſiccos madefaceret / & exprimeret humentes peſſimum earũ genus Aplyſiæ quia elui nõ poſſunt ut illotariæ: Spongiæ item dicũtur ex quibus aſparagi proueniunt / ut refert / Plinius.xviii. qui & in menta ſpõgias uocauit / Seritur menta inquit planta / uel ſi nũdum germinat / Spongia: eſt enim quædam affinitas in hoc / aſparagis & mentæ: In humore pratorum naſcũtur & ſpõgiæ fungis adnumerãdæ / quos ſpõgiolos appellauim⁹:

Peniculi

Spongiæ

Spongioli

T itillatio & titillatus græcis γαργαλισμος motiuncula dulcis quædam / & pruritulus ille qui maxime accidit tactis leniter alis plantis pedum / cauo uolæ in manibus

lateribuſq; riſum moués ut ſcribit Aphrodiſæus: Vnde transfertur ad ſenſus aliaq; Hinc Horatio titillet gloria Ciceroni primo de finibus. Voluptas quaſi titillaret ſenſus eſt náq; uoluptas egregia titillatrix:

T repteria merita nutricationis græci dicunt quæ parentibus & nutricibus æque reddenda ſunt: nutrix.n.altera mater:ſunt autem qui matri præſtent:ut illa apud Valeriū max. Filia quæ damnatam ultimo inedia ſupplicio parentem uberibus admiſſa diu aluit in carcere. Sūt & qui nutricibus Trepteria debita & Lac quoq; reddant corollarium dulciſſimum:

T ypus forma exemplar: Inde Protypa quæ Prototypa: Archetypa: & Ectypa de quibus iam dictum eſt etiam ſi ectypa ſunt qui credant illa quæ ab archetypo ita adfabre producunt in puluiſculo illo optime compoſito non ſine formis fabris qui ſunt fuſſores ut eadē uideantur:nam puluiſculus geometricus de quo Apuleius Perſius cæteri omnino alius eſt: Vt illi etiam delicatiſſimorum odoriferi puluiſculi ad ſuaueolētiam quæ matronas inuitet: Protypa Prototypa Archetypa Ectypa

T oros muſculos in lacertis cruribuſq; carnoſos non ſine neruis uocant:unde Toroſus:

T rientalis materia Vitruuio.x.ad ſcapos quos triētes etiā uocauerit a menſura q; eſſent aſſeres ſcapiue: machinæ quatuor unciarum:quæ per trientem ſignificatur ſicuti herbæ Trientalis & quincūcialis appellātur quarum folia trientis & quincuncis fuerint amplitudine: Triens

T rientes uſuræ cum e cētenis quaterni in ſingulos annos capiuntur ſicuti quadrantes cum terni quincūces cum quinq; & cum ſex ſemiſſes & Beſſales cū octo dicunt de qbus multa Hermolaus cōtra opinionē Iurecōſultorū:Scribit capitolinus Antoninū piū Cæſ. fœnus Triētarium hoc eſt minimis uſuris ut fœnuſculū exercuiſſe & Alex. Seuerus Impator Vſuras fœneratorꝫ cōtraxit ad triētes.Idē Cōſules Senatores ſi fœnerarent uſuras accipe prio uetuit niſi aliqd muneris gr̄a poſtea tñ iuſſit ut Iurecōſultorꝫ & Hermolai cōcertatio

ſemiſſes accipent & munus ſuſtulit: ut refert Lāpridius Plinius noſter.xiiii. Ex his tamen uſura inquit multipli/cata ſemiſſibus: quæ ciuilis & modica eſt Nam grauiſſimæ quæ aſſibus exercebantur nautico ĩ primis fœnore quæ Centeſimæ uocantur:

T enontes a rigore nerui collum & ceruicis ſeptem uerte/bras firmant/& continent/quæ alias defluerent: Cor. Celſus.viii. Vtrinq; recti inquit ualenteſq; nerui collum continent Tenontas græci uocant:ubi tamen librarii Cerotas ſcripſere: Eadem ratione neruum a poplite in calcem procumbentem/atq; inde in pedes ſparſum dige/ſtumq; Tenonta appellant.

Corneli Celſi Locus

T hericlea ab inuentore pocula nominata græcis celeber/rima:Plinius.xvi.Celebratur & Thericles nomĩe:calices ex Terebintho ſolitus facere torno:

T ilia arbor græcis Philyra/unde Tiliacræ faſciæ & tabu/læ ſed ex iterioribus quoq; corticibus ulmi tunicæ tiliæ uocãtur Plinio.xxiiii:Corticis utiq; interior tilia lepras ſedat/& mox/Idem preſtant & tiliæ corticis:ut ſit fere Ti/lia e libro arborum:idem auctor xvi.de Tilia inter corti/cem inquit & lignum tenues tunicas multiplici mem/brana/e quibus uincula/Tiliæ uocantur: Tenuiſſimum corium Philyræ/coronarum lẽniſcis celebres antiquorũq; honore:Sunt & Philuræ pagellæ eidem Plinio lib. xiii. in mentione papyri chartæ diuiſæ acu ĩ prætenues & q̃ latiſſimas inquit Philuras:

Philyræ Philuræ

T oxica uenena quibus armantur ſagittæ dici ſunt q cre/dantur a taxo arbore/cuius baccæ in Hiſpania præſenta/rii ſunt ueneni:Et uaſa Viatoria ex eius materia facta ui/num inficere ueneno a gallis eſt receptum: Lœtalis & ſub ea arbore ſomnus in arcadia: Clauus æreus infixus trunco malitiam adimit Plinius auctor.xvi. alii uero q Toxeumata miſſilia græce dicantur Nũc mala omnia uenena uulgo Toxica dicuntur: Deleteria lectifera quæ ſunt græci uocant:

Toxeumata

Delecteria

T ragula haſta Nonio/Saluſtius hiſt.iii. Vt Metellus ictu

tragulæ ſauciaretur. Feſto Pomp. genus eſt teli quod ſcuto infixa trahatur, de illa & Gellius in telorum mentione libro.x.Haſtæ ipſæ(ut nunc quoque) apud ueteres fraxineæ cōmendabantur talem Achillis fuiſſe memorant: Plinius. xvi. obedientiſſima quocūque in opere fraxinus eadem corylohaſtis melior, cornu leuior, ſorbo lentior: Eſt & retis piſcatorii genus tractile, plinius.xvi. de ſubere, uſus eius inquit anchoralibus maxime nauium piſcātiūque tragulis & cadorum obturamētis:Plautus in pſeudolo At uolui iniicere tragulam in noſtrum ſenem: Rhetis gñs

T etrapharmacum medicamentnm inter emplaſtra ad pus mouendum:Celſo libro.v.a compoſitione nomen ſortitur:habet.n.cære, picis, reſinæ, ſeui taurini aut uitulini pares portiones:ſicut eidem Eneapharmacū a rebus nouem quibus conſtat a ſeptem & decē ut heptapharmacum:Hadriano Cæſari fuit Tetrapharmacum quo in cibis unice delectabatur:Phaſiano ſumine perna cruſtulo:Et Pentapharmacum reperiſſe Aelius uerus cæſar dicitur:hoc eſt ſumen, Phaſianum, Pauonem, cruſtulatam & aprunam ut ſcribit Spartianus. At olim ut inqt Feneſtella Tripatinum appellabatur ſumma cœnarum Lautitia: nomen a tribus patinis una Murenarum, alia luporum, tertia myxonis piſcis: Pētapharmacum Tripatinum

T eredo capite ad portionem graui lignis infeſta eſt ut Tinea & culicibus ſimilis Trips, In mari teredinem ſentiri tantum nec aliam putant inquit Plinius.xvi.Sunt & inter ligni uermiculos Coſſi:olim in cibis recepti & altiles facti a quibus rugoſi natura corporis homines priſcis Coſſi dicebantur : Sanant ulcera omnia ſicut ulnera recentia cōglutinant terreni adeo ut neruoſque abſciſſos illitis ſolidari infra ſeptimum diem Democritus perſuaſerit:Eſt & qui Ceraſtes uocatur nomine ſerpentis cornutæ, naſcuntur ut plurimū putreſcente ſucco, uel ipſa materie A uehemēti amaritate deffenditur cupreſſus, ſicut a duritia buxi materies: Tinea Trips Coſſi Ceraſtes

T ragopogon herba pratenſis in acetariis recepta, caule

Come

Tutulus
Tutulati

Tituli
Tutuli
Titus

Preſter

Typhon

Laciæ
Chepiæ

paruo foliis exilibus croco ſimillimis/ radice longa dul/ciq; Come etiam nominata de qua Dioſcorides & Pli/nius.xxi.&.xxvii.

T utulum Placiades pallium ſcribit eſſe quo ſacerdotes tuendi gratia/caput operibant inter ſacra: Vnde tutulos ſacerdotes dixit. M.Varro/in Pontificalibus & in libris linguæ latinæ Tutulum refert uocare fœminas conuo/lutos ad uerticem capitis crines / quos habent uti uela/tos/Tutulatoſq; dictas eos qui in ſacris habere ſolēt uti metam(id tutulus appellatur)Et Feſtus/Tutulum īquit dicebant flaminicarum capitis ornamentum uitta pur/purea inexa crinibus/& in altitudine extructum : Tituli uero priſcis milites uocati quaſi tutuli q; patriam tuta/rentur:unde Titi pronomen ortum eſt:

T urbo inter repentinos & uehementes flatus proxima quæq; proſternit/ut in libro de mundo ſcribit Apuleius idem ardentior accenſuſq; dum fuerit Preſter uocatur amburēs cōtracta & proterens ut notāt Plinius libro.ii. Preſter quoq; ſerpens ictu inflāmans Lucano:Eſt & Ty/phon quem uibratū Ecnephian Seneca in naturalibus queſt.dici auctor eſt : Idem Plinius Vorticem inquit fa/ciunt qui Typhon uocatur ideſt uibratus:Sed tamen ut Ecnephian non eundem & Typhonem uelit:de Ecne/phia in ſuperioribus:

T hriſſæ piſces non improbati in cibis/in Pado laudatiſſi/mi optimos mittit & Tibris Laciæ a Ro. dicuntur/nos Chepias uocamus quæ ob oſtiis contra torrentem aſcē/dētes ſaxoſum nactæ alueū emacreſcūt & improbant:

T riſtega a tribus ſtegis ut diſtega a duabus / Stega nauis proſceniū tabulatū/ponitur & pro tecto cōtignatiōe ue unde hypoſtega opertæ uelutı ſub tecto ambulatiōes: Plautus in bacchidibus ut aſſedi in ſtega dum circūſpe/cto atq; ego tum lembū conſpicor/& in Sticho ſine ad/uocatis ibidem in cercuro in ſtega:Ezechielis.xli.Triſte/ga enim erant & nō habebant colūnas:

T rochus ludi genus notiſſimum/cū pilam ligneam in ci/

culum ferreum terræ fixum/& ſeſe cum i latera feritur uertentem immittere ſtudent luſores:uel ligneum turbinem ſcutica loroue agitãtibus rotantibuſq; pueris/τρο χον rota/Turbo etiam græcis: Martialis diſtichon eſt i apophoretis cuiꝰ lema eſt trochus me ducẽte rota eſt das nobis utile munus Iſte trochus pueris at mihi canthus erit Cantho autem extrema capitis rotatum uinciri ſatis notum eſt/Vergilius æneid.vii. Ceu quondam torto uolitans ſub uerbere turbo/ Quem pueri magno in gyro uacua atria circũ Intenti ludo exercẽt ille actus habena / Curuatis fertur ſpatiis : ſtupet inſcia turba impubeſq; manus mirata uolubile buxũ / Tibullus Náq; agor ut per plana citus ſola uerbere turbo/Quem celer aſſueta uerſat ab arte puer: Canthus

T erũcius numi genus parui præcii unde noſtrates etiam nunc Terunci facere paſſim/pro nihili facere nihili pendere/parui ualere dicunt/uulgo tamen addentes.s. litteram/& Sterũciũ nominantes:Plautus in captiuis/ Neq; ridiculos iam terunci faciunt.M. Varro in libris linguæ latinæ: Libella ꝙ libram pondo æris ualebat/ & erat ex argento parua/Simbella ꝙ ſit libellæ dimidium / quod Senus aſſis:Teruncius de tribus unciis qđ libellæ quarta pars/ſicut quadrans/aſſis: Sterũcius

T echni ars/diſciplina/Vnde operis Galleni titulus eſt Technir:dicitur & dolus/hinc Terentio Techna Parmenionis/Sutella/aſtutia Plautus in captiuis Ego erũnatus deartuatus ſum miſer huius ſceleſti technis qui ut libitum eſt ductauit dolis:Idem in caſina poſſis ne nec ne clam ſutellis tuis eripere caſinam uxorem : Technitis artifex Technopægnion artis ludus: Auſonio ubi potius legas Erotopægnion quod ẽ amoris ludus unde & lælii poetæ Erotopægnia Gellio citata:Calotechnos bonus/Cacotechnos malus artifex Et Texitechnos: Plini.xxxiiii. artis labefactator/ ſiue ut aliis Cacizotechnos artis ſuæ improbator: Auſonii locus enucleatus

Verſura

VErſura flexus a uertendo notiſſima:
& uerſuti quoq; mentes ad malitiā
uertuntur/& inata uerſutia: Sed uer
ſura quoq; a uertēdo dicitur credi/
toris mutatio: contracto debito mu
tuaticæ pecuniæ/in ſolutione primi
debiti: nam uertere eſt mutare: Ma/
roniana uenus æneid. primo: Quæ

Vertere

te genitor ſententia uertit: Verſuram facere inquit Fe/
ſtus/mutuam pecuniam ſumere ex eo dictum eſt ꝙ ini/
tio qui mutuabantur ab aliis non ut domum ferēt ſed

Vertere ſolū

ut alii ſoluerent: uelut uerterent creditorem ideſt muta/
rent: unde uertere ſolum decoctores dicuntur cum ob ī
gens æs alienum mutant locum: quiq; ultroneum ſibi

Verſus

exilium indicunt: Eſt & uerſura & uerſus in re ruſtica:
Plinius (omitto cætera) de arboribus arbuſtiſq; diſponē
dis. xvii. Aſpectu grata quocumq; modo intueare in or/
dinem ſe porrigente uerſu: nam uerſus in poetica notiſ/
ſimi: habet & ſuos uerſus oratio proſaica & quolibet
ſcriptio ulgus lineas uocat:

Vligo naturalis terræ humor ab ea nunꝗ recedens Inde
uliginoſus ager q ſemper humidus eſt: Vergil. Georg. ii.
pinguis humus dulciq; uligine læta: Plinius. xvii. Arbu/
ſtat agros Venetia ſalice propter uliginem ſoli: &. xxxvi

Lana corrumpitur uligine

Et ſiccati conduntur ꝗ minimum uliginoſo loco: Mar.
ro in re ruſtica: Non ſolum ea uligo lanam corrumpit
ouium/Sed etiam ungulas ſcabras fieri cogit:

Viuerra e muſtellarum genere animal paruum Gale dicta
qua in aucupio utuntur puelli: impoſita ſummis lon/
guriis ſcutella/illam funiculo adalligatam in foramina
parietum ubi nidificantur aues immitunt: quæ ubi in/
trorepſit pullos paſſerinos colen: binoſq; nam magi/

Ictides

ſtra admorſos extrahit: Sunt & maiores/Ictides appel/
latæ/magnitudine melitenſis catelli/albicante uentre/ſi
cut uiueris ac oſſeo quidem (ut fertur) genitali:

Volſellæ a uellendo inſtrumenta quæ ſorpiculæ forſicu/

læue e ferro argentoq; & orichalco in uſu mulierum præſertim/ad uellendos pilos e ſummo frontis & capillorum diſcrimine/ Interſtitioq; ſuper ciliorum/ ac tota facie/& ceruice:Plautus in Curculione:Atq; ita me uolſellæ:pecten/ſpeculum calamiſtrum meum bene amaſſent:nam & chirurgici ſuas habent uolſellas e ferro quibus appræhendunt oras ulcerum/linamenta/paniculu/los/& alia:Celſus libro.vi. de cancri curatione qui incole naſcitur: deinde inquit oræ uolſella præhendendæ/tum quicquid corruptum eſt excidendum: Idem ſeptimo:Horum extrema lingua uolſella præhendenda eſt: nec quicquam commodius eſt quam uolſella præhendere/ſub eaq; quod uolumus/excidere:Similes his ſunt aurificum uolſellæ quibus utuntur i primis anularii ad gemmas & bracteolas præhendēdas: Canceri curatio

Vitrearii qui uitro operantur:huius originem tradit Plinius xxxvi.qui & ex maſſis inquit rurſus funditur in officinis tingiturq;:& aliud flatu figuratur/aliud torno teritur/aliud argenti modo cælatur: Sidone quondam his officinis nobili/ Si quidem etiam ſpecula excogitauerat: Maximus honos in candido tranſlucente q̃ proxima Cryſtalli ſimilitudine: id præſtat incoctum alumen Catine uulgo quod dicunt:at ſulphuri concoctum ferruminatur in lapidem: Catine

Vibriſſæ pili in naribus hominum dicti/ q̄ his euulſis caput uibremus/Vibriſſator & uibriſſatrix dicentur qui ī cantando uocem criſpant: Nam uibriſſare ueteres dicebant uocem in cantu criſpare dearticulareq;: Titinius ſi erit tibi cantandum facito uſq; exuibriſſes: Narium pili

Vigiliæ inter mala habentur: Plinius de ſpodio Collyriis oculorum nimium uigiliis fatigatorum apta putatur idem uigeſimo ſexto Inter mala uniuerſi corporis uigiliæ ſunt pleriſq; / harum remedio monſtratur panaces Clymenos/ Ariſtolochia/ & odore & peruncto capite: Vigiliæ caſtrorum excubiæ notiſſimæ: & uigiliæ noctis quattuor horæ:Vigilias noſtri chriſtianæ philoſophiæ Caſtrorum Noctis uigiliæ

religioniſue Sacerdotes uocant dies aliquot profeſtos ieiunio dicatos, olim peruigiliis:nunc pleriſq; noſtrum omnibus.non peruigilare(ut illi)Sed uigilare graue eſt.

Verminari
Verminatio
Elminthes
Aſcaridæ

V ermina dolores uentris ac uiſcerum quoq; cum quadam minuta punctio ne preſſuraq; quaſi a uermibus mordeatur: Vnde Verminari torqueri Nonio, ut inde dicta uideri poſſit in iumentis uerminatio: niſi potius a uermibus quando is morbus puſtulis ulceroſis ſerpit, & exulceratus locus ſimile quid uermibus oſtendit: Et pueros quoq; uerminantes legimus ut in ipſis etiam dici poſſit uerminatio cum Lumbricis & Tineis quas Elminthes dicunt infeſtantur, uel latis, uel teretibus quæ plurimum pueros exercent, & modo inferioribus, modo quod fœdius eſt ore redduntur: uermium figura Aſcaridas uocant in recto uel maxime inteſtino, ſicut in graciliore teretes inuentas: Nam Celſo libro ſexto uermes in auribus naſcuntur qui protrahendi ſunt inquit oriculario Specillo, & ſi nimis intus medicamentis enecandi:ut poſtea tamen educantur:Martiali i apophoretis de auriſcalpio auris uerminans prurigine moroſa dicitur:at Plinio decimo ſeptimo in arboribus earumq; pomis uermiculatio:

Argentum uiuum

V omica a uomendo tumor ſanioſus purulentuſue: Vnde Satyrico poetæ, putres Vomicæ, & Serenus, ſunt inquit odio quos dira uomit natura tumores: Vomica qualis erit:hinc Tranquillus Auguſtum Cæſarem ſcribit Iulias & Agrippam nõ aliter appellaſſe q̃ tres uomicas, aut tria carcinomata ſua, Plinio autem libro trigeſimo tertio: Vomica dicitur lacuna receptaculum: Eſt & lapis ait in his uenis cuius uomica liquoris æterni: Argentum uiuum appellatur: Hinc Plautinus Sagariſtio i perſa crumenam, uomicam dixit Vomicaſt: preſſare parce, nam ubi quis mala tetigit manu dolores cooriuntur:& cum Toxilus ſecari iubeas dixiſſet Tum ſagariſtio:metuo ne immaturam ſecem, ne exibeat plus negoci nam uomicæ finis eſt ut rumpatur:Audio philoſo

phos naturales dicere nullum eſſe principium unde uo/mica incipiat: ex quo difficilis eius ſit curatio: ueluti in rotundis ulceribus/de quibus Aphrodiſæus in proble/matis: A Nonio uomicæ loca concaua uetuſtate obeſa exeſaq; nuncupantur.

V nguis oculoꝝ uitium onyx græce dicitur: cum pars ĩ eis quæ cornea uocatur Sugillato liuoriq; ſimilis efficitur & figura unguis/omnino pterygium in oculis alius erit morbus de quo ſup: Et ſi Celſus libro.vii.unguem ĩ ocu lis pterygium nominat: — Onix / Pterygium

V eternum torporem & ignauiam dicunt ex ocioſo ocio: unde ueternoſum dicendi genus ignauum & ſomnicu loſum uocat Sidonius in epiſtolis: Sed & Lethargum marcoremq; hoc ipſo nomine quidam ĩtelligunt/ hinc Feſto Pomp. Veternoſus grandi ſomno oppreſſus: At M.Catoni hydropicus: — Gñs dicendi ueternoſum / Lethargus / Hydropicus

V mbilici ad gẽmas compræhendendas quas perforare nolumus Plinius.xxxvi.de Beryllis: Alios conuenit non oportere perforari quorum ſit abſoluta bonitas: umbili cis ſtatim ex auro capita compræhendentibus: ideoq; Cylindros ex his facere malunt q̃ gẽmas/ quoniam eſt ſumma cõmendatio in longitudine: nam eidem Plinio xviii. de uentoꝝ ratione paruus circulus eſt umbilicus Vnde libro. xvi. in robore pilularum uocat umbilicos candicantes: umbilici quoq; ĩ libris/ĩ lupinis inter oſtrea habentur: in homine umbilicus inteſtina ligat & conti/net: procidere is prominereq; interdum ſolet: unde pro/minens prociduuſq; umbilicus: Idem Plinius.xx.de por tulaca/Infantium cerebro imponitur umbilicoq; proci/duo: prominet autem modo ex ĩteſtino modo ex omẽ/to modo humore aliquando ſpiritu/Sed & caro inter/dum increſcit ut ſcribit Celſus libro ſeptimo: Ompha/lon græci uocant: inde exomphalon non ſine tumore & Meſomphalon ut medium umbilicum terræ Par/naſum dicunt ueluti Vmbilicus/ medium/ centrumue hominis eſt circino (ut patet) ab eo ad extrema pedum — Omphalon / Parnaſſus me dium terræ

manuúq; circunducto de quo Victruuius:

V iriculum græci Ceſtron uocant genus miſſilis teliue bel
lo perſico inuenti ut refert Suidas: Sed & ſtilum quoq;
dicemus in uſu pictorum ad encauſticen: Plinius.xxxv.
In Encauſtice pingendi duo fuiſſe antiquitus genera cõ
ſtat cæra & ebore/ceſtro ideſt uiriculo: nam & Sopho/
cles Ceſtram pro ſtimulo ſiue ſtilo dixit/ut refert Pollux
κεστρον Betonica: & κεστρευς mugil piſcis: illa a
uarietate remediorũ ut diximus: Hic quaſi ſtili modo
quoſdã ut ille inquit mœchos intrat publica athenienſiũ
pœna: ut raphanus: Noſtri materiarii Terebras craſſio/
res Viriculos uulgo dictitant: At fœminæ inter ornamẽ
ta & monilia fere ſuas habent Viriolas: Sceuola de au.
& arg.leg.libro.xxxiiii.ff.Ex ornamentis: lineas duas ex
margaritis/& Viriolas ex ſmaragdis & eodem libro: Vl
pianus ornamenta muliebria ſunt quibus mulier orna/
tur ueluti in aures armile/Viriole/anuli/preter ſignato/
rios/& omnia quæ ad aliam rem nullam parantur niſi
corporis cenandi cauſa:

Ceſtra

Mugil piſcis

Mœchorum pœna

V ri bouum feratum genus a montibus in quis diuerſan/
tur peculiares germaniæ ut ſcribit. C. Cæſar in cõmen/
tariis rerum ſuarum: his uulgus imperitum bubalorum
nomen imponit/cum omnino alii ab uris ſint bubali:
Vris inquit Solinus taurina cornua adeo protẽduntur
ut inter regias menſas ob inſignem capacitatem pocu/
lorum uicem præbeant: Plinius.xi.Vrorũ cornibus bar
bari ſeptentrionales potãt: Vrnaſq; binas/capitis unius
cornua implent:

Error multorum

Bubali

V erucula parua ueluti uerua/& laminæ/batilliue/e ferro
quibus fabrorũ plurimi utuntur ad ea quæ in caminis
& fornaculis uerſanda mouendaq; ſunt: Plinius.xxxiii.
de ſpuma argenti Ex catino ſublata ueruculis ferreis/
atq; in ipſa flamma conuoluitur ueruculo ut ſit modi/
ci teporis: Verruculæ uero a uerrucis ſunt de quibus
diximus/ſedẽquoq; infeſtant: Idem Plinius uigeſimo
ſecũdo. de Silphii radice/Verrucæ ſedis crebriore eius

ſuffitu cadunt:

V eſticipes ueteribus dicebantur puberes/quoꝝ genæ lanugine & barba ueſtiebantur:ſicut inueſtes impuberes/quibus nundum ueſtis hoc eſt barba malas ueſtit Apuleius in apologia magiæ/Inueſtem a nobis accepiſti: ueſtipicem illico reddidiſti:Gellius.v. Atrogari non poteſt niſi iam ueſticeps: Feſtus/ Veſticeps puer qui iam ueſtitus eſt pubertate/e contra inueſticeps: Inueſtes

V arices & Variculæ in cruribus pſertim uenæ plus æquo tumeſcentes & obtortæ/Vnde Varicoſus/Cirſas Hippocrates uocat/ Ixias Ariſtoteles: In temporibus quoq;/in uentre teſtibus/inguine/turgeſcunt ut tradit Celſus Inde Cirſion cauliculus Plinio xxvii. q uaricum doloribus medeatur: Cirſa Ixia

V rticæ herbæ notiſſimæ foliis/ineſt aculeata mordacitas/& Silueſtris maxime: cui & caulis mordax eſt: & folia fimbriata:Cum gignitur inquit Plinius xxi.mordax nõ eſt:ſolibus lanugo uires accipit/ minimeq; profecto uideri poteſt tactu etiam leui pruritum puſtulaſq; confeſtim aduſto ſimiles afferre: ferunt primo uere teneram adhuc/in cibis non ingratam/nõ inutilem ad pellendos totius anni morbos/nam plurimis ſcatet remediis ut idem/oſtendit uigeſimo ſecundo. Eſt & piſcis marinus eo nomine cui uis pruritu ut illi mordax nã tactus uredinem mittit: Piſcis urtica

V ſtrigo/uredo/urigo/ab a effectu urendi:

V ermiculatus apte & minutim ĩterſectis tabellis/punctuliſq; cõcinatus ab effigie ut uolunt uermiculi:Vñ Emblemata uermiculata:Et Plinius.xxxv. Vermiculatiſq; ad effigies inquit regum & animalium cruſtis: Cicero de oratore Pauimento atq; Emblemate uermiculato/Nonius Marcellus minutum interpretatur:

V epreta Senticeta/Spineta/ Dumeta: At Mar. Ciceronĩ pro Sexto Veprecula: Nam Vepres/Spinæ/Sentes/dumiq;:

V iridarii Vlpiano Iurecõſulto ſerui curantes hortos/quæ

Viridia — Viridia Ciceroni/Macrobio/Cecilio/Vitruuio dicuntur.

Vorſoria — Verſoria inſtrumentum dicetur nauticum quo naucleri facile intelligebant/ qua ab parte cœli adflarent uenti: & an ſo'uendum eſſet: Plautinus Euthycus in mercatore: Hic uentus nunc ſecundus eſt/ cape modo uorſoriam: Hic Fauonius Serenus eſt: hic Auſter imbricus/ut ſit uerſoria a uertendo/ quod in pyxide uidemus poteſtate magnetis & ſtiluli ferrei qui gnomon/monſtrantis latus cœli & ex aſpectu chartæ illius nauticæ poligrāmæ mare & clima in quibus ſint: Amalphis urbs eſt maritima ĩ pecētinis cuius Ciues Magnetis uſum nauigātibus primi(ut fama eſt) mōſtrauere: Quod commonuit amicus noſter Alexander Gaboardus Parmeñ. ex Antonii Panormithæ uerſu.in urbis eius laudem: Prima dedit nautis uſum magnetis Amalphis: antiqui aūt Vorſoriā dixere.quam nunc uerſoriam: poſtq̃ Scipio Africanus

O in e — o literam in e pronuntiaſſe primus dicitur in uortice & uorſu:ac ſequuta ætas in aliis quoq;:

Pariphos — Virgata ueſtis a uirgis purpureis in ea intextis quas græci Paryphos uocent/ Vnde Vergilio ſagula uirgata/ quo loco grāmatici purpurea interpretantur: ꝙ uirgæ ligua gallica appellaretur purpura: At Seneca Tigrides uirgatas nuncupat quia maculoſæ ſunt:

Vngulus anulus — Vngulatas ueſtes ab unguibus ſunt qui uelint ex ſplendore & colore alii ab ungulis/hoc eſt anulis tanq̃ anulatas dixeris Vugulum namq; oſci ut inquit Feſtus/ ſiue priſci ut Plinius anulum uocarunt:

Volutabrum Vergilio & Diuo Hieronymo de ſuibus ꝓprie cum in cœno uolutantur/namq; id eos delectat:uelutianimalia ueterina a iugo a uectura/ & canes a curſu a uenatu uolutatio iuuat:

Inuoluulus Conuoluulus — Voluox animal prærodens pubeſcentes uuas: Inuoluulū Cōuoluulumq; alii uocant in fronde cum racemulo ſeſe inuoluentem/de quo Plinius xvii. Et Mar.Cato Plautus in Ciſtellaria Inuoluulum: quæ in Pampini folio intorta implicat ſe:

Volgiolum quod ut alii Valgiolum instrumentum dici/mus ad coequandum & complanãdum: Plinius de cu/præſſi ſemine ſeritur inquit menſe Aprili terra æquata Cylindris aut Volgiolis denſum terraq; cribris ſupercer nitur pollicis craſſitudine: — Valgiolus

Vopiſcus e geminis ſuperſtes altero mortuo appellatur: Agrippæ nati pedibus anteductis ut iam dictum eſt Cæ ſones ceſo ſectoq; matris utero falſum eſt eam peperiſ ſe cui mortuæ filius exſectus eſt inquit Paulus libro. L. ff. & eidem ter enixa etiam uidetur quæ Tergeminos peperit: Poſthumi humato iam patre: Manii mane Lu cii luce Crepuſci increpuſculo geniti Duplicis ſexus her maphroditi: ſed eius tamen habendi qui in eis præua let ut tradit Vlpianus de ſtatu hominum: libro pri mo. ff. Sunt hæc quidem inter minutias Sed non omni bus tamen (etiam ſi philologis) diſplicitura: — Agrippæ, Cæſones, Tergemini, Poſthumi, Manii, Lucii, Crepuſci

Vola ueſtigium medii pedis cõcauum Plinius undecimo Vola homini tantum exceptis quibuſdam: namq; & hinc cognomina inuẽta Planci Plauti Scauri Panſæ ſi cuti a cruribus Vari Vatie Vatieni: Sed & palmam ma nus uolam appellari non eſt qui neſciat — Romanorũ cognomina

Valgia Fulgentio placiadi ſunt labellorum obtortiones in ſuſpiratione factæ: Vnde Petronius inquit obtorto ualgitur labello Plautus in Milite Maiorem partem ui deas Valgis ſuauiis: Neuius Valgus ueternoſus geni bus magnus talis turgidis: nam Valgi i diuerſum actis qui ſunt ſuris appellantur: Vt Vari incurua crura haben tes autor Feſtus ex Aurelio Plinius undecimo Sicuti a cruribus Vari Vatiæ Vatieni uitia nam Vatiæ crura ha bent in exteriorem partem detorta deflexaq;: Vnde ua tieni æque uitioſi: uatiniiq;: ſiue pedes obtortos extror ſum: ut alii nam Mar. Varro in libris linguæ latinæ Si quis puerorum per delicias inquit pedes male ponere atq; imitari Vatias ceperit hos corrigi oportere quos noſtrates uulgo mutatione litteræ Vacinios dictitant: Apertius tamẽ in cruribus ſunt hæc uitia Plinio quo di — Vari, Vatiæ, Vatieni, Vacinii

Varronis loc⁹ ximus libro: penſitent Varronis uerba doctiores:

Verutum V eruina iaculi genus longioris aliis uerutum inquit placiades, Fulgentius, Galbius Baſſus in Satyris Veruina confodiẽde ne te naucifacio: Plautus in Bachidibus Si tibi eſt machera & nobis Veruina eſt domi:

Xenos Xenodochus XEnodochia publica loca in quibus peregrini/ aduenæ pauperes cũ primis/uel ſani uel infirmi hoſpitaliter recipiuntur ulla abſq; mercede, Xenos hoſpes ἀο χειον receptaculũ qui curam loci habet & recipit Xenodochus appellatur: Alexander Gaboardus Parmenſis bonarum litterarum ſtudioſiſs. Olim admonuit Xenodochia primum Inſtituta fuiſſe ab Hyrcano hyeroſolymæ rege quibus aduentum ſuſciperet pauperum peregrinorum: A egeſippo in primo referente:

X enius hoſpitalis hoſpitii præfectus: Vnde Xenius Iuppiter qui præeſt hoſpitibus de quo Vergilius Iuppiter hoſpitibus nam te dare iura loquuntur: meminit & Dion & Strabo: hoſpitibus equidem eorũq; bonis & honori

Vergilius loc⁹ ſumma ratio & inuiolata fides habenda: hinc merito dixerim Aurelianum Cæſarem nouum ſupplicii genus cõmentum in eum qui cum hoſpitis ſui uxore adulte-

Adulteri pœna aſperrima rium cõmiſerat/nam duarum arborum ſummans partes inflecti illiſq; pedes militis deligari iuſſit ac ſtatim dimitti/ut ſciſſus ille fidelis adulter utrimq; penderet: Xe-

Martialis græcos imitatus nia munuſcula ſaturnalitia quæ hoſpitibus & amicis donabantur: de quibus luſit Martialis a græcis cõſuetudine accepta ut innuit: Vitruuius libro.vi.& ſupra diximus: Apuleius aſini aurei ſecundo/mittit mihi Byrrhe-

Xenia na inquit, Xeniola porcum optimum/& quinq; gallinulas/uini cadum ætate precioſi:

X eria quæ ſunt arida emplaſtra dicuntur:quæ uero liqui/ da Hygremplaſtra nominantur de quibus Galenus & alii medicorū ξηρον aridus ſiccus/Inde Xerolibya Ser/ uio a ſiccitate: ξυρον nouocula dicitur: Hygrēplaſtra Xiros

X erophthalmia ſicca & arida lippitudo cū nec tumor ul· lus nec fluor oculis eſt ſed grauedo quædā:Plini.xxviii. Sicca lippitudo lumbulis ſuū toſtis atq̄ cōtritis & ipoſi tis tollitur:nam Ophthalmia lippitudo eſt:Pollux caui tatē oculorū ex ægritudine uocat ophthalmiā: Lippos qui eo morbo afficiūtur appellamus:Sed & lippi ut lip pientes quoq̄ oculi ipſi dicuntur: Plautinus Toxilus in pœnulo:quaſi lippo oculo me meus herus utitur:Oph/ thalmos græcis oculus:Celſus libro.vi.Eſt etiam genus aridæ lippitudinis Xerophthalmian græci appellāt ne/ q̄ tumēt inqt neq̄ fluūt oculi ſed rubēt tātū & cū dolo re quodā grauefcūt:ac noctu ꝑgraui pituita inhæreſcūt: Lippitudini uero lachryma & tumor/ craſſaq̄/& inter/ dū ſicca pituita dolorq̄ accedūt:ac nō nūq̄ exulceratio: Ophthalmia Lippi Lipientes Oculus græce

X ylon frutex producēs lini genus i ægypto/e quo ueſtes ſacerdotales cādore cæteras ſuperātes: nūc complures aliæ regiones id genus lini mittūt: Pli.xix.ſuperior pars ægypti in arabiā uergēs gignit fruticē quē alii Goſſipiō uocāt plures Xylon & ideo lina ida facta Xylina:paruu lus eſt/ſimileq̄ barbatæ nucis defert fructū/cuius i inte/ riore bombice lanugo netur: nec ulla ſunt eis in cādore molliciaue præferēda/ueſtes inde ægypti ſacerdoti gra/ tiſſimæ:hæc ille:poſuimus in horto noſtro e ſemine qđ in uaſculis continet:& fructū fecit: Goſſipion

X iphiæ cometæ in cœlo mucronatæ/præcipuo inter cū/ ctas pallore/nullis radiis:Plinio libro.ii. ξιφοσ mucro/ enſis/Xiphion herba gladiolus: Acōtiæ iaculi modo ui/ bratæ ακοντιον haſtā Iaculū uocāt:Pogoniæ ab infe/ riore parte iuba lōge promiſſa/in ſpecie barbæ: πωγον barba & mētū/Ceratias a cornu effigie: uiſa cū ad ſala/ mina pugnatū eū:Pithetes dolii figura in cōcauo fumi dæ lucis πιθοσ doliū/unde eidē Pli.ii.uolumine:Pithe/ Xiphion Barba Cometarū no mina

cuſa a ſiglinis doliariorũ alii a ſimiarũ multitudine quæ
Aenaria a ſtatione nauiũ Aeneæ:& Homero Inarime:

ZOnatii Zonarum cingulorum tex-
tores factoreſq;: Zonæ etiã plagæ
& orbis partes quinq; poetis, & a-
ſtrologis cãtatiſſimæ:Faſceas Mar-
tianus uocat: Lyſizonam athenis
Dianam a ſolutione Zonæ appella
uerũt:quam primiparæ ſoluũt Dia
næ Soluizonæ dicantes: Sed & uir
gini uxori: Zonam ſoluebat maritus uetere inſtituto:
Cinguli — Cinguli uero dicti homines: in loco ipſo ubi cinci ſolet
ſatis tenues:
Z oſter ignis ſacri ulceroſi genus eſt, Plinius.xxvi.Ignis ſa
cri plura ſunt genera, inter quæ medium hominem am
biens qui Zoſter appellatur:& enecat ſi cinxerit: medet
plantago cum creta Cymolia:Zoſter zona græcis. Vn-
zoſterus — de Zoſterum in attica locum nominatum audio: quo
Latonæ zona — Latona ſoluerit Zonam ut paritura:
Z ythum potionem ægyptiis in uſu ex frugibus ordeaq;
cũ primis uocant hinc Columellæ peluſiaci pocula Zy
thi At Celiam & Ceream in hiſpaniis ut refert Pli.xxii:
Ceruiſiã quoq; & pluria genera in Gallia aliiſq; prouin-
ciis, quibus uini penuria:
Z ygia arbor Carpinus græcis dicitur q; ex eius materia
Iuga — iuga quæ apud illos ζυγα uocitantur, iumentis com-
parant:ut tradit Vitruuius libro.ii. Plinius. xvi.de acere
Tertiũ inquit genus Zygiam rubentem fiſſili ligno cor-
tice liuido & ſcabro:Hoc alii proprii generis eſſe malũt
Carpinus — & latine Carpinũ apellant: Iuga autem eadem quæ &
tranſtra in nauibus Vergilio Aeneid.vi.quæ per iuga lõ
ga ſedebãt:Vbi Seruius interpres græce iquit dixit Zy-
zyga — ga.n.dicũt quæ tranſtra nominamus:
Z opiſſa uiuam picem ex nomine ſignificat:de qua Plini-

tis.xvi. Et iam prius dixerat: Nō omittēdū apud eoſdē Zopiſſam uocari deraſam nauibus maritimis picem cum cæra/nihil non experiente uita/multoq; efficacio/rem ad omnia quibus pices reſinæq; proſunt uidelicet adiecto ſalis callo/ Pix autem liquida in europa e teda coquitur naualibus muniendis multoſq; alios ad uſus/ lignum eius conciſum furnis undiq; igni extra circūda/to terra: ut primus ſudor aquæ modo fluat in canali; Hoc in Syria Cedrium uocatur: Cui tanta uis eſt ut in ægypto corpora hominū defunctorū eo perfuſa ſeruē tur: Sequens liquor craſſior iam picem fundit/quæ rurſus in cortinas æreas coniecta aceto ſpiſſatur: & coagu/lata Brutiæ accipit nomen: doliis dūtaxat uaſiſq; cæte/ris utilis: Eſt & pix foſſilis qualis olim in Apolloniatarum agro: ut refert Theopōpus: Et Vitruuius.viii. ſcribit Za/cyntho & circa Dirachiū & apolloniam fontes fuiſſe qui picis magnā multitudinē cum aqua uomerent: zopiſſa Pix Cedrium Brutia Picē fons euo luens

Z amiæ nuces pineæ quæ ſe in arbore ipſa diuiſerunt: eſt autem uidere aliam matureſcentem cum alia decerpit ita ut nullo nō menſe matureſcāt leduntq; cæteras niſi detrahantur: ζημιω. damnum infero/ledo/ζημια da/mnum/leſio/Hinc Plautinus Euclio/ Ibi onerat aliquā zamiam: Et earum quoq; genus tertium Apinum uo/cant e picea ſatiua/cute uerius q̄ putamine ut refert pli/nius.xv. Hermolaus Sapineum caſtigabat/ Vnde nucē ſapineam Columella uocauerit: Vt Apinæ ab apina ci/uitate Apulie quæ euerſa a Diomede i prouerbium ue/nerit appellatæ potius credi debeant: Eſt & quartū ge/nus quod e pinaſtris Pithyida/alii Pithyina dixere/præ/cipui remedii aduerſus Tuſſim: In melle decoctos nu/cleos Taurini Aquicellos uocant: zemio Prouerbium Hic Martialis Sunt Apinæ tricæq;

Z omidion græcis luſculum: nam zomos ius dicitur/Vn/de Oxyzomum condimentum e iure non ſine aceto: barbaris in uſu maiore q̄ latinis: Oxizonium

Z oophyta mediæ quæ ſunt naturæ inter plantas & ani/malia græci appellant:

HAbes candidiſſime lector quæ farragi
noſa alieno ſtomacho uolentes tñ di/
geſſimus:ut ſi non oibus/quod diffici
limũ eſt/at paucis deſiderantibus par/
te uel una ſatiſſaceremus:qbus noſtra
etiam ſubruuida/ut humani ſunt affe
ctus/diſplicere non poſſunt: Et ne illa
ipſa ueluti ſubcognita reddidiſſe noietenus olim uidere/
mur: Conferes hæc pauca ieiuna illis quæ multa & ſucci/
plena litteris ante nos alii mandauerunt:& dices / ſcio/qñ
mens pſaga eſſe ſolet/quo Grapaldus arbuſculas i magna
& dẽſiſſima ſilua:Ve℞ nec oia/nec eadem oia ubiq; ſunt:
neq; uile(ut optime noſti) ſemper eſt/quod uile eſt : quæq;
uni uilia ſordent/nõ oibus ſordent:Etiã ſi Ab aliis quædã i
noſtrum uſum ſint accepta/quæ qdem oia facillime uerte
re potuiſſem:Sed fidei ratio qñq; hñda fuerat:nolui enim
quod aliqbus interdũ euenit/ex una duplicẽ iprudens fa/
cere uerſurã:Facilius adhæc ſua qſq; (ut uoluimus) agno/
ſcet:quæ ſi reddenda fuerint/minore diſpendio/iniuria/dã/
noq; ut eadẽ reſtituentur:Sed quid ſi moueat cornicula ri/
ſum? Fœnerantur pfecto in re litteraria pleriq; oẽs: & nul/
lo quidẽ ſæpius impendio / at multa cũ ingratitudine ſup/
preſſo noie eo℞ a qbus fœnerantur:Rimari aũt nõ æque
Lexeon etymologias apoſuimus/qua℞ refertiſſima hñtur
uocabularia q̃ Dictiõibus poſitis addere ſententias/ & alia
ſcitu iucunda utiliaq; ad rem facientia in quotidianum ui/
tæ uſum recepta i quotidianis ſermonibus/occurentia/reci
piendaq;:Aſſequi etiam maximo ſtudio adhibito nõ potui
mus quin eadem aliqñ bis dicerentur:Cõem errorem uitio
mihi ne uortas:& ſcias/nũq̃ nimis dici/ quod dictum haut
obeſſe poteſt : Vt cũq; ne ſpreueris oro/poſtq̃ boni ſcripta
ſunt:& memineris patrocinari ubicũq; patrocinio op⁹ fue
rit/die ſaltẽ a momulis mihi nõ dicta:nec eni ſpo igenuos/
Sed nec opto ſubmuſſantes uitiligatores . Vale cũ bonis.

A lexander Gaboardus Parmeñ.M.D. Thomæ Plouatatio Piſaurenſi Iureconſul.Integerrimo pro morte Grapaldi.

Romuleo ſermone potens.ſermone Pelaſgo
Vade iacet Marius.Quæ iam tibi parma ſuperſunt?
Quæ tibi uota manent miſeræ? Sic dira ſororum
Penſa trahunt? heu quænam ſæcula longa rependent
Hoc tantum Crudele nephas? modo fata triumphant.
Sæua Cothurnato patriam ſpoliaſſe poeta.
Quem celebrant uates.claræ uirtutis alumni,
Laurea pontificis cinxit cui tempora Iuli.
Grande aliquid ſpondebat.n.ni fata fuiſſent.
De Mario uanos ducunt tamen ipſa triumphos.
Namq; locos ſubit ille pios.carpitq; Quietem
Elyſiam:aut celſo uiuens modo culmine Diuum
Veſcitur ambroſia perdulci nectare felix
Aetherna hæc præſtans terris monumenta.uigebit.
Vatibus egregiis nequeunt fera fata nocere.
Sic erit & Marii fatorum ſola ſuperſtes
Gloria.Non cineres comitatur fama ſepultos
Clare Plouataci.Semper uiret inclyta uirtus:
Te quoq; quem nobis facundia.candor:& ardens
Iunxit amor facient deſcripta uolumina legum
Perpetuum.tollentq; tuum ſuper æthera nomen:
Conſilio uirtute potens.Indagine rerum.
Ore meletæo Iuris dum ſcribis utriſq;
Oſtendis patriam conſultis nomina.uitas,
Enumeras legum ſeruato pondere ritus
Maiorum conſulta canens, pia iura regentum,
Dignus es Euboicæ uatis tranſendere in æuum,
Et phrygios æquare ſenes, dignuſq; locari
Inter Ariſtides Rhadamantos.atq; lycurgos
Quom tibi.Fas.Leges.Ius.Rectum.Clare reſulgent.

Eiuſdem Alex.Gaboardi Epit.in Grapal.

D ic hoſpes:'Marium Parmæ uidiſſe iacentem:
Hunc ſuperis donans ſuſtulit Vrania.

Petri Perini Turcellani Epit.in Grapal:

H ic ſitus eſt Marius:pulchras conſtruxerat ædes
Ingenio: Cœlum nunc ſua tecta dedit.
D eſcripſit flores.Animalia.Balſama.fructus
At nunc cum ſuperis ueſcitur Ambroſia.

I mpreſſum Parmæ per accuratiſſimos Impreſſores Octa
uianũ Saladũ/& Franciſcũ Vgoletũ Ciues Parmeñ.Im
penſis Antonii Quintiani qui non paſſus eſt/Labores
Grapaldi Vndequaq; Viri doctiſſimi Interire:Quẽ uiuẽ
tem colebat/amabat/& uenerabat': Die ſeptimo Maii.
M.D.XVI.

Regeſtrum Huius Operis.
a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z & ꝯ ℞.
A B C D E F G H. Oẽs ſunt q̃terni excepto
r qui eſt ternus & H duernus.

Digitized by Google

Digitized by Goo

Digitized by Google

Digitized by Google